हेमाद्रिकृतचतुर्वर्गचिन्तामणौ व्रतखण्डे विश्वकर्मशास्त्रवाक्यात् वेदस्वरूपाणि.

ऋग्वेद श्वेतवर्ण स्यात्
द्विभुजो रासभानन ॥
अक्षमालायुत सौम्य
प्रीतश्चाध्ययनोद्यत ॥ १॥

अजास्य पीतवर्ण स्याद्
यजुर्वेदोऽक्षसूत्रधृक् ॥
वामे कुलिशपाणिस्तु
भूतिदो मङ्गलप्रद ॥ २॥

नीलोत्पलदलाभास
सामवेदो हयानन ॥
अक्षमालान्वितो दक्षे
वामे कम्बुधर स्मृत ॥ ३॥

अथर्वणाभिधो वेदो
धवलो मर्कटानन ॥
अक्षसूत्रच खट्वाङ्ग
बिभ्राणोऽयजनप्रिय ॥ ४॥

शिक्षा शुभ्रा भयकरा
ज्ञानमुद्रान्विता शुभा ॥
अक्षसूत्रा सकुण्डीका
द्विभुजा दण्डपङ्कजा ॥ ५॥

समस्तभूमण्डलनिवासिनो वैदिकजनान्विनयपुरःसरं विज्ञापयामस्तावत् अस्मिन्खलु भूमण्डले धर्मार्थकाममोक्षाभिधेयचतुर्विधपुरुषार्थसाधनीभूतकर्मज्ञानोपासनानामकाण्डत्रितयविभूषितो वेदो नामानादिसिद्धपरमेश्वरनिःश्वसितभूतोऽनादिऋग्यजुःसामाथर्वणाख्यचतुर्भेदभिन्नोऽनन्तशाखासमलङ्कृतो ग्रंथोऽस्ति। तत्र हि यज्ञाङ्गकर्मप्रधानो यजुर्वेद एव। उक्तं च "ऋग्भिः शंसति। यजुर्भिर्जुहोति। सामभिः स्तुवन्ति" इत्यादि। सोयं यजुर्वेदोऽपि संहिताब्राह्मणभेदाद्द्विधा। संहिताब्राह्मणयोरपि वेदत्वं प्रसिद्धम्। संहिता हि मन्त्रपदवाच्या। तथाचोक्तम्-"मन्त्रब्राह्मणयोर्वेदनामधेयम्" इति। सा चेयं तत्र यजुर्वेदसंहिता ज्ञानलक्षणा यज्ञाङ्गकर्मकाण्डप्रधाना ज्ञानोपासनाकाण्डद्वयगर्भिता च प्रायः पठनपाठनयजनयाजनप्रभृतिकर्मोपदेष्ट्री धर्मादीन्प्रापय्य मोक्षं प्रत्यासादयति तदुक्तकर्तारं विद्वांसं पुरुषमिति हि सर्वजनसुप्रसिद्धमेव। सा चैषा यजुर्वेदीयसंहिता सर्वेषां वाजसनेयिनां ब्राह्मणानां स्वाध्यायग्रंथः। एतस्य पठनपाठनादिकं तेषां ब्राह्मणानामाबालवृद्धं प्रत्यहमवश्यकर्मिति मनसि निधायास्माभिरेतस्या यजुर्वेदीयसंहिताया बहूनि पुस्तकानि नानादेशेभ्यः सुप्रसिद्धवैदिकविप्रवर्येभ्यः सकाशादेकत्र मेलयित्वा कैलासवासिभिः वाईक्षेत्रनिवासिभिः समस्तवेदविद्यापारद्रुमैः "प्रभाकरशर्मभिर्भट्टैः" शोधयित्वा संवत् १९४४ मिते संवत्सरे मुद्रितेयं यजुर्वेदीयसंहिता चात्यन्तं शुद्धासीदतः सर्वैरपि वैदिकविद्वज्जनैः स्वल्पीयस्येव समये संगृहीता। ततश्च पुनरपि बहूनां वैदिककविद्वज्जनानां तस्यात्यंतशुद्धस्य पुस्तकस्य संग्रहार्थमस्मन्निकटे बहूनि पत्राणि समागतानि। अतोऽस्या यजुर्वेदीयसंहितायाः पुनरपि नानादेशान्तरेभ्यः पुस्तकानि समाहृत्य तदनुसारेण पण्डित "शुक्ल-वल्लभराम" शर्मभिः संशोध्य मुद्रिताऽऽसीत्। तृतीयावृत्तौ च पूर्वपण्डितनन्दलालशर्म्मभिः संशोध्य पश्चात् धर्मसभाध्यक्षपंडितप्रवरश्रीनानूरामशर्म्मभिः शोधयित्वा मुद्रिता। इयञ्च चतुर्थावृत्तिः पुनरपि शास्त्रिभिः संशोध्य मया स्वकीये "श्रीवेंकटेश्वर" (स्टीम्) मुद्रणालये मुद्रयित्वा प्रकाश्यते। अस्य च पुनर्मुद्रणाद्यधिकारा राजनियमानुसारेण स्वायत्तीकृताः संति। एतदक्षराणि त्वत्यन्तं समीचीनानि सन्ति। शुद्धता तु पठनपाठनेनैव विदिता भवेद्विदुषाम्। अतः सर्वान्विदुषो वैदिकान्विप्रान्विज्ञापयामः। एतस्यामूल्यस्यातिशुद्धस्य यजुर्वेदीयसंहितापुस्तकस्य संग्रहे त्वर्यतां त्वर्यताम्।

क्षेमराज-श्रीकृष्णदास "श्रीवेङ्कटेश्वर" मुद्रणालयाध्यक्षः-मुंबई.

॥ श्रीः ॥

अथ शुक्लयजुर्वेदमाध्यंदिनीयसंहिताया अकारादिक्रमेणानुक्रमणिका ।

पूर्वार्द्धम् ।

प्रतीकाः ।	अध्यायाङ्काः ।	मंत्राङ्काः ।
(अ)		
अग्नेव्रतपते	१	५
अहुतमसि	१	९
अग्नेस्तनूः	१	१५
अग्नेब्रह्म	१	१८
अपारुरुम्	१	२६
अदित्यैरास्ना	१	३०
अदित्यैव्युन्दनम्	२	२
अग्नेवाजजित्	२	७
अस्कन्नमद्य	२	८
अग्नेवेः	२	९
अग्नीषोमयोरुज्जितिम्	२	१५
अग्नेऽदब्धायः	२	२०
अग्नेगृहपते	२	२७
अग्नेव्रतपते	२	२८
अग्नयेकव्यवाहनाय	२	२९
अत्रपितरः	२	३१
अन्तश्चरति	३	७
अग्निर्ज्योतिः	३	९
अग्निर्मूर्द्धा	३	१२
अयन्ते	३	१४
अयमिह	३	१५
अस्यप्रत्नाम्	३	१६
अन्धस्थ	३	२०

प्रतीकाः ।	अध्यायाङ्काः ।	मंत्राङ्काः ।
अग्नेत्वम्	२	२५
अयमग्निः	३	३९
अयमग्निः	३	४०
अक्रन्कर्म	३	४७
अवभृथनिचुम्पुण	३	४८
अक्षन्नमीमदन्त	३	५१
अवरुद्रम्	३	५८
अग्नेत्वम्	४	१४
अनुत्वा	४	२०
अदित्यास्त्वा	४	२१
अभित्यम्	४	२५
अदित्यास्त्वक्	४	३०
अग्नेस्तनूः	५	१
अग्नेर्जनित्रम्	५	२
अग्नावग्निः	५	४
अग्नेव्रतपाः	५	६
अर्ठं० सुरुठं० सुः	५	७
अग्नेनय	५	३६

प्रतीकाः ।	अध्यायाङ्काः ।	मंत्राङ्काः ।
अयन्नः	५	३७
अग्नेव्रतपाः	५	४०
अत्यन्यान्	५	४२
अग्नेणीरसि	६	२
अपापेरुः	६	१०
अग्नेर्वः	६	२४
अन्तस्ते	७	५
अयम्वाम्	७	९
अच्छिन्नस्यते	७	१४
अयम्वेनः	७	१६
अग्नेनय	७	४३
अयन्नः	७	४४
अग्नयेत्वा	७	४७
अग्नाइ३॥ऽपत्नीवम्	८	१०
अग्नेरनीकम्	८	२४
अवभृथनिचुम्पुण	८	२७
अग्नेपवस्व	८	३८
अदृश्रमस्य	८	४०

प्रतीकाः ।	अध्यायाङ्काः ।	मन्त्राङ्काः ।
अपार्ठंरसम्	९	३
अप्स्वतः	९	६
असमेवः	९	२२
अर्य्यमणम्बृहस्पतिम्	९	२७
अग्नेऽअच्छ	९	२८
अग्निरेकाक्षरेण	९	३१
अग्नेसहस्र	९	३७
अपोदेवाः	१०	१
अर्थेतस्थ	१०	३
अवेशादद्शूकाः	१०	१०
अग्नयेगृहपतये	१०	२३
अभिभूरसि	१०	२८
अग्निः पृथुः	१०	२९
अश्विभ्यांपच्यस्व	१०	३१
अभ्रिरसि	११	१०
अन्वग्निः	११	१७
अपाम्पृष्ठम्	११	२९
अपोदेवीः	११	३८

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः	मन्त्रांकाः ।
अदित्यैरास्ना	११	५९
अदितिष्ट्वा	११	६१
अहरहरप्रयावम्	११	७५
अन्नपतेन्नस्य	११	८३
अक्रन्ददग्निः	१२	६
अग्नेभ्यावर्त्तिन	१२	७
अग्नेऽअङ्गिरः	१२	८
अग्नेबृहन्	१२	१३
अन्तरग्नेरुचा	१२	१६
अक्रन्ददग्नि	१२	२१
अस्ताव्यग्निर्नरा.	१२	२९
अक्रन्ददग्निस्तनय	१२	३३
आपोदेवीप्रतिगृभ्णीत	१२	३५
अप्स्वग्नेसधिष्टव	१२	३६
अपेतवीतविचर्षत	१२	४५
अयदंहसः	१२	४७
अग्नेयत्	१२	४८
अग्नेदिवा	१२	४९

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
अयन्तेयोनि	१२	५२
अग्नेत्वन्पुरीष्यो	१२	५९
असुन्वन्तमयजमानम्	१२	६२
अश्वथेवः	१२	७९
अश्वावतीᳬसोमावतीम्	१२	८१
अतिविश्वा	१२	८४
अन्यावः	१२	८८
अवपतन्तीरवदन्	१२	९१
अभ्यावर्त्तस्व	१२	१०३
अग्नेयत्	१२	१०४
अग्नेतव	१२	१०६
अग्निः प्रियेषु	१२	११७
अपांपृष्ठम्	१३	२
अग्निर्मूर्द्धादिवः	१३	१४
अषाढासि	१३	२६
अपाङ्गम्भन्	१३	३०
अग्नेयुक्ष्व	१३	३६
अग्नेर्ज्योतिषा	१३	४०

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
अजस्रमिन्दुम्	१३	४३
अजाह्यग्नि	१३	५१
अपान्त्वा	१३	५३
अयम्पुरः	१३	५४
अयन्दक्षिणा	१३	५५
अयम्पश्चात्	१३	५६
अदित्यास्त्वा	१४	५
अनड्वान्वय	१४	१०
अग्निर्देवता	१४	२०
अग्नेर्भागोसि	१४	२४
अग्नेजातान्	१५	१
अधिपत्न्यसि	१५	१४
अयम्पुरः	१५	१५
अयंदक्षिणा	१५	१६
अयंपश्चात्	१५	१७
अयमुत्तरात्	१५	१८
अयमुपरि	१५	१९
अग्निर्मूर्द्धा	१५	२०

प्रतीकाः ।	अध्यायाङ्काः ।	मन्त्राङ्काः ।	प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।	प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
अयमग्निः	१५	२१	अग्मन्नूर्जम्	१७	१	अग्निश्चमेघर्मश्च	१८	२२
अघोद्धर्षामि	१५	२४	अपामिद्	१७	३	अग्निश्युतज्जिम	१८	५१
अग्नेचामरयवे	१५	२५	अग्नेपावक	१७	८	अग्निरश्मिजन्म	१८	६६
अयमिद्	१५	२६	अग्निस्तिग्मेन	१७	१६	अश्यामतम्	१८	७४
अग्निन्तम	१५	४१	अभिगोत्राणि	१७	३९	अंऽऋचैरुक्तानाम्	१९	२५
अग्नेतम	१५	४४	अस्माकमिन्द्र	१७	४३	अश्विभ्याम्प्रातःसवनम्	१९	२६
अग्नेचासस्यगोमत	१५	३५	अमीपाञ्चित्तम्	१७	४४	अग्नऽआयूंषिपवस	१९	२८
अयाहि	१५	४५	अवसृष्टापरा	१७	४५	अङ्गिरसोनः	१९	५०
अग्निंहोतारम	१५	४७	असौयासेनामरुतः	१७	४७	अग्निष्वात्ताःपितरः	१९	५९
अग्नेतम्	१५	४८	अग्नेमेहि	१७	६९	अग्निष्वात्तानृतुमतः	१९	६१
अयमग्निः	१५	५२	अग्नेसहस्राक्ष	१७	७१	अधायथानः	१९	६९
अयन्ते	१५	५६	अग्नेतम्	१७	७७	अपाफेनेन	१९	७१
अद्ध्यवोचत	१६	५	अभिप्रवन्त	१७	९६	अद्भ्याक्षीरम्	१९	७३
अग्नीपस्ताम्रो	१६	६	अभ्यर्षत	१७	९८	अत्रापरिस्रुतः	१९	७५
असौयोवसर्पति	१६	७	अश्माचमे	१८	१३	अश्विभ्यांचक्षुः	१९	८९
अयतत्यधनुः	१६	१३	अग्निश्चमऽआपश्चमे	१८	१४	अविर्न्नमेषः	१९	९१
असंख्यातासहस्राणि	१६	५४	अग्निश्चमऽइन्द्रश्चमे	१८	१६	अहान्यामान्	१९	९३
अस्मिन्महाय	१६	५५	अंशुश्चमे	१८	१९	अपोअद्यान्वचा	२०	२२
						अभ्यादधामि	२०	२४

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः	मंत्रांकाः।
अठं० शुनाते	२०	२७
अद्ध्वर्य्योऽअद्रिभिः	२०	३१
अश्विनकृतस्यते	२०	३५
अश्विनानमुचेः	२०	५९
अश्विनाभेषजम्	२०	६४
अश्विनाहवि	२०	६७
अश्विनागोभिः	२०	७३
अहाव्यग्ने	२०	७९
अश्विनातेजसाचक्षुः	२०	८०
अश्विनापिवताम्	२०	९०
अग्निमद्य	२०	५९
आ.		
आधत्तपितरः	२	३३
आयङ्गौःपृश्निः	३	६
आगन्मविश्ववेदस	३	३८
आनऽएतुमनः	३	५४
आपोअस्मान्	४	२
आपोदेवास	४	५
आकूत्यैप्रयुजे	४	७
आपतयेत्वा	५	५
आवायोभूषशुचिपा	७	७
आमनेमे	७	३२
आधाये अग्निमिन्धते	७	२८
आतिष्ठवृत्रहन्त्रथम्	८	३३
आजिघ्रकलशम्	८	४२
आपवस्वहिरण्य	८	६३
आमावाजस्य	९	१९
आपयेस्वाहा	९	२०
आयुर्यज्ञेन	९	२१
आविर्म्मर्य्याः	१०	९
आगत्यवाजी	११	१८
आक्रम्यवाजिन्	११	१९
आत्वाजिघर्म्मि	११	२३
आविश्वतः	११	२४
आपोहिष्ठाः	११	५०
आकूतिमग्निम्	११	६६
आपोदेवीमतिगृभ्णीत	१२	२५
आत्वाहार्षमन्तर	१२	११
आतम्भजसो	१२	२७
आप्यायस्व	१२	११२
आप्यायस्वमदिन्तम	१२	११४
आतेवत्सोमनो	१२	११५
आदित्यंगर्भम्	१३	४१
आयुर्मेपाहिज्योतिर्मेयच्छ	१४	१७
आशुस्त्रिवृत	१४	२३
आच्छच्छन्दः	१५	५
आवाचोमध्य	१५	५१
आयोष्ट्वा	१५	६३
आशुःशिशानो	१७	३३
आजुह्वानः	१७	७३
आग्रयणश्चमे	१८	२०
आयुर्यज्ञेनकल्पताम्	१८	२९
आतिथ्यरूपम्	१९	१४
आसन्दीरूपम्	१९	१६
आश्रावयेति	१९	२४

प्रतीका. ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांका ।
आहम्पितॄन्	१९	५६
आयन्तुनःपितर	१९	५८
आच्याजानु	१९	६२
आसीनासोऽअरु	१९	६३
आन्नाणिस्थाली	१९	८६
आत्मन्नुपस्थे	१९	९२
आयातु	२०	४७
आनऽइन्द्रोदूरा	२०	४८
आनऽइन्द्रोहरि	२०	५०
आमन्द्रैरिन्द्र	२०	५३
आजुह्वाना	२०	५८
इ.		
इषेत्वोर्ज्जेत्वा	१	१
इन्धानास्त्वा	३	१८
इडऽएहि	३	२७
इयन्तेयज्ञिया	४	१३
इन्द्रघोषस्त्वावसुभिः	५	११

प्रतीका. ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
इदम्विष्णु	५	१५
इरावतीधेनुमती	५	१६
इन्द्रस्यस्यूरसि	५	३०
इदमापः	६	१७
इन्द्रायत्वाव्वसुमते	६	३२
इन्द्रव्वायूऽइमे	७	८
इन्द्राग्नीऽआगतम्	७	३१
इन्द्रमरुत्वऽइहपाहि	७	३५
इन्द्रमिन्नुरीव्वहतो	८	३५
इन्द्रश्चसम्राड्वरुणश्च	८	३७
इडेरन्तेहव्येकाम्ये	८	४३
इहरतिरिह	८	५१
इन्द्रश्चमरुतश्च	८	५५
इन्द्रस्यव्वज्रः	९	५
इमन्देवाऽअसपत्नम्	९	४०
इमन्देवाऽअसपत्नम्	१०	१८
इन्द्रस्यव्वज्रः	१०	२१
इयदस्यायु	१०	२५

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः
इमन्नोदेवसवितर्य्यज्ञम्	११	८
इडामग्ने	१२	५१
इन्द्रव्विश्वाऽअवी	१२	५६
इष्कृतिर्नाम	१२	८३
इषमूर्जम्	१२	१०५
इरज्यन्नग्ने	१२	१०९
इष्कर्तारमध्वरस्य	१२	११०
इषेराये	१३	३५
इमम्माहिंर्ठ०	१३	४७
इमम्माहिंर्ठ०गौरमारण्य	१३	४८
इमर्ठ०साहस्रम्	१३	४९
इममूर्णायुम्	१३	५०
इदमुत्तरात्	१३	५७
इयमुपरि	१३	५८
इन्द्राग्नीऽअव्यथमानाम्	१४	११
इषश्चोर्जश्च	१४	१६
इन्द्रव्विश्वाऽअवीवृधन्	१५	६१
इमारुद्राय	१६	४८

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
इमामेऽअग्ने	१७	१
इन्द्रऽआसान्नेता	१७	४०
इन्द्रस्यवृष्णो	१७	४१
इन्द्रेमम्	१७	५१
इन्द्रंविश्वा०रथीतमम्	१७	६१
इन्द्रन्दैवीर्व्विशो	१७	८६
इमंछंस्तनमूर्ज		८७
इषिरोव्विश्वव्व्यचा	१८	४१
इमौतोपक्षा	१८	५२
इन्दुर्दक्षः	१८	५३
इष्टोयज्ञो	१८	५६
इष्टोऽअग्निः	१८	५७
इडाभिर्भक्षान्	१९	२९
इदछं०हविः	१९	४८
इदम्पितृभ्यो	१९	६८
इन्द्रःसुत्रामा	१९	८५
इन्द्रस्यरूपमृषभो	१९	९१

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
इन्द्रन्दुरः	२०	४०
इन्द्रःसुत्रामा	२०	५१
इन्द्रायेन्दुछं०	२०	५७
इन्द्रायाहिचित्रभानो	२०	८७
इन्द्रायाहिधियै	२०	८८
इन्द्रायाहितूतुजा	२०	८९
ई		
ईड्डान्या	१७	८१
ईदृक्षासऽएता	१७	८४
ईडितोदेवै	२०	३८
उ.		
उपहूतोद्यौः	२	११
उपप्रयन्तोऽअध्वरम्	३	११
उभावाम्	३	१३
उपहूताऽइहगाव	३	४३

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
उस्रावेतंधूर्षाहौ	४	३३
उद्दीवंॐस्त	५	२७
उसिगसि	५	३२
उरुविष्णो	५	२८
उरुव्विष्णो	५	४१
उपावीरसि	६	७
उपयामगृहीतोसि	७	४
उपयामगृहीतोसि०पाहि यज्ञम्	७	२०
उपयामगृहीतोसि०मत्तऽ-इन्द्र	७	२१
उपयामगृहीतोसि० ध्रुवोसि	७	२५
उपयामगृहीतोसि० हसस्वतयेत्वा	७	३०

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
उदुत्यञ्जातवेदसम्	७	४१
उपयामगृहीतोस्यादि- त्येभ्यस्त्वा	८	१
उपयामगृ०जिन्व- यज्ञजिन्व	८	७
उपयामगृ०विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्य	८	८
उपयामगृहीतोसि- गृहस्पति	८	९
उपयामगृहीतोसिदरिरसि	८	११
उत्तिष्ठन्नोजसासहपीत्वी	८	३९
उदुत्यञ्जा०उपयाम गृहीतोसि	८	४१
उपयामगृहीतोस्यग्नयेत्वा	८	४७
उशिक्त्वन्देवसोमाग्ने:	८	५०
उत्तमास्यद्रवतस्तु	९	१५

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
उदीचीमारोह	१०	१३
उत्काममहते	११	२१
उदक्रमीद्द्रविणो	११	२२
उदुतिष्ठस्वध्वरा	११	४१
उत्तांकृणोतु	११	५७
उत्थायबृहती	११	६४
उदेपम्बाहू	१२	८२
उदुत्तमंवरुण	१२	१२
उशिक्पावकोऽरतिः	१२	२४
उदुत्वाविश्वेदेवा	१२	३१
उच्छुष्मा ओषधी	१२	८२
उदग्नेतिग्मत्या	१३	१२
उभेसुचन्द्र	१५	४३
उद्बुध्यस्वाग्ने	१५	५४
उपज्मन्नुपवे	१७	६
उद्धऽऊषुणमघवन्ना	१७	४२

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
उदेनमुत्तरा	१७	५०
उदुत्वाविश्वेदेवा	१७	५३
उक्षासमुद्रो	१७	६०
उद्ग्राभश्च	१७	६४
उद्बुध्यस्वाग्ने	१८	६१
उपयामगृहीतोसि० ग्रपतेयोनि	१९	८
उभाभ्यान्देव	१९	४३
उदीरता	१९	४९
उपहूताःपितरः	१९	५७
उशन्तस्त्वा	१९	७०
उद्वयन्तमसस्परिस्वः	२०	२१
उपयामगृहीतो	२०	३३
उषासानक्ताबृहती	२०	४१
उषासानक्तमश्विना	२०	६२

प्रतीकाः ।	अध्यायाङ्काः ।	मंत्रांकाः ।
ऊ.		
ऊर्जंवहन्तीः	२	३४
ऊर्गसि	४	१०
उदूर्ध्वामारोह	१०	१४
ऊर्ध्वऽऊषुण.	११	४२
ऊर्जोनपात्	१२	१०८
ऊर्ध्वंभिव	१२	१२
ऊर्क्चमे	१८	९
ऋ.		
ऋक्सामयो शिल्पे	४	९
ऋतꣳ सत्यमृतम	११	४७
ऋतावानम्महिषम्	१२	१११
ऋचेत्वारुचेत्वा	१३	२९
ऋतवस्थऽऋता	१७	३
ऋतश्चसत्यश्च	१७	८२
ऋतजिच्चसत्यजिच्च	१७	८३
ऋतञ्चमे	१८	६
ऋताषाडृतधामाग्नि	१८	३८
ऋचोभामासिम	१८	५७
ऋतुथेन्द्रो	२०	६५
ए.		
एतन्तेदेवसवित.	२	१२
एषातेऽअग्ने	२	१४
एषतेरुद्रभागः	३	५७
एतत्तेरुद्रावसन्तेन	३	६१
एदमगन्मदेवयजनम्	४	१
एषातेशुक्रतनू	४	१७
एषतेगायत्रोभाग	५	२४
एजतुदशमास्योगर्भो	८	२८
एषाव'सासत्या	९	१२
एषस्यवाजीक्षिपणिम्	९	१४
एषतेनिर्ऋतेभागः	९	३५
एकयास्तुवत	१४	२८
एवश्छन्दः	१५	४
एनावोऽअग्निन्नमसो	१५	३२
एभिर्नोऽअर्कैः	१५	४६
एताऽअर्षन्ति	१७	९३
एकाचमे	१८	२४
एतꣳसधस्थपरि	१८	५९
एतश्मानाथ	१८	६०
एतावद्रूपम्	१९	३१
एधोस्येधिषीमहि	२०	२३
एवेदिन्द्रम्	२०	५४
ऐ.		
ऐन्द्रःप्राणः	६	२०

प्रतीका।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
ओ.		
ओमासश्चर्षणीधृतः	७	३३
ओषधयप्रतिगृभ्णीत	११	४८
ओषधी प्रतिमो	१२	७७
ओषधीरिति	१२	७८
ओषधयःसम्	१२	९६
ओजश्चमे	१८	३
क.		
कस्त्वाछ्यति	२	२३
कदाचन	३	३४
कदाचनस्तरी	८	२
कदाचनप्रयुच्छस्युभे	८	३
ककुभंरूपम्	८	४९
कन्याऽइवच्यत्तुमे	१७	९७
कम्पोन	२०	६०

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
कार्षिरसि	६	२८
कामदुघे	१२	७२
काण्डात्काण्डात्	१३	२०
किंस्विदासी	१७	१८
किंस्विद्वनम्	१७	२०
कुक्कुटोसि	१	१६
कुविदङ्गयवमन्तो	१०	३२
कुलायिनीघृतवती	१४	२
कुविदङ्ग	१९	६
कुम्भोवनिष्टुः	१९	८७
कृष्णोसि	२	१
कृणुष्वपाज	१३	९
कोसिकतमोसि	७	२९
कोदात्कस्माऽअदात्	७	४८
कोसिकतमोसि	२०	४
क्षपोराजन्	१५	३७

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
क्षत्रस्योल्बम्	१०	८
क्षत्रस्ययोनिरसि	२०	१
क्रमध्वमग्निनानाक	१७	६५
ग.		
गन्धर्वस्त्वा	२	३
गर्भोऽअस्योषधी	१२	३७
गायत्रेणत्वा	१	२७
गृहामाबिभीतमावे	३	४१
गोत्रभिदङ्गोविदम्	१७	३८
गोभिर्नसोम	२०	६६
गोमदूषुणासत्या	२०	८१
ग्रहाऽऊर्जाहुतयः	९	४
घ.		
घृताच्यसि	२	६
घृताचीस्थः	२	१९

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
घृतेनाक्तौ	६	११
घृतंघृतपावानः	६	१९
घृतेनसीता	१२	७०
घृतम्मिमिक्षे	१७	८८
च.		
चतुस्त्रिंश०शतन्तवः	८	६१
चक्षुष.पिता	१७	२५
चत्वारिश्रृङ्गा	१७	९१
चतस्रआशे	१८	२५
चित्पतिर्म्मा	४	४
चिद्सिमनासिधीः	४	१९
चित्रन्देवानाम्	७	४२
चिद्सितयादेवतया	१२	५३
चित्रन्देवानाम्	१३	४६
चित्यंजुहोमि	१७	७८
चोदयित्रीसूनृतानाम्	२०	८५
ज.		
जनयत्यैत्वा	२	२२
जयोवहते	९	९
जनस्यगोपाः	१५	२७
जिह्वामेभद्रंवाङ्महो	२०	६
जुषाणोवर्हिः	२०	२९
ज्येष्ठघ्न्यम	१८	४
ज्योतिरसिविश्वरूपम्	५	३५
त.		
तन्त्वासमिद्भिः	२	४
तनूपाऽअग्ने	३	१७
तन्रवाशोचिशु	३	२६
तत्सवितुः	३	३५
तस्यास्तेसत्यसवसः	४	१८
तमायनीमे	५	९
तद्विष्णोःपरमम्	६	५
तम्मरुतथा	७	१२
तमुत्वादध्यङ्ङृषिः	११	३२
तमुत्वापथ्यो	११	३४
तस्माऽअरम्	११	५२
तवश्रमासः	१३	१०
तन्तुनारायस्पोषेण	१५	७
तम्पत्नीभिः	१५	५०
तपश्चतपस्यश्च	१५	५७
तऽआजयन्त	१७	२८
तमिन्द्रंभेम्	१७	३०
तत्वायामिब्रह्मणा	१८	४९
तदस्यरूपममृत	१९	८१
तदश्विना	१९	८०
तस्यन्वयर्क०	२०	५२

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
तनूपाभिषजा	२०	५६
तमिन्द्रम्पशवः	२०	७९
ताऽअस्यसूददो	१२	५५
ताऽअस्यसूददोहसः	१५	६०
ताꣳसवितुर्वरेण्यस्य	१७	७४
तानासत्या	२०	७४
ताभिषजा	२०	७५
तानऽआवो	२०	८३
तिस्रोदेवीः	२०	४३
तिस्रस्त्रेधा	२०	६३
तुभ्यन्ताऽअङ्गिरस्तम	१२	११६
तेहिपुत्रासो	३	३३
तेनोअर्वन्तो	९	१७
तेजोऽसितेजोमयिधेहि	१९	९
तेजःपशूनाम्	१९	९५
त्रयादेवाः	२०	११

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
त्र्यम्बकंयजामहे	३	६०
त्र्यविश्चमे	१८	२६
त्र्यायुषंजमदग्नेः	३	६२
त्रातारमिन्द्रम्	२०	५०
त्रिवृदसि	१५	९
त्रिꣳशद्धा	३	८
त्रिधाहितम्	१७	९२
त्रीन्तसमुद्रान्	१३	३१
त्वमग्नेव्रतपा	४	१६
त्वमङ्गप्रशꣳ०	६	३७
त्वमग्नेद्युभिस्त्वमा	११	२७
त्वमुत्तमा	१२	१०१
त्वश्रविष्ट	१३	५२
त्वश्रविष्ट	१८	७७
त्वꣳसोमप्रचिकितो	१९	५२
त्वयाहिनः	१९	५३

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
त्वꣳसोमपितृभिः	१९	५४
त्वमग्नऽईडितः	१९	६६
त्वष्टादधत्	२०	४४
त्वामग्नेयजमाना	१२	२८
त्वाङ्गन्धर्वाः	१२	९८
त्वामग्नेपुष्करा	१५	२२
त्वामग्नेऽअङ्गिरसो	१५	२८
त्वाञ्चित्रश्रवस्तम	१५	२१
द.		
दक्षिणामारोह	१०	११
दꣳष्ट्राभ्याम्मलिम्लून्	११	७८
दिविविष्णुः	२	२५
दिवोवाविष्णु	५	१९
दिवोमूर्द्धासि	१८	५४
दीर्घायुस्ते	१२	१००

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।	प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।	प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
दीक्षायैरूपꣳ०	१९	१३	देवीराप:	६	१३	देवस्त्वासवितोद्वपतु	११	६३
दृꣳ०हस्वदेवि	१८	६९	देवीराप:०तन्देवेभ्य:	६	२७	देवहूर्यज्ञ	१७	६२
दृशानोरुक्मऽउर्व्या	१२	१	देवस्यत्वा०आददेरावासि	६	२०	देवस्यत्वा० सरस्वत्यै	१८	३७
दृशानोरुक्मउर्व्या	१२	२५	देवकृतस्यैनसोवयजनमसि	८	१३	देवायज्ञमतन्वत	१९	१२
दृष्ट्वारूपे	१९	७७	देवागातुविदोगातुम्	८	२१	देवस्यत्वासवितु:	२०	३
दृष्ट्वापरिस्रुत:	१९	७९	देवीरापऽएषवोगर्भ:	८	२६	दैव्यायधर्त्रे	१७	५६
देवस्यत्वासवितु:	१	१०	देवांदिवमगन्यज्ञस्ततो	८	६०	दैव्याभिमाना	२०	४२
देवस्यत्वासवितु:	१	२१	देवसवितु:प्रसुवयज्ञम्	९	१	द्याम्मालेखी:	५	४३
देवस्यत्वासवितु:	१	२४	देवस्या हꣳ० सवित:	९	१०	द्यौस्तेपृष्ठम्पृथिवी	११	२०
देहिमेददामिते	३	५०	देवस्याहꣳ० सवितु: सवे	९	१३	द्रप्स:सपिरासुति:	११	७०
देवश्रुतौदेवेषु	५	१७	देवस्यत्वा० सरस्वत्यै	९	३०	द्रप्सश्चस्कन्द	१३	५
देवस्यत्वा०आददे	५	२२	देवस्यत्वा० उपांꣳशो	९	३८	द्रुपदादिवमुमुचान	२०	२०
देवस्यत्वा०यवोसि	५	२६	देवसवित:प्रसुवयज्ञम्	११	७	द्रापेऽअन्धसस्पते	१६	४७
देवसवितरेपते	५	३९	देवस्यत्वा० आददेगायत्रेण	११	९	द्वेसृतीऽअशृणवम्	१९	४०
देवस्यत्वा०यवोसि	६	१	देवस्यत्वा० पृथिव्या:	११	२८			
देवस्यत्वा०अग्नीषोमा	६	९						

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
ध.		
धान्यमसि	१	२०
धातारातिः सविते	८	१७
धामन्ते विश्वम्	१७	९९
धामच्छदग्निरिन्द्रो	१८	७६
धाना' करम्भः	१९	२१
धानानाᳬंरूपम्	१९	२२
धानावन्तङ्करम्भिण	२०	२८
धूरसिधूर्वधूर्वन्तम्	१	८
धृष्टिरसि	१	१७
ध्रुवोसिपृथिवीम्	५	१३
ध्रुवासिध्रुवोयम्	५	२८
ध्रुवसदन्त्वा	९	२
ध्रुवासिधरुणा	१३	१६
ध्रुवासिधरुणे	१३	३४

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मन्त्रांकाः ।
ध्रुवक्षितिर्ध्रुवयोनिः	१४	१
न.		
नमोव. पितर.	२	३२
न हितेषाम्	३	३३
नमोमित्रस्य	४	३५
तत्तोषासासमनसा	१२	२
नम. सुतेतिनिर्ऋते	१२	६३
नमोस्तुसर्पेभ्यः	१३	६
नभश्च नभस्यश्च	१४	१५
नवभिरस्तुवत	१४	२९
नवदशभिरस्तुवत	१४	३०
नवविंश० शत्यास्तुवत	१४	३१
नमस्तेरुद्रमन्यव	१६	१
नमोस्तुनीलग्रीवाय	१६	८
नमस्तऽआयुधाया	१६	१४

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
नमोहिरण्यबाहवे	१६	१७
नमोबभ्लुशाय	१६	१८
नमोरोहिताय	१६	१९
नमः कृत्स्नायतया	१६	२०
नमोव्वञ्चते	१६	२१
नमऽउष्णीषिणे	१६	२२
नमोव्विसृजद्भ्यो	१६	२३
नमः सभाभ्यः	१६	२४
नमोगणेभ्यो	१६	२५
नमः सेनाभ्यः	१६	२६
नमस्तक्षभ्यः	१६	२७
नमःश्वभ्यः	१६	२८
नमः कपर्दिने	१६	२९
नमोह्रस्वाय	१६	३०
नमऽआसवे	१६	३१
नमोज्येष्ठाय	१६	३२

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
नमःसोभ्याय	१६	३३
नमोऽवन्याय	१६	३४
नमोऽविलिमने	१६	३५
नमोधृष्णवे	१६	३६
नमःस्रुत्याय	१६	३७
नमःकूप्याय	१६	३८
नमोऽवात्याय	१६	३९
नमःशङ्गवे	१६	४०
नमःशम्भवाय	१६	४१
नमःपार्याय	१६	४२
नम.किंशिलाय	१६	४३
नमोव्रज्याय	१६	४४
नमःशुष्क्याय	१६	४५
नमःपर्णाय	१६	४६
नमोस्तुरुद्रेभ्योयेदिवियेषाम्	१६	६४
नमोस्तुरुद्रेभ्योयेऽन्तरिक्षे	१६	६५

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
नमोस्तुरुद्रेभ्योपृथिव्याम्	१६	६६
नमस्तेहरसे	१७	११
नतंविदाथय	१७	३१
नक्तोषासा	१७	७०
नराशंऽसः	२०	३७
नयत्परो	२०	८२
नाभापृथिव्याः	११	७६
नाशयित्री	१२	९१
नानाहिवान्देव	१९	७
नाभिर्मेचित्तम्	२०	९
निषसादधृतव्रतो	१०	२७
निहोताहोतृषदने	११	३६
निवेशनःसङ्गमनः	१२	६६
निषसादधृतव्रतो	२०	२
नीलग्रीवाःशिति	१६	५६
नीलग्रीवाः सर्पाअधः	१६	५७
नृषदेवेट्	१७	१२

प.

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
पवित्रेस्थोवैष्णव्यौ	१	१२
परितेदूडभो	३	३६
परिमाग्नेदुश्चरिताद्बा	४	२८
परित्वागिर्वणो	५	२९
परिवीरसि	६	६
परमेष्ठ्यभिधीः	८	५४
पवित्रेस्थः	१०	६
परिवाजपति	११	२५
परित्वाग्ने	११	२६
परस्याऽअधि	११	७१
परमस्याःपरावतः	११	७२
परमेष्ठीत्वा	१५	५८
परमेष्ठीत्वा	१५	६४
परितेधन्वना	१६	१२

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।	प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।	प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
परितोरुद्रस्यहेति	१६	५०	पुराक्रूरस्य	१	२८	पूषापञ्चाक्षरेण	९	३२
परोदिवा	१७	२९	पुनर्नःपितरः	३	५५	पृथिविदेवयजनि	१	५२
पञ्चदिशो	१७	५४	पुनर्मनः	४	१५	पृथिव्याः सधस्थात्	११	१६
पष्ठवाड्मे	१८	२७	पुरुदस्मोविषुरूपः	८	३०	पृथिव्याःपुरीषम्	१४	५
पयःपृथिव्याम्	१८	३६	पुत्रमिवपितरौ	१०	३४	पृथिवीछन्दः	१५	१९
परितोविश्वता	१९	२	पुरीष्योसिविश्वभराः	११	३२	पृथिव्याऽअहम्	१७	६७
पशुभिः पशून्	१९	२०	पुनरूर्जानिवर्तस्व	१२	९	पृथिवीचम	१८	१८
पयसोरूपम्	१९	२३	पुनरासद्यसदन	१२	३९	पृष्ठीर्मेराष्ट्र	२०	८
पवित्रेणपुनीहि	१९	४०	पुनरूर्जानिवर्तस्व	१२	४०	प्रत्युष्टꣳरक्षः	१	७
पवमानःसो	१९	४२	पुनस्त्वादित्यारुद्राः	१२	४४	प्रत्युष्टꣳरक्षः	१	२९
पयसाशुक्रममृतम्	१९	८४	पुरीष्यासोऽअग्नयः	१२	५०	प्रघासिनोहवामहे	३	४४
पावकवर्चाः	१२	१०७	पुनातितेपरि	१९	४	प्रतिपन्थाम्	४	२९
पावकयायः	१७	१०	पुनन्तुमापितरः	१९	३७	प्रतद्विष्णुस्तवते	५	२०
पातन्नोअश्विना	२०	६२	पुनन्तुमादेवजनाः	१९	३९	प्रनोयच्छत्वर्यमा	९	२९
पावकानःसरस्वती	२०	८४	पुत्रमिवपितरौ	२०	७७	प्रतीचीमारोह	१०	१२
पितृभ्यःस्वधायिभ्यः	१९	३६	पूर्णादर्वि	३	४९	प्रपर्वतस्य	१०	१९

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
प्रजापतेन	१०	२०
प्रतूर्त्वाजिनम्	११	१२
प्रथमाद्वितीयै	२०	१२
प्रतिक्षत्रेमति	२०	१०
प्रतूर्वन्नेहि	११	५१
प्रप्रायमग्निर्भरतस्य	१२	३४
प्रतिस्पशः	१३	११
प्रजापतिष्ट्वा	१३	१७
प्रतिपदसि	१५	८
प्रमुश्चधन्व	१६	९
प्रजापतिर्विश्वकर्मा	१८	४३
प्रस्तरेण	१८	६३
प्रष्टोदिविपृष्ठो	१८	७३
प्रागपागुदगधराक्	६	३६
प्राणायमे	७	२७
प्राणमेपाह्यपानमे	१४	८

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
प्राणपामे	२०	३४
प्राणदाऽअपानदा	१७	१५
प्राचीमनु	१७	६६
प्राणश्चमे	१८	२
प्रेद्ग्नेज्योतिष्मा	१२	३२
प्रेताजयता	१७	४६
प्रेद्धोऽअग्ने	१७	७६
प्रैतुव्वाजी	११	४६
प्रैपेभिःप्रैपान्	१९	१९
प्रोह्यमाणः सोम	८	५६
प्रोथदश्वः	१५	६२

ब.

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
बर्हिषदःपितरः	१९	५५
बाहूमेबलमिन्द्रियर्ठ०	२०	७
बृहदिन्द्राय	२०	३०

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
बोधामेऽअस्य	१२	४२
ब्रह्मयज्ञानम्	१३	३
ब्रह्मक्षत्रम्पवते	१९	५
ब्राह्मणमद्य	७	४६

भ.

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
भद्रोमेस्विप्रच्यवस्व	४	३४
भवतन्नःसमनसौ	५	३
भवतन्नःसमनसौ	१२	६०
भद्रोनोऽअग्निः	१५	३८
भद्राउतप्रशस्तयो	१५	३९
भुवोयज्ञस्य	१३	१५
भुवोयज्ञस्य	१५	२३
भुज्युःसुपर्णो	१८	४२
भूतायत्वा	१	११
भूर्भुवःस्वःसुप्रजाः	३	३७

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।	प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।	प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
भूरसिभूमिरस्य	१३	१८	मरुतो यस्यहिक्षये	८	३१	माभेर्म्मासंविक्था	१	२३
भेषजमसि	३	५०	महीद्यौः पृथिवीचनः	८	३२	मान. सठं० सो	३	३०
म.			मयिगृह्णामि	१३	१	माहिर्भूर्म्मा	६	१२
मयीदम्	२	१०	मधुश्चमाधवश्च	१३	२५	मापोमौषधीर्हिम्	६	२२
मनोजूतिः	२	१३	मधुव्वाताऽऋतायते	१३	२७	माभेर्मासंव्विक्था	६	३५
महित्रीणाम्	३	३१	मधुनक्तम्	१३	२८	माहिर्भूर्म्मापृदाकुः	१०	३२
मानोत्वाह्नामहे	३	५३	मधुमान्नः	१३	२९	मातऽइन्द्रतेवयं तुरा	११	६८
महीनाम्पयः	४	३	महीद्यौः	१३	३२	मासुभित्था	१२	६१
मनस्तऽआप्यायताम्	६	१५	मर्म्माणिते	१७	४९	मातेव पुत्रम्पृथिवी	१२	६१
मनोमेतर्पयत	६	२१	महोऽअर्ण्णः	२०	८६	मित्रोनऽएहि	४	२७
मधुमतीर्नः	७	२	मावोरिषत्खनिता	१२	९५	मित्रएयमा	५	३४
मनोतयेपुहवनेषु	७	१७	मामाहिं ठं	१२	१०२	मित्रावरुणाभ्यान्त्वा	७	२३
मरुत्वंतं वृषभम्	७	३६	मान्छन्दः	१४	१८	मित्रोनवाक्षरेण	९	३३
मरुत्वां २॥इन्द्र	७	३८	मानोमहान्त	१६	१५	मित्र. स ठं० सृज्य	११	५३
महां२॥ऽइन्द्रः	७	३९	मानस्तोके	१६	१६	मित्रस्यचर्षणी भृतः	११	६२
महां २॥ऽइन्द्रोयऽओजसा	७	४०				मित्रश्च	१८	१७

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
मीढुष्टम शिवतम	१६	५१
मुञ्चन्तुमा	१२	९०
मुख ॐ० सदस्य	१९	५५
मूर्द्धानन्दिवः	७	२४
मूर्द्धाव्वयः प्रजापति	१४	९
मृदू्वांसि	१४	२१
मृगोनभीमः	१८	७१
मोषुणः	३	४६
य.		
यम्परिधिम्	२	१७
यद्ग्रामेयदरण्ये	३	४५
यमग्ने पृत्सुमर्त्यं	६	२९
यत्ते सोमदिविज्योति	६	३३
यस्ते द्रप्सस्कन्दति	७	२६
यज्ञो देवानाम्	८	४

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
यन्तेऽअश्वसनिर्भक्षो	८	१२
यज्ञायज्ञाच्छ	८	२२
यस्मिन्नश्वासः	२०	७८
यऽइन्द्रऽइन्द्रियम्	२०	७०
यमश्विना	२०	६
यत्रेन्द्रश्चवायुश्च	२०	२६
यत्रब्रह्मच	२०	२५
यस्यैते यज्ञियोगर्भो	८	२९
यस्मान्नजातः	८	३६
यज्ञस्यदोहोविततः	८	६२
यस्यप्रयाणम्	११	६
यदग्नेकानिकानि	११	७३
यदत्त्युपजिह्विका	११	७४
यस्तेऽअद्यकृणव	१२	२६
यस्यास्तेघोर	१२	६४
यन्तेदेवी निर्ऋति	१२	६५

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
यत्रौषधीः	१२	८०
यदिमाव्वाजयन्	१२	८५
यस्यौषधीः	१२	८६
यन्नीराट्	१४	२२
यवानांभागोस्य	१४	२६
यऽएतावन्तश्च	१६	६३
यऽइमाविश्वा	१७	१७
यत्रवाणाः	१७	४८
यस्यकुर्मो	१७	५२
यन्ताचमे	१८	७
यदाकूतात्	१८	५८
यद्दत्तम्	१८	६४
यन्नधारा	१८	६५
यदापिपेष	१९	११
यजुर्भिराप्यते	१९	२८
यस्तेरसः	१९	३३

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।	प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।	प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
यमश्विना	१९	३४	याः फलिनीर्या	१२	८९	युष्माऽइन्द्रः	१	१३
यद्वत्रिमर्ठं०	१९	३५	याऽओषधीः सोमराज्ञी	१२	९२	युञ्जतेमनः	५	१४
यन्तेपवित्र	१९	४१	याऽओषधी०बृहस्पति	१२	९३	युक्ष्वाहिकेशिना	८	३४
यमग्ने कव्यवाहन	१९	६४	याश्चेदमुपशृण्वन्ति	१२	९४	युवन्तमिन्द्रा	८	५३
यद्देवादेवहेड	२०	१४	याऽइषवः	१३	७	युवर्ठं०सुमम्	१०	३३
यद्दिवा	२०	१५	याशतेन	१३	२१	युञ्जानःप्रथमम्	११	१
यद्दिजाग्रद्यदि	२०	१६	यास्तेऽअग्ने	१३	२२	युक्तेनमनसा	११	२
यद्ग्रामेयदरण्ये	२०	१७	यावोदेवाः	१३	२३	युक्त्वायसविता	११	३
यदापः	२०	१८	यातेरुद्र	१६	२	युञ्जतेमनः	११	४
यातेधामानिहविषा	४	३७	यामिषुम्	१६	३	युजेवांब्रह्मपूर्व्यम्	११	५
यातेऽअग्नेयः	५	८	यातेहेतिर्मीढुष्ट	१६	११	युञ्जाथाठंरासभम्	११	१३
यातेधामान्युश्मसि	६	३	यातेरुद्रशिवातनूः	१६	४९	युनक्तसीरंवि	१२	६८
यावाङ्कशा	७	११	यातेधामानि	१७	२१	युक्ष्वाहिदेव	१३	३७
यॉ२॥ ऽआवहऽउशतो	८	१९	यास्तेऽअग्ने	१८	४६	युवर्ठं०सुरामम्	२०	७६
याःसेनाऽअभीत्वरी	११	७७	यावोदेवाः	१८	४७	येरूपाणिप्रतिमुञ्च	२	३०
याऽओषधीः	१२	७५	याऽव्याघ्रंविषूचिको	१९	१०	येषांमध्येति	२	४२

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः
येदेवासः	७	१९
येदेवाऽअग्निनेत्राः	९	३६
येजनेषुमलिम्लवस्ते	११	७९
येवामीरोचने	१३	८
येनासमत्सु	१५	४०
येनऽऋषय	१५	४९
येनब्रहसिसहस्रम्	१५	५५
येवृक्षेषु	१६	५८
येभूतानामधि	१६	५९
येपथाम्पथि	१६	६०
येतीर्थानि	१६	६१
येन्नेषु	१६	६२
येदेवादेवानाम्	१७	१३
येदेवादेवेष्व	१७	१४
येनब्रहस्वि	१८	६२
येसमानाः तेषालोक	[illegible]	४५

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
येसमाना तेषाछंश्री	१९	४६
येन.पूर्वेपितरः	१९	५१
येअग्निष्वात्ताये	१९	६०
ये चेहपितरो	१९	६७
योरेवान्	३	२९
योगेयोगेतवस्तरम्	११	१४
योव शिवतमो	११	५१
योअस्मभ्यम्		५०
योऽअग्निरग्नें	१३	४५
योन.पिताजनिता	१७	२७
यो'ऽअग्नि कव्यवाहन	१९	६५
योभूतानामधिपति	२०	३२
र.		
रक्षोहणम्वलगहनम्	५	२३
रक्षोहणोव	५	२५

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
रक्षसाम्भागोसि	६	१६
रश्मिनासत्याय	१५	६
रयिश्चमे	१८	१०
राजन्तमध्वराणाम्	३	२३
रायाव्वयम्	७	१०
राज्ञ्यसिप्राची	१४	१३
राज्ञ्यसिप्राची	१५	१०
रुद्रा'सृष्ठ० सृज्य०	११	५४
रुचन्नोधेहि	१८	४८
रूपेणवः	७	४५
रेवतीरमध्वम्	३	२१
रेवतीरमध्वम्	६	८
रेतोमूत्रम्	१९	७६
ल.		
लाङ्गलम्पवीरवत	१२	७१

प्रतीका ।	अध्यायांकाः ।	मन्त्रांकाः ।	प्रतीका ।	अध्यायांकाः ।	मन्त्रांकाः ।	प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मन्त्रांकाः ।
लोकम्पृणच्छिद्र	१२	५४	व्वसवस्त्वाच्छृन्दन्तु	११	६०	व्वाजेवाजेवत	९	२८
लोकम्पृणच्छिद्रम्	१५	५९	व्वरुत्रीन्त्वद्रुः	१२	४४	व्वाजस्येमप्रसवः	९	२३
लोमानिप्रयति	२०	१३	वसूनाम्भागोसि	१४	२५	व्वाजस्येमाम्प्रसवः	९	२४
व.			व्वलविद्वा	१७	३७	व्वाजस्यनुप्रसव	९	२५
व्वसो पवित्रम्	१	२	व्वयन्नाममन्न	१७	९०	व्वाजस्यजूतिम्	१३	४२
व्वसो पवित्रम्	१	३	व्वसुचमे	१८	१५	व्वाचस्पतिम्	१७	२३
व्वसुभ्यस्त्वा	२	१६	व्वयन्तेऽअद्यररिमा	१८	७५	व्वाजस्यमा	१७	६३
व्वय ठं० सोमव्रते	३	५४	व्वनस्पतिरवसृष्टः	२०	४५	व्वाजश्चमे	१८	७
व्वस्यसि	४	२१	वरुण क्षत्रमिन्द्रिय	२०	७२	व्वाजायस्वाहा	१८	२८
व्वनेसुच्व	४	३१	व्वाचन्तेशुन्धामि	६	१४	व्वाजस्यनुप्रसवे	१८	३०
व्वरुणस्योत्तम्	५	८	व्वाचस्पतये	७	१	व्वाजोन सप्तप्रदिशः	१८	३२
व्वय ठं० हित्वाप्रयति	१८	२०	व्वाममद्यसवितर्व्वाम	८	६	व्वाजोनोऽअद्यप्रसु	१८	३३
व्वसवस्त्रयो दशाक्षरेण	९	३४	व्वाचस्पतिम्	८	४५	व्वाजः पुरस्तात्	१८	३४
व्वसवस्त्वा कृण्वन्तु	११	५८	व्वातोवामनोवा	९	७	वार्त्रहत्याय	१८	६८
व्वसवस्त्वाधूपयन्तु	११	६०	व्वातरं ठं०	९	८	व्वायोः पूत	१९	३
						व्वांपच्यैव्वांयव्यानि	१९	२७

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।	प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।	प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
विश्वोदेवस्य	४	३६	विश्वस्यकेतुर्भुव	१२	२३	विश्वकर्माह्यज	१७	३२
विष्णोर्नुकम्	५	१८	विमुच्यध्वम्	१२	३७	विमानऽएषः	१७	५९
विष्णोरराटम्	५	२१	विश्वस्मैप्राणाय	१३	१९	विधेमतेपरमे	१७	७५
विभूरसिप्रवाहणो	५	३१	विराड्ज्योति	१३	२४	वित्तश्वमे	१८	११
विष्णोःकर्माणि	६	४	विश्वोकर्माणि	१३	३३	विश्वे अद्य	१८	३१
विश्वेदेवासऽआगत	७	३४	विश्वकर्मात्वा	१४	१२	विश्वस्यमूर्द्धन्	१८	५५
विश्वस्वन्नादित्यैषते	८	५	विश्वकर्मात्वा०वायुष्टे-			विन्नऽइन्द्रमृधो	१८	७०
विन्नऽइन्द्रमृधो	८	४४	धिपतिः	१४	१४	वीतिहोत्रन्त्वा	२	४
विश्वकर्मन्हविषा	८	४६	विराडसि दक्षिणा	१५	११	वीतं० हविः	१७	५७
विश्वेदेवाऽअंऽ०	८	५७	विश्वस्यदूतममृतम्	१५	३३	वृहस्पतेवाजंजय	९	११
विश्वेदेवाश्रमसे	८	५८	विज्यंधनुः	१६	१०	वृगऽऊर्मिः	१०	२
विपाजसा	११	४९	विकिरिद्रविलोहित	१६	५२	वृहस्पते यदि	१७	३६
विश्वोदेवस्य	११	६७	विश्वतश्चक्षुरुत	१७	१९	वेदोसियेनत्वम्	२	२१
विश्वारूपाणिप्रति	१२	३	विश्वकर्मन्हविषावावृधानः	१७	२२	वेद्याद्वेदिः	१९	१७
विष्णोःक्रमोसि	१२	५	विश्वकर्मन्हविषावर्द्धनेन	१७	२४	वेदेनरूपे	१९	७८
विज्ञातेऽआग्ने	१२	१९	विश्वकर्माविमना	१७	२६	वैश्वानरोन	१८	७२

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
वैश्वदेवी		४४
व्रतङ्कृणुत:	४	११
व्रतञ्चमऽ	१८	४८
व्रतेनदीक्षा	१९	३०
व्रीहयश्चमे	१८	१२
व्रशीनानत्वा	८	२३
श.		
शर्म्मासि	१	१४
शर्म्मासि	१	१९
शन्नोभवन्तु व्वाजिनो	९	१६
शर्म्मचस्थो	११	३०
शतम्वोऽअम्बधामानि	१२	७६
शश्चमे	१८	८
शिवोनाम	३	६३

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
शिवोभवप्रजाभ्यो	११	४५
शिवोभूत्वामह्य	१२	१७
शिवेनव्वचसा	१६	४
शिरोमेश्रीर्य्यशो	२०	५
शुक्रनवाशुक्रेण	४	२६
शन्नऽ० सुफाला	१२	६९
शुक्रश्चशुचिश्च	१४	६
शुक्रज्योतिश्च	१७	८०
श्वात्रास्थ वृत्रतुरो	६	३४
श्रोणाद्दुदारः	१२	२२
ष.		
षोडशीस्तोमऽओजो	१५	३

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
स.		
सवितुस्त्वा	१	३१
समिदसि	२	५
सर्द०स्वभागास्थे	२	१८
सम्बर्हिरङ्क्ताछंहविः	२	२२
सम्वर्चसा	२	२४
समिधाग्निम्	३	१
सजूर्देवेन	३	१०
सन्त्वमग्ने	३	१९
सर्द०हितासि	३	२२
सनःपितेव	३	२४
समक्ष्ये दृशाधिया		२३
समुद्रोसिविश्वव्यचा	५	३३
सन्तेमनोमनसा	६	१८

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मन्त्रांकाः।	प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः	प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
समुद्रद्रूच्छ	६	२१	स ऽँ० सृष्टाव्वसुभि	११	५५	सहस्राजातान्	१५	२
सम्प्रथमोवृहस्पति	७	१५	स ऽँ० शितम्मे	११	८१	सम्राडसि प्रतीची	१५	.१२
सजोषाऽइन्द्र	७	३७	सहरय्यानिवर्तस्वाग्ने	१२	१०	सखायसम्वः	१५	२९
संव्वर्चसापयसा	८	१४	समुद्रेत्वानृमणा	१२	२०	सऽँ० समित	१५	३०
समिन्द्रणोमनसाने	८	१५	समिधाग्निन्दुवस्य	१२	३०	सदुद्रवस्वाहुतः	१५	३४
संव्वर्चसापयसा	८	१६	सबोधिसूरिर्मघवा	१२	४३	सऽइधानो	१५	३६
समुद्रेतेहृदयमप्स्वन्त	८	२५	संज्ञानम्मसि	१२	४६	सम्प्रद्यावद्ध	१५	५३
सवस्यक्षविरस्य	८	५२	समित ऽँ० सङ्कल्प्ये	१२	५७	सहस्रस्यप्रमासि	१५	६५
सप्तःसिन्धुः	८	५९	संव्वामना ऽंसि	१२	५८	सहस्राणि सहस्रशः	१६	५३
सवितारवा		३९	सजूरब्दोऽअयवोभिः	१२	७४	समुद्रस्यत्वावकयाग्ने	१७	४
सधमादोन्द्युम्निनी	१०	७	सहस्वमेअरातीः	१२	९९	सनःपावक	१७	८
सवित्राप्रसवित्रा	१०	३०	सन्तेपयाऽंसि	१२	११३	सङ्क्रन्दनेनानिमिषेण	१७	३४
संव्वसाथम्	११	३१	सम्पश्यवंतिसरितोन	१३	३८	सऽइषुहस्तैः	१७	३५
स ऽँ० सीदस्व	११	३७	सजूर्ऋतुभिः	१४	७	समिद्धोऽअग्नावधिमा	१७	५५
सन्तेव्वायुर्मातरिश्वा	११	३९	सहश्च	१४	२७	सप्ततेअग्नेसमिधः	१७	७९
सजातोगर्भो	११	४३				समुद्रादूर्मिर्मधुमान्	१७	८९

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
सम्यस्त्रवन्ति	१७	९४
सत्यश्चमे	१८	५
सम्मास्तजामि	१६	३०
सर्ठ०हितोविश्वसामा	१८	३९
सनोभुवनस्यपते	१८	४४
समुद्रोसिनभस्वा	१८	४५
सद्दवानुम्पुरुहूत	१८	६९
सरस्वतीमनसा	१९	८३
सरस्वतीयोन्यामा	१९	९४
समुद्रेते	२०	१९
समिद्धऽइन्द्रः	२०	३६
समिद्धोऽअग्नि	२०	५५
सविताव्वरुणः	२०	७१
सान्विश्वायुः	१	४
साकंयक्ष्म	१२	८७
सिर्ठ० ह्यसि सपत्नसाही	५	१०

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
सिर्ठ० ह्यसि स्वाहा	५	१२
सिनीवाली सुकपर्दा	११	५६
सिन्धोरिवप्राध्वने	१७	९५
सिश्चन्ति परिषिञ्च	२०	२८
सीदहोतः	११	३५
सीदत्वमावम्मातु	१२	१५
सीरायुञ्जन्तिकवयो	१२	६७
सीसेनतन्त्रम्	१९	८०
सुसमिद्धायशोचिषे	३	२
सुषुम्णःसूर्य्यरश्मिः	१८	४०
सुरावन्तम्	१९	३२
सुसंदृशंत्वा	३	५२
सुवीरोव्वीरान्	७	१३
सुप्रजाः सजग्मानो	७	२८
सुगावोदेवाः	८	१८
सुजातो ज्योतिषा	११	४०

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
सुपर्णोसि० गरुत्मान्	१२	४
सुपर्णोसि भासा अरिक्ष	१७	७२
सूर्य्यस्यचक्षु	४	३२
सूर्य्यत्वचसस्थ	१०	४
सूर्य्यरश्मि	१७	५८
सोमानर्ठ० स्वरणम्	३	२८
सोमोराजन्	६	२६
सोमःपवते	७	२१
सोमर्ठ० राजानम्	९	२६
सोमस्यत्विषिः	१०	५
सोमस्यत्विषि मृत्योः- पाह्यो	१०	१५
सोमस्यत्वाद्युम्ने	१०	१७
सोऽअग्निः	१५	४२
सोमस्यरूपम्	१९	१५
सोमोराजामृतर्ठ०	१९	७२

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
सोममद्ध्वो	१९	७४
स्तोकानामिन्दुम्	२०	४६
स्थिरोभव	११	४४
स्योनासिसुषदासि	२०	३६
स्रुचश्चमे	१४	३
स्वयम्भूरसि	२	२६
स्वराडसि सपत्नहा	५	२४
स्वराडस्युदीची	१५	१३
स्वर्यन्तो	१७	६८
स्वतवांश्च	१७	८५
स्वाहायज्ञं	४	६
स्वात्राःपीताः	४	१२
स्वांकृतोसिविश्वेभ्यः	७	३
स्वांकृतोसि०उदानायत्वा०	७	६
स्वाद्वीन्त्वा	१९	१

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
स्वैर्दक्षैः	१८	२१
स्वर्णघर्मस्वाहा	१८	५०
हे.		
हविष्मतीरिमा	६	२३
हंऽसःशुचिषत्	०	२४
हस्तआधाय	११	११
हंऽसःशुचिषत्	१२	१४
हविर्द्धानिषत्	१९	१८
हिरण्यरूपाउषसः	१०	१६
हिरण्यगर्भःसमवर्त्तताग्रे	१३	४
हिमस्यत्वाजरायुणाग्ने	१७	५
हृदेत्वामनसेत्वा	६	२५
अ. उत्तरार्द्ध		
अग्नि मद्यहोता	२१	५९
अभिधाअसि	२२	३

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
अग्निन्दूतम्पुरोदधे	२२	१७
अजीजनोहिपवमा	२२	१८
अग्नयेस्वाहासोमायस्वा-हापाम्मोदाय	२२	६
अद्भ्यः स्वाहावार्भ्यः	२२	२५
अग्नयेस्वाहासोमायस्वा-हेन्द्राय	२२	२७
असवेस्वाहाव्वसवे	२२	३०
अग्निः पशुरा	२३	१७
अर्द्धमासाः	२३	४१
अपितेषुत्रिषु	२३	५०
अजारेपिशङ्गिला	२३	५६
अश्वस्तूपरः	२४	१
अग्नयेनीकवते	२४	१६
अग्नयेकुटरून्	२४	२३
अहेपारावतान्	२४	२५

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
अन्यवापोऽर्द्धमासाना	२४	३७
अग्ने· पक्षविश्वायो	२५	४
अदितिर्द्यौरदिति	२५	२३
अग्नेत्वन्नोऽअन्तम	२५	४७
अग्निश्चपृथिवीच	२६	१
अग्नेर्ऋषिः पवमानः		
अनुवीरैरनुपुष्या	२६	१९
अग्नेपत्नीरिहा	२६	२०
अभिपत्तङ्गृणीहि	२६	२१
अग्नेवनः सुहवा	२६	२४
अतिनिहोअति	२७	६
अनाधृष्योजातवेदा	२७	७
अमुत्रभूयादध	२७	९
अच्छायमेति	२७	१४
अग्नेस्वाहा कृणुहि	२७	२२
अभित्वाशूरनो	२७	३५

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
अभीषुणः	२७	४१
अग्निमद्यहोतारम्	२८	२३
अग्निमद्यहोतारम्०सूपस्था०	२८	४६
अन्तरामित्राव्वरुणा	२९	६
अश्वोघृतेनत्मन्या	२९	१०
असियमोऽअस्यादित्यो	२९	१४
अत्रातेरूपमुत्त	२९	१८
अनुत्वारथोऽअनु	२९	१९
अहिरिव भोगैः पर्यं	२९	५१
अग्नयेनीकवते	२९	५९
अग्नयेगायत्राय		६०
अर्मेभ्योहस्तिपअवा	३०	११
अक्षराजाय कितवङ्कृ	३०	१८
अग्नयेपीवानम्पृथिव्ये	३०	२१
अथैतानष्टौव्विरूपा	३०	२२
अद्भ्यः सम्भृतः	३१	१७

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
अस्या जरासो	३२	१
अयमिहप्रथमोधायि	३३	६
अग्निर्वृत्राणिजंघन	३३	९
अग्नेश्रद्धमहतो	३३	१२
अधादेवाऽउदिता	३३	४२
अधीनऽइन्द्रेषाम्	३३	४७
अमाऽइन्द्रवरुण	३३	४८
अस्मेरुद्रामेहना	३३	५०
अर्वाश्वोऽअद्या	३३	५१
अनुतेशुष्मन्तु	३३	६७
अदब्धेभिः सवितः	३३	६९
अनुसमातिसपत्व	३३	७१
अयर्द० सहस्रमृषिभिः		८३
अदब्धेभिः सवितः	३३	८४
अपाधमदभि	३३	९५
अस्योदिन्द्रोवावृधे	३३	९७

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
अन्विदनुमतेत्व	३४	८
अनुनोद्यानुमती	३४	९
अषाढंयुत्सुपृतना	३४	२०
अष्टौव्यख्यत्ककुभः	३४	२४
अप्नस्वतीमश्विना	३४	२९
अश्वावतीर्गोमती	३४	४०
अपेतोयन्तु	३५	१
अश्वत्थेवोनिषदनम्	३५	४
अश्मन्वतीरीयते	३५	१०
अपाघमपकिल्बिष	३५	११
अनड्वाहमन्वार	३५	१३
अग्नऽआयूंषि	३५	१६
अस्मात्वमधि	३५	२२
अभीषुणः सखीना	३६	६
अद्यानिशम्भवन्तुनः	३६	११
अश्वस्यत्वावृष्णः	३७	९

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
अनाधृष्टापुरस्तादग्ने	३७	१२
अपश्यङ्गोपामनि	३७	१७
अहःकेतुनाजुषताꣳ	३७	२१
अदित्यैरास्नासीन्द्रा	३९	३
अश्विभ्याम्पिन्वस्व	३८	४
अश्विनाघर्म्मम्पातꣳ	३८	१२
अपातामश्विनाघर्म्मं	३८	१३
अभीमम्महिमादिवम्	३८	१७
अचिक्रदद्वृषाहरि	३८	२२
अग्निꣳहृदयेन	३९	८
असुर्य्यानामतेलोका	४०	३
अनेजदेकम्मनसो	४०	४
अन्धंतमः प्रविशंतिये सम्भूति	४०	९
अन्यदेवाहुः सम्भवा	४०	१०
अन्धंतमः प्रविशंतिये	४०	१२

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः	मंत्रांकाः।
अन्यदेवाहुर्विद्याया	४०	१३
अग्नेनयसुपथा	४०	१६
आ.		
आनोमित्रावरुणा	२१	८
आब्रह्मन्ब्राह्मणो	२२	२२
आयुर्यज्ञेन कल्पताꣳ	२२	३३
आनोभद्राःक्रतवो	२५	१४
आपोहृयद्बृहती	२७	२५
आनोनियुद्भिः	२७	२८
आदित्यैर्नोभारती	२९	८
आत्मानन्ते	२९	१७
आजुह्वानऽईड्यो	२९	२८
आसुष्वयन्ती	२९	३१
आनोयज्ञम्भारती	२९	३३
आजंघन्ति	२९	५०

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
आक्रन्दयबल	२९	५६
आमूरज	२०	५७
आग्नेयः कृष्णग्रीवः	२९	५८
आपदिवे नृपतिन्तेज	३३	११
आपश्चित्पिप्युस्त	३३	१८
आसुतेसिञ्चत	३३	३१
आतिष्ठन्वम्परि	३३	३३
आतत्तऽइन्द्रायव	३३	२८
आनऽइडाभिर्विदथे	३३	३४
आकृष्णेनरजसा	३३	४३
आतुनऽइन्द्रवृत्रहन्	३३	३५
आरोदसीऽअपृणदा	३३	७५
आनोयज्ञन्दिवि	३३	८५
आयातमुपभूष	३३	८८
आकृष्णेनरजसा	३४	३१
आरात्रिपार्थिवँ०	३४	३२

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
आनावत्या	३४	४७
आयुष्यंवर्चस्यँ०	३४	५०
आयुष्मानग्ने	३५	१७
आपोहिष्ठामयोभुव	३६	१४
आयसायस्वाहा	३९	११

इ.

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
इमम्मेवरुण	२१	१
इडाभिरग्निरीड्यः	२१	१४
इमामगृभ्णन्रशना	२२	२
इयंवेदिः	२३	६२
इन्द्राग्न्योः पक्षतिः	२५	५
इन्द्रस्यक्रोडोदित्यै	२५	८
इमानुकम्भुवना	२५	४६
इन्द्रगोमन्निहा	२६	४
इन्द्रायाहिचित्र	२६	५

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
इहैवाग्नेऽअधि	२७	४
इमातेवाजिन्नव	२९	१६
इन्द्रस्यवज्रोमरुतामनी- कम्	२९	५४
इदम्मेब्रह्मच	३२	१६
इन्द्रेहिमत्स्यन्धसो	३३	२५
इन्द्रोवृत्रमवृणो	३३	२६
इमान्तेधियम्	३३	२९
इन्द्रवायूबृहस्पतिम्	३३	४५
इन्द्राग्नी मित्रवरुणा	३३	४९
इन्द्रवायूऽइमे	३३	५६
इमाऽउत्वापुरुवसो	३३	८१
इन्द्रवायूसुसन्दृशा	३३	८६
इन्द्राग्नीऽअपादि	३३	९३
इडायास्त्वापदे	३४	१५
इच्छन्तित्वासोम्यासः	३४	१८

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
इमागिरआदित्येभ्यो	३४	५४
इमश्रीवेभ्यः	३४	१५
इन्द्रोविश्वस्यराजति	३६	८
इयत्यग्रआसीन्मखस्य	३७	७
इन्द्रस्यौजस्थ	३७	६
इडएह्यदित	३८	२
इन्द्रापत्वाब्धसमते	३८	८
इषेपिन्वस्वोर्जेपि	३८	१४

ई.

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
ईशानायपरस्वतः	३५	२८
ईड्यश्चासित्वन्द्य	२०	३
ईमान्तासः	२९	२१
ईशावास्यमिदं०	४०	१

उ.

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
उपेयद्दी सुपेशसा	२१	१७
उपयामगृहीतोसि० यस्तइन्द्रसं-वत्सरे०	२३	२
उपयामगृहीतो०यस्तेरात्रौ	२३	४
उत्सक्थ्याअव	२३	२१
उन्नतऋषभ	२४	७
उक्ता सस्वराएताऐन्द्राग्नाः कृष्णाव्वारुणाः	२४	१५
उक्ताःसस्वराएताऐन्द्राग्नाः प्राशृङ्गा	२४	१७
उक्ताःसस्वराएताःशुना-सीरीयाः	२४	१९
उपप्रागात्सुमाम्ने	२५	३०
उपह्वरेगिरीणाम्०	२६	१५
उच्चातेजातमन्धसो	२६	१६
उद्वयन्तमसस्पर	२७	१०
उपप्रागाच्छसनं	२९	२३
उपप्रागात्परमस्य	२९	२४
उपावसृजत्मन्या	२९	३५
उपह्वासय	२९	५५
उरसादिभ्यःकुभ्रमुदे	३०	१०
उदुत्यञ्जातवेद	३३	३१
उग्राविघनिना	३३	६१
उपास्मैगायतानरः	३३	६२
उक्थेभिर्वृत्रहन्तमा	३३	७६
उपनःसूनवोगिरः	३३	७७
उत्तानायामवभरा	३४	१४
उभापिवतमश्विनो	३४	२८
उषस्तच्चित्र	३४	३३
उतेदानीम्भगवन्तः	३४	३७
उतनोहिर्बुध्न्यः	३४	५३
उत्तिष्ठब्रह्मणस्पते	३४	५६
उद्वयन्तमसस्परिस्वः	३५	१४
उद्वयन्तमसस्परिस्वः	३८	२४

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
उग्रश्चभीमश्च	३९	७
उग्रंशोहितेन	३९	९
ऊ.		
ऊर्ध्वामेनामुच्छ्रापयगिरौ	२३	२६
ऊर्ध्वमेनमुच्छ्रयतादि्गरौ	२३	२७
ऊर्ध्वाऽअस्यसमिधो	१७	११
ऊर्ध्वानपतर्ठ०	१७	४४
ऋ.		
ऋतवस्तऽऋतुथा	२३	४०
ऋतावानंवैश्वानर	२६	६
ऋतवस्तेयज्ञंवि	२६	१४
ऋजीतेपरि	२९	४९
ऋतयेस्तेनहृदये	३०	१३
ऋधगित्थासमर्त्यं	३३	८७

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
ऋचंवाचंप्रपद्ये	३६	१
ऋजवेत्वासाधवेत्वा	३७	१०
ए.		
एकस्मैस्वाहाद्वाभ्यार्ठ०	२२	३४
एताऽऐन्द्राग्नाः	२४	८
एण्यह्नोमण्डूको	२४	३६
एषच्छाग पुरोऽअश्वे	२५	२६
एकस्त्वष्टुरश्वस्य	२५	४२
एह्येहृषुब्रवाणि	२६	१३
एनाविश्वान्यर्य	२६	१८
एकयाचदशभिश्च	२७	३३
एताऽउच सुभगा	२९	५
एतावानस्य	३१	३
एषोहदेवः	३२	४

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
एषवस्तोमो	३४	४८
एधोस्येधिषीमहि	३८	२५
क.		
कःस्विदेकाकी	२३	९
कस्विदेकाकी	२३	४५
कस्त्वाच्छ्यति	२३	३९
कास्यविह्याः	२३	२७
कयानश्चित्रऽआभुवदूती	२७	३९
कस्त्वासत्योमदानां	२७	५०
कल्पन्तान्ते	३५	९
कस्त्वासत्योमदानां	३६	५
कयात्वन्नऽऊत्या	३६	७
कायस्वाहा	२२	२०
कास्विदासीत्	२३	११
कास्विदासीत्	२३	५३

प्रतीका।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
काऽईमरेपिशङ्गिला	२३	५५
काम्ययो राजानेषु	२३	७२
किर्ठ०स्विरसूर्यसमञ्ज्योति	२३	४७
कुविदङ्ग	२३	२८
कुतस्त्वमिन्द्र	३३	२७
कुर्व्वन्नेवेह कर्माणि	४०	२
कृष्णग्रीवाऽआग्नेया शिति		
भ्रवो	२४	६
कृष्णग्रीवाऽआग्नेयावभ्रवः	२४	९
कृष्णाभौमा.	२४	१०
कृष्णग्रीवाऽआग्नेयावभ्रवः		
सौम्याऽउपध्वस्ताः	२४	१४
केष्वन्तः पुरुष.	२३	५१
केतुंकृण्वन्नकेतवे	२९	३७
कोऽअस्यवेद	२३	५९
कस्यामममिम्	३५	१९

प्रतीका।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
क्षत्रेणाग्नेस्वायः	२७	५
क्षत्रस्यत्वापरस्याय	३८	१९
ख		
खङ्गोव्वैश्वदेव	२४	४०
ग.		
गणानान्त्वागणपतिर्ठ०	२३	१९
गर्भोदेवानाम्पिता	३७	१४
गायत्रीत्रिष्टुब्ज	२३	३३
गावऽउपावता	३३	१९
गावऽउपावतावतम्	३३	७१
गायत्रञ्छन्दोसि	३८	६
ग्रीष्मेणऽऋतुना	२१	२४
घ.		
घर्म्मैतत्तेपुरीषन्ते	३८	२१

प्रतीका।	अध्यायाङ्काः।	मंत्राङ्काः
घृतेनाञ्जन्	१९	२
घृतवतीभुवनाना	३४	४५
च.		
चतुस्त्रिर्ठ० शद्वाजिनो	२५	४१
चन्द्रमामनसो	३१	१२
चन्द्रमाऽअप्स्वन्तरा	३३	९०
चतुस्त्रक्तिनाभि	३८	२०
ज.		
जानिष्ठाऽउग्रः		६४
जीमूतस्येवभवति	२९	३८
त.		
तत्वायामिब्रह्मणा	२१	२
तनूनपाच्छुचिव्रतः	२१	१३
तत्सवितुर्व्वरेण्यम्	२२	९

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः	मंत्रांकाः।
तन्नोऽवातोमयोभू	२५	१७
तमीशानञ्जगत	२५	१८
तंव्वोदस्ममृतीष	२६	११
तवाय ॐ० सोमस्त्वमे	२६	२३
तनूनपादसुरो	२७	१२
तन्नस्तुरीपम	२७	२०
तवव्वायवृतस्पते	२७	३४
तवशरीरम्पतयि	२९	२२
तनूनपात्पथ	२९	२६
तत्सवितुर्व्वरेण्यम्	३०	२
तपसेकौलालम्मायायै	३०	७
ततोव्विराडजायत	३१	५
तस्माद्यज्ञात्सर्व्व	३१	६
तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतऽऋचः	३१	७
तस्मादश्वाऽअजायन्त	३१	८
तंयज्ञम्बर्हिषिप्रौक्ष	३१	९

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
तदेवाग्निस्तदादित्य	३२	१
तरणिर्व्विश्वदर्शतो	३३	३६
तत्सूर्यस्यदेवत्वम्	३३	३७
तन्मित्रस्यव्वरुणस्या	३३	३८
तदिदासभुवनेषु	३३	८०
तद्विप्रासोविपन्यवो	३४	४४
तस्माऽअरङ्गमामवो	३६	१६
तच्चक्षुर्देवहितम्पुर	३६	२४
तपसेस्वाहा	३९	१२
तदेजतितन्नैजति	४०	५
तावुभौचतुरः	२३	२०
तान्पूर्वयानिविदाहूमहे	२५	१६
तिस्रऽइडा	२१	१९
तिस्रोदेवीर्बर्हि	२७	१९
तिरश्चीनोव्वितती	३३	७४
तीव्रान्घोषान्कृण्वते	२९	४४

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
तेजोसिशुक्रममृत	२२	१
तेऽअस्ययोषणे	२७	१७
तेऽआचरन्ती	२९	४१
त्र्यम्बकंयजामहे	२४	१२
त्रिपादूर्ध्वऽउदैत्पु	३१	४
त्रीणितऽआहुर्दिवि	२९	१५
त्रीसहस्राण्यग्नि	३३	७
त्रीणिपदाव्विचक्रमे	३४	४३
त्वन्नोऽअग्ने	२१	३
त्वष्टातुरीपो	२१	२०
त्वष्टावीरन्देवकाम	२९	९
त्वमिन्द्रप्रतूर्तिष्व	३३	६६
त्वमग्नेप्रथमो	३४	१२
त्वन्नोऽअग्नेतव	३४	१३
त्वमिमाऽओषधीः	३४	२२

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
धामच्छदृतु	२१	६१
धामप्रेम्णते	२७	३
धामिद्धिदयामहे	२७	३७
ध्वाच्छदिमन्द्रतम	३३	१३
धेः मप्रेमाहुत	३३	१४
दृ.		
दधिक्राव्णोऽअकारिषम्	२३	३२
दृश्रानुपायप	३३	५८
दिव इविमा	२९	५३
दिविपृष्ठोऽअरोचत	३३	०३
दिविपाः इमपते	३८	११
दिव्य स्याता सन्द्राय	३९	२
पुरोदैव्यादिशो	२१	१६
देवहं० इमाभिरस्प	३६	१८
देवहं० इमाग्योके	३६	१०

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
देवानाम्भद्रा	२५	१५
देवम्बाहुसरस्वती	२१	४८
देवीद्वारो	२१	४९
देवीऽउषासावश्विना	२१	५०
देवीर्द्वी	२१	५१
देवीऽऊर्जाहुती	२१	५२
देवादेवानाम्	२१	५३
देवीस्तिस्रः	२१	५४
देवऽइन्द्रः	२१	५५
देवोदेवै.	२१	५६
देवम्बर्हिर्वारितीनां	२१	५७
देवोऽग्निः स्विष्टकृद्देवा	२१	५८
देवम्बर्हिस्तवो	२१	११
देवस्य सवितुर्मतिं	२२	१४
देवम्बर्हिरिन्द्रं०	२८	१२
देवीर्द्वारऽइन्द्रं०	२८	१३

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
देवीऽउषासानक्तेन्द्रम्	२८	१४
देवीजोष्ट्री	२८	१५
देवीऽऊर्जाहुती	२८	१६
देवादैव्याहोतारादेव	२८	१७
देवीतिस्रस्तिस्रो	२८	१८
देवऽइन्द्रोनराशंस०	२८	१९
देवोदेवैर्वनस्पतिः	२८	२०
देवम्बर्हिर्वारितीनां	२८	२१
देवोऽअग्निः स्विष्ट	२८	२२
देवम्बर्हिर्वयोधस	२८	३५
देवीर्द्वारोवयोधसं०	२८	३६
देवीऽउषासानक्ता	२८	३७
देवीजोष्ट्री० वृहत्या०	२८	३८
देवीऽऊर्जाहुतीपंक्त्या	२८	३९
देवा दैव्या० त्रिष्टुभा	२८	४०
देवीस्तिस्र० जगत्या	२८	४१

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
देवोनरासर्ठ०	२८	४२
देवोवनस्पतिः	२८	४३
देवम्बर्हिर्व्वारि० ककुभा०	२८	४४
देवोऽ अग्नि० अतिच्छन्दसा	२८	४५
देवसवितः	३०	१
देवेभ्योहिप्रथम्	३३	५४
देवन्देवंव्वो	३३	९१
देवासोहिष्मा	३३	९३
देवेनमोमनसा	३४	२१
देवस्यत्वासवितुः	३७	१
देवीद्यावापृथिवी	३७	३
देव्योवम्योभूतस्य	३७	४
देवस्यत्वासवितुः	३८	१
दैव्याहोतारा	२१	१८
दैव्याऽअध्वर्यवस्त्वा	२३	४२
दैव्याऽहोताराऽऊर्द्ध्वं	२७	१८

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
दैव्याहोताराप्रथमा	२९	३२
दैव्यावध्वर्यू	३३	३३
दैव्यावध्वर्य० तम्प्रत्नथा	३३	७३
द्युभिरक्तुभिः	३४	३०
द्यौरासीत्पूर्वचित्ति	२३	५४
द्यौस्तेपृथिव्यन्तरिक्षम्	२३	४३
द्यौरासीत्पूर्वचित्ति	२३	१२
द्यौः शांतिरन्त	३६	१७
द्विपदायाश्च	२३	३४
द्रविणोदाःपिपीषति	२६	२२
द्वारादेवीरन्वस्य	२७	१६
द्वेविरूपेचरतः	३३	५

ध.

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
धन्वनागाधन्वना	२९	२९
धर्त्तादिवोविभाति	२७	१६
धूम्रान्वसन्ताय	२४	११
धूम्राबभ्रुनीकाशाः	२४	१८

न.

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
नक्षत्रेभ्यःस्वाहा	२२	२८
नवाऽउऽपतन्०यत्रासते०	२३	१६
नवाऽउऽपतन्०हरीतयुञ्जा	२५	४४
नरश्चावां १॥ऽअन्यो	२७	३६
नराशर्ठ०सस्य	२९	२७
नदीभ्यः पौञ्जिष्टमृक्षी	३०	८
नर्म्मायपुंश्चलूं	३०	२०
नतस्यप्रतिमा	३२	३
नहिस्पशमवि	३३	६०
नतेदूरेपरमाचिद्रजाठं	३४	१९
नतद्रक्षाठं	३४	५१
नमस्तेहरसेशोचिषे	३६	२०

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।	प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।	प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
नमस्तेऽअस्तुविद्यु।	३६	२१	पाहिनोऽअग्नऽएकया	२७	४३	प्रजापतये पुरुषान्	२४	२९
नार्यस्त्वेपत्न्यो	३३	३६	पितुन्नुस्तोषम्महो	३४	७	प्रजापतयेच	२४	३०
नाभ्याऽआसीदन्त	३१	१३	पितानोसिपितानो बोधि	३७	२०	प्रयाभिर्यासिदा	२७	२७
निक्रमणन्निषदनम्	२५	३८	पीवोऽअन्नारयिवृधः		२३	प्रथमावांरथिना	२९	७
निधुरवाग्नाय	३७	२९	पुरुषमृगश्चन्द्रमसः	२४	३५	प्रजापतेस्तपसा	२९	११
नृत्तायसूतंगीताय	३०	६	पुरुषऽएवेदं०	३१	२	प्रतिश्रुत्कायाऽअर्त्तन	३०	१९
प.			पूषणव्वनिष्टुना	२५	७	प्रजापतिश्चरतिगर्भे	३१	१९
पञ्चस्वन्तः पुरुष	२३	५२	पूषन्तवव्रतेव्वयम्	३४	४१	प्रतद्वोचेदमृतन्नु	३२	९
पञ्चशालोविराजऽउ	२४	१३	पृथिव्यैस्वाहान्तरिक्षाय	२२	२९	प्रवोमहेमन्दमा	३३	२३
परीत्यभूतानि	३२	११	पृच्छामित्वाचितये		४९	प्रवावृजेसुप्रया	३३	४४
परिद्यावापृथिवी	३२	१२	पृच्छामित्वापरमन्तम्	२३	६१	प्रवायुमच्छाबृहती	३३	५५
पञ्चनद्यःसरस्वती	३४	११	पृश्निस्तिरश्चीन	२४	४	प्रवीरयाशुचयोदद्रि	३३	७०
पयःपृथ.पयी	२५	४२	पृषदश्वामरुतः	२५	२०	प्रवऽइन्द्राय	३३	९६
परम्मृत्योऽअनु	३५	७	प्रवाद्द्या	२१	९	प्रमन्महेशवसाना	३४	१६
परीमेगामनेषत	३५	१८	प्रजापतयेत्वा	२२	५	प्रघोमहेमह्निनमो	३४	१७
पर्यावर्तेऽआभृत	३८	२८	प्रजापतयेनत्वदेतान्यन्यो	२३	६५	प्रनूनम्ब्रह्मणस्पति	३४	५७

४

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
प्रजापतौत्वा	३५	६
प्रजापतिः सम्भ्रियमाणः	३९	५
प्राणायस्वाहापानाय	२२	२३
प्राच्यैदिशेस्वाहा	२२	२४
प्राणायस्वाहा० अम्बेऽअम्बिके	२३	१८
प्राचीनम्बर्हिः	१९	२९
प्रातरग्निम्प्रात	३४	३४
प्रातर्जितम्भग	३४	३५
प्रैतुब्रह्मणस्पतिः	३३	८९
प्रैतुब्रह्मणस्पति ०मलायत्वा	३७	७
ब.		
बधीनाम्पिता	२९	४२
बण्महाँ २ ॥ऽअसि	३३	३९
बट्सूर्य्यश्रवसाम	३३	४०
बृहस्पतेसवितर्व्वो	२७	८
बृहन्निदिध्म	३३	२४
ब्रह्मसूर्य्यस	२३	४८
ब्रह्मणेब्राह्मणम्	३०	५
ब्रह्माग्निमेमतयः	३३	७८
ब्रह्मणस्पते	३४	५८
ब्राह्मणासःपितरः	२९	४७
ब्राह्मणोस्यमुख	३१	११
भ.		
भद्रङ्कर्णेभिः	२५	२१
भगप्रणेतर्भग	३४	३६
भगऽएवभगवाँ	३४	३८
भायैदार्वा:	३०	१२
भूम्याऽआखून	२४	२६
भूर्भुवःस्वःतत्स	३६	३
म.		
महीमूषु	२१	५
मधवेस्वाहामाधवाय	२२	३१
महानाम्न्योरेवत्यो	२३	३५
मयोःप्राजापत्यः	२४	३१
मशकान्केशैरिन्द्रं०	२५	३
मरुता स्कन्धा	२५	६
महाँ २ ॥ ऽइन्द्रोवज्र	२३	१०
महापरान्नक्षसे	२७	१२
मन्यवेयस्तापंक्रोधाय	३०	१४
महोऽअग्नेःसमि	३३	१७
मस्तिष्कशिरोसिमखायत्वा	३७	८
मयित्यदिन्द्रियम्	३८	२७
मनसःकाममाकूतिम्	३९	४
माताचतेपिताचतेग्रवृक्ष-		

प्रतीकाः ।	अध्यायाङ्काः ।	मन्त्राङ्काः ।
स्यरोहत	१३	२४
मातानतपितानतमेष्टुश स्यक्रीडव	१३	१५
मनोमित्रोन्वरुणो	१८	११
मात्वाग्निर्ध्वनयी	३१	३७
माखातपरिमय	१८	४३
मिनर्ड०द्रोणतन्ध	३३	५७
मद्रानिद्दिष्ठा.मगतिम्	३३	८
मेधामेवरुणोन्द्रात्तु	३	१५
य.		
यतेन्द्रादा धावते	११	८
य प्राणतो निमिषतो	२३	३
यद्वातोऽपो	१३	७
यस्यामवीशक्तिरा	१३	२२
यगोमरी गहुन्तर	१३	१३

प्रतीकाः ।	अध्यायाङ्काः ।	मन्त्राङ्काः ।
यद्दशाऽप्र्ड०	२३	२८
यद्देवासो	२३	२९
यद्धरिणो०शुद्रायर्यंजारा०	२३	३०
यद्धरिणो०शूद्रायदर्यंथि०	२३	३१
य प्राणतोनिमिषतो	२५	११
यस्येमेहिमवन्तो	२५	१२
यऽआत्मदाबलदायस्य	२५	१३
यन्निर्णिजारे	२५	२५
यद्धविष्यमृतुशो	२५	२७
यद्वाजिनोदामसन्दा	२५	३१
यदश्वस्यक्रविपोम	२५	३२
यदूवध्यमुदरस्या	२५	३३
यत्तेगात्रादग्निना	२५	३४
यन्नीक्षणम्	२५	३६
यदश्वाय	२५	३९
यत्तेसादेमहसा	२५	४०

प्रतीकाः ।	अध्यायाङ्काः ।	मन्त्राङ्काः
यथेमा वाचङ्क	२६	२
यद्यद्दिद्युन्तदग्ने	२६	१२
यश्चिदापो	२७	२६
यज्ञायज्ञावो	२७	४२
यत्क्रन्दः प्रथमम्	२९	१२
यमेनदत्तत्रित	२९	१३
यऽइमेद्यावापृथिवी	२९	३४
यमाश्यमसूम	३०	१५
यत्पुरुषव्यदधु	३१	१०
यत्पुरुषेणहविषा	३१	१४
यज्ञेनयज्ञमयजन्त	३१	१६
यस्याज्जातन्नपुरा	३२	५
यरूद्सीअव	३२	७
यजानोमित्रावरुणा	३३	३
यद्यद्यसूरऽउदिते	३३	२०
यदद्यवाच वृत्र	३३	३५

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
प्रजापतेस्त्वा	३५	६
प्रजापतिः सम्भ्रियमाणः	३९	५
प्राणायस्वाहापानाय	२२	२३
प्राच्यैदिशेस्वाहा	२२	२४
प्राणायस्वाहा० अम्बेऽअ- म्बिके	२३	१८
प्राचीनम्बर्हिः	२९	२९
प्रातरग्निम्प्रात	३४	३४
प्रातर्जितम्भग	३४	३५
प्रैतुब्रह्मणस्पतिः	३३	८९
प्रैतुब्रह्मणस्पतिः०मखायत्वा	३७	७
ब.		
बहीनाम्पिता	२९	४२
बण्महाँ २ ॥ऽअसि	३३	३९
बट्सूर्य्यश्रवसाम	३३	४०

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः
बृहस्पतेसवितर्व्वो	२७	८
बृहन्निदिध्म	३३	२४
ब्रह्मसूर्य्यस	२३	४५
ब्रह्मणेब्राह्मणम्	३०	५
ब्रह्माणिमेमतयः	३३	७८
ब्रह्मणस्पते	३४	५८
ब्राह्मणासःपितरः	२९	४७
ब्राह्मणोस्यमुख	३१	११
भ.		
भद्रङ्कर्णेभिः	२५	२१
भगप्रणेतर्भग	३४	३६
भगऽएवभगवाँ	३४	३८
भायैदार्वा	३०	१२
भूम्याऽआखून	२४	२६
भूर्भुवःस्वःतत्स	३६	३

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
म.		
महीमूषु	२१	५
मघवेस्वाहामाधवाय	२२	३१
महानाम्न्योरेवत्यो	२३	३५
मयोःप्राजापत्यः	२४	३१
मशकान्केशैरिन्द्रं०	२५	३
मरुता स्कन्धा	२५	६
महाँ २ ॥ ऽइन्द्रोवज्र	३३	१०
मह्यंयज्ञन्नक्षते	२७	१३
मन्यवेपस्तायंक्रोधाय	३०	१४
महोऽअग्नेःसमि	३३	१७
मखस्यशिरोसिमखायत्वा	३७	८
मयित्यदिन्द्रियम्	३८	२७
मनसःकाममाकूतिम्	३९	४
माताचतेपिताचतेग्रंवृक्ष-		

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
स्यरोहतः	२३	२४
मातायजेपिताचतेग्रेवृक्ष- स्यक्रीडतः	२३	२५
मानोमित्रोवरुणो	२५	२४
मात्वाग्निर्ध्वनयी	२५	३७
मात्वातपत्प्रिय	२५	४३
मित्रई०हुवेपूतदक्ष	३३	५७
मूर्द्धानंदिवोऽअरतिम्	३३	८
मेधांमेवरुणोददातु	३२	१५

य.

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
यतेस्वाहा धावते	२२	८
यःप्राणतो निमिषतो	२३	३
यद्वातोऽअपो	२३	७
यदासकोशकुन्तिका	२३	२२
यदोसकौ शकुन्तक	२३	२३
यद्दस्याऽअंहु०	२३	२८
यद्देवासो	२३	२९
यद्धरिणो०शूद्रायर्य्यजारा०	२३	३०
यद्धरिणो०शूद्रायदर्यायै०	२३	३१
यःप्राणतोनिमिषतो	२५	११
यस्येमेहिमवन्तो	२५	१२
यऽआत्मदाबलदायस्य	२५	१३
यन्निर्णिजारे	२५	३५
यद्विश्वमृतुशो	२५	२७
यद्वाजिनोदामसन्दा	२५	३१
यदश्वस्यक्रविषोम	२५	३२
यदूवध्यमुदरस्या	२५	३३
यत्तेगात्रादग्निना	२५	३४
यन्नीक्षणम्	२५	३६
यदश्वाय	२५	३९
यत्तेसादेमहसा	२५	४०
यथेमांवाचङ्क	२६	२
यद्राद्दिष्ठन्तदग्नये	२६	१२
यश्चिदापो	२७	२६
यज्ञायज्ञावो	२७	४२
यत्क्रन्दः प्रथमम्	२९	१२
यमेनदत्तंत्रित	२९	१३
यऽइमेद्यावापृथिवी	२९	३४
यमायमसूम	३०	१५
यत्पुरुषंव्यदधुः	३१	१०
यत्पुरुषेणहविषा	३१	१४
यज्ञेनयज्ञमयजन्त	३१	१६
यस्माज्जातन्नपुरा	३२	५
यक्रंदसीअव	३२	७
यजानोमित्रावरुणा	३३	३
यदद्यसूरऽउदिते	३३	२०
यदद्यकच्चवृत्र	३३	३५

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः
यांदेवासोऽग्नयेति	३३	६८
यन्त्वायविश्व	३३	८२
यत्राप्रतोदूर	३४	१
यत्प्रज्ञानमुतचेतो	३४	३
यस्मिन्नृचः	३४	५
यद्याबानन्दाक्षायणा	३४	५२
यमेग्निघ्नस्यसुचो	३६	२
यतोयतः समीहसे	३६	२२
यस्मात्तमस्माप्यान्ता	३७	११
यस्तेस्तनःशशयो	३८	५
यमायत्वाङ्गिरस्वते	३८	९
यमायस्वाहान्तकाय	३९	१३
यस्तुसर्वाणिभूतान्या	४०	६
यस्मिन्सर्वाणिभूतान्या	४०	७
यामेधांदेवगणाः	३२	१४

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकः।
यातेधर्मदिव्या	३८	१८
यावतीद्यावापृथिवी	३८	२६
युञ्जन्तिब्रध्नमरुषम्	२३	५
युञ्जन्त्यस्यकाम्या	२३	६
युष्माहिदेवहूतमा	३३	४
युञ्जतेमनउत	३७	२
यूपव्रस्काउत	२५	२९
येवाजिनम्परिपश्यति	२५	३५
नयोक्ष्मापृथिवी	३२	६
येनापावकचक्षसा	३३	३२
येवाहिहरये	३३	६२
येनसमेण्यप	३३	२
येनेन्द्रम्भूतम्भुव	३३	४
येतेपन्था.सवितः	३४	२७

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
येनःसपत्ना	३४	४६
योदेवेभ्यआतपति	३१	२०
योवःशिवतमो	३६	१५
र.		
रजताहरिणी.	२३	३७
रक्षोहाविश्व	२६	६
रथेतिष्ठन्नयति	२९	४३
रथवाहनर्ठंहविः	२९	४५
रात्रिर्ठंसापतिम्	२२	१२
रायेनुयज्ञतृते	२७	२४
रुचन्नाह्म	३१	२१
रोहितोधूम्र	२५	२
ल.		
लोमभ्यःस्वाहा	३९	१०

प्रतीकाः ।	अध्यायाङ्काः ।	मंत्रांकाः ।
व.		
वसन्तेनऽऋतुना	२१	२३
वर्षाभिर्ऋतुना	२१	२५
वसवस्त्वाञ्जन्तु	२३	८
वसन्तायकपिञ्ज	२४	२०
वसुभ्यऽऋश्यान्	२४	२७
वर्षाहूर्ऋतूनामाखु	२४	३५
वनस्पतेवसृजा	२७	२१
वक्ष्यन्तीवेदागनी	२९	४०
वनस्पतेवीड्वङ्गो हि	२९	५२
वरुणःप्राविता	३३	४६
वहवपाञ्जातवेदः	३५	२०
वाजेवाजेवत	२१	११
वातायस्वाहाधूमाय	२२	२६
वाजायस्वाहाप्रसवाय	२२	३२
वायुष्ट्वापचतै	२३	१३
वातम्प्राणेन	२५	२
वायोशुक्रोऽअयामिते	२७	३०
वायुरग्रेगायज्ञप्रीः	२७	३१
वायोयेतेसहस्रिणो	२७	३२
वायुःपुनातु	३५	३
वाचेस्वाहाप्राणाय	३९	३
वायुरनिलममृत	४०	१५
विधृतिन्नाभ्या	२५	९
विभूर्मात्रा	२२	१९
विश्वोदेवस्य	२२	२१
विश्वानिदेवसवितः	३०	३
विनक्षारऽ० हवामहे	३०	४
विश्वेभि सोम्यम्	३३	१०
विश्वेषामदितिः	३३	१६
विभ्राड्बृहत्पिबतु	३३	३०
विश्वेऽअद्यमरुतो	३३	५२
विश्वेदेवाःशृणुते	३३	५३
विदद्यदीसरमा	३३	५९
विश्वासाम्भुवाम्पते	३७	१८
विश्वाऽआशादक्षिण	३९	१०
विद्याञ्चाविद्याञ्च	४०	१४
वीभत्सायैपौल्कसम्	३०	१७
वेदाहमस्य	१३	६०
वेदाहमेतम्पुरुष	३१	१८
वेनस्तत्पश्यन्निहि	३२	८
वैश्वानरस्यसुमतौ	२६	७
वैश्वानरोनऽऊतय	२६	८
व्यचस्वतीरुर्विया	२९	३०
श.		
शन्नोभवन्तु	२१	१०
शमितानोवनस्पतिः	२१	२१

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
शन्तेपरेभ्यो	२३	४४
शतमिन्नुशरदो	२५	२२
शम्भ्याताःशं०	३५	८
शन्नोमित्रः शंवरुणः	३६	९
शन्नोवातः पवतां	३६	१०
शन्नोदेवीरभिष्टय	३६	१२
शान्तवृक्षिरसरतान्	२५	१
शारदेनऽर्तुना	२१	२६
शिल्पाऽवैश्वदेव्यः	२४	५
शुद्धाऽवाऽवणं	२४	३
शैशिरेणऽर्तुना	२१	२८
श्रायन्तऽइवसूर्यम्	३३	४१
श्रीश्चतेलक्ष्मीश्च	३१	११
श्रुधिश्रुत्कर्ण	३३	१५
श्वित्रऽआदित्यानामुष्टो	२४	३९

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
ष.		
षड्ढऽविंशः	२३	५८
स.		
सऽइध्मोऽअग्ने	२१	४
समिद्धोऽअग्निः	२१	१२
सद्ऽअश्वाङ्कमर्त्य	२२	१६
सऽउशितोरश्मिना	२२	१४
समुद्रायशिशुमारान्	२४	२१
सऽइन्द्रायवयसे	२६	१७
समास्त्वाग्न	२७	१
सं वेध्यस्वाग्ने	२७	२
सपक्षादस्य	२७	१५
सत्वन्नश्चित्र	२७	३८
सं ऽश्वरोच्छि	२७	४५

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
समिद्धोऽअञ्जन्	२९	१
समिद्धोऽअद्य	२९	२५
सद्योजातोव्यमिमीत	२९	३६
सन्धयेजारंगेहायो	३०	९
सरोभ्योधैवरमुपस्था	३०	१६
सहस्रशीर्षापुरुषः	३१	१
सप्तास्यासन्परि	३१	१५
सर्वेनिमेषाजज्ञिरे	३२	२
सनोबन्धुर्जनिता	३२	१०
सदसस्पतिमद्भु	३२	१३
समद्धरायोपर्शो	३४	३९
सहस्तोमाः	३४	४९
सप्तऽऋषयःप्रतिहिताः	३४	५
सवितातेशरीरेभ्यः	३५	२
सवितातेशरीराणि	३५	५
समग्निरग्निनागत	३७	१५

प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः	प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।	प्रतीकाः ।	अध्यायांकाः ।	मंत्रांकाः ।
समुद्रायस्वावातायस्वाहा	३८	७	सुमित्रियानऽआप	३८	२३	स्वादिष्ठयामदिष्ठया	२६	२५
सविता प्रथमेहन्नग्नि	३९	६	सुवस्थाऽअद्य	२१	६०	स्वाहामरुद्भिःपरिश्री	३७	१३
सपर्यगाच्छुक्र	४०	८	सूर्यऽएकाकी	२३	१०	स्वाहापूष्णोशरसे	३८	१५
सम्भूतिञ्चविनाशञ्च	४०	११	सूर्यऽएकाकी	२३	४६	स्वाहारुद्रायरुद्रहूतये	३८	१६
सिनीवालिपृथुष्टुके	३४	१०	सोमायहर्ड०सान्	२४	२२	स्वाहाप्राणेभ्यः	३९	१
सुपर्णः पार्जन्यः	२४	३४	सोमायलवान्	२४	२४	**ह.**		
सुत्रामाणम्पृथिवीम्	२१	६	सोमायकुलुङ्गऽआ	२४	३५	हरयोधूमकेतवो	३३	२
सुनावमारुहेयम्	२१	७	सोमोधेनुर्ड०सोमो	३४	२१	हिङ्कारायस्वाहा	२२	७
सुबर्हिरग्नि	२१	१५	सौरीवलाका	२४	३३	हिरण्यरूपाणिमूतये	२२	१०
सुष्टुतिर्ड०सुमतीवृधः	२२	१२	स्तीर्णम्बर्हि सुष्टरी	२९	४	हिरण्यगर्भःसम	२३	१
सुभूः स्वयम्भूः	२३	६२	स्योनापृथिविनो	३५	१३	हिरण्यशृङ्गोयोऽअस्य	२९	२०
सुगव्यन्नो	२५	४५	स्योनापृथिविनो	३६	१३	हिरण्यपाणिःसविता	३४	२५
सुपर्णव्वसते	२९	४५	स्वगात्वादेवेभ्यः	२२	४	हिरण्यहस्तोऽअसुरः	३४	२६
सुषारथिरश्वानिव	३४	६	स्वयं वाजिन्	२३	१५	हिरण्मयेनपात्रेण	४०	१७
सुमित्रियानऽआप	३५	१२	स्वस्तिनऽइन्द्रो	२५	१९	हिरण्यगर्भः समवर्त	२५	१०
सुमित्रियानऽआप	३६	२३	स्वाहायज्ञम्	२१	२२	हृदेत्वामनसेचा	३७	१९

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः
इमं तेनऽऋतुना	२१	२७
होतायक्षत्समिधाग्नि	२१	२९
होतायक्षत्तनूनपात्	२१	३०
होतायक्षन्नराशंर्ठ०	२१	३१
होतायक्षदिडेडित	२१	३२
होतायक्षद्बर्हिरूर्णम्रदसम्	२१	३३
होतायक्षद्दुरोदिशः	२१	३४
होतायक्षत्सुपेशसो	२१	३५
होतायक्षद्दैव्या	२१	३६
होतायक्षत्तिस्रो	२१	३७
होतायक्षत्सुरेतस	२१	३८
होतायक्षद्वनस्पतिर्ठ०	२१	३९
होतायक्षदग्निर्ठ० स्वाहा	२१	४०
होतायक्षदश्विनौछागस्य	२१	४१
होतायक्षदश्विनौसरस्वती	२१	४१

प्रतीकाः।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
होतायक्षदश्विनौ	२१	४२
होतायक्षत्सरस्वतीम्	२१	४४
होतायक्षदिन्द्र	२१	४५
होतायक्षद्वनस्पतिमभिहि	२१	४६
होतायक्षदग्निर्ठ० स्विष्टकृत	२१	४७
होतायक्षत्प्रजापतिर्ठ०	२३	६४
होताध्वर्युरावया	२५	२८
होतायक्षत्समिधेन्द्र	२८	१
होतायक्षत्तनूनपात	२८	२
होतायक्षदिडाभिरिन्द्र	२८	३
होतायक्षद्बर्हिरिन्द्र	२८	
होतायक्षद्दुरोयोनगीर्ठ०	२८	५
होतायक्षदुषेऽइन्द्रस्य	२८	६
होतायक्षद्दैव्या	२८	७

॥ इत्यनुक्रमणिका समाप्ता ॥

प्रतीका।	अध्यायांकाः।	मंत्रांकाः।
होतायक्षत्तिस्रोदेवीः	२८	८
होतायक्षत्त्वष्टारमिन्द्रम्	२८	९
होतायक्षद्वनस्पतिर्ठ०	२८	१०
होतायक्षदिन्द्रर्ठ० स्वाहा	२८	११
होतायक्षत्समिधान	२८	२४
होतायक्षत्तनूनपात्	२८	२५
होतायक्षदिडेन्यमीडितम्	२८	२६
होतायक्षत्सुबर्हिषम्	२८	२७
होतायक्षद्व्यचस्वतीः	२८	२८
होतायक्षत्सुपेशसा	२८	२९
होतायक्षत्प्रचेतसा	२८	३०
होतायक्षत्पेशस्वतीः	२८	३१
होतायक्षत्सुरेतसम्	२८	३२
होतायक्षद्वनस्पतिर्ठ०	२८	३३
होतायक्षत्स्वाहा	२८	४२

श्रीगणेशायनमः ॥श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीवेदपुरुषायनमः॥गणनाथ
सरस्वतीरविशुक्रबृहस्पतीन् ॥ पंचैतान्संस्मरेन्नित्यंवेदवाणीप्रवर्तते
॥१॥अथानुवाकसूत्रम् ॥ इषेत्वैका,वसोःपवित्रंतिस्रोऽग्नेव्रतपतेसप्त,
पवित्रेस्थोद्वे,शर्म्मासितिस्रो, धृष्टिरसिशर्म्मासिद्विकौ, देवस्यत्वाति
स्रो,देवस्यत्वापञ्च,प्रत्युष्टꣳरक्षस्तिस्रो,दशैकात्रिꣳशत्।हरिः ॐइषेत्त्वा।
इषेत्त्वोर्ज्जेत्त्वावायवस्स्थदेवोवंः सवितापार्प्पयतुश्श्रेष्ठतमायकर्म्मणु
ऽआप्प्यायद्ध्वमघ्न्याऽइन्द्रायभागम्प्रजावतीरनमीवाऽअयक्ष्मामाव
स्तेनऽईशतमाघशꣳसोद्ध्रुवाऽअस्मिन्गोपतौस्यातबह्वीर्यजमानस्य

पुशून्पांहि ॥ १ ॥ [१]वसोःपुवित्रंम॥वसोऽपुवित्रंमसिद्यौरंसिपृथिव्य
सिमातुरिश्वंनोघुर्म्मौसिविश्वधांऽअसि ॥ पुरमेणुधाम्न्नादृꣳहंस्स्वुमा
ह्वाम्मातेयुज्ञपंतिर्ह्वार्षीत् ॥२॥ वसोःपुवित्रंम॥वसोःपुवित्रंमसिशुतधा
रंवसोःपुवित्रंमसिसुहस्रधारम् ॥ देवस्त्वांसवितापुनातुवसोःपुवित्रेण
शुतधारेणसुप्वाकामंधुक्षः ॥ ३ ॥ साविश्वायुः ॥ साविश्वायुःसावि
श्वकर्म्मासाविश्वधांयाः ॥ इन्द्रस्यत्वाभागꣳसोमेनातंनच्मिवि
ष्णोहुव्यꣳरक्ष ॥ ४ ॥ [२]अग्नेव्व्रतपते । व्व्रुतञ्चंरिष्ष्यामितच्छकेयन्तन्मेराध्यताम् ॥ इदमुहमनृतात्सुत्यमुपैमि ॥ ५ ॥ कस्त्वां ।

युनक्तिसत्त्वायुनक्तिकस्मैत्वायुनक्तितस्मैत्वायुनक्ति ॥ कर्म्मणेवां
वेषायवाम् ॥ ६ ॥ प्रत्युष्टꣳरक्षः॥प्रत्युष्टाꣳरक्षःप्रत्युष्टाऽअरातयोनि
ष्टप्तꣳरक्षोनिष्टप्ताऽअरातयः उर्वन्तरिक्षमन्वेमि ॥ ७ ॥ धूरसि । धू
र्वधूर्वन्तन्धूर्वतंयोस्मान्धूर्वतितन्धूर्वयंवयन्धूर्वामः ॥ देवानामसिव
न्हितमꣳसस्नितमम्पप्रितमञ्जुष्टतमन्देवहूतमम् ॥ ८ ॥ अह्रुत
मसि । हविर्द्धानन्दृꣳहस्वमाह्वार्म्मातेयज्ञपतिह्वार्षीत् ॥ विष्णु
स्त्वाक्रमतामुरुवातायापहतꣳरक्षोयच्छन्ताम्पञ्च ॥ ९ ॥ देवस्य
त्वा । सवितुःप्रसवेश्विनोर्ब्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥ अग्नय

येजुष्टंङ्गृह्णाम्म्युग्नीषोमाभ्म्याञ्जुष्टंङ्गृह्णामि ॥ १०॥ भूतायंत्त्वा॥भूता
यंत्त्वानारांतयेस्वरभिविक्ख्येषन्दृꣳहंन्तान्दुर्य्याः पृथिव्यामुर्व्वन्तारि
क्षमन्न्वेमिपृथिव्यास्त्त्वानाभौसादयाम्म्यदित्त्याऽउपस्त्थेग्ग्नेहव्यꣳ
रंक्ष॥११॥[७] पुवित्रेस्त्थः ॥ पुवित्रेस्त्थोव्वैष्णव्व्योसावितुर्व्वः प्प्रसुव
ऽउत्पुनाम्म्यच्छिद्रेणपुवित्रेणसूर्य्यस्यरश्मिभिः ॥ देवीरापोऽअग्ग्रे
गुवोऽअग्ग्रेपुवोग्ग्रंऽइममुद्ययुज्ञन्नयुताग्ग्रेयुज्ञपंतिꣳसुधातुंय्युज्ञपंति
न्देवयुवंम्॥१२॥युष्म्माऽइन्द्रेः॥ युष्म्माऽइन्द्रोवृणीतवृत्रतूर्य्येयूयमि
न्द्रमवृणीद्ध्वंवृत्रतूर्य्येप्प्रोक्षितास्त्था। अग्ग्नयेत्त्वाजुष्टम्म्प्रोक्षाम्म्यग्ग्नी

पोमाभ्यान्त्वाजुष्टम्प्रोक्षामि ॥ दैव्यायकर्म्मणेशुन्धध्वन्देवयज्ज्या
यैयद्वोशुद्धाःपराजघ्नुरिदंवस्तच्छुन्धामि॥१३॥[२]शर्म्मासि॥शर्म्मा
स्यवधूतꣳरक्षोवधूताऽअरातयोदित्यास्त्वगसिप्प्रतित्त्वादितिर्वेत्तु ॥
अद्रिरसिवानस्प्पत्त्योग्ग्रावासिपृथुबुध्नःप्प्रतित्त्वादित्त्यास्त्वग्ग्वेत्तु ॥
॥१४॥अग्नेस्तनूः॥अग्नेस्तनूरसिवाचोविसर्ज्जनन्देववीतयेत्त्वागृह्णा
मिबृहद्ग्रावासिवानस्प्पत्त्यःसऽइदन्देवेभ्योहविःशमीष्ष्वसुशमिशमी
ष्ष्व ॥ हविष्कृदेहिहविष्कृदेहि ॥१५॥ कुक्कुटोसि॥कुक्कुटोसिमधुजिह्वऽ
इषमूर्ज्जमावदत्त्वयावयꣳसङ्घातꣳसङ्घातञ्जेष्ममवर्षवृद्धमसिप्प्रतित्त्वाव

षवृद्धंवेतुपरापूतꣳरक्षःपरापूताऽअरातयोपहतꣳरक्षोवायुर्वोविविनक्तु
देवोवः सविताहिरण्यपाणिःप्रतिगृभ्णात्वच्छिद्रेणपाणिना ॥१६॥
[३]धृष्टिरसि॥धृष्टिरस्यपाग्नेऽअग्निमामादंजहिनिष्क्रव्यादꣳसेधादे
वयजंवह॥ध्रुवमसिपृथिवीन्दृꣳहब्रह्मवनित्वाक्षत्रवनिसजातवन्युप
दधामिभ्रातृव्यस्यवधाय ॥ १७ ॥ अग्नेब्रह्म ॥ अग्नेब्रह्मगृभ्णी
ष्वधरुणमस्यन्तरिक्षन्दृꣳहब्रह्मवनित्वाक्षत्रवनिसजातवन्युपदधा
मिभ्रातृव्यस्यवधाय ॥ धर्त्रमसिदिवन्दृꣳहब्रह्मवनित्वाक्षत्रवनिस
जातवन्युपदधामिभ्रातृव्यस्यवधाय ॥ विश्वाभ्यस्त्वाशाभ्यऽउप

दधामिचितंस्त्थोर्द्ध्वंचितोभृगूंणामङ्गिरसान्तपसातप्प्यद्धम् ॥ १८ ॥
[२]।शर्म्मासि ॥ शर्म्मास्यवंधूतुᳬरक्षोवंधूताऽअरातयोदित्त्यास्त्व
गंसिप्प्रतित्वादितिर्व्वेत्तु । धिषणांसिपर्व्वतीप्प्रतित्त्वादित्त्यास्त्वग्ग्वेत्तु
दिवस्कम्म्भुनीरंसिधिषणांसिपार्व्वतेयीप्प्रतित्त्वापर्व्वतीर्व्वेत्तुधान्न्यमसि
॥ १९ ॥ धान्न्यमसि । धिनुहिदेवान्प्राणायंत्त्वोदानायंत्त्वाव्व्याना
यंत्त्वा ॥ दीर्ग्घामनुप्प्रसितिमायुंषेधान्देवोवंःसविताहिरंण्ण्यपाणिः
प्प्रतिगृब्भ्णात्त्वच्छिद्द्रेणपाणिनाचक्षुंषेत्त्वामहीनाम्म्पयोसि ॥ २० ॥
[३]देवस्यंत्त्वा। सवितुःप्प्रंसवेश्विनोर्ब्बाहुब्भ्यांम्पूष्णोहस्ताब्भ्या

म् ॥ सं॒वपा॑मि॒ समा॑पु॒ऽओष॑धीभिः॒ समोष॑धयो॒ रसे॑न ॥ सꣳरे॒वती॒र्जग॑तीभिः पृच्यन्ता॒ꣳ सम्मधु॑मती॒र्मधु॑मतीभिः पृच्यन्ताम् ॥२१॥ जन॑यत्यै त्वा । सं यौ॑मी॒दम॒ग्नेरि॒दम॒ग्नीषोम॑यो॒रि॒षे त्वा॑ घ॒र्मो॑ऽसि वि॒श्वायु॑रु॒रुप्र॑था॒ऽउ॒रु प्र॑थस्वो॒रु ते॑ य॒ज्ञप॑तिः प्रथताम॒ग्निष्टे॒ त्वचं॒ मा हिꣳसीद्दे॒वस्त्वा॑ सवि॒ता श्र॑पयतु॒ वर्षि॑ष्ठे॒ऽधि॒ नाके॑ ॥ २२ ॥ मा भे॒र्मा ॥ मा भे॒र्मा सं वि॑क्था॒ऽअत॑मेरुर्य॒ज्ञोऽत॑मेरु॒र्यज॑मानस्य प्र॒जा भू॑यात् त्रि॒ताय॑ त्वा द्वि॒ताय॑ त्वैक॒ताय॑ त्वा ॥ २३ ॥ [३] दे॒वस्य॑ त्वा । स॒वि॒तुः प्र॑स॒वे॒ऽश्विनो॑र्बा॒हुभ्यां॑ पू॒ष्णो हस्ता॑भ्याम् ॥ आद॑दे॒ऽध्व॒रकृतं॑ दे॒वेभ्य॒ऽइन्द्र॑स्य

वाहुरंसिदक्षिणःसुहस्त्रंभृष्टिः शुततेंजाद्वायुरंसितिग्मतजाद्विषतोवृ
धः॥ २४ ॥ पृथिविदेवयजुनि॥ पृथिविदेवयजुन्योषंद्ध्यास्तेमूल
म्माहिंसिषंव्रुजङ्गच्छगोष्ठानंवर्षतुतेद्यौर्वधानदेवसवितःपरमस्याम्पृ
थिव्याꣳशुतेनुपाशैर्य्योस्म्मान्द्वेष्टियञ्चवुयन्द्विष्म्मस्तमतोमामौक्
॥२५॥ अपाररुम्॥अपाररुम्म्पृथिव्यैदेवुयजंनाद्वध्यासंव्रुजङ्गच्छगो
ष्ठानंवर्षतुतेद्यौर्वधानदेवसवितःपरमस्याम्पृथिव्याꣳशुतेनुपाशैर्य्यो
स्मान्द्वेष्टियञ्चवुयन्द्विष्म्मस्तमतोमामौक् ॥ अररोदिवुम्मापप्तोद्र
प्सस्तेद्याम्मास्कंव्रुजङ्गच्छगोष्ठानंवर्षतुतेद्यौर्वधानदेवसवितःपरम

स्योम्पृथिव्याꣳशृतेनुपाशैस्म्योंस्म्मान्द्वेष्टि॒यश्चव॒युयन्द्विष्म्मस्तमतोमा
मौक् ॥ २६ ॥ गायत्रेणन्त्वागायत्रेणन्त्वाच्छन्दसापरिगृह्णामित्रै
ष्टुभेनत्त्वाच्छन्दसापरिगृह्णामिजागतेनत्त्वाच्छन्दसापरिगृह्णामि ॥
सुक्ष्माचासिशिवाचासिस्योनाचासिसुषदाचास्यूर्ज्जस्वतीचासिप
यस्वतीच ॥ २७ ॥ पुराक्रूरस्य । विसृपोविरप्प्सन्नुदादायपृथिवी
ञ्जीवदानुम् ॥ यामैरयँश्चन्द्रमासिस्वधाभिस्तामुधीरासोअनुदिश्ययज
न्ते ॥ प्रोक्षणीरासादयद्विषुतोवधोसि ॥२८॥[५]प्रत्युष्टꣳरक्षः ॥
प्रत्युष्टꣳरक्षःप्रत्युष्टाऽअरातयोनिष्टप्तꣳरक्षोनिष्टप्ताऽअरातयः ॥

आनिशितोसिसपत्क्नक्षिद्ध्वाजिनन्त्वावाजेद्ध्यायैसम्मार्ज्मि ॥ प्रत्य
ष्टुᳬरक्षःप्रत्यष्टाऽअरातयोनिष्टप्तुᳬरक्षोनिष्टप्ताऽअरातयः ॥ आनि
शितासिसपत्क्नक्षिद्ध्वाजिनन्त्वावाजेद्ध्यायैसम्मार्ज्मि ॥ २९ ॥
अदित्यैरास्नासि । विष्णोर्वेष्पोस्यूर्जेत्त्वादब्धेनत्त्वाचक्षुषा
वपश्यामि ॥ अग्नेर्जिह्वासिसुहूर्देवेभ्योधाम्नेधाम्नेमेभवयजु
षेयजुषे ॥ ३० ॥ सवितुस्त्त्वा । प्रसवऽउत्पुनाम्म्यच्छिद्द्रे
णपवित्त्रेणसूर्यस्यरश्मिभिः ॥ सवितुर्वःप्रसवऽउत्पुनाम्म्य
च्छिद्द्रेणपवित्त्रेणसूर्यस्यरश्मिभिः ॥ तेजोसिशुक्क्रमस्यमृतम

सिधामुनामांसिप्प्रियन्देवानामनांधृष्टन्देवयजंनमसि ॥ ३१ ॥ [३]
इतिश्रीवाजसनेयसंहितायांप्रथमोऽध्यायः॥१॥श्रीवेदपुरुषायनमः॥
अनुवाकसूत्रम्॥ कृष्णोसिपड,ग्नेवाजजित्तिस्रो, मयीद, मग्नीषोम
योःपञ्चका,वग्नेदब्धायो चतस्रः,संवर्च्चसापञ्चा, ग्नयेकव्यवाहनायष
ट्,सप्तचतुस्त्रिंशत्॥हरिःॐ कृष्णोसि॥कृष्णोस्याखरेष्ठोग्नयेत्त्वाजु
ष्टम्प्प्रोक्षामिवेदिरसिवर्हिषेत्त्वाजुष्टाम्प्रोक्षामिवर्हिरसिस्रुग्भ्यस्त्वाजु
ष्टम्प्रोक्षाम्म्यदित्यैव्युन्दनम्॥१॥अदित्यैव्युन्दनमसिविष्णोस्तुपो
स्यूर्णम्म्रदसन्त्वास्तृणामिस्वासुस्थान्देवेभ्योभुवपतयेस्वाहाभुवन-

पतयेस्वाहाभूतानाम्पतयेस्वाहा ॥ २ ॥ गन्धर्वस्त्वा । विश्वावसुः
परिदधातुविश्वस्यारिष्ट्यैयजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिडऽईडितः ॥
इन्द्रस्यबाहुरसिदक्षिणोविश्वस्यारिष्ट्यैयजमानस्यपरिधिरस्यग्नि
रिडऽईडितः ॥ मित्रावरुणौत्त्वोत्तरतःपरिधत्तान्ध्रुवेणधर्म्मणाविश्व
स्यारिष्ट्यैयजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिडऽईडितः ॥ ३ ॥ वीतिहोत्र
न्त्वा । कवेद्युमन्तꣳसमिधीमहि॥अग्नेबृहन्तमध्वरे॥४॥समिदसि॥
समिदसिसूर्यस्त्वापुरस्तात्पातुकस्याश्चिदभिशस्त्यै ॥ सवितु
र्बाहूस्थऽऊर्णम्म्रदसन्त्वास्तृणामिस्वासस्थन्देवेभ्यऽआत्वाव
२

सवोरुद्राऽआदित्याःसदन्तु ॥५॥ घृताच्यसि । जुहूर्नाम्नासेदम्प्रि
येणधाम्नाप्प्रियᳬसदऽआसीदघृताच्यस्युपभृन्नाम्नासेदम्प्रियेण
धाम्नाप्प्रियᳬसदऽआसीदघृताच्यसिध्रुवानाम्नासेदम्प्रियेणधा
म्नाप्प्रियᳬसदऽआसीदप्प्रियेणधाम्नाप्प्रियᳬसदऽआसीद ॥ ध्रुवाऽ
असदन्नृतस्ययोनौताविष्णोपाहिपाहियज्ञम्पाहियज्ञपतिम्पाहिमां
ण्यंज्ञन्यम् ॥ ६ ॥ [६] अग्नेवाजजित् ॥ अग्नेवाजजिद्वाजं
न्त्वासरिष्यन्तंवाजजितᳬसम्मार्ज्मि ॥ नमोदेवेभ्यःस्वधापि
तृभ्यःसयमेभूयास्तमस्कन्नमद्य ॥ ७ ॥ अस्कन्नमद्य ।

देवेभ्युऽआज्युᳪसम्म्भ्रयासुमङ्गिणांव्विष्णोमात्त्वावंक्क्रमिषुंव्वसुम
तीमग्नेतेच्छायामुपंस्त्थेषुंव्विष्णोस्त्थानमसीतऽइन्द्रोव्वीर्य्यमकृ
णोदूर्द्ध्वोद्ध्वरऽआस्त्थात् ॥ ८ ॥ अग्नेव्वेः ॥ अग्नेव्वेर्होत्रंव्वेर्दूत्त्युमव
तान्त्वान्द्यावापृथिवीऽअवुत्वन्द्यावापृथिवीस्स्विष्टकृद्देवेभ्युऽइन्द्रऽ
आज्येनहुविपाभूत्स्वाहासञ्ज्योतिषाज्ज्योतिः ॥ ९ ॥ [३]
मयीदम् ॥ मयीदमिन्द्रऽइन्द्रियन्दधात्त्वुस्मान्त्रायोमघवानःᳪ
सचन्ताम् ॥ अस्माकᳪसन्त्वाशिषः सुत्त्यानः सन्त्वाशिषऽउप
हूतापृथिवीमातोपुमाम्पृथिवीमाताह्वयतामग्निराग्नीद्ध्रात्स्वाहा ॥

॥१०॥ उपहूतोद्यौः॥उपहूतोद्यौष्पिताप्माद्यौष्पिताह्वयतामग्नि
राग्नीध्रात्स्वाहा ॥ देवस्यत्वासवितुः प्प्रसवेश्विनोर्बाहुभ्याम्पू
ष्णोहस्ताभ्याम् ॥ प्रतिगृह्णाम्म्यग्नेष्ट्वास्येनुप्प्राश्नामि ॥११॥ एत
न्ते। देवसवितर्य्यज्ञम्प्राहुर्बृहस्प्पतयेब्ब्रह्मणे ॥ तेनयज्ञमवतेनयज्ञप
तिन्तेनमामव॥१२॥मनोजूतिः॥मनोजूतिर्ज्जुषतामाज्ज्यस्यबृहस्प
तिर्य्यज्ञमिमन्तनोत्वरिष्टंय्यज्ञᳫ समिमन्दधातु ॥ विश्वेदेवासइ
हमादयन्तामो३म्प्रतिष्ठ ॥ १३ ॥ एषातेअग्नेसमित्तयावर्द्धस्व
चाचप्प्यायस्व ॥ वर्द्धिषीमहिचवयमाचप्प्यासिषीमहि ॥ अग्ने

वाजजिद्द्वाजन्त्वासस्वाᳬंसंवाजुजितुᳬंसम्मार्ज्मि ॥ १४ ॥ [५]
अग्नीषोमयोरुज्जितिम् ॥ अग्नीषोमयोरुज्जितिमनूज्जेषंवाजस्यमा
प्प्रसुवेनुप्प्रोहामि ॥ अग्नीषोमौतमपनुदतां य्योस्मान्द्वेष्टियश्चवय
न्द्विष्मोवाजस्यैनम्प्रसुवेनापोहामि। इन्द्राग्न्योरुज्जितिमनूज्जेषंवाज
स्यमाप्प्रसुवेनुप्प्रोहामि ॥ इन्द्राग्नीतमपनुदतांय्योस्मान्द्वेष्टियश्च
वयन्द्विष्मोवाजस्यैनम्प्रसुवेनापोहामि ॥ १५ ॥ वसुभ्यस्त्वा ॥
रुद्रेभ्यस्त्वादित्येभ्यस्त्वासञ्जानाथान्द्यावापृथिवीमित्रावरुणौ
त्वावृष्ट्यावताम् ॥ व्यन्तुवयोक्तᳬंरिहाणामरुताम्पृषतीर्गच्छव

शापृश्निन्भूत्त्वादिवङ्गच्छततोनोवृष्टिमावह ॥ चक्षुष्पाऽअंग्ने
सिचक्षुम्मेंपाहि ॥ १६ ॥ यम्परिधिम् ॥ यम्परिधिम्पुर्य्यधत्थाऽ
अग्नेदेवपणिभिर्गुह्यमानः ॥ तन्तऽएतमनुजोषम्भराम्म्येषनेत्त्व
दपचेतयाताऽअग्नेः प्प्रियम्पाथोपीतम् ॥ १७ ॥ सु्ँस्त्रवभागा
स्त्थ ॥ सु्ँस्त्रवभागास्त्थेषाबृहन्तःप्प्रस्तरेष्ठाःपरिधेयाश्चदेवाः ॥
इमांवाचमभिविश्वेगृणन्तऽआसद्यास्म्मिन्बर्हिषिमादयद्ध्वँस्वा
हावाट् ॥ १८ ॥ घृताचीस्त्थः ॥ घृताचीस्त्थोधुर्य्यौपातᳯसुम्न्ने
स्त्थःसुम्न्नेमाधत्तम् ॥ यज्ञनमश्चतऽउपंचयज्ञस्यशिवेसन्तिष्ठ

स्वस्विष्टेमेसन्तिष्ठस्व ॥ १९ ॥ [५] अग्नेंदब्धायो । शीत
मपाहिमांदिद्योःपाहिप्प्रसित्त्यैपाहिदुरिष्ट्यैपाहिदुरद्मन्न्याऽअविष
न्नंः पितुङ्कृणुसुषदायोनौस्वाहाव्वाडग्नयेसंव्वेशपतयेस्वाहासरस्वत्त्यै
यशोभगिन्न्यैस्वाहा ॥ २० ॥ व्वेदोसि ॥ व्वेदोसियेनत्त्वन्देवव्वेद
देवेब्भ्योव्वेदोभवस्तेनमह्यंव्वेदोभूयाः ॥ देवागातुविदोगातुंव्वित्त्वा
गातुमित ॥ मनसस्प्पतऽइमन्देवयज्ञथंस्वाहाव्वातेधाः ॥ २१ ॥ स
म्बर्हिरङ्क्ताथंहविषाघृतेनसमादित्त्यैर्व्वसुभिःसम्मरुद्भिः॥ स
मिन्द्रोव्विश्वदेवेभिरङ्क्तान्दिव्व्यन्नभोगच्छतुयत्त्स्वाहा ॥२२॥ कस्त्वा ॥

कस्त्वाविमुंञ्चतिसत्त्वाविमुंञ्चतिकस्म्मैत्वाविमुंञ्चतितस्म्मैत्वाविमु
ञ्चति ॥ पोषांयुरक्षंसाम्भागोसि॥२३॥ [४] संवर्च्चसा ॥ संवर्च्चसापय
सासन्तनूभिरगंन्महिमनंसाशिवेनं ॥ त्वष्टांसुदत्रोविदंधातुरायो
नुमाष्टुतन्न्वोयद्विलिष्टम॥२४॥दिविविष्णुः। दिविविष्णुर्व्यक्रंस्त
जागंतेनच्छन्दसाततोनिर्भक्तोयोस्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्म्मोन्त
रिक्षेविष्णुर्व्यक्रंस्तत्रैष्टुभेनच्छन्दसाततोनिर्भक्तोयोस्मान्द्वेष्टि
यञ्चवयन्द्विष्म्मः पृथिव्यांविष्णुर्व्यक्रंस्तगायत्रेणच्छन्दसाततो
निर्भक्तोयोस्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्म्मोस्म्मादन्नांदस्यैप्रतिष्ठाया॥

अगन्मुस्वुः सञ्ज्योतिषाभूम ॥ २५ ॥ स्वयुम्भूरंसि ॥ स्वयुम्भूरंसि
श्रेष्ठोरुश्मिर्व्वर्च्चोदाऽअंसिवर्च्चोमेदेहि ॥ सूर्य्यस्यावृतमन्वावर्त्ते ॥
॥२६॥अग्ग्नेगृहपते ॥ सुगृहपुतिस्त्त्वयांग्ग्नेहङ्गृहपंतिनाभूयासꣳसुगृह
पुतिस्त्त्वम्मयांग्ग्नेगृहपंतिनाभूयाः ॥अस्थूरिणौगार्हपत्त्यानिसन्तुशत
ꣳहिमाः सूर्य्यस्यावृतमन्वावर्त्ते॥ २७ ॥अग्ग्नेव्व्रतपते ॥ अग्ग्नेव्व्रतपते
व्व्रतमंचारिषन्तदंशकन्तन्मेंराधींदमुहंय्यऽएवास्म्मिसोस्म्मि ॥२८॥
[५] अग्ग्नयेंकव्व्यवाहंनाय ॥ अग्ग्नयेंकव्व्यवाहंनायुस्वाहासोमांयपि
तृमतेस्वाहां॥अपंहताऽअसुंरारक्षांꣳसिव्वेदिषदंः॥२९॥येरूपाणि॥ये

रूपाणिप्रतिमुञ्चमानाऽअसुराःसन्तःस्वधयाचरन्ति ॥पुरापुरोनिपु
रोयेभरन्त्यग्निष्टाँल्लोकात्प्रणुदात्यस्मात् ॥३०॥अत्रपितरः॥अत्रपि
रोमादयध्वंऽयथाभागमावृषायध्वम् ॥ अमीमदन्तपितरोयथाभा
गमावृषायिषत ॥ ३१ ॥ नमोवःपितरोरसाय नमोवःपितरःशो
षायनमोवःपितरोजीवायनमोवःपितरःस्वधायैनमोवःपितरोघोराय
नमोवः पितरोमन्यवेनमोवःपितरःपितरोनमोवोगृहान्नःपितरोद
त्तसतोवः पितरोदेष्मैतद्वःपितरोवासऽआधत्त ॥ ३२ ॥ आधत्त ।
पितरोगर्भङ्कुमारम्पुष्करस्रजम् ॥ यथेहपुरुषोसत् ॥ ३३ ॥ ऊर्ज्जं

वहन्तीः ॥ ऊर्ज्जंवहन्तीरमृतंघृतम्पयःकीलालम्परिस्रुतम् ॥ स्वधा
स्स्थंतर्प्पयंतमेपितॄन्॥३४॥ [६] इतिश्रीवाजसनेयसंहितायांद्विती
योऽध्यायः ॥२॥ श्रीवेदपुरुषायनमः॥ अनुवाक्सूत्रम्॥ समिधाग्निम्,
भूर्भुवःस्वश्चतुष्कावाग्निर्ज्योतिर्द्वे, उपप्रयन्तःषाडिर्द्दशातिर्भूर्भुवः स्वः
श्चतस्रो, गृहामातिस्रः। घ्प्रघासिनः पञ्च, पूर्णादर्व्वि द्वे,ऽअक्षन्नमीमद
न्तपडे पतेसप्त, दश॥१०॥त्रिषष्टिः॥हरिः ॐसमिधाग्निम् ॥ समिधा
ग्निन्दुवस्यतघृतैर्ब्बोधयतातिथिम् ॥ आस्मिन्हव्याजुहोतन॥१॥सुस
मिद्धायशोचिषे॥ सुसमिद्धायशोचिषे घृतन्तीव्रञ्जुहोतन॥ अग्नयेजा

तवेदसे ॥ २ ॥ तन्त्वां ॥ तन्त्वां सुमिद्धिरङ्गिरोघृतेनंवर्द्धयामसि ॥
बृहच्छोचायविष्ठ्य ॥ ३ ॥ उपंत्त्वा ॥ उपंत्त्वाग्नेहविष्म्मंतीर्ग्घृताची
र्य्यन्तुहर्य्यंत ॥ जुषस्वंसुमिधोमम ॥ ४ ॥ [४] भूर्भुवंः ॥ भूर्भुवुः
स्वर्द्यौरिवभूम्नापृथिवीवंवरिम्म्णा ॥ तस्यांस्तेपृथिविदेवयजनिपृष्ठे
ग्निमंन्नादमुन्नाद्यायादधे ॥५॥आयम् ॥ आयङ्गौः पृश्निरक्रमीदसंद
न्मातरंम्पुरः ॥ पितरंञ्चप्प्रयन्त्स्वंः ॥ ६ ॥ अन्तश्चंरति ॥ अन्तश्चंर
तिरोचुनास्यप्प्राणादंपानुती ॥ व्यंख्यन्महिषोदिवंम् ॥७॥ त्रिंशद्
धाम ॥ त्रिंशद्धामुविराजतिवाक्पतुङ्गायंधीयते ॥ प्रतिवस्तोरहुद्यु

भिः॥८॥ [४] अग्निर्ज्ज्योतिः ॥ अग्निर्ज्ज्योतिर्ज्ज्योतिरग्निः स्वाहा सू
र्य्यो ज्ज्योतिर्ज्ज्योतिः सूर्य्यः स्वाहा ॥ अग्निर्वर्च्चो ज्ज्योतिर्व्वर्च्चः स्वाहा सू
र्य्यो वर्च्चो ज्ज्योतिर्व्वर्च्चः स्वाहा॥ज्योतिः सूर्य्यः सूर्य्यो ज्ज्योतिः स्वाहा॥९॥
सजूर्द्देवेन।सवित्रासजूरात्र्येन्द्रवत्त्या॥जुषाणोऽअग्निर्व्वेतु स्वाहा॥सजू
र्द्देवेन सवित्रासजूरुषसेन्द्रवत्त्या॥जुषाणः सूर्य्यो व्वेतु स्वाहा॥१०॥ [२]
उपप्प्रयन्तोऽअद्ध्वरम्॥उपप्प्रयन्तोऽअद्ध्वरम्मन्त्रं व्वोचेमाग्नये॥ आरेऽ
अस्म्मे च शृण्ण्वते॥११॥ अग्निर्म्मूर्द्धा।दिवः ककुत्पतिः पृथिव्याऽअय
म्॥ अपाᳬंरेताᳬंसिजिन्न्वति।१२॥उभावाम्। उभावामिन्द्राग्नीऽआ

२

हुवद्धयोऽउभाराधंसहःसुहमांदुयद्धचैं ॥ उभादातारांविषांरयीणामु
भावाजस्यसुातयेंहुवेवाम् ॥ १३ ॥ अयन्तें ॥ अयन्तेयोनिंर्ऋत्त्वियोय
तोंजातोऽअरोचथाः ॥ तञ्जानन्नग्नऽआरोहाथानोवर्द्धयारयिम् ॥१४॥
अयमिह । प्रथमोधांयिधातृभिर्होतायजिष्ठोऽअद्धरेष्ष्वीड्यः ॥ यम
प्नवानोभृगंवोविरुरुचुर्वनेंषुचित्रंविभ्वंविशेविंशे ॥ १५ ॥ अस्यप्रु
त्क्राम् ॥ अस्यप्रुत्क्रामनुद्युतंशुक्रन्दुदुह्रेऽअह्रंयः ॥ पयंःसहस्रसा
मृषिम् ॥१६॥ तनूपाऽअंग्ने । सितन्वम्मेपाह्यायुर्दाऽअंग्नेस्यायुम्र्मे
देहिवर्च्चोदाऽअंग्नेसिवर्च्चोमेदेहि ॥ अग्नेयन्मेंतन्वाऽऊनन्तन्मऽआपृ

ण॥ १७॥इन्धानास्त्वा । शुतᳫंहिमाद्युमन्तᳫंसमिंधीमहि॥व्वयंस्वन्तो
व्वयुस्कृतᳫंसहस्वन्तᳫंसहुस्कृतम् ॥ अग्ग्नेसपत्त्कदम्भमनुमदंब्धासोऽ
अदाभ्यम्॥चित्रावसोस्वुस्तितेपारमशीय॥ १८॥सन्त्वम्॥ सन्त्वम
ग्नेसूर्य्यस्यवर्च्चसागथाᳫंसमृषीणाᳫंस्तुतेन ॥सम्प्प्रियेणधाम्नासमह
मायुषासंव्वर्च्चसासम्प्रुजयासᳫंरायस्प्पोषेणग्ग्मिषीय ॥१९॥ अन्ध
स्त्थ:॥अन्धुस्त्थान्धोवोभक्षीयुमहस्त्थुमहोवोभक्षीयोर्ज्जस्त्थोर्ज्जंव्वो
भक्षीयरायस्प्पोषस्त्थरायस्प्पोषंव्वोभक्षीय ॥२०॥ रेवतीरमद्ध्वम्॥रे
वतीरमद्ध्वमुस्म्मिन्न्योनावुस्म्मिन्गोष्ठेस्म्मिँल्लोकेस्म्मिन्क्क्षये ॥ इहैव

स्तुमापगात्॥२१॥सुदृंहितासि । विश्वरूप्प्यूर्ज्जामाविशगौपुत्त्येन ॥
उपत्त्वाग्ग्नेदिवेदिवेदोषावस्तर्द्धियाव्वयम् ॥ नमोभरन्तऽएमसि॥२२॥
राजन्तमध्वराणाम्॥ राजन्तमध्वराणाङ्गोपामृतस्यदीदिविम्॥व्वर्द्धमानु
ᳬस्वेदमे॥२३॥सनः॥ सनःपितेवसूनवेग्ग्नेसूपायनोभव॥सचस्वानः
स्वस्तये॥२४॥अग्ग्नेत्त्वम् ॥ अग्ग्नेत्त्वन्नोऽअन्तमऽउतत्त्राताशिवोभवा
वरुत्थ्यः॥व्वसुरग्ग्निर्व्वसुश्श्रवाऽअच्छानक्षिद्युमत्तमᳬरयिन्दाः ॥२५॥
तन्त्वा ॥ तन्त्वाशोचिष्ठदीदिवःसुम्म्नायनूनमीमहेसखिब्भ्यः ॥ सनो
वोधिश्रुधीहवमुरुष्ष्याणोऽअघायतःसमस्म्मात् ॥२६॥ इडएहि॥इ

डुएव्यदितुऽएहिकाम्म्युाऽएत॥मयिवङ्कामुधरंणम्भूयात् ॥ २७ ॥
सुोमानुंᳫस्वरंणङ्कृणाहिब्रंह्मणस्पते॥कुक्षीवंन्तुंᳫयऽऔशिजः॥२८॥
योरेुवान् ॥ योऽअंमीवुहावंसवित्त्पुंष्टिवर्द्धनः ॥ सनंःसिषक्तु
यस्तुरः ॥२९॥ मानंः॥मानुःशᳫसोऽअंररुषोधूर्तिःप्प्रणुङ्मर्त्त्यंस्य ॥
रक्क्षांणोब्रह्मणस्पते ॥ ३० ॥ महिंत्त्रीणाम् ॥ महिंत्त्रीणामवोंस्तुद्यु
क्षम्मित्त्रस्यांर्य्यम्मणः ॥ दुराधर्षंव्वरुणस्य ॥३१ ॥ नुहितेषाम्॥नुहिते
षांममाचुननाद्ध्वसुवारुणेषु ॥ ईशेरिपुरघशंᳫसः ॥३२॥ तेहिपुत्त्रासोऽ
अदितेःप्प्रजीवसेमर्त्त्यांय॥ज्योतिर्य्यच्छन्त्यजंस्त्रम् ॥ ३३ ॥ कुदाच

न । स्तुरीरंसिुनेन्द्रंस श्चसिदाशुषे ॥ उपोपेन्नुमंघवुन्भूयुऽइन्नुतेदानंन्दे
वस्यंपृच्यते ॥३४॥ तत्त्सवितु॥तत्त्संवितुर्व्वरेण्यम्भर्ग्गोदेवस्यंधीम
हि॥धियोयोनंःप्रचोदयात् ॥३५॥ शतम् १०० परिंते॥परिंतेदूडभो
रथोस्म्माँर अंश्नोतुविश्वतं॥येनुरक्षंसिदाशुषंः ॥ ३६ ॥ [२६] भू
र्भुवंः ॥ भूर्भुवुःस्वुःसुप्रुजाःप्रुजाभिःस्यामुसुवीरोंवीरैःसुपोषुः
पोषैंः ॥ नर्य्यंप्रुजाम्मेपाहिशर्ठंस्यंपशून्मेपाह्यथर्व्यपितुम्मेपाहि
॥३७॥ आगंन्म । विश्ववेदसमुस्मभ्यंवसुवित्तंमम् ॥ अग्नेसम्राडभिद्युम्नमुभिसहुऽआयंच्छस्व॥३८॥अुयमुग्निः ॥ अुयमुग्निर्गृहप

तिग्गार्हपत्त्यंऽप्प्रजायांव्वसुवित्तंमः ॥ अग्ग्नेगृहपतेभिद्युम्म्नमुभिस
हऽआयंच्छस्व ॥३९॥ अयमुग्ग्निः ॥ अयमुग्ग्निःपुरीष्ष्योरयिमान्पु
ष्टिवर्द्धनः ॥ अग्ग्नेपुरीष्ष्याभिद्युम्म्नमुभिसहऽआयंच्छस्व॥४०॥[४]
गृहामा॥विभीतुमावेपद्धमूर्ज्जम्बिभ्रंतुऽएमंसि ॥ऊर्ज्जम्बिभ्रंद्वःसु
मनाःसुमेधागृहानैमिमनंसामोदंमानः ॥ ४१ ॥ येषांमुद्ध्ये
ति । प्प्रवसन्त्येषुसौमनुसोबहुः ॥ गृहानुपंह्वयामहेतेनोजानन्तु
जानुतः ॥ ४२ ॥ उपंहूताऽइह । गावुऽउपंहूताऽअजावयं÷ ॥ अथोऽ
अन्नंस्यकीलालुऽउपंहूतागृहेषुनः ॥ क्षेमायवःशान्त्यैप्रपंद्येशिवꣳशु

ग्ग्मदृशुंठ्योऽशुंठ्योः ॥ ४३ ॥ [३] प्रघासिनोंहवामहे।मुरुतंश्चरिशा
दसः ॥ कुरुम्भेणंसुजोषंसः ॥ ४४ ॥ यद्ग्रामे॥यद्ग्रामेयदंरण्ण्येयत्त्स
भायांव्यदिंन्द्रिये ॥ यदेनंश्चकृमाव्वयमिदन्तदवंयजामहेस्वाहा॥४५॥
मोषूणः ॥ मोषूणऽइन्द्रात्रंपृत्त्सुदेवैरस्तिहिष्म्मांतेशुष्मिन्नवयाः ॥
मुहश्चिद्यस्यमीढुषोंयुव्याहविष्म्मतोमुरुतोवन्दंतेगीः ॥ ४६ ॥ अक्र
न्कर्म्मंकर्म्मकृतंःसुहव्वाचामंयोभुवा ॥ देवेभ्युःकर्म्मंकृत्त्वास्तुम्प्रे
तंसचाभुवः ॥ ४७ ॥ अवंभृथनिचुम्पुण ॥ अवंभृथनिचुम्पुणनिचेरु
रंसिनिचुम्पुणः ॥ अवदेवैर्देवकृतमेनोंयासिषुमवुमर्त्त्यैर्म्मर्त्त्यंकृतम्मपु

सुराऽग्णोदेवरिषस्पांहि॥४८॥ [५] पण्णांदर्व्वि॥पूण्णांदर्व्विपरांपतसुपूं
ण्णांपुनरापत॥वुस्नेवविक्क्रीणावहाऽइषमूर्ज्जंऽशतक्रतो॥४९॥ देहिमे॥
देहिमेददामितेनिमेधेहिनितेदधे ॥ निहारंञ्चहरांसिमेनिहारन्निहरा
णितेस्वाहा ॥ ५० ॥ अक्षन्नमीमदन्त ॥ अक्षन्नमीमदन्तह्यवप्रियाऽ
अधूषत ॥ अस्तोषतस्वभानवोविप्प्रानविष्ठयामतीयोजान्विन्द्रते
हरा॥५१॥ सुसन्दृशंन्त्वा॥सुसन्दृशंन्त्वावयम्मघवन्वन्दिषीमाहि॥
प्रनूनम्पूण्णवन्धुरस्तुतोयासिवशाँ २ अनुयोजान्विन्द्रतेहरी ॥५२॥
मनोनु ॥मनोन्वाह्वामहेनाराशꣳसेनस्तोमेन॥पितृणाञ्चमन्मभिः॥५३

आनः॥आनऽएतुमनुःपुनःक्रत्वेदक्षायजीवसे ॥ ज्योक्चसूर्यन्दृशे ॥५४॥पुनर्नः॥पुनर्नःपितरोमनोददातुदैव्योजनः॥जीवंव्रातꣳसचेमहि ॥५५ ॥ वयꣳसोमव्रतेतवमनस्तनूषुबिभ्रतः ॥ प्रजावन्तःसचेमहि ॥ ५६ ॥ एषते। रुद्रभागःसहस्वस्राम्बिकयातञ्जुषस्वस्वाहैषते रुद्रभागऽआखुस्तेपशुः ॥५७॥ अवरुद्रम्॥अवरुद्रमदीमह्यवदेवन्त्र्यम्बकम् ॥ यथानोवस्यसस्करद्यथानःश्रेयसस्करद्यथानोव्यवसाययात् ॥ ५८ ॥ भेषजमसि। भेषजङ्गवेश्वायपुरुषायभेषजम् ॥ सुखम्मेषायमेष्यै ॥ ५९ ॥ त्र्यम्बकंयजामहे । सुगन्धिम्पुष्टिवर्द्धन

म् ॥ उर्व्वारुकमिंवुबन्धंनान्मृत्त्योर्म्मुक्षीयुमामृतांत् ॥ त्र्यम्बकंय्य
जामहेसुगुन्धिम्पंतिवेदंनम् ॥ उर्व्वारुकमिंवुबन्धंनादितोमुंक्षीयुमा
मुतंः ॥६०॥ एतत्ते । रुद्रावुसन्तेनंपुरोमूजंवुतोतींहि ॥ अवंततधन्न्वा
पिनांकावसुःकृत्तिंवासुाऽअहिंᳬसन्नंःशिवोतींहि ॥६१॥ त्र्यायुषञ्जुमदं
ग्नेःकुश्श्यपंस्स्यत्र्यायुषम् ॥ यद्देवेषुंत्र्यायुषन्तन्नोंऽअस्तुत्र्यायुषम्॥
॥६२॥ शिवोनामं ॥ शिवोनामांसिुस्स्वर्धितिस्तेपितानमंस्तेऽअस्तु
मामांहिंᳬसीः ॥ निवंर्त्तयाम्म्यायुंषेुन्नाद्यांयप्प्रुजनंनायरायस्प्पोषांय
सुप्प्रजास्त्वायंसुवीर्य्यांय ॥ ६३ ॥ १०[७] इतिश्रीवाजसनेयसंहिता

यांतृतीयोऽध्यायः ॥३॥ श्रीवेदपुरुषायनमः ॥ अनुवाक्सूत्रम् । एदंद्वे, महीनाम्पयश्चतस्र, आकूत्त्या, ऋक्सामयो, र्द्विकौ, व्रतंकृणुतषडे, षते चसप्तौ, वस्व्यसितिस्र, एषतेद्वे, शुक्रन्त्वाचतस्रो, दित्त्यास्त्वगष्टौ, दश सप्तत्रिꣳशत् ॥१०॥ हरिःॐएदम्॥एदमगन्मदेवयजनम्पृथिव्यायत्र देवासोऽअजुषन्तविश्वे।ऋक्सामाभ्याꣳसन्तरन्तोयजुर्भीरायस्पोषेणसमिषामदेम ॥ इमाऽआपꣳशमुमेसन्तुदेवीरोषधेत्रायस्वस्वधिते मैनꣳहिꣳसीः ॥१॥ आपोऽअस्मान् ॥ आपोऽअस्म्मान्मातरःशुन्धयन्तुघृतेननोघृतप्प्वःपुनन्तु ॥ विश्वꣳहिरिप्रम्प्रवहन्तिदेवीरुदिदा

भ्युंशुचिरापूतऽएमि॥ दीक्षातपसोस्तुनूरंसितान्त्वांशिवाᳪंशग्ग्मा
म्पारिदधेभद्दंवर्ण्णम्मपुष्य्यंन् ॥ २ ॥ [२] मुहीनाम्पयं÷ ॥ मुहीना
म्पयोंसिवर्च्चोदाऽअंसिवर्च्चोंमेदेहि ॥ वृत्रस्यांसिकुनीनंकश्चक्षुर्द्दाऽअ
सिचक्षुंम्मेंदेहि ॥३॥ चित्पतिंम्मां ॥ चित्पतिंम्मांपुनातुवाक्पतिंम्मां
पुनातुदेवोमांसवितापुंनात्वच्छिद्द्रेणपवित्रेंणसूर्य्यंस्यरश्म्मिभिं÷ ॥
तस्यंतेपवित्रपतेपवित्रंपूतस्ययत्कांमःपुनेतच्छकेयम् ॥ ४ ॥ आ
वं÷ ॥ आवोंदेवासऽईमहेव्वामम्प्रंयत्यध्वरे ॥ आवोंदेवासऽआशिषोंय
ज्ञियांसोहवामहे ॥५॥ स्वाहांयज्ञम् । स्वाहांयज्ञंमनंसःस्वाहोरोरन्त

रिक्षात्स्वाहाद्यावांपृथिवीभ्याॅ स्वाहावातादारंभेस्वाहां ॥६॥ [४]
आकूत्यैप्रयुजे ॥ आकूत्यैप्रयुजेग्नयेस्वाहांमेधायैमनंसेग्नयेस्वा
हांदीक्षायैतपंसेग्नयेस्वाहासरंस्वत्यैपूष्णेग्नयेस्वाहां ॥ आपो
देवीर्बृहतीर्विश्वशम्भुवोद्यावांपृथिवीऽउरोऽअन्तरिक्ष ॥ बृहस्पतं
येहविषाविधेमस्वाहां ॥ ७ ॥ विश्वोदेवस्यं ॥ विश्वोदेवस्यंने
तुर्मर्त्तोवुरीतसुक्ख्यम् ॥ विश्वोरायऽइषुध्यतिद्युम्नंवृंणीतपु
ष्ष्यसेस्वाहां ॥८॥ [२] ऋक्सामयोःशिल्पे ॥ ऋक्सामयोःशि
ल्पेस्त्थस्तेवामारंभेतेमांपातमास्ययज्ञस्योदृचंः ॥ शर्म्मासिशर्म्म

मेयच्छुनमस्तेऽअस्तुमामाहिᳬसीः ॥ ९ ॥ ऊर्गसि ॥ ऊर्गस्याङ्गिर
स्यूर्णम्म्रदाऽऊर्जंमयिधेहि ॥ सोमस्यनीविरसिविष्णोःशर्म्मासि
शर्म्मयजमानस्येन्द्रस्ययोनिरसिसुसस्याःकृषीस्कृधि॥ उच्छ्रयस्वव
नस्पतऽऊर्ध्वोमापाह्यᳬहंसऽआस्ययज्ञस्योदृचः ॥ १०॥ [२] व्रतङ्कृ
णुत। व्रतङ्कृणुताग्निर्ब्रह्माग्निर्य्यज्ञोवनस्पतिर्य्यज्ञियः ॥ दैवीन्धियं
म्मनामहेसुमृडीकामभिष्टयेवर्च्चोधांय्यज्ञवाहसᳬसुतीर्त्थानोऽअसद्व
शे॥ येदेवामनोजातामनोयुजोदक्षक्क्रतवस्तेनोवन्तुतेनःपान्तुतेब्भ्यः
स्वाहा ॥११॥ श्वात्राःपीताः॥ श्वात्राःपीताभवतयूयमापोऽअस्माकम

न्तरुदरैसुशेवाः ॥ ताऽअस्म्मभ्यंमयक्ष्माऽअनमीवाऽअनागसः स्वदन्तुदेवीरमृताऽऋतावृधः ॥ १२ ॥ इयन्ते । यज्ञियातनूरपोमुञ्चामिनप्रजाम् ॥ अंहोमुचःस्वाहाकृताःपृथिवीमाविशतपृथिव्यासम्भव ॥ १३ ॥ अग्ग्नेत्त्वम् । अग्ग्नेत्त्वंसुजागृहिवयंसुमन्दिषीमहि ॥ रक्षाणोऽअप्प्रयच्छन्प्रबुधेनःपुनस्कृधि ॥ १४ ॥ पुनर्म्मनः ॥ पुनर्म्मनःपुनरायुर्म्मऽआगन्पुनःप्राणःपुनरात्त्मामऽआगन्पुनश्चक्षुःपुनःश्रोत्रम्मऽआगन् ॥ वैश्वानरोऽअदब्धस्तनूपाऽअग्ग्निर्नःपातुदुरितादवद्यात् ॥ १५ ॥ त्वमग्ग्ने । व्रतपाऽअसिदेवऽआमर्त्त्येष्ष्वा ॥ त्वंयज्ञेष्ष्वी

हृव्यः ॥ रास्वेयत्सोमाभूयोभरदेवोनःसवितावसोर्दातावस्वदात्
।१६।[६]एषातेशुक्रतनूरेतद्वर्चस्तयासम्भवभ्राजङ्गच्छ।जूरसिधृता
मनसाजुष्टाविष्णवे ॥१७॥ तस्यास्तेसत्यसवसःप्रसवेतन्वोयन्त्र
मशीयस्वाहा॥शुक्रमसिचन्द्रमस्यमृतमसिवैश्वदेवमसि ॥१८॥ चिद
दसि । मनासिधीरसिदक्षिणासिक्षत्रियासियज्ञियास्यदितिरस्युभ
यतःशीर्ष्णी ॥ सानःसुप्राचीसुप्रतीच्येधिमित्रस्त्वापदिबध्नीता
त्पूषाध्वनस्पात्विन्द्रायाध्यक्षाय ॥१९॥अनुत्वामातामन्यतामनु
पितानुभ्रातासगर्भ्योनुसखासयूथ्यः ॥ सादेविदेवमच्छेहीन्द्राय

न्तरुदरेसुशेवाः ॥ ताऽअस्मभ्यमयक्ष्माऽअनमीवाऽअनागसः
स्वदन्तुदेवीरमृताऽऋतावृधः ॥ १२ ॥ इयन्ते । यज्ञियातनूरपोमुञ्चा
मिनप्रजाम् ॥ अꣳहोमुचःस्वाहाकृताःपृथिवीमाविशतपृथिव्यास
म्भव॥ १३॥अग्नेत्त्वम्। अग्नेत्त्वꣳसुजागृहिवयꣳसुमन्दिषीमहि॥रक्षा
णोऽअप्रयुच्छन्प्रबुधेनःपुनस्कृधि ॥ १४॥ पुनर्म्मनः॥पुनर्म्मनःपुनरा
युर्म्मऽआगन्पुनःप्राणःपुनरात्त्मामऽआगन्पुनश्चक्षुःपुनःश्रोत्रम्म
ऽआगन् ॥ वैश्वानरोऽअदब्धस्तनूपाऽअग्निर्नःपातुदुरितादव
द्यात् ॥१५॥ त्वमग्ने। व्रतपाऽअसिदेवऽआमर्त्त्येष्वा ॥ त्वंय्यज्ञेष्वी

द्धर्यः ॥ रास्वेयंत्सोमाभूयोभरदेवोनःसविताव्वसोर्दाताव्वस्वदात
॥१६॥[६]एषातेशुक्रतनूरेतद्वर्च्चस्तयासम्भवभ्भ्राजङ्गच्छ।जूरसिधृता
मनसाजुष्टाव्विष्णवे ॥१७॥ तस्यास्तेसत्त्यसवसःप्प्रसवेतन्वोयन्त्र
मशीयस्वाहा॥शुक्रमसिचन्द्रमस्यमृतमसिव्वैश्वदेवमसि ॥१८॥ च्चि
दसि । मनासिधीरसिदक्षिणासिक्षत्त्रियासियज्ञियास्यदितिरस्युभ
यतःशीर्ष्णी ॥ सानःसुप्प्राचीसुप्प्रतीच्च्येधिमित्रस्त्वापदिबध्नीता
म्पूषाद्ध्वनस्प्पात्त्विन्द्रायाद्ध्यक्षाय ॥१९॥अनुत्त्वामातामन्यतामनु
पितानुभ्भ्रातासगर्ब्भ्योनुसखासयूथ्यः ॥ सादेविदेवमच्छेहीन्द्राय

सोमं॑रुद्रास्त्वाव॑र्त्तयन्तुस्स्वुस्त्तिसोमंसखापुनुरेहि॑ ॥२०॥[४]वस्व्य॑
सि॥वस्व्युस्यदि॑तिरस्यादि॒त्त्यासिरुद्रासिचुन्द्रासि॥बृहुस्प्पति॑ष्ट्वासु
म्नेरंम्मणातुरुद्रोवसुंभिराच॑के ॥२१॥ अदि॑त्त्यास्त्वा॥मूर्द्धन्नाजि॑घर्म्मि
देवुयज॑नेपृथिुव्याऽइडा॑यास्प्पुदम॑सिघृतवुत्स्वाहा॑ ॥ अुस्म्मेरंमस्वा
स्म्मेतुवन्धुरुत्त्वेरायोमेरायोमावुयरायस्प्पोषे॑णवियौष्म्मुतोतोरा
य॑:॥२२॥ सम॑ख्ये॥देव्याधियासन्दक्षि॑णयोरुच॑क्षसा॥मामऽआयु॑
प्प्रमो॑षीम्मोऽअहन्तव॑वीरंविदेयुतव॑देविसुन्दृशि ॥ २३ ॥ [३]एषते॑ ।
गायुत्रोभागऽइति॑मेसोमा॑यब्रूतादेषतेत्रैष्टु॑भोभागऽइति॑मेसोमा॑यब्रूता

देपतेजागतोभागऽइतिमेसोमायब्रूताच्छन्दोनामानाꣳसाम्म्राज्ज्य
ङ्गच्छेतिमेसोमायब्रूतादास्म्माकोसिशुक्रस्तेग्ग्रह्योविचितस्त्त्वावि
चिन्न्वन्तु ॥ २४ ॥ अभित्त्यम् ॥ अभित्त्यन्देवꣳसवितारम्मो
ण्ण्योः कविक्क्रतुमर्च्चामिसत्त्यसवꣳरत्नधामभिप्प्रियम्मतिङ्कविम् ॥
ऊर्द्ध्वायस्यामतिर्भाऽअदिद्युतत्सवीमनिहिरण्ण्यपाणिरमिमीतसुक्र
तुꣳकृपास्स्वः ॥ प्रजाभ्यस्त्वाप्प्रजास्त्वानुप्प्राणन्तुप्प्रजास्त्वमनु
प्प्राणिहि ॥ २५ ॥ [२] शुक्रन्त्वा । शुक्रेणक्क्रीणामिचन्द्रञ्चन्द्रेणा
मृतममृतेन ॥ सग्ग्मेतेगोरस्म्मेतेचन्द्राणितपसस्तनूरसिप्प्रजाप

तेव्वंर्ण्णं÷परमेणंपशुनांक्क्रीयसेसहस्रपोषम्म्पुषेयम् ॥ २६ ॥ मित्रो
नं÷ ॥ मित्रोनुऽएहिसुमित्रधुऽइन्द्रस्योरुमाविंशदाक्षिंणमुशन्नुशन्तँ
स्योनःस्योनम् ॥ स्वानुब्भ्राजाङ्घांरेबम्भारेहस्त्तसुहंस्त्तकृशांनवेतवं÷
सोमुक्क्रयंणास्तान्त्रंक्षद्धम्मावोंदभन् ॥२७॥ पारमा । ग्ग्रेदुश्च्चंरिताद्बा
धुस्वामासचंरितेभज । उदायुंषास्वायुषोदंस्त्थामुमृतां १ऽअनु ॥
॥ २८ ॥ प्रतिपन्त्थांम् ॥ प्रतिपन्त्थांमपद्महिस्वस्त्तिगामंनेहसंम् ॥
येनुविश्श्वाःपरिद्विषोंवृणक्क्रिविन्दतेवसुं ॥ २९ ॥ [४] अदिंत्त्या
स्त्वक् ॥ आदिंत्त्यास्त्वगुस्यादिंत्त्यैसदऽआसींद ॥ अस्त्तब्भ्राद्यांवृ

पुभोऽअन्तरिक्षमिमीतव्वरिमाणम्पृथिव्याः ॥ आसीदद्विश्वाभु
वनानिसम्म्राड्विश्वेत्तानिव्वरुणस्यव्व्रतानि ॥ ३० ॥ व्वनेषुवि ॥ व्वने
ष्वन्तरिक्षन्ततानव्वाजमर्वत्सुपयऽउस्त्रियासु ॥ हृत्सुक्रतुंव्वरुणो
विक्ष्वग्निन्दिविसूर्य्यमदधात्सोममद्रौ ॥ ३१ ॥ सूर्य्यस्यचक्षुः॥सू
र्य्यस्यचक्षुरारोहाग्नेरक्ष्णःकनीनकम् ॥ यत्रैतंशेभिरीयसेभ्राजमा
नोविपश्चिता ॥ ३२ ॥ उस्त्रावेतम् ॥ उस्त्रावेतन्धूर्षाहौयुज्ज्येथामन
श्रूऽअवीरहणौब्रह्मचोदनौ ॥ स्वस्तियजमानस्यगृहान्गच्छत
म् ॥ ३३ ॥ भद्रोमे । सिप्रच्च्यवस्वभुवस्पतेविश्वान्यभिधामा

नि ॥ मात्त्वांपरिपुरिणौंविदुन्मात्त्वांपरिपुन्थिनौंविदुन्मात्त्वावृकांऽ
अघायवौंविदन् ॥ श्येनोभूत्त्वापरांपतुयजंमानस्यगहान्नगंच्छुतन्नौ
सँस्कृतम् ॥ ३४ ॥ नमोंमित्रस्यं ॥ नमोंमित्रस्युवरुंणस्युचक्षंसेमुहोदे
वायुतहृतर्ठसंपर्यंत ॥ दूरेहशेंदेवजांतायकेतवेंदिवस्प्पुत्रायुसूर्यां
यशर्ठसत ॥ ३५ ॥ वरुंणस्योत्तम्भनम् ॥ वरुंणस्योत्तम्भंनमसिव
रुंणस्यस्कम्भुसर्ज्जंनीस्त्थोवरुंणस्यऽऋतुसदंन्यसिवरुंणस्यऽऋ
तुसदंनमासिवरुंणस्यऽऋतुसदंनमासींद ॥ ३६ ॥ यातें ॥ यातेधामांनि
हविषायजंन्तितातेविश्वांपरिभूरंस्तुयज्ञम् ॥ गयुस्फानंःप्रतरंणः

सुवीरोवीरहाप्प्रचंरासोमदुर्य्यान् ॥ १० ॥ ३७ ॥ [८] इतिश्रीवा
वाजसनेयसंहितायांचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ १० ॥ श्रीवेदपुरुषाय
नमः ॥ अनुवाकसूत्रम् ॥ अग्नेस्तनू, रापतयेचतुष्कौ, तप्तायनीद्वे;
इन्द्रघोपस्तिस्रो, युञ्जतेष्टौ, देवस्यत्वाचतस्रो, देवस्यत्वापञ्च, वि
भूरसिचतस्रो, ज्योतिरसिषडुरुविष्णोतिस्रो, दशत्रिचत्वारिᳪश
त् ॥ हरिःॐअग्नेस्तनूः ॥ अग्नेस्त्तनूरसिविष्ण्णवेत्त्वासोमस्यतनूर
सिविष्ण्णवेत्त्वातिथेरातिथ्यमसिविष्ण्णवेत्त्वाश्येनायत्त्वासोमभृतेवि
ष्ण्णवेत्त्वाग्नयेत्त्वारायस्प्पोषदेविष्ण्णवेत्त्वा ॥ १ ॥ अग्नेर्जनित्रं

म् ॥ अग्नेर्ज्जनित्रमसिवृषणौस्त्थऽउर्वश्यस्यायुरसिपुरूरवाऽअसि॥ गायत्रेणत्वाच्छन्दसामन्थामित्रैष्टुभेनत्वाच्छन्दसामन्थामिजागतेनत्वाच्छन्दसामन्थामि ॥ २ ॥ भवतन्नः ॥ भवतन्नःसमनसौसचेतसावरेपसौ ॥ मायज्ञꣳहिꣳसिष्टम्मायज्ञपतिञ्जातवेदसौशिवौभवतमद्यनः ॥ ३ ॥ अग्नावग्निः ॥ अग्नावग्निश्चरतिप्रविष्टऽऋषीणाम्पुत्रोऽअभिशस्तिपावा ॥ सनःस्योनःसुयजायजेहदेवेभ्योहव्यꣳसदमप्रयुच्छन्त्स्वाहा ॥ ४ ॥ [४] आपतयेत्वा ॥ आपतयेत्वापरिपतयेगृह्णामितनूनप्त्रेशाक्वरायशक्वनऽओजिष्ठाय ॥ अना

धृष्टमस्यनाधृष्ष्यन्देवानामोजोनभिशस्त्यभिशस्तिपाऽअनभिश
स्तेन्न्यमञ्जसासत्त्यमुपगेषꣳस्वितेमाधाः ॥ ५ ॥ अग्नेव्रतपाः ॥
अग्नेव्रतपास्त्वेव्रतपायातवतनूरियꣳ सामयियोममतनू रेषासात्त्व
यि ॥ सहनौव्रतपतेव्रतान्यनुमेदीक्षान्दीक्षापतिर्म्मन्न्यतामनुतपस्त
पस्पतिः ॥ ६ ॥ अꣳशुरꣳशुष्टे । देवसोमाप्प्यायतामिन्द्रायैक
धनविदे ॥ आतुब्भ्यमिन्द्रःप्प्यायतामात्त्वमिन्द्रायप्प्यायस्व ॥ आ
प्प्याययास्म्मान्त्सखीन्त्सन्न्यामेधयास्वस्तितेदेवसोमसुत्यामं
शीय ॥ एष्टारायःप्प्रेषेभगायऽऋतमृतवादिब्भ्योनमोद्यावापृथिवी

ब्भ्यांम्॥७॥ यातें। यातेंऽअग्ग्नेयऽशुयातुनूर्व्वर्षिष्ठागह्वरेष्ठा॥उग्ग्रंव्वचोऽ
अपांवधीत्त्वेषंव्वचोऽअपांवधीत्त्स्वाहां ॥ यातेंऽअग्ग्नेरजऽशुयातुनूर्व्वर्षि
ष्ठागह्वरेष्ठा ॥ उग्ग्रंव्वचोऽअपांवधीत्त्वेषंव्वचोऽअपांवधीत्त्स्वाहां ॥ या
तेंऽअग्ग्नेहरिशुयातुनूर्व्वर्षिष्ठागह्वरेष्ठा ॥ उग्ग्रंव्वचोअपांवधीत्त्वेषंव्वचोअ
पांवधीत्त्स्वाहां ॥ ८ ॥ [४] तुप्तायंनीमेसिव्वित्तायंनीमेस्थवंतान्माना
थितादवंतान्माव्यथितात् ॥ व्विदेदुग्ग्निर्न्नभोनामाग्ग्नेंऽअङ्गिरऽआयुंना
नाम्म्नेहिय्योस्यामम्पृथिव्यामासियत्तेनाधृष्टन्नामंयुज्ञियन्तेनुत्त्वादंधे
व्विदेदुग्ग्निर्न्नभोनामाग्ग्नेंऽअङ्गिरऽआयुंनानाम्म्नेहियोद्वितीयंस्यामम्पृ

थिव्यामसियत्तेनाधृष्ट्टन्नामंयज्ञियन्तेनुत्त्वादधेवृिदेदग्ग्नन्नभोनामा
ग्ग्नेऽअङ्गिरऽआयुंनानाम्न्नेहियस्त्तृतीयस्याम्म्पृथिव्यामसियत्तेनाधृ
ष्ट्टन्नामंयज्ञियन्तेनुत्त्वादधे ॥ अनुत्त्वादेववीतये ॥९॥ सिर्ठहृसि । स
पत्त्नक्षाहीदेवेब्भ्यः कल्पस्वासिर्ठहृसिसपत्त्नक्षाहीदेवेब्भ्यः शु
न्धस्वासिर्ठहृसिसपत्त्नक्षाहीदेवेब्भ्यःशुम्म्भस्स्व ॥ १० ॥ [२]
इन्द्रघोपस्त्त्वा ॥ इन्द्रघोषस्त्त्वावसुभिऽपुरस्तात्त्पातुप्प्रचेतास्त्त्वारु
द्रैःपुश्चात्त्पातुमनोजवास्त्त्वापितृभिर्द्दक्षिणतःपातुविश्श्वकर्म्ममात्त्वा
दित्त्यैरुत्तरतःपात्त्विदमहन्तप्तंवार्व्वहिद्धायज्ञान्निःसृजामि ॥११॥ सि

ꣳह्यसि ॥ सिꣳह्यसिस्वाहासिꣳह्यस्यादित्यवनिःस्वाहासिꣳ
ह्यसिब्रह्मवनिः क्षत्रवनिःस्वाहासिꣳह्यसिसुप्रजावनीरायस्पो
षवनिःस्वाहासिꣳह्यस्यावहदेवान्यजमानायस्वाहाभूतेभ्यस्त्वा
॥ १२ ॥ ध्रुवोसि । पृथिवीन्दृꣳहध्रुवक्षिदस्यन्तरिक्षन्दृꣳहाच्युत
क्षिदसिदिवन्दृꣳहाग्नेःपुरीषमसि ॥ १३ ॥ [३] युञ्जतेमनः ॥ यु
ञ्जतेमनऽउतयुञ्जतेधियोविप्राविप्रस्यबृहतोविपश्चितः ॥ विहोत्रा
दधेवयुनाविदेकऽइन्महीदेवस्यसवितुःपरिष्टुतिःस्वाहा ॥ १४ ॥ इ
दंविष्णुः ॥ इदंविष्णुर्विचक्रमेत्रेधानिदधेपदम् ॥ समूढमस्यपाꣳ

सुरेस्वाहा ॥ १५ ॥ इरावतीधेनुमती ॥ इरावतीधेनुमतीहिभूतꣳसूय
वुसिनीमनवेदशुस्या ॥ व्यस्कभ्नारोदसीविष्णवेतेदाधर्त्थपृथिवी
मुभितोमुयूखैःस्वाहा ॥ १६ ॥ देवुश्श्रुतौदेवेषु॥देवुश्श्रुतौदेवेष्वाघो
पतुम्प्राचीप्प्रेतमध्वुरङ्कल्पयन्तीऽऊर्द्ध्वंयुज्ञन्नयतुम्मा जिह्वरतम् ॥
स्वङ्गोष्ठमावदतन्देवीदुर्य्येऽआयुर्म्मानिर्वादिष्टम्प्रुजाम्मानिर्वादिष्टु
मत्ररमेथांवर्ष्म्मन्पृथिव्याः ॥ १७ ॥ विष्णोर्नु । कंवीर्य्याणि
प्प्रवोचुंय्यःपार्त्थिवानिविमुमेरजाꣳसि ॥ योऽअस्कभायुदुत्तरꣳसु
धस्त्थंविचक्रमाणस्त्रेधोरुगायोविष्णवेत्त्वा ॥ १८ ॥ दिवोवा । वि

ष्णऽउतवांपृथिव्यामुहोवांविष्णऽउरोरुन्तरिक्षात् ॥ उभाहिहस्ता
वसुनापृणस्वाप्प्रयच्छदक्षिणादोतसव्याद्विष्णवेत्त्वा ॥ १९ ॥ प्रत
त् ॥ प्रतद्विष्णुस्त्तवतेवीर्य्येणमृगोनभीमःकुचरोगिरिष्ठाः ॥ यस्यो
रुपुत्रिषुविक्क्रमणेष्वधिक्षियन्तिभुवनानिविश्श्वा ॥ २० ॥ विष्णो
रराटम्॥विष्णोरराटमसिविष्णोःश्नप्त्रेस्त्थोविष्णोःस्यूरसिवि
ष्णोर्ध्रुवोसि ॥ वैष्णवमसिविष्णवेत्त्वा ॥ २१ ॥ [८] देवस्यत्त्वा
सवितुःप्प्रसवेश्विनोर्बाहुब्भ्याम्पूष्णोहस्ताब्भ्याम् ॥ आददेना
र्यसिदमहर्ठरक्षसाङ्ग्रीवाऽअपिकृन्तामि ॥ बृहन्नसिबृहद्ग्रवाबृहती

मिन्द्रांयुवाचंवद ॥ २२ ॥ रक्षोहणंवलगहनम् ॥ रक्षोहणंवलगहनं
वैष्णवीमिदमहन्तंवलगमुत्किरामियम्मेनिष्ट्योयममात्त्योनिचखा
नेदमहन्तंवलगमुत्किरामियम्मेंसमानोयमसमानोनिचखानेदमह
न्तंवलगमुत्किरामियम्मेसबन्धुर्य्यमसबन्धुर्न्निचखानेदमहन्तंवल
गमुत्किरामियम्मेंसजातोयमसजातोनिचखानोत्कृत्याङ्किरामि ॥
॥ २३ ॥ स्वराडसि ॥ स्वराडसिसपत्नहासत्रराडस्यभिमातिहाजं
नराडसिरक्षोहासर्व्वराडस्यमित्रहा ॥ २४ ॥ रक्षोहणोवः ॥ रक्षोह
णोवोवलगहनःप्प्रोक्षामिवैष्णवान्रक्षोहणोवोवलगहनोवनयामिवै

ष्णुवान्त्रंक्षोहणौंवाँवलगुहनौवंस्तृणामिवैष्णुवान्त्रंक्षोहणौंवांवलगु
ह नुाऽउपंदधामिवैष्णुवीरंक्षोहणौंवांवलगुहनौपरुयूंहामिवैष्णुवीवै
ष्णुवमंसिवैष्णुवास्त्थं ॥ २५ ॥ [४] देवस्यंत्त्वा । सवितुःप्प्र
सवेऽश्विनोंर्ब्बाहुब्भ्यांम्पूष्णोहस्त्ताब्भ्याम् ॥ आदंदेनार्य्यसीदम
हॅंरक्षंसाङ्ग्रीवाऽअपिकृन्तामि ॥ यवोंसियुवयास्म्मद्द्वेषोयुवयारांती
र्दिवेत्त्वान्तरिक्षायत्त्वापृथिव्यैत्त्वाशुन्धंन्ताँल्लोकाःपितृषदंनाःपितृषदं
नमसि ॥ २६ ॥ उद्दिवम् ॥ उद्दिवंस्तभानान्तरिक्षम्म्पृणदृंहंस्स्व
पृथिव्यान्द्द्युतानस्त्वांमारुतोमिनोतुमित्त्रावरुंणाद्ध्रुवेणधर्म्मणा ॥

ब्रुहमुवनिंत्त्वाक्षत्रुवनिंरायस्प्पोषुवनिुपर्य्यूँहामि ॥ ब्रह्मदृꣳहक्षुत्र
न्दृꣳहायुर्दृꣳहप्प्रुजान्दृꣳहृ॥२७॥ध्रुवासिं । ध्रुवोयंय्यजंमानोस्म्मि
न्नायतंनेप्प्रुजयांपुशुभिर्भ्भूंयात् ॥ घृतेनंद्यावापृथिवीपूर्य्यैथामिन्द्र
स्यच्छुदिरंसिविश्श्वजुनस्यंच्छाया ॥ २८ ॥ परिंत्त्वा । गिर्व्वणोगि
रंऽइुमाभंवन्तुविश्श्वतंः ॥ वृद्धायुमनुवृद्धयोजुष्टांभवन्तुजुष्टंयः ॥
॥ २९ ॥ इन्द्रंस्युस्यूः ॥ इन्द्रंस्युस्यूरसीन्द्रस्यद्ध्रुवोसि ॥ ऐन्द्रमंसिवै
श्श्वदेवमंसि ॥ ३० ॥ [५] विभूरंसि । प्प्रवाहंणोवह्निंरसिहव्युवाहं
नंः ॥ श्वात्रोसिप्प्रचेंतास्तुथोसिविश्श्ववेंदाऽउशिगंसि ॥ ३१ ॥ उ

शिगांसि। कुविरङ्घांरिरसिवम्भांरिरवुस्यूरांसिदुवंस्स्वान्ऽछुन्ध्यूरांसिमा
र्ज्जालीयंः सुम्म्राडंसिकृशानुंः परिषद्योंसिपवंमानोनभोंसिप्प्रुतक्वांमृ
ष्टोंसिहव्युसूदनऽऋुतधांमासिस्स्वर्ज्ज्योतिंःसमुद्द्रोंसि ॥ ३२ ॥ सुमु
द्द्रोंसि । व्विश्श्वव्युचाऽअजोंस्स्येकंपादहिंरसिबुुध्न्यो वागंस्स्यैन्द्द्रमंसिस
दोंस्स्यृतंस्स्यद्द्वारौमामासन्ताप्तुमद्ध्वंनामद्ध्वपतेप्प्रमांतिरस्स्वुस्तिमे
स्स्मिन्पुथिदेंवुयानेंभूयात्मित्रस्यंमा ॥ ३३ ॥ मित्रस्यंमा । चक्षु
षेक्षद्ध्वमग्ग्नयंःसगराःसगंरास्स्थुसगंरेणनाम्म्नारौद्द्रेणानींकेनपातमां
ग्ग्नयंःपिपृतमांग्ग्नयोगोपायतमानमोंवोस्स्तुमामांहिंसिष्ट ॥ ३४ ॥

[४] ज्योतिरसि । विश्वरूपंविश्वेषान्देवानांꣳसमित् ॥ त्वꣳसो
मतनूकृद्भ्योद्वेषोभ्योऽन्यकृतेभ्यऽउरुयन्तासिवरूथꣳस्वाहाजुषा
णोऽअप्तुराज्यस्यवेतुस्वाहा ॥ ३५ ॥ शतम् ॥ २०० ॥ अग्नेनय । सु
पथारायेऽअस्मान्विश्वानिदेववयुनानिविद्वान् ॥ युयोध्यस्मज्जु
हुराणमेनोभूयिष्ठान्तेनमऽउक्तिंविधेम ॥ ३६ ॥ अयन्नः ॥ अयन्नोऽअग्नि
र्वरिवस्कृणोत्वयम्मृधःपुरएतुप्रभिन्दन् ॥ अयंवाजाञ्जयतुवाजसा
ताव्यꣳशत्रूञ्जयतुजर्हृषाणःस्वाहा ॥ ३७ ॥ उरुविष्णो ॥ उरुवि
ष्णोविक्रमस्वोरुक्षयायनस्कृधि ॥ घृतङ्घृतयोनेपिवप्रप्रयज्ञ

पंतिन्तिरुस्वाहा ॥ ३८ ॥ देवंसवितः ॥ देवंसवितरेषतेसोमुस्तꣳरक्ष
स्वुमात्त्वांदभन् ॥ एतत्त्वन्देवसोमदेवोदेवाँ २ उपांगाऽइदमुहम्मंनु
ष्यान्त्सुहरायस्पोपेणुस्वाहानिर्व्वरुणस्यपाशांन्मुच्ये ॥ ३९ ॥ अ
ग्नेव्रतपाः ॥ अग्नेव्रतपास्त्वेव्रतपायातवंतनूम्मय्यभूदेषासात्त्वयियो
ममंतनूस्त्वय्यभूदियꣳसामयि ॥ यथायथन्नोव्रतपतेव्रतान्यनुमेदी
क्षान्दीक्षापंतिरमꣳस्तानुतपस्तपस्पतिः ॥४०॥ [६] उरुविष्णो ॥
उरुविष्णोविक्रमस्वोरुक्षयांयनस्कृधि ॥ घृतङ्घृतयोनेपिबप्रप्रंयु
ज्ञपंतिन्तिरुस्वाहा ॥४१॥ अत्त्युन्यान् ॥ अत्त्युन्याँ २ अगान्नान्याँ२

उपांगामुर्व्वीक्त्कापरेब्भ्योविंदम्पुरोवरेब्भ्यः ॥ तन्त्वांजुषामहेदेव
व्वनस्प्पतेदेवयुज्ज्यायैदेवास्त्वांदेवयुज्ज्यायैजुषन्तांव्विष्ण्णवेत्वा ॥
ओषधेत्त्रायस्वस्वधितेमैनᳬहिᳬसीः ॥४२॥ द्याम्मा ॥ द्याम्मालेखीर
न्तरिक्षम्माहिᳬसीःपृथिव्यासम्भंव ॥ अयᳬहित्त्वास्वधितिस्तेतिं
जानःप्प्रणिनायमहतेसौभगाय ॥ अतस्त्त्वन्देवव्वनस्प्पतेशतवल्शो
विरोहसहस्त्रंवल्शाव्वियᳬरुहेम ॥ ४३ ॥ [३] १० इतिश्रीवाजसनेय
संहितायांपञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ श्रीवेदपुरुषायनमः ॥ अनुवाक्सू
त्रम् ॥ देवस्यत्वाषडुपावीरसिपञ्च माहिःषट् सन्तेतिस्त्रःसमुद्रंगच्छ
६

हविष्मतीर्द्धिकौहृदेत्वापश्चदेवस्यत्वाष्टावष्टौसप्तत्रिꣳशत ॥ हरिःॐ
देवस्यंत्वा ॥ सवितुःप्प्रंसवेऽश्विनौर्बाहुभ्यांम्पूष्णोहस्तांभ्याम् ॥
आदंदेनार्य्यसीदमुहꣳरक्षंसाङ्ग्रीवाऽअपिकृन्तामि ॥ यवोऽसियु
वयास्म्मद्द्वेषोयुवयारांतीर्द्दिवेत्त्वान्तरिंक्षायत्त्वापृथिव्यैत्त्वाशुन्धंन्तां
ल्लोकाःपितृषदंनाःपितृषदंनमसि ॥ १ ॥ अग्ग्रेणीरंसि । स्वा
वेशऽउन्नेतृणामेतस्यंवित्तादधिंत्त्वास्त्थास्यतिदेवस्त्वांसवितामद्ध्वान
क्तुसुपिप्पलाभ्युस्त्वौषधीभ्यः ॥ द्यामग्ग्रेणास्पृक्षऽआन्तरिंक्षम्म
द्ध्येनाप्प्राःपृथिवीमुपरेणादृꣳहीः॥२॥ यातें॥यातेधामांन्युश्मसिग

मंद्ध्यैयत्रगावोभूरिशृङ्गाऽअयासं÷ ॥ अत्राहतदुरुगायस्यविष्णोऽं
परमम्पदमवंभारिभूरिं ॥ ब्रह्मवनिंत्त्वाक्षत्रवनिंरायस्पोषवनिपर्य्यूं
हामि ॥ ब्रह्मंदृंहक्षत्रन्दृंहायुंर्दृंहप्प्रजान्दृंह॥३॥ विष्णोऽंकर्म्माँ
णि । पश्यतयतोंव्रतानिंपस्पशे ॥ इन्द्रंस्ययुज्ज्यऽंसखा ॥ ४ ॥ तद्वि
ष्णोऽं। परमम्पदंसदांपश्श्यन्तिसूरयं÷। दिवीवचक्षुरातंतम् ॥५॥प
रिवीरंसि ॥ परिवीरंसिपरित्त्वादैवीविशोंव्ययन्ताम्मपरीमंय्यजंमानं
रायोंमनुष्ष्याणाम् ॥ दिवःसूनुरंस्येषतेंपृथिव्व्याँल्लोकऽआंरण्यस्ते
पशुः ॥ ६ ॥ [६] उपावीरसि ॥ उपावीरस्युपंदेवान्दैवीर्विशःप्प्रागुरु

शिजोवाऽहितमान्॥देवंत्त्वष्ठर्वसुंरमहुव्यातैस्वदन्ताम् ॥७॥ रेवंतीरम्मं
ध्वम्॥ रेवंतीरमंध्वम्बृहंस्पतेधारयावसूंनि॥ ऋतस्यंत्त्वादेवहविंऽपाशे
नुप्प्रतिमुञ्चामिधर्षामानुंषऽ ॥८॥ देवस्यंत्त्वा। सवितुःप्प्रंसवेश्विनोंर्ब्बा
हुब्भ्यांम्पूष्णोहस्ताब्भ्याम्॥अग्नीषोमांब्भ्याञ्जुष्टन्नियुंनज्मि ॥ अ
ब्भ्यस्त्वोषधीब्भ्योनुंत्त्वामातामंन्यतामनुंपितानुब्भ्रातासगब्भ्योनु
सखासयूंत्थ्यऽ ॥ अग्नीषोमांब्भ्यान्त्वाजुष्टम्प्प्रोक्षामि ॥९॥ अपाम्पे
रुः॥ अपाम्पेरुरस्यापोदेवीःस्वंदन्तुस्वात्ताञ्चित्सदैंवहविः॥ सन्तेंप्प्रा
णोवातेंनगच्छतासमङ्गानियजंत्रैःसंय्यज्ञपंतिराशिषा ॥ १० ॥

धृतेनाक्तौ । पुशूँस्त्रांयेथा ऽँरेवंतियजंमानेप्प्रियन्धाऽआविंश ॥ उरो रुन्तरिंक्षात्सुजूर्द्देवेनुव्वातेनास्यहुविषुस्त्मनांयजुसमंस्यतुन्व्वाभव ॥ व्वर्षोव्वर्षीयसियुज्ञेयुज्ञपंतिन्धाः स्वाहांदुवेब्भ्योदुवेब्भ्यः स्वाहां ॥११॥
[५] माहिं÷ ॥ माहिंर्ब्भूर्म्मापृदांकुर्न्नमंस्तऽआतानानुर्व्वाप्प्रेहिं ॥ घृ तस्यंकुल्ल्याऽउपऽऋुतस्युपत्थ्याऽअनु ॥ १२ ॥ देवींरापः ॥ देवींरा पःशुद्धावोढ्ढ्ँसुपंरिविष्टादेवेषुपंरिविष्टाव्वुयम्पंरिवेष्टारोंभूयास्म्म ॥
॥ १३ ॥ व्वाचंन्ते ॥ व्वाचन्तेशुन्धामिप्प्राणन्तेंशुन्धामिचक्षुंस्ते शुन्धामिश्रोत्रंन्तेशुन्धामिनाभिंन्तेशुन्धामिमेढ्ढन्तेशुन्धामिपायुन्तें

शिजोवाऽहितमान्॥देवंत्त्वष्टर्व्वसुंरमहव्यातैंस्वदन्ताम् ॥७॥ रेवंतीरमं
ध्वम्॥ रेवंतीरमंध्वम्बृहंस्पतेधारयावसूंनि॥ऋतस्यंत्त्वादेवहविंःपाशें
नुप्प्रतिमुञ्चामिधर्षामानुंषः॥८॥ देवस्यंत्त्वा। सवितुःप्प्रंसवेश्विनौर्ब्बा
हुब्भ्यांम्पूष्णोहस्ताब्भ्याम्॥अग्नीषोमांब्भ्याञ्जुष्टन्नियुंनज्मि ॥ अ
ब्भ्यस्त्वौषधीब्भ्योनुत्त्वामातामंन्यतामनुंपितानुब्भ्रातासगब्भ्योनु
सखासयूंत्थ्यः॥ अग्नीषोमांब्भ्यान्त्वाजुष्टम्प्रोक्षांमि ॥९॥ अपाम्पे
रुः॥ अपाम्पेरुरस्यापोदेवीःस्वंदन्तुस्वात्तञ्चित्त्सद्देंवहविः॥ सन्तेप्प्रा
णोवातेंनगच्छताछंसमङ्गांनियजंत्रैः संय्यज्ञपंतिराशिषा ॥ १० ॥

धृतेनाक्तौ । पुशूँस्त्रायेथाᳬरेवतियजमानेप्प्रियन्धाऽआविश ॥ उरो
रुन्तरिक्षात्सुजूर्द्देवेनुव्वातेनास्यहुविषुस्त्मनायजसमस्यतुन्न्वाभव ॥
व्वर्षोव्वर्षीयसियुज्ञेयुज्ञपतिन्धाःस्वाहादेवेभ्योदेवेभ्युःस्वाहा ॥११॥
[५] माहिः ॥ माहिर्भूर्म्मापृदाकुर्न्नमस्तऽआतानानुर्व्वाप्प्रेहि ॥ घृ
तस्यकुल्ल्याऽउपऽऋतस्युपत्थ्याऽअनु ॥ १२ ॥ देवीरापः ॥ देवीरा
पःशुद्धावोढ्ढर्ठसुपरिविष्टादेवेषुपरिविष्टाव्वयम्परिवेष्टारोभूयास्म ॥
॥ १३ ॥ व्वाचन्ते ॥ व्वाचन्तेशुन्धामिप्प्राणन्तेशुन्धामिचक्षुस्त्ते
शुन्धामिश्श्रोत्रन्तेशुन्धामिनाभिन्तेशुन्धामिमेढ्ढन्तेशुन्धामिपायुन्ते

शुन्धामिचुरित्रांस्तेशुन्धामि ॥ १४ ॥ मनंस्ते ॥ मनंस्तुऽआ
प्प्यांयतांवाक्तुऽआप्प्यांयताम्प्राणस्तुऽआप्प्यांयताञ्चक्षुंस्तुऽआ
प्प्यांयताᳶश्रोत्रंन्तुऽआप्प्यांयताम् ॥ यत्तेंक्रूरंय्यदास्थितुन्तत्तुऽआ
प्प्यांयतान्निष्ट्यांयतान्तत्तेंशुद्धयतुशमहोंभ्यंः ॥ ओषंधेत्रायंस्व
स्वधिंतेमैनंᳯहिᳯसीः ॥ १५ ॥ रक्षंसाम्भागः ॥ रक्षंसाम्भागोसिनि
रंस्तᳯरक्षंऽइदमुहᳯरक्षोभितिंष्ठामीदमुहᳯरक्षोवंबाधऽइदमुहᳯरक्षोंध
मन्तमोंनयामि ॥ घृतेनंद्यावापृथिवीप्प्रोर्ण्णुवाथांवायोवेस्तोकानां
मुग्निराज्ज्यंस्यव्वेतुस्वाहास्वाहांकृतेऽऊर्द्ध्वनंभसम्मारुतङ्गच्छतम् ॥

॥ १६ ॥ इदमापः ॥ इदमापुःप्प्रवहतावद्यञ्चमलञ्चयत् ॥ यच्चाभिदु
द्रोहानृतंञ्चच्चशेपेऽअभीरुणम् ॥ आपोमातस्म्मादेनसःपवमान
श्चमुञ्चतु ॥ १७ ॥ [६] सन्तें ॥ सन्तेमनोमनसासम्प्राणःप्प्राणेन
गच्छताम् ॥ रेडस्यग्निष्ट्वाश्रीणात्वापस्त्वासमरिणन्वातस्यत्वा
ध्राज्यैपूष्णोरंह्याऽऊष्मणोव्यथिषत्प्प्रयुतन्द्वेषः ॥ १८ ॥ घृत
घृतपावानः ॥ घृतङ्घृतपावानःपिबतवसांवसापावानःपिबतान्तरिक्षस्य
हविरसिस्वाहा ॥ दिशःप्प्रदिशऽआदिशोविदिशऽउद्दिशोदिग्भ्यः
स्वाहा ॥ १९ ॥ ऐन्द्रःप्प्राणः ॥ ऐन्द्रःप्प्राणोऽअङ्गेऽअङ्गेनि

दीक्षयेदैन्द्रऽउदानोऽअङ्गऽअङ्गेनिधीतः ॥ देवंत्वष्टर्भूरितेसꣳसंमेतु
सलक्ष्मायद्विषुंरूपम्भवांति ॥ देवत्रायन्तुमवंसेसखायोनुत्वामाता
पितरोंमदन्तु ॥ २० ॥ [३] समुद्रङ्गच्छ ॥ समुद्रङ्गच्छस्वाहा
न्तरिक्षङ्गच्छस्वाहांदेवꣳसंवितारंङ्गच्छस्वाहांमित्रावरुणौगच्छस्वा
हांहोरात्रेगच्छस्वाहाछन्दांꣳसिगच्छस्वाहाद्यावांपृथिवींगच्छस्वाहां
युज्ञङ्गच्छस्वाहासोमङ्गच्छस्वाहांदिव्यन्नभोंगच्छस्वाहाग्निंवैश्वानुर
ङ्गच्छस्वाहामनोंमेहार्दियच्छदिवन्तेधूमोगच्छतुस्वुर्ज्योतिःपृथि
वीम्भस्मनांपृणस्वाहां ॥ २१ ॥ मापः ॥ मापोमौषधीर्हिꣳसी

द्धाम्म्नोधाम्म्नोराजँस्त्ततोंव्वरुणनोमुञ्च ॥ यदाहुरग्घ्न्याऽइतिव्वरुणे
तिशपामहेततोंव्वरुणनोमुञ्च ॥ सुमित्त्रियानुऽआपुऽओषधयःसन्तु
दुर्म्मित्त्रियास्त्तस्म्मैसन्तुय्योस्म्मान्द्वेष्टियञ्चव्वयन्द्विष्म्मः ॥ २२ ॥
[२] हुविष्म्मंतीरिमाः ॥ हुविष्म्मंतीरिमाऽआपोंहुविष्माँऽआ
विवासति ॥ हुविष्म्मान्देवोऽअंद्धुराहुविष्म्माँ २ ऽअस्तुसूर्य्यः॥
॥ २३ ॥ अुग्नेर्वः ॥ अुग्नेर्वोपंन्नगृहस्युसदंसिसादयामीन्द्राग्ग्न्यो
र्भागुधेयींस्त्थमित्त्रावरुणयोर्भागुधेयींस्त्थविश्वेषान्देवानाम्भागु
धेयींस्त्थ ॥ अुमूर्य्याऽउपसूर्य्येयाभिर्व्वासूर्य्यःसुह ॥ तानोंहि

त्वन्त्वद्धरम् ॥ २४ ॥ [२] हृदेत्त्वां ॥ हृदेत्त्वामनंसेत्त्वादिवेत्त्वा सूर्य्यांयत्त्वा ॥ ऊर्द्ध्वमिममंध्वरन्दिविदेवेषुहोत्राँयच्छ ॥ २५ ॥ सोमं राजन् ॥ सोमंराजन्विश्श्वास्त्वम्प्रजाऽउपावंरोहविश्श्वास्त्वाम्प्र जाऽउपावंरोहन्तु ॥ शृणोत्त्वग्निः समिधाहवंम्मेशृण्वन्त्वापोधिष णांश्चदेवीः ॥ श्रोताग्ग्रावाणोविदुषोनयज्ञꣳशृणोतुदेवः सविताहवं म्मेस्वाहा ॥ २६ ॥ देवीरापः ॥ देवीरापोऽ अपान्नपाद्योवऊर्म्मिर्हवि ष्य्यऽइन्द्रियावान्मदिन्तमः ॥ तन्देवेब्भ्योदेवत्रादत्तशुक्रपेब्भ्योयेषां म्भागस्त्थस्वाहा ॥ २७ ॥ कार्षिरसि ॥ कार्षिरसिसमुद्रस्यत्त्वा

क्षित्त्यांऽउन्नंयामि ॥ समापोऽअद्भिरग्मतसमोषधीभिरोषधीः ॥
॥ २८ ॥ यमग्ने ॥ यमग्नेपृत्सुमर्त्त्यमवावाजेषुयञ्जुनाः ॥ सयन्तुाश
श्वतीरिषुःस्वाहा ॥ २९ ॥ [५] देवस्यंत्त्वा ॥ देवस्यंत्त्वासवितुःप्प्र
सवेश्विनोर्बाहुभ्यांम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥ आददेरावासिगभीर
मिमसंध्वरङ्कृधीन्द्रायसुपूतमम् ॥ उत्तमेनपविनोर्ज्जस्वन्तम्मधुम
न्तुम्पयस्वन्तंनिग्ग्राभ्यास्त्थदेवश्रुतस्तुर्प्पयतमामनोमे ॥ ३० ॥
मनोमे । तर्प्पयतवाचम्मेतर्प्पयतप्प्राणम्मेतर्प्पयतचक्षुर्म्मेतर्प्पय
तश्श्रोत्रम्मेतर्प्पयतात्त्मानम्मेतर्प्पयतप्प्रजाम्मेतर्प्पयतपशून्मेतर्प्प

ष्व्यन्त्वध्वरम् ॥ २४ ॥ [२] हृदेत्वा ॥ हृदेत्वामनसेत्वादिवेत्वा
सूर्य्यायत्वा ॥ ऊर्ध्वमिमम्ध्वरन्दिविदेवेषुहोत्रायच्छ ॥ २५ ॥ सोम
राजन् ॥ सोमराजन्विश्वास्त्वम्प्रजाऽउपावरोहविश्वास्त्वाम्प्र
जाऽउपावरोहन्तु ॥ शृणोत्वग्निःसमिधाहवम्मेशृण्वन्त्वापोधिष
णाश्चदेवीः ॥ श्रोताग्रावाणोविदुषोनयज्ञꣳशृणोतुदेवःसविताहव
म्मेस्वाहा ॥ २६ ॥ देवीरापः ॥ देवीरापोऽ अपान्नपाद्योवऊर्म्मिर्हवि
ष्यऽइन्द्रियावान्मदिन्तमः ॥ तन्देवेभ्योदेवत्रादत्तशुक्रपेभ्योयेषा
म्भागस्थस्वाहा ॥ २७ ॥ कार्षिरसि ॥ कार्षिरसिसमुद्रस्यत्वा

॥ ३५॥ प्रागपाक् ॥ प्रागपागुदगधराक्सुर्वतस्त्वादिशऽआधावन्तु ॥
अम्म्बनिष्पर्रसमरीर्विदाम् ॥३६॥ त्वमङ्ग ॥ त्वमङ्गप्रशर्ठसिषोदेवः
शंविष्ठमर्त्यम् ॥ नत्त्वदुन्योमघवन्नस्तिमर्डितेन्द्रब्रवीमितेवचः ॥
॥ ३७ ॥ ८ ॥ इतिश्रीवाजसनेयसंहितायांषष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥
श्रीवेदपुरुषायनमः ॥ अनुवाक्सूत्रम् ॥ वाचस्पतय उप
यामगृहीतोसि त्रिकावावायोयंवा द्विकौ यस्तएका प्राणायातिस्रो
मघवइन्द्राग्नी आगतमायौमासश्चर्षणीधृतो विश्वेदेवासऽआगते
न्द्रमरुत्वो मरुत्वन्तंवृषभं मरुतान्त्वौजसे सजोषाइन्द्रमरुत्वाँ

७

यतगुणात्त्मैतप्प्र्यतगुणामुमाविर्तृषन् ॥ ३१ ॥ इन्द्रायत्त्वा ॥ इ
न्द्रायत्त्वावसुमतेरुद्रवतुऽइन्द्रायत्त्वादित्त्यवतुऽइन्द्रायत्त्वाभिमाति
घ्घ्ने ॥ श्येनायत्त्वासोमभृतेग्नयेत्त्वारायस्प्पोषदे ॥ ३२ ॥ यत्ते । सो
मदिविज्ज्योतिर्य्यत्पृथिव्यांय्यदुरावुन्तरिक्षे ॥ तेनास्म्मैयजमाना
योरुरायेकृद्ध्यधिदात्रेवोचः ॥ ३३ ॥ श्वात्रास्त्थ ॥ श्वात्रास्त्थवृ
त्रतुरोराधोगूर्त्ताऽअमृतस्स्यपत्त्नीः ॥ तादेवीर्देवत्रेमंय्यज्ञन्नयतोपहूताः
सोमस्स्यपिवत ॥ ३४ ॥ माभेः ॥ माभेम्मासंविक्क्थाऽऊर्ज्जन्धत्स्वधि
षणेवीड्वीसतीवीडयेथामूर्ज्जन्दधाथाम् ॥ पाप्माहतोनसोमः ॥

॥ ३५ ॥ प्रागपाक् ॥ प्रागपागुदगधराक्सर्वतस्त्वादिशऽआधावन्तु ॥
अम्बनिष्पर समरीविंदाम् ॥३६॥ त्वमङ्ग ॥ त्वमङ्गप्रशंसिषोदेवः
शविष्ठमर्त्यम् ॥ नत्वदन्योमघवन्नस्तिमर्डितेन्द्रब्रवीमितेवचः ॥
॥ ३७ ॥ ८ ॥ इतिश्रीवाजसनेयसंहितायांषष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥
श्रीवेदपुरुषायनमः ॥ अनुवाक्सूत्रम् ॥ वाचस्पतय उप
यामगृहीतोसि त्रिकावावायोयंवा द्विकौ यस्तएका प्राणायातिस्रो
मघवइन्द्राग्नी आगतमाघौमासश्चर्षणीधृतो विश्वेदेवासऽआगते
न्द्रमरुत्वो मरुत्वन्तंवृषभं मरुतान्त्वौजसे सजोषाइन्द्रमरुत्वाँ

२ इन्द्र महाँ २ इन्द्रो महाँ २ इन्द्र एकैकोदुत्यमष्टौ पञ्चाविंᳪ
शतिरष्टाचत्त्वारिᳪशत् ॥ हरिः ॐ व्वाचस्पतये ॥ व्वाचस्पतयेपव
स्ववृष्णोऽअᳪशुभ्याङ्गभस्तिपूतः ॥ देवोदेवेब्भ्यः पवस्वयेषां
म्भागोसि ॥ १ ॥ मधुमतीर्न्नः ॥ मधुमतीर्न्नऽइषस्कृधियत्तेसोमादा
ब्भ्युन्नामजागृवितस्म्मैतेसोमसोमायस्वाहास्वाहोर्व्वन्तरिक्षमन्वे
मिस्वाङ्कृतोसि ॥ २ ॥ स्वाङ्कृतोसि । व्विश्वेब्भ्यऽइन्द्रियेब्भ्यो
दिव्येब्भ्यःपार्त्थिवेब्भ्योमनस्त्वाष्टुस्वाहात्त्वासुभवसूर्य्यायदेवेब्भ्य
स्त्वामरीचिपेब्भ्योदेवाᳪशोयस्म्मैत्त्वेडेतत्त्सत्यमुपरिप्प्रुताभङ्गेन

हृतोसौफट्प्राणायँत्त्वाव्व्यानायँत्त्वा ॥३॥ [२] उपयामगृहीतोसि ॥
उपयामगृहीतोस्युन्तर्य्यँच्छमघवन्पाहिसोमँम् ॥ उरुष्ष्यरायऽएषों
यजस्व॥४॥ अन्तस्त्ते॥ अन्तस्त्तेद्यावापृथिवीदंधाम्म्युन्तर्द्दधाम्म्युर्व्व
न्तरिक्षम् ॥ सजूर्द्देवेभिरवरैः परैश्चान्तर्य्यामेमघवन्मादयस्व ॥ ५ ॥
स्वाङ्कृतोसि ॥ स्वाङ्कृतोसिविश्श्वेब्भ्यऽइन्द्रियेब्भ्योदिव्येब्भ्युःपार्त्थि
वेब्भ्योमनस्त्वाष्टुस्वाहात्त्वासुभवसूर्य्यायदेवेब्भ्यस्त्वामरीचिपे
ब्भ्यऽउदानायँत्त्वा ॥६॥ [२] आवायो ॥ आवायोभूषशुचिपाऽउप
नःसहस्रन्तेनियुतोविश्श्ववार ॥ उपोतेऽअन्धोमद्यमयामियस्यदेवद

धिषेपूर्वुपेयंवायवेत्त्वा ॥ ७ ॥ इन्द्रंवायूऽइमे । सुताऽउपप्रयोभिरा
गंतम् ॥ इन्दंवोवामुशन्तिहि ॥ उपयामगृहीतोसिवायवऽइन्द्रवायु
भ्यान्त्वैषतेयोनिःसुजोषोभ्यान्त्वा ॥८॥ [२]अयंवाम्॥ अयंवाम्मित्रा
वरुणासुतःसोमऽऋतावृधा ॥ ममेदिहश्रुतꣳहवम् ॥ उपयामगृहीतो
सिमित्रावरुणाभ्यान्त्वा ॥ ९ ॥ रायावयम् ॥ रायावयꣳससवाꣳसो
मदेमहव्येनदेवायवसेनगावः ॥ ताऩ्धेनुम्मित्रावरुणायुवन्नोविश्वाहा
धत्तमनपस्फुरन्तीमेषतेयोनिर्ऋतायुभ्यान्त्वा ॥ १० ॥ [२] या
वाम् ॥ यावाङ्कशामधुमत्यश्विनासूनृतावती ॥ तयायज्ञम्मिमिक्ष

तम् । उपयामगृहीतोस्यश्विभ्यान्त्वैषतेयोनिर्म्माद्ध्वीभ्यान्त्वा ॥
॥ ११ ॥ [१] तम्प्रत्नकथा । पूर्व्वथाव्विश्वथेमथाज्ज्येष्ठतातिम्बर्हिष
दर्ठस्वर्व्विदम् ॥ प्रतीचीनंव्वृजनन्दोहसेधुनिमाशुञ्जयन्तमनुयासुवर्द्ध
से ॥ उपयामगृहीतोसिशण्डायत्वैषतेयोनिर्व्वीरताम्पाह्यपमृष्टर्ठशण्डो
देवास्त्वाशुक्रपाः प्प्रणयन्त्वनाधृष्टासि ॥ १२ ॥ सुवीरोव्वीरान् ॥ सु
वीरोव्वीरान्प्रजनयन्परीह्यभिरायस्पोषेणयजमानम् ॥ सञ्जग्मा
नोदिवापृथिव्याशुक्रः शुक्रशोचिषानिरस्तर्ठशण्डः शुक्रस्याधिष्ठानम
सि ॥ १३ ॥ अच्छिन्नस्यते । देवसोमसुवीर्यस्यरायस्पोषस्य

दादितार॑ःस्याम ॥ साप्प्रंथमासंस्क्कृतिर्व्विश्श्ववांरासप्प्रंथमोव्वरुणोमि
त्रोऽअग्निः ॥ १४ ॥ सप्प्रथमः ॥ सप्प्रंथमोब्बृहस्प्पतिंश्चिकित्वाँस्त
स्म्माऽइन्द्रांयसुतमाजुंहोतुस्वाहां ॥ तृम्म्पन्तुहोत्त्रामद्धोयाःस्स्विष्टा
याःसुप्प्रीताःसुहुंतायत्स्वाहायांडुग्नीत् ॥१५॥ [४] अयंव्वेनः ॥अयं
व्वेनश्चोदयत्त्पृश्श्निगर्ब्भाज्ज्योतिर्ज्जरायूरजंसोव्विमानें ॥ इममुपा
ꣳसंङ्गमेसूर्य्यंस्यशिशुन्नव्विप्प्रामुतिर्भारिहन्ति ॥ उपयामगृंहीतोसि
मर्क्कायत्वा ॥ १६ ॥ मनोन । येषुहवनेषुतिग्ग्मंव्विपꣳशच्च्यांव्वनुथोद्द्र
वंन्ता ॥ आयःशर्य्याभिस्तुविनृम्म्णोऽअस्याश्श्रीणीतादिशङ्गभे

स्तावेषतेयोनिः प्रजाः पाह्यपमृष्टोमकाँदेवास्त्वामन्थिपाः प्रणय
न्त्वनाधृष्टासि ॥ १७ ॥ सुप्रजाः प्रजाः प्रजनयन्परीह्यभिराय
स्पोषेणयजमानम् ॥ सञ्जग्मानोदिवापृथिव्यामन्थीमन्थिशोचि
षानिरस्तोमर्क्कोमन्थिनोधिष्ठानमसि ॥ १८ ॥ [२] येदेवासऽ॥येदे
वासोदिव्येकादशस्त्थपृथिव्यामद्ध्येकादशस्त्थ ॥ अप्सुक्षितोमहि
नैकादशस्त्थतेदेवासोयज्ञमिमञ्जुषद्ध्वम् ॥ १९ ॥ उपयामगृहीतोसि॥
उपयामगृहीतोस्याग्रयणोसिस्वाग्रयणः ॥ पाहियज्ञम्पाहियज्ञपतिं
विष्णुस्त्वामिन्द्रियेणपातुविष्णुन्त्वम्पाह्यभिसवनानिपाहि २०॥

सोम॑÷पवते ॥ सोम॑÷पवतेुसोम॑÷पवतुस्म्मैब्रह्मणेस्म्मैक्षुत्रायुास्म्मै
सुुन्वुतेयज॑मानायपवतऽइुषऽउुर्ज्जेपवतुद्भ्यऽओष॑धीब्भ्यऽपवतुद्यावा
पृथिवीब्भ्यांम्पवतेसुभूतायपवतुविश्वेब्भ्यस्त्वादुवेब्भ्यऽएुषतुयो
निर्विश्वेब्भ्यस्त्वादुवेब्भ्य॑÷ ॥ २१ ॥ [३] उुपयामगृ॑हीतोसि ॥ उु
पयामगृ॑हीतुोसीन्द्रायत्त्वाबृहद्वुतेवय॑स्स्वतऽउुक्थाव्यङ्गृह्णामि ॥ यत्त
ऽइन्द्रबृहद्वयुस्तस्म्मैत्त्वाुविष्णवेत्त्वैुषतुयोनिरुुक्थेब्भ्यस्त्वादुवेब्भ्य
स्त्वादेवाुव्यंस्युज्ञस्यायुषेगृह्णामिमित्रावरुणाब्भ्यान्त्वा॥२२॥मित्रा
वरुणाब्भ्यान्त्वा। देवाुव्यंठ्युज्ञस्यायुषेगृह्णामीन्द्रायत्त्वादेवुाव्यंठ्युज्ञ

स्यायुषेगृह्णामीन्द्राग्निभ्यान्त्वादेवाव्ययंयज्ञस्यायुषेगृह्णामीन्द्रावरु
णाभ्यान्त्वादेवाव्ययंयज्ञस्यायुषेगृह्णामीन्द्राबृहस्पतिभ्यान्त्वादेवा
व्ययंयज्ञस्यायुषेगृह्णामीन्द्राविष्णुभ्यान्त्वादेवाव्ययंयज्ञस्यायुषेगृ
ह्णामि॥२३॥[२]मूर्द्धानन्दिवः॥मूर्द्धानन्दिवोऽअरतिम्पृथिव्यावैश्वा
नरमृतऽआजातमग्निम् ॥ कविर्ठंसम्राजमतिथिञ्जनानामासन्नापा
त्रञ्जनयन्तदेवाः ॥ २४॥ उपयामगृहीतोसि । ध्रुवोसिध्रुवक्षितिर्ध्रुवा
णान्ध्रुवतमोच्युतानामच्युतक्षित्तमएषतेयोनिर्वैश्वानरायत्त्वा॥ ध्रुव
न्ध्रुवेणमनसावाचासोममवनयामि ॥ अथानऽइन्द्रइद्विशोसपत्नाः

समंनसुस्करत् ॥ २५ ॥ [२] यस्ते । द्रप्सस्कन्ददंतियस्तेऽअ॒ःशु
ग्ग्रावंच्युतोधिषणंयोरुपस्त्थात् ॥ अद्ध्वर्य्योर्व्वापरिवायःपवित्रात्त
न्तेंजुहोमिमनसावषंट्कृतुःस्वाहांदेवानांमुत्क्रमंणमसि ॥२६॥ [१]प्रा
णायमे । वर्च्चोदावर्च्चसेपवस्वव्युानायमेवर्च्चोदावर्च्चसेपवस्वोदाना
यमेवर्च्चोदावर्च्चसेपवस्ववाचेमेवर्च्चोदावर्च्चसेपवस्वक्रतूदक्षाभ्या
म्मेवर्च्चोदावर्च्चसेपवस्वश्श्रोत्रायमेवर्च्चोदावर्च्चसेपवस्वचक्षुभ्यांम्मे
वर्च्चोदसौवर्च्चसेपवेथामुत्क्रमनेमे ॥ २७ ॥ आत्त्मनेमे । वर्च्चो
दावर्च्चसेपवस्वौजसेमेवर्च्चोदावर्च्चसेपवस्वायुषेमेवर्च्चोदावर्च्चसेपवस्व

विश्वाभ्यो मे प्रजाभ्यो वर्च्चोदसौ वर्च्चसे पवेथाम् ॥२८॥ कोसि । क
तमोसि कस्यासि को नामासि ॥ यस्य ते नामामन्महि यन्त्वा सोमेना
तीतृपाम ॥ भूर्भुवः स्वः सुप्रजाः प्रजाभिः स्याᳬसुवीरो वीरैः सुपोषः
पोषैः ॥२९॥ [३] उपयामगृहीतोसि ॥ उपयामगृहीतोसि मधवे त्वोप
यामगृहीतोसि माधवाय त्वोपयामगृहीतोसि शुक्राय त्वोपयामगृही
तोसि शुचये त्वोपयामगृहीतोसि नभसे त्वोपयामगृहीतोसि नभस्या
य त्वोपयामगृहीतोसीषे त्वोपयामगृहीतोस्यूर्जे त्वोपयामगृहीतोसि
सहसे त्वोपयामगृहीतोसि सहस्याय त्वोपयामगृहीतोसि तपसे त्वो

पयामगृंहीतोसितपुस्यायत्त्वोपयामगृंहीतोस्यꣳहसस्पतयेत्त्वा ॥ ॥ ३० ॥ [१] इन्द्राग्नीऽआगंतम् ॥ इन्द्राग्नीऽआगंतꣳसुतङ्गीर्भिन्नभोवरेण्यम् ॥ अस्यपांतन्धियेषिता ॥ उपयामगृंहीतोसीन्द्राग्निभ्यान्त्वैषतेयोनिरिन्द्राग्निभ्यान्त्वा ॥ ३१ ॥ [१] आघं ॥ आघायेऽअग्निमिन्धतेस्तृणन्तिबर्हिरानुषक् ॥ येषामिन्द्रोयुवासखा ॥ उपयामगृंहीतोस्यग्नीन्द्राभ्यान्त्वैषतेयोनिरग्नीन्द्राभ्यान्त्वा ॥ ३२ ॥ [१] ओमासश्चर्षणीधृतः ॥ ओमासश्चर्षणीधृतोविश्वेदेवासऽआगंत ॥ दाश्वाꣳसोदाशुषःसुतम् ॥ उपयामगृंहीतोसिविश्वेभ्य

स्त्वादेवेभ्यंऽएषतेयोनिर्विश्वेभ्यस्त्वादेवेभ्यंः ॥ ३३ ॥ [१] वि
श्वेदेवासः ॥ विश्वेदेवासुऽआगंतशृणुतामऽइमꣳहवंम् ॥ एदम्बर्हि
र्न्निषींदत ॥ उपयामगृंहीतोसिविश्वेभ्यस्त्वादेवेभ्यंऽएषतेयोनिर्वि
श्वेभ्यस्त्वादेवेभ्यंः ॥ ३४ ॥ [१] इन्द्रंमरुत्त्वः ॥ इन्द्रंमरुत्त्वऽइह
पांहिसोमुंय्यथांशार्य्यातेऽअपिंबःसुतस्यं ॥ तवुप्प्रणींतीतवंशूरशर्म्म
न्नाविंवासन्तिकवयंःसुयज्ञाः ॥ उपयामगृंहीतोसीन्द्रांयत्त्वामुरुत्त्वंत
ऽएषतेयोनिरिन्द्रांयत्त्वामुरुत्त्वंते॥३५॥ [१] मुरुत्त्वंन्तंवृषुभंवांवृधान
मकंवारिन्दिव्यꣳशासमिन्द्रंम् ॥ विश्वासाहमवंसेनूतंनायोग्रꣳसं

ह्योदामिहतर्ठहुवेम ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्राय त्वामुरुत्वंतऽएषतेयो
निरिन्द्राय त्वामुरुत्वंते ॥ उपयामगृहीतोसिमरुतान्त्वौजसे ॥
॥ ३६ ॥ [१] सुजोषाऽइन्द्र ॥ सुजोषाऽइन्द्रसगंणोमुरुद्भिःसोमंम्पिब
वृत्रहाशूरविद्वान् ॥ जुहिशत्रूँ १ रपमृधोनुदस्वाथाभयङ्कृणुहिवि
श्वतोनः ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्राय त्वामुरुत्वंतऽएषतेयोनिरिन्द्रा
यत्वामुरुत्वंते ॥ ३७ ॥ [१] मुरुत्वाँ २ ऽइन्द्र । वृषभोरणायपिबा
सोमंमनुष्वधम्मदाय ॥ आसिंञ्चस्वजठरेमद्ध्वऽऊर्म्मिन्त्वर्ठराजा
सिप्प्रतिपत्सुतानाम् ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्राय त्वामुरुत्वंतऽएषते

योनिरिन्द्रायत्त्वामुरुत्त्वंते ॥ ३८ ॥ [१] मुहाँरइन्द्रं ॥ मुहाँरऽइ
न्द्रोनृवदाचंर्षणिप्प्राऽउुतद्विबर्हाऽअमिनःसहोंभिः॥ अुस्म्मुद्र्यग्ग्वावृ
धेवीर्य्यायुोरुःपृथुःसुकृतःकुर्तृभिर्भूत् ॥ उुपयामगृहीतोसिमहेन्द्राय
त्त्वैुषतेुयोनिर्म्महेन्द्रायंत्त्वा ॥ ३९ ॥ [१] मुहाँरइन्द्रं॥ मुहाँर इन्द्रो
यऽओजंसापुर्ज्जन्न्योवृष्टिमाँरऽइव ॥ स्तोमैर्वुत्त्सस्यंवावृधे॥उुपयामगृ
हीतोसिमहेन्द्रायंत्त्वैुषतेुयोनिर्म्महेन्द्रायंत्त्वा ॥४०॥ [१] उदुत्त्यम् ॥
उदुत्त्यञ्जातवेदसन्देवंवहन्तिकेुतवः ॥ दृशेविश्वायसूर्य्युःस्वाहा ॥
॥ ४१ ॥ चित्रन्देवानाम् ॥ चित्रन्देवानामुदंगादनीकुञ्चक्षुर्म्मित्रस्य

वरुणस्याग्नेः ॥ आप्राद्यावापृथिवीऽअन्तरिक्षꣳसूर्य्यऽआत्त्माजग
तस्तस्थुषश्चस्वाहा ॥ ४२ ॥ अग्नेनय । सुपथारायेऽअस्मान्विश्वा
निदेववयुनानिविद्वान् ॥ युयोद्ध्यस्म्मज्जुहुराणमेनोभूयिष्ठान्तेनम
ऽउक्तिंविधेमस्वाहा ॥४३॥ अयन्नः ॥ अयन्नोऽअग्निर्व्वरिवस्कृणोत्त्वय
म्मृधःपुरऽएतुप्प्रभिन्दन् ॥ अयंवाजाञ्जयतुवाजसातावयꣳशत्रूञ्जय
तुजर्हृषाणःस्वाहा ॥४४॥ रूपेणवः ॥ रूपेणवोरूपमभ्यागान्तुथोवो
विश्ववेदाविभजतु ॥ ऋतस्यपथाप्प्रेतचन्द्रदक्षिणाविस्वःपश्यव्व्यन्त
रिक्षंय्यतस्वसदस्यैः ।४५।ब्राह्मणमद्य । विदेयम्पितृमन्तम्पैतृमत्त्य

मृषिंमार्षेयꣳसुधातुदक्षिणम् ॥ अस्म्मद्राताद्देवुत्रागच्छतप्प्रदुातार्
माविशत ॥ ४६ ॥ अग्नयेंत्त्वा ॥ अग्नयेंत्त्वामह्यँवरुणोददातुसोमृतु
त्त्वमंशीयायुर्दात्रऽएंधिमयोमह्यम्प्रतिग्ग्रहीत्रेरुद्रायंत्त्वामह्यंवरुणो
ददातुसोमृतुत्त्वमंशीयप्प्राणोदात्रऽएंधिवयोमह्यम्प्रतिग्ग्रहीत्रेबृह
स्प्पतयेंत्त्वामह्यंवरुणोददातुसोमृतुत्त्वमंशीयुत्त्वग्ग्दात्रऽएंधिमयो
मह्यम्प्रतिग्ग्रहीत्रेयमायंत्त्वामह्यंवरुणोददातुसोमृतुत्त्वमंशीयुह
योदात्रऽएंधिवयोमह्यम्प्रतिग्ग्रहीत्रे॥४७॥कोंदात्॥कोंदात्त्कस्म्माऽ
अदात्त्कामोंदात्त्कामायादात् ॥ कामोंदाताकामंःप्प्रतिग्ग्रहीताकामै

तत्तें ॥४८॥[८]॥२५॥ इतिंश्रीवाजसनेयसंहितायांसप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ श्रीवेदपुरुषायनमः ॥ अनुवाक्सूत्रम् ॥ उपयामगृहीतोऽसि आदित्त्येभ्यः पञ्च वाममद्य द्वे सुशर्मास्येका बृहस्पतिसुतस्य द्वे हरिरसिचतस्रः समिन्द्रणोष्टौ माहिरेजतुदश मास्यःपञ्चकावातिष्ठयुक्ष्वाहीन्द्रामिदेकैका यस्मान्नद्वेग्नेपवस्वोत्तिष्ठन्नऽद्दश्रमुदुत्त्यमेकैकाजिघ्रद्वे विनइन्द्रवाचस्पतिंविश्वकर्मन्नेकैकाग्नयेत्त्वाचतस्र इहरतिस्तिस्रः परमेष्ठीदश त्रयोविꣳशतिस्त्रिषष्टिः ॥ हरिः ॐ उपयामगृहीतोसि ॥ उपयामगृहीतोस्यादित्त्येभ्यस्त्वा ॥

व्विष्णंऽउरुगायैषतेसोमुस्त्तं रक्षस्वुमात्त्वांदभन् ॥ १ ॥ कुदाचुन ।
स्त्तुरीरंसिुनेन्द्रंसश्चसिदाशुषें ॥ उपोपेन्नुमंघवुन्भूयुऽइन्नुतेदानंन्दे
वस्यंपृच्च्यतऽआदित्त्येब्भ्यंस्त्वा ॥ २ ॥ कुदाचुन । प्प्रयुंच्छस्युभं
निपांसिुजन्मंनी ॥ तुरींयादित्त्युसवंनन्तऽइन्द्रियमातंस्त्थावुमृतं
न्दिुव्युादित्त्येब्भ्यंस्त्वा ॥ ३ ॥ युज्ञोदेुवानांम् ॥ युज्ञोदेुवानाम्प्प्र
त्त्यंतिसुम्म्नमादित्त्यासोभवंताम्रुडयन्तंः ॥ आवोर्वाचींसुमतिर्व्वृ
त्त्यादुंहोश्चिुद्याव्वंरिवोवित्तुरासंदादित्त्येब्भ्यंस्त्वा ॥ ४ ॥ व्विवंस्व
न्नादित्त्य ॥ व्विवंस्वन्नादित्त्यैषतेसोमपीथस्त्तस्मिन्मत्त्स्व ॥ श्रदं

स्म्मैनरोवचसेदधातनुयदाशीर्द्दादम्पतीव्वाममश्नुतः ॥ पुमान्पुत्रो
जायतेव्विन्दतेव्वस्वधाव्विश्वाहारपऽएधतेगृहे ॥ ५ ॥ [५] व्वाममद्य ।
सवितर्व्वाममु श्वोदिवेदिवेव्वाममस्म्मभ्यᳬसावीः ॥ व्वामस्यहिक्षय
स्यदेवभूरेरयाधियाव्वामभाजः स्याम ॥ ६ ॥ उपयामगृहीतोसि ।
सावित्रोसिचनोधाश्चनोधाऽअसिचनोमयिधेहि ॥ जिन्वंयज्ञञ्जिन्व
यज्ञपतिम्भगायदेवायत्वासवित्रे ॥ ७ ॥ [२] शतम् २०० ॥
उपयामगृहीतोसि । सुशर्म्मासिसुप्प्रतिष्ठानोबृहदुक्षायनमः ॥ विश्वे
भ्यस्त्वादेवेभ्यऽएषतेयोनिर्व्विश्वेभ्यस्त्वादेवेभ्यः ॥ ८ ॥ [१]

उपयामगृंहीतोसि ॥ उपयामगृंहीतोसिबृहस्पतिसुतस्यदेवसोमत
ऽइन्द्रोरिन्द्रियावंतुऽपत्नीवतोग्ग्रहाँ २ । ऽऋद्ध्यासम् । अहम्पुर
स्तांदहमुवस्ताद्यदन्तरिक्षन्तदमेपिताभूत् ॥ अहᳬसूर्य्यमुभय
तोददर्शाहन्देवानाम्म्परमङ्गुहायत् ॥ ९ ॥ अग्ग्नाऽ३ऽइपत्नीवन् ॥
अग्ग्नाऽ३ऽइपत्नीवन्त्सजूर्देवेनुत्त्वष्ट्रासोमम्पिबस्वाहा ॥ प्रजापतिर्वृ
षासिरेतोधारेतोमयिधेहिप्प्रजापतेस्तेवृष्णोरेतोधसोरेतोधामशीय
॥ १० ॥ [२] उपयामगृंहीतोसि ॥ उपयामगृंहीतोसिहारिरसि
हारियोजनोहारिभ्यान्त्वा ॥ हर्य्योर्द्धानास्त्थसहसोमाऽइन्द्राय ॥

॥ ११ ॥ यस्ते॑ ऽअश्वसनि॑र्भुक्षो यो गो॑सनिस्तस्य॑त इ॒ष्टय॑जुष स्तु
तस्तो॑मस्य शुस्तोक्थ॒स्योप॑हूत॒स्योप॑हूतो भक्षयामि ॥ १२ ॥ दे॒वकृ॑
तस्यैन॑सऽ ॥ दे॒वकृ॑तस्यै॒न॑सो वुय॒जन॑मसि मनु॒ष्य॑कृतस्यै॒न॑सो वुय
जन॑मसि पि॒तृकृ॑तस्यै॒न॑सो वुय॒जन॑मस्या॒त्मकृ॑तस्यै॒न॑सो वुय॒जन॑मु॒स्यै
न॑सऽएन॑सो वुय॒जन॑मसि ॥ यच्चा॒हमेनो॑ वि॒द्वाँश्च॒कार॒ यच्चावि॑द्वाँस्त
स्य सर्व॑स्यै॒न॑सो वुय॒जन॑मसि ॥ १३ ॥ सं॒वर्च॑सा ॥ सं॒वर्च॑सा पय॑सा
सन्त॒नूभि॒रग॑न्महि॒ मन॑सा॒ सꣳशि॒वेन॑ ॥ त्वष्टा॑ सु॒दत्रो॒ विद॑धातु॒ रायो॑नु
मार्ष्टु त॒न्वो॒ यद्विलि॑ष्टम् ॥ १४ ॥ [४] समि॑न्द्र । णो॒मन॑सा नेषि गो

भिःसꣳसूरिभिर्म्मघवन्त्सꣳस्वस्त्या ॥ सम्ब्रह्मणादेवकृतंय्यद
स्तिसन्देवानाꣳसुमतौयज्ञियानाꣳस्वाहा ॥ १५ ॥ संवर्च्चसा ॥ सं
वर्च्चसापयसासन्तनूभिरगन्महिमनसासꣳशिवेन ॥ त्वष्टासुदत्रो
विदधातुरायोनुमार्ष्टुतन्वोयद्विलिष्टम् ॥ १६ ॥ धातारातिःसविते
दञ्जुषन्ताम्प्रजापतिर्न्निधिपादेवोऽअग्निः ॥ त्वष्टाविष्णुःप्प्रजया
सꣳरराणायजमानायद्रविणन्दधातुस्वाहा ॥ १७ ॥ सुगावः ॥ सुगा
वोदेवाःसदनाऽअकर्म्मयऽआजग्मेदꣳसवनञ्जुषाणाः॥ भरमाणाव्वह
मानाहवीꣳष्यस्मेधत्तवसवोवसूनिस्वाहा ॥१८॥ याँ२ आवहः॥

याँ२ आवंहऽउशुतोदैंवदेवाँस्तान्प्रेरंयुस्वेऽअंग्नेसुवस्त्थैं ॥ जुक्षिवाꣳ
संꣳपपिवाꣳसंश्श्रुविश्वेसुंज्जुम्मंꣳस्वुरातिंष्ठुतानुस्वाहा ॥ १९ ॥ वुय
ꣳहि । त्त्वांप्प्रयुतियुज्ञेऽअुस्म्मिन्नग्ग्नेहोतांरमवृंणीमहीह ॥ ऋधंग
युाऽऋधंगुताशंमिष्ठाःप्रजुानन्युज्ञमुपंयाहिविुद्वान्त्स्वाहा ॥ २० ॥
देवांगातुविदः ॥ देवांगातुविदोगातुंविुत्त्वागातुमित ॥ मनंसस्पतऽ
इुमन्देंवयुज्ञꣳस्वाहावातेंधाः ॥२१॥ यज्ञंयज्ञम् ॥ यज्ञंयुज्ञङ्गच्छयुज्ञ
पंतिङ्गच्छस्वांय्योनिङ्गच्छस्वाहा ॥ एषतेंयुज्ञोयंज्ञपतेसुहसूंक्तवाकुः
सर्वंवीरुस्त्तञ्जुषस्वुस्वाहा ॥ २२ ॥ [८] माहिंः ॥ माहिंर्भूम्मांपृ

दाकुः । उरुꣳहिराजावरुणश्चकारसूर्य्यायपन्थामन्वेतुवाऽउं ॥ अप
देपादाप्प्रतिंधातवेकरुतापवक्ताहृदयाविधंश्चित् ॥ नमोवरुणायाभि
ष्ठितोवरुणस्यपाशः ॥ २३ ॥ अग्नेरनीकम् ॥ अग्नेरनीकमपऽआविं
वेशापान्नपात्प्रतिरक्षन्नसुर्य्यम् ॥ दमेदमेसमिधंयक्ष्यग्नेप्रतिंते
जिह्वाघृतमुच्चरण्यत्स्वाहा ॥२४॥ समुद्रेत ॥ समुद्रेतेहृदयमप्स्वन्तः
सन्त्वाविशन्त्वोषधीरुतापः ॥ यज्ञस्यत्वायज्ञपतेसूक्तोक्तौनमोवाके
विधेमयत्स्वाहा ॥२५॥ देवीरापः ॥ देवीरापऽएषवोगर्भस्तꣳसुप्रीं
तꣳसुभृतम्बिभृत ॥ देवसोमैषतेलोकस्तस्मिञ्छञ्चवक्ष्वपरिचव

वक्ष्व ॥ २६ ॥ अर्वभृथनिचम्पुण । निचेरुरासिनिचम्पुणः ॥ अवंदेवै
र्देवकृतमेनोयासिषमवुमर्त्यैम्मर्त्यकृतम्पुरुराव्णोदेवारिषस्पाहि
देवानांछंसमिदसि ॥ २७ ॥ [५] एजंतुदशमास्यः ॥ एज
तुदशमास्योगर्भोजरायुणासह ॥ यथायंवायुरेजंतियथासमुद्रएज
ति ॥ एवायन्दशमास्योऽअस्रज्जरायुणासह ॥ २८ ॥ यस्यैते ॥ य
स्यैयोगर्भोयस्यैयोनिर्हिरण्ययी ॥ अङ्गान्यहुतायस्यतम्मात्रासम
जीगमछंस्वाहा ॥ २९ ॥ पुरुदस्मोविषुरूपः ॥ पुरुदस्मोविषु
रूपइन्दुरन्तर्महिमानमानञ्जधारः ॥ एकंपदीन्द्विपदीन्त्रिपदीश्च

तुष्पदीमुष्टापदीम्भुवनानुप्रथन्ताᳫंस्वाहा ॥ ३० ॥ मरुतोयस्य॥
मरुतोयस्युहिक्षयेपाथादिवोविमहसः ॥ ससुगोपातमोजनः ॥३१॥
महीद्यौः पृथिवीचनऽइमंय्युज्ञम्मिमिक्षताम्॥पिपृतान्नोभरीमभिः॥
॥ ३२ ॥ [५] आतिष्ठ । वृत्रहन्नथंय्युक्तातेब्रह्मणाहरी ॥ अर्वाची
नᳫंसुतेमनोग्ग्रावाकृणोतुवग्नुना ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्रायत्त्वा
षोडशिनऽएपतेयोनिरिन्द्रायत्त्वाषोडशिने ॥ ३३ ॥ [१] यु
क्ष्वाहि । केशिनाहरीवृषणाकक्ष्युप्प्रा ॥ अथानऽइन्द्रसोमपा
गिरामुपश्श्रुतिञ्चर ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्रायत्त्वाषोडशिनऽएषते

योनिरिन्द्रांयत्त्वाषोडशिनें ॥ ३४॥ [१] इन्द्रमित् ॥ इन्द्रमिद्धरी
वहतोप्प्रतिधृष्टशवसम् ॥ ऋषीणाञ्चस्तुतीरुपंयुज्ञञ्चमानुषाणाम् ॥
उपयामगृंहीतोसीन्द्रांयत्त्वाषोडशिनंऽएषतेयोनिरिन्द्रांयत्त्वाषोड
शिनें ॥ ३५ ॥ [१] यस्म्मान्न । जातःपरोऽअन्योऽअस्तियऽआंवि
वेशभुवनानिविश्वा ॥ प्रजापंतिःप्प्रजयांसᳬरराणस्त्रीणिज्ज्योती
ᳬषिसचतेसषोडशी ॥ ३६ ॥ इन्द्रंश्च । सम्म्राड्वरुंणश्चराजा
तौतेभक्षञ्चक्रतुरग्ग्रंऽएतम् ॥ तयोरहमनुभक्षम्भंक्षयामिवाग्ग्देवी
जुषाणासोमंस्यतृप्प्यतुसहप्प्राणेनस्वाहा ॥ ३७ ॥ [२] अग्गेपवं

स्व ॥ अग्नेपवस्वस्वपाऽअस्मेवर्चःसुवीर्य्यम् ॥ दधद्रयिम्म
यिपोषम् ॥ उपयामगृहीतोस्यग्नयेत्त्वावर्चसऽएषतेयोनिरग्नयेत्त्वाव
र्चसे ॥ अग्नेवर्चस्विन्वर्चस्वाँस्त्वन्देवेष्ष्वसिवर्चस्वानहम्मनुष्ष्ये
पुभूयासम् ॥३८॥ [१] उत्तिष्ठन्नोजसा ॥ उत्तिष्ठन्नोजसासहपीत्वीशि
प्प्रेऽअवेपयः ॥ सोममिन्द्रचमूसुतम्॥ उपयामगृहीतोसीन्द्रायत्त्वौ
जसऽएषतेयोनिरिन्द्रायत्त्वौजसे॥इन्द्रौजिष्ठौजिष्ठस्त्वन्देवेष्ष्वस्यो
जिष्ठोहम्मनुष्ष्येषुभूयासम् ॥ ३९ ॥ [१] अदृश्रमस्य॥अदृश्रम
स्यकेतवोविरश्मयोजनाँर अनु ॥ भ्राजन्तोऽअग्नयोयथा ॥

उपयामगृहीतोसिसूर्य्यायत्त्वाभ्भ्राजायैषतेयोनिः सूर्य्यायत्त्वाभ्भ्रा
जायं ॥ सूर्य्यभ्भ्राजिष्ठभ्भ्राजिष्ठस्त्वन्देवेष्ववसिभ्भ्राजिष्ठोहम्मनु
ष्ष्येषुभूयासम् ॥ ४० ॥ [१] उदुत्यम् ॥ उदुत्त्यञ्जातवेदसन्देवंव
हन्तिकेतवः ॥ दृशेविश्श्वायसूर्य्यम् ॥ उपयामगृहीतोसिसूर्य्यायत्त्वा
भ्भ्राजायैषतेयोनिः सूर्य्यायत्त्वाभ्भ्राजायं ॥ ४१ ॥ [१] आजिग्घ्र ।
आजिग्घ्रकलशम्मह्यात्त्वाविशन्त्विन्दवः ॥ पुनरूर्ज्जानिवर्त्तस्वसा
नः सहस्रन्धुक्ष्वोरुधारापयस्वतीपुनर्म्माविशताद्रयिः ॥ ४२ ॥ इडे
रन्तेहव्येकाम्म्येचन्द्रेज्ज्योतेदितिसरस्वतिमहिविश्श्रुति ॥

एतातेऽअग्न्न्येनामाँनिदेवेभ्योमासुकृतम्ब्रूतात् ॥ ४३ ॥ [२] वि
नः ॥ विनंऽइन्द्रमृधोजहिनीचायच्छपृतन्न्यतः ॥ योऽअस्म्माँ२अ
भिदासुत्त्यधरङ्गमयातमः ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्रायत्त्वाविमृधऽएष
तेयोनिरिन्द्रायत्त्वाविमृधे ॥ ४४ ॥ [१] वाचस्प्पतिं । विश्वकर्म्मा
णमूतयेमनोजुवंवाजेऽअद्याहुवेम ॥ सनोविश्वानिहवनानिजोषद्वि
श्वशम्भूरवसेसाधुकर्म्मा ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्रायत्त्वाविश्वकर्म्म
णऽएषतेयोनिरिन्द्रायत्त्वाविश्वकर्म्मणे ॥ ४५ ॥ [१] विश्वंक
र्म्मन्हविषा ॥ विश्वंकर्म्मन्हविषावर्द्धनेनत्त्रातारमिन्द्रमकृणोरव

द्व्यम् ॥ तस्मैविशुंसमंनमन्तपूर्वीरयमुग्रोविहव्योयथासंत् ॥ उपु
यामंगृहीतोसीन्द्रांयत्त्वाविश्श्वकर्म्मणऽएषतेयोनिरिन्द्रांयत्त्वावि
श्श्वकर्म्मणे ॥ ४६ ॥ [१] उपयामगृंहीतोसि ॥ उपयामगृंहीतोस्य
ग्नयेंत्त्वागायुत्रच्छंन्दसङ्गृह्णामीन्द्रांयत्त्वात्रिष्टुप्च्छंन्दसङ्गृह्णामिवि
श्वेंभ्यस्त्वादेवेभ्योजगंच्छन्दसङ्गृह्णाम्म्यनुष्टुप्तेंभिगरः ॥ ४७ ॥
व्रेशींनान्त्त्वा ॥ व्रेशींनान्त्वापत्त्वमुन्नाधूंनोमिकुकूननांनान्त्वापत्त्वमु
न्नाधूंनोमिभुन्दनांनान्त्वापत्त्वमुन्नाधूंनोमिमुदिन्तंमानान्त्वापत्त्वमु
न्नाधूंनोमिमुधन्तंमानान्त्वापत्त्वमुन्नाधूंनोमिशुक्रन्त्वाशुक्रआधूनो

म्म्यन्हौंरूपेसूर्य्यस्यरश्मिमषुं ॥ ४८॥ ककुभँरूपं । वृषुभस्यरोच
तेवृहच्छुक्रःशुक्रस्यपुरोगाःसोमःसोमस्यपुरोगाः॥यत्तेंसोमादांभ्य
न्नामुजागृवितस्मैंत्वागृह्णामितस्मैंतेसोमुसोमायुस्वाहा॥४९॥उ
शित्त्कम् ॥ उशित्कन्देवसोमाग्नेःप्प्रियम्म्पाथोपीहिवुशीत्त्वन्देवसो
मेन्द्रस्यप्प्रियम्म्पाथोपीह्यस्म्मत्त्सखात्त्वन्देवसोमविश्वेषान्देवानां
म्प्रियम्पाथोपीहि ॥ ५० ॥ [४] इहरतिः॥इहरतिरिहरमद्ध्वमिहधृ
तिरिहस्वधृतिःस्वाहा ॥ उपसृजन्धुरुणम्मात्रेधुरुणोमातरन्धयन् ॥
रायस्प्पोषमस्मासुदीधरत्त्स्वाहा ॥५१॥ सत्रस्यऋद्धिः ॥ सत्र

स्युऽऋद्धिरुस्युगंन्मुज्ज्योतिरुमृताऽअभूम ॥ दिवंम्पृथिव्याऽअुद्ध्या
रुंहाम विंदामदेुवान्त्स्वुज्ज्योर्तिः ॥ ५२ ॥ षुवन्तम् ॥ षुवन्तमिन्द्रा
पर्व्वतापुरोयुधायोनंःपृतुन्यादपुतन्तुमिद्धंतंवज्ज्रैणुतन्तुमिद्धंतम् ॥
दूरेचुत्तायंच्छन्त्सुह्वंहनुंय्यादिनंक्षत् ॥ अुस्म्माकुंञ्शत्रूनपरिंशूरवि
श्वतोंदुम्माद॑र्षीष्टविश्श्वतः ॥ भूर्भुवुंःस्वः सुप्प्रजाःप्प्रुजाभिंःस्स्या
मसुवीरांवीरैःसुपोषाुःपोषैंः ॥ ५३ ॥ [३] पुरमेष्ठ्युभिधींतः । प्प्रुजापं
तिर्व्वाचिव्याहंतायामन्धोुऽअच्छेतःसवितासुन्न्यांविश्श्वकंम्मादीक्षा
यांम्पूषासोमुक्क्रयंण्याुमिन्द्रंश्च ॥ ५४ ॥ इन्द्रंश्च । मुरुतश्चक्क्रयायो

पोत्थितोसुरःपुण्यमानोमित्रःक्रीतोविष्णुःशिपिविष्टऽऊरावासन्नो
विष्णुर्नरन्धिषःप्रोह्यमाणः ॥ ५५ ॥ प्रोह्यमाणःसोमऽआगतो
वरुणऽआसन्द्यामासन्नोऽग्निराग्नीध्रऽइन्द्रोहविर्धानेथर्वोपावह्रियमा
णो विश्वेदेवाः ॥ ५६ ॥ विश्वेदेवाः ॥ विश्वेदेवाऽअंशुषुन्यु
प्तोविष्णुराप्रीतपाऽआप्याय्यमानोयमःसूयमानोविष्णुःसम्भ्रि
यमाणोवायुःपूयमानःशुक्रःपूतःशुक्रःक्षीरश्रीर्मन्थीसक्तुश्रीर्विश्वे
देवाः ॥ ५७ ॥ विश्वेदेवाः ॥ विश्वेदेवाश्चमसेषून्नीतोसुर्हो
मायोद्यतोरुद्रोहूयमानोवातोभ्यावृत्तोनृचक्षाःप्रतिख्यातोभक्षो

भुक्ष्यमाणं पितरोनाराशंसाः ॥ ५८ ॥ सुन्नः सिन्धुः ॥ सुन्नः सिन्धु
रवभृथायोद्यतं समुद्रोभ्यवह्रियमाणं सलिलः प्रप्लुतोययोरोजंसा
स्कभिता रजांसि वीर्येभिर्वीरतमाशविष्ठा ॥ आपत्यैते अप्रतीता
सहोभिर्विष्णू अगन्वरुणापूर्वहूतौ ॥ ५९ ॥ देवान्दिवम् ॥ देवा
न्दिवमगन्यज्ञस्ततोमाद्रविणमष्टु मनुष्यानुन्तरिक्षमगन्यज्ञस्ततो
माद्रविणमष्टु पितॄन्पृथिवीमगन्यज्ञस्ततोमाद्रविणमष्टु यङ्कञ्चलोकम
गन्यज्ञस्ततोभद्रमभूत् ॥ ६० ॥ चतुस्त्रिंशत्तन्तव ॥ चतुस्त्रिं
शत्तन्तवोयेवितत्निरेयइमंयज्ञंस्वधयाददन्ते ॥ तेषाञ्छिन्नं

सम्म्वेतद्दंधामिस्वाहांघर्म्मौऽअप्प्येंतुदेवान् ॥ ६१ ॥ युज्ञस्युदोह॑÷ ॥
युज्ञस्युदोहोविंतंतऽपुरुत्रासोऽअंह्वधादिवंमुन्वातंतान ॥ सर्यज्ञधु
क्ष्वमहिंमेप्प्रजायांᳬरायस्प्पोषंविश्वमायुंरशीयुस्वाहां ॥ ६२ ॥
आपंवस्व ॥ आपंवस्वुहिरंण्ण्यवुदश्श्वंवत्त्सोमवीरवंत ॥ व्वाजङ्गोमंन्तु
माभंरुस्वाहां ॥ ६३ ॥ [१०] ॥ २३ ॥ इतिश्रीवाजसनेयसंहिता
यामष्टमोऽध्यायः॥८॥ श्रीवेदपुरुषायनमः ॥ अनुवाक्सूत्रम् ॥ देवस
वितश्चतस्त्रःइन्द्रस्यव्वज्रःपश्चदेवस्याहंदशआपयेतिस्त्रःवाजस्येममष्टौ
अग्निरेकाक्षरेणैषतेचतुष्कौसविताद्वे अष्टौचत्वारिंᳬशत् । हरिःॐ देव

सवितः ॥ देवसवितुःप्प्रसुवयुज्ञम्प्रसुवयुज्ञपतिम्भगाय ॥ दिव्योग
न्धर्वः केतपूः केतन्नःपुनातुवाचस्पतिर्वाजन्नःस्वदतुस्वाहा ॥ १ ॥
ध्रुवसदन्त्वा । नृषदम्मनःसदमुपयामगृहीतोसीन्द्रायत्वाजुष्टङ्गृह्णा
म्म्येषतेयोनिरिन्द्रायत्वाजुष्टतमम् ॥ अप्सुषदन्त्वाघृतसदंव्योम
सदमुपयामगृहीतोसीन्द्रायत्वाजुष्टङ्गृह्णाम्म्येषतेयोनिरिन्द्रायत्वा
जुष्टतमम् ॥ पृथिवीसदन्त्वान्तरिक्षसदन्दिविसदन्देवसदन्नाकसद
मुपयामगृहीतोसीन्द्रायत्वाजुष्टङ्गृह्णाम्म्येषतेयोनिरिन्द्रायत्वाजुष्ट
तमम् ॥ २ ॥ अपाꣳरसम् ॥ अपाꣳरसमुद्वयसꣳसूर्य्येसन्तꣳसमा

हिंतम् ॥ अपाᳬरसंस्युयोरसुस्तंवोंगृह्णाम्म्युत्तमम्मुपंयामंगृहीतोसी
न्द्रांयत्त्वाजुष्टंङ्गृह्णाम्म्येषतेयोनिरिन्द्रांयत्त्वाजुष्टंतमम् ॥ ३ ॥ ग्रहांऽ
ऊर्ज्जांहुतयऽ ॥ ग्रहांऽऊर्ज्जांहुतयोव्यन्तोंविप्प्रांयमतिम् ॥ तेषांवि
शिंप्प्रियाणांव्वोहमिषमूर्ज्जᳬसमंग्ग्रभमुपयामगृंहीतोसीन्द्रांयत्त्वाजु
ष्टंङ्गृह्णाम्म्येषतेयोनिरिन्द्रांयत्त्वाजुष्टंतमम् ॥ सुम्म्पृचौंस्त्थःस
म्मांभुद्रेणंपृङ्क्तंव्विपृचौंस्त्थोव्विमांपाप्म्मनांपृङ्क्तम् ॥४॥ [४] इन्द्रंस्युव
ज्ज्रंः ॥ इन्द्रंस्युवज्ज्रोंसिवाजुसास्त्त्वयायंवाजᳬसेत् ॥ वाजंस्युनुप्प्रंसुवे
मातरंम्मुहीमदिंतिन्नामुवचंसाकरामहे ॥ यस्यांमिदंविश्श्वम्म्भुवंन

माविवेशतस्यांन्नोदेवःसंविताधर्म्मसाविषत्।५॥अप्स्वन्तः॥अप्स्व
न्तरमृतमप्सुभेषजमपामुतप्रशस्तिष्वश्वाभवतवाजिनः ॥ दे
वीरापोयोवऽऊर्म्मिःप्रतूर्त्तिःककुद्मान्वाजसास्तेनायंवाजर्ठसेत् ॥
॥ ६ ॥ वातोवा ॥ वातोवामनोवागन्धर्व्वाःसप्तविर्ठशतिः ॥ तेऽअग्रे
॥ ७ ॥ वातर्ठहाभववाजिन्यु
श्वंमयुञ्जस्तेऽअस्मिञ्जवमादधुः ॥ ७ ॥ वातर्ठहाभववाजिन्युञ्जन्तुत्वामरुतोविश्ववेद
ज्यमानऽइन्द्रस्येवदक्षिणःश्रियैधि ॥ युञ्जन्तुत्वामरुतोविश्ववेद
सऽआतेत्वष्टापत्सुजवन्दधातु ॥ ८ ॥ जवोयः ॥ जवोयस्तेवाजिन्नि
हितोगुहायःश्येनेपरीत्तोऽअचरच्चवाते ॥ तेननोवाजिन्बलवान्बलेन

वाजजिच्चभवसमनेचपारयिष्णुः ॥ वाजिनोवाजजितोवाजꣳसरि
ष्यन्तोबृहस्पतेर्भागमवजिघ्रत ॥ ९ ॥ [५] देवस्याहम् ॥ देव
स्याहꣳसवितुःसवेसत्यसवसोबृहस्पतेरुत्तमन्नाकꣳरुहेयम् ॥ देव
स्याहꣳसवितुःसवेसत्यसवसऽइन्द्रस्योत्तमन्नाकꣳरुहेयम् ॥ देव
स्याहꣳसवितुःसवेसत्यप्प्रसवसोबृहस्पतेरुत्तमन्नाकंमरुहम् ॥ देव
स्याहꣳसवितुःसवेसत्यप्प्रसवसऽइन्द्रस्योत्तमन्नाकंमरुहम् ॥ १० ॥
बृहस्पतेवाजम् ॥ बृहस्पतेवाजंजयबृहस्पतयेवाचंवदतबृहस्पतिं
वाजंआपयत ॥ इन्द्रवाजंजयेन्द्रायवाचंवदतेन्द्रंवाजंआपयत ॥ ११ ॥

एषावः ॥ एषावुऽसासुत्त्यासुंव्वागंभूव्वयावृहुस्प्पतिंव्वाजुमजीजपुता जीजपतुबृहस्पतिंवाजुंव्वनंस्प्पतयोव्विमुंञ्च्यद्ध्वम् ॥ एषावुऽसासुत्त्या सुंव्वागंभूव्वयेन्द्रंव्वाजुमजीजपुताजीजपुतेन्द्रंव्वाजुंव्वनस्प्पतयोव्विमुंञ्च्य द्ध्वम् ॥ १२ ॥ देवस्याहम् ॥ देवस्याहꣳसंवितुःसुवेसुत्यप्प्रंसव सोबृहुस्प्पतेर्व्वाजुजितोव्वाजंञ्जेषम् ॥ व्वाजिनोवाजाजितोद्ध्वंनस्कब्भ्नु वन्तोयोजंनामिमांनाऽकाष्ठाङ्गच्छत ॥ १३ ॥ एषस्यं ॥ एषस्यव्वाजी क्षिपुणिन्तुंरण्ण्यतिग्ग्रीवायांम्बुद्धोऽअंपिकुक्षऽआसनिं ॥ क्रतुंन्दधि क्राऽअनुसुꣳसंनिष्ष्यदत्पुथामङ्काꣳस्यन्वापनीफणुत्स्वाहां ॥ १४ ॥

उतस्म्मं ॥ उतस्मांस्युद्रवंतस्तुरण्ण्युतः पुण्णंन्नवेरनुवातिप्प्रगुद्धिनं
श्येनस्येवुद्ध्रजंतोऽअङ्कसम्पारिंदधिक्क्राव्ण्णं सुहोर्ज्जांतारिंत्रतुऽस्वाहां ॥
॥ १५ ॥ शन्नं ॥ शन्नोंभवन्तुव्वाजिनुोहवेषुदेवतांतामितद्द्रंवऽस्व
क्काः ॥ जुम्भयुन्तोहिंवृकुर्ठरक्षांर्ठसिसनेम्म्युस्म्मद्युंथवुन्नमींवाऽ ॥
॥ १६ ॥ तेनं ॥ तेनुोऽअवंन्तोहवनुश्श्रुतोहवुंविश्श्वेंशृण्णवन्तुव्वाजि
नोंमितद्द्रवऽ ॥ सुहस्त्रसामेुधसांतासनिुष्ष्यवोंमुहोयेधनंर्ठसमिथेषु
जव्भ्रिरे ॥ १७ ॥ व्वाजेंवाजेवत । व्वाजिनोनुोधनेषुविप्प्राऽअमृताऽ
ऋतज्ज्ञाऽ ॥ अुस्यमद्ध्वं पिवतमादयंद्ध्वन्तृप्प्तायांतपुथिभिंर्द्देवुयानैंऽ ॥

॥ १८ ॥ आमुाव्वाजंस्यप्प्रसुवोजंगम्म्युादेमेद्यावांपृथिवीव्विश्श्व
रूंपे ॥ आमांगन्ताम्पितरांमातराचामुासोमोंऽअमृतुत्त्वेनंगम्म्या
त् ॥ व्वाजिंनोव्वाजजितुोव्वाजंᳬससृवाᳬंसोबृहुस्प्पतेंर्भागमवंजि
घ्घ्रतानिमृजुानाः ॥ १९ ॥ [१०] आुपयेस्वाहा । स्वापयुेस्वाहांपि
जायुस्वाहुाक्क्रतंवुेस्वाहुाव्वसंवुेस्वाहांहुप्पंतंयुेस्वाहाह्हेमुग्ग्धायुस्वाहां
मुग्ग्धायव्वैनᳬशिनायुस्वाहांव्विनुᳬशिनऽआन्त्यायुनायुस्वाहान्त्यां
यभौवुनायुस्वाहुाभुवंनस्युपतंयुेस्वाहाधिंपतयुेस्वाहां ॥ २० ॥ आ
युर्य्युज्ञेनं । कल्प्पताम्प्प्राणोयुज्ञेनंकल्प्पताञ्चक्षुर्य्युज्ञेनंकल्पताᳬ

श्श्रोत्रंय्यज्ञेनंकल्प्ताम्पृष्ठंय्यज्ञेनंकल्पतांय्यज्ञोयज्ञेनंकल्पताम् ॥
प्रजापंतेःप्प्रजाऽअंभूमस्वर्द्देवाऽअगन्मामृताऽअभूम ॥ २१ ॥
अस्म्मेवं÷ ॥ अस्म्मेवांऽअस्त्त्विन्द्रियमस्म्मेनृम्म्णमुतक्क्रतुरस्म्मेव
र्च्चांध्वंसिसन्तुवः ॥ नमोमात्रेपृंथिव्यैनमोमात्रेपृंथिव्याऽइयन्तेराड्ड्य
न्तासियमंनोध्रुवोसिधरुणं÷ ॥ कृष्ष्यैत्त्वाक्षेमायत्त्वारय्यैत्त्वापोषा
यत्त्वा ॥ २२ ॥ [३] व्वाजंस्येमम् ॥ व्वाजंस्येमम्प्रंसुवःसुषुवेग्ग्रेसोम
ःराजांनमोषधीष्ष्वप्प्सु ॥ ताऽअस्म्मभ्यम्मधुंमतीर्भवन्तुव्वय॑
राष्ट्रेजांग्ग्रयामपुरोहिंताःस्वाहा ॥ २३ ॥ व्वाजंस्येमाम् ॥ व्वाजंस्येमा

म्प्रसुवऽशिश्रियेदिवमिमाचविश्श्वाभुवनानिसम्म्राट् ॥ अदित्त्स
न्तन्दापयतिप्प्रजानन्त्सनोरयिᳫंसर्व्ववीरन्नियच्छतुस्वाहा ॥ २४ ॥
वाजस्युनु । प्प्रसुवऽआबभूवेमाचविश्श्वाभुवनानिसर्व्वतः ॥ सनेमि
राजापरियातिविद्द्वान्प्प्रजाम्पुष्टिँव्वर्द्धयमानोऽअस्म्मेस्वाहा ॥ २५ ॥
सोमᳫंराजानम् ॥ सोमᳫंराजानमवसेग्ग्निमन्न्वारभामहे ॥ आदि
त्त्यान्विष्ण्णुᳫंसूर्य्यम्ब्रह्माणञ्चबृहस्पतिᳫंस्वाहा ॥ २६ ॥ अर्य्यमण
म्बृहस्प्पतिम् ॥ अर्य्यमणम्बृहस्प्पतिमिन्द्रन्दानायचोदय ॥ व्वाचं
विष्ण्णुᳫंसरस्वतीᳫंसवितारञ्चवाजिनᳫंस्वाहा॥२७॥अग्नेऽअच्छ ॥

अग्ने॑ऽअच्छा॑वदे॒हनः॑प्प्रति॒नः॑सु॒मना॑भव ॥ प्रनो॑यच्छसहस्रजि॒त्त्वꣳहि॑धनदा॒ऽअसि॒स्वाहा॑ ॥२८॥ प्रनः॑ ॥ प्रनो॑यच्छत्त्वर्य॒मा प्रपू॒षाप्प्रबृह॒स्पतिः॑ ॥ प्रवाग्दे॒वीद॑दातु॒नः॒स्वाहा॑ ॥ २९ ॥ दे॒वस्य॑त्त्वासवि॒तुः प्प्र॑स॒वे॒ऽश्विनो॑र्बा॒हुभ्या॒म्पू॒ष्णोहस्ता॑भ्याम् ॥ सर॑स्वत्यैवा॒चोय॒न्तुर्य॒न्त्रिये॑दधामि॒बृह॒स्पते॒ष्ट्वा॒साम्म्रा॑ज्ज्येना॒भिषि॑ञ्चाम्म्यसौ ॥ ३० ॥

[८] अ॒ग्निरेका॑क्षरेण । प्प्राणमुदं॑जयत्तमु॒ज्जेषम॒श्विनौ॒द्व्य॑क्षरेण॒द्वि॒पदो॑मनु॒ष्ष्यानु॒दंजय॒तान्ताअनु॒ज्जेषं॒विष्णु॒स्त्र्य॑क्षरेण॒त्री॒ल्लो॒कानु॒दंजय॒त्ता॒नु॒ज्जेषꣳसोम॒श्चतु॑रक्षरेण॒चतु॑ष्प्पदः॒पशूनु॒दंजय॒त्तानु॒ज्जेष॒म्पू॒षापञ्चा॑क्ष

रेण ॥ ३१ ॥ पूषापञ्चाक्षरेण । पञ्चदिशऽउदंजयुत्ताऽउज्जेषÇ
सवितापडक्षरेण षडृतूनुदंजयुत्तानुज्जेषम्मरुतं÷सुप्ताक्षरेण सुप्त
ग्ग्राम्म्यान्पशूनुदंजयुंस्तानुज्जेषुम्बृहुस्प्पतिरष्टाक्षरेणगायुत्रीमुदंज
युत्तामुज्जेषम्मित्रोनवाक्षरेण ॥ ३२ ॥ मित्रो नवाक्षरेण । त्रिवृ
तंÇस्तोममुदंजयुत्तमुज्जेषुंवरुणोदशाक्षरेणविराजमुदंजयुत्तामुज्जेषु
मिन्द्रऽएकादशाक्षरेणत्रिष्टुभमुदंजयुत्तामुज्जेषुंविश्वेदेवाद्वादशाक्षरेणु
जगंतीमुदंजयुँस्तामुज्जेषुंवसंवस्त्रयोदशाक्षरेण ॥ ३३ ॥ वस
वस्त्रयोदशाक्षरेण । त्रयोदशÇस्तोममुदंजयुँस्त्तमुज्जेषÇरुद्राश्च

तुर्द्दशाक्षरेणचतुर्द्दशꣳस्तोममुदजयँस्तमुज्जेषमादित्याःपञ्चदशाक्ष
रेणपञ्चदशꣳस्तोममुदजयँस्तमुज्जेषमदितिःषोडशाक्षरेणषोडशꣳ
स्तोममुदजयत्तमुज्जेषम्प्रजापतिः सप्तदशाक्षरेणसप्तदशꣳस्तो
ममुदजयत्तमुज्जेषम् ॥ ३४ ॥ [४] एषते । निर्ऋतेभागस्त
ञ्जुषस्वस्वाहाग्निनेत्रेभ्योदेवेभ्यःपुरःसद्भ्यःस्वाहायमनेत्रेभ्योदेवे
भ्योदक्षिणासद्भ्यःस्वाहाविश्वदेवनेत्रेभ्योदेवेभ्यःपश्चात्सद्भ्यः
स्वाहामित्रावरुणनेत्रेभ्योवामरुन्नेत्रेभ्योवादेवेभ्यऽउत्तरासद्भ्यः
स्वाहासोमनेत्रेभ्योदेवेभ्यऽउपरिसद्भ्योदुवस्वद्भ्यःस्वाहा ॥ ३५ ॥

ये॒दे॒वाऽअ॑ग्नि॒नेत्त्रा॑ऽपुर॒ऽसद॒स्ते॒भ्य॒ऽस्वाहा॒ये॒दे॒वा॒य॒मने॑त्त्रादक्षि॒णा॒सद॒
स्ते॒भ्य॒ऽस्वाहा॒ये॒दे॒वा॒वि॒श्वदे॑वनेत्त्राऽपश्चा॒त्त्सद॒स्ते॒भ्य॒ऽस्वाहा॒ये॒दे॒वा
मि॒त्त्राव॑रु॒णनेत्त्रा॒वा॒म॒रुन्ने॑त्त्रावो॒त्त॒रा॒सद॒स्ते॒भ्य॒ऽस्वाहा॒ये॒दे॒वाः॒सोम॑ने
त्त्राऽउ॒परि॒सदो॒दुव॑स्वन्तु॒स्ते॒भ्य॒ऽस्वाहा॑ ॥ ३६ ॥ अग्ने॒सह॑स्व ॥
अग्ने॒सह॑स्व॒पृत॑नाऽअ॒भिमा॑ती॒रपा॑स्य ॥ दु॒ष्टर॒स्तर॒न्नरा॑ती॒र्वर्चो॑
धा॒य॒ज्ञवा॑हसि ॥ ३७ ॥ दे॒वस्य॑त्त्वा । स॒वि॒तुः॒प्प्र॑स॒वे॒श्विनो॑र्ब्बा
हु॒भ्यां॒म्पू॒ष्णो॒हस्ता॑भ्याम् ॥ उ॒प॒ऽ॒शोर्व्वी॒र्य्ये॑ण॒जु॒हो॒मि॒ह॒तऽरक्षः॒
स्वाहा॒रक्ष॑सान्त्वा॒व॒धा॒या॒व॑धि॒ष्म॒रक्षो॒व॑धि॒ष्मा॒मु॒म॒सौ॒ह॒तः ॥ ३८ ॥

[४] सुवितात्त्वांसवानांꣳसुवतामग्निर्गृहपतीनाꣳसोमोवन
स्पतीनाम् ॥ बृहस्पतिर्वाचऽइन्द्रोज्यैष्ठ्यायरुद्रऽपशुभ्योमि
त्रःसत्योवरुणोधर्मपतीनाम् ॥ ३९ ॥ इमन्देवाऽ ॥ इम
न्देवाऽअसपत्नꣳसुवद्ध्वम्महतेक्षत्रायमहतेज्यैष्ठ्यायमहतेजानराज्यायेन्द्रस्येन्द्रियाय ॥ इमममुष्यपुत्रममुष्यैपुत्रमस्यैविशऽ
एषवोमीराजासोमोस्माकम्ब्राह्मणानाꣳराजा ॥ ४० ॥ [२]
८ इतिश्रीवाजसनेयसंहितायांनवमोऽध्यायः ॥ ९ ॥ श्रीवेदपुरु
षायनमः ॥ अनुवाकसूत्रम् ॥ अपोदेवाश्वतस्रः सोमस्यत्त्विषिः

पञ्च अवेष्टाःसप्त सोमस्यत्त्वाचतस्रः इन्द्रस्यवज्रःपञ्च स्योनासिच
तस्रः सवित्रेकाश्विभ्यांचतस्रः अष्टौचतुस्त्रिंᳫशत् ॥ हरिःॐ अपोदे
वाः ॥ अपोदेवामधुमतीरगृभ्भणन्नूर्ज्जस्वतीराजस्वश्चितानाः ॥ या
भिर्म्मित्रावरुणावभ्यषिञ्चन्याभिरिन्द्रमनयन्नत्त्यरातीः ॥ १ ॥
वृष्ण्णऽऊर्म्मिः ॥ वृष्ण्णऽऊर्म्मिरसिराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदेहिस्वा
हावृष्ण्णऽऊर्म्मिरसिराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्म्मैदेहिवृषसेनोसिराष्ट्रदाराष्ट्र
म्मेदेहिस्वाहावृषसेनोसिराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्म्मैदेह्यर्त्थेतस्त्थ ॥ २ ॥
अर्त्थेतस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदत्तस्वाहार्त्थेतस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्म्मैद

त्तौर्जस्वतीस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मैंदत्तस्वाहौर्जस्वतीस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रममु
ष्मैंदत्तापः परिवाहिणीस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मैंदत्तस्वाहापः परिवाहिणी
स्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मैंदत्तापाम्पतिरसिराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदेहिस्वाहा
पाम्पतिरसिराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मैंदेह्यपाङ्गर्भोसिराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदेहि
स्वाहापाङ्गर्भोसिराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मैंदेहिसूर्य्यत्वचसस्त्थ ॥ ३ ॥ सू
र्य्यत्वचसस्त्थ । राष्ट्रदाराष्ट्रम्मैंदत्तस्वाहासूर्य्यत्वचसस्त्थराष्ट्रदारा
ष्ट्रममुष्मैंदत्तसूर्य्यवर्च्चसस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मैंदत्तस्वाहासूर्य्यवर्च्चस

स्त्थराड्डदाराड्डमुमुष्मैदत्तुमान्दांस्त्थराड्डदाराड्डम्मैदत्तुस्वाहामा
न्दांस्त्थराड्डदाराड्डमुमुष्मैदत्तव्रजुक्षितंस्त्थराड्डदाराड्डम्मैदत्तुस्वा
हांव्रजुक्षितंस्त्थराड्डदाराड्डमुमुष्मैदत्तुवाशांस्त्थराड्डदाराड्डम्मैदत्तु
स्वाहावाशांस्त्थराड्डदाराड्डमुमुष्मैदत्तुशाविष्ठांस्त्थराड्डदाराड्डम्मैदत्तु
स्वाहाशविष्ठांस्त्थराड्डदाराड्डमुमुष्मैदत्तुशक्करीस्त्थराड्डदाराड्डम्मै
दत्तुस्वाहाशक्करीस्त्थराड्डदाराड्डमुमुष्मैदत्तजनुभृतंस्त्थराड्डदाराड्ड
म्मैदत्तुस्वाहाजनुभृतंस्त्थराड्डदाराड्डमुमु ष्मैदत्तविश्वभृतंस्त्त

दाराष्ट्रम्मेंदत्तस्वाहांविश्वभृतंस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मैंदत्तापं॑स्वराजं
स्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्म्मैंदत्त ॥ मधुमतीम्मधुमतीभिःपृच्चयन्ता
म्महिक्षत्रंक्षत्रियांयवन्वानाऽअनांधृष्टाःसीदतसहौजंसोमहिक्षत्रंक्षत्रि
यांयुदधतीः ॥ ४ ॥ [४] शतम् ४०० ॥ सोमंस्यत्त्विषिः ॥ सोमंस्य
त्त्विषिरसितवेवमेत्त्विषिंम्भूयात् ॥ अग्नयेस्वाहासोमांयस्वाहां
सवित्रेस्वाहासरंस्वत्त्यैस्वाहांपूष्णणेस्वाहाबृहस्प्पतंयेस्वाहेन्द्रांयस्वा
हाघोषांयस्वाहाश्लोकांयस्वाहांऽशांयस्वाहाभगांयस्वाहांर्य्यम्णे
स्वाहां ॥ ५ ॥ पवित्रेस्त्थः ॥ पवित्रेस्त्थोवैष्णव्योसवितुर्वः प्प्रस

वऽउत्त्पुंनाम्म्यच्छिद्रेणपुवित्रेंणुसूर्य्यस्यरुश्मिभिंः ॥ अग्निभूष्टमसि
वाचोवन्धुस्तपोजाःसोमंस्यदात्रमसिस्वाहाराजुस्स्व ÷ ॥ ६ ॥ सुध
मादोंद्युम्म्निनींऽ॥सुधमादोंद्युम्म्निनीरापंऽएताऽअनाधृष्टाऽअपस्योव
सानाऽ॥ पुस्त्यासुचक्रेवरुणऽसुधस्त्थमुपाछंशिशुंम्मातृतंमास्वुन्तः
॥ ७ ॥ क्षुत्रस्योल्वमसिक्षुत्रस्यंजुराय्वंसिक्षुत्रस्युयोनिरसिक्षुत्र
स्युनाभिरसीन्द्रस्युवात्रंग्घ्नमसिमित्रस्यांसिवरुणस्यासित्त्वयायंवृ
त्रंवधेत् ॥ दृवासिरुजासिक्षुमासि ॥ पातैनुम्म्प्राञ्चंम्म्पातैनम्म्प्रुत्त्यञ्चं
म्म्पातैनन्तिुर्य्यञ्चंन्दिुग्भ्यःपात ॥८॥ आविम्मर्य्याः ॥ आविम्मं

ऽस्युंऽआविंत्तोऽअग्निर्गृहपंतिरावित्तुऽइन्द्रौवृद्धश्श्रंवाऽआविंत्तौमित्रा
वरुणौधृतव्रंतावावित्तःपूषाविश्श्ववैदाऽआविंत्तेद्यावापृथिवीविश्श्वशंम्भु
वावावित्तादिंतिरुरुशंर्म्मा ॥ ९ ॥ [५] अवेष्टादन्दशूकाः ॥ अवे
ष्टादन्दशूकाःप्प्राचीमारोंहगायत्रीत्त्वावतुरथन्तरꣳसामंत्रिवृत्स्तोंमो
वसन्तऽऋतुर्ब्रह्मद्रविणन्दक्षिंणामारोंह ॥ १० ॥ दक्षिणामारो
हत्रिष्टुप्प्त्वावतुवृहत्त्सामंपञ्चदशस्तोमोंग्ग्रीष्म्मऽऋतुःक्षत्रन्द्रविण
म्प्रतीचीमारोंह ॥ ११ ॥ प्रतीचीमारोंह । जगंतीत्त्वावतुवैरूपꣳसामं
सप्तदशस्तोमोंवर्षाऽऋतुर्विड्द्रविणमुदीचीमारोंह ॥ १२ ॥ उदीची

मारोहानुष्टुप्त्वावतुवैराजꣳसामैकविꣳशस्तोमः शुरद्दतुः फलन्द्रविं
णमूर्द्धामारोह ॥ १३ ॥ ऊर्द्धामारोह । पुङ्क्तिस्त्वावतुशाक्वररैवतेसाम
नीत्रिणवत्रयस्त्रिꣳशौस्तोमौहेमन्ताशिशिरावृतूवर्च्चोद्रविणम्प्रत्यस्तन्न
मुचेःशिरः ॥ १४ ॥ सोमस्यत्त्विषिः ॥ सोमस्यत्त्विषिरसितवेव
मेत्त्विषिर्भूयात् ॥ मृत्योःपाह्योजोसिसहोस्यमृतमसि ॥ १५ ॥
हिरण्यरूपाऽउषसः ॥ हिरण्यरूपाऽउषसोविरोकऽउभाविन्द्राऽउ
दिथःसूर्यश्च ॥ आरोहतंवरुणामित्रगर्त्तन्ततश्चक्षाथामादितिन्दि
तिञ्चमित्रोसिवरुणोसि ॥ १६ ॥ [७] सोमस्यत्वाद्युम्नेनाभिषि

श्वाम्म्युग्मेभ्र्ाजंसुासूर्य्यँस्युवर्च्चसेन्द्रंस्येन्द्रियेणं । क्षुत्राणांक्षुत्रपंति
रुद्ध्युर्तिदिद्यूऽपाहि ॥ १७ ॥ इमन्देवाः ॥ इमन्देंवाऽअसपुत्त्कर्ठ
सुंवद्ध्म्महुतेक्षुत्रायंमहुतेज्यैष्ठ्यांयमहुतेजानंराज्युायेन्द्रंस्येन्द्रि
यायं ॥ इममुमुष्यंपुत्रमुमुष्यैंपुत्रमुस्यैविुशऽएषवोंमुीराजुासोमो
स्म्मांकम्म्ब्राह्मुणानाछंराजां ॥ १८ ॥ प्रपर्व्वतस्य । वृषुभस्यंपृष्ठान्ना
वंश्चरन्तिस्वुसिचंऽइयुानाः ॥ ताऽआवंवृत्रन्नधुरागुदंक्काऽअहिम्बु
ध्न्युमनुरीयंमाणाः ॥ विष्णणौर्विक्क्रमणंमसिविष्ण्णोर्विक्कान्तमसि
विष्णणोःक्क्रान्तमंसि ॥ १९ ॥ प्रजांपतेन । त्वदेुतान्न्युन्न्योविश्वा

रूपाणिपरिताबभूव ॥ यत्कामास्तेजुहुमस्तन्नोऽअस्त्वयममुष्य
पितासावस्यपितावयꣳस्यामपतयोरयीणाꣳस्वाहा ॥ रुद्रयत्तेक्रि
विपरन्नामतस्मिन्नहुतमस्यमेष्टमसिस्वाहा ॥ २० ॥ [४] इ
न्द्रस्यवज्रः ॥ इन्द्रस्यवज्रोऽसिमित्रावरुणयोस्त्वाप्रशास्त्रोः प्र
शिषायुनज्मि ॥ अव्यथायैत्वास्वधायैत्वारिष्टोऽअर्जुनोमरुता
म्प्रसवेनजयापाममनसासमिन्द्रियेण ॥ २१ ॥ माते ॥ मातऽ
इन्द्रतेवयन्तुराषाडयुक्तासोऽअब्रह्मताविदसाम ॥ तिष्ठारथमधियं
वज्रहस्तारश्मीन्देवयमसेस्वश्वान् ॥ २२ ॥ अग्नयेगृहपतये ॥

अग्नयेगृहपतयेस्वाहासोमायवनस्प्पतयेस्वाहामरुतामोजसेस्वाहे
न्द्रस्येन्द्रियायस्वाहा ॥ पृथिविमातर्म्मामाहिᳬसीर्म्मोऽअहन्त्वाम् ॥
॥ २३ ॥ हᳬसःशुचिषत् ॥ हᳬसःशुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोतावेदि
षदतिथिर्दुरोणसत् ॥ नृषद्वरसदृतसद्व्योमसदब्जागोजाऽऋतजाऽ
अद्रिजाऽऋतम्बृहत् ॥ २४ ॥ इयदसि ॥ इयदस्यायुरस्यायुर्म्म
यिधेहियुङ्ङसिवर्च्चोऽसिवर्च्चोमयिधेह्यूर्ग्गस्यूर्ज्जम्मयिधेहि ॥ इन्द्रस्य
वांवीर्य्यकृतोबाहूऽअभ्युपावहरामि ॥ २५ ॥ [५] स्योनासि ।
सुषदासिक्षत्रस्ययोनिरसि ॥ स्योनामासीदसुषदामासीदक्षत्रस्ययो

निमासीद ॥ २६ ॥ निषसाद । धृतव्रतोवरुणऽपुस्त्यास्वा ॥ साम्म्राज्यायसुक्रतुः ॥ २७ ॥ अभिभूरसि ॥ अभिभूरस्येतास्तेपञ्चदिशः कल्पन्ताम्ब्रह्मंस्त्वम्ब्रह्मासिसवितासिसत्यप्रसवोवरुणोसिसत्यौजाऽइन्द्रोसिविशौजारुद्रोसिसुशेवः ॥ बहुकारश्श्रेयस्करभूयस्करेन्द्रस्यवज्रोसितेनमेरद्ध्य ॥ २८ ॥ अग्निःपृथुः ॥ अग्निःपृथुर्द्धर्म्मणस्पतिर्ज्जुषाणोऽअग्निः ॥ पृथुर्द्धर्म्मणस्पतिराज्यस्यवेतुस्वाहास्वाहाकृताःसूर्य्यस्यरश्मिभिर्य्यतद्ध्वंसजातानाम्मद्ध्यमेष्ठ्याय ॥ २९ ॥ [४] सवित्राप्रसवित्रा । सरस्वत्यावाचात्वष्ट्रारु

पैऽपूष्णापशुभिरिन्द्रैणास्म्मेबृहस्पतिंनाब्रह्मणावरुणेनौजसाग्मि
नातेजसासोमेनराज्ञाविष्णुनादशम्म्यादेवतयाप्प्रसूतःप्प्रसर्प्पामि
॥ ३० ॥ [१] अश्विभ्यांम्पच्यस्व ॥ अश्विभ्यांम्पच्यस्व
सरस्वत्त्यैपच्यस्स्वेन्द्रायसुत्राम्म्णेपच्यस्व ॥ वायुःपूतःपवित्रेण
प्प्रत्यङ्क्सोमोऽअतिस्स्रुतः ॥ इन्द्रस्ययुज्ज्यःसखा ॥ ३१ ॥ कुविद
ङ्ग । यवमन्तोयवंश्चिद्यथादान्त्यनुपूर्व्वंवियूय ॥ इहेहैषाङ्कृणुहिभोजना
नियेबर्हिषोनमऽउक्तिंय्यजन्ति ॥ उपयामगृहीतोस्यश्विभ्यान्त्वा
सरस्वत्त्यैत्त्वेन्द्रायत्त्वासुत्राम्म्णे ॥ ३२ ॥ युवःसुरामम् ॥ युवःसु

रार्म्मश्विनानमुंचावासुरेसचा ॥ विपिपानाशुंभस्पतीऽइन्द्रङ्कर्म्मं
स्वावतम् ॥ ३३ ॥ पुत्रमिंवपितरौं ॥ पुत्रमिंवपितरांवुश्विनोभे
न्द्रावथुंऽकाव्यैर्द्दंᳬ सनाभिः ॥ यत्सुरामुंव्यापिंबुऽशचींभिऽसरंस्वती
त्त्वामघवन्नभिष्ण्णक् ॥ ३४ ॥ [४] ॥ ८ ॥ इतिश्रीवाजसनेयसं
हितायांदशमोऽध्यायः ॥ १० ॥ श्रीवेदपुरुषायनमः ॥ अनुवाक्सू
त्रम् ॥ युञ्जानएकादश प्रतूर्त्तंᳬषोडश देवस्यत्त्वादश आपोदेवी
र्द्दादश आपोह्येकादश अदितिष्ट्वापञ्चआकूतिमष्टादश सप्तत्र्यशी
तिः ॥ हरिः ॐ युञ्जानःप्प्रथमम् ॥ युञ्जानःप्प्रथमम्मनस्तत्त्वायंसवि

ताधियः॥ अग्नेर्ज्योतिर्निचाय्यपृथिव्याऽअध्याभरत्॥ १॥ युक्तेन
मनसा। वयन्देवस्यसवितुःसवे ॥ स्वर्ग्याय शक्त्या ॥ २॥ युक्त्वा
यसविता। देवान्त्स्वर्यतोधियादिवम् ॥ बृहज्ज्योतिःकरिष्यतः
सविताप्रसुवातितान्॥ ३॥ युञ्जतेमनः॥ युञ्जतेमनऽउतयुञ्जतेधि
योविप्राविप्रस्यबृहतोविपश्चितः ॥ विहोत्रादधेवयुनाविदेकऽइ
न्महीदेवस्यसवितुःपरिष्टुतिः॥ ४॥ युजेवाम्॥ युजेवाम्ब्रह्मपूर्व्यं
नमोभिर्विश्लोकऽएतुपथ्येवसूरेः ॥ शृण्वंतुविश्वेऽअमृतस्यपुत्राऽ
आयेधामानिदिव्यानितस्थुः॥ ५॥ यस्यप्रयाणम्॥ यस्यप्रया

णुमन्वुन्यऽइद्ययुर्दैवादेवस्यंमहिमानुमोजंसा ॥ यःपार्थिवानिविमु
मेसऽएतंशुरजाꣳसिदेवःसंवितामहित्वुना ॥ ६ ॥ देवंसवितः॥ देव
सवितुःप्प्रसुंवयुज्ञम्प्रसुंवयुज्ञपंतिम्भगांय ॥ दिव्योगंन्धुर्वःकेंतुपूःकेतं
न्नःपुनातुवाचस्प्पतिर्वाचंन्नःस्वदतु ॥७॥ इमन्नः॥ इमन्नोदेवसवितर्यु
ज्ञम्प्रणंयदेवाव्यꣳसखिविदꣳसत्राजितंन्धनुजितꣳस्वुर्जितंम् ॥
ऋचास्तोमꣳसमर्द्धयगायुत्रेणंरथन्तुरम्बृहद्गायुत्रवंर्त्तनिस्वाहां ॥ ८ ॥
देवस्यंत्वा । सवितुःप्प्रंसवेश्विनौर्बाहुभ्यांम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥
आदंदेगायुत्रेणुच्छन्दसाङ्गिरुस्वत्पृंथिव्याःसुधस्त्थांदुग्निम्पुंरी

ण्यमाङ्गिरुस्वदाभरुत्रैष्टुभेनुच्छन्दसाङ्गिरुस्वत् ॥ ९ ॥ अभ्रिर
सि । नार्य्यसिुत्त्वयावुयमुग्निॅशकेमुखानिंतुॅसुधस्त्थुऽआ॥जागते
नुच्छन्दसाङ्गिरुस्वत्॥१०॥हस्तऽआधाय । सविता बिभ्रुदभ्रिॅहिर
ण्ययीम् ॥ अुग्नेर्ज्योतिन्निचाय्यपृथिुव्याऽअद्ध्याभरुदानुष्टुभेनुच्छ
न्दसाङ्गिरुस्वत् ॥ ११ ॥ [११] प्रतूर्तंवाजिन् ॥ प्रतूर्तंवाजिन्नाद्द्र
वुवरिष्ठामनुसंवतम् ॥ दिवितुजन्मपरममुन्तरिक्षेतवुनाभिःपृथिव्या
मधियोनिरित् ॥ १२ ॥ युञ्जाथाॅरासभम् ॥ युञ्जाथाॅरासभंय्यु
वमस्मिन्न्यामेवृषण्वसू ॥ अग्निम्भरन्तमस्म्मुयुम् ॥ १३ ॥ योगेयो

गेतुवस्त्तंरम् ॥ योगेयोगेतुवस्त्तरंव्वाजेवाजेहवामहे॥सखायुऽइन्द्रंमूत
ये॥ १४॥प्रतूर्व्वन्नेहि ॥ प्रतूर्व्वन्नेह्यवक्रामुन्नशंस्तीरुद्रस्यगाणंपत्त्यम्म
योभूरेहि ॥ उर्व्वन्तारिक्षंव्वीहिस्वुस्तिगंव्यूतिरभंयानिकृण्वन्पूष्णा
सुयुजासुह॥ १५॥पृथिव्याःसुधस्त्थात् ॥ पृथिव्याःसुधस्त्थादुग्नि
म्पुरीष्यमङ्गिरुस्वदाभराग्निम्पुरीष्युमङ्गिरुस्वदच्छेमोग्निम्पुरी
ष्यमङ्गिरुस्वद्भरिष्यामः॥ १६ ॥ अन्वुग्निः ॥ अन्वुग्निरुषसा
मग्र्यमख्युदन्वहानिप्रथुमोजातवेदाः ॥ अनुसूर्य्यस्यपुरुत्त्राचर
श्मीननुद्यावापृथिवीऽआततन्थ ॥ १७ ॥ आगत्त्यंव्वाजी ॥ आगत्त्य

वाज्ज्यद्ध्वांनुदᳪसह्यांमृधोविधूनुते ॥ अग्निᳪसुधस्त्थेमहुतिचक्षुंषा
निचिकीपते ॥ १८ ॥ आक्रम्म्यंवाजिन् ॥ आक्रम्म्यंवाजिन्पृ
थिवीमग्निमिच्छरुचात्वम् ॥ भूम्म्यांवृत्त्वायंनोब्रूहियतुःखने
मुतंवयम् ॥ १९ ॥ द्यौस्ते । पृष्ठम्पृथिवीसुधस्त्थमात्त्वमान्त
रिक्षᳪसमुद्रोयोनिः ॥ विख्यायचक्षुंषात्त्वमभितिष्ठपृतन्यतः
॥ २० ॥ उत्क्राम । महतेसौभंगायास्म्मादास्त्थानाद्द्रविणोदावा
जिन् ॥ वयᳪस्यांमसुमतौपृथिव्याऽअग्निङ्खनन्तऽउपस्त्थेऽअस्याः
॥ २१ ॥ उदंक्रमीत् ॥ उदंक्रमीद्द्रविणोदावाज्ज्यर्वाकःसुलोकᳪसु

कृतम्पृथिव्याम् ॥ ततःखनेमसुप्रतीकमुग्निंस्वोरुहाणाऽआधि
नाकमुत्तमम् ॥ २२ ॥ आत्त्वा । जिघम्मिमनसाघृतेनप्रतिक्षियन्तम्भुवनानिविश्वा ॥ पृथुन्तिरश्चावयसाबृहन्तुंव्यचिष्ठमन्नैरभु
सन्दर्शनम् ॥ २३ ॥ आविश्वतः । प्रत्यश्चञ्जिघर्म्यरक्षसामनसातज्जुषेत ॥ मर्य्यश्रीस्पृहयद्वर्णोऽअग्निर्नाभिमृशेतन्वाजर्भुराणः ॥ २४ ॥ परिवाजपतिः ॥ परिवाजपतिःकविरुग्निर्हव्यान्यक्रमीत् ॥ दधुद्रत्नानिदाशुषे ॥ २५ ॥ परित्वाग्नेपुरंवुयंविप्रंसहस्यधीमहि ॥ धृषद्वर्णन्दिवेदिवेहन्तारम्भङ्गुरावताम् ॥ २६ ॥ त्व

मंग्ग्ने । द्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमुद्भ्यस्त्वमश्म्मनुस्प्परि ॥ त्त्वं
व्वनेभ्युस्त्वमोषधीब्भ्युस्त्वन्नृणान्नृपतेजायसेशुचिः ॥ २७ ॥
[१६] देवस्यंत्त्वा । सवितुःप्प्रसुवेश्श्विनोर्ब्बाहुब्भ्याम्पूष्णणोहस्त्ता
ब्भ्याम् ॥ पृथिव्व्याःसुदस्त्थादग्ग्निम्पुरीष्ष्यमङ्गिरस्वत्त्वनामि ॥
ज्योतिष्म्मन्तन्त्वाग्ग्नेसुप्प्रतीकमजस्त्रेणभानुनादीद्यतम् ॥ शिवम्प्र
जाब्भ्योहिꣳसन्तम्पृथिव्व्याःसुधस्त्थादग्ग्निम्पुरीष्ष्यमङ्गिरस्वत्त्वं
नामः ॥ २८ ॥ अपाम्पृष्ठम्॥ अपाम्पृष्ठमसियोनिरग्ग्नेःसमुद्रमभितः
पिन्न्वमानम् ॥ वर्द्धमानोमहाँ२। ऽआचपुष्क्करेदिवोमात्त्रयाव्वरिम्म्णा

प्प्रंथस्स्व ॥ २९ ॥ शर्म्मंच ॥ शर्म्मंचुस्त्थोव्वर्म्मंचुस्त्थोच्छिद्द्रेबहुले
ऽउभे ॥ व्यचंस्वतीसंव्वंसाथाम्भृतमुग्निम्पुरीष्ष्यम् ॥ ३० ॥ संव्वं
साथाम् ॥ संव्वंसाथाᳫंस्वुर्व्विदांसुमीचीऽउरंसात्त्वमनां ॥ अुग्निमु
न्तर्ब्भंरिष्ष्यन्तीज्ज्योतिंष्मन्तुमजंस्त्रुमित् ॥ ३१ ॥ पुरीष्ष्योसि ।
व्विश्वभंराऽअथंर्व्वांत्त्वाप्प्रथुमोनिरंमन्थदग्ने ॥ त्त्वामंग्नेपुष्कंरादद्ध्य
थंर्व्वांनिरंमन्थत ॥ मूर्द्ध्नोव्विश्वंस्यव्वाघतंः ॥ ३२ ॥ तमुंत्त्वा । दुद्ध्य
ङ्ङृषिंःपुत्रऽईंधेऽअथंर्व्वणंः ॥ व्वृत्रहणंम्पुरन्दुरम् ॥ ३३ ॥ तमुंत्त्वा । पा
त्थ्योव्वृषासमींधेदस्युहन्तंमम् ॥ धनञ्जयᳫंरणेरणे ॥ ३४ ॥ सीदंहो

तꣳ । सीदंहोतुःस्वऽउंलोकेचिकित्वान्त्सादयांयुज्ञꣳसुकृतस्ययोना॥
देवावीर्देवान्हुविषांयजास्यग्नेबृहद्यजमानेवयोधाः ॥ ३५ ॥ निहो
ता । होतृषदंनेविदानस्त्वेषोदीदिवाꣳ २ऽअंसदत्सुदक्षः ॥ अदब्ध
व्रतप्रमतिर्वसिष्ठःसहस्रम्भुरःशुचिजिह्वोऽअग्निः ॥ ३६ ॥ सꣳसीद
स्व ॥ सꣳसीदस्वमुहाꣳ २ अंसिशोचस्वदेववीतमः ॥ विधूममग्नेऽ
अरुषम्मियेद्ध्यसृजप्रशस्तदर्शतम् ॥ ३७ ॥ [१०] अपोदेवीः ॥
अपोदेवीरुपसृजमधुमतीरयक्ष्मायप्रजाभ्यः ॥ तासामास्थानादु
ज्जिहतामोषधयःसुपिप्पलाः ॥ ३८ ॥ सन्ते । वायुम्मातरिश्वादधा

तूत्तानायाहृदंयुंव्याद्विकंस्तम् । योदेवानुाश्चरंसिप्प्राणथेनुकस्म्मै देवव्वपंडस्त्तुतुब्भ्यंम् ॥ ३९ ॥ सुजांतोज्ज्योतिषा । सुहशरम्मुंवरूंथु मासंदत्त्स्वं ॥ व्वासोऽअग्नेव्विश्वरूपुर्ठसंव्व्यंयस्व्वविभावसो ॥ ४० ॥ उदुतिष्ठ । स्वद्धरावानोदेव्व्याधिया ॥ दृशेचंभासाबृहतासुंशुक्क्वनिरा ग्नेयाहिसुशस्त्तिभिं ॥ ४१ ॥ ऊर्द्धऽऊषुणं ॥ ऊर्द्धऽऊषुणऽऊतये तिष्ठादेवोनसंवितां ॥ ऊर्द्धोव्वाजंस्युसनितायदुञ्जिभिर्व्वाघर्द्भिर्व्विह्वयां महे ॥ ४२ ॥ सजातः । सजातोगब्भौंऽअसिरोदस्योरग्नेचारुर्व्वि भृंतऽओषधीषु ॥ चित्त्रःशिशुःपरितमांर्ठस्यक्तूप्प्रमातृब्भ्योऽअ

कनिंक्रदद्द्वाऽ ॥ ४३ ॥ स्त्थिरोभव । व्वीड्वङ्गऽआशुर्भवव्वाज्ज्यर्व्वन् ॥ पृथुर्भवसुषदुस्त्वमुग्नेःपुरीषुवाहंणः ॥ ४४ ॥ शिवोभव । प्प्रुजाब्भ्योमानुंषीब्भ्युस्त्वमंङ्गिरः ॥ माद्यावांपृथिवीऽअुभिशोंचीम्मान्तरिक्षम्माव्वनुस्प्पतींन् ॥ ४५ ॥ प्रैतुं । व्वाजीकनिंक्कदुन्नानंदद्द्रासभुःपत्वां ॥ भरंन्नुग्ग्निम्पुरींष्ष्यम्मापाद्यायुषःपुरा ॥ वृषाग्ग्निम्वृषंणम्भरंन्नुपाङ्गर्भꣳसमुद्रियम् । अग्ग्नुऽआयांहिव्वीतयें ॥ ४६ ॥ ऋतꣳसुत्त्यमृतꣳसुत्त्यमुग्निम्पुरींष्ष्यमङ्गिरुस्वद्द्ररामः ॥ ओषंधयुःप्प्रतिंमोदद्ध्वमुग्ग्निमेतꣳशिवमायन्तंमुब्भ्यत्त्रंयुष्ष्माः ॥ व्यस्यन्विश्श्वाऽअ

निराऽअमीवानिषीदन्नोऽअपदुर्म्मतिञ्जहि ॥ ४७ ॥ ओषधयुऽप्प्रतिं ॥ ओषधयुऽप्प्रतिगृब्भ्णीतुपुष्पवतीऽसुपिप्पलाऽ ॥ अयंवोगर्भऽऋत्त्वियःप्प्रत्त्रऽसुधस्त्थमासदत् ॥ ४८ ॥ विपाजसा । पृथुना शोशुचानोबाधस्वद्विषोरुक्षसोऽअमीवाऽ ॥ सुशर्म्मणोबृहतःशर्म्मणिस्यामग्नेरहऽसुहवस्युप्प्रणीतौ ॥ ४९ ॥ [१२] आपोहिष्ठामयोभुवस्तानऽऊर्ज्जेदधातन ॥ महेरणायुचक्षसे ॥ ५० ॥ योवःशिवतमोरसुस्तस्यभाजयतेहनः ॥ उशतीरिवमातरः ॥ ५१ ॥ तस्म्माऽअरम् ॥ तस्म्माऽअरङ्गमामवोयस्युक्षयायुजिन्वथ । आ

पोंजुनयंथाचनः ॥ ५२ ॥ मित्रःसुर्ठसृज्ज्यं । पृथिवीम्भूमिञ्चुज्ज्यो
तिंषासुह ॥ सुजांतञ्जातवेदसमयुक्ष्मायंत्त्वासर्ठसृंजामिप्प्रजाब्भ्यः
॥ ५३ ॥ रुद्द्राःसुर्ठसृज्ज्यं । पृथिवीम्बृहज्ज्योतिःसमींधिरे ॥ ते
षाम्भानुरजंस्रुऽइच्छुक्रोदेवेषुंरोचते ॥ ५४ ॥ सर्ठसृंष्टांवसुंभिः ॥
सर्ठसृष्टांवसुंभीरुद्द्रैर्द्धीरैःकम्मुंण्ण्याम्मृदम् ॥ हस्ताब्भ्याम्मृद्वीङ्कृ
त्त्वासिंनीवालीकृंणोतुताम् ॥ ५५ ॥ सिनीवालीसुकपुर्द्दा ॥ सुंकुरी
रास्वौंपुशा ॥ सातुब्भ्यंमदितेमुह्योखान्दधातुहस्त्तंयोः ॥ ५६ ॥
उखाङ्कृंणोतु। शक्क्यांबाहुब्भ्यामदिंतिर्द्धियां ॥ मातापुत्रंय्यथोपस्त्थे

साग्निम्बिभर्त्तुगर्ब्भऽआ ॥ मुखस्यशिरोसि ॥ ५७ ॥ व्वसवस्त्वा ।
कृण्वन्तुगायत्त्रेणच्छन्दसाङ्गिरस्वद्ध्रुवासिपृथिव्व्यसिधारयामयिप्र
जाꣳरायस्पोषङ्गौपत्त्यꣳसुवीर्य्यꣳसजातान्यजमानायरुद्द्रास्त्वा
कृण्वन्तुत्रैष्टुभेनच्छन्दसाङ्गिरस्वद्ध्रुवास्यन्तरिक्षमसिधारयामयि
प्प्रजाꣳरायस्पोषङ्गौपत्त्यꣳसुवीर्य्यꣳसजातान्यजमानायादित्त्या
स्त्वाकृण्वन्तुजागतेनच्छन्दसाङ्गिरस्वद्ध्रुवासिद्द्यौरसिधारयामयि
प्प्रजाꣳरायस्पोषङ्गौपत्त्यꣳसुवीर्य्यꣳसजातान्यजमानायविश्वेत्वा
देवावैश्वानराःकृण्वन्त्वानुष्टुभेनच्छन्दसाङ्गिरस्वद्ध्रुवासिदिशोसिधा

रय्यामयिप्प्रजाꣳरायस्पोषङ्गौपत्त्यꣳसुवीर्य्यꣳसजातान्यजमानाय॥
॥ ५८ ॥ अदित्त्यैरास्ना ॥ अदित्त्यैरास्नास्यदितिष्टेबिलङ्गृ
भ्णातु ॥ कृत्वायसामहीमुखाम्मृन्मयीँय्योनिमग्नये ॥ पुत्रेब्भ्यः
प्प्रायच्छददितिः श्रपयानिति ॥ ५९ ॥ वसवस्त्वा ॥ धूपयन्तुगाय
त्रेणच्छन्दसाङ्गिरस्वद्रुद्रास्त्वाधूपयन्तुत्रैष्टुभेनच्छन्दसाङ्गिरस्वदादि
त्यास्त्वाधूपयन्तुजागतेनच्छन्दसाङ्गिरस्वद्विश्वेत्वादेवावैश्वानराधू
पयन्त्वानुष्टुभेनच्छन्दसाङ्गिरस्वदिन्द्रस्त्वाधूपयतुवरुणस्त्वाधूपयतु
विष्णुस्त्वाधूपयतु ॥ ६० ॥ [११] अदितिष्ट्वा ।

देवीद्धि॒श्श्वदे॑व्यावतीपृथि॒व्याःसु॒धस्त्थे॑ऽअङ्गि॒रस्वत्त्खनत्त्ववटदे॒वानां
न्त्त्वापत्त्नीर्द्दे॒वीर्व्वि॒श्श्वदे॑व्यावतीःपृथि॒व्याःसु॒धस्त्थे॑ऽअङ्गि॒रस्वद्दधतूखे
धि॒षणास्त्त्वादे॒वीर्व्वि॒श्श्वदे॑व्यावतीःपृथि॒व्याःसु॒धस्त्थे॑ऽअङ्गि॒रस्वदु॒भी
न्धतामु॒खेव्वरू॑त्त्रीष्ट्वादे॒वीर्व्वि॒श्श्वदे॑व्यावतीःपृथि॒व्याःसु॒धस्त्थे॑ऽअङ्गि॒र
स्वच्छ्रपयन्तूखेऽग्नास्त्त्वादे॒वीर्व्वि॒श्श्वदे॑व्यावतीःपृथि॒व्याःसु॒धस्त्थे॑ऽअ
ङ्गि॒रस्वत्त्पचन्तूखेजनंयस्त्त्वाच्छिन्नपत्त्रादे॒वीर्व्वि॒श्श्वदे॑व्यावतीःपृथि॒
व्याःसु॒धस्त्थे॑ऽअङ्गि॒रस्वत्त्पचन्तूखे ॥ ६१ ॥ मि॒त्त्रस्यंचर्ष
णीधृतं ॥ मि॒त्त्रस्यंचर्षणीधृतोवोदे॒वस्यंसानुसि ॥ द्युम्नाश्चि

त्र॑श्र॒वस्त॑मम् ॥ ६२ ॥ दे॒वस्त्वा॑ । स॒वि॒तोद्व॑पतु॒ सुपा॒णिः
स्व॑ङ्गुरिः सु॒बा॒हुरु॒त शक्त्या॑ ॥ अव्य॑थमाना पृथि॒व्यामाशा॒ दिश॒ऽआ
पृ॑ण ॥ ६३ ॥ उ॒त्थाय॑ बृह॒ती । भ॒वोदु॑ त्तिष्ठ ध्रु॒वा त्वम् ॥ मित्रै॒तान्त॑ऽ
उ॒खाम्परि॑ददा॒म्यभि॑त्त्या॒ऽए॒षा मा भे॑दि ॥ ६४ ॥ वस॑वस्त्वा । च्छृ॑
न्दन्तु गाय॒त्रेण॒ च्छन्द॑साङ्गिर॒स्वद्रु॒द्रास्त्वा॑ च्छृन्दन्तु॒ त्रैष्टु॑भेन॒ च्छन्द॑सा
ङ्गिर॒स्वदा॑दि॒त्यास्त्वा॑ च्छृन्दन्तु॒ जाग॑तेन॒ च्छन्द॑साङ्गिर॒स्वद्विश्वे॑ त्वा दे॒
वा वै॑श्वान॒राऽआ च्छृ॑न्दन्त्वानु॑ष्टुभेन॒ च्छन्द॑साङ्गिर॒स्वत् ॥ ६५ ॥ [५]
आकू॑तिम॒ग्निम् ॥ आकू॑तिम॒ग्निम्प्र॒युज॒ꣳ स्वाहा॒ मनो॑ मे॒धाम॒ग्निम्प्र

युञ्जᳪं स्वाहा चित्तं विज्ञातम्मग्निम्प्रयुञ्जᳪं स्वाहा वाचो विधृतिमग्निम्प्र
युञ्जᳪं स्वाहा प्रजापतये मनवे स्वाहाऽग्नये वैश्वानराय स्वाहा ॥ ६६ ॥
विश्वो देवस्य ॥ नेतुर्मर्तो वुरीत सुख्यम् ॥ विश्वो रायऽइषु
ध्यति द्युम्नं वृणीत पुष्यसे स्वाहा ॥ ६७ ॥ मासु । भित्था मासु
रिपो मा त्वं धृष्णु वीरयस्वसु ॥ अग्निश्चेदं करिष्यथः ॥ ६८ ॥ दृᳪं
हस्व देवि । पृथिवि स्वस्तयऽआसुरी माया स्वधया कृतासि ॥ जुष्ट
न्देवेभ्यऽइदमस्तु हव्यमरिष्टा त्वमुदिहि यज्ञेऽअस्मिन् ॥ ६९ ॥
द्रन्नः सर्पिरासुतिः प्रत्नो होता वरेण्यः ॥ सहसस्पुत्रोऽअद्भुतः ॥

॥ ७० ॥ शतम् ॥ ५०० ॥ परंस्याऽअधि । सुंवतोवराँ२ऽअुभ्या
तंर ॥ यत्राहमस्मिुताँ२ऽअव ॥ ७१ ॥ पुरमस्याँ२परावतं÷ ॥ पु
रुमस्याँ२परावतोंरोहिदंश्वऽइहागहि ॥ पुरीष्य÷पुरुप्प्रियोग्ग्नेत्त्व
न्तंरामृधं÷ ॥ ७२ ॥ यदंग्ग्ने ॥ यदंग्ग्नेकानिकानिंचिदातुदारूणिद
ध्मसिं ॥ सर्व्वुन्तदंस्तुतेघृतन्तज्जुषस्वयविष्ठ्य ॥ ७३ ॥ यदत्ति ॥ यद
त्त्युंपजिह्विकायद्वुम्म्रोऽअंतिसर्प्पति ॥ सर्व्वुन्तदंस्तुतेघृतन्तज्जुंषस्व
यविष्ठ्य ॥ ७४ ॥ अहंरहरप्प्रयावम् ॥ अहंरहरप्प्रंयावुम्भरुन्तोश्श्वा
येवुतिष्ठंतेघासमंस्म ॥ रायस्प्पोषेणसमिषामदन्तोग्ग्नेमातेप्प्रातिवे

शारिपाम ॥ ७५ ॥ नाभांपृथिव्याः । संमिधानेऽअग्नौरायस्पोषा
यबृहतेहवामहे ॥ इरम्मुदम्बृहदुक्थंय्यजंत्रजेतारमग्निम्पृतनासुसा
सहिम् ॥ ७६ ॥ याःसेनाः ॥ याःसेनाऽअभीत्वरीराव्याधिनीरुग
णाऽउत ॥ येस्तेनायेचतस्करास्तास्तेऽअग्नेपिदधाम्यास्ये॥७७॥
दꣳष्ट्राभ्याम्मलिम्लून् ॥ दꣳष्ट्राभ्याम्मलिम्लूञ्जम्भ्यैस्तस्करा
ँ२ऽउत ॥ हनुभ्याꣳस्तेनान्भगवस्ताँस्त्वङ्खादसुखादितान् ॥
॥ ७८ ॥ येजनेषु । मलिम्लवस्तेनासस्तस्करावने ॥ येकक्षेष्वघा
यवस्ताँस्तेदधामिजम्भयोः ॥ ७९ ॥ योऽअस्मभ्यम् । योअस्म

ब्भ्यमरातीयाद्यश्चनोद्द्वेषंतुजनं॑ ॥ निन्दाद्योऽअस्म्मान्धिप्प्सांच्चस
र्वुन्तम्भस्म्मुसाकुरु ॥ ८० ॥ सꣳशितम्मे ॥ सꣳशितम्मुब्रह्मसꣳ
शितंब्वीर्य्यम्बलम् ॥ सꣳशितङ्क्षुत्रञ्जिष्णुयस्याहमस्म्मिपुरोहितः ॥
॥ ८१ ॥ उदेषाम् ॥ उदेषाम्बाहूऽअतिरमुद्वर्च्चोऽअथोबलम् ॥ क्षिणो
मिब्रह्मणामित्रानुन्नयामिस्वा ꣳ ऽअहम् ॥८२॥ अन्नपतेन्नस्य । नोदे
ह्यनमीवस्यशुष्मिणः । प्रप्प्रदातारन्तारिषुऽऊर्ज्जंन्नोधेहिद्विपदेचतु
ष्प्पदे ॥ ८३ ॥ [१८] इतिशुक्लयजुस्संहितायामेकादशोऽध्यायः ॥
॥ ११ ॥ ॥ श्रीवेदपुरुषायनमः ॥ ॥ अनुवाकसूत्रम ॥ दृशानः

सप्तदश दिवस्प्परि द्वादश समिधाग्निं पञ्चदश आपेत सप्तदशआसु
न्वन्तं त्रयोदश याओषधीः सप्तविꣳशतिः मामापोडश सप्तसप्तद
शꣳशतम् ॥ हरिःॐदृशानोरुक्मऽ ॥ दृशानोरुक्मऽउर्व्याव्व्यद्यौद्दुर्म्मर्
षुमायुःश्रियेरुचानः ॥ अग्निरमृतोऽअभवुद्वयोभिर्य्यदेनुन्द्यौरजनं
यत्सुरेताः ॥ १ ॥ नक्तोषासासमनसा । विरूपेधापयेतेशिशुमेकꣳस
मीची ॥द्यावाक्षामारुक्मोऽअन्तर्विभातिदेवाऽअग्निन्धारयन्द्रविणो
दाः ॥२॥ विश्वारूपाणि ॥ विश्वारूपाणिप्रतिमुञ्चतेकविःप्रासावी
द्भद्रंद्विपदेचतुष्पदे । विनाकमख्यत्सवितावरेण्योनुप्रयाणमुषसो

विराजति ॥ ३ ॥ सुपर्णोसि । गुरुत्माँस्त्रिवृत्तेशिरोगायत्रञ्चक्षुर्बृहद्र
थन्तरेपक्षौ ॥ स्तोमऽआत्माच्छन्दाᳬंस्यङ्गानियजूᳬंषिनाम ॥ सा
मंतेतनूर्वामदेव्यंयज्ञायज्ञियम्पुच्छन्धिष्ण्याःशफाः ॥ सुपर्णोसि
गुरुत्मान्दिवङ्गच्छस्वःपत ॥ ४ ॥ विष्णोःक्रमः ॥ विष्णोःक्र
मोसिसपत्नहागायत्रञ्छन्दऽआरोहपृथिवीमनुविक्रमस्वविष्णोः
क्रमोस्यभिमातिहात्रैष्टुभञ्छन्दऽआरोहान्तरिक्षमनुविक्रमस्ववि
ष्णोःक्रमोस्यरातीयतोहन्ताजागतञ्छन्दऽआरोहदिवमनुविक्रम
स्वविष्णोःक्रमोसिशत्रूयतोहन्तानुष्टुभञ्छन्दआरोहदिशोनुविक्रम

श्वपस्न्याविश्वतुस्पार ॥ १० ॥ आत्त्वा । हाषमुन्तरमूद्धव स्तिष्ठाविचाचलिः ॥ विशस्त्वासर्वावाञ्छन्तुमात्त्वद्राष्ट्रमधिभ्रश त् ॥ ११ ॥ उदुत्तमम् ॥ उदुत्तमंवरुणपाशमस्म्मदवाधमंविमद्ध्य मर्ठश्रथाय । अथाव्वयमादित्त्यव्रतेतवानागसोऽअदितयेस्याम ॥ ॥ १२ ॥ अग्ग्रेवृहन् ॥ अग्ग्रेवृहन्नुषसामूर्द्ध्वोऽअस्त्थान्निर्जगन्वा न्तमसोज्योतिषागात् ॥ अग्ग्निर्भानुनारुशतास्वङ्गऽअजातोवि श्वासद्मान्यप्प्राः ॥ १३ ॥ हर्ठसःशुचिषत् ॥ हर्ठसःशुचिषद्व सुरन्तरिक्षसद्धोतावेदिषदतिथिर्दुरोणसत् ॥ नृषद्वरसदृतसद्व्योमस

दुर्ज्जागोजाऽअंद्रिजाऽअंतम्बृहत् ॥ १४ ॥ सीदुत्त्वम्। सी
दुत्त्वम्मातुरस्याऽउपस्त्थेविश्वांन्यग्नेवुयुनांनिविद्वान् । मैनान्त
पंसामार्चिषाभिशोंचीरुन्तरंस्याᳪंशुक्रज्ज्योंतिर्विभांहि ॥ १५ ॥
अुन्तरंग्ग्ने। रुचात्त्वमुख्यायाःसदंनेस्वे ॥ तस्यास्त्त्वᳪंहरंसातपुन्ना
तेंवदᳪंशिवोभंव ॥ १६ ॥ शिवोभूत्त्वा । मह्यंमग्ग्नेऽअथोंसीदशिव
स्त्त्वम् ॥ शिवाःकृत्त्वादिशुᳪंसर्वाᳪंस्वंय्योंनिंमिहासंदः ॥ १७ ॥
[१७] दिवस्प्परिं ॥ प्प्रथुमञ्ज्ज्ञेऽअुग्ग्निरस्म्मद्द्वितीयुम्प्परिंजातवें
दाः ॥ तृतीयंमुप्पसुनृम्मणाऽअजंस्रामिन्न्धांनऽएनंअरतेस्स्वाधीः ॥

॥ १८ ॥ विद्माते । अग्नेत्रेधात्त्रयाणिंविद्मातेधामुविभृंतापुरुत्रा ॥
विद्मातेनामंपरुमंगुहायद्विद्मातमुत्संयतंऽआजुगन्थं ॥ १९ ॥ सु
मुद्रेत्त्वा ॥ नृमणाऽअप्प्स्वुन्तर्नृचक्षाऽईधेदिवोऽअंग्नऽऊधंन् ॥ तृतीये
त्त्वारजंसितस्त्थिवाधंसमुपामुपस्त्थेमहिषाऽअंवर्द्धन् ॥ २० ॥ अ
क्रंन्ददग्निः ॥ अक्रंन्ददग्निस्त्तुनयंन्निवद्यौःक्षामारेरिंहद्वीरुधंःसम
ञ्जन् ॥ सुद्योजंज्ञानोविहीमिद्धोऽअक्ख्यदारोदंसीभानुनांभात्त्यन्तः
॥ २१ ॥ श्रीणामुंदारः ॥ श्रीणामुंदारोधुरुणोरयीणाम्मंनीषाणा
म्प्राप्पंणःसोमंगोपाः ॥ वसुंःसूनुःसहंसोऽअप्प्सुराजाविभात्त्यग्रं

ऽउुपसांमिधान॑ ॥ २२ ॥ विश्श्वस्यकेतुः ॥ विश्श्वस्यकेतुर्भुवन
स्युगर्भऽआरोदसीऽअपृणाज्जायमानः । वीडुश्चिदद्रिमभिनत्परायन्
जनायदुग्निमयजन्तुपञ्च ॥ २३ ॥ उशिक्पावकः ॥ उशिक्पाव
कोऽअरतिःसुमेधामर्त्त्येष्वुग्निरमृतोनिधायि ॥ इयर्त्तिधूममरुषम्भ
रिभ्रदुच्छुक्रेणशोचिषाद्यामिनक्षन् ॥ २४ ॥ दृशानोरुक्मः ॥ दृ
शानोरुक्मऽउर्व्याव्यद्यौद्दुर्मर्षमायुःश्रियेरुचानः ॥ अग्निरमृतोऽ
अभवुद्वयोभिर्य्यदेनुन्द्यौरजनयत्सुरेताः ॥ २५ ॥ यस्ते । अद्यकृण
वद्भद्रशोचेपूपन्देवघृतवन्तमग्ने ॥ प्रतन्नयप्रतुरंवस्योऽअच्छाभि

सुम्नन्देवभक्तंयविष्ठ ॥ २६ ॥ आतम् ॥ आतम्भंजसौश्रवसेष्व
ग्नऽउक्थऽउक्थुऽआभंजशुस्यमाने ॥ प्प्रियःसूर्य्येप्प्रियोऽअग्ना
भवात्युज्जातेनभिनदुज्जनित्वैः ॥ २७ ॥ त्वामग्ने ॥ त्वामग्ने
यजमानाऽअनुद्यून्विश्वावसुंदधिरेवार्य्याणि ॥ त्वयासुहद्रविण
मिच्छमानाव्व्रजङ्गमन्तमुशिजोविवव्रुः ॥ २८ ॥ अस्ताव्यग्निः ।
अस्ताव्युग्निर्न्नराध्ंशुशेवोवैश्वानरऽऋषिभिःसोमगोपाः ॥ अद्वेषे
द्यावापृथिवीहुवेमदेवाधत्तरयिमस्म्मेसुवीरम् ॥ २९ ॥ [१२] स
मिधाग्निम् ॥ सुमिधाग्निन्दुवस्यतघृतैर्बोधयुतातिथिम् ॥ आस्मिन्

ऽहृव्याजुहोतन ॥ ३० ॥ उदुत्त्वा ॥ उदुत्त्वाविश्वेदेवाऽअग्नेभरन्तुचित्तिभिः ॥ सनोभवशिवस्त्त्वꣳसुप्प्रतीकोविभावसुः ॥ ३१ ॥ प्रेत् ॥ प्रेदग्नेज्ज्योतिष्मान्याहिशिवेभिरर्च्चिभिष्ट्वम् ॥ बृहद्भिर्भानुभिर्भासन्माहिꣳसीस्त्तन्वाप्प्रजाः ॥ ३२ ॥ अक्रन्ददग्निः ॥ अक्रन्ददग्निस्त्तनयन्निवद्यौःक्षामारेरिहद्वीरुधःसमञ्जन् ॥ सद्योजज्ञानोविहीमिद्धोऽअक्ख्यदारोदसीभानुनाभात्यन्तः ॥ ३३ ॥ प्रप्प्रायम् ॥ प्रप्प्रायमग्निर्भरतस्यशृण्ण्वेवियत्त्सूर्य्योनरोचतेबृहद्भाः ॥ अभियःपूरुम्पृतनासुतस्त्थौदीदायदैव्व्योऽअतिथिःशिवोनः ॥ ३४ ॥

आपोदेवीः ॥ आपोदेवीऽप्प्रतिगृब्भ्णीतुभस्म्मैतत्स्योनेकृणुद्ध्वᳪ᳭सु
रुभाऽउलोके ॥ तस्म्मैनमन्ताञ्जनयᳬसुपत्क्कीम्मातेवपुत्त्रम्बिभृता
प्प्स्वेनत् ॥३५॥ अप्प्स्वग्ग्ने ॥ अप्प्स्वग्ग्नेसधिष्ट्वसौषधीरनुरुद्ध्य
से ॥ गर्ब्भेसञ्जायसेपुनः ॥ ३६ ॥ गर्ब्भोऽअसि ॥ गर्ब्भोऽअस्योषधी
नाङ्गर्ब्भोवनस्प्पतीनाम् ॥ गर्ब्भोविश्श्वस्यभूतस्याग्ग्नेगर्ब्भोऽअपा
मसि ॥ ३७ ॥ प्रसद्यभस्म्मना ॥ प्रसद्यभस्म्मनायोनिमपश्श्चपृ
थिवीमग्ग्ने ॥ सᳪ᳭सृज्ज्यमातृभिष्ट्वञ्ज्योतिष्म्मान्पुनरासदः ॥ ३८ ॥
पुनरासद्य ॥ पुनरासद्यसदनमपश्श्चपृथिवीमग्ग्ने ॥ शेषेमातुर्य्यथो

पस्त्थेन्तरंस्याछंशिवतंमः ॥ ३९ ॥ पुनरूर्ज्जा । निवंर्त्तस्वपुनंरग्ग्न ऽइषायुंषा ॥ पुनंर्न्नःपाह्यश्रंहसः ॥ ४० ॥ सुहरुय्या । निवंर्त्तस्वाग्ग्नेपिन्न्वंस्वधारंया ॥ विुश्श्वप्प्स्न्याविुश्श्वतुस्प्परिं ॥ ४१ ॥ बोधांमं । ऽअस्यवृचंसोयविष्ठमर्हिष्ठस्युप्प्रभृंतस्यस्वधावः ॥ पीयंतित्त्वोऽअनुंत्त्वोगृणातिवुन्दारुंष्टेतुन्न्वं वन्देऽअग्ग्ने ॥ ४२ ॥ सबोंधि । सूरिम्मुंघवावसुपतेवसुदावन् ॥ युयोद्ध्युस्म्मद्द्वेषांछंसिविुश्श्वकंर्म्मणेस्वाहा ॥ ४३ ॥ पुनंस्त्वा । दित्त्याुरुद्द्रावसवःसमिंन्धताम्पुनंर्ब्ब्रह्माणोंवसुनीथयुज्ञैः ॥ घृतेनुत्त्वन्तुन्न्वंबर्द्धयस्वसुत्त्याःसंन्तुयजंमा

नस्यकामाः ॥ ४४ ॥ [१५] अपेत ॥ अपेतवीतविचसर्प्पतातोयेत्र
स्त्थपुराणायेचनूतनाः ॥ अदाद्यमोवसानम्पृथिव्याऽअक्रन्निमम्पि
तरोलोकमस्म्मै ॥ ४५ ॥ सञ्ज्ञानमसि । कामधरणम्मयितेकामधरं
णम्भूयात् ॥ अग्नेर्भस्म्मास्यग्नेःपुरीषमसिचितस्त्थपरिचितऽऊर्द्ध्व
चितःश्रयद्ध्वम् ॥ ४६ ॥ अयर्ठसः ॥ अयर्ठसोऽअग्निर्य्यस्म्मिन्त्सो
ममिन्द्रःसुतन्दधेजठरेवावशानः ॥ सहस्रियम्वाजमत्त्यन्नसप्तिर्ठ
ससवान्त्सन्त्स्तूयसेजातवेदः ॥ ४७ ॥ अग्नेयत् ॥ अग्नेयत्तेदिविव
र्च्चःपृथिव्याँय्यदोषधीष्वप्स्वायजत्र ॥ येनान्तरिक्षमुर्व्वाततन्थत्त्वे

पऽसभानुरंण्णवोनूचक्षांऽ ॥ ४८ ॥ अग्नेंदिवः ॥ अग्नेंदिवोऽअण्णं
मच्छांजिगास्यच्छांदेवाँ ऊंचिषेधिष्ण्याये ॥ यारोचनेपुरस्तात्सू
र्य्यस्ययाश्चावस्तांदुपतिष्ठंन्तुऽआपः ॥ ४९ ॥ पुरीष्यासोऽअग्न
यः । प्प्रावणेभिंःसजोषसंः । जुषन्तांय्यज्ञमद्रुहोंनमीवाऽइषोंमहीः
॥ ५० ॥ इडांमग्ने । पुरुदँऽसँऽसनिङ्गोःशंश्वत्तमँऽहवंमानायसा
ध ॥ स्यान्नंःसूनुस्तनंयोविजावाग्नेसातेंसुमतिर्भूत्त्वस्मे ॥ ५१ ॥
अयन्तें ॥ अयन्तेयोनिंर्ऋत्त्वियोयतोंजातोऽअरोंचथाः ॥ तञ्जानन्न
ग्नऽआरोहाथांनोवर्द्धयारयिम् ॥ ५२ ॥ चिदंसि ॥ चिदंसितयांदेव

तंयाङ्गिरुस्वद्धुवासींदपरिुचिदसितयांदेुवतंयाङ्गिरुस्वद्धुवासींद ॥५३॥
लोकम्पृण । च्छिुद्रम्पृणाथोंसीदद्धुवात्त्वम् ॥ इन्द्राग्नीत्त्वाबृहुस्प
तिरुस्म्मिन्न्योनांवसीषदन् ॥ ५४ ॥ ताऽअंस्य । सूदंदोहसुंसोमं
ॐश्रीणन्तिपृश्नंय᳡ । जन्मंन्देुवानांविशंस्त्रिष्ष्वारोचुनेदिवः ॥५५॥
इन्द्रंविश्श्वाः ॥ इन्द्रंविश्श्वांऽअवीवृधन्त्समुद्रव्व्यंचसुङ्गिरं᳡ ॥ रुथी
तंमठ्रुथीनांवाजांनाॐसत्त्पंतिम्पतिंम् ॥५६॥ समितम् ॥ समितुङ्
सङ्कल्पेथाॐसम्प्रियौरोचिुष्णूसुंमनुस्यमांनौ ॥ इषुमूर्ज्जंमुभिसं
वसांनौ ॥ ५७ ॥ संवांम् ॥ संवाम्मनाॐसिसंव्व्रुतासमुंचित्ताम्या

कॅरम् ॥ अग्नेपुरीष्ष्याधिपाभंवत्त्वन्नुऽइषमूर्ज्जंठ्यजंमानायधेहि ॥
॥ ५८ ॥ अग्नेत्त्वम् ॥ अग्नेत्त्वम्पुरीष्ष्योरयिमान्पुष्टिमाँ २ऽअं
सि ॥ शिवाःकृत्त्वादिशुंःसर्व्वांःस्वंठ्योनिमिहासंदः ॥ ५९ ॥ भवं
तन्नः ॥ भवंतन्नुःसमंनसौसचेंतसावरेपसौं ॥ मायुज्ञठहिंठसिष्टमायु
ज्ञपंतिञ्जातवेदसौशिवौभंवतमुद्यनः ॥ ६० ॥ मातेवंपुत्रम् ॥ मातेव
पुत्रम्पृथिवीपुरीष्ष्यमुग्निठ्स्वेयोनांवभारुषा ॥ तांविश्श्वैर्देवैर्ऋतु
भिःसंविदानःप्प्रजापंतिर्विश्श्वकंर्म्मांविमुंञ्चतु ॥ ६१ ॥ [७] अ
सुंन्वन्तुमयंजमानम् ॥ असुंन्वन्तुमयंजमानमिच्छस्तेनस्येत्त्या

मत्त्विहितस्कंरस्य ॥ अन्यमुस्म्मादिच्छसातेऽइत्त्योनमोदेविनिर्ऋ
तेतुब्भ्यमस्तु ॥ ६२ ॥ नमःसुतेनिर्ऋतेतिग्मतेजोयस्म्मयंविचृता
बन्धमेतम् ॥ यमेनुत्त्वंयम्म्यासंविदानोत्तमेनाकेऽअधिरोहयैनम् ॥
॥ ६३ ॥ यस्यास्ते । घोरऽआसञ्जुहोम्म्येषाम्बन्धानामवसर्ज्जना
य ॥ यान्त्वाजनोभूमिरितिप्प्रमदन्तेनिर्ऋतिन्त्वाहम्परिवेदविश्श्व
तः ॥ ६४ ॥ यन्तेदेवीनिर्ऋतिराबबन्धपाशंग्ग्रीवास्वविचृत्त्यम् ॥ त
न्तेविष्ष्याम्म्यायुषोनमद्ध्यादथैतम्पितुमद्धिप्प्रसूतः ॥ नमोभूत्त्यै
येदञ्चकार ॥ ६५ ॥ निवेशनःसङ्गमनः ॥ निवेशनःसङ्गमनोवसू

नुांविश्वांरूपाभिचंष्ट्रेशचीभिः ॥ देवऽइंवसवितासुत्त्यधर्म्मैन्द्रोन
तंरुत्थौसमुरेपंथीनाम् ॥ ६६ ॥ सीरांयुञ्जन्ति । कुवयोंयुगाव्वितंन्वते
पृथक् ॥ धीरांदेवेषुसुम्नुया ॥ ६७ ॥ युनक्तसीरां ॥ युनक्तसीराव्वि
युगातंनुध्वङ्कृतेयोनौंवपतेहबीजंम् ॥ गिराचंश्श्रुष्टिःसभंराऽअसंन्नो
नेदींयुऽइत्सृण्युःपुक्कमेयांत् ॥ ६८ ॥ शुनंॅसु । फालाव्विकृषन्तुभू
मिंॅशनङ्कीनाशांऽअभियंन्तुवाहैः ॥ शुनांसीराहविषातोशंमानासु
पिप्पलाऽओषंधीःकर्त्तनास्म्मे ॥ ६९ ॥ घृतेनुसीतां ॥ घृतेनुसीताम
धुंनासमंज्यतांविश्वैर्द्देवैरनुंमतामुरुद्भिंः ॥ ऊर्ज्जस्वतीपयंसापिन्न्वं

मानास्म्मान्त्सींतुपयसाब्भ्यांवृत्त्स्व ॥ ७० ॥ लाङ्गंलुम्पवींरवत् ॥
लाङ्गंलुम्पवींरवत्सुशेवꣳसोमुपित्त्सुरु ॥ तदुद्वंपतिगामविंम्प्रफुर्व्यं
श्वुपीवंरीम्प्रस्त्थावद्द्रथुवाहंणम् ॥ ७१ ॥ कामंङ्कामदुघे । धुक्ष्वमि
त्त्रायुव्वरुंणायच ॥ इन्द्रांयुाश्विब्भ्यांम्पूष्णेप्प्रजाब्भ्युऽओषंधी
ब्भ्यः ॥ ७२ ॥ व्विमुंञ्चयध्म् ॥ व्विमुंञ्चयध्मघ्याद्देवयानुाऽअगंन्मुत
मंसस्प्पारमुस्य । ज्योतिंरापाम ॥ ७३ ॥ सुजूरब्दः । सुजूरब्दोऽ
अयंवोभिःसुजूरुषाऽअरुंणीभिः ॥ सुजोषंसावुश्श्विनादꣳसोंभिः
सजूःसूरऽएतंशेनसुजूर्व्वैश्श्वानरऽइडंयाघृतेनुस्वाहां ॥ ७४ ॥

[१३] याऽओषधीः ॥ याऽओषधीःपूर्व्वाजातादेवेभ्यस्त्रियुगम्पु
रा ॥ मनैनुबभ्रूणामहꣳशतन्धामानिसप्तच ॥ ७५ ॥ शतंवः ॥
शतंवोऽअम्बधामानिसहस्रमुतवोरुहः ॥ अधाशतक्रत्त्वोयूयमिम
म्मेऽअगदङ्कृत ॥ ७६ ॥ ओषधीःप्रति । मोदद्ध्वम्पुष्पवतीःप्रसू
वरीः ॥ अश्वाऽइवसजित्त्वरीर्व्वीरुधःपारयिष्ण्वः ॥ ७७ ॥ ओ
षधीरिति । मातरस्त्तद्वोदेवीरुपब्रुवे ॥ सनेयमश्वङ्गाव्वासऽआ
त्मानन्तवपूरुष ॥ ७८ ॥ अश्वत्थेवः ॥ अश्वत्थेवोनिषदनम्पर्णे
वोव्वसतिष्कृता ॥ गोभाजऽइत्किलासथयत्सनवथपूरुषम् ॥ ७९ ॥

यत्रौषधीः । सुमग्मंतुराजांनःसमिताविव ॥ विप्रुःसऽउच्यतेभि
षग्रंक्षोहामींवचातनः ॥ ८० ॥ अश्वावतीᳬसोमावतीम् ॥ अ
श्वावतीᳬसोमावतीमूर्ज्जयंन्तीमुदोजसम् ॥ आविंत्सिसर्वाऽओ
षधीरुस्माऽअंरिष्टतांतये ॥ ८१ ॥ उच्छुष्मांः ॥ उच्छुष्माऽओ
षधीनाङ्गावोगोष्ठादिवेरते ॥ धनᳫसनिष्यन्तीनामात्त्मानन्तवंपूरु
ष ॥ ८२ ॥ इष्कृतिर्न्नामं । वोमाताथोयूयᳫस्त्थनिष्कृतीः ॥ सी
राःपतुत्रिणीस्त्थनयदामयंतिनिष्कृथ ॥ ८३ ॥ अतिविश्वाः । प
रिष्ठास्तेनऽइवव्रजमक्रमुः ॥ ओषधीःप्राचुच्यवुर्यत्किञ्चंतन्वो

रपं॑ः ॥ ८४ ॥ यदि॒माः ॥ यदि॒मावा॒जय॑न्न॒हमोष॑धी॒र्हस्त॑ऽआद॒धे ॥
आ॒त्मायक्ष्म॑स्यनश्यतिपु॒राजी॑व॒गृभो॑यथा ॥ ८५ ॥ यस्यौष॑धीः ।
प्प्रसर्प्प॑थाङ्ग॑मङ्ग॒म्परु॑ष्प्परुः ॥ ततो॒यक्ष्मं॒विबा॑धध्वऽउ॒ग्रोम॑द्ध्यम॒शी
रि॑व॥८६॥सा॒कंय॑क्ष्म ॥ सा॒कंय॑क्ष्म॒प्रप॑त॒चाषे॑णकिकिदी॒विना॑ ॥ सा॒
कंवात॑स्य॒ध्राज्ज्या॑सा॒कन्न॑श्यनि॒हाक॑या॥८७॥शतं६००॥अ॒न्याव॑ः॥
अ॒न्यावो॒ऽअ॒न्याम॑व॒त्त्व॒न्यान्यस्या॒ऽउपा॑वत ॥ ताःसर्वाः॑संविदा॒नाऽ
इ॒दम्मे॒प्राव॑ता॒वच॑ः॥८८॥याःफ॒लिनीः॑ । याःफ॒लिनी॒र्याऽअ॑फ॒लाऽ
अ॑पु॒ष्पायाश्च॑पु॒ष्पिणीः॑ ॥ बृह॒स्पति॑प्रसूता॒स्तानो॑मुञ्च॒न्त्वꣳह॑सः

॥ ८९ ॥ मुञ्चन्तुंमा । शपुत्थ्युादथोंवरुणण्याुदुत ॥ अथोंयुमस्यु पड्वींशात्सर्व्वस्म्मादेवकिल्विषात् ॥ ९० ॥ अवुपतंन्तीरवदन् ॥ अवुपतंन्तीरवदन्दिवऽओषंधयुस्प्परिं ॥ यञ्जीवमुश्नवांमहैनसरिं ष्यातिपूरुषः ॥ ९१ ॥ याऽओषंधीः ॥ याऽओषंधीःसोमंराज्ञी र्बृह्वीःशुतविंचक्षणाः ॥ तासांमसित्त्वमुंत्तुमारङ्कामांयुशन्हृदे ॥९२॥ याऽओषंधीः ॥ याऽओषंधीःसोमंराज्ञीर्विष्ठिताःपृथिवीमनुं ॥ बृहु स्प्पतिंप्प्रसूताऽअस्यैसन्दंत्तवीर्य्यंम् ॥ ९३ ॥ याश्च ॥ याश्चेदमु पशृण्णवन्तियाश्चंदूरम्परांगताः ॥ सर्वाःसुङ्गत्त्यंवीरुधोस्यैसन्दंत्त

व्वीठ्यम् ॥ ९४ ॥ मावः ॥ मावोरिषत्त्खनितायस्म्मैचाहङ्खनामिवः
द्विपाच्चतुष्प्पादस्म्माकृष्ठसर्व्वमस्त्वनातुरम् ॥ ९५ ॥ ओषधयुङ्समम् ॥
ओषधयुङ्समवदन्तुसोमेनसुहराज्ञा ॥ यस्म्मैकृणोतिब्राह्मुणस्तष्ठ
राजन्पारयामसि ॥ ९६ ॥ नाशयित्रीव्बलासुस्याशंसऽउपुच्चिता
मसि ॥ अथोशुतस्युयक्ष्माणाम्पाकुरोरसिनाशनी ॥ ९७ ॥ त्त्वा
ङ्गन्धुर्व्वाः ॥ त्त्वाङ्गन्धुर्व्वाऽअखनुँस्त्वामिन्द्रुस्त्वाम्बृहुस्प्पतिः ॥ त्त्वा
मोषधेसोमोराजाव्विद्वान्यक्ष्मादमुच्च्यत ॥ ९८ ॥ सहस्वमे ॥
सहस्वमेऽअरातीःसहस्वपृतनायतः ॥ सहस्वुसर्व्वम्पाप्मानष्ठसह

मानास्योषधे ॥ ९९ ॥ दीर्घायुस्त्ते ॥ दीर्घायुस्त्तऽओषधेखनि
तायस्म्मैंचत्त्वाखनाम्म्यहम् ॥ अथोत्त्वन्दीर्घायुर्भूत्त्वाशतवल्शा
विरोहतात् ॥ १०० ॥ त्त्वमुत्तमा । स्योषधेतवृक्षाऽउपस्त्तयः ॥
उपस्त्तिरस्त्तुसोस्म्माकंय्योऽअस्म्माँऽअभिदासति ॥ १०१ ॥
[२७] मामाहिᳬसीज्जनितायः पृथिव्यायोवादिवᳬसत्त्यधर्म्माव्व्या
नट् ॥ यश्चापश्चन्द्राः प्प्रथमोजजानकस्म्मैदेवायहविषाव्विधेम ॥
॥ १०२ ॥ अब्भ्यावर्त्तस्व । पृथिवियज्ञेनपयसासह ॥ व्वपान्तेऽ
अग्निरिषितोऽअरोहत् ॥ १०३ ॥ अग्नेयत्त ॥ अग्नेयत्तेशुक्रंय्य

त्त्वन्द्रंठ्यत्त्पूतंठ्यञ्चंयुज्ञियंम् ॥ तद्देवेब्भ्योभरामसि ॥ १०४ ॥ इषु
मूर्ज्जम् ॥ इषुमूर्ज्जमुहमितऽआदंमृतस्युयोनिम्महिषस्युधारांम् ॥
आमुागोषुंविशुत्त्वातुनूषुजहांमिसेुदिमनिरामममीवाम् ॥ १०५ ॥
अग्नेतवं ॥ अग्नेतवुश्श्रवोवयोमाहिब्भ्राजन्तेऽअर्च्चयोविभावसो ॥
बृहद्भानुोशवंसुावाजंमुक्क्थ्युन्दधांसिदाशुषेंकवे ॥ १०६ ॥ पावुक
वंर्च्चाऽशुक्रवंर्च्चाऽ ॥ पावुकवंर्च्चाऽशुक्रवंर्च्चाऽअनूनवर्च्चाऽउदियर्षिभा
नुनां ॥ पुत्रोमातरांविचरुन्नपांवसिपृणक्षिरोदंसीऽउभे ॥ १०७ ॥ ऊ
र्ज्जोनपात् ॥ ऊर्ज्जोनपाज्जातवेदःसुशस्तिभिर्म्मन्दस्वधीतिभिर्हि

तः ॥ त्वेऽइषुꣳसन्दधुर्भूरिवर्पसश्चित्रोतयोव्वामजाताः ॥ १०८ ॥
इरुज्ज्यन्नग्ने । प्प्रथयस्वजन्तुभिरुस्म्मेरायोऽअमर्त्त्य ॥ सदर्शतस्य
व्वपुषोव्विराजसिपृणाक्षिसानुसिꣳक्क्रतुम् ॥ १०९ ॥ इष्कर्त्तारमद्ध्वरस्य ॥
इष्कर्त्तारमद्ध्वरस्यप्प्रचेतसङ्क्षयन्तꣳराधसोमहः ॥ रातिंव्वामस्यसु
भगाम्महीमिषन्दधासिसानसिꣳरयिम् ॥ ११० ॥ ऋतावानम्म
हिषम् । व्विश्वदर्शतमग्ग्निꣳसुम्म्नायदधिरेपुरोजनाः ॥ श्रुत्कर्ण्ण
ꣳसप्प्रथस्त्तमन्त्वागिरादैव्व्यम्मानुषायुगा ॥ १११ ॥ आप्प्यायस्व ।
समेतुतेव्विश्वतःसोमव्वृष्ण्यम् ॥ भवाव्वाजस्ययसङ्गथे ॥ ११२ ॥

सन्तें ॥ सन्तुपयांᳬसिसमुयन्तुवाजाऽसंवृष्ण्यांन्यभिमातिषा हः ॥ आप्प्यायमानोऽअमृतांयसोमदिविश्श्रवांᳬस्युत्तमानिधिष्व ॥ ११३ ॥ आप्प्यायस्व । मदिन्तमुसोमुविश्श्वेभिरᳬशुभिः ॥ भवांनऽसुप्प्रथस्त्तमुऽसखांवृधे ॥ ११४ ॥ आतें । वृत्त्सोमनोंयम त्त्परुमाच्चित्त्सुधस्त्थांत् ॥ अग्ग्नेत्त्वाङ्कांमयागिरा ॥ ११५ ॥ तुब्भ्यु न्ताऽ ॥ तुब्भ्युन्ताऽअंङ्गिरस्त्तमुविश्श्वांःसुक्षितयुऽपृथंक् ॥ अग्ग्नेका मांययेमिरे ॥११६॥ अग्ग्निःप्प्रियेषु ॥ अग्ग्निःप्प्रियेषुधामंसुकामोंभू तस्युभव्यंस्य ॥ सम्म्राडेकोविराजति ॥११७॥ [१६] इतिवाजस

नेयसंहितायांद्वादशोऽध्यायः ॥१२॥ श्रीवेदपुरुषायनमः ॥ अनुवाक्
सूत्रम् ॥ मयिगृह्णामिपञ्चदशध्रुवासिमधुवाताएकादशकौसम्यक्स्रवं
तिनवेमंमाषडपांत्वैकाऽयंपुरःपञ्चसप्ताष्टापञ्चाशत् ॥ मयिगृह्णामि ॥
मयिगृह्णाम्म्यग्ग्रेऽअग्निंरायस्पोषांयसुप्रजास्त्वायंसुवीर्य्याय ॥
मामुंदेवताःसचन्ताम् ॥ १॥ अपाम्पृष्ठम्॥अपाम्पृष्ठमंसियोनिरग्ग्नेः
संमुद्रमुभितंःपिन्वंमानम् ॥ वर्द्धमानोमुहाँऽआचुपुष्करेदिवोमात्रं
यावरिम्मणाप्रंथस्व ॥ २ ॥ ब्रह्मंजज्ञानम् ॥ ब्रह्मंजज्ञानम्प्रं
थुमम्पुरस्ताद्विसीमतःसुरुचोंवेनऽआंवः ॥ सवुद्ध्याऽउपमाऽअस्य

विष्ठाऽसुतरश्चयोनिमसंतश्चविवं॑ ॥ ३ ॥ हिरण्यगुर्भःसमंवर्त्त
ताग्ग्रेभूतस्यंजातःपतिरेकंऽआसीत् ॥ सदांधारपृथिवीन्द्यामुतेमा
ङ्कस्म्मैदेवायंहविषांविधेम ॥ ४॥ द्रप्सश्चंस्कन्द। पृथिवीमनुद्यामि
मञ्चयोनिमनुयश्चपूर्व्वं॑ ॥ समानंयोनिमनुसञ्चरंन्तन्द्रप्सञ्जुहो
म्म्यनुंसप्तहोत्राः ॥ ५ ॥ नमोंस्तु। सर्प्पेभ्योयेकेचंपृथिवीमनुं ॥
येऽअन्तरिक्षेयेदिवितेभ्यं॑ःसर्प्पेभ्योनमं॑ ॥ ६ ॥ याऽइषंवः ॥
याऽइषवोयातुधानांनांयेवावनस्पतींरनुं ॥ येवांवटेषुशेरंतेतेभ्यं॑
सर्प्पेभ्योनमं॑ ॥७॥ येवा। मीरोचनेदिवोयेवासूर्य्यंस्यरश्मिषुं ॥

येषामप्सुसदस्कृतन्तेभ्यःसर्पेभ्योनमः ॥ ८॥ कृणुष्वपाजः ॥
कृणुष्वपाजऽप्रसितिन्नपृथ्वीँय्याहिराजेवामवाँ२ऽइभेन ॥ तृष्वी
मनुप्प्रसितिन्द्रूणानोस्तासिविद्ध्यरक्षसस्तपिष्ठैः ॥ ९ ॥ तवभ्र
मासः ॥ तवभ्रमासऽआशुयापतन्त्यनुस्पृशधृषताशोशुचानः ॥ तपू
ꣳष्यग्नेजुह्वापतङ्गानसन्दितोविसृजविष्वगुल्काः ॥१०॥ प्रतिस्प
शः ॥ प्रतिस्पशोविसृजतूर्णितमोभवापायुर्विशोऽअस्याऽअदब्धः ॥
योनोदूरेऽअघशꣳसोयोऽअन्त्यग्नेमाकिष्टेव्यथिरादधर्षीत् ॥११॥ उद
ग्नेतिष्ठप्रत्यातनुष्वन्यमित्राँ२ऽओषतात्तिग्महेते ॥ योनोऽअरा

तिᳬ꣡ समिधानञ्चक्रे꣡नीचातन्धक्ष्यतसन्नशुष्कम् ॥ १२ ॥ ऊद्धौभव ।
ऊद्धौभवप्पतिविद्ध्याद्धस्मदाविष्कृणुष्वदैव्यान्यग्ने॥ अवस्थिरा
रातनुहियातुजूनामिमजामिम्प्रमृणीहिशत्रून् ॥ अग्निष्ट्वातेजसा
सादयामि ॥ १३ ॥ अग्निर्मूर्द्धा । दिवःककुत्पतिःपृथिव्याअ
यम् ॥ अपाᳬरेतािᳬसिजिन्वति ॥ इन्द्रस्यत्वौजसासादयामि ॥
॥ १४ ॥ भुवोयज्ञस्य ॥ भुवोयज्ञस्यरजसश्चनेतायत्रानियु
द्भिःसचसेशिवाभिः ॥ दिविमूर्द्धानन्दधिषेस्वर्षाञ्जिह्वामग्नेचकृषेह
व्यवाहम् ॥ १५ ॥ [१५] ध्रुवासि । धरुणास्तृताविश्वकर्म्मणा ॥

मात्त्वांसमुद्रऽउद्वधीन्मासुपर्णोव्यंथमानापृथिवीन्दृंᳫंह ॥ १६ ॥
प्रजापतिष्ट्वा । सादयत्त्वुपाम्पृष्ठेसमुद्रस्येमंन् ॥ व्यचंस्वतीम्प्रथं
स्वतीम्प्रथंस्वपृथिव्यूसि ॥ १७ ॥ भूरंसि ॥ भूरंसिभूमिरुस्यदिति
रसिविश्वधायाविश्वंस्युभुवंनस्यधुर्त्री ॥ पृथिवींय्यंच्छपृथिवीन्दृंᳫं
हपृथिवीम्माहिंᳫंसीः ॥ १८ ॥ विश्वंस्म्मैप्प्राणाय ॥ विश्वंस्म्मै
प्प्राणायांपानायंव्यानायोदानायंप्प्रतिष्ठायैचरित्रांय ॥ अग्निष्ट्वाभि
पांतुमह्यास्वस्त्याच्छर्दिषाशन्तंमेनुतयांदेवतंयाङ्गिरुस्वद्ध्रुवासीद ॥
॥ १९ ॥ काण्डांत्काण्डात्प्ररोहन्ती । परुषःपरुषुस्प्परिं ॥ एवानो

दूर्वेप्प्रतनुसुहस्त्रेणशुतेनंच ॥ २० ॥ याशुतेनं । प्प्रतुनोषिसुहस्त्रेणाव्वि
रोहंसि ॥ तस्यांस्तेदेवीष्टकेव्विधेमंहुविषांव्वयम् ॥ २१ ॥ यास्ते
ऽअग्गेसूर्य्येरुचोदिवंमातुन्न्वन्तिरुश्मिभिः ॥ ताभिन्नोऽअद्यस
र्वांभीरुचेजनांयनस्कृधि ॥ २२ ॥ यावः ॥ यावोदेवाःसूर्य्ये
रुचोगोष्ष्वश्वेषुयारुचंः ॥ इन्द्राग्गीताभिःसर्वाभीरुचंन्नोधत्त
बृहस्पते ॥ २३ ॥ व्विराड्ज्योतिः ॥ व्विराड्ज्योतिरधारयत्त्स्वरा
ड्ज्योतिरधारयत् ॥ प्रजापतिष्ट्वासादयतुपृष्ठेपृथिव्याज्ज्योतिष्मम
तीम् ॥ विश्वंस्म्मैप्प्राणायापानायंव्यानायव्विश्वञ्ज्योतिर्य्यच्छ ॥

अग्निष्टेऽधिपतिस्तया देवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवा सींद ॥ २४ ॥ मधुश्च ॥
मधुश्च माधवश्च वासन्तिकावृतूऽअग्नेरन्तःश्लेषोऽसि कल्पेतान्द्या
वापृथिवी कल्पन्तामापऽओषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथङ्मम ज्यै
ष्ठ्याय सव्रताः ॥ येऽअग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवीऽइमे ॥ वास
न्तिकावृतूऽअभिकल्पमानाऽइन्द्रमिव देवाऽअभिसंविशन्तु तया देवत
याङ्गिरस्वद्ध्रुवे सीदतम् ॥ २५ ॥ अषाढासि ॥ अषाढासि सहं
माना सहस्वारातीः सहस्व पृतनायतः ॥ सहस्रवीर्यासि सा मा जि
न्व ॥ २६ ॥ [११] मधु वाताः ॥ मधु वाताऽऋतायते मधुं क्ष

रन्तुसिन्धवः ॥ माध्वीर्न्नःसुन्त्वोषधीः ॥ २७ ॥ मधुनक्तम् ॥ म
धुनक्तमुतोषसोमधुमत्पार्थिवꣳरजः ॥ मधुद्यौरस्तुनःपिता ॥
॥ २८ ॥ मधुमान्नः ॥ मधुमान्नोवनस्पतिर्म्मधुमाँ२अस्तुसूर्य्यः ॥
माध्वीर्गावोभवन्तुनः ॥ २९ ॥ अपाङ्गम्भन् ॥ अपाङ्गम्भन्त्सीदमा
त्वासूर्य्योभितप्त्सीत्माग्निर्वैश्वानरः ॥ अच्छिन्नपत्राःप्रजाऽ
अनुवीक्षस्वानुत्त्वादिव्यावृष्टिःसचताम् ॥ ३० ॥ त्रीन्त्समुद्रा
न् ॥ त्रीन्त्समुद्रान्त्समसृपत्स्वर्ग्गानपाम्पतिर्वृषभऽइष्टकानाम् ॥ पु
रीषंवसानःसुकृतस्यलोकेतत्रगच्छयत्रपूर्व्वेपरेताः ॥ ३१ ॥ महीद्यौः

पृथिवीचनऽइमठ्युज्ञाम्मामक्षताम् ॥ ३२ ॥

विष्णोऽकम्र्माणि । पश्यतुयतोव्रतानिपस्पुशे ॥ इन्द्रस्ययुज्ज्युऽस
खा ॥ ३३ ॥ ध्रुवासि । धुरुणेताजज्ञेप्रथममुब्भ्योयोनिब्भ्योऽअधि
जातवेदाः ॥ सगायुत्र्यात्रिष्टुभानुष्टुभाचदेवेब्भ्योहुव्यंवहतुप्प्रजान
न् ॥३४॥ इषेराये ॥ रंमस्वुसहंसेद्युम्नऽऊर्जेऽअपत्त्याय ॥ सुम्म्राड
सिस्वराडसिसारस्वतौत्त्वोत्त्सौप्प्रावताम् ॥ ३५ ॥ अग्ग्नेयक्ष्व ॥
अग्नेयुक्ष्वाहियेवाश्श्वासोदेवसाधवः ॥ अरंवहन्तिमुन्यवे ॥ ३६ ॥
युक्ष्वाहि । देवुहूतमाँऽअश्वाँऽअग्ग्नेरुथीरिव ॥ निहोतापूर्व्यःसदः॥

॥ ३७ ॥ [११] सुम्म्यक्स्रंवन्ति । सुरितोनधेनांऽअन्तर्हृदामनंसा
पूयमांनाः ॥ घृतस्यधारांअभिचांकशीमिहिरुण्ययोंवेतुसोमद्ध्यैंऽ
अग्नेः ॥३८॥ ऋचेत्त्वां । रुचेत्त्वांभासेत्त्वाज्ज्योतिंषेत्त्वा ॥ अभूंदिदं
विश्वंस्यभुवंनस्यवाजिनमुग्नेर्वैश्वानुरस्यंच ॥ ३९ ॥ अग्निर्ज्ज्योतिं
पा ॥ अग्निर्ज्ज्योतिंपाज्ज्योतिष्मान्रुक्मोवर्च्चसावर्चस्वान् ॥ सहस्र
दाऽअंसिसहस्रांयत्त्वा ॥ ४० ॥ आदित्यङ्गर्भम् ॥ आदित्यङ्गर्भं
म्पयंसासमंङ्ग्धिसहस्रंस्यप्रतिमांविश्वरूपम् ॥ परिवृङ्धिहरंसामाभि
मंꣳस्त्थाःशुतायुंषङ्कृणुहिचीयमांनः ॥ ४१ ॥ वातंस्यजूतिं । वरुंण

स्यनाभिमश्वंअज्ञानᳫंसरिरस्यमध्ये ॥ शिशुन्नदीनाᳫंहरिमद्रिबु
ध्नमग्नेमाहिᳫंसीःपरमेव्योमन् ॥ ४२ ॥ अजंस्रमिन्दुम् ॥ अजंस्र
मिन्दुमरुषम्भुरण्युमग्निमीडेपूर्वचित्तिन्नमोभिः ॥ सपर्वभिर्ऋतुशः
कल्पमानोगाम्माहिᳫंसीरदितिंविराजम् ॥ ४३ ॥ वरूत्रीन्त्वष्टुः ॥
वरूत्रीन्त्वष्टुर्वरुणस्यनाभिमविंअज्ञानाᳫंरजसःपरस्मात् ॥ मही
ᳫंसाहस्रीमसुरस्यमायामग्नेमाहिᳫंसीःपरमेव्योमन् ॥ ४४ ॥ योऽ
अग्निः ॥ योऽअग्निरग्नेरध्यजायतशोकात्पृथिव्याऽउतवादिवस्प
रि ॥ येनंप्रजाविश्वकर्म्माजजानतमग्नेहेडःपरितेवृणक्तु ॥ ४५ ॥

चित्रन्देवानाम् ॥ चित्रन्देवानामुदंगादनीकुञ्चक्षुर्म्मित्रस्यवरुंणस्याग्ग्नेः ॥ आप्प्राद्यावांपृथिवीऽअन्तरिक्षर्ठसूर्य्यंऽआत्म्माजगंतस्तुस्त्थुषंश्च ॥ ४६ ॥ [९] इमम्मा । हिंर्ठसीर्द्विपादम्पशुर्ठसंहस्राक्षोमेधायचीयमानः ॥ मयुम्पशुम्मेधमग्ग्नेजुषस्वतेनंचिन्वानस्तन्वोनिषीद ॥ मयुन्तेशुगृंच्छतुयन्द्विष्मस्तन्तेशुगृंच्छतु ॥ ४७ ॥ इमम्मा । हिंर्ठसीरेकंशफम्पशुङ्कनिक्रुदंव्वाजिनंव्वाजिनेषु ॥ गौरमांरुण्यमनुंतेदिशामितेनंचिन्वानस्तन्वोनिषीद ॥ गौरन्तेशुगृंच्छतुयन्द्विष्मस्तन्तेशुगृंच्छतु ॥ ४८ ॥ इमर्ठसाहस्रम् ॥ इमर्ठसाहस्रर्ठशतधारमुत्संव्व्यु

च्च्यमानꣳसरिरस्यमध्ये ॥ घृतन्दुहानामदितिञ्जनायाग्नेमाहिꣳ सीःपरमेव्योमन् ॥ गवयन्तेशुगृच्छतयन्द्विष्मस्तन्तेशुगृच्छतु ॥ ॥ ४९ ॥ इममूर्णायुं । वरुणस्यनाभिन्त्वचम्पशूनान्द्विपदाश्चतुष्प दाम् ॥ त्वष्टुःप्प्रजानाम्प्रथमञ्जनित्रमग्नेमाहिꣳसीःपरमेव्योमन् ॥ उष्ट्रमारण्यमनुतेदिशामितेनचिन्वानस्तन्वोनिषीद ॥ उष्ट्रन्तेशुगृ च्छतुयन्द्विष्मस्तन्तेशुगृच्छतु ॥ ५० ॥ अजोहि ॥ अजोह्यग्नेरज निष्टशोकात्सोऽअपश्यज्जनितारमग्रे ॥ तेनदेवादेवतामग्रमायँस्ते नरोहमायन्नुपमेद्ध्यासः ॥ शरभमारण्यमनुतेदिशामितेनचिन्वा

नस्तुत्त्वोनिषीद॥शुरुभन्तेशुगृंच्छतुयन्द्विष्म्मस्त्तन्तेशुगृंच्छतु॥५१॥
त्वंठ्येविष्ठ। दाशुषोनॄँःपाहिशृणुधीगिरः॥ रक्षांतोकमुतत्त्मना ॥
॥ ५२ ॥ अपान्त्वा ॥ अपान्त्वेमंन्त्सादयाम्म्युपान्त्वोद्मंन्त्सादया
म्म्युपान्त्वाभस्म्मंन्त्सादयाम्युपान्त्वाज्ज्योतिंषिसादयाम्म्युपान्त्वा
यंनेसादयाम्म्यर्णवेत्त्वासदंनेसादयामिसमुद्रेत्त्वासदंनेसादयामिस
रिरेत्त्वासदंनेसादयाम्म्युपान्त्वाक्षयेसादयाम्म्युपान्त्वासाधिंषिसाद
याम्म्युपान्त्वासदंनेसादयाम्म्युपान्त्वांसुधस्त्थेसादयाम्म्युपान्त्वा
योनौसादयाम्म्युपान्त्वापुरीषेसादयाम्म्युपान्त्वापाथंसिसादयामि

गायुत्त्रेणंत्त्वाच्छन्दंसासादयामित्त्रैष्टुंभेनत्त्वाच्छन्दंसासादयामिपा
ङ्क्तेनत्त्वाच्छन्दंसासादयामि ॥ ५३ ॥ [१] अयम्पुरः ॥ अयम्पु
रोभुवस्तस्यंप्प्राणोभौंवायुनोंव्वसन्तःप्प्राणायनोगायुत्त्रीव्वांसन्तीगायु
त्त्र्यैगायत्रङ्गायत्रादुंपाꣳशुरुंपाꣳशोस्त्रिवृत्त्रिवृतोरथन्तुरंव्वसिष्ठऽऋ
षिंःप्प्रजापंतिगृहीतयात्त्वयांप्प्राणङ्गृंह्णामिप्प्रजाब्भ्यः ॥ ५४ ॥
अयन्दंक्षिणा । व्विश्श्वकंर्म्मातस्यमनोंव्विश्श्वकर्म्मणङ्ग्रीष्मोमांनस
स्त्रिष्टुब्ग्रैष्म्मीत्रिष्टुभंःस्वारꣳस्वारादंन्तर्य्यामोन्तर्य्यामात्पंञ्चद
शःपंञ्चदशाद्बृहद्बृरद्वाजऽऋषिंःप्प्रजापंतिगृहीतयात्त्वयामनोंगृह्णामि

प्प्रजाभ्यः ॥ ५५ ॥ अयम्पश्चात् ॥ अयम्पश्चाद्विश्वव्यचास्त
स्यचक्षुर्वैश्वव्यचसंवर्षाश्चाक्षुष्योजगतीवार्षीजगत्याऽऋक्समम्
ऋक्समाच्छुक्रःशुक्रात्सप्तदशःसप्तदशाद्वैरूपञ्जमदग्निरृषिःप्रजा
पतिगृहीतयात्त्वयाचक्षुर्गृह्णामिप्रजाभ्यः ॥ ५६ ॥ इदमुत्तरात्स्व
स्तस्यश्रोत्रꣳसौवꣳशरच्छ्रौत्र्यनुष्टुप्शारद्यनुष्टुभऽऐडमैडान्मन्थीम
न्थिनऽएकविꣳशऽएकविꣳशाद्वैराजंविश्वामित्रऋषिः प्रजापतिगृही
तयात्त्वयाश्रोत्रङ्गृह्णामिप्रजाभ्यः ॥ ५७ ॥ इयमुपरिमतिस्तस्यैवा
ङ्मात्याहैमन्तीवाक्पङ्क्तिर्हैमन्तीपङ्क्त्यैनिधनवन्निधनवतऽआग्रय

णात्त्रिणवत्त्रयस्त्रिँ्ँशौत्त्रिणवत्त्रयस्त्रिँ्ँशाभ्याँ्ँशाक्वररैवतेव्विश्वकर्म्मऽ
ऋषिः प्रजापतिगृहीतयात्वयावाचङ्गृह्णामिप्रजाभ्योलोकन्ताऽइन्द्र
म् ॥ "लोकम्पृणच्छिद्रम्पृणाथोसीदध्रुवात्त्वम् ॥ इन्द्राग्नीत्त्वाबृहस्प
तिरस्मिन्योनावसीषदन्॥१॥ ताऽअस्यसूददोहसः सोमँ्ँश्रीणन्ति
पृश्नयः ॥ जन्मन्देवानांव्विशस्त्रिष्वारोचनेदिवः ॥ २॥ इन्द्रंव्विश्वाऽ
अवीवृधन्त्समुद्रव्यचसङ्गिरः ॥ रथीतमँ्रथीनांव्वाजानाँ्ँसत्पति
म्पतिम् ॥ ३ ॥" ॥ ५८ ॥ [५] इति श्रीवाजसनेयसंहितायांत्रयो
दशोऽध्यायः ॥ १३ ॥ श्रीवेदपुरुषायनमः ॥ अनुवाकसूत्रम् ॥ ध्रुव

क्षितिःषट्सजूर्ऋतुभिर्मूर्द्धावयोर्द्विकाविन्द्राग्नीआयुर्मेषट्कावाशुस्त्रि
वृदेकाग्नेर्भागोस्येकयाचतुष्कावष्टावेकात्रिꣳशत् ॥ हरिः ॐध्रुवक्षिति
र्ध्रुवयोनिः ॥ ध्रुवक्षितिर्ध्रुवयोनिर्ध्रुवासिध्रुवंय्योनिमासीदसाधुया ॥
उख्यस्यकेतुम्प्रथमञ्जुषाणाश्विनाध्वर्यूसादयतामिहत्त्वा ॥ १ ॥
कुलायिनीघृतवती ॥ कुलायिनीघृतवतीपुरन्धिःस्योनेसीदसदनेपृ
थिव्याः ॥ अभित्त्वारुद्रावसवोगृणन्त्विमाब्रह्मपीपिहिसौभगायाश्विनाध्वर्यूसादयतामिहत्त्वा ॥ २ ॥ स्वैर्दक्षैः ॥ स्वैर्दक्षैर्दक्षपितेहसी
ददेवानाꣳसुम्नेबृहतेरणाय ॥ पितेवैधिसनवऽआसुशेवास्वावेशात

स्व्युसंविंशस्वाश्विनांध्वर्यूसांदयतामिहत्वा ॥ ३ ॥ पृथिव्याःपुरी
षम् ॥ पृथिव्याःपुरीषमस्यप्सोनामतान्त्वाविश्वेऽअभिगृंणन्तुदे
वाः ॥ स्तोमंपृष्ठाघृतवंतीहसीद्प्रजावंदस्मेद्रविणायंजस्वाश्विना
ध्वर्यूसांदयतामिहत्वा॥४॥आदित्यास्त्वा । पृष्ठेसांदयाम्यन्तरिक्ष
स्यधर्त्रींविष्टम्भंनींन्दिशामधिपत्नीम्भुवंनानाम्॥ऊर्म्मिर्द्रप्सोऽअपा
मसिविश्वकंर्म्मातऽऋषिरश्विनांध्वर्यूसांदयतामिहत्वा॥५॥शुक्रश्चं
शुक्रश्चशुचिंश्चग्रैष्म्मावृतूऽअग्नेरंन्तःश्लेषोसिकल्पेतान्द्यावांपृथिवी
कल्पंन्तामापऽओषंधयःकल्पंन्तामग्नयःपृथङ्मम्ज्यैष्ठ्यांयसव्रं

ताऽ ॥ येऽअग्नयुऽसमंनसोन्तुराद्यावांपृथिवीऽइमे ॥ ग्रैष्म्मांवृतूऽ
अंभिकल्पमानाऽइन्द्रंमिवदेवाअंभिसंविंशन्तुतयांदेवतंयाङ्गिरस्वद्ध्रु
वेसींदतम् ॥ ६ ॥ [६] सुजूरृतुभिं÷सुजूर्व्विधाभिः सुजूर्देवैर्व्वयोना
धैरग्नयेंत्त्वावैश्श्वानुरायाश्श्विनाध्वर्य्यूसांदयतामिहत्त्वांसुजूरृतुभिं÷
सुजूर्व्विधाभिं÷सुजूर्व्वसुंभिंऽसुजूर्देवैर्व्वयोनाधैरग्नयेंत्त्वावैश्श्वानुरायु
श्श्विनाध्वर्य्यूसांदयतामिहत्त्वांसुजूरृतुभिं÷सुजूर्व्विधाभिं÷सुजूरुद्रैंऽसु
जूर्देवैर्व्वयोनाधैरग्नयेंत्त्वावैश्श्वानुरायाश्श्विनाध्वर्य्यूसांदयतामिहत्त्वां
सुजूरृतुभिं÷सुजूर्व्विधाभिं÷सुजूरादित्यैंऽसुजूर्देवैर्व्वयोनाधैरग्नयेंत्त्वावै

श्वानरायाश्विनाध्वर्यूसादयतामिहत्त्वांसजूर्ऋतुभिं÷सजूर्विधाभिः
सजूर्विश्श्वैर्द्देवैःसजूर्द्देवैर्व्वयोनाधैरग्ग्नयेत्त्वावैश्श्वानरायाश्विनाध्व
र्य्यूसादयतामिहत्त्वा ॥ ७ ॥ प्प्राणम्मे । पाह्यपानम्मेपाहिव्यान
म्मेपाहिचक्षुर्म्मऽउर्व्याविभाहिश्श्रोत्रम्मेश्श्लोकय ॥ अपःपिन्न्वौ
षधीर्ज्जिन्न्वद्विपादवचतुष्प्पात्पाहिदिवोवृष्टिमेरय ॥ ८ ॥ [२]
मूर्द्धावयं÷प्प्रजापतिश्छन्दः÷क्षत्रंवयोमयन्दञ्छन्दोविष्टम्भोवयोधिप
तिश्छन्दोविश्श्वकर्म्मावयं÷परमेष्ठीच्छन्दोवस्तोवयोविवलञ्छन्दो
वृष्णिर्व्वयोविशालञ्छन्दःपुरुषोवयस्तन्द्रञ्छन्दोव्याघ्रोवयोनाधृष्ट

ञ्छन्दं÷सिर्ठहोव्वयंश्च्छदिश्च्छन्दं÷पष्ठवाड्डयोंवृहतीच्छन्दंऽउक्षाव्व
यं÷ककुप्प्छन्दंऽऋषभोव्वयं÷सतोवृहतीच्छन्दोनुड्वान्वयं÷ ॥ ९ ॥
अनुड्वान्वयं÷पङ्क्तिश्च्छन्दोधेनुर्व्वयोजगतीच्छन्दस्त्र्यविर्व्वयस्त्रिष्टुप्प्छ
न्दोदित्यवाड्डयोविराड्छन्दंऽपञ्चाविर्व्वयोगायत्रीच्छन्दस्त्रिवत्सोव्व
यंऽउष्णिकछन्दंस्तुर्य्यवाड्डयोनुष्टुप्प्छन्दोलोकन्ताऽइन्द्रम् ॥ १० ॥
[२] इन्द्राग्नीऽअव्यथमानाम् ॥ इन्द्राग्नीऽअव्यथमाना
मिष्टकान्दृर्ठहतंय्युवम् ॥ पृष्ठेनद्यावापृथिवीऽअन्तरिक्षञ्चविबाध

१ लोकम्पृण । २ ताअस्य । ३ इन्द्रंविश्वाः ।

से ॥ ११ ॥ व्विश्श्वकर्म्मात्त्वा । सादयत्त्वन्तरिक्षस्यपृष्ठेव्यचस्व
तीम्प्रथस्वतीमन्तरिक्षंय्यच्छान्तरिक्षन्दृᳬहान्तरिक्षम्माहिᳬसीः ॥
व्विश्श्वस्म्मैप्प्राणायापानायव्यानायोदानायप्प्रतिष्ठायैचरित्राय ॥
व्वायुष्ट्वाभिपातुमह्यास्वस्त्याच्छर्दिषाशन्तमेनतयादेवतयाङ्गिरस्व
द्ध्रुवासीद ॥ १२ ॥ शतम् ॥ ७०० राज्ञ्यसि ॥ राज्ञ्यसिप्प्राचीदि
ग्विराडसिदक्षिणादिक्सम्म्राडसिप्प्रतीचीदिक्स्वराडस्युदीची
दिगधिपत्न्यसिबृहतीदिक् ॥ १३ ॥ व्विश्श्वकर्म्मात्त्वा ॥ सादयत्त्व
न्तरिक्षस्यपृष्ठेज्ज्योतिष्म्मतीम् ॥ व्विश्श्वस्म्मैप्प्राणायापानायव्या

नायुर्विश्वस्युज्योतिर्य्यच्छ ॥ वायुष्टेऽधिपतिस्तयादेवतयाङ्गिरस्वद्ध्रु
वासीद ॥ १४ ॥ नभश्च । नभस्यश्चवार्षिकावृतूऽअग्नेरन्तःश्ले
षोसिकल्पेतान्द्यावापृथिवीकल्पन्तामापऽओषधयःकल्पन्तामु
ग्नयःपृथङ्ममज्यैष्ठ्यायुसव्रताः ॥ येऽअग्नयःसमनसोन्तराद्या
वापृथिवीऽइमे ॥ वार्षिकावृतूऽअभिकल्पमानाऽइन्द्रमिवदेवाऽअ
भिसंविशन्तुतयादेवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवेसीदतम् ॥ १५ ॥ इषश्च ॥
इषश्चोर्ज्जश्चशारदावृतूऽअग्नेरन्तःश्लेषोसिकल्पेतान्द्यावापृथिवी
कल्पन्तामापऽओषधयःकल्पन्तामग्नयःपृथङ्ममज्यैष्ठ्यायुस

व्रंताऽ ॥ यऽअग्नयुश्समंनसोन्तुराद्यावांपृथिवीइमे ॥ शारदावृतूऽ
अभिकल्पमानाऽइन्द्रमिवदेवाऽअभिसंविशन्तुतयादेवतयाङ्गिरस्व
द्ध्रुवेसीदतम् ॥ १६ ॥ [६] आयुम्मे । पाहिप्प्राणम्मेपाह्यपा
नम्मेपाहिव्यानम्मेपाहिचक्षुम्मेपाहिश्श्रोत्रम्मेपाहिवाचम्मेपिन्वम
नोमेजिन्वात्त्मानम्मेपाहिज्ज्योतिम्मेयच्छ ॥ १७ ॥ माच्छन्दः ।
प्प्रमाच्छन्दःप्प्रतिमाच्छन्दोऽअस्त्रीवयश्च्छन्दःऽपुङ्क्तिश्च्छन्दऽउ
ष्णिक्छन्दोबृहतीच्छन्दोनुष्टुप्छन्दोविराट्छन्दोगायत्रीच्छन्दस्त्रि
ष्टुप्छन्दोजगतीच्छन्दःपृथिवीच्छन्दः ॥ १८ ॥ पृथिवीच्छन्दो

न्तरिक्षञ्छन्दोद्यौश्च्छन्दुः समाश्च्छन्दोनक्षत्राणिच्छन्दोवाक्छ
न्दोमनश्च्छन्दःकृषिश्च्छन्दोहिरण्यञ्छन्दोगौश्च्छन्दोजाच्छन्दो
ऽश्वश्च्छन्दः ॥ १९ ॥ अग्निर्द्देवता । अग्निर्द्देवतावातोदेवतासूर्यो
देवताचन्द्रमादेवतावसवोदेवतारुद्रादेवतादित्यादेवतामरुतोदेवता
विश्वेदेवादेवताबृहस्पतिर्द्देवतेन्द्रोदेवतावरुणोदेवता ॥२०॥ मूर्द्धा
सि ॥ मूर्द्धासिराड्ध्रुवासिधरुणाधर्त्र्यसिधरणी ॥ आयुषेत्त्वावर्च्चसे
त्वाकृष्यैत्त्वाक्षेमायत्त्वा ॥ २१ ॥ यन्त्रीराट् ॥ यन्त्रीराड्यन्त्र्यसि

यमंनीध्रुवासिधरित्री ॥ इषेत्वोर्ज्जैत्वांरय्यैत्वापोषांयत्वालोकन्ताऽइ
न्द्रम् ॥ २२ ॥ [६] आशुस्त्रिवृत् ॥ आशुस्त्रिवृद्भान्तःपञ्चदशोव्यो
मासप्तदशोधरुणंऽएकविꣳशःप्रतूर्त्तिरष्टादशस्तपोनवदशोभीवर्त्तः
सविꣳशोवर्चोद्वाविꣳशःसम्भरणस्त्रयोविꣳशोयोनिश्चतुर्विꣳशोग
र्भाःपञ्चविꣳशऽओजस्त्रिणवःक्रतुरेकत्रिꣳशःप्रतिष्ठात्रयस्त्रिꣳशोब्र
ध्नस्यविष्टपंचतुस्त्रिꣳशोनाकःषट्त्रिꣳशोविवर्त्तोष्टाचत्वारिꣳशोधर्त्रं
चतुष्टोमः ॥ २३ ॥ [१] अग्नेर्भागः ॥ अग्नेर्भागोसिदीक्षायाऽ

---

१ लोकम्पृण । २ ताअस्य । ३ इन्द्रंविश्वाः ।

आधिपत्यम्ब्रह्मस्पृतन्त्रिवृत्स्तोमऽइन्द्रस्यभागोसिविष्णोराधि
पत्यङ्क्षत्रꣳस्पृतम्पञ्चदशस्तोमोनृचक्षसाम्भागोसिधातुराधिप
त्त्यञ्जनित्रꣳस्पृतꣳसप्तदशस्तोमोमित्रस्यभागोसिवरुणस्याधिप
त्त्यन्दिवोवृष्टिर्वातस्पृतऽएकविꣳशस्तोमोवसूनाम्भागः ॥ २४ ॥
वसूनाम्भागोसिरुद्राणामाधिपत्त्यञ्चतुष्पात्स्पृतञ्चतुर्विꣳशस्तोमऽ
आदित्यानाम्भागोसिमरुतामाधिपत्त्यङ्गर्भास्पृताःपञ्चविꣳशस्तो
मोदित्यैभागोसिपूष्णऽआधिपत्त्यमोजस्पृतन्त्रिणवस्तोमोदेवस्य
सवितुर्भागोसिबृहस्पतेराधिपत्त्यꣳसमीचीर्दिशस्पृताश्चतुष्टोम

स्तोमोयवानाम्भागः ॥ २५ ॥ यवानाम्भागोस्ययवानामाधिपत्त्य
म्प्रजास्पृताश्चतुश्चत्त्वारिꣳशस्तोमऋभूणाम्भागोसिविश्वेषान्देवा
नामाधिपत्त्यम्भूतꣳस्पृतन्त्रयस्त्रिꣳशस्तोमःसहश्च ॥ २६ ॥
सहश्च । सहस्यश्चहैमन्तिकावृतूऽअग्नेरन्तःश्लेषोसिकल्पेता
न्द्यावापृथिवीकल्पन्तामापऽओषधयःकल्पन्तामग्नयःपृथङ्मम
ज्यैष्ठ्यायसव्रताः ॥ येऽअग्नयःसमनसोन्तराद्यावापृथिवीऽइमे ॥
हैमन्तिकावृतूऽअभिकल्पमानाऽइन्द्रमिवदेवाऽअभिसंविशन्तुतया
देवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवेसीदतम् ॥ २७ ॥ [४] एकयास्तुवत । प्र

जाऽअधीयन्तप्प्रजापतिरधिपतिरासीत्त्रिसृभिरस्तुवतब्रह्मासृज्ज्य
तुब्रह्मणस्प्पतिरधिपतिरासीत्पुञ्चभिरस्तुवतभूतान्यसृज्ज्यन्तभू
तानाम्पतिरधिपतिरासीत्सुप्तभिरस्तुवतसप्तऽऋषयोसृज्ज्यन्तधा
ताधिपतिरासीन्नुवभिरस्तुवत ॥ २८ ॥ नुवभिरस्तुवत । पितरोसृ
ज्ज्युन्तादितिरधिपत्त्न्यासीदेकादशभिरस्तुवतऽऋतवोसृज्ज्यन्ता
र्तुवाऽअधिपतयऽआसँस्त्रयोदशभिरस्तुवतमासाऽअसृज्ज्यन्तसंव
त्सुरोधिपतिरासीत्पञ्चदशभिरस्तुवतक्षुत्त्रमसृज्ज्यतेन्द्रोधिपतिरा
सीत्सप्तदशभिरस्तुवतग्ग्राम्म्याःपुशवोसृज्ज्यन्तुबृहस्प्पतिरधिप

तिरासीन्नवदशभिरस्तुवत ॥ २९ ॥ नवदशभिरस्तुवत । शूद्रा
र्य्यावसृज्येतामहोरात्रेऽ अधिपत्नीऽआस्तामेकविँशत्यास्तुवतै
कशफाः पशवोसृज्यन्तवरुणोधिपतिरासीत्त्रयोविँशत्यास्तुवतक्षु
द्राः पशवोसृज्यन्तपूषाधिपतिरासीत्पञ्चविँशत्यास्तुवतारण्याः
पशवोसृज्यन्तवायुरधिपतिरासीत्सप्तविँशत्यास्तुवतद्यावापृथि
वीव्यैतांवसवोरुद्राऽआदित्याऽअनुव्यायँस्तऽएवाधिपतयऽआसन्नव
विँशत्यास्तुवत ॥ ३० ॥ नवविँशत्यास्तुवतवनस्पतयोसृज्यन्त
सोमोधिपतिरासीदेकत्रिँशतास्तुवतप्रजाऽअसृज्यन्तयवाश्चा

यंत्राश्च्चाधिपतयऽआसुँस्त्रयंस्त्रिꣳशतास्तुवतभूतान्यंशाम्म्यत्प्रजापं तिःपरमेष्ठ्यधिपतिरासील्लोँकन्ताऽइन्द्रंम् ॥ ३१ ॥ [४] इतिश्री वाजसनेयसंहितायांचतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥ श्रीवेदपुरुषायनमः ॥ अनुवाक्सूत्रम् अग्नेजातान् पञ्च रश्मिनासत्त्यायचतस्रः राज्ञ्यस्य यंपुरः पञ्चकौ अग्निर्मूर्द्धैकोनात्रिꣳशत् येनऽऋषयोष्टौ तपश्चनव सप्त पञ्चषष्टिः ॥ हरिःॐअग्नेजातान् ॥ अग्नेजातान्प्रणुदानःसपत्त्ना न्प्रत्त्यजातान्नुदजातवेदः ॥ अधिनोब्रूहिसुमनाऽअहेडँस्तवंस्यामुश

१ लोकम्पृण । २ ताअस्य । ३ इन्द्रंविश्वाः ।

म्म्मॉस्त्रिवरूॅथऽउद्गौ॥१॥सहसाजातान्॥सहँसाजाताऽप्प्रणुदानःसुप
त्क्काऽन्प्रत्यजाताञ्जातवेदोनुदस्व ॥ अधिनोब्रूहिसुमनुस्यमानोव्वयꣳ
स्यामुप्प्रणुदानःसुपत्क्कान् ॥ २ ॥ षोडशीस्तोमःषोडशीस्तोमऽओ
जोद्रविणञ्चतुश्चत्वारिꣳशस्तोमोवर्च्चोद्रविणम् ॥ अग्नेःपुरीषमस्य
प्प्सोनामुतान्त्वाव्विश्वेऽअभिगृणन्तुदेवाः ॥ स्तोमपृष्ठाघृतवतीहसीँ
दप्प्रजावदस्म्मेद्द्रविणायजस्व ॥ ३ ॥ एवश्च्छन्दः ॥ एवश्च्छन्दोव
रिवश्च्छन्दःशम्भुश्च्छन्दःपरिभूश्च्छन्दऽआच्छच्छन्दोमनुश्च्छ
न्दोव्यचश्च्छन्दःसिन्धुश्च्छन्दःसमुद्रश्च्छन्दःसरिरञ्छन्दःकुकु

प्पच्छन्दस्त्रिककुप्पच्छन्दः काव्यञ्छन्दोऽअङ्कुपञ्छन्दोक्षरपङ्क्तिश्च्छन्दः
पुदपङ्क्तिश्च्छन्दो विष्टारपङ्क्तिश्च्छन्दः क्षुरो भ्रजश्च्छन्दऽआच्छच्छ
न्दः प्रच्छच्छन्दः ॥ ४ ॥ आच्छच्छन्दः प्रच्छच्छन्दः ॥ संय
च्छन्दो वियच्छन्दो बृहच्छन्दो रथन्तरञ्छन्दो निकायश्च्छन्दो विवध
श्च्छन्दो गिरश्च्छन्दो भ्रजश्च्छन्दः संस्तुप्पच्छन्दोऽनुष्टुप्पच्छन्दऽएव
श्च्छन्दो वरिवश्च्छन्दो वयश्च्छन्दो वयस्कृच्छन्दो विष्पर्द्धाश्च्छ
न्दो विशालञ्छन्दश्च्छदिश्च्छन्दो दूरोहणञ्छन्दस्तन्द्रञ्छन्दोऽअ
ङ्काङ्कञ्छन्दः ॥ ५ ॥ [५] रश्मिमनासत्याय ॥ सत्याञ्जिन्वप्प्रेतिं

नाधर्म्मेणाधर्म्मञ्जिन्व दिवादिवञ्जिन्व सन्धिनान्तरिक्षेणा
न्तरिक्षञ्जिन्व प्प्रतिधिना पृथिव्या पृथिवीञ्जिन्व विष्टम्भेन वृष्ट्या वृष्टि
ञ्जिन्व प्प्रवयाह्नाहर्ञ्जिन्वानुया रात्र्या रात्रीञ्जिन्वोशिजा वसुभ्यो व
सूञ्जिन्व प्प्रकेतनादित्येभ्यऽआदित्याञ्जिन्व तन्तुनारायः ॥ ६ ॥
तन्तुना ॥ तन्तुना रायस्प्पोषेण रायस्प्पोषञ्जिन्व सꣳसर्प्पेण श्श्रु
ताय श्श्रुतञ्जिन्वैडेनौषधीभिरोषधीर्ज्जिन्वोत्तमेन तनूभिस्तनूर्ज्जिन्व
वयोधसाधीतेनाधीतञ्जिन्वाभिजिता तेजसा तेजो जिन्व ॥ ७ ॥
प्रतिपदसि । प्प्रतिपदे त्वानुपदस्यनुपदे त्वा सम्पदसि सम्पदे त्वा

तेजोंसितेजसेत्त्वात्रिवृदंसि ॥ ८ ॥ त्रिवृदंसि ॥ त्रिवृतैंत्त्वा
प्प्रवृदंसिप्प्रवृतैंत्त्वाविवृदंसिविवृतैंत्त्वासवृदंसि सवृतैंत्त्वाक्रमोस्या
क्रमायंत्त्वासङ्क्रमोसिसङ्क्रमायंत्त्वोत्क्रमोस्यत्क्रमायुत्त्वोत्क्रान्तिरस्यु
त्क्रान्त्यैत्त्वाधिपतिनोर्ज्जोर्ज्जञ्जिन्व ॥ ९ ॥ [४] राज्ञ्यंसि ॥
राज्ञ्यंसिप्प्राचीदिग्वसंवस्तेदेवाऽअधिपतयोग्निर्हेतीनाम्प्रतिधर्त्ता
त्रिवृत्त्वास्तोमं÷पृथिव्याᳬश्श्रयुत्त्वाज्ज्यमुक्थमव्यंथायैस्तभ्नातु
रथन्तरᳬसामप्प्रतिष्ठित्त्याऽअन्तरिक्षऽऋषयस्त्वाप्प्रथमजादेवेषुदि
वोमात्रंयावरिम्मणाप्प्रथन्तुविधर्त्ताचायमधिपतिश्चतेत्त्वासर्वेसंविदा

नानाकस्यपृष्ठेस्वुर्गेलुोकेयजमानञ्चसादयन्तु॥१०॥विराडसि ॥ वि
राडसिदक्षिणादिग्ग्रुद्रास्तेंदेवाऽअधिपतयुऽइन्द्रोहेतीनाम्प्रतिधुर्त्ताप
ञ्चदशस्त्वुास्तोमं÷पृथिव्याॐश्रयतुप्रऽउंगमुक्थमव्यथायैस्तभ्ना
तुवृहत्सामुप्रतिष्ठित्याऽअन्तरिक्षुऽऋषयस्त्वाप्रथमजादुवेषुदिवो
मात्रयावुरिम्मणाप्रथन्तुविधुर्त्ताचायमधिपतिश्चतेत्त्वुासर्वेसंविदाना
नाकस्यपृष्ठेस्वुर्गेलुोकेयजमानञ्चसादयन्तु ॥ ११ ॥ सुम्म्राड
सि ॥ सुम्म्राडसिप्रुतीचीदिगादुित्यास्तेंदेवाऽअधिपतयोवरुणोहे
तीनाम्प्रतिधुर्त्तासप्तदशस्त्वास्तोमं÷पृथिव्याॐश्रयतुमरुत्त्वुतीयमु

क्थमव्यंथायैस्तब्भ्रातुवैरूपꣳसामुप्प्रतिष्ठित्त्याऽअुन्तरिक्षुऽऋषयं
स्त्वाप्प्रथमुजादेवेषुदिवोमात्रंयावरिम्मणाप्प्रथन्तुविधुर्त्ताचायमाधिं
पतिश्चुतेत्त्वासर्वेसंविदानानाकंस्यपृष्ठेस्वुर्गेलोकेयजमानञ्चसादय
न्तु ॥ १२ ॥ स्वुराडंसि ॥ स्वुराडस्युदीचीदिङ्मुरुतंस्तेदेवाऽ
अधिपतयुःसोमोहेतीनाम्प्रंतिधुर्त्तैकविꣳशस्त्वास्तोमंःपृथिव्याꣳ
श्श्रंयतुनिष्कैवल्यमुक्थमव्यंथायैस्तब्भ्रातुवैराजꣳसामुप्प्रतिष्ठित्त्या
ऽअुन्तरिक्षुऽऋषयस्त्वाप्प्रथमुजादेवेषुदिवोमात्रंयावरिम्मणाप्प्रथ
न्तुविधुर्त्ताचायमाधिपतिश्चुतेत्त्वासर्वेसंविदानानाकंस्यपृष्ठेस्वुर्गेलो

केयजमानश्चसादयन्तु ॥ १३ ॥ अधिपत्न्यसि ॥ अधि
पत्न्यसिबृहतीदिग्विश्वेतेदेवाऽअधिपतयोबृहस्पतिर्हेतीनाम्प्रं
तिधुर्त्तात्रिणवत्रयस्त्रिᳪंशौत्त्वास्तोमौपृथिव्याᳫंश्रयतांवैश्वदेवा
ग्निमारुतेऽउक्थेऽअव्यथायैस्तभ्नीताᳫंशाक्वररैवतेसामनीप्रतिष्ठि
त्याऽअन्तरिक्षऽऋषयस्त्वाप्प्रथमजादेवेषुदिवोमात्रयावरिम्णाप्प्रं
थन्तुविधुर्ताचायमधिपतिश्चतेत्वासर्वेसंविदानानाकस्यपृष्ठेस्वर्ग्गे
लोकेयजमानञ्चसादयन्तु ॥ १४ ॥ [५] अयम्पुरः ॥ अयम्पुरो
हरिकेशःसूर्य्यरश्मिस्तस्यरथगृत्सश्चरथौजाश्चसेनानीग्ग्रामु

णण्यौ ॥ पुञ्जिकुस्त्थलाचंक्रतुस्त्थलाचाप्प्सुरसौदुडक्ष्णवं÷पुशवोहे
तिःपौरुषेयोवुधः प्प्रहेतिस्त्तेब्भ्योनमोऽअस्त्तुतेनोवन्तुतेनोमृडयन्तु
तेयन्द्दिष्म्मोयश्चनोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेदध्ध्मः ॥१५॥ अयन्दक्षिणा ॥
अयन्दक्षिणाद्विश्श्वकर्म्मातस्स्यरथस्वनश्चरथचित्रश्चसेनानीग्ग्रामु
णण्यौ ॥ मेनकाचसहजन्न्याचाप्प्सुरसौयातुधानाहेतीरक्षाꣳसि
प्प्रहेतिस्त्तेब्भ्योनमोऽअस्त्तुतेनोवन्तुतेनोमृडयन्तुतेयन्द्दिष्म्मोयश्च
नोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेदध्ध्मः ॥ १६ ॥ अयम्पश्चात् ॥ अयम्पश्चा
द्विश्श्वव्यचास्त्तस्स्यरथप्प्रोतश्चासमरथश्चसेनानीग्ग्रामण्यौ ॥ प्र

म्म्लोचन्तीचानुम्म्लोचन्तीचाप्सुरसौव्याघ्राहेतिःसुप्पाःप्प्रहेति
स्त्तेभ्योनमोऽअस्तुतेनोवन्तुतेनोमृडयन्तुतेयन्द्विष्ष्मोयश्चनोद्वेष्टि
तमेषाञ्जम्भेदध्मः ॥ १७ ॥ अयमुत्तरात् ॥ अयमुत्तरात्संयद्वसु
स्तस्यताक्ष्यश्चारिष्टनेमिश्चसेनानीग्ग्रामण्यौ ॥ विश्वाचीचघृ
ताचीचाप्सुरसावापोहेतिर्व्वातःप्प्रहेतिस्त्तेभ्योनमोऽअस्तुतेनोवन्तु
तेनोमृडयन्तुतेयन्द्विष्ष्मोयश्चनोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेदध्मः ॥१८॥ अ
यमुपरि ॥ अयमुपर्य्यर्व्वाग्ग्वसुस्तस्यसेनजिच्चसुषेणश्चसेनानीग्ग्रा
मण्यौ ॥ उर्व्वशीचपूर्व्वचित्तिश्चाप्सुरसावबस्फूर्ज्जन्हेतिर्व्विद्युत्प्रहेति

स्तेभ्यो नमोऽअस्तु ते नोऽवन्तु ते नो मृडयन्तु ते यन्द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि
तमेषां जम्भे दध्मः ॥१९॥ [५] अग्निर्मूर्द्धा ॥ अग्निर्मूर्द्धा दिवः ककु
त्पतिः पृथिव्याऽअयम् ॥ अपां रेतांसि जिन्वति ॥२०॥ अयम
ग्निः ॥ अयमग्निः सहस्रिणो वाजस्य शतिनस्पतिः ॥ मूर्द्धा कवीर
यीणाम् ॥ २१ ॥ त्वामग्ने ॥ त्वामग्ने पुष्करादध्यथर्वा निरमन्थत ॥
मूर्ध्नो विश्वस्य वाघतः ॥२२ ॥ भुवो यज्ञस्य ॥ भुवो यज्ञस्य रजसश्च
नेता यत्रा नियुद्भिः सचसे शिवाभिः ॥ दिवि मूर्द्धानन्दधिषे स्वर्षां जिह्वा
मग्ने चकृषे हव्यवाहम् ॥२३॥ अबोध्यग्निः ॥ अबोध्यग्निः समि

धाजनानाम्प्रतिंधेनुमिवायतीमुषासम् ॥ यह्वाऽइवप्रवयामुज्जिहा
नाःप्रभानवःसिस्रतेनाकमच्छ ॥ २४ ॥ अवोचामकवये ॥ अवोचा
मकवयेमेध्यायवचोवन्दारुवृषभायवृष्णे ॥ गविष्ठिरोनमसास्तो
मंमग्नौदिवीवरुक्ममुरुव्यञ्चमश्रेत् ॥ २५ ॥ अयमिह ॥ अयमिह
प्रथमोधायिधातृभिर्होतायजिष्ठोऽअध्वरेष्वीड्यः ॥ यमप्नवानोभृ
गवोविरुरुचुर्वनेषुचित्रंविभ्वंविशेविशे ॥ २६ ॥ जनस्यगोपाः ॥ जन
स्यगोपाऽअजनिष्टजागृविरग्निःसुदक्षःसुवितायनव्यसे ॥ घृतप्रती
कोबृहतादिविस्पृशाद्युमद्विभातिभरतेभ्यःशुचिः॥२७॥त्वामग्ने॥

त्वामंग्नेऽअङ्गिरसो॒गुहा॑हि॒तमन्व॑विन्दञ्छिश्रिया॒णंवनेवने ॥ सजाय
सेमुत्थ्यमानः॒सहो॑महत्त्वामाहुःसहंसस्पुत्रमं॑ङ्गिरः ॥२८॥सखा॑युःस
म्। सखा॑युःसंवः॒सुम्न्यञ्चमिषुंस्तोमंञ्चाग्नये ॥ वर्षिष्ठायक्षितीनाम्
र्जोनप्त्रेसहस्वते ॥२९॥ सऽसुमित्॥ सऽसुमिद्युवसेवृषन्नग्नेविश्वा
न्युर्य्यऽआ ॥ इडस्पुदेसमिध्यसेसनोवसून्याभंर ॥ ३० ॥ त्वाञ्चि
त्रश्रवस्तम ॥ त्वाञ्चित्रश्रवस्तमुहवन्तेविक्षुजन्तवः ॥ शोचिष्के
शम्पुरुप्रियाग्नेहव्यायवोढवे ॥३१॥ एनावः ॥ एनावोऽअग्निन्नम
सोर्जोनपातुमाहुवे॥प्रियञ्चेतिष्ठमरतिंस्वध्वरंविश्वस्यदूतममृतम् ॥

॥ ३२ ॥ विश्वस्यदूतम् ॥ विश्वस्यदूतममृतंविश्वस्यदूतममृतम् ॥
सयोजतेऽअरुषाविश्वभोजसासदुद्रवत्स्वाऽहुतः ॥ ३३ ॥ सदुद्रवत् ॥
सदुद्रवत्स्वाहुतःसदुद्रवत्स्वाहुतः ॥ सुब्रह्मायज्ञःसुशमीवसूनान्दे
वंराधोजनानाम् ॥ ३४ ॥ अग्नेवाजस्य ॥ अग्नेवाजस्यगोमतऽ
ईशानःसहसोयहो ॥ अस्मेधेहिजातवेदोमहिश्रवः ॥ ३५ ॥ सऽ
इधानः ॥ सऽइधानोवसुष्कविरग्निरीडेन्योगिरा ॥ रेवदस्मभ्यं
म्पुर्वणीकदीदिहि ॥ ३६ ॥ क्षपोराजन् ॥ क्षपोराजन्नुतत्मनाग्नेव
स्तोरुतोषसः ॥ सतिग्मजम्भरक्षसोदहप्रति ॥ ३७ ॥ भद्रोनः ॥
२०

भुद्रोनोऽअग्निराहुतोभुद्रारातिःसुभगभुद्रोऽअंध्वुरः ॥ भुद्राऽउतप्प्र
शंस्तयः ॥३८॥ भुद्राऽउत ॥ भुद्राऽउतप्प्रशंस्तयोभुद्रम्मनंःकृणुष्व
वृत्रतूर्य्ये ॥ येनांसुमत्सुंसासहंः ॥ ३९ ॥ येनांसुमत्सुं । सासहावं
स्त्थिरातंनुहिभूरिशर्द्धताम् ॥ वुनेमांतेऽअभिष्टिभिः॥४०॥अग्निन्त
म् ॥ अग्निन्तम्मंन्न्येयोवसुरस्तंय्यंय्यन्तिधेनवंः ॥ अस्तमर्वन्तऽआ
शवोस्तन्नित्त्यांसोवाजिनुऽइषंस्तोतृभ्युऽआभंर ॥ ४१ ॥ सोऽअ
ग्निः ॥ सोऽअग्निर्य्योवसुंर्गृणेसंय्यमायंन्तिधेनवंः ॥ समर्वन्तोरघुद्द
वुःसंसुजातासःसूरयुऽइषंस्तोतृभ्युऽआभर ॥ ४२॥ उभेसुंश्च

न्द्र ॥ उुभेसुꣳश्चन्द्रसुर्प्पिषोदर्व्वीꣳश्श्रीणीषऽआसनि ॥ उुतोनुऽउत्त्पुंपू
र्य्योऽउुक्थेषुंशवसस्प्पतऽइषꣳस्तोतृभ्युऽआभंर ॥४३॥ अग्नेतम्॥
अग्नेतमुद्याश्श्वन्नस्तोमैꣳक्रतुन्नभुद्रꣳहृदिस्प्पृशंम् ॥ ऋुद्ध्यामांतऽ
ओहैंः ॥४४॥ अधाहि ॥ अधाह्यग्नेक्रतोर्भुद्रस्युदक्षस्यसाधोः ॥ र
थीर्ऋतस्युबृहतोवुभूर्थं ॥४५॥ एभिर्न्नः ॥ एभिर्न्नोऽअर्कैर्भवांनोऽअ
र्वाङ्क्स्वुर्ण्णज्ज्योतिः ॥ अग्नेव्विश्श्वेभिꣳसुमनाऽअनीकैंः ॥ ४६ ॥
अग्निꣳहोतांरम् ॥ अग्निꣳहोतांरम्मन्न्येदास्वंन्तुंव्वसुꣳसूनुꣳसहं
सोजातवेदसुंव्विप्प्रन्नजातवेदसम् ॥ यऽऊर्द्ध्वयांस्वद्धुरोदेवोदेवाच्यांकृ

पा ॥ घृतस्युविंभ्राट्टिमनुंवाष्ट्टिशोचिषाजुह्वांनस्यसुर्पिषंः ॥ ४७ ॥
अग्ग्रेत्त्वम् ॥ अग्ग्रेत्त्वन्नोऽअन्तंमऽउतत्त्राताशिवोभंवावरूत्थ्यः ॥ व
सुरुग्ग्निर्वसुंश्श्रवाऽअच्छांनक्षिद्युमत्तंमठ्ठरुयिन्दाः । तन्त्त्वांशोचिष्ठदी
दिवःसुम्म्नायंनूनमींमहेसखिंब्भ्यः ॥ ४८ ॥ [२९] येनुऽऋषंयुस्तपंसासुत्रमायुन्निन्धांनाऽअुग्ग्निछंस्वंराभरंन्तः ॥ तस्मिन्
न्नहन्निदंधेनाकेंऽअुग्ग्निठ्ठ्यमाहुम्मर्नवस्तीर्ण्णबर्हिषम् ॥ ४९ ॥ त
म्पत्क्नींभिः ॥ तम्पत्क्नींभिरनुंगच्छेमदेवाःपुत्त्रैब्भ्रातृंभिरुतवाहिर
ण्ण्यैः ॥ नाकंङ्गृब्भ्णानाःसुंकृतस्यंलोकेतृतीयेंपृष्ठेऽअधिरोचुनेदिवः ।

॥ ५० ॥ आवाचऽ ॥ ॥ आवाचोमद्ध्यमरुहद्भुरण्युरयमग्निःसत्त्प
तिश्चेकितानऽ ॥ पृष्ठेपृथिव्व्यानिहितोदविद्युतदधस्पदङ्कृणुताँय्येपृ
तन्यवः ॥ ५१ ॥ अयमग्निः ॥ अयमग्निर्व्वीरतमोवयोधाऽसहस्रि
योद्योततामप्प्रयुच्छन् । विभ्राजमानऽसरिरस्यमद्ध्यऽउपप्प्रयाहि
दिव्यानिधाम ॥ ५२ ॥ सम्प्रच्यवद्ध्वमुप ॥ सम्प्रयाताग्नेपथोदेवया
नान्कृणुद्ध्वम् ॥ पुनःकृण्वानापितरायुवानान्वाताँसीत्त्वयितन्तुमे
तम् ॥ ५३ ॥ उद्बुद्ध्यस्व ॥ उद्बुद्ध्यस्वाग्नेप्प्रतिजागृहित्त्वमिष्टापूर्त्ते सꣳ
सृजेथामयञ्च ॥ अस्मिन्न्त्सधस्त्थेऽअद्ध्युत्तरस्मिन्विश्वेदेवायज

मानस्च्वसीदत॥५४॥येनुव्वहंसि ॥ येनुव्वहंसिसुहस्स्त्रंय्येनांग्ग्नेसर्व्ववेदुस
म्॥तेनुेमंय्युज्ञन्नौनयुस्वहैंवेषुगन्तंवे ॥ ५५॥ अुयन्तें॥ अुयन्तुेयोर्नि
र्ऋत्त्वियुोयतोंजुातोऽअरोंचथाः ॥ तञ्जुानन्नंग्ग्नुऽआरोहाथांनोव्वर्द्धयार्
यिम् ॥ ५६ ॥ [८] तपंश्च्च ॥ तपंश्च्चतपुस्युस्च्वशैंशिरावृतूऽअुग्ग्नेरं
न्तःश्लेपोंसिुकल्प्पेंताुद्द्यावांपृथिवीकल्प्पंन्तुामापुऽओषंधयुःकल्प्पं
न्तामुग्ग्नयुःपृथुङ्मुज्ज्यैष्ठ्यांयुसव्व्रंताः ॥ येऽअुग्ग्नयुःसमंनसोन्तु
राद्द्यावांपृथिवीऽइमे ॥ शैंशिरावृतूऽअंभिकल्प्पंमानाुऽइन्द्रंमिवदुेवाऽ
अंभिसंविंशन्तुतयांदुेवतंयाङ्गिरुस्वद्ध्रुवेसींदतम् ॥ ५७ ॥ पुरमेुष्ठी

त्त्वां । सादयतुदिवस्पृष्ठेज्ज्योतिष्मतीम् ॥ विश्वस्मैप्प्राणायापा
नायव्यानायविश्वञ्ज्योतिर्य्यच्छ ॥ सूर्य्यस्तेधिपतिस्तयादेवतया
ङ्गिरस्वद्ध्रुवासीद ॥ ५८ ॥ लोकम्पृण ॥ लोकम्पृणच्छिद्द्रम्पृणाथोसी
दद्ध्रुवात्त्वम् ॥ इन्द्राग्नीत्त्वाबृहस्पतिरस्मिन्न्योनावसीषदन् ॥५९॥
ताऽअस्य ॥ ताऽअस्यसूददोहसꣳसोमꣴश्रीणन्तिपृश्नयः ॥जन्मन्दे
वानांविशस्त्रिष्ष्वारोचनेदिवः ॥ ६० ॥ इन्द्रंविश्वाः ॥ इन्द्रंवि
श्वाऽअवीवृधन्त्समुद्रव्यचसङ्गिरः ॥ रथीतमꣳरथीनांवाजानाꣳस
त्पतिम्पतिम् ॥ ६१ ॥ प्रोथदश्वः ॥ प्रोथदश्वोनयवसेविष्ष्यन्यदा

मुहःसुँवर्णाद्धूयस्त्थांत् ॥ आदस्युव्वातोऽअनुंवातिशोचिरधंस्मते व्रजंनकृष्णमस्ति ॥ ६२ ॥ आयोष्ट्वां ॥ आयोष्ट्वासदनेसादयाम्यवतश्च्छायायांᳪसमुद्रस्युहृदये ॥ रुश्मीवतीम्भास्वतीमाया द्यांम्भास्यापृथिवीमोर्वुन्तरिक्षम् ॥ ६३ ॥ परमेष्ठीत्त्वां । सादयतुदिवस्पृष्ठेव्यचस्वतीम्प्रथंस्वतीन्दिवंठ्यच्छदिवन्दृᳪहदिवम्माहिᳪसीः ॥ विश्वंस्मैप्प्राणायापानायंव्यानायोदानायंप्प्रतिष्ठायै चरित्राय ॥ सूर्य्यस्त्वाभिपातुमुह्यास्वुस्त्याच्छर्दिषाशन्तमेनुतयादेवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवासीदतम् ॥६४॥ सुहस्रंस्यप्प्रमासि ॥ सुहस्रंस्य

प्प्रमासिसुहस्त्रंस्यप्प्रतिमासिसुहस्त्रंस्योन्मासिसाहस्त्रोसिसुहस्त्रांय
त्त्वा ॥ ६५ ॥ [१] इतिश्रीवाजसनेयसंहितायांपञ्चदशोऽ
ध्यायः ॥ १५ ॥ नमस्त्तेषोडश हिरण्यवाहवे उष्णीषिणे तक्षभ्यो
ज्येष्ठाय पञ्चकाः स्तुत्त्यायचतस्त्रः शम्भवायैका पार्यायपञ्च द्रापेऽ
अन्धसोविंशतिः नव षट्षष्टिः ॥ हरिः ॐनमस्त्ते॥नमंस्त्तेरुद्रमुन्यवंऽ
उतोतुऽइषवेनमः ॥ बाहुभ्यामुततेनमः॥ १ ॥ यातें॥यातेरुद्रशिवात्तु
नूरघोरापांपकाशिनी ॥ तयांनस्तुन्वाशन्तंमयागिरिशन्ताभिचांक
शीहि ॥ २ ॥ यामिषुंम ॥ यामिषुङ्गिरिशन्तहस्त्तेविभर्ष्यस्त्तंवे ॥

शिवाङ्गिरित्रताङ्कुरुमाहिᳪसीःपुरुषञ्जगत् ॥ ३ ॥ शिवेनवचसा ॥
शिवेनवचसात्वागिरिशाच्छावदामसि ॥ यथानःसर्वमिज्जगदयक्ष्म
ᳪसुमनाऽअसत् ॥ ४ ॥ अद्ध्यवोचत् ॥ अद्ध्यवोचदधिवक्ताप्प्रथ
मोदैव्योभिषक् ॥ अहीᳪश्चसर्वाञ्जम्भयन्त्सर्वाश्चयातुधान्न्योधरा
चीःपरासुव ॥ ५ ॥ असौयः ॥ असौयस्ताम्म्रोऽअरुणऽउतबब्भ्रुःसु
मङ्गलः ॥ येचैनᳪरुद्द्राऽअभितोदिक्षुश्रिताःसहस्रशोवैषाᳪहेडऽईम
हे ॥ ६ ॥ असौयः ॥ असौयोवसर्प्पतिनीलग्ग्रीवोविलोहितः ॥ उ
तैनङ्गोपाऽअदृश्श्रन्नदृश्श्रन्नुदहार्य्यःसदृष्टोमृडयातिनः ॥ ७ ॥ न

मौस्तु ॥ नमौस्तुनीलंग्ग्रीवायसहस्राक्षायमीढुषें ॥ अथोयेऽअं
स्युसत्त्वांनोहन्तेब्भ्योंकरुन्नमं÷ ॥ ८ ॥ प्रमुंञ्च ॥ प्रमुंञ्चधन्त्वंनु
स्त्त्वमुभयोरात्त्क्न्योंर्ज्ज्याम्॥याश्च्चंतेहस्तऽइषंवुःपराताभंगवोव्वप ॥
॥ ९ ॥ व्विज्ज्यन्धनुं÷ ॥ व्विज्ज्यन्धनु÷कपर्द्दिनोव्विशंल्ल्योबाणं
वाँ२ऽउत ॥ अनेंशन्नस्ययाऽइषंवऽआभुरंस्यनिषङ्गधिः ॥ १० ॥
यातैं ॥ यातैंहेतिम्मींढुष्टमहस्त्तेंबभूवंतेधनुं÷ ॥ तयास्म्मान्व्विश्श्व
तुस्त्त्वमंयुक्ष्मयापरिंभुज ॥ ११ ॥ परिते ॥ परिंतेधन्त्वंनोहेतिर
स्म्मान्वृंणक्तुव्विश्श्वतं÷ ॥ अथोयऽइंषुधिस्तवारेऽअस्स्मन्निधेंहितम् ॥

॥ १२ ॥ अवतत्त्यधनु ॥ अवतत्त्यधनुष्ट्वꣳसहस्राक्षशतेषुधे ॥ निशीर्य्यशल्ल्यानाम्मुखाशिवोनꣳसुमनाभव ॥ १३ ॥ नमस्ते ॥ नमस्तऽआयुधायानाततायधृष्णवे ॥ उभाब्भ्यामुततेनमोबाहुब्भ्यान्तवधन्न्वने ॥ १४ ॥ मानः ॥ मानोमहान्तमुतमानोऽअर्ब्भकम्मानऽउक्षन्तमुतमानऽउक्षितम् ॥ मानोवधीꣳपितरम्मोतमातरम्मानः प्प्रियास्तन्वोरुद्ररीरिषꣳ ॥ १५ ॥ मानस्तोके ॥ मानस्तोकेतनयेमानऽआयुषिमानोगोषुमानोऽअश्श्वेषुरीरिषꣳ ॥ मानोवीरान्नुद्रभामिनोवधीर्हविष्म्मन्तꣳसदमित्त्वाहवामहे ॥१६॥ [१६] शतम् ८००

नमोहिरंण्ण्यबाहवे ॥ नमोहिरंण्ण्यबाहवेसेनान्न्येदिशाञ्चपतंयेनमो
नमोंवृक्षेब्भ्योहरिंकेशेब्भ्यंःपशूनाम्पतंयेनमोनमंःशष्प्पिञ्जंरायत्त्वि
षींमतेपथीनाम्पतंयेनमोनमोहरिंकेशायोपवीतिनेंपुष्टानाम्पतंयेनमो
नमोंबब्भ्लुशायं ॥ १७ ॥ नमोंबब्भ्लुशायंव्याधिनेन्नांनाम्पतं
येनमोनमोंभवस्यंहेत्त्यैजगंताम्पतंयेनमोनमोंरुद्रायांततायिनेंक्षेत्त्रां
णाम्पतंयेनमोनमंःसूतायाहंन्त्यैवनांनाम्पतंयेनमोनमोरोहिंताय ॥
॥ १८ ॥ नमोरोहिंताय। स्त्थपतंयेवृक्षाणाम्पतंयेनमोनमोंभुवन्तयेंवा
रिवस्कृतायौषंधीनाम्पतंयेनमोनमोंमन्त्रिणेंवाणिजायकक्षांणाम्पतं

येनमोनमंऽउच्चैर्घोषायाक्रन्दयतेपत्तीनाम्पतयेनमोनमः कृत्स्नाय
तया ॥ १९ ॥ नमःकृत्स्नायतया ॥ धावतेसत्त्वनाम्पतयेनमोन
मःसहमानायनिव्याधिनऽआव्याधिनीनाम्पतयेनमोनमोनिषङ्गिणे
ककुभायस्तेनानाम्पतयेनमोनमोनिचेरवेपरिचरायारण्यानाम्पत
येनमोनमोवञ्चते ॥ २० ॥ नमोवञ्चते । परिवञ्चतेस्तायूना
म्पतयेनमोनमोनिषङ्गिणऽइषुधिमतेतस्कराणाम्पतयेनमोनमःसृ
कायिभ्योजिघांसद्भ्योमुष्णताम्पतयेनमोनमोसिमद्भ्योनक्तञ्च
रद्भ्योविकृन्तानाम्पतयेनमः ॥ २१ ॥ [५] नमऽउष्णीषिणे । गि

रिचरायं कुलुञ्चानाम्पतये नमो नमऽइषुमद्भ्यो धन्वायिभ्यश्च वो न
मो नमऽआतन्वानेभ्यः प्रतिदधानेभ्यश्च वो नमो नमऽआयच्छ
द्भ्योऽस्यद्भ्यश्च वो नमो नमो विसृजद्भ्यः ॥ २२ ॥ नमो विसृजद्भ्यो वि
ध्यद्भ्यश्च वो नमो नमः स्वपद्भ्यो जाग्रद्भ्यश्च वो नमो नमः शयाने
भ्यऽआसीनेभ्यश्च वो नमो नमस्तिष्ठद्भ्यो धावद्भ्यश्च वो नमो नमः
सभाभ्यः ॥ २३ ॥ नमः सभाभ्यः । सभापतिभ्यश्च वो न
मो नमोऽश्वेभ्योऽश्वपतिभ्यश्च वो नमो नमऽआव्याधिनीभ्यो वि
विध्यन्तीभ्यश्च वो नमो नमऽउगणाभ्यस्तृंहतीभ्यश्च वो नमो न

मौगुणेब्भ्यं॑ ॥ २४ ॥ नमौगुणेब्भ्यो । गुणपतिब्भ्यश्च्चवोन
मोनमोव्व्रातेब्भ्योव्व्रातपतिब्भ्यश्च्चवोनमोनमोगृत्सेब्भ्योगृत्सपति
ब्भ्यश्च्चवोनमोनमोव्विरूपेब्भ्योव्विश्श्वरूपेब्भ्यश्च्चवोनमोनमुंऽसेनां
ब्भ्यः ॥ २५ ॥ नमुंऽसेनांब्भ्यः । सेनानिब्भ्यश्च्चवोनमोनमौ
रथिब्भ्योऽअरथेब्भ्यश्च्चवोनमोनमंक्षत्तृब्भ्यं॑सङ्ग्रहीतृब्भ्यश्च्चवोन
मोनमोमहद्भ्योऽअर्ब्भकेब्भ्यश्च्चवोनमं॑ ॥ २६ ॥ [५] नमुस्त्त
क्षंब्भ्यः ॥ नमुस्त्तक्षंब्भ्योरथकारेब्भ्यश्च्चवोनमोनमुंऽकुलालेब्भ्यः
कुम्भारेब्भ्यश्च्चवोनमोनमौनिषादेब्भ्यं॑पुञ्जिष्ठेब्भ्यश्च्चवोनमोनमं॑

श्श्वनिभ्योमृगयुभ्यश्चवोनमोनमःश्वभ्यः ॥ २७ ॥ नमःश्व
भ्यः ॥ श्वपतिभ्यश्चवोनमोनमोभवायचरुद्रायचनमःशर्वायच
पशुपतयेचनमोनीलग्ग्रीवायचशितिकण्ठायचनमःकपर्दिने ॥२८॥
नमःकपर्दिने ॥ चव्युप्तकेशायचनमःसहस्राक्षायचशतधन्वनेच
नमोगिरिशयायचशिपिविष्टायचनमोमीढुष्टमायचेषुमतेचनमोह्र
स्वाय ॥ २९ ॥ नमोह्रस्वाय । चवामनायचनमोबृहतेचवर्षीयसे
चनमोवृद्धायचसवृधेचनमोग्र्यायचप्प्रथमायचनमऽआशवे ॥३० ॥
नमऽआशवे । चाजिरायचनमःशीघ्र्यायचशीभ्यायचनमऽ

ऊम्म्याँयचावस्वुन्न्यायचुनमौनादुयायंचुद्वीप्प्यांयच ॥ ३१ ॥
[५] नमौज्ज्येष्ठायं । चकनिष्ठायंचुनमं÷पूर्वुजायंचापरुजायं
चुनमौमद्ध्युमायंचापगुल्भायंचुनमोजघुन्न्यायचवुध्न्न्यायचुनमुः
सोभ्भ्यांय ॥ ३२ ॥ नमुःसोभ्भ्यांयच । प्प्रतिसुर्य्यांयचुनमो
याम्म्यांयचुक्षेम्म्यांयचुनमुश्श्लोक्यांयचावसान्न्यायचुनमऽउर्वु
र्य्यांयचुखल्ल्यांयचुनमुोवन्न्यांय ॥ ३३ ॥ नमुोवन्न्यांय । चुकक्ष्यां
यचुनमं÷श्श्रुवायंचप्प्रतिश्श्रुवायंचुनमंऽआशुषेणायचाशुरंथायचुन
मुश्शूरांयचावभेदिनेंचुनमौबिल्मिनें ॥ ३४ ॥ नमौबिल्मिनेंच

कवचिनेचनमोविम्मिणेचवरूथिनेचनमःश्रुतायचश्रुतसेनायचन
मोदुन्दुभ्यायचाहनन्यायचनमोधृष्णवे ॥ ३५ ॥ नमोधृष्णवे ।
चप्रमृशायचनमोनिषङ्गिणेचेषुधिमतेचनमस्तीक्ष्णेषवेचायुधिनेच
नमःस्वायुधायचसुधन्वनेच ॥ ३६ ॥ [५] नमःस्रुत्याय । च
पथ्यायचनमःकाट्यायचनीप्यायचनमःकुल्यायचसरस्यायच
नमोनादेयायचवैशन्तायचनमःकूप्याय ॥ ३७ ॥ नमःकूप्या
य । चावट्यायचनमोवीध्र्यायचातप्यायचनमोमेघ्यायचावि
द्युत्यायचनमोवर्ष्यायचावर्ष्यायचनमोवात्याय ॥ ३८ ॥

नमोव्वात्त्यांय । चुरेष्म्म्यांयचुनमोंव्वास्तुव्व्यायचव्वास्तुपायंचुनमुः
सोमांयचरुद्रायंचुनमंस्ताम्म्रायंचारुणायंचुनमंःशुङ्गवे ॥ ३९ ॥ न
मंःशुङ्गंव । चपशुपतंयेचुनमंऽउग्ग्रायंभीमायंचुनमोंग्ग्रेवधायंचदूरे
वुधायंचुनमोंहुन्त्रेचुहनीयसेचुनमोंवृक्षेब्भ्योहरिकेशेब्भ्योनमंस्ता
रायं ॥ ४० ॥ [४] नमंःशम्भुवायं ॥ नमंःशम्भुवायंचमयोभुवायं
चुनमंःशङ्करायंचमयस्करायंचुनमंःशिवायंचाशिवतंरायच ॥ ४१ ॥
[१] नमुःपाठ्यांय । चावाठ्यांयचुनमंःप्प्रतरंणायचोत्तरंणा
यचुनमुस्तीत्थ्यांयचकूल्ल्यांयचुनमुःशष्प्यांयचुफेन्न्यांयचुनमंः

सिकुत्त्याय ॥ ४२ ॥ नमं÷सिकुत्त्याय । चप्प्रवाह्याय चुनमं÷कि
शिलायंचक्षयुणायंचुनमं÷कपुर्द्दिनेंचपुलस्तयेंचुनमंऽइरिण्यायचप्प्र
पुत्थ्यायचुनमोव्व्रज्ज्यांय ॥ ४३ ॥ नमोव्व्रज्ज्यांय । चुगोष्ठ्यां
यचुनमुस्तल्प्यांयचुगेह्यांयचुनमोंह्रदुह्यायचनिवेष्ष्प्यायचुनमुं
काट्ट्यांयचगह्वरेष्ठायंचुनमुंशुष्क्यांय ॥ ४४ ॥ नमुंशुष्क्यांय । चह
रित्त्यायचुनमं÷ पाछंसुव्यायचरजुस्यायचुनमुोलोप्प्यांयचोलुप्प्या
यचुनमुऽऊर्व्व्यांयचुसूर्व्यांयचुनमं÷पुण्ण्यांय ॥ ४५ ॥ नमं÷पुण्ण्यांय ।
चपण्णशुदायंचुनमंऽउद्गुरमांणायचाभिग्घ्नतेचुनमंऽआखिदुतेचंप्प्र

खिदुतेचुनमऽइषुकृद्भ्योधनुष्कृद्भ्यश्चवुोनमुोनमोंवऽकिरिकेभ्योदे
वानुाꣳहृदयेभ्युोनमोंविचिन्वुत्केभ्युोनमोंविक्षिणुत्केभ्युोनमऽ
आनिर्हुतेभ्यः ॥ ४६ ॥ [५] द्रापेऽअन्धसꣳ ॥ द्रापेऽअन्ध
सस्पतुेदरिद्रुनीलंलोहित ॥ आसाम्प्रुजानामेषाम्पशूनाम्माभेर्म्मा
रोङ्मोचनुꣳकिञ्चुनाममत् ॥ ४७ ॥ इमारुद्राय । तुवसेकपर्द्दिनेक्ष
यद्वीरायुप्रभरामहेमुतीः ॥ यथाशमसद्द्विपदुेचतुष्पदेविश्वम्पुष्टङ्ग्रा
मेऽअुस्मिन्ननातुरम् ॥ ४८ ॥ यातें ॥ रुद्राशिवातुनूःशिवाविश्वा
हाभेषजी ॥ शिवारुतस्यभेषजीतयानोमृडजीवसे ॥ ४९ ॥ परि

नुः ॥ परिनोरुद्रस्यहेतिर्वृणक्तुपरित्वेषस्यदुर्मतिरघायोः ॥ अव स्थिरामघवद्भ्यस्तनुष्वमीढ्वस्तोकायतनयायमृड ॥ ५० ॥ मीढुष्टमशिवतम । शिवोनःसुमनाभव ॥ परमेवृक्षऽआयुधन्निधाय कृत्तिंवसानऽआचरपिनाकम्बिभ्रदागहि ॥ ५१ ॥ विकिरिद्रविलोहित । नमस्तेऽअस्तुभगवः ॥ यास्तेसहस्रꣳहेतयोन्यमस्मान्निवपन्तुताः ॥ ५२ ॥ सहस्राणिसहस्रशः ॥ सहस्राणिसहस्रशोबाह्वोस्तवहेतयः ॥ तासामीशानोभगवःपराचीनामुखाकृधि ॥ ५३ ॥ असङ्ख्यातासहस्राणि । येरुद्राऽअधिभूम्याम् ॥ तेषाꣳसहस्र

योजुनेवुधन्त्वानितन्मसि ॥ ५४ ॥ अस्मिन्मंहति ॥ अस्मिन्म
हत्यर्णवेन्तारिक्षेभवाऽअधि ॥ तेषांᳬसहस्रयोजुनेवुधन्त्वानितन्म
सि ॥ ५५ ॥ नीलंग्ग्रीवाᳬशितिकण्ठाᳬ ॥ नीलंग्ग्रीवाᳬशितिकण्ठा
दिवᳬरुद्राऽउपंश्रिताᳬ । तेषांᳬसहस्रयोजुनेवुधन्त्वानितन्मसि ॥
॥ ५६ ॥ नीलंग्ग्रीवाᳬशितिकण्ठाᳬ । शुर्वाऽअुधःक्षमाचुराः ॥ ते
षांᳬसहस्रयोजुनेवुधन्त्वानितन्मसि ॥ ५७ ॥ येवृक्षेषु । शुष्पिञ्ज
रानीलंग्ग्रीवाविलोहिताᳬ ॥ तेषांᳬसहस्रयोजुनेवुधन्त्वानितन्मसि ॥
॥ ५८ ॥ येभूतानाम् ॥ येभूतानामधिपतयोविशिखासᳬकपुर्दिनᳬ ॥

तेषांᳯंसहस्त्रयोजुनवुधन्वांनितन्मासि ॥ ५९ ॥ येपुथाम् ॥ येपुथा
म्पंथिरक्षंयऽएलबृदाऽआंयुर्युधं÷ ॥ तेषांᳯंसहस्त्रयोजुनवुधन्वांनित
न्मासि ॥ ६० ॥ येतीर्त्थानिं । प्पुचरंन्तिसृकाहंस्तानिषङ्गिणं÷ ॥ ते
षांᳯंसहस्त्रयोजुनेवुधन्वांनितन्मासि ॥ ६१ ॥ येन्नेषु । व्विविद्ध्यंन्तु
पात्रेषुपिवंतोजनांन्॥तेषांᳯंसहस्त्रयोजुनेवुधन्वांनितन्मासि ॥ ६२ ॥
यऽएुतावंन्तश्च॥यऽएुतावंन्तश्चभूयांᳯंसश्चुदिशोंरुद्द्रावितस्त्थिरे ॥ते
षांᳯंसहस्त्रयोजुनेवुधन्वांनितन्मासि ॥ ६३ ॥ नमोंस्त्तु । रुद्द्रेब्भ्युो
येदिविवेषांव्वुर्षमिषंवः ॥ तेब्भ्युोदशुप्प्राचीर्द्दशदाक्षिणादशंप्प्रुतीचीर्

दिशोदीचीर्दिशोर्ध्वाः ॥ तेभ्योनमोऽअस्तुतेनोवन्तुतेनोमृडयन्तुते यन्द्विष्मोयश्चनोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेदध्मः ॥ ६४ ॥ नमोस्तु । रुद्रे भ्योयेन्तरिक्षेयेषांवातऽइषवः ॥ तेभ्योदशप्राचीर्दशदक्षिणादश प्प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वाः ॥ तेभ्योनमोऽअस्तुतेनोवन्तुतेनोमृड यन्तुतेयन्द्विष्मोयश्चनोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेदध्मः ॥ ६५ ॥ नमो स्तु । रुद्रेभ्योयेपृथिव्यांय्येषामन्नमिषवः ॥ तेभ्योदशप्राचीर्द शदक्षिणादशप्प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वाः ॥ तेभ्योनमोऽअस्तुते नोवन्तुतेनोमृडयन्तुतेयन्द्विष्मोयश्चनोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेदध्मः ॥

॥ ६६ ॥ [२०] इति श्रीवाजसनेयसंहितायांषोडशोऽध्या
यः ॥ १६ ॥ अश्मन्नूर्जंदशनमस्तेपञ्चाग्निस्तिग्मेनननवचक्षुषःपिता
ष्टावाशुःशिशानःसप्तदशोदेनंक्रमध्वमाग्निनापञ्चदशकौशुक्रज्योतिःस
प्तेमथंस्तनंत्रयोदशननैकोनशतम् ॥ हरिः ॐअश्मन्नूर्जम् ॥ अश्मन्
नूर्जम्पर्वतेशिश्रियाणामद्भ्यऽओषधीभ्योवनस्पतिभ्योऽअधिस
म्भृतम्पयः ॥ तान्नऽइषमूर्जन्धत्तमरुतःसᳬरराणाऽअश्मँस्तेक्षु
न्मयितऽऊर्ग्गयन्द्विष्मस्तन्तेशुगृच्छतु ॥ १ ॥ इमामे.। अग्नऽ
इष्टकाधेनवःसन्त्वेकाचदशचदशचशतञ्चशतञ्चसहस्रञ्चसहस्रञ्चा

युतंश्चायुतंश्चानियुतंश्चानियुतंश्चप्प्रयुतश्चार्बुदञ्च्चन्न्यर्बुदञ्चसमुद्रश्चम
द्ध्यञ्चान्तंश्चपरार्द्धश्चैतामेंऽअग्नऽइष्टकाधेनवंःसन्त्वमुत्रामुष्मिँम
ल्लोके ॥२॥ ऋतवंस्त्थ॥ऋतवंस्त्थऽऋतावृधंऽऋतुष्ठास्त्थंऋतावृधंः॥
घृतश्चुतोमधुश्चुतोविराजोनामंकामदुघाऽअक्षीयमाणाः ॥ ३ ॥
समुद्रस्यत्त्वा ॥ समुद्रस्यत्त्वावंकयाग्नेपरिंव्ययामसि ॥ पावकोऽ
अस्म्मब्भ्यंᳫशिवोभंव ॥ ४ ॥ हिमस्यंत्त्वा ॥ जरायुणाग्नेपरिं
व्ययामसि ॥ पावकोऽअस्म्मब्भ्यंᳫशिवोभंव ॥ ५ ॥ उपज्ज्मन् ॥
उपज्ज्मन्नुपंवेतसेवंतरनदीष्ष्वा ॥ अग्नेपित्तमपामंसिमण्डूकिता

भिरागहिसेमन्नोयुज्ञम्पावकवर्णꣳशिवङ्कृधि ॥ ६ ॥ अपामिदम् ॥
अपामिदन्न्ययनꣳसमुद्रस्यनिवेशनम् ॥ अन्न्याँस्तेऽअस्मत्तपन्तु
हेतयः पावकोऽअस्मभ्यꣳशिवोभव ॥ ७ ॥ अग्नेपावक । रो
चिषामन्द्रयादेवजिह्वया ॥ आदेवान्वक्षियक्षिच ॥ ८ ॥ सनः ॥
पावकदीदिवोग्नेदेवाँ २ ऽइहावह ॥ उपयज्ञꣳहविश्चनः ॥ ९ ॥
पावकयायः ॥ पावकयायश्चितयन्त्याकृपाक्षामन्रुरुचऽउषसोन
भानुना ॥ तूर्वन्नयामन्नेतशस्यनूरणऽआयोघृणेनततृषाणोऽअजरः ॥
॥ १० ॥ [१०] नमस्ते ॥ नमस्तेहरसेशोचिषेनमस्तेऽअस्त्व

च्चिषे ॥ अन्याँस्तेऽअस्मत्तपन्तुहेतयः पावको ऽअस्मभ्यंशिवोभव ॥ ११ ॥ नृषदेवेट् ॥ नृषदेवेडप्सुषदेवेड्बर्हिषदेवेड्वनसदेवेड्स्वर्विदेवेट् ॥ १२ ॥ येदेवाः ॥ येदेवादेवानांय्यज्ञियायज्ञियाना ᳪ संव्वत्सरीणमुपभागमासते ॥ अहुतादोहविषोयज्ञेऽअस्मिन्त्स्वयम्पिबन्तुमधुनोघृतस्य ॥ १३ ॥ येदेवाः ॥ येदेवादेवेष्वधिदेवत्वमायन्येब्रह्मणः पुरऽएतारोऽअस्य ॥ येभ्योनऽऋतेपवतेधामकिञ्चननतेदिवोनपृथिव्याऽअधिस्नुषु ॥ १४ ॥ प्राणदाऽअपानदाः ॥ प्राणदाऽअपानदाव्यानदावर्च्चोदावरिवोदाः ॥ अन्याँस्तेऽअस्मत्तप

न्तुहेतयः पावकोऽअस्मभ्यंᳬशिवोभव ॥ १५ ॥ [१५] अग्ने
स्तिग्ममेनं । शोचिषायासद्विश्वन्यत्रिणम् ॥ अग्निर्नोवनतेरयि
म् ॥ १६ ॥ यऽइमा । विश्वाभुवनानिजुह्वदृषिर्होतान्यसीदत्पि
तान्नः ॥ सऽआशिषाद्रविणमिच्छमानःप्रथमच्छदवराँ२ ऽआ
विवेश ॥ १७ ॥ किंᳬस्विदासीदधिष्ठानमारम्भणङ्कतमास्वित्क
थासीत् ॥ यतोभूमिञ्जनयन्विश्वकर्म्माविद्यामौर्णोन्महिनाविश्व
चक्षाः ॥ १८ ॥ विश्वतश्चक्षुरुत । विश्वतोमुखोविश्वतोबाहु
रुतविश्वतस्पात् ॥ सम्बाहुभ्यान्धमतिसम्पतत्रैर्द्यावाभूमीज

नर्यन्देवऽएकः ॥ १९ ॥ किꣳस्वित ॥ किꣳस्विद्वनुङ्कऽउस
वृक्षऽआंसुयतोद्यावांपृथिवीनिंष्टतक्षुः ॥ मनींषिणोमनंसापृच्छतेदुत
द्यदुद्ध्यतिंष्ठद्भुवंनानिधारयंन् ॥ २० ॥ यातें ॥ यातुधामांनिपरमा
णियावुमायामंद्ध्युमाविश्वकर्म्मन्नुतेमा ॥ शिक्षासखिंभ्योहुवि
षिस्वधावःस्वुयंय्यंजस्वतुन्वंवृधानः ॥ २१ ॥ विश्वंकर्म्मंन्हुवि
षां । वावृधानःस्वुयंय्यंजस्वपृथिवीमुतद्याम् ॥ मुह्यंन्त्वुन्येऽअु
भितंःसुपत्न्कांऽइहास्म्माकंम्मुघवासूरिरंस्तु ॥ २२ ॥ वाचस्प्प
तिम् ॥ वाचस्प्पतिंविश्वकर्म्माणमूतयेंमनोजुवंवाजेंऽअुद्याहुवेम ॥

सनोविश्वानिहवनानिजोषद्विश्वशम्भूरवसेसाधुकर्म्मा ॥ २३ ॥
विश्वकर्म्मन्हविषा । वर्द्धनेनत्रातारमिन्द्रमकृणोरवध्यम् ॥
तस्मैविशःसमनमन्तपूर्वीरयमुग्रोविहव्योयथासत् ॥ २४ ॥
[९] चक्षुषःपिता । मनसाहिधीरोघृतमेनेऽअजनन्नम्नमाने ॥
यदेदन्ताऽअददृहन्तपूर्वऽआदिद्द्यावापृथिवीऽअप्रथेताम् ॥ २५ ॥
विश्वकर्म्माविमनाः ॥ विश्वकर्म्माविमनाऽआद्विहायाधातावि
धातापरमोतसन्दृक् ॥ तेषामिष्टानिसमिषामदन्तियत्रासप्तऽऋषी
न्परऽएकमाहुः ॥ २६ ॥ योनः । पिताजनितायोविधाताधामा

निवेदभुवनानिविश्वा ॥ योदेवानान्नामधाऽएकऽएवतꣳसम्प्रश्नम्भुवनायन्त्यन्या ॥ २७ ॥ तऽआयजन्तद्रविणꣳसमस्मा ऽऋषयः पूर्वेजरितारोनभूना ॥ असूर्त्तेसूर्त्तेरजसिनिषत्तेयेभूतानिसमकृण्वन्निमानि ॥ २८ ॥ परोदिवा । परऽएनापृथिव्यापरोदेवेभिरसुरैर्यदस्ति ॥ कꣳस्विद्गर्भम्प्रथमन्दध्रऽआपोयत्रदेवाः समपश्यन्तपूर्वे ॥ २९ ॥ तमित् ॥ तमिद्गर्भम्प्रथमन्दध्रऽआपोयत्रदेवाः समगच्छन्तविश्वे ॥ अजस्यनाभावध्येकमर्पितंयस्मिन्विश्वानिभुवनानितस्थुः ॥ ३० ॥ नतम् ॥ नतंविदाथयऽइमाजजानान्य

घुम्माकुमन्तंरम्बभूव ॥ नीहारेणप्प्रावृंतुाजल्प्याँचासुतृपंऽउक्थु
शासंश्चरन्ति ॥ ३१ ॥ ब्रिश्श्वकंम्मुाहि ॥ ब्रिश्श्वकंम्मुाह्यजंनिष्ट
देवऽआदिद्गन्धुर्व्वोऽअंभवद्विुतीयंः ॥ तृतीयंःपिुताजंनिुतौषंधीनामु
पाङ्गर्भुव्यदधात्त्पुरुत्रा ॥ ३२ ॥ [८] आुशुःशिशांनोवृषुभोनभी
मोघंनाघनःक्षोभंणश्चर्षणीनाम् ॥ सुङ्क्रन्दंनोनिमिुषऽएंकवीरश्शुतꣳ
सेनांऽअजयत्त्सुाकमिन्द्रंः ॥ ३३ ॥ सुङ्क्रन्दंनेनानिमिुषेणं । जिष्णु
नांयुत्त्कारेणंदुश्च्यवुनेनंधृष्ष्णुनां ॥ तदिन्द्रेंणजयतुतत्त्संहद्ध्वंयुधो
नरऽइषुंहस्त्तेनुवृष्ष्णां ॥ ३४ ॥ सऽइषुंहस्त्तैः ॥ सऽइषुंहस्त्तैःसनिं

षुङ्गिभिर्वुशीसॱञ्स्रष्ट्ासयुधुऽइन्द्रोगुणेनं ॥ सुद्दसृष्टजित्सोमुपाबा
हुशर्द्ध्युंग्रधंन्वाप्प्रतिंहिताभिरस्ता ॥ ३५ ॥ बृहंस्प्पतेपरिं । दी
युारथेनरक्षोहामित्राँ॒ ऽअपुबाधंमानः ॥ प्प्रभुअन्त्सेनाःप्प्रमृ
णोयुधाजयंन्नुस्माकंमेद्ध्यविताुरथांनाम् ॥ ३६ ॥ वलविज्ञायस्त्थ
विरः ॥ वलविज्ञायस्त्थविरुःप्प्रवीरुःसहंस्वाञ्वाजीसहंमानऽउुग्ग्रः॥
अभिवीरोऽअभिसंत्त्वासहोजाजैत्रमिन्द्ररथुमातिष्ठगोवित् ॥ ३७ ॥
गोत्रभिदङ्गोविदंम् ॥ गोत्त्रभिदङ्गोविदंवज्ज्रबाहुञ्जयंन्तुमज्ज्मंप्प्र
मृणन्तुमोजंसा ॥ इमर्ठ्ठसंजाताऽअनुंवीरयद्धमिन्द्रर्ठ्ठसखायोऽअ

नुस८रंभद्वम् ॥ ३८ ॥ अभिगोत्राणि ॥ अभिगोत्राणिसहंसागाहेमा
नोदुयोव्वीरःशतमंन्युरिन्द्रः ॥ दुश्च्यवनःपृतनाषाडंयुद्ध्योस्माकु
ष्सेनाऽअवतुप्प्रयुत्सु ॥ ३९ ॥ इन्द्रंऽआसाम् ॥ इन्द्रंऽआसान्नेता
बृहस्पतिर्द्दक्षिणायुज्ञःपुरऽएंतुसोमः ॥ देवसेनानांमाभिभञ्जतीना
ञ्जयंन्तीनाम्मरुतोंयुन्त्वग्ग्रंम् ॥ ४० ॥ इन्द्रंस्युवृष्णः ॥ इन्द्रंस्यु
वृष्णोव्वरुंणस्युराज्ञंऽआदित्यानांम्मरुताᳬंशर्द्धंऽउग्ग्रम् ॥ मुहाम
नसाम्भुवनच्च्युवानाङ्घोषोंदेवानाञ्जयंतामुदंस्त्थात् ॥ ४१ ॥ उद्धं
षय । मघवन्नायुंधान्युत्सत्त्वंनाम्मामकानाम्मनांᳬंसि ॥ उद्वृ

त्रहंस्वाजिनांवाजिनांहन्युद्धृथांनाअश्वर्यतांठ्यन्तुघोषाः ॥ ४२ ॥ अ
स्माकमिन्द्रःसमृतेषुध्वजेष्वस्माकंठयाइषवस्ताजयन्तु ॥ अ
स्माकंवीराउत्तरेभवन्त्वस्माँ२ उंदेवाअवताहवेषु ॥ ४३ ॥
अमीषांश्चित्त । म्प्रतिलोभयन्तीगृहाणाङ्गान्यप्वेपरेहि ॥ अ
भिप्प्रेहिनिर्दहहृत्सुशोकैरन्धेनामित्रास्तमंसासचन्ताम् ॥ ४४ ॥
अवसृष्टापरा । पतशरव्येब्रह्मसंशिते ॥ गच्छामित्रान्प्रप
द्यस्वमामीषाङ्कञ्चनोच्छिषः ॥ ४५ ॥ प्रेत ॥ प्रेताजयतानरइन्द्रो
वःशर्मयच्छतु ॥ उग्रावःसन्तुबाहवोनाधृष्यायथासथ ॥ ४६ ॥

असौया । सेनांमरुतुःपरेषामुब्भ्यैतिनुओजंसुास्पर्द्धमाना ॥ ता
गूंहतुतमुसापंव्रतेनुयथामीऽअुन्योऽअुन्यन्नजुानन् ॥ ४७ ॥ यत्रं
बुाणाः । सुम्पतंन्तिकुमाराविंशिखाऽइंव ॥ तन्नुऽइन्द्रोवृहुस्प
तिरदिंतिुःशम्र्मंयच्छतुविश्श्वाहाशर्म्मंयच्छतु ॥ ४८ ॥ मर्म्मा
णिते ॥ मर्म्माणितेव्वर्म्मणाच्छादयामिसोमंस्त्वाराजामृतेनानुं
वस्ताम् ॥ उरोर्व्वरीयोव्वरुंणस्तेकृणोतुजयंन्तुन्त्वानुंदेवामंदन्तु ॥
॥ ४९ ॥ [१७] उदेंनम् ॥ उदेंनमुत्तरान्नुयाग्ग्नेघृतेनाहुत ॥ रायस्पो
षेणुसꣳसृंजप्प्रुजयांचबुहूङ्कृधि ॥५०॥ शतम् १००॥इन्द्रेमम् ॥ इन्द्रे

मम्प्रंतुराम्नंयसजातानांमसद्दृशी ॥ समैनुंव्वर्चसासृजदेवानाम्भागु दाऽअंसत् ॥५१॥ यस्यंकुम्मर्श् ॥ यस्यंकुम्मौगृहेहुविस्तमंग्ग्नेवर्द्धया त्त्वम् ॥ तस्म्मैदेवाऽअधिंब्रुवन्नुयञ्चब्रह्मणुस्पतिं÷ ॥ ५२ ॥ उदु त्त्वा ॥ उदुंत्त्वाव्विश्श्वैदेवाऽअग्ग्नेभरंन्तुचित्तिभिः ॥ सनौभवाशिव त्त्वंᳬसुप्प्रतीकोव्विभावंसुः ॥ ५३ ॥ पञ्चदिशं÷ ॥ पञ्चादिशोदैवी र्य्युज्ञमंवन्तुदेवीरपामंतिन्दुर्म्मुतिम्बाधमानाः ॥ रायस्प्पोषेयुज्ञप तिमुाभजंन्तीरायस्प्पोषेऽअधियुज्ञोऽअंस्त्थात् ॥ ५४ ॥ समिंद्धेऽ अग्ग्नौ ॥ समिंद्धेऽअग्ग्नावधिमामहानऽउक्थपंत्त्रुऽईड्यौगृभीतः ॥ तु

स्तङ्घर्म्मम्परिगृह्यायजन्तोर्ज्जायद्युज्ञमयंजन्तदेवाः ॥ ५५ ॥ दै
व्यायधुत्रे ॥ जोष्ट्रैदेवश्श्रीश्श्रीमनाश्शुतपयाः ॥ परिगृह्यदेवायज्ञ
मायन्देवादेवेभ्योऽअद्धुर्य्यन्तोऽअस्त्थुः ॥ ५६ ॥ वीतर्ठहविः । शं
मितर्ठशमितायुजध्यैतुरीयोयुज्ञोयत्रहुव्यमेति ॥ ततोवाकाऽआशि
षोनोजुषन्ताम् ॥ ५७ ॥ सूर्य्यरश्मिर्हरिकेशःपुरस्तात्सवितांज्योे
तिरुदयाः ऽअजस्रम् ॥ तस्यपूषाप्प्रसुवेयातिविद्वान्त्सम्पश्यन्विव
श्वा भुवनानिगोपाः ॥ ५८ ॥ विमानऽएषः ॥ विमानऽएषदिवोम
ध्यऽआस्तऽआपप्प्रिवान्रोदसीऽअन्तरिक्षम्॥सविश्श्वाचीरभिचष्टे

घृताचीरन्तरापूर्वमपरश्चकेतुम् ॥ ५९ ॥ उक्षासमुद्रः ॥ उक्षासमु
द्रोऽअरुणःसुपर्णःपूर्वस्ययोनिम्पितुराविवेश ॥ मद्ध्येदिवोनिहितः
पृश्निरश्मा विचक्रमेरजसस्पात्यन्तौ ॥ ६० ॥ इन्द्रंविश्वाः ॥ इ
न्द्रंविश्वाऽअवीवृधन्त्समुद्रव्यचसङ्गिरः ॥ रथीतमर्ठरथीनांवाजा
नाठंसत्पतिम्पतिम् ॥ ६१ ॥ देवहूर्यज्ञः ॥ देवहूर्यज्ञऽआच
वक्षत्सुम्नहूर्यज्ञऽआचवक्षत् ॥ यक्षदग्निर्देवोदेवाँ ऽआचवक्ष
त् ॥ ६२ ॥ वाजस्यमा । प्रसवऽउदग्राभेणोदग्रभीत् ॥ अधास
पत्नानिन्द्रोमेनिग्राभेणाधराँ अकः ॥ ६३ ॥ उदग्राभञ्च । नि

म्याभश्चब्रह्मदेवाऽअवीवृधन् ॥ अधासुपत्नांनिन्द्राग्नीमेंविषूचीना
न्व्यस्यताम् ॥ ६४ ॥ [१५] क्रमंध्वमग्निनां ॥ क्रमंद्ध्वमग्निनाना
कुमुक्ख्यर्द्धहस्तेषुविब्भ्रंतः ॥ दिवस्पृष्ठंस्वंर्गत्वामिश्राद्देवेभि
राद्ध्वम् ॥ ६५ ॥ प्राचीमनु । प्प्रदिशम्प्रेहिंविद्वानग्नेरंग्नेपुरोऽअं
ग्निर्भवेह ॥ विश्वाऽआशादीद्यांनोविभाह्यूर्ज्जंन्नोधेहिद्विपदेचतुष्प
दे ॥ ६६ ॥ पृथिव्याऽअहम् ॥ पृथिव्याऽअहमुदन्तरिक्षमारुह
मुन्तरिक्षाद्दिवमारुहम् ॥ दिवोनाकंस्यपृष्ठात्स्वर्ज्ज्योतिरगामहम् ॥
॥ ६७ ॥ स्वर्य्यन्तः ॥ स्वर्य्यन्तोनापेक्षन्तऽआद्यांरोहन्तिरोद

सी ॥ युज्ञंव्येविश्वतोधारऽसुविद्वाऽंसोवितेनिरे ॥ ६८ ॥ अग्ने प्प्र ॥ अग्नेप्प्रेहिप्प्रथमोदेवयुतांचक्षुर्देवानांमुतमर्त्यानाम् ॥ इयंक्ष माणाभृगुभिः सुजोषाः स्वर्व्यन्तुयजमानाः स्वस्ति ॥ ६९ ॥ न क्तोषासा ॥ नक्तोषासासमनसाविरूपेधापयेतेशिशुमेकंऽसमीची ॥ द्यावाक्षामारुक्मोऽअन्तर्विभातिदेवाऽअग्निन्धारयन्द्रविणोदाः ॥ ॥ ७० ॥ अग्नेसहस्राक्ष । शतमूर्द्धञ्छतन्तेप्प्राणाः सहस्रंव्यानाः ॥ त्वऽसाहस्रस्यरायऽईशिषेतस्मैतेविधेमवाजायस्वाहा ॥ ७१ ॥ सुपर्णोसि । गुरुत्मान्पृष्ठेपृथिव्याःसीद ॥ भासान्तरिक्षमापृण

ज्ज्योतिषादिवमुत्तंभानुतेजंसादिशऽउदर्दृह ॥ ७२ ॥ आजुह्वानंऽसु
प्प्रतीकः । पुरस्तादग्ग्नेस्वँयोनिमासीदसाधुया ॥ अस्म्मिन्त्सध
स्त्थेऽअद्ध्युत्तरास्म्मिन्विश्श्वेदेवायजमानश्चसीदत ॥ ७३ ॥ ताᳬ
संवितुः ॥ ताᳬसवितुर्वरेण्ण्यस्यचित्रामाहंवृणेसुमतिंविश्श्वजन्न्या
म् ॥ यामंस्यकण्ण्वोऽअदुहत्प्रपीनाᳬसहस्रधाराम्पयंसामहीङ्गाम् ॥
॥ ७४ ॥ विधेमंते । परमेजन्न्मन्नग्ग्नेविधेमस्तोमैरवरेसधस्त्थे ॥ य
स्म्माद्योनेरुदारिथायजेतम्प्रत्त्वेहवीᳬषिजुहुरेसमिद्धे ॥ ७५ ॥ प्रे
द्धोऽअग्ग्ने । दीदिहिपुरोनोजंस्रयासूम्म्यीयविष्ठ ॥ त्वाᳬशश्श्वन्तऽउ

पंयन्तिवाजांऽ ॥ ७६ ॥ अन्ग्नेतम् ॥ अग्नेतमुद्याऽश्वन्नस्तोमैःक्रतु न्नभुद्रर्ठ॰हृदिस्पृशम् ॥ ऋद्ध्यामांतऽओहैंः ॥७७॥ चित्तिञ्जुहोमि ॥ चित्तिञ्जुहोमिमनंसाघृतेनुयथांदेवाऽइहागमंन्वीतिहोंत्राऽऋतावृधंः॥ पत्त्युंर्व्विश्वंस्युभूमंनोजुहोमिव्विश्वकंर्म्मणेव्विश्वाहादांब्भ्यर्ठ॰हुविः ॥ ॥ ७८ ॥ सुप्ततें । अग्नेसुमिधंःसुप्तजिह्वाःसुप्तऽऋषंयःसुप्तधामं प्प्रियाणि ॥ सुप्तहोत्राःसप्तुधात्त्वांयजन्तिसुप्तयोनीरापृंणस्वघृते नुस्वाहां ॥ ७९ ॥ [१५] शुक्रज्ज्योंतिश्च । चित्रज्ज्योंतिश्चसुत्त्य ज्ज्योंतिश्चज्ज्योतिष्मांश्च ॥ शुक्रश्चऽऋतुपाश्चात्त्यर्ठ॰हाः ॥ ८० ॥

ईदृङ्च ॥ ईदृङ्चान्यादृङ्चसदृङ्चप्रतिसदृङ्च ॥ मितश्चसम्मितश्चसभराः॥
॥ ८१ ॥ ऋतश्च । सत्यश्चध्रुवश्चधरुणश्च ॥ धर्त्ताचविधर्त्ताचवि
धारयः ॥ ८२ ॥ ऋतजिच्च । सत्यजिच्चसेनजिच्चसुषेणश्च ॥
अन्तिमित्रश्चदूरेऽअमित्रश्चगणः ॥ ८३ ॥ ईदृक्षासऽएतादृक्षा
सः ॥ ईदृक्षासऽएतादृक्षासऽऊषुणःसदृक्षासःप्रतिसदृक्षासऽएतन॥
मितासश्चसम्मितासोनोऽअद्यसभरसोमरुतोयज्ञेऽअस्मिन् ॥८४॥
स्वतवाँश्च । प्रघासीचसान्तपनश्चगृहमेधीच ॥ क्रीडीचशाकी
चोज्जेषी ॥ ८५ ॥ इन्द्रन्दैवीः ॥ इन्द्रन्दैवीर्विशोमरुतोनुवर्त्मानो

भवन्त्यथेन्द्रन्दैवीर्विशोमरुतोनुवर्त्मानोभवन् ॥ एवमिममंय्यजमा
नन्दैवीश्चविशोमानुषीश्चानुवर्त्मानोभवन्तु ॥ ८६ ॥ [७]
इमꣳस्तनम् ॥ इमꣳस्तनमूर्ज्जस्वन्तन्धयापाम्प्रपीनमग्नेसरिर
स्यमद्ध्ये ॥ उत्सञ्जुषस्वमधुमन्तमर्वन्त्समुद्रियꣳसदनमाविशस्व
॥ ८७ ॥ घृतम्मिमिक्षे ॥ घृतमस्ययोनिर्घृतेश्रितोघृतम्वस्यधाम ॥
अनुष्वधमावहमादयस्वस्वाहाकृतंवृषभवक्षिहव्यम् ॥ ८८ ॥ समु
द्रादूर्म्मिः ॥ समुद्रादूर्म्मिर्म्मधुमाँ२ ऽउदारदुपाꣳशुनासममृतत्त्व
मानट् ॥ घृतस्यनामगुह्यंय्यदस्तिजिह्वादेवानाममृतस्यनाभिः ॥

॥ ८९ ॥ वुयन्नाम ॥ वुयन्नामुप्प्रब्ब्रवामाघृतस्युास्मिन्मुज्ञेधारयामुानमोभिः ॥ उपंब्रुह्ममाशृणवच्छुस्यमानुंश्चतुः शृङ्गोवमीद्गुौरऽएतत् ॥ ९० ॥ चुत्त्वारिशृङ्गा ॥ चुत्त्वारिशृङ्गात्त्रयोऽअस्युपादाद्द्वेशीर्षेसुप्तहस्तासोऽअस्य ॥ त्रिधाबुद्धोवृषुभोरोरवीतिमुहोदेवोमर्त्त्याँ२ऽआविवेश ॥ ९१ ॥ त्रिधाहितम् ॥ त्रिधाहितम्पुणिभिर्गुह्यमानुङ्गविदेवासोघृतमन्न्वविन्दन् ॥ इन्द्रऽएकुंसूर्य्युऽएकंअजानद्वेनादेकंᳬस्वधयानिष्टतक्षुः ॥९२॥ एताऽअर्षन्ति ॥ एताऽअर्षन्तिहृद्यात्त्समुद्राच्छुतब्ब्रजारिपुणानावुचक्षे ॥ घृतस्युधाराऽअभिचाकशीमिहि

रुण्ण्ययौंवितुसोमव्यंऽआसाम् ॥ १३ ॥ सुम्म्यक्स्त्रवन्ति । सुरितो नधेनांऽअुन्तर्हृदामनंसापूयमांनाः ॥ एतेऽअंर्षन्त्यूर्म्मयोघृतस्यंमृगाऽइंवक्षिपुणोरीषंमाणाः ॥ १४ ॥ सिन्धोंरिवप्प्राद्धुने ॥ सिन्धोंरिवप्प्रानद्धुनेशूंघुनासोव्वातंप्प्रामियःपतयन्तियुह्वाः ॥ घृतस्युधाराऽअरुषोनव्वाजीकाष्ठांभिन्दन्नूर्म्मिभिःपिन्वंमानः ॥ १५ ॥ अुभिप्रंवन्त ॥ अुभिप्रंवन्तुसमनेवुयोषाःकल्ल्याण्ण्युःस्म्मयंमानासोऽअुग्निम् ॥ घृतस्युधाराःसुमिधोंनसन्तुताजुंषाणोहंर्य्यतिजातवेदाः ॥ १६ ॥ कुन्न्याऽइववहुतुम् ॥ कुन्न्याऽइववहुतुमेतवाऽउऽअुञ्ज्यञ्जाना

ऽअभिचाकशीमि ॥ यत्रुसोमः सूयते यत्रं यज्ञो घृतस्य धाराऽअभितत्पं
वन्ते ॥९७॥ अभ्यर्षत । सुष्टुतिङ्गव्यंमाजिमस्मासुभद्राद्रविणानिध
त्त॥इमंय्यज्ञन्नयतदेवतानोघृतस्यधारामधुमत्पवन्ते ९८॥धामंन्ते॥
धामन्तेविश्वम्भुवनमधिश्रितमन्तःसमुद्रेहृद्यन्तरायुषि ॥ अपाम
नीकेसमिथेयऽआभृतस्तमश्यामुमधुमन्तन्तऽऊर्म्मिम् ॥९९॥[१३]
इति शुक्लयजुःसंहितायांसप्तदशोऽध्यायः ॥१७॥ श्रीगणेशायनमः॥
॥ वेदपुरुषायनमः ॥वाजःसत्यमृक्चवंचतुष्काअश्माग्निस्त्रिकावंशुः
पञ्चैकाश्चतस्रोवाजायद्वाजस्यत्वष्टावृतापाट्त्रयोदशाग्निंयुनज्मी

सप्तयदाकूतादद्यात्रिंहत्त्यायदशकौत्रयोदशसप्तसप्ततिः ॥ हारः ॐव्वाजं
श्च । मेप्रसुवश्चमेप्रयतिश्चमेप्रसितिश्चमेधीतिश्चमेक्रतुश्चमेस्वरश्च
मेश्लोकश्चमेश्रवश्चमेश्रुतिश्चमेज्ज्योतिश्चमेस्वश्चमेयज्ञेनकल्प
न्ताम् ॥ १ ॥ प्राणश्च । मेपानश्चमेव्यानश्चमेसुश्चमेचित्तञ्चमऽआ
धीतञ्चमेवाक्चमेमनश्चमेचक्षुश्चमेश्रोत्रञ्चमेदक्षश्चमेबलञ्चमेयज्ञेनक
ल्पन्ताम् ॥ २ ॥ ओजश्च । मेसहश्चमऽआत्त्माचमेतनूश्चमेशर्म्म
चमेवर्म्मचमेङ्गानिचमेस्त्थीनिचमेपरूᳬषिचमेशरीराणिचमऽआयु
श्चमेजराचमेयज्ञेनकल्पन्ताम् ॥ ३ ॥ ज्ज्यैष्ठ्यञ्च । मऽआधिपत्त्य

श्चमेमुन्युश्च्चमेभामंश्च्चमेमंश्च्चमेम्भंश्च्चमेजेमाचंमेमहिमाचंमेव्वरि
माचंमेप्प्रथिमाचंमेव्वर्षिमाचंमेद्राघिमाचंमेवृद्धञ्चंमेवृद्धिंश्च्चमेयज्ञेनं
कल्पन्ताम् ॥४॥ [४] सुत्त्यञ्चं । मेश्श्रद्धाचंमेजगंच्चमेधनंञ्चमेव्विश्वं
ञ्चमेमहंश्च्चमेक्क्रीडाचंमेमोदंश्च्चमेजातञ्चंमेजनिष्यमाणञ्चमेसूक्तञ्च
मेसुकृतञ्चंमेयज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ ५ ॥ ऋतञ्चं । मेमृतञ्चंमेयुक्ष्म
ञ्चमेनामयच्चमेजीवातुंश्च्चमेदीर्घायुत्त्वञ्चंमेनमित्रञ्चमेभंयञ्चमेसुख
ञ्चमेशयंनञ्चमेसूषाश्च्चंमेसुदिनंञ्चमेयज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ ६ ॥ युन्ता
चं । मेधुर्ताचंमेक्षेमंश्च्चमेधृतिंश्च्चमेविश्श्वंञ्चमेमहंश्च्चमेसंविच्चंमेज्ञा

त्रंश्चमेसूरश्चंमेप्प्रसूरश्चंमेसीरंश्चमेलयंश्चमेयज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ ७ ॥
शश्चंमेमयंश्चमेप्प्रियश्चंमेनुकामश्चंमेकामंश्चमेसौमनसश्चंमेभग
श्चमेद्रविणञ्चमेभद्रश्चंमेश्रेयंश्चमेवसींयश्चमेयशंश्चमेयज्ञेनंकल्प
न्ताम् ॥ ८ ॥ [४] ऊर्क्चं । मेसूनृतांचमेपयंश्चमेरसंश्चमेघृत
श्चंमेमधुंचमेसग्धिश्चमेसपीतिश्चमेकृषिश्चंमेवृष्टिश्चमेजैत्रंश्चमऽ
औद्भिद्यश्चमेयज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ ९ ॥ रयिश्चं । मेरायंश्चमेपुष्टश्च
मेपुष्टिश्चमेविभुचंमेप्प्रभुचमेपूर्णश्चंमेपूर्णतंरश्चमेकुयंवश्चमेक्षितश्च
मेन्नंश्चमेक्षुश्चमेयज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ १० ॥ वित्तश्चं । मेवेद्यंश्चमेभूत

श्चंमेभविष्यच्चंमेसुगञ्चंमेसुपत्थ्यञ्चमऽऋद्धञ्चंमुऽऋद्धिश्चमेक्लृप्तञ्चं
मेक्लृप्तिश्चमेमतिश्चंमेसुमतिश्चंमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ ११ ॥ ब्रीहयंश्च ॥ मेयवांश्चमेमाषांश्चमेतिलांश्चमेमुद्गाश्चंमेखल्वांश्चमे
प्प्रियङ्गंवश्चमेणंवश्चमेश्यामाकांश्चमेनीवारांश्चमेगोधूमांश्चमेमुसूरांश्चमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ १२ ॥ [४] अश्म्मांच ॥ मेमृत्तिका
चमेगिरयंश्चमेपर्व्वताश्चमेसिकंताश्चमेवनुस्प्पतंयश्चमेहिरंण्यञ्चमे
यंश्चमेश्यामञ्चंमेलोहञ्चंमेसीसंञ्चमेत्रपुंचमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥
॥ १३ ॥ अग्निश्चं । मेऽआपंश्चमेवीरुधंश्चमेऽओषंधयश्चमेकृष्ट

पुच्छ्याश्चमेकृष्टपुच्छ्याश्चमेग्ग्राम्म्याश्चमेपुशवऽआरुण्याश्चमेवित्तञ्च
मेवित्तिश्चमेभूतञ्चमेभतिश्चमेयुज्ञेनकल्प्पन्ताम् ॥ १४ ॥ वसु
च । मेवसतिश्चमेकर्म्मचमेशक्तिश्चमेर्थश्चमऽएमश्चमऽइत्याचमे
गतिश्चमेयुज्ञेनकल्प्पन्ताम् ॥ १५ ॥ [३] अग्निश्च ।
मऽइन्द्रश्चमेसोमश्चमऽइन्द्रश्चमेसविताचमऽइन्द्रश्चमेसरस्वतीचम
ऽइन्द्रश्चमेपूषाचमऽइन्द्रश्चमेबृहस्पतिश्चमऽइन्द्रश्चमेयुज्ञेनकल्प्प
न्ताम् ॥ १६ ॥ मित्रश्च । मऽइन्द्रश्चमेवरुणश्चमऽइन्द्रश्चमे
धाताचमऽइन्द्रश्चमेत्वष्टाचमऽइन्द्रश्चमेमरुतश्चमऽइन्द्रश्चमेविश्वेच

मेदेवाऽइन्द्रंश्चमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ १७ ॥ पृथिवीचं । मुऽइन्द्रं
श्चमेन्तरिक्षञ्चमुऽइन्द्रंश्चमेद्यौश्चमुइन्द्रंश्चमेसमांश्चमुऽइन्द्रंश्चमेनक्ष
त्राणिचमुऽइन्द्रंश्चमेदिशंश्चमुऽइन्द्रंश्चमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ १८ ॥
[३] अंशुश्चं । मेरश्मिश्चमेदांभ्यश्चमेधिपतिश्चमऽउपांशुश्च
मेन्तर्यामश्चंमऽऐन्द्रवायुवश्चंमेमैत्रावरुणश्चंमऽआश्विनश्चमेप्प्राति
प्प्रस्थानंश्चमेशुक्रश्चंमेमुन्थीचंमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ १९ ॥ आग्र
युणश्च । मेवैश्वदेवश्चंमेध्रुवश्चंमेवैश्वानरश्चंमऽऐन्द्राग्नश्चंमेमहावैं
श्वदेवश्चमेमरुत्वतीयांश्चमेनिष्केवल्यश्चमेसावित्रश्चमेसारस्वतश्चं

मेपात्क्रीवुतश्चमेहारियोजुनश्चमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ २० ॥ स्रुचं
श्च । मेचमुसाश्चमेवायुद्व्यानिचमेद्रोणकलुशश्चमुग्ग्रावाणश्चमेधिष
वंणचमेपूतुभृच्चमऽआधवुनीयंश्चमुवेदिंश्चमेबुर्हिश्चमेऽवभृथश्चमेस्व
गाकुारश्चमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ २१ ॥ अुग्निश्चं । मेघुर्म्मश्च
मुर्कश्चमेसूर्य्यश्चमेप्प्राणश्चमेश्वमुेधश्चमेपृथिवीचुमेदितिश्चमुदि
तिश्चमेद्यौश्चमेङ्गुलयुःशकुरयोदिशश्चमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ २२ ॥
व्रुतञ्चं । मऽऋुतवश्चमुेतपश्चमेसंवत्सुरश्चमेहोरात्रेऽऊर्वष्ठीवेबृह

द्रथन्तुरेचंमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ २३ ॥ [५] एकांच । मेति
स्त्रश्चमेतिस्त्रश्चंमुपश्चंचमुपश्चंचमेसुप्तचंमेसुप्तचंमेनवंचमुनवंचम्
ऽएकांदशचमु ऽ एकांदशचमुत्रयोंदशचमेत्रयोंदशचमुपश्चंदशचमुप
श्चंदशचमेसुप्तदंशचमेसुप्तदंशचमुनवंदशचमुनवंदशचमुऽएकंविं
कंविंशतिश्चमुऽएकंविंशतिश्चमुत्रयोंविंशतिश्चमेत्रयोंविंशति
श्चमुपश्चंविंशतिश्चमुपञ्चंविंशतिश्चमेसुप्तविंशतिश्चमेसुप्तविं
शतिश्चमुनवंविंशतिश्चमुनवविंशतिश्चमुऽएकंत्रिंशच्चमुऽएकं
त्रिंशच्चमुत्रयंस्त्रिंशच्चमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥२४॥ चतंस्त्रश्च । मुद्यौ

चमेष्टौचमेद्वादशचमेद्वादशचमेषोडशचमेषोडशचमेविᳫंशतिश्चमे
विᳫंशतिश्चमेचतुर्विᳫंशतिश्चमेचतुर्विᳫंशतिश्चमेष्टाविᳫंशतिश्चमेष्टा
विᳫंशतिश्चमेद्वात्रिᳫंशच्चमेद्वात्रिᳫंशच्चमेषट्त्रिᳫंशच्चमेषट्त्रिᳫंशच्चमे
चत्वारिᳫंशच्चमेचत्वारिᳫंशच्चमेचतुश्चत्वारिᳫंशच्चमेचतुश्चत्वा
रिᳫंशच्चमेष्टाचत्वारिᳫंशच्चमेयज्ञेनकल्पन्ताम् ॥२५॥ त्र्यविश्च । मे
त्र्युवीचमेदित्यवाट्चमेदित्यौहीचमेपञ्चाविश्चमेपञ्चावीचमेत्रिवत्स
श्चमेत्रिवत्साचमेतुर्यवाट्चमेतुर्यौहीचमेयज्ञेनकल्पन्ताम्॥ २६॥पु
ष्ठवाट् ॥ मेपष्ठौहीचमउक्षाचमेवशाचमऋषभश्चमेवेहच्चमेनड्वाँश्च

मेधेनुश्चमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् ॥ २७ ॥ [४] वाजायुस्वाहा।
प्प्रसुवायुस्वाहांपिजायुस्वाहाक्रतवेस्वाहावसवेस्वाहाहर्प्पतयेस्वाहा
ह्नेमुग्धायुस्वाहांमुग्धायवैनंशिनायुस्वाहांविनंशिनऽआन्त्या
युनायुस्वाहान्त्यांयभौवुनायुस्वाहाभुवनस्युपतयेस्वाहाधिपतयेस्वा
हांप्प्रजापतयेस्वाहा ॥ इयन्तेराण्मुत्रायंयुन्तासियमनऽऊर्ज्जैत्त्वावृ
ष्ट्यैत्त्वाप्प्रजानुान्त्वाधिपत्त्याय ॥ २८ ॥ आयुर्य्युज्ञेन। कल्पता
म्प्राणोयुज्ञेनंकल्पतांचक्षुर्य्युज्ञेनंकल्पताᳬश्रोत्रंय्युज्ञेनंकल्पतां
वाग्युज्ञेनंकल्पताम्मनोयुज्ञेनंकल्पतामुात्त्मायुज्ञेनंकल्पताम्ब्र

ह्ममायुज्ञेनंकल्पतुाञ्ज्योतिंर्य्युज्ञेनंकल्पतुाᳩस्वर्य्युज्ञेनंकल्पताम्पृ
ष्ठंय्युज्ञेनंकल्पतांय्युज्ञोय्युज्ञेनंकल्पताम् ॥ स्तोमंश्चुयजुंश्चुऽऋक्चंचु
सामंचबृहच्चंरथन्तुरञ्चं ॥ स्वंर्देवाऽअगन्मामृताऽअभूमप्प्रजापंतेः
प्प्रजाऽअंभूमुव्वेट्स्वाहां ॥ २९ ॥ [२] व्वाजंस्युनु । प्प्रंसुवेमातरं
म्महीमदिंतिन्नामुव्वचंसाकरामहे ॥ यस्यांमिदंव्विश्श्वम्भुवंनमाविवे
शुतस्यांन्नोदेवᳩसंवितुाधर्म्मसाविषत् ॥ ३० ॥ व्विश्वेऽअद्य । मुरुतो
विश्श्वंऽऊतीविश्श्वेभवन्त्वुग्नयुःसमिद्धाः ॥ व्विश्श्वेनोदेवाऽअवसागंम
न्तुविश्श्वंमस्तुद्रविणंव्वाजोऽअुस्म्मे ॥ ३१ ॥ व्वाजोनः । सुप्तप्प्रदि

शृण्वतंस्त्रोवापरावर्तः ॥ व्वाजोनोविश्वैर्द्देवैर्द्धनसाताविहावंतु ॥ ३२॥
व्वाजोनः ॥ व्वाजोनोऽअद्यप्रसुवातिदानंव्वाजोदेवाँ २ ऽऋतुभिः
कल्पयाति ॥ व्वाजोहिमासर्व्ववीरञ्जजानविश्वाऽआशाव्वाजपति
र्ज्जयेयम् ॥ ३३ ॥ व्वाजः पुरस्तात् ॥ व्वाजः पुरस्तादुतमद्ध्यतो
नोव्वाजोदेवाँ२हविषावर्द्धयाति ॥ व्वाजोहिमासर्व्ववीरञ्चकारसर्व्वाऽ
आशाव्वाजपतिर्भवेयम् ॥ ३४ ॥ सम्मा । सृजामिपयसापृथिव्याः
सम्मासृजाम्म्यद्भिरोषधीभिः ॥ सोहंव्वाजर्ठसनेयमग्ने ॥ ३५ ॥ प
यः पृथिव्याम् ॥ पयः पृथिव्याम्पयऽओषधीषुपयोदिव्यन्तरिक्षेपयो

धाऽ ॥ पयस्वतीऽप्प्रदिशः सन्तुमह्यम् ॥ ३६ ॥ देवस्यत्त्वा । स
वितुःप्प्रसुवेऽश्विनोर्ब्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥ सरस्वत्यैव्वा
चोयन्तुर्य्यन्त्रेणाग्ग्नेः साम्म्राज्ज्येनाभिषिञ्चामि ॥ ३७ ॥ [८ ॥ ऋ
तुषाड्डृतधामा ॥ ऋतापाड्डृतधामाग्ग्निर्ग्गन्धर्व्वस्तस्यौषधयोप्प्सर
सोमुदोनाम ॥ सनऽइदम्ब्रह्मक्षत्रम्पातुतस्म्मैस्वाहाव्वाट्ताभ्यःस्वा
हा ॥ ३८ ॥ सर्ठहितोव्विश्वसामा । सूर्य्योगन्धर्व्वस्तस्यमरीच
योप्प्सरसऽआयुवोनाम ॥ सनऽइदम्ब्रह्मक्षत्रम्पातुतस्म्मैस्वाहाव्वा
ट्ताभ्यःस्वाहा ॥ ३९ ॥ सुषुम्मणःसूर्य्यरश्म्मिः ॥ सुषुम्मणःसू

ठ्यँरश्मिम्मश्चन्द्रमागन्धुर्वस्त्तस्युनक्षत्राण्यप्प्सुरसौभेकुरंयुोनामं ॥
सनंऽइदम्ब्रह्मंक्षत्त्रम्पांतुतस्म्मैस्वाहावाट्टाब्भ्युंस्वाहां ॥ ४० ॥
इषिरोविश्श्वव्यंचाः ॥ इषिरोविश्श्वव्यंचावातोगन्धुर्वस्त्तस्यापोऽ
अप्प्सुरसुऽऊर्ज्जोनामं ॥ सनंऽइदम्ब्रह्मंक्षत्त्रम्पांतुतस्म्मैस्वाहावा
ट्टाब्भ्युंस्वाहां ॥ ४१ ॥ भुज्ज्युःसुंपुर्णः ॥ भुज्ज्युःसुंपुण्णोयुज्ञोग
न्धुर्वस्त्तस्युदक्षिणाऽअप्प्सुरसंस्त्तावानामं ॥ सनंऽइदम्ब्रह्मंक्षत्र
म्पांतुतस्म्मैस्वाहावाट्टाब्भ्युंस्वाहां ॥ ४२ ॥ प्रजापंतिर्विश्श्वकर्म्मा
मनोगन्धुर्वस्त्तस्यंऽऋक्कसामान्यंप्प्सुरसुऽएष्टंयुोनामं ॥ सनंऽइदम्ब्र

ह्मक्षुत्रम्पातुतस्मैस्वाहावाट्ताभ्युःस्वाहा ॥ ४३ ॥ सनः ॥ सनोभु
वनस्यपतेप्प्रजापतुयस्यतऽउपरिगृहायस्यवेह ॥ अस्म्मैब्रह्मणेस्मै
क्षुत्रायुमहिशर्म्मयच्छुस्वाहा ॥ ४४ ॥ सुमुद्रोसिनभस्वानार्द्रदानुःशु
म्भूर्म्मयोभूरभिमावाहिस्वाहामारुतोसिमरुताङ्गणः ॥ शम्भूर्म्म
योभूरभिमावाहिस्वाहावुस्यूरसिदुवस्वाञ्छम्भूर्म्मयोभूरभिमावाहि
स्वाहा ॥ ४५ ॥ यास्त । ऽअग्नेसर्य्यैरुचोदिवमातुन्वन्तिरश्मिम
भिः ॥ ताभिन्नोऽअद्यसर्वाभीरुचेजनायनस्कृधि ॥ ४६ ॥ यावः ॥
यावोदेवाःसूर्य्यैरुचोगोष्वश्वेषुयारुचः ॥ इन्द्राग्नीताभिःसर्वा

भीरुचंन्नोधत्तबृहस्प्पते ॥ ४७ ॥ रुचंन्नऽ ॥ रुचंन्नोधेहिब्राह्मुणे
षुरुचुᳯराजंसुनस्कृधि ॥ रुचुंविश्वेंषुशूद्रेषुमयिंधेहिरुचारुचंम् ॥
॥ ४८ ॥ तत्त्वां । यामिब्रह्मणांवन्दंमानुस्तदाशांस्तेयजंमानोह्
विंर्भिः ॥ अहेंडमानोवरुणेहबोद्ध्युरुंशᳯसुमानुऽआयुःप्रमोंषीः
॥ ४९ ॥ स्वुर्णं । घुर्म्मःस्वाहास्वुर्णांर्कःस्वाहास्वुर्णंशुक्रःस्वाहास्वु
र्णंज्ज्योतिःस्वाहास्वुर्णंसूर्य्युंःस्वाहां ॥ ५० ॥ [१३] अग्निंत्र्युं
नज्ज्म ॥ अग्निंत्र्युंनज्ज्मुशवंशाघृतेनंदिव्यᳯसुंपर्णंवयंसाबृह
न्तंम् ॥ तेनंवुयङ्गंमेमब्रध्नस्यंविष्टपुᳯस्वोरुहांणाऽअधिनाकंमत्तुम

म् ॥ ५१ ॥ शतम् ॥ १००० ॥ इमौते । पक्षावजरौपतत्रिणौ
याभ्याᳬंरक्षाᳬंस्यपहᳬंस्यग्ग्ने ॥ ताभ्याम्पतेमसुकृतामुलो
कंयत्रऽऋषयोजग्मुःप्प्रथमजाःपुराणाः ॥ ५२ ॥ इन्दुर्दक्षः ।
श्येनऽऋतावाहिरण्ण्यपक्षᳬंशकुनोभुरण्युः ॥ मुहान्त्सधस्थेध्रुवऽ
आनिषत्तोऽनमस्तेऽअस्तुमामाहिᳬंसीः ॥ ५३ ॥ दिवोमूर्द्धा
सिपृथिव्यानाभिरूर्ग्गपामोषधीनाम् ॥ विश्वायुᳬंशर्म्मसप्प्रथान
मस्प्पथे ॥ ५४ ॥ विश्वस्यमूर्द्धन् ॥ विश्वस्यमूर्द्धन्नधितिष्ठसि
श्श्रितःसमुद्रेतेहृदयमप्प्स्वायुरपोदत्तोदधिम्भिन्त ॥ दिवस्प्पर्ज्जन्न्या

दन्तरिक्षात्पृथिव्यास्ततोनोवृष्ट्यांव ॥ ५५ ॥ इष्टोयज्ञः ॥ इष्टोयु
ज्ञोभृगुभीराशीर्द्दावसुभिः ॥ तस्यनऽइष्टस्यंप्प्रीतस्यद्रविणेहागमेः ॥
॥ ५६ ॥ इष्टोऽअग्निः ॥ इष्टोऽअग्निराहुतंऽपिपर्त्तुनऽइष्टꣳहविः ॥
स्वगेदन्देवेब्भ्योनमः ॥ ५७ ॥ [७] यदाकूतात् ॥ यदाकूतात्सुम
सुंस्रोद्धृदोवामनसोवासम्भृतञ्चक्षुषोवा ॥ तदनुप्रेतसुकृतामुलोकं
व्यत्रऽऋषयोजग्मुःप्प्रथमजाःपुराणाः ॥ ५८ ॥ एतꣳसधस्थप
रितेददामियमावहाच्छेवधिञ्जातवेदाः ॥ अन्वागन्तायज्ञपतिर्वोऽ
अत्रुतꣳस्मंजानीतपरमेव्योमन् ॥ ५९॥ एतञ्जानाथ । परमेव्योम

मू ॥ ५१ ॥ शतम् ॥ १००० ॥ इमौतें । पुक्षावुजरौपतुत्रिणौ
याभ्युाछंरक्षांछंस्यपुहछंस्यंग्ने ॥ ताभ्यांम्पतेमसुकृतांमुलो
कंयत्रऽऋषंयोजुग्मुःप्रंथमुजाःपुंराणाः ॥ ५२ ॥ इन्दुर्द्दक्षः ।
श्येनऽऋतावुाहिरंण्ण्यपक्षःशकुनोभुरण्युः ॥ मुहान्त्सुधस्थेंद्ध्रुवऽ
आनिषंत्तोऽनमंस्तेऽअस्तुमामांहिंछंसीः ॥ ५३ ॥ दिवोमूर्द्धा
सिंपृथिव्व्यानाभिरूर्ग्गपामोषंधीनाम् ॥ विश्वायुःशर्म्मसुप्प्रथान
मंस्प्पथे ॥ ५४ ॥ विश्श्वंस्यमूर्द्धन् ॥ विश्श्वंस्यमूर्द्धन्नधितिष्ठसि
श्रितःसंमुद्रेतेहृदंयमुप्प्स्वायुंरपोदंत्तोदधिम्भिन्त ॥ दिवस्प्पुर्ज्जंन्न्या

दुन्तरिक्षात्पृथिव्यास्ततोनोवृष्ट्यांव ॥ ५५ ॥ इष्टोयज्ञः ॥ इष्टोयु
ज्ञोभृगुभीराशीर्दावसुभिः ॥ तस्यनऽइष्टस्यंप्प्रीतस्यद्रविंणेहागमेः ॥
॥ ५६ ॥ इष्टोऽअग्निः ॥ इष्टोऽअग्निराहुतंपिपर्त्तुनऽइष्टᳬहविः ॥
स्वगेदन्देवेभ्योनमः ॥ ५७ ॥ [७] यदाकूतात् ॥ यदाकूतात्समु
सुंस्रोद्धदोवामनंसोवासम्भृतञ्चक्षुषोवा ॥ तदनुप्प्रेतसुकृतामुलोकं
ञ्यत्रुऽऋषयोजुग्मुःप्प्रथमजाःपुराणाः ॥ ५८ ॥ एतᳬसधस्थुप
रितेददामियमावहाच्छेवुधिञ्जातवेदाः ॥ अन्वागन्तायज्ञपतिर्वोऽ
अत्रुतᳬस्म्मंजानीतपरमेव्योमन् ॥ ५९॥ एतञ्जानाथ । परमेव्योम्

न्देवांऽसधस्त्थाविदरूपमंस्य ॥ यदागच्छांत्पथिभिर्द्देवयानैरिष्टा
पूर्त्तेकृणवाथाविरंस्म्मै ॥ ६० ॥ उद्बुद्ध्यस्व ॥ उद्बुद्ध्यस्वाग्ग्नेप्प्रति
जागृहित्त्वमिष्टापूर्त्तेसर्ठ्ठसृंजेथामयश्च्च ॥ अस्म्मिन्त्सधस्त्थेऽअद्ध्यु
त्तरास्म्मिन्विश्श्वेदेवायजमानश्च्चसीदत ॥ ६१ ॥ येनवहंसि । सह
स्र्ठ्ठंयेनाग्ग्नेसर्व्ववेदसम् ॥ तेनेमंय्यज्ञन्नोनयस्वर्द्देवेषुगन्तवे ॥ ६२ ॥
प्प्रस्तरेणपरिधिना । स्रुचावेद्याचबर्हिषा ॥ ऋचेमंय्यज्ञन्नोनयस्वर्द्दे
वेषुगन्तवे ॥ ६३ ॥ यद्दत्तम् ॥ यद्दत्तंयत्त्परादानंय्यत्त्पूर्त्तंय्याश्च्चद
क्षिणाऽ ॥ तदग्ग्निर्व्वैश्श्वकर्म्मणऽस्वर्द्देवेषुनोदधत् ॥६४॥ यत्रधाराऽ ॥

यत्रधाराऽअनपेतामधोर्घृतस्यंचुयाः ॥ तदुग्निर्वैश्वकर्म्मुणंःस्वंर्हे
वेषुंनोदधत ॥ ६५ ॥ अग्निरंस्म्मि ॥ अग्निरंस्म्मिजन्म्मनाजातवे
दाघृतम्मेचक्षुरमृतंम्मऽआसन ॥ अर्कस्त्रिधातूरजंसोविमानोजस्रो
घुर्म्माहविरंस्म्मिनाम ॥ ६६ ॥ ऋचोनाम ॥ ऋचोनामास्म्मियजुं
ꣳषिनामास्मिसामानिनामास्म्मि ॥ येऽअग्नयुःपाञ्चंजन्न्याऽअस्या
म्पृथिव्यामधि ॥ तेषामसित्त्वमुत्तमः प्प्रनोजीवातवेसुव ॥ ६७ ॥
[१०] वार्त्रहत्त्यायशवसे । पृतनाषाह्ह्यायच ॥ इन्द्रत्त्वावर्त्तया
मसि ॥ ६८ ॥ सुहदानुम्पुरुहूतक्षियन्तमहस्तमिन्द्रसम्पिणक्कुणा

रुम् ॥ अभिवृत्रंवर्द्धमानुम्पियारुमुपादामिन्द्रतुवसाजघन्थ ॥ ६९ ॥
विनः ॥ विनऽइन्द्रमृधोजहिनीचायच्छपृतन्युतः ॥ योऽअस्माँ२
ऽअभिदासत्यधरङ्गमयातमः ॥ ७० ॥ मृगोन । भीमःकुचरोगि
रिष्ठाःपरावतऽआजगन्थापरस्याः ॥ सृकःसःशायपविमिन्द्रति
ग्ममंविशत्रून्ताढिविमृधोनुदस्व ॥ ७१ ॥ वैश्वानरोनः ॥ वै
श्वानरोनऽऊतयऽआप्रयातुपरावतः ॥ अग्निर्नः सुष्टुतीरुप ॥
॥ ७२ ॥ पृष्टोदिवि । पृष्टोऽअग्निःपृथिव्याम्पृष्टोविश्वाऽओषधी
राविवेश ॥ वैश्वानरःसहसापृष्टोऽअग्निःसनोदिवासरिषस्पातुन

र्क्कम् ॥ ७३ ॥ अश्यामुतम् ॥ अश्यामुतङ्कामंमग्नेतवोतीऽअश्या
मंरुयिर्ठरंयिवंःसुवीरंम् ॥ अश्यामुवाजंमुभिवाजयंन्तोश्यामंद्युम्न
मंजराजरंन्ते ॥ ७४ ॥ व्रयन्त । ऽअद्यरंरिमाहिकामंमुत्तानहंस्त्तानमं
सोपुसद्य ॥ यजिष्ठेनुमनंसायाक्षिदेवानस्रेंधत्तामन्मंनाविप्प्रोंऽअग्ने ॥
॥७५॥ धामुच्छदुग्निः ॥ धामुच्छदुग्निरिन्द्रोंब्रह्मादेवोबृहुस्प्पतिं÷
सचेंतसोविश्श्वेंदेवायुज्ञम्प्रावंन्तुनंःशुभे ॥ ७६ ॥ त्त्वंय्यंविष्ठ । दाशु
षोनॄंःपाहिशृणुधीगिरं÷ ॥ रक्षांतोकमुतत्त्मनां ॥ ७७ ॥ [१० ॥]
इतिशुक्लयजुस्संहितायामष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥ ॥ श्रीवेदपुरुषा
२६

यन्नमः ॥ स्वाद्वीन्त्वैकादशदेवायज्ञांविर्ठंशतिःसुरावंतर्ठंसप्तदशोदीर
तांत्रयोदशाच्याजानुर्दशसोमोराजाष्टौसीसेनतंत्रर्ठंषोडशसप्तपञ्चन
वतिः ॥ हरिःॐ ॥ स्वाद्वीन्त्वां । स्वादुनांतीव्रान्तीव्रेणामृतांमुमृ
तेंन ॥ मधुंमतीम्मधुंमतासृजामिसर्ठंसोमेंन ॥ सोमोंस्यश्विभ्यां
म्पच्यस्वसरंस्वत्यैपच्यस्वेन्द्रांयसुत्राम्णेपच्च्यस्व ॥१॥ परीतः ॥
परीतोषिञ्चतासुतर्ठंसोमोयऽउंत्तमर्ठंहुविः ॥ दधुन्वायोनर्योऽअ
प्स्वन्तरासुषावसोममद्रिभिः ॥ २ ॥ वायोःपूतः । पवित्रेणप्प्रत्य
ङ्सोमोऽअतिंद्रुतः ॥ इन्द्रस्ययुज्ज्यःसखां ॥ वायोःपूतःपवित्रेण

प्प्राङ्क्सोमोऽअतिद्रुतः ॥ इन्द्रस्य॑युज्ज्युंऽसखा ॥ ३ ॥ पुनातिते ।
परिस्रुतुꣳसोमुꣳसूर्यस्यदुहिता ॥ व्वारेणुशश्वंतातनां ॥ ४ ॥ ब्रह्मं
क्षत्रम् ॥ ब्रह्मंक्षुत्रम्पवतेतेजंऽइन्द्रियꣳसुरयासोमः सुतऽआसुतोमं
दाय ॥ शुक्रेणदेवदेवताःपिपृग्ग्धुरसेनान्नुंय्यजमानायधेहि ॥ ५ ॥
कुविदुङ्ग । यवंमन्तोयवंञ्चिद्यथादान्त्यनुपूर्व्वंव्वियूयं ॥ इहेहैषाङ्कृणु
हिभोजनानियेवर्हिषोनमंऽउक्तिंयजन्ति ॥ उपयामगृहीतोस्य
श्विभ्यांत्त्वासरस्वत्यैत्वेन्द्रायत्त्वा सुत्राम्णऽएषतेयोनिस्तेजसे
त्वाव्वीर्य्यायत्त्वाबलायत्त्वा ॥ ६ ॥ नानाहि । वान्देवहितꣳसदं

स्क्तम्मासर्ठसृंक्षाथाम्परमेव्योंमन् ॥ सुरात्वमसिशुष्मिणीसोम एषमामाहिर्ठसीःस्वांठ्योनिमाविशन्ती ॥ ७ ॥ उपयामगृहीतोसि ॥ उपयामगृहीतोस्याश्विनन्तेजः सारस्वतंवीर्य्यमैन्द्रम्बलम् ॥ एषतेयोनिर्म्मोदायत्वानन्दायत्वामहसेत्वा ॥ ८ ॥ तेजोसि ॥ तेजोसितेजोमयिधेहिवीर्य्यमसिवीर्य्यम्मयिधेहिबलमसिबलम्मयि धेह्योजोस्योजोमयिधेहिमन्युरसिमन्युम्मयिधेहिसहोसिसहोमयि धेहि ॥ ९ ॥ याव्याघ्रम् ॥ याव्याघ्रंविषूचिकोभौवृकंञ्चरक्षति ॥ श्येनम्पतत्रिणर्ठसिर्ठहर्ठसेमम्पात्वर्ठहंसः ॥ १० ॥ यदापिपे

प। मातरम्पुत्रः प्रमुदितो धयन् ॥ एतत्तदग्नेऽअनृणो भवाम्यहतौ पितरौ मया ॥ सम्पृचस्थ सम्मा भद्रेण पृङ्क्त विपृचस्थ वि मा पाप्मना पृङ्क्त ॥ ११ ॥ [११] देवा यज्ञम् ॥ देवा यज्ञमतन्वत भेषजम्भिषजाश्विना ॥ वाचा सरस्वती भिषगिन्द्रायेन्द्रियाणि दधतः ॥ १२ ॥ दीक्षायै रूपम् ॥ दीक्षायै रूपँ शष्पाणि प्रायणीयस्य तोक्मानि ॥ क्रयस्य रूपँ सोमस्य लाजाः सोमांशवो मधु ॥ १३ ॥ आतिथ्यरूपम्मासरम् ॥ आतिथ्यरूपम्मासरम्महावीरस्य नग्नहुः ॥ रूपमुपसदामेतत्तिस्रो रात्रीः सुरासुता ॥ १४ ॥ सोमस्य रूपम् ॥ सो

मंस्यरूपङ्क्रीतस्यंपरिस्रुत्परिषिच्च्यते ॥ अश्विभ्यान्दुग्धम्भेषुज मिन्द्रायेन्द्रꣳसरस्वत्या ॥१५॥ आसुन्दीरूपम् ॥ आसुन्दीरूपꣳरा जासुन्द्यैवेद्यैकुम्भीसुराधानी ॥ अन्तरऽउत्तरवेद्यारूपङ्कारोतुरोभिष क् ॥ १६ ॥ वेद्यावेदिः ॥ वेद्यावेदिऽसमाप्प्यतेबुर्हिषाबुर्हिरिन्द्रिय म् ॥ यूपेनुयूपऽआप्प्यतेप्प्रणीतोऽअग्निरग्निना ॥ १७ ॥ हविर्द्धा नंऽग्यत् ॥ हविर्द्धानंयदश्विनाग्नीध्रंयत्सरस्वती ॥ इन्द्रायै न्द्रꣳसदस्कृतम्पत्त्नीशालङ्गार्हपत्त्यः ॥ १८ ॥ प्रैषेभिः प्रैषान् ॥ प्रै षेभिःप्रैषानाप्प्नोत्त्याप्रीभिराप्रीर्यज्ञस्य ॥ प्रयाजेभिरनुयाजा

त्वंषड्ढारेभिराहुतीः ॥ १९ ॥ पुशुभिं÷पुशून् ॥ पुशुभिं÷पुशूनांप्नो
तिपुरोडाशैर्हुवीꣳष्या ॥ छन्दोंभिःसामिधेनीर्ष्याज्याभिर्व्वषट्का
रान् ॥ २० ॥ धानाःकरुम्भःसक्तवःपरीवापःपयोदधिं ॥ सोमस्य
रूपꣳहविषऽआमिक्षावाजिनम्मधुं ॥ २१ ॥ धानानांꣳरूपम् ॥ धा
नानांꣳरूपङ्कुवलम्परीवापस्यंगोधूमाः ॥ सक्तूनांꣳरूपम्बदरमुपुवा
काःकरुम्भस्यं ॥ २२ ॥ पयंसोरूपम् ॥ पयंसोरूपंयद्यवांदुध्नो
रूपङ्कर्कन्धूंनि ॥ सोमंस्यरूपंवाजिनꣳसौम्यस्यंरूपमामिक्षा ॥
॥ २३ ॥ आश्श्रांवय ॥ आश्श्रांवयेतिस्तोत्रियां÷प्रत्याश्श्रावोऽअ

नुरूपः ॥ यजेतिंधाय्यारूपम्प्रगाथायैयजामहाः ॥ २४ ॥ अर्द्धऽ
ऋचैरुक्थानांम् ॥ अर्द्धऽऋचैरुक्थानांᳬरूपम्पदैराप्नोतिनिविदंः ॥
प्रणवैःशस्त्राणांᳬरूपम्पयसासोमऽआप्यते ॥ २५ ॥ अश्विभ्यां
म्प्रातःसवनम् ॥ अश्विभ्याम्प्रातःसवनमिन्द्रेणैन्द्रम्माध्यन्दि
नम् ॥ वैश्वदेवᳬसरस्वत्यातृतीयमाप्तᳬसवनम् ॥ २६ ॥ वा
यव्यैर्वायव्यानि ॥ वायव्यैर्वायव्यान्याप्नोतिसतेनद्रोणकलशम् ॥
कुम्भीभ्यामम्भृणौसुतेस्थालीभिस्थालीराप्नोति ॥ २७ ॥ यजु
र्भिराप्यन्ते ॥ यजुर्भिराप्यन्तेग्रहाग्रहैस्तोमाश्चविष्टुतीः ॥ छ

न्दौभिरुक्थाशुस्त्राणिसाम्म्नावंभृथऽआप्प्यते ॥ २८ ॥ इडाभिर्भु
क्षान् ॥ इडाभिर्भुक्षानाप्नोतिसूक्तवाकेनाशिषः ॥ शंय्युनापत्क्नी
संय्याजान्त्समिष्टयुजुषासुᳬस्त्थाम् ॥ २९ ॥ व्रतेनदीक्षाम् ॥ व्रते
नदीक्षामाप्नोतिदीक्षयाप्नोतिदक्षिणाम् ॥ दक्षिणाश्श्रद्धामाप्नोति
श्श्रद्धयासत्त्यमाप्प्यते ॥ ३० ॥ एतावद्रूपम् ॥ एतावद्रूपंय्यज्ञस्ययद्दे
वैर्ब्रह्मणाकृतम् ॥ तदेतत्त्सर्वमाप्नोतियज्ञेसौत्रामणीसुते ॥ ३१ ॥
[२०] सुरावन्तम्बर्हिषदम् ॥ सुरावन्तम्बर्हिषदᳬसुवीरंय्यज्ञᳬहि
न्वन्तिमहिषानमोभिः ॥ दधानाःसोमन्दिविदेवतासुमदेमेन्द्रंय्यज

मानाऽस्वुक्थाः ॥ ३२ ॥ यस्ते ॥ यस्तेरसुःसम्भृतऽओषधीषुसोमस्य
शुष्मःसुरयासुतस्य ॥ तेनजिन्वयजमानम्मदेनसरस्वतीमश्वि
नाविन्द्रमग्निम् ॥ ३३ ॥ यमश्विनानमुचेरासुरादधिसरस्वत्यसु
नोदिन्द्रियाय ॥ इमन्तᳪ शुक्रम्मधुमन्तमिन्दुᳪ सोमᳪ राजानमिह
भक्षयामि ॥ ३४ ॥ यदत्र ॥ यदत्ररिप्तᳪ रसिनःसुतस्ययदिन्द्रोऽ
अपिबच्छचीभिः ॥ अहन्तदस्यमनसाशिवेनसोमᳪ राजानमिह
भक्षयामि ॥ ३५ ॥ पितृभ्यःस्वधायिभ्यः । स्वधानमःपिता
महेभ्यःस्वधायिभ्यः स्वधानमःप्रपितामहेभ्यःस्वधायिभ्यः

स्वधानमः ॥ अक्षन्पितरोमीमदन्तपितरोतीतृपन्तपितरःपितरः शुन्धध्वम् ॥ ३६ ॥ पुनन्तुमा । पितरःसोम्म्यासःपुनन्तुमापितामहाः पुनन्तुप्प्रपितामहाः ॥ पवित्रेणशतायुषा ॥ पुनन्तुमापितामहाःपुनन्तुप्प्रपितामहाः ॥ पवित्रेणशतायुषाविश्वमायुर्व्यश्नवै ॥ ॥ ३७ ॥ अग्नऽआयूँषि । पवसऽआसुवोर्ज्जमिषञ्चनः ॥ आरे बाधस्वदुच्छुनाम् ॥ ३८ ॥ पुनन्तुमा । देवजनाःपुनन्तुमनसाधियः ॥ पुनन्तुविश्वाभूतानिजातवेदःपुनीहिमा ॥ ३९ ॥ पवित्रेण पुनीहिमा । शुक्रेणदेवदीद्यत ॥ अग्नेक्क्रत्वाक्क्रतूँ१ रनु ॥ ४० ॥

यत्तं । पवित्रंमुर्च्चिष्यग्नेवितंतमन्तुरा ॥ ब्रह्मुतेनंपुनातुमा ॥४१॥
पवंमानुःसः ॥ पवंमानुःसोऽअद्यनंःपुवित्रेंणुविचंर्षणिः ॥ यःपोतु
सपुंनातुमा ॥ ४२ ॥ उभाभ्यांन्देव । सवितःपुवित्रेंणसुवेनंचुमा
म्पुंनीहिविश्वतंः ॥ ४३ ॥ वैश्वुदेवीपुंनती । देव्यागाद्यस्यां
मिुमाबह्व्यस्त्त्वोवीतपृष्ठाः तयामदंन्तःसधुमादेंषुवुयःस्यांम
पतंयोरयीणाम् ॥ ४४ ॥ येसंमुानाःसमंनसःपितरोंयमुराज्ज्ये ॥ ते
षांल्लोकःस्वुधानमोंयुज्ञोदेवेषुंकल्पताम् ॥ ४५ ॥ येसंमुानाः ॥ येस
मानाःसमंनसोजीवाजीवेषुंमामुकाः ॥ तेषाःश्रीर्म्मयिकल्पता

मुस्मिँल्लोकेशुतꣳसमाः ॥ ४६ ॥ द्वेसृती । ऽअशृणवम्पितृणामुह न्देवानांमुतमर्त्त्यानाम् ॥ ताब्भ्यामिदम्विश्श्वमेजुत्समेतियदंन्तु रापितरम्मातरञ्च ॥ ४७ ॥ इदꣳहविः । प्रजनंनम्मेऽअस्तुदशवीर ꣳसर्व्वगणꣳस्वस्त्तयें ॥ आत्त्मसनिप्रजासनिपशुसनिलोकसन्न्य भयसनि ॥ अग्निःप्रजाम्बहुलाम्मेंकरोत्त्वन्नम्पयोरेतोऽअस्मासु धत्त ॥ ४८ ॥ [१७] उदीरताम् ॥ उदीरतामवरऽउत्त्परासऽउन्म ध्यमाःपितरःसोम्म्यासः ॥ असुंय्यऽईयुरवृकाऽऋतज्ञास्त्तेनोवन्तु पितरोहवेंषु ॥ ४९ ॥ अङ्गिरसोनः । पितरोनवंग्वाऽअथर्व्वाणो

भृगंवःसोम्म्यासंः ॥ तेषांव्वयꣳसुमतौयज्ञियानामपिभद्रेसौमनसे
स्याम ॥ ५० ॥ येनंः ॥ येनंःपूर्वेपितरंःसोम्म्यासोनूहिरेसो
मपीथंव्वसिष्ठाः ॥ तेभिर्ध्यमꣳसꣳरराणोहवीꣳष्युशन्नुशद्भिःप्प्र
तिकाममंत्तु ॥ ५१ ॥ त्त्वꣳसोम ॥ त्त्वꣳसोमप्प्रचिकितोमनीषा
त्त्वꣳरजिष्ठमनुनेषिपन्थांम् ॥ तवप्रणीतीपितरोनऽइन्दोदेवेषुरत्त्न
मभजन्तधीराः ॥ ५२ ॥ त्त्वयाहि ॥ त्त्वयाहिनःपितरंःसोमपूर्वे
कर्म्माणिचक्रुःपवमानधीराः ॥ व्वन्वन्नवातःपरिधीꣳ रपोणुव्वीरे
भिरश्वैर्म्मघवाभवानः ॥ ५३ ॥ त्त्वꣳसोम । पितृभिःसंव्विदानो

नुद्यावांपृथिवीऽआततन्थ ॥ तस्म्मैतऽइन्दोहुविषांविधेमव्वुयᳬस्यां
मुपतंयोरय्यीणाम् ॥ ५४ ॥ वर्हिषदंऽपितरंऽ ॥ वर्हिषदंऽपितरऽऊ
त्त्यूर्व्वांगिमावोहुव्व्याचंकृमाजुषद्धंम् ॥ तऽआगुतावंसाशन्तंमेनाथां
नुःशंय्योररपोदंधात ॥ ५५ ॥ आहम् ॥ आहम्पितॄन्त्सुविदत्रांᳬ ॥
ऽअवित्सिनपातंश्च्वविक्रमंणश्चविष्णोंः ॥ बुर्हिषदोयेस्वुधयांसुत
स्युभजन्तपित्वस्तऽइहागंमिष्ठाः ॥ ५६ ॥ उपंहूताःपितरंः । सुो
म्म्यासोंवर्हिष्ष्येषुनिधिषुंप्प्रियेषुं ॥ तऽआगंमन्तुतऽइहश्श्रुवन्त्वधिं
ब्रुवन्तुतेवन्त्वुस्म्मान् ॥ ५७ ॥ आयंन्तु । नंःपितरंःसोम्म्यासों

ग्निष्वात्ताःपथिभिर्देवयानैः ॥ अस्मिन्यज्ञेस्वधयामदन्तोधिब्रु
वन्तुतेवन्त्वस्मान् ॥ ५८ ॥ अग्निष्वात्ताःपितरः ॥ अग्निष्वा
त्ताःपितरएहगच्छतसदःसदःसदतसुप्रणीतयः ॥ अत्ताहवींषि
प्रयतानिबर्हिष्यथारयिंसर्ववीरन्दधातन ॥ ५९ ॥ येअग्नि
ष्वात्ताः ॥ येअग्निष्वात्तायेअनग्निष्वात्तामध्येदिवःस्वधया
मादयन्ते ॥ तेभ्यःस्वराडसुनीतिमेतांयथावशन्तन्वङ्कल्पया
ति ॥ ६० ॥ अग्निष्वात्तानृतुमतः ॥ अग्निष्वात्तानृतुमतोहवा
महेनाराशंसेसोमपीथंयआशुः ॥ तेनोविप्रासःसुहवाभवन्तुव

यꣳस्यामुपतयोरयीणाम् ॥ ६१ ॥ [१३] आच्याजानु । दक्षिण
तोनिषद्येमंय्यज्ञमभिगृणीतविश्श्वे ॥ माहिꣳसिष्टपितरꣳकेनचिन्नो
यद्वऽआगः पुरुषताकराम ॥ ६२ ॥ आसीनासोऽअरुणीनाम् ॥
आसीनासोऽअरुणीनामुपस्त्थेरयिन्धत्तदाशुषेमर्त्याय ॥ पुत्रेभ्यः
पितरस्तस्यवस्वꣳप्प्रयच्छतत्ऽइहोर्ज्जन्दधात ॥ ६३ ॥ यमग्ग्ने ।
कव्यवाहनत्त्वञ्चिन्मन्यसेरयिम् ॥ तन्नोगीर्ब्भिःश्रवाय्यन्देवत्रा
पनयायुजम् ॥ ६४ ॥ योऽअग्ग्निः । कव्यवाहनꣳपितॄन्यक्षदृतावृ
धः ॥ प्रेदुहव्यानिवोचतिदेवेभ्यश्चपितृभ्यऽआ ॥६५॥ त्वमग्ग्ने ॥

त्त्वमग्न ऽईडित ᳓ कव्यवाहनावाँ᳓ डुव्यानि सुरभीणि कृत्त्वी ॥ प्रादाः पितृ
भ्यः स्वधया ते ऽअक्षन्नद्धि त्त्वन्देव प्प्रयता हवीᳬषि ॥ ६६ ॥ येचं ॥
ये चेह पितरो ये च नेह याँश्च विद्म याँ२ ॥ उं च न प्प्रविद्म ॥ त्त्वं वेत्थ यति
ते जातवेदः स्वधाभिर्य्यज्ञᳫ सुकृतञ्जुषस्व ॥ ६७ ॥ इदम्पितृभ्यो
नमो ऽअस्त्वद्य ये पूर्व्वासो य ऽउपरास ऽईयुः ॥ ये पार्त्थिवे रजस्या निषं
त्ता ये वा नूनᳫ सुवृजनासु विक्षु ॥ ६८ ॥ अधायथां । नः पितरः परासः
प्प्रत्नासो ऽअग्न ऽऋतमाशुषाणाः ॥ शुचीदयन्दीधितिमुक्क्थशासः क्षा
मा भिन्दन्तो ऽअरुणीरपव्रन् ॥ ६९ ॥ उशन्तस्त्त्वा ॥ उशन्तस्त्त्वा नी

धीमह्युशन्तुꣳसमिधीमहि ॥ उशन्नुंशत्ऽआवहपितॄन्हविषेऽअत्तवे ॥ ७० ॥ अपाम्फेनेन ॥ अपाम्फेनेनुनमुंचेꣳशिरऽइन्द्रोदवर्त्तयꣳ
विश्वायदर्जयुस्पृधः ॥ ७१ ॥ [१०] सोमोराजा ॥ सोमोराजा
मृतꣳसुतऽऋजीषेणाजहान्मृत्युम् ॥ ऋतेनसुत्त्यमिन्द्रियँविपानꣳ
शुक्रमन्धसुऽइन्द्रस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधु ॥ ७२ ॥ अद्भ्यः क्षीर
म् ॥ अद्भ्यः क्षीरंव्यपिबत्क्रुङ्ङाङ्गिरसोधिया ॥ ऋतेनसुत्त्यमिन्द्रि
यंविपानꣳशुक्रमन्धसुऽइन्द्रस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधु ॥ ७३ ॥
सोममद्भ्यः ॥ सोममद्भ्योव्यपिबच्छन्दसाहꣳसः शुचिषत् ॥ ऋते

नंसुत्त्यमिन्द्रियंविपानंᳬशुक्रमन्धंसुइन्द्रंस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधुं ॥७४॥ शतं ११०० ॥ कण्डि ॥ ० ॥ अन्नांत्त्परिस्त्रुतं॑ ॥ अन्नांत्त्परि स्त्रुतोरसम्ब्रह्मंणाव्व्यपिबत्त्क्षत्रम्पयुःसोमंप्प्रजापंतिः ॥ ऋतेनंसुत्त्य मिन्द्रियंविपानंᳬशुक्रमन्धंसुऽइन्द्रंस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधुं ॥ ॥ ७५ ॥ रेतोमूत्त्रंम् ॥ रेतोमूत्त्रंविजंहातियोनिम्प्रविशदिन्द्रियम् ॥ गर्ब्भोंजरायुणावृंतुऽउल्ल्बंजहातिजन्मंना ॥ ऋतेनंसुत्त्यमिन्द्रियंवि पानंᳬशुक्रमन्धंसुऽइन्द्रंस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधुं ॥ ७६ ॥ दृष्ट्वा रूपे । व्व्याकंरोत्त्सत्त्यानृतेप्प्रजापंतिः ॥ अश्श्रंद्धामनृतेदंधाच्छ्रुद्धा

ᳫंसुत्त्येप्प्रजापतिः ॥ ऋतेनंसुत्त्यमिन्द्रियंव्विपानᳫंशुक्रमन्धसऽइन्द्रं
स्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधु ॥ ७७ ॥ व्वेदेनरूपे । व्यपिवत्सुतासु
तौप्प्रजापतिः ॥ ऋतेनंसुत्त्यमिन्द्रियंव्विपानᳫंशुक्रमन्धसऽइन्द्रस्ये
न्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधु ॥ ७८ ॥ द्दृष्ट्वापरिस्रुतः ॥ द्दृष्ट्वापरिस्रुतो
रसᳫंशुक्रेणशुक्रंव्यपिवत्पयःसोमम्प्रजापतिः ॥ ऋतेनंसुत्त्यमिन्द्रि
यंव्विपानᳫंशुक्रमन्धसऽइन्द्रस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधु ॥ ७९ ॥
[८] सीसेनतन्त्रम् ॥ सीसेनतन्त्रम्मनसामनीषिणऽऊर्णासूत्रेण
कवयोव्वयन्ति ॥ अश्विनायज्ञᳫंसवितासरस्वतीन्द्रस्यरूपंव्वरुणो

संहि. ॥१६१॥

भिषुज्यन् ॥ ८० ॥ तदस्य । रूपममृतꣳशचीभिस्तिस्रोदधुर्देव
ताꣳसꣳरराणाः ॥ लोमानिशष्पैर्बहुधानतोक्मभिस्त्वगस्यमाꣳस
मभवन्नलाजाः ॥ ८१ ॥ तदश्विना । भिषजारुद्रवर्तनीसरस्वती
वयतिपेशोऽअन्तरम् ॥ अस्थिमज्जानम्मासरैःकारोतरेणदधतो
गवान्त्वचि ॥ ८२ ॥ सरस्वतीमनसा । पेशलंवसुनासत्याभ्यांवय
तिदर्शतंवपुः ॥ रसम्परिस्रुतानरोहितन्नग्नहुर्धीरस्तसरन्नवेम ॥ ८३ ॥
पयसाशुक्रम् ॥ पयसाशुक्रममृतञ्जनित्रꣳसुरयामूत्राज्जनयन्तरेतः ॥
अपामतिन्दुर्मतिम्बाधमानाऽऊवध्यंवातꣳसब्वन्तदारात् ॥ ८४ ॥

पू.अ. १९ ॥१६१॥

इन्द्रः सुत्रामा हृदयेन सत्यम्पुरोडाशेन सविता जजान ॥ यकृत्क्लोमा
नं वरुणो भिषज्यन्मतस्ने वायव्यैर्न मिनाति पित्तम् ॥ ८५ ॥ आन्त्रा
णि स्थालीः ॥ आन्त्राणि स्थालीर्म्मधु पिन्वमाना गुदाः पात्राणि
सुदुघा न धेनुः ॥ श्येनस्य पत्रन्न प्लीहा शचीभिरासन्दी नाभिरुदरन्न
माता ॥ ८६ ॥ कुम्भो वनिष्ठुः ॥ कुम्भो वनिष्ठुर्ज्जनिता शचीभिर्य
स्म्मिन्नग्ने योन्यां गर्भो अन्तः ॥ प्लाशिर्व्यक्तः शतधार उत्सो दुहे
न कुम्भी स्वधाम्पितृभ्यः ॥ ८७ ॥ मुखं सत् ॥ मुखं सदस्य शिर
इत्सतेन जिह्वा पवित्रमश्विनासन्त्सरस्वती ॥ चप्यन्न पायुर्भिष

गंस्यवालोवस्तिर्न्नशेपोहरंसातरस्वी ॥ ८८ ॥ अश्विभ्याञ्चक्षुः ॥
अश्विभ्याञ्चक्षुरमृतङ्ग्रहाभ्याञ्छागेनतेजोहविषांशतेनं ॥ पक्ष्मां
णिगोधूमैःकुवलैरुतानिपेशोनशुक्रमसितंवसाते ॥ ८९ ॥ अविर्न्न ॥
मेषोनसिप्वींर्य्यायप्प्राणस्यपन्थाऽअमृतोग्ग्रहाभ्याम् ॥ सरंस्वत्य
पवाकैर्व्यानन्नस्यानिबर्हिर्बदंरैर्ज्जजान ॥ ९० ॥ इन्द्रंस्यरूपम् ॥ इ
न्द्रंस्यरूपमृषभोबलांयकर्णाभ्याᳯंश्श्रोत्रंममृतङ्ग्रहाभ्याम् ॥ य
वानबर्हिर्भ्भ्रुविकेसंराणिकर्कन्धुंयज्ञेमधुंसारघम्मुखात् ॥ ९१ ॥ आ
त्त्वमन्त्रपरस्त्थें ॥ आत्त्वमन्त्रपरस्त्थेनवृकंस्यलोममुखेश्श्मश्श्रूंणिन

ह्यांग्लोम ॥ केशानशीर्षन्न्यशंसेश्रियैशिखांसिुंहस्यलोमान्त्विषि
रिन्द्रियाणि ॥ १२ ॥ अङ्गान्यात्त्मन् ॥ अङ्गान्यात्त्मन्भिषजात
दुश्विनात्त्मानमङ्गैःसमंधात्सरंस्वती ॥ इन्द्रस्यरूपःशतमानु
मायुश्चन्द्रेणज्योतिरमृतन्दधांनाः ॥ १३ ॥ सरस्वतीयोन्यांम् ॥
सरंस्वतीयोन्याङ्गर्भमन्तरुश्विभ्याम्पत्क्रीसुकृतम्बिभर्ति ॥ अपा
ᳫ्रसेनवरुणोनसाम्नेन्द्रᳫश्रियैजनयन्नप्सुराजा ॥ १४ ॥ तेजःप
शूनाम्॥तेजःपशूनाᳫहविरिन्द्रियावत्परिस्रुतापयसासारुघम्मधु ॥
अश्विभ्यान्दुग्धम्भिषजासरस्वत्यासुतासुताभ्याममृतःसोम

ऽइन्दुः ॥ १५ ॥ [१६] इति श्रीशुक्लयजुःसंहितापाठएकोनविंशति
तमोऽध्यायः ॥ १९ ॥ क्षत्रस्ययोनिस्त्रयोदशयद्देवादशाभ्यादधास्य
छौषोभूतानांचतस्रः॥ समिद्धइंद्रएकादशायात्त्वष्टौसमिद्धोअग्निर्द्वा
दशाश्विनाहविस्त्रयोदशाश्विनातेजसैकादशनवनवतिः ॥ ॐक्षत्रस्य
योनिः ॥ क्षत्रस्ययोनिरसिक्षत्रस्यनाभिरसि ॥ मात्वाहिꣳसीन्मा
माहिꣳसीः ॥ १ ॥ निषसाद । धृतव्रतोवरुणःपुस्त्यास्वा ॥ साम्राज्
ज्यायसुक्रतुः ॥ मृत्योःपाहिविद्योत्पाहि ॥ २॥ देवस्यत्त्वा । सवि
तुःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥ अश्विनोर्भैष

ज्ज्येनुतेजसेब्ब्रह्मवर्च्चसायुाभिषिंश्चामिसरंस्वत्त्यैभैषंज्ज्येनव्वीर्य्यां
युान्नाद्यांयुाभिषिंश्चामीन्द्रंस्येन्द्रियेणुवलांयश्श्रियैयशंसेुभिषिंश्चामि
॥ ३ ॥ कोंसि । कतुमोसिकस्म्मैत्त्वाकायंत्त्वा ॥ सुश्श्लोकुसुमंङ्गलु
सत्त्यंराजन् ॥ ४ ॥ शिरोंमे ॥ शिरोंमुश्श्रीर्य्यशोमुखन्त्विषिःकेशां
श्चुश्म्मश्श्रूंणि ॥ राजांमेप्प्राणोऽअमृतंᳯसुम्म्राट्चक्षुंर्व्विराट्श्रोत्त्रंम् ॥
॥ ५ ॥ जिह्वामें । भुद्द्रंव्वाङ्महोमनोंमुन्न्युःस्वुराड्भामंः ॥ मोदांःप्प्र
मुोदाऽअङ्गुलीरङ्गांनिमित्त्रम्मुेसहंः ॥६॥ बाहूमें ॥ बाहूमुेबलंमिन्द्रिय
ᳯहस्तौंमेकर्म्मंव्वीर्य्यंम् ॥ आत्त्मांक्षत्त्रमुरोममं ॥७॥ पृष्ठीम्में । रा

ह्रमुदरमꣳसौग्ग्रीवाश्श्रुश्श्रोणी ॥ ऊरूऽअरुत्क्रीजानुनीविशोमेङ्गानि
सुर्वतः ॥८॥ नाभिर्म्मे । चित्तंविज्ञानम्पायुर्म्मेपचितिर्भसत् ॥ आ
नन्दनन्दावाण्डौमेभगꣳसौभाग्ग्यम्पसः ॥ जङ्घाभ्याम्पद्भ्यान्ध
र्म्मोस्म्मिविशिराजाप्प्रतिष्ठितः ॥ ९॥ प्रतिक्षत्रे । प्प्रतिष्ठामिराष्ट्रेप्प्र
त्त्यश्श्वेषुप्प्रतिष्ठामिगोषु ॥ प्रत्त्यङ्गेषुप्प्रतितिष्ठाम्म्यात्त्मन्प्रतिम्प्रा
णेषुप्प्रतितिष्ठामिपुष्टेप्प्रतिद्यावापृथिव्योःप्प्रतितिष्ठामियज्ञे ॥१०॥ त्र
यादेवाः ॥ त्रयादेवाऽएकादशत्रयस्त्रिꣳशाःसुराधसः ॥ बृहस्प्पतिपु
रोहितादेवस्यसवितुःसुवे ॥ देवादेवैरवन्तुमा ॥ ११ ॥ प्रथमाद्वितीी

यैऽ ॥ प्रथमाद्वितीयैर्द्वितीयास्तृतीयैस्तृतीयाःसत्येनसत्त्यँय्यज्ञेनय
ज्ञोयजुर्भिर्य्यजूꣳषिसामभिःसामान्यृग्भिर्ऋचःपुरोनुवाक्याभिः
पुरोनुवाक्यायाज्ज्याभिर्य्याज्ज्यावषट्कारैर्वषट्काराऽआहुतिभिराहुत
योमेकामान्त्समर्द्धयन्तुभूःस्वाहा ॥१२॥ लोमानिप्प्रयतिः ॥ लोमा
निप्प्रयतिर्म्ममत्वङ्मऽआनतिरागतिः ॥ माꣳसम्मऽउपनतिर्व्वस्व
स्त्थिमज्जामऽआनतिः ॥ १३ ॥ [१३] यद्देवाः ॥ यद्देवादेवहेडन
न्देवासश्चकृमावयम् ॥ अग्निर्म्मातस्मादेनसोविश्वान्मुञ्चत्वꣳ
हसः ॥ १४ ॥ यदिदिवा ॥ यदिदिवायदिनक्क्तमेनाꣳसिचकृमाव

यम् ॥ वायुम्मातस्म्मादेनंसोविश्वांत्मुञ्चत्वꣳहंसः ॥ १५ ॥ य
दिजाग्रंत् ॥ यदिजाग्रद्यदिस्वप्प्रऽएनांꣳसिचकृमावयम् ॥ सूर्य्यो
मातस्म्मादेनंसोविश्वांत्मुञ्चत्वꣳहंसः ॥ १६ ॥ यद्ग्रामे ॥ यद्ग्रामेयद
रंण्येयत्सभायांय्यदिन्द्रिये ॥ यच्छूद्रेयदर्य्येयदेनंश्चकृमावयंय्यदे
कस्याधिधर्म्मणितस्यांवयजंनमसि ॥ १७ ॥ यदापः ॥ यदापोऽअ
घ्न्याऽइतिवरुणेतिशपांमहेततोवरुणनोमुञ्च ॥ अवंभृथनिचुम्पुणनि
चेरुरंसिनिचुम्पुणः ॥ अवदेवैर्देवकृतमेनोयक्ष्यवमर्त्यैर्म्मर्त्यकृत
म्पुरुराव्णोदेवरिषस्पाहि ॥ १८ ॥ समुद्रेते ॥ समुद्रेतेहृदंयमप्स्व

न्तःसन्त्वांविशन्त्वोषंधीरुताप॑ः ॥सुमित्रियानऽआपऽओषंधयःसन्तु
दुर्म्मित्रियास्तस्मैसन्तुयोस्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्मः ॥ १९ ॥ द्रुप
दादिवमुमुचानःस्विन्नःस्नातोमलादिव॥ पूतम्पवित्रेणेवाज्ज्यमापः
शुन्धन्तुमैनसः ॥ २० ॥ उद्वयम् ॥ उद्वयन्तमसस्परिस्वःप
श्यन्तऽउत्तरम् ॥ देवन्देवत्रासूर्य्यमगन्मज्ज्योतिरुत्तमम् ॥ २१ ॥
अपोऽअद्य ॥ अपोऽअद्यान्वचारिषः रसेनसमसृक्ष्महि ॥ पयस्वान
ग्नऽआगमन्तम्मासꣳसृजवर्च्चसाप्रजयाचधनेनच ॥ २२ ॥ ए
धोसि ॥ एधोस्येधिषीमहिसमिदसितेजोसितेजोमयिधेहि ॥ सु

मावंवर्त्तिपृथिवीसमुषाऽसमुसूर्य्यः समुविश्वमिदञ्जगत् ॥ वैश्वा
नुरज्ज्योतिर्भूयासंविभून्कामान्व्यश्नवैभूःस्वाहा ॥ २३ ॥
[१०] अुभ्यादधामि । सुमिधुमग्नेव्रतपतुेत्वयि ॥ व्रतञ्चश्रुद्धा
ञ्चोपैमीन्धेत्वादीक्षितोऽअुहम् ॥ २४ ॥ यत्रुब्रह्मंच ॥ क्षुत्रञ्चसु
म्म्यञ्चौचरंतःसुह ॥ तल्लोकम्पुण्ण्युम्प्रज्ञेषंय्यत्रदेवाऽसुहाग्निना ॥
॥ २५ ॥ यत्रेन्द्रः ॥ यत्रेन्द्रश्चवायुश्चसुम्म्यञ्चौचरंतःसुह ॥ तँ
ल्लोकम्पुण्ण्युम्प्रज्ञेषंय्यत्रसेदिर्न्नविद्यत ॥ २६ ॥ अंशुनाते ॥ ऽअंशुः
पृच्च्यताम्परुषापरुः ॥ गन्धस्तेसोममवतुमदायुरसोऽअच्च्यु

तꣳ ॥२७॥ सिुश्चान्तिुपारिं । षिश्चुन्त्युत्तिसश्चान्तिपुनान्तिच ॥ सुरांयै
वुब्भ्रैमदैंकिुन्त्वोब्वंदतिकिुन्त्वः ॥ २८ ॥ धुानावंन्तङ्करुम्भिणंम् ॥
धुानावंन्तङ्करुम्भिणंमपूपवंन्तमुक्थिनंम् ॥ इन्द्रंप्प्रुातज्जुंषस्वनꣳ ॥
॥ २९ ॥ बृहदिन्द्रांय । गायतुमरुंतोवृत्रुहन्तंमम् ॥ येनुज्ज्योतिुर
जंनयन्नृतुावृधोंदुेवन्देवायुजागृंवि ॥ ३० ॥ अद्ध्वर्य्योऽअद्रिभिꣳ ॥
सुतꣳसोमंम्पुवित्त्रुऽआनंय ॥ पुनुाहीन्द्रांयुपातंवे ॥ ३१ ॥ [८] योभू
तानाम् ॥ योभूतानुामधिपतिुर्य्यस्म्मिँल्लोकाऽअधिंश्रुताः ॥ यऽई
शेमहुतोमुहाँस्त्तेनंगृह्णामिुत्त्वामुहम्मयिंगृह्णामिुत्त्वामुहम् ॥ ३२ ॥

उपयामगृहीतोस्यश्श्विभ्यान्त्वासरस्वत्यैत्त्वेन्द्रायत्त्वासुत्राम्म्णं
ऽएषतेयोनिरश्श्विभ्यान्त्वासरस्वत्यैत्त्वेन्द्रायत्त्वासुत्राम्म्णे ॥३३॥
प्राणपामे । ऽअपानपाश्चक्षुष्पाश्श्रोत्रपाश्चमे ॥ वाचोमेवि
श्वभेषजोमनसोसिविलायकः ॥ ३४ ॥ अश्श्विनकृतस्यते ॥ अ
श्श्विनकृतस्यतेसरस्वतिकृतस्येन्द्रेणसुत्राम्म्णाकृतस्य ॥ उपहूतऽ
उपहूतस्यभक्षयामि ॥ ३५ ॥ [४] समिद्धऽइन्द्रः ॥ समिद्धऽइन्द्रऽउ
षसामनीकेपुरोरुचापूर्वकृद्वावृधानः ॥ त्रिभिर्देवैस्त्रिꣳशतावज्रबाहु
र्ज्जघानवृत्रंविदुरोववार ॥ ३६ ॥ नराशꣳसꣳप्प्रति ॥ नराशꣳसꣳ

प्प्रतिशूरोमिमांनुस्त्तनूनपात्त्प्रतिंयुज्ञस्युधार्म ॥ गोभिर्व्वपावान्मधु
नासमुञ्जन्हिरंण्यैश्च्चुन्द्रीयंजतिप्प्रचेताः ॥ ३७ ॥ ईडितोदेवैः ॥
ईडितोदेवैर्हरिवाँऽअभिष्टिराजुह्वानोहविषाशर्द्धमानः ॥ पुरन्दरो
गोत्त्रभिद्वज्ज्रबाहुरायांतुयुज्ञमुपंनोजुषाणः ॥ ३८ ॥ जुषाणोबर्हिः ॥
जुषाणोबर्हिर्हरिवान्नुऽइन्द्रंः प्प्राचीनंᳬसीदत्त्प्रदिशांपृथिव्याः ॥ उरु
प्प्रथाःप्प्रथमानᳬस्योनमादित्त्यैरुक्तंवसुभिःसुजोषाः ॥ ३९ ॥ इ
न्द्रन्दुरः ॥ कवुष्यौधावमानावृषांणंय्यन्तुजनंयःसुपत्त्नीः ॥ द्वारों
देवीरुभितोविश्श्रंयन्ताᳬसुवीरांव्वीरम्प्रथमानामहोभिः ॥ ४० ॥ उ

वृहतीबृहन्तुम्पयंस्वतीसुदुघेशूरमिन्द्रम् ॥ तन्तु पासुनक्का । बृहतीबृहन्तुम्पर्यस्वतीसुदुघेशूरमिन्द्रम् ॥ तन्तु
न्तुत्तम्पेशंसासुंवयन्तीदेवानान्देवंय्यजतऽसुरुक्मे ॥ ४१ ॥ दैव्यामि
मांना । मनुषऽपुरुत्राहोतांराविन्द्रंम्प्रथमासुवाचा ॥ मूर्द्धन्यज्ञ
स्युमधुनादधानाप्प्राचीनुञ्ज्योतिर्हुविषांवृधातऽ ॥ ४२ ॥ तिस्रोदे
वीः ॥ तिस्रोदेवीर्हुविषावर्द्धमानाऽइन्द्रञ्जुषाणाजनयोनपत्त्नीः ॥ अ
च्छिन्नुन्तन्तुंपर्यसासरस्वतीडादेवीभारतीविश्वतूर्त्तिः ॥४३॥ त्वष्टा
दधत ॥ त्वष्टादधच्छुष्ममुमिन्द्रायवृष्णेपाकोचिष्टुर्य्युशसेपुरूणि ॥
वृषायजुन्वृषणम्भूरिरेतामूर्द्धन्युज्ञस्युसमनक्तुदेवान् ॥ ४४ ॥ वन

स्पतिरवंसृहङ्गं ॥ वनुस्पतिरवंसृहद्दोनपाशैस्त्मन्यासमुअन्छांसिता
नदेवः ॥ इन्द्रंस्यहृद्दयैर्जुठरम्पृणानःस्वदांतियुज्ञम्मधुनाघृतेनं ॥
॥ ४५ ॥ स्तोकानामिन्दुम् ॥ स्तोकानामिन्दुम्प्रतिशूरऽइन्द्रोवृषा
यमाणोवृषभस्तुराषाट् ॥ घृतप्रुषामनसामोदमानाऽस्वाहांदेवाऽ
अमृतामादयन्ताम् ॥ ४६ ॥ [११] आयांतु ॥ आयात्त्विन्द्रोव
सऽउपनऽइहस्तुतःसंधमादंस्तुशूरं÷ ॥ वावृधानस्तविषीर्यस्यपूर्वी
द्यौर्न्नक्षत्रमभिभूतिपुष्यात् ॥ ४७ ॥ आनं÷ ॥ आनऽइन्द्रोदूरादा
नऽआसादभिष्टिकृदवंसेयासदुग्ग्रः ॥ ओजिष्ठेभिर्नृपतिर्वज्रबाहुःसु

ङ्गेसुमत्त्सुंतुर्वणि॑ःपृतुन्यून् ॥ ४८ ॥ आनं॑ः ॥ आनुऽइन्द्रोहारिंभिर्य्याः
त्त्वच्छांवांचुनोवंसुराधंसेच ॥ तिष्ठांतिवृज्जीमुघवांविरप्पशीमंय्युज्ञ
मनुंनुोवाजंसातौ ॥ ४९ ॥ त्रातारुमिन्द्रम् ॥ त्रातारुमिन्द्रमवितां
रुमिन्द्रुᳮहवेहवेसुहवुᳮशूरमिन्द्रम् ॥ ह्वयांमिशुक्रम्पुरुहूतमिन्द्रंᳯ
स्वुस्तिनोंमुघवांधात्त्विन्द्रः॑ ॥ ५० ॥ इन्द्रः॑सुत्रामां ॥ इन्द्रः॑सुत्रा
मास्ववाँ२ं ॥ ऽअवोंभिःसुमृडीकोभंवतुविश्श्ववेदाः ॥ बाधंतान्द्वेषो
ऽअभंयङ्कृणोतुसुवीर्य्यस्यपतंयःस्याम ॥ ५१ ॥ तस्यंवुयम् ॥ त
स्यंवुयᳮसुंमतौयुज्ञियस्यापिंभुद्रेसौमनुसेस्यांम॥सस्सुत्रामास्ववाँ२ं ॥

ऽइन्द्रोऽअस्मेऽआराच्चिद्द्वेषंःसनुतर्युयोतु ॥ ५२ ॥ आमन्द्रैः ॥
आमन्द्रैरिन्द्रहरिभिर्य्याहिमयूररोमभिः ॥ मात्वाकेचिन्नियमन्विन्न
पाशिनोतिधन्वेवताँ२ ॥ ऽइहि ॥ ५३ ॥ एवेत् ॥ एवेदिन्द्रंवृषणंवज्ज्र
बाहुंवसिष्ठासोऽअभ्यर्च्चन्त्यर्कैः ॥ सनस्तुतोव्वीरवद्धातुगोमद्यूयम्पा
तस्वस्तिभिःसदानः ॥ ५४ ॥ [८] समिद्धोऽअग्निः ॥ समिद्धो
ऽअग्निरश्विनातप्तोघर्म्मोव्विराट्सुतः ॥ दुहेधेनुःसरस्वतीसोमꣳशु
क्रमिहेन्द्रियम् ॥ ५५ ॥ तनूपाभिषजा । सुतेश्विनोभासरस्व
ती ॥ मध्वारजाꣳसीन्द्रियमिन्द्रायपथिभिर्व्वहान् ॥ ५६ ॥ इन्द्रायेन्दु

म् ॥ इन्द्रायेन्दुꣳसरस्वतीनराशꣳसेननग्नहुम् ॥ अधातामश्विना मधुभेषजम्भिषजासुते ॥ ५७ ॥ आजुह्वानासरस्वतीन्द्रायेन्द्रिया णिवीर्य्यम् ॥ इडाभिरश्विनाविषꣳसमूर्ज्जꣳसꣳरयिन्दधुः ॥ ५८ ॥ अश्विनानमुचेः । सुतꣳसोमꣳशुक्रम्परिस्रुता ॥ सरस्वतीतमा भरद्बर्हिषेन्द्रायपातवे ॥ ५९ ॥ कवष्यो न । व्यचस्वतीरश्वि भ्यान्नदुरोदिशः ॥ इन्द्रोनरोदसीऽउभेदुहेकामान्त्सरस्वती ॥ ॥ ६० ॥ उषासानक्तम ॥ उषासानक्तमश्विनादिवेन्द्रꣳसायमिन्द्रि यैः ॥ सञ्जानानेसुपेशसासमञ्जातेसरस्वत्त्या ॥ ६१ ॥ पातन्नः ॥

पातन्नोऽअश्विनादिवांपाहिनक्कुंᳬसरस्वति ॥ दैव्यांहोताराभिषजा
पातमिन्द्रुᳬसचांसुते ॥ ६२ ॥ तिस्रस्त्रेधा । सरंस्वत्त्यश्विनाभा
रतीडां ॥ तीव्रम्पंरिस्रुतासोममिन्द्रांयसुषुवुम्मदम् ॥ ६३ ॥ अ
श्विनांभेषुजम् ॥ अश्विनांभेषजम्मधुंभेषुजन्नुःसरंस्वतीं ॥ इन्द्रे
त्वष्टायशुःश्रियर्ᳬरूपᳬरूपमधुःसुते ॥ ६४ ॥ ऋतुथेन्द्रं ॥ ऋतुथे
न्द्रोवनुस्पतिंःशशमानःपरिस्रुतां ॥ कीलालंमश्विभ्यांम्मधुंदुहेधे
नुःसरंस्वती ॥ ६५ ॥ गोभिर्न्न । सोमंमश्विनामासरेणपरिस्रुतां ॥
समंधातुᳬसरंस्वत्त्यास्वाहेन्द्रेसुतम्मधुं ॥ ६६ ॥ [१२] अश्वि

नांहुविंः ॥ अुश्विनांहुविरिन्द्रियन्नमुचेर्द्धियासरंस्वती ॥ आशुक्र मांसुराद्वसुंमुघमिन्द्रांयजभ्रिरे ॥ ६७ ॥ यमुश्विनां ॥ यमुश्वि नुासरंस्वतीहुविषेन्द्रमवंर्द्धयन् ॥ सबिंभेदवुलम्मुघन्नमुंचावासुरेस चां ॥ ६८ ॥ तमिन्द्रंम् ॥ तमिन्द्रंम्पुशवुंःसचाश्विनुोभासरंस्वती ॥ दधांनाऽअुभ्यनूषतहुविषांयुज्ञऽइन्द्रियैः ॥ ६९ ॥ यऽइन्द्रें ॥ यऽइन्द्रऽइन्द्रियन्दुधुःसंवितावरुंणोभगंः ॥ ससुत्रामांहुविष्पंतिर्य्यं जंमानायसश्चत ॥ ७० ॥ सुवितावरुंणः ॥ सुवितावरुंणोदधुद्यज मानायदुाशुषें ॥ आदंत्तनमुंचेर्व्वसुंसुत्रामुाबलंमिन्द्रियम् ॥ ७१ ॥

वरुंणंक्षुत्रम् ॥ वरुंणंक्षुत्रमिन्द्रियम्भगेनसविताश्रियम् ॥ सुत्रामा
यशंसाबलन्दधांनायुज्ञमांशत ॥ ७२ ॥ अश्विनागोभिं÷ ॥ अश्वि
नागोभिरिन्द्रियमश्वेभिर्वीर्य्यम्बलम् ॥ हविषेन्द्रꣳसरंस्वतीयज
मानमवर्द्धयन् ॥ ७३ ॥ तानासंत्त्या । सुपेशंसाहिरंण्यवर्त्तनीन
रां ॥ सरंस्वतीहविष्मतीन्द्रकर्म्मंसुनोवत ॥ ७४ ॥ ताभिषजां ।
सुकर्म्मणासासुदुघासरंस्वती ॥ सवृंत्रहाशतक्रंतुरिन्द्रायदधुरिन्द्रि
यम् ॥ ७५ ॥ युवꣳसुरामंम् ॥ युवꣳसुरामंमश्विनानमुंचावासुरेस
चां ॥ विपिपानाꣳसंरस्वतीन्द्रङ्कर्म्मंस्वावत ॥ ७६ ॥ पुत्रमिवपितरौ॥

पुत्रमिवपितरांवुश्विनोभेन्द्रावथुःकाव्यैर्दुःसनांभिः ॥ यत्त्सुरामुं
व्यपिंवुःशचींभिःसरंस्वतीत्त्वामघवन्नभिष्णक ॥ ७७ ॥ यस्म्मिन्न
श्वांसः ॥ यस्म्मिन्नश्वांसऽऋषुभासंऽउुक्षणांवुशामेषाऽअंवसृष्टास
ऽआहुंताः ॥ कीलालुपेसोमंपृष्ठायवेधसेंहृदामुतिञ्जनयुचारुमुग्ग्नयें ॥
॥ ७८ ॥ अहाव्यग्ने । हुविरुास्येतेस्त्रुचीवघृतञ्चुम्म्वीवुसोमंः ॥ वृा
जुसनिंरुयिमुस्म्मेसुुवीरम्प्रशुस्तन्धेहियुशसंम्बृहन्तंम् ॥ ७९ ॥
[१३] ॥ शतम् ॥ १२०० ॥ अश्विनातेजसुाचक्षुःप्प्राणेनुसरंस्वती
वीर्य्यम् ॥ वृाचेन्द्रोवलेनेन्द्रायदधुरिन्द्रियम् ॥ ८० ॥ गोमंदूषुणास

त्त्या ॥ गोमदृषुणांसुत्त्याश्वांवद्यातमश्विना ॥ वुर्तीरुद्रानृपाय्यम्
॥ ८१ ॥ नयत् ॥ नयत्त्परोनान्तरऽआदुधर्षद्दृषण्वसू॥दुंशर्दिसोम
त्त्योरिपुः ॥ ८२ ॥ तानः ॥ तानुऽआवोढमश्विनारुयिम्पुशङ्गंसन्दृ
शम् ॥ धिष्ण्यांवरिवोविदम् ॥ ८३ ॥ पावुकानः ॥ पावुकानुंसर
स्वतीवाजेभिर्वाजिनीवति ॥ युज्ञंवष्टुधियावसुः ॥ ८४ ॥ चोदयित्री
सूनृतानाम् ॥ चोदयित्रीसूनृतानाञ्चेतन्तीसुमतीनाम् ॥ युज्ञन्दधे
सरस्वती ॥ ८५ ॥ मुहोऽअर्णः ॥ मुहोऽअर्णुंसरस्वतीप्प्रचेतय
तिकेतुना ॥ धियोविश्वाविराजति ॥ ८६ ॥ इन्द्रायाहि । चित्रभा

नोसुताऽइमेत्त्वायवं÷ ॥ अण्वींभिस्त्तनांपूतासं÷ ॥ ८७ ॥ इन्द्रायां हि । धियेषितोव्विप्प्रंजूतऽसुतावंतऽ ॥ उपब्ब्रह्मांणिव्वाघत्तं÷ ॥ ८८ ॥ इन्द्रायांहि॥इन्द्रायांहितूतुंजानुऽउपब्ब्रह्मांणिहरिवः ॥ सुतेदंधिष्ष्व नुस्च्चनं÷ ॥९९॥ अुश्श्विनांपिबताम् ॥ अुश्श्विनांपिबताम्ममधुसरंस्व त्त्यासुजोषंसा ॥ इन्द्रं÷सुत्रामांवृत्त्रहाजुषन्तांꣳसोम्म्यम्मधुं ॥९०॥ [११] इति वाजसनेयशुक्लयजुस्संहितापाठेविंशोऽध्यायः ॥ २० ॥

इयं वाजसनेयसंहितापूर्वार्द्धं मुम्बय्यां क्षेमराज-श्रीकृष्णदास
श्रेष्ठिना स्वकीये " श्रीवेङ्कटेश्वर " (स्टीम्)-मुद्रणालये
मुद्रयित्वा प्रकाशितम्। संवत् १९६७, शके १८३२.

॥ इति वाजसनेयसंहितापूर्वविंशतिः समाप्ता ॥

॥ अथ वाजसनेयसंहितोत्तरविंशतिप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः३ॐम् ॥ इमम्मेसमिद्धोअग्निरेकादशकौ
वसंतेनऋतुनाषड्ढोतायक्षत्त्समीधाग्निंद्वादशाश्विनौछागस्यसप्तदेवंब
र्हिश्चतुर्दशषडेकषष्टिः ॥ ॐ इमम्मेवरुणश्श्रुधीहवमुद्याचंमृडय ॥
त्वामवस्युराचके ॥ १ ॥ तत्त्वां । यामिब्रह्मणावन्दमानस्त्तदाशा
स्तेयजमानोहविर्भिः ॥ अहेडमानोवरुणेहबोद्ध्युरुशꣳसमानऽआ
युःप्प्रमोषीः ॥ २ ॥ त्वन्नः ॥ त्वन्नोऽअग्नेवरुणस्यविद्वान्देवस्यहे
डोऽअवयासिसीष्ठाः ॥ यजिष्ठोवह्नितमःशोशुचानोविश्वाद्वेषाꣳसि
प्प्रमुमुग्ध्यस्मत् ॥ ३ ॥ सत्त्वम् ॥ सत्त्वन्नोऽअग्नेवमोभवोतीने

दिष्ठोऽअस्याऽउषसोव्युष्टौ ॥अवयक्ष्वनोवरुणꣳरराणोवीहिमृडीक
ꣳसुहवोनऽएधि ॥ ४ ॥ महीमूषु । मातरꣳसुव्रतानामृतस्यपत्नी
मवसेहुवेम ॥ तुविक्षत्रामजरन्तीमुरूचीꣳसुशर्म्माणमदितिꣳसुप्र
णीतिम् ॥ ५ ॥ सुत्रामाणम्पृथिवीम् ॥ सुत्रामाणम्पृथिवीन्द्यामने
हसꣳसुशर्म्माणमदितिꣳसुप्रणीतिम् ॥ दैवीन्नावꣳस्वरित्रामनाग
समस्रवन्तीमारुहेमास्वस्तये ॥ ६ ॥ सुनावमारुहेयम् ॥ सुनावमा
रुहेयमस्रवन्तीमनागसम् ॥ शतारित्राꣳस्वस्तये ॥ ७ ॥ आनः ॥
आनोमित्रावरुणाघृतैर्गव्यूतिमुक्षतम् ॥ मद्ध्वारजाꣳसिसुक्रतू ॥

॥ ८ ॥ प्रवाहवां। सिसृतश्रीवसैनुऽआनोगव्यूंतिमुक्षतङ्कतेनं ॥ आ
मुाजनैश्श्रवयतंयुवानाश्श्रुतम्मैंमित्रावरुणाहवेमा ॥ ९ ॥ शन्नं ॥
शन्नौभवन्तुवाजिनोहवैषुदेवतांतामितद्रवंऽस्वर्काः ॥ जम्भयुन्तोहिंवृ
कर्ठरक्षांर्ठसिसनैम्स्युस्म्मद्युंयवुन्नमींवाः ॥ १०॥ वाजेवाजेवत ॥ वा
जिनोनोधनेषुविप्पाऽअमृताऽऋतज्ञाः ॥ अस्यमध्वंःपिवतमादयध्वं
न्तृप्ताय्यातपथिभिर्देवयानैः ॥११॥ समिद्धोऽअग्निः । समिधासुसं
मिद्धोवरेण्यः ॥ गायत्रीच्छन्दऽइन्द्रियन्त्र्यविर्गौर्वयोदधुः ॥ १२ ॥
तनूनपाच्छुचिंव्रतः ॥ तनूनपाच्छुचिव्रतस्तनूपाश्चसरस्वती ॥ उ

ष्णिहाच्छन्दऽइन्द्रियन्दित्यवाड्गौर्वयोदधुः ॥ १३ ॥ इडाभिरग्निः॥
इडाभिरग्निरीड्यःसोमोदेवोऽअमर्त्यः ॥ अनुष्टुप्छन्दऽइन्द्रियम्प
ञ्चाविर्गौर्वयोदधुः ॥ १४ ॥ सुबर्हिरग्निः । पूषण्वान्त्स्तीर्णबर्हि
रमर्त्यः ॥ बृहतीच्छन्दऽइन्द्रियन्त्रिवत्सोगौर्वयोदधुः ॥ १५ ॥ दु
रोदेवीः ॥ दुरोदेवीर्दिशोमहीर्ब्रह्मादेवोबृहस्पतिः ॥ पङ्क्तिश्छ
न्दऽइहेन्द्रियन्तुर्यवाड्गौर्वयोदधुः ॥१६॥ उषेयह्वीसुपेशसाविश्वेदेवाऽ
अमर्त्याः ॥ त्रिष्टुप्छन्दऽइहेन्द्रियम्पष्ठवाड्गौर्वयोदधुः ॥१७॥ दैव्याहो
तारा । भिषजेन्द्रेणसयुजायुजा ॥ जगतीच्छन्दऽइन्द्रियमनड्वा

न्गौर्वयोदधुः ॥ १८ ॥ तिस्रऽइडा ॥ तिस्रऽइडासरस्वतीभारतीमरु
तोविशः ॥ विराट्छन्दऽइहेन्द्रियन्धेनुर्गौर्नवयोदधुः ॥ १९ ॥ त्वष्टा
तुरीपः ॥ त्वष्टातुरीपोऽअद्भुतऽइन्द्राग्नीपुष्टिवर्द्धना ॥ द्विपदाच्छन्द
ऽइन्द्रियमुक्षागौर्नवयोदधुः ॥२०॥ शमितानः ॥ शमितानोवनस्प
तिःसवितापस्रसुवन्भगम् ॥ ककुप्छन्दऽइहेन्द्रियंवशावेहद्वयोदधुः ॥
॥२१॥ स्वाहायज्ञम् ॥ स्वाहायज्ञंवरुणऽसुक्षत्रोभेषजङ्करत् ॥ अति
च्छन्दाऽइन्द्रियम्बृहदृषभोगौर्वयोदधुः ॥२२॥ [२२] वसन्तेनऽऋ
तुना । देवावसवस्त्रिवृतास्तुताः ॥रथन्तरेणतेजसाहविरिन्द्रेवयोदधुः

॥ २३ ॥ ग्रीष्मेणऽऋतुनां । देवारुद्राःपंञ्चदशेस्तुताः ॥ बृहताय
शंसावलंऽहविरिन्द्रेवयोंदधुः ॥ २४ ॥ वर्षाभिर्ऋतुनांदित्यास्तोमे
सप्तदशेस्तुताः ॥ वैरूपेणांविशौजंसाहविरिन्द्रेवयोंदधुः ॥ २५ ॥ शा
रदेनंऽऋतुनां ॥ देवाऽएकविंशऽऋभवंस्तुताः ॥ वैराजेनांश्रिया
श्रियंऽहविरिन्द्रेवयोंदधुः ॥ २६ ॥ हेमन्तेनंऽऋतुंनां ॥ देवास्त्रिण
वेमरुतंस्तुताः ॥ बलेंनुशक्वरीऽसहोंहविरिन्द्रेवयोंदधुः ॥ २७ ॥ शै
शिरेणंऽऋतुनां । देवास्त्रयस्त्रिंऽशेमृतांस्तुताः ॥ सत्त्येनंरेवतींऽक्षत्रऽ
हविरिन्द्रेवयोंदधुः ॥ २८ ॥ [६] होतांयक्षत् ॥ होतांयक्षत्त्समिधा

ग्निमिडस्प्पुदेश्श्विनेन्द्रꣳसरस्वतीमुजोधूम्म्रोनगोधूमैꣳकुवलैर्भेषुज
म्मधुशष्प्पैर्न्नतेजꣳइन्द्रियम्पयुꣳसोमंꣲपरिस्त्रुताघृतम्मधुव्यन्त्वाज्ज्य
स्युस्यहोतुर्य्यंज ॥ २९ ॥ होतायक्षुत्तनूनपात्त्सरस्वतीम् ॥ होता
यक्षुत्तनूनपात्त्सरस्वतीमविम्मेषोनभेषुजम्पुथामधुमताभरन्नुश्श्विने
न्द्रायवीर्य्युम्म्बदरैरुपुवाकाभिर्भेषुजन्तोक्मभिꣳपयुꣳसोमंꣲपरिस्त्रुता
घृतम्मधुव्यन्त्वाज्ज्यस्युहोतुर्य्यंज ॥ ३० ॥ होतायक्षुन्नराश
सन्ननुग्नहुम्पतिꣳसुरयाभेषुजम्मेषꣳसरस्वतीभिषग्ग्रथोनचन्द्रच्च
श्श्विनोर्व्वुपाꣳइन्द्रस्यवीर्य्युम्म्बदरैरुपुवाकाभिर्भेषुजन्तोक्मभिꣳपयुꣳ

सोमं॑÷ परि॒स्रुता॑घृ॒तम्मधु॒व्यन्त्वाज्य॑स्य॒होत॒र्य्यज॑ ॥ २१ ॥ होता॑
यक्षदि॒डेडि॒त॑ऽ ॥ होता॑यक्षदि॒डेडि॒तऽआ॒जुह्वा॑नु॒ꣳसर॑स्वती॒मिन्द्र॒म्ब
लेन॑वर्द्ध॒यन्न्वृ॑ष॒भेण॒गवे॑न्द्रि॒यम॒श्विनेन्द्रा॑यभेष॒जंय्यवैः॑क॒र्क्कन्धु॑भि॒र्म्म
धु॑ल॒जैर्न्न॒मास॑र॒म्पय॒ꣳसोमं॑÷परि॒स्रुता॑घृ॒तम्मधु॒व्यन्त्वाज्य॑स्य॒होत॒र्य्य
ज॑ ॥ २२ ॥ होता॑यक्षद्ब॒र्हिरू॒र्ण्णम्म्र॑दाꣳ ॥ होता॑यक्षद्ब॒र्हिरू
र्ण्णम्म्र॑दाभि॒षङ्ना॒स॑त्त्या॒भि॒षजा॒श्विना॒श्वा॒शिशु॑मती॒भि॒षग्ग्धे॒नुꣳसर
स्वती॒भि॒षग्ग्दुह॒ऽइन्द्रा॑यभेष॒जम्पय॒ꣳसोमं॑÷परि॒स्रुता॑घृ॒तम्मधु॒व्यन्त्वा
ज्य॑स्य॒होत॒र्य्यज॑ ॥ २३ ॥ होता॑यक्ष॒द्दुरो॒दिशः॑ । कव॒ष्ष्यो॒

नव्यचंस्वतीरश्विभ्यान्नदुरोदिशऽइन्द्रोनरोदंसीदुघेदुहेधेनुःसरंस्व
त्त्यश्विनेन्द्रायभेषजꣳशुक्रन्नज्ज्योतिरिन्द्रियम्पयुःसोमःपरिस्रुतांघृ
तम्मधुव्यन्त्वाज्ज्यस्यहोतुर्य्यज ॥ ३४ ॥ होतायक्षत्सुपेशसोषे ।
नक्तन्दिवाश्विनासमञ्जातेसरस्वत्त्यात्त्विषिमिन्द्रेनभेषजꣳश्येनो
नरजंसाहृदाश्रियानुमासंरम्पयुःसोमःपरिस्रुतांघृतम्मधुव्यन्त्वा
ज्ज्यस्यहोतुर्य्यज ॥ ३५ ॥ होतायक्षद्दैव्याहोतारा । भिषजाश्वि
नेन्द्रन्नजागृविदिवानक्तन्नभेषजैःशूषꣳसरस्वतीभिषक्सीसेनदुहऽइ
न्द्रियम्पयुःसोमःपरिस्रुतांघृतम्मधुव्यन्त्वाज्ज्यस्यहोतुर्य्यज ॥३६॥

होतायक्षत्तिस्रोदेवीः ॥ होतायक्षत्तिस्रोदेवीर्न्नभेषजन्त्रयस्त्रिधात
वोपसोरूपमिन्द्रेहिरण्ययमश्विनेडानभारतीव्वाचासरस्वतीमहऽइ
न्द्रायदुहऽइन्द्रियम्पयुःसोमः ॥ परिस्रुताघृतम्मधुव्यन्त्वाज्ज्यस्य
होतुर्य्यज ॥ ३७ ॥ होतायक्षत्सुरेतसमृषभम् ॥ होतायक्षत्सुरे
तसमृषभन्नर्य्यापसन्त्वष्टारमिन्द्रमश्विनाभिषजन्नसरस्वतीमोजोन
जूतिरिन्द्रियंवृकोनरभसोभिषग्ग्यशःसुरयाभेषजꣳश्रियानमासर
म्पयुःसोमःपरिस्रुताघृतम्मधुव्यन्त्वाज्ज्यस्यहोतुर्य्यज ॥ ३८ ॥
होतायक्षद्वनस्पतिꣳशमितारम् ॥ होतायक्षद्वनस्पतिꣳशमिता

र्ꣳशतङ्क्रतुम्भीमन्नमन्युꣳराजानंव्याघ्रन्नमसाश्विनाभामꣳसरस्व
तीभिषगिन्द्रायदुहऽइन्द्रियम्पयꣳसोमः परिस्रुताघृतम्मधुव्यन्त्वा
ज्ज्यस्यहोतर्य्यज ॥ ३९ ॥ होतायक्षदग्निꣳस्वाहा ॥ होतायक्षद
ग्निꣳस्वाहाज्ज्यस्यस्तोकानाꣳस्वाहामेदसाम्पृथक्स्वाहागच्छाग
मश्विभ्याꣳस्वाहामेषꣳसरस्वत्त्यैस्वाहाऽऋषभमिन्द्रायसिꣳहाय
सहसऽइन्द्रियꣳस्वाहाग्निन्नभेषजꣳस्वाहासोममिन्द्रियꣳस्वाहेन्द्र
ꣳसुत्रामाणꣳसवितारंव्वरुणम्भिषजाम्पतिꣳस्वाहाव्वनस्प्पतिम्प्रिय
म्पाथोनभेषजꣳस्वाहादेवाऽआज्ज्यपाजुषाणोऽअग्निर्भेषजम्पयꣳसो

मं॑परिस्रुतांघृतम्मधुव्यन्त्वाज्यस्यहोतर्य्यज ॥ ४० ॥ [१२] हो
तायक्षदश्विनौच्छागस्य । वपायामेदसोजुषेतांहविर्होतर्य्यज ॥
होतायक्षत्सरस्वतीम्मेषस्यवपाया मेदसोजुषतांहविर्होतर्य्यज ॥
होतायक्षदिन्द्रमृषभस्यवपायामेदसोजुषतांहविर्होतर्य्यज ॥४१॥
होतायक्षदश्विनौसरस्वतीम् ॥ होतायक्षदश्विनौसरस्वतीमिन्द्रँ
सुत्रामाणमिमेसोमाःसुरामाणश्छागैर्न्नमेषैर्ऋषभैःसुताःशष्पैर्न्नतो
क्मभिर्लाजैर्म्महस्वन्तोमदामासरेणपरिष्कृताःशुक्राःपयस्वन्तोमृ
ताःप्रस्थितावोमधुश्चुतस्तानश्विनासरस्वतीन्द्रःसुत्रामावृत्रहाजुष

न्ताꣳसोम्म्यम्मधुपिबन्तुमदन्तुव्व्यन्तुहोतुर्य्यज ॥४२॥ होतायक्षद्अश्विनौच्छागस्य । हविषऽआत्तामद्यमद्ध्यतोमेदऽउद्भृतम्पुराद्द्वेषोभ्भ्यः पुरापौरुषेय्यागृभोघस्तान्नूनङ्घासेऽअज्ज्राणांय्यवसप्प्रथमानाꣳसुमत्क्षराणाꣳशतरुद्रियाणामग्निष्वात्तानाम्पीवोपवसनानाम्पार्श्वतः श्रोणितः शितामुतऽउत्सादतोङ्गादङ्गादवत्तानाङ्करतऽएवाश्विनाजुषेताꣳहविर्होतुर्य्यज ॥ ४३ ॥ होतायक्षत्सरस्वतीम्मेषस्यहविषऽआवयदद्यमद्ध्यतोमेदऽउद्भृतम्पुराद्द्वेषोभ्भ्यः पुरापौरुषेय्यागृभोघसन्नूनङ्घासेऽअज्ज्राणांय्यवसप्प्रथमानाꣳसुमत्क्षराणाꣳशतरुद्रि

यांणामग्निष्ष्वात्तानाम्पीवोपवसनानाम्पार्श्वतःश्श्रोणितःशितामु

तऽउत्त्सादतोङ्गाङ्गादवत्तानाङ्करदेवꣳसरस्वतीजुषतांꣳहविर्होतर्य्य

ज ॥ ४४ ॥ होतायक्षदिन्द्रमृषभस्यहविषऽआवयदद्यमद्ध्यतोमेदऽ

उद्भृतम्पुराद्वेषोभ्यःपुरापौरुषेय्याग्गृभोघसन्नूनङ्घासेऽअज्ज्राणांय्यव

सप्प्रथमानाꣳसुमत्क्षराणाꣳशतरुद्रियाणामग्निष्ष्वात्तानाम्पीवोप

वसनानाम्पार्श्वतःश्श्रोणितःशितामुतउत्त्सादतोङ्गाङ्गादवत्ताना

ङ्करदेवमिन्द्रोजुषताꣳहविर्होतर्य्यज ॥ ४५ ॥ होतायक्षद्वनस्पतिम

भि । हिपिष्टतमयारभिष्ठयारशनयाधित ॥ यत्राश्विनोश्छागस्य

हुविषं÷प्प्रियाधामांनिुयत्रुसरंस्वत्त्यामेुषस्यंहुविषं÷प्प्रियाधामांनिुय
त्रेन्द्रंस्यऽऋुषुभस्यंहुविषं÷प्प्रियाधामांनिुयत्राुग्ग्नेः प्प्रियाधामांनिुयत्त्रु
सोमंस्यप्प्रियाधामांनिुयत्त्रेन्द्रंस्यसुत्राम्म्णं÷प्प्रियाधामांनिुयत्त्रंसवि
तुःप्प्रियाधांमानिुयत्त्रुव्वरुंणस्यप्प्रियाधामांनिुयत्त्रुव्वनुस्प्पतें÷प्प्रियापा
थांर्ठ्ठसिुयत्त्रंदेुवानांमाज्ज्युपानांप्प्रियाधामांनिुयत्त्राुग्ग्नेहोंतुं÷प्प्रिया
धामांनिुतत्त्रैताव्प्रुस्तुत्त्येवोपुस्तुत्त्येवोपावंस्त्रक्षद्दभीयसऽइवकत्त्वीकरं
देुवन्देुवोव्वनुस्प्पातिज्जुंषतार्ठ्ठहुविर्होतुर्य्यंज ॥४६॥ होतांयक्षदुग्ग्निर्ठ्ठ
स्विष्टुकृतम् ॥ होतांयक्षदुग्निर्ठ्ठस्विष्टुकृतमयांडुग्ग्निरुश्श्विनोुच्छागंस्य

हविषंः प्प्रियाधामान्न्ययाट्सरस्वत्यामेषस्यहविषंः प्प्रियाधामान्न्ययाडिन्द्रंस्यऽऋषभस्यंहविषंः प्प्रियाधामान्न्ययांडग्नेःप्प्रियाधामान्न्ययाट्सोमंस्यप्प्रियाधामान्न्ययाडिन्द्रंस्यसुत्राम्म्णंः प्प्रियाधामान्न्ययांट्सवितुःप्प्रियाधामान्न्ययाड्वरुंणस्यप्प्रियाधामान्न्ययाड्वनस्प्पतेंः प्प्रियापाथाꣳस्ययांड्देवानांमाज्ज्यपानांम्प्प्रियाधामांनियक्षंदग्ग्नेहोंतुंः प्प्रियाधामांनियक्षुत्त्स्वम्मंहिमानुमायंजतामेज्ज्याऽइषंः कृणोतुसोऽअंद्ध्वराजातवेंदाजुषताꣳहविहोंतुर्य्यंज ॥४७॥ [७] देवम्बुर्हिःसरंस्वतीसुदेवमिन्द्रेंऽअश्विनां ॥ तेजोनचक्षुरक्ष्योर्बुर्हिषादधुरिन्द्रियंवसुवनेंव

सुधेयंस्यव्यन्तुयज ॥ ४८ ॥ देवीर्द्वारः ॥ देवीर्द्वारोऽअश्विनाभिषजे
न्द्रंसरस्वती ॥ प्राणन्नवीर्य्यन्नसिद्वारोदधुरिन्द्रियंवसुवनेवसुधेयस्य
व्यन्तुयज ॥४९॥ देवीऽउषासौ ॥ देवीऽउषासावश्विनासुत्रामेन्द्रेसर
स्वती ॥ बलन्नवाचमास्यऽउषाभ्यान्दधुरिन्द्रियंवसुवनेवसुधेयस्य
व्यन्तुयज ॥ ५० ॥ देवीजोष्ट्री ॥ देवीजोष्ट्रीसरस्वत्यश्विनेन्द्रमवर्द्ध
यन् ॥ श्रोत्रन्नकर्णयोर्यशोजोष्ट्रीभ्यान्दधुरिन्द्रियंवसुवनेवसुधेय
स्यव्यन्तुयज ॥ ५१ ॥ देवीऽऊर्जाहुती ॥ देवीऽऊर्जाहुतीदुघेसुदुघेन्द्रे
सरस्वत्यश्विनाभिषजावतः ॥ शुक्रन्नज्योतिस्तनयोराहुतीधत्तऽ

इन्द्रियंव्वसुवनैव्वसुधेयंस्यव्यन्तुयजं ॥५२॥ देवादेवानाम् ॥ देवादेवा
नाम्भिषजाहोताराविन्द्रमश्विना । वषट्कारैःसरस्वतीत्त्विषिन्नहृदं
येमुतिꣳहोतृभ्यान्दधुरिन्द्रियंव्वसुवनैव्वसुधेयंस्यव्यन्तुयजं ॥ ५३ ॥
देवीस्तिस्रः॥देवीस्तिस्रस्तिस्रोदेवीरश्विनेडासरस्वती॥शूषन्नमध्ये
नाभ्यामिन्द्रायदधुरिन्द्रियंव्वसुवनैव्वसुधेयंस्यव्यन्तुयजं ॥ ५४ ॥
देवऽइन्द्रः ॥ देवऽइन्द्रोनराशꣳसस्त्रिवरूथःसरस्वत्याश्विभ्यामी
यतेरथः ॥ रेतोनरूपममृतञ्जनित्रमिन्द्रायत्त्वष्टादधदिन्द्रियाणिव
सुवनैव्वसुधेयंस्यव्यन्तुयजं ॥ ५५ ॥ देवोदेवैः ॥ देवोदेवैर्व्वनस्पति

हिरंण्ण्यपर्णाऽअश्विभ्यां्ठ्सरस्वत्त्यासुपिप्पुलऽइन्द्रांयपच्च्युतेम
धुं ॥ ओजोनजूतिॠषुभोनभामुंव्वनुस्प्पतिंन्नोदधादिन्द्रियाणिव्वसु
वनेंव्वसुधेयंस्यव्यन्तुयज ॥ ५६ ॥ देवम्बुर्हिः ॥ देवम्बुर्हिव्वारितीना
मद्धुरेस्त्तीर्ण्णमुश्विभ्यामूर्ण्णम्म्रदाःसरस्वत्त्यास्योनमिन्द्रतेसदंः
ईशायैमुन्न्युःराजानम्बुर्हिषादधुरिन्द्रियंव्वसुवनेव्वसुधेयंस्यव्यन्तुयज
॥ ५७ ॥ देवोऽअग्निः । स्विष्टकृद्देवान्यंक्षद्यथायुथःहोतारावुिन्द्रं
मुश्विनावाचावाचुःसरस्वतीमुग्निःसोमं्ठ्स्विष्टकृत्स्विष्टऽइन्द्रंः
सुत्रामासवितावरुणोभिषगिष्टोदेवोव्वनुस्प्पतिःस्विष्टादेवाऽआज्ज्यु

पार्थस्विष्टोऽअग्निरग्निनाहोताहोत्रेस्विष्टकृद्यशोनदधदिन्द्रियमूर्ज्ज
मपचितिथ्ठस्वधांव्वसुवनेव्वसुधेयस्यव्यन्तुयज ॥ ५८ ॥ अग्निमद्य।
होतारमवृणीतायंय्यजमानःपचन्पक्तीःपचन्पुरोडाशान्बध्नन्नश्वि
भ्याञ्छागर्ठसरस्वत्यैमेषमिन्द्रायऽऋषभर्ठसुन्वन्नश्विभ्याथ्ठसर
स्वत्याऽइन्द्रायसुत्राम्णेसुरासोमान्त्सूपस्थाऽअद्य ॥५९॥ सूपस्थाऽ
अद्यदेवोव्वनस्पतिरभवदश्विभ्याञ्छागेनसरस्वत्यैमेषेणेन्द्रायऽ
ऋषभेणाक्षँस्तान्मेदस्तःप्रतिपचताग्गृभीषतावीवृधन्तपुरोडाशैरपुर
श्विनासरस्वतीन्द्रःसुत्रामासुरासोमाँस्त्वामद्य ॥ ६० ॥ त्वामु

द्यꣳऋषऽआर्षेयऽऋषीणान्नपादवृणीतायंयजमानोबहुभ्यऽआसङ्ग
तेभ्यऽएषमेदेवेषुवसुवार्य्यायक्ष्यतऽइतितायादेवादेवदानान्यद
स्तान्यस्म्माऽआचशास्वाचगुरस्वेषितश्चहोतरसिभद्रवाच्यायप्रेषि
तोमानुषꣳसूक्तवाकायसूक्ताब्रूहि ॥ ६१ ॥ इतिवाजसनेयशुक्लयजुःसं
हितायामेकविंशोऽध्यायः ॥ २१ ॥ तेजोसिपञ्चाग्नयएकाहिंकारायद्व
तत्सवितुर्द्दशविभूर्मात्रैकाकायद्व आब्रह्मंस्त्रयोदश शेषादेकैकोन्नवि
ꣳशतिरश्चतुस्त्रिꣳशत् ॥ ओम् तेजोसि॥तेजोसिशुक्रममृतमायुष्पा
ऽआयुर्म्मेपाहि ॥ देवस्यत्वासवितुःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्याम्पूष्णोह

स्ताब्भ्यामाददे ॥१॥ इमामगृब्भ्णन् ॥ इमामगृब्भ्णन्रशनामृतस्य
पूर्व्वऽआयुषिविदथेषुकव्या ॥ सानोऽअस्मिन्त्सुतऽआबभूवऽऋतस्य
सामन्त्सरमारपन्ती ॥२॥ अभिधाऽअसि॥अभिधाऽअसिभुवनमसि
यन्तासिधर्ता॥सत्त्वमग्निंवैश्श्वानरꣳसप्प्रथसङ्गच्छस्वाहाकृतः॥३॥
स्वगात्त्वा ॥ देवेब्भ्यः प्प्रजापतयेब्ब्रह्मन्नश्श्वम्भन्त्स्यामिदेवेब्भ्यः
प्प्रजापतयेनराद्ध्यासम् । तम्बधानदेवेब्भ्यः प्प्रजापतयेतेनराद्ध्नुहि
॥४॥ प्रजापतयेत्त्वा ॥ प्रजापतयेत्त्वाजुष्टम्प्रोक्षामीन्द्राग्निब्भ्यान्त्वा
जुष्टम्प्रोक्षामिवायवेत्त्वाजुष्टम्प्रोक्षामिविश्श्वेब्भ्यस्त्वादेवेब्भ्योजुष्ट

म्प्रोक्षामिसर्व्वेभ्यस्त्वादेवेभ्योजुष्टम्प्रोक्षामि ॥ योऽअर्व्वन्तञ्जिघांᳫं
सतितमभ्यमीतिव्वरुणः। परोमर्त्तः परःश्वा ॥५॥[५] अग्नयेस्वाहा ॥
अग्नयेस्वाहासोमायस्वाहापाम्मोदायस्वाहासवित्रेस्वाहाव्वायवेस्वा
हाव्विष्ण्णवेस्वाहेन्द्रायस्वाहाबृहस्पतयेस्वाहामित्रायस्वाहाव्वरुणा
यस्वाहा॥६॥[१] हिङ्कारायस्वाहा ॥ हिङ्कारायस्वाहाहिङ्कृतायस्वाहा
क्क्रन्दतेस्वाहावक्क्रन्दायस्वाहाप्प्रोथतेस्वाहाप्प्रप्प्रोथायस्वाहागन्धा
यस्वाहाग्घ्रातायस्वाहानिविष्टायस्वाहोपविष्टाय स्वाहासन्दिताय
स्वाहाव्वल्गतस्वाहासीनायस्वाहाशयानायस्वाहास्वपतेस्वाहाजा

ग्यंतेस्वाहाकूजंतेस्वाहाप्रबुद्धायस्वाहाविजृम्भमाणायस्वाहाविचृ
त्तायस्वाहासꣳहानायस्वाहोपस्थितायस्वाहायनायस्वाहाप्रायणा
यस्वाहा ॥ ७ ॥ यतेस्वाहा ॥ यतेस्वाहाधावतेस्वाहोद्द्रावायस्वाहोद्
तायस्वाहाशूकारायस्वाहाशूकृतायस्वाहानिषण्णायस्वाहोत्थिताय
स्वाहाजवायस्वाहाबलायस्वाहाविवर्तमानायस्वाहाविवृत्तायस्वाहा
विधून्वानायस्वाहाविधूतायस्वाहाशुश्रूषमाणायस्वाहाशृण्वतेस्वा
हेक्षमाणायस्वाहेक्षितायस्वाहावीक्षितायस्वाहानिमेषायस्वाहायद
त्तितस्मैस्वाहायत्पिबतितस्मैस्वाहायन्मूत्रंकरोतितस्मैस्वाहा

कुर्वतेस्वाहांकृतायस्वाहा ॥ ८ ॥ [२] तत्सवितुर्वरेण्यम्भर्गोदेव
स्यंधीमहि ॥ धियोयोनंःप्रचोदयात् ॥ ९ ॥ हिरण्यपाणिमूतये ।
सवितारमुपह्वये ॥ सचेत्तादेवतापदम् ॥ १०॥ देवस्यचेततंः ॥ देव
स्यचेततोमहीम्प्रसवितुर्हवामहे ॥ सुमतिंसत्यराधसम् ॥ ११ ॥
सुष्टुतिंसुमतीवृधः॥ सुष्टुतिंसुमतीवृधोरातिंसवितुरीमहे ॥ प्रदे
वायमतीविदे ॥ १२ ॥ रातिंसत्पतिम् ॥ रातिंसत्पतिम्महेसवि
तारमुपह्वये ॥ आसुवन्देववीतये ॥१३॥ देवस्यसवितुः ॥ देवस्यस
वितुर्म्मतिमासवंविश्वदेव्यम् ॥ धियाभगम्मनामहे ॥ १४ ॥

अग्निꣳस्तोमेन । बोधयसमिधानोऽअमर्त्त्यम् ॥ हव्यादेवेषुनोद
धत् ॥ १५ ॥ सहव्व्यवाट् ॥ सहव्व्यवाडमर्त्त्यऽउशिग्दूतश्चनोहितः॥
अग्निर्द्धियासमृण्वति ॥ १६ ॥ अग्निन्दूतम् ॥ अग्निन्दूतम्पुरोदधे
हव्व्यवाहमुपब्रुवे ॥ देवाँ ॥ ऽआसादयादिह ॥ १७ ॥ अजीजनो
हि । पवमानसूर्य्यंविधारेशक्मनापयः ॥ गोजीरयारꣳहमाणःपुर
न्ध्या ॥ १८ ॥ [९] विभूर्म्मात्रा । प्रभूःपित्राश्वोसिहयोस्यत्यो
सिमयोस्यर्वासिसप्तिरसिवाज्यसिवृषासिनृमणाऽअसिययुर्न्नामा
सिशिशुर्न्नामास्यादित्यानाम्पत्त्वान्विहिदेवाऽआशापालाऽएतन्देवे

ब्भ्यो॑ऽश्वु॒म्मेधा॑युप्प्रो॑क्षितꣳरक्षतेहर॒न्तिं॑ारि॒हर॑मता॒मि॒हधृ॒तिं॑रि॒हस्वधृ॑
ति॒ꣳस्वाहा॑ ॥१९॥ [२] काय॒स्वाहा॑ ॥ काय॒स्वाहा॒कस्म्मै॒स्वाहा॑कत॒
मस्म्मै॒स्वाहा॒स्वाहा॒धिमाधी॑ताय॒स्वाहा॒मनः॑प्प्र॒जाप॑तये॒स्वाहा॑चि॒त्तं
वि॒ज्ञा॑ताया॒दित्त्यै॒स्वाहा॒दित्त्यै॑म॒ह्यै॒स्वाहा॒दित्त्यै॑सुमृडी॒कायै॒स्वाहा॒स
र॑स्वत्त्यै॒स्वाहा॒सर॑स्वत्त्यैपाव॒कायै॒स्वाहा॒सर॑स्वत्त्यैबृह॒त्त्यै॒स्वाहा॑पू॒
ष्णे॒स्वाहा॑प॒ष्णेप्प्र॑पत्थ्या॒य॒स्वाहा॑पू॒ष्णेन॒रन्धि॑षाय॒स्वाहा॒त्त्वष्ट्रे॒स्वा
हा॒त्त्वष्ट्रे॑तु॒रीया॑य॒स्वाहा॒त्त्वष्ट्रे॑पु॒रु॒रूपा॑य॒स्वाहा॒विष्ण॑वे॒स्वाहा॒विष्ण॑वे
निभू॒य॒पाय॒स्वाहा॒विष्ण॑वेशिपिवि॒ष्टाय॒स्वाहा ॥ २० ॥ विश्वो॑देव

स्यं। नेतुम्मंत्तौंत्त्वुरीतसुकल्व्यम् ॥ व्विश्श्वौरायऽइंषुद्धयतिद्युम्न्नंवृंणी
तपुष्ष्यसेुस्वाहा॑२१[१]आब्रह्मंन् ॥ आब्रह्मंन्न्ब्राह्मणोब्रह्मवर्च्चसी
जांयतामाराष्ट्रेरांजुन्न्यंऽश्शूरंऽइषुव्व्योतिव्व्याधीमंहारथोजांयतान्दो
ग्ध्रींधेनुर्व्वौढानुड्वानाशुःसप्प्तिंपुरंन्धिर्य्योषांजिष्णूरंथेष्ठाःसुभेयोयु
वांस्ययजंमानस्यव्वीरोजांयतान्निकामेनिंकामेनःपुर्ज्जन्न्योव्वर्षतुफलव
त्त्योनुऽओऽषंधयःपच्च्यन्तांय्योगक्षेमोनःकल्प्पताम् ॥ २२ ॥
[१] प्राणायुस्वाहा। पानायुस्वाहाव्व्यानायुस्वाहाचक्षुंषेस्वाहाश्श्रो
त्रांयुस्वाहांव्वाचेस्वाहामनंसेुस्वाहा ॥ २३ ॥ [१] ॥ प्राच्च्यैदिशे।

स्वाहार्वाच्च्यैदिशेस्वाहादक्षिणायैदिशेस्वाहार्वाच्च्यैदिशेस्वाहाप्प्रती
च्च्यैदिशेस्वाहार्वाच्च्यैदिशेस्वाहोदीच्च्यैदिशेस्वाहार्वाच्च्यैदिशेस्वाहो
र्ध्वायैदिशेस्वाहार्वाच्च्यैदिशेस्वाहावाच्च्यैदिशेस्वाहार्वाच्च्यैदिशेस्वा
हा ॥ २४ ॥ [१] अद्भ्यःस्वाहा ॥ वार्भ्यःस्वाहोदकायस्वाहातिष्ठ
न्तीब्भ्यःस्वाहास्रवन्तीब्भ्यःस्वाहास्यन्दमानाब्भ्यःस्वाहाकूप्प्या
ब्भ्यःस्वाहासूद्याब्भ्यःस्वाहाधार्य्याब्भ्यःस्वाहार्णवायस्वाहासमुद्रा
यस्वाहासरिरायस्वाहा ॥ २५ ॥ [१] वातायस्वाहा ॥ धूमायस्वाहा
ब्भ्रायस्वाहामेघायस्वाहाविद्योतमानायस्वाहास्तनयतेस्वाहावस्फू

ज्जंतुस्वाहावर्षतुस्वाहाववर्षतुस्वाहोग्रंवर्षतुस्वाहाशीघ्रंवर्षतुस्वाहो
द्गृह्णतेस्वाहोद्गृहीतायुस्वाहाप्रुष्णतेस्वाहाशीकायुतेस्वाहाप्रुष्वा
भ्युःस्वाहाह्रादुनीभ्युःस्वाहानीहारायुस्वाहा ॥ २६ ॥ [१] अग्न
येस्वाहा ॥ अग्नयेस्वाहासोमायुस्वाहेन्द्रायुस्वाहापृथिव्यैस्वाहान्त
रिक्षायुस्वाहादिवेस्वाहादिग्भ्यःस्वाहाशाभ्युःस्वाहोर्व्यैदिशेस्वा
हार्वाच्यैदिशेस्वाहा ॥ २७ ॥ [१] नक्षत्रेभ्युःस्वाहा । नक्षत्रि
येभ्युःस्वाहाहोरात्रेभ्युःस्वाहार्द्धमासेभ्युःस्वाहामासेभ्युःस्वाहऽ
ऋतुभ्युःस्वाहार्त्तवेभ्युःस्वाहासंवत्सुरायुस्वाहाद्यावापृथिवीभ्या

ॐस्वाहाचन्द्रायस्वाहासूर्य्यायस्वाहारश्मिभ्यःस्वाहावसुभ्यः
स्वाहारुद्रेभ्यःस्वाहादित्येभ्यःस्वाहामरुद्भ्यःस्वाहाविश्वेभ्योदे
वेभ्यःस्वाहामूलेभ्यःस्वाहाशाखाभ्यःस्वाहावनस्पतिभ्यःस्वा
हापुष्पेभ्यःस्वाहाफलेभ्यःस्वाहौषधीभ्यःस्वाहा ॥ २८ ॥ [१]
शतम् ॥१३००॥ पृथिव्यैस्वाहा ॥ पृथिव्यैस्वाहान्तरिक्षायस्वाहादिवे
स्वाहासूर्य्यायस्वाहाचन्द्रायस्वाहानक्षत्रेभ्यःस्वाहाद्भ्यःस्वाहौषधी
भ्यःस्वाहावनस्पतिभ्यःस्वाहापरिप्लवेभ्यःस्वाहाचराचरेभ्यः
स्वाहासरीसृपेभ्यःस्वाहा ॥ २९ ॥ [१] असवेस्वाहा ॥ असं

वेस्वाहावसवेस्वाहाविभुवेस्वाहाविवस्वतेस्वाहागणश्रियेस्वाहागण
पतयेस्वाहाभिभुवेस्वाहाधिपतयेस्वाहाशूषायस्वाहासꣳसर्प्पायस्वा
हाचन्द्रायस्वाहाज्ज्योतिषेस्वाहामलिम्लुचायस्वाहादिवापतयते
स्वाहा ॥ ३० ॥ [१] मधवेस्वाहा ॥ मधवेस्वाहामाधवायस्वाहा
शुक्रायस्वाहाशुचयेस्वाहानभसेस्वाहानभस्यायस्वाहेषायस्वाहो
र्ज्जायस्वाहासहसेस्वाहासहस्यायस्वाहातपसेस्वाहातपस्यायस्वा
हाꣳहसस्पतयेस्वाहा ॥ ३१ ॥ [१] वाजायस्वाहा । प्प्रसवाय
स्वाहापिजायस्वाहाक्रतवेस्वाहास्वःस्वाहामूर्द्ध्नेस्वाहाव्यश्नुविनेस्वा

हान्त्यायुस्वाहान्त्यायभौवुनायुस्वाहाभुवनस्युपतयेस्वाहाधिपत
येस्वाहाप्रुजापतयेस्वाहा ॥ ३२ ॥ [१] आयुर्य्युज्ञेन । कल्पता
ॐस्वाहाप्प्राणोयुज्ञेनकल्पताॐस्वाहापानोयुज्ञेनकल्पताॐस्वाहा
व्व्यानोयुज्ञेनकल्पताॐस्वाहोदानोयुज्ञेनकल्पताॐस्वाहासमानो
युज्ञेनकल्पताॐस्वाहाचक्षुर्य्युज्ञेनकल्पताॐस्वाहाश्श्रोत्रंय्युज्ञेन
कल्पताॐस्वाहाव्वाग्युज्ञेनकल्पताॐस्वाहामनोयुज्ञेनकल्पताॐ
स्वाहात्त्वमायुज्ञेनकल्पताॐस्वाहाब्ब्रह्मायुज्ञेनकल्पताॐस्वाहा
ज्ज्योतिर्य्युज्ञेनकल्पताॐस्वाहास्स्वर्य्युज्ञेनकल्पताॐस्वाहापृष्ठंय्यु

ज्ञेनंकल्पताᳪंस्वाहांयज्ञोयज्ञेनंकल्पताᳪंस्वाहां ॥ ३३॥ एकंस्मै
स्वाहाद्वाभ्याᳪंस्वाहांशतायस्वाहैकंशतायस्वाहाव्युष्ट्यैस्वाहांस्व
र्गायस्वाहां ॥ ३४ ॥ [१] इति श्रीवाजसनेयशुक्लयजुःसंहितायांदी
र्घपाठेद्वाविंशोऽध्यायः ॥ २२ ॥ हिरण्यगर्भोयःप्राणतोद्विकौमुअन्त्य
ष्टौवायव्यापश्वप्राणायतिस्रउत्तसक्थ्याद्वादशगायत्रीकस्त्वाषट्कौकः
स्विदष्टौकास्विदशसुभुःस्वयंभूस्तिस्रएकादशपंचषष्टिः॥ ॐहिरण्य
गर्भःसम्॥ हिरण्यगर्भःसमवर्त्तताग्रेभूतस्यंजातःपतिरेकऽआसी
त्॥सदांधारपृथिवीन्द्यामुतेमाङ्कस्मैदेवायहविषाविधेम॥१॥ उपया

मगृंहीतोसि॥प्रजापंतयेत्त्वाजुष्टङ्गृह्णाम्म्येषतेयोनिऽसूर्य्यंस्तेमहिमा॥
यस्तेहंन्त्संवत्त्सुरेमंहिमासंम्बभूवयस्तेंव्वायावुन्तरिंक्षेमाहिमासंम्ब
भूवयस्तेंदिविसूर्य्यंमहिमासंम्बभूवतस्म्मैतेमहिम्म्नेप्प्रजापंतयेस्वा
हांदेवेब्भ्यं: ॥२॥ [२] यःप्प्राणतोनिमिषतोमंहित्वैकऽइद्राजाजग
तोवभूव ॥ यऽईशेंऽअस्यद्विपदश्च्चतुंष्प्पदःकस्म्मैंदेवायंहविषांविधे
म ॥ ३ ॥ उपयामगृंहीतोसि । प्प्रजापंतयेत्त्वाजुष्टङ्गृह्णाम्म्येषतेयो
निश्च्चन्द्रमास्तेमहिमा ॥ यस्तेरात्रौसंवत्त्सरेमंहिमासम्म्बभूवयस्ते
पृथिव्यामग्ग्नौमंहिमासम्म्बभूवयस्तेनक्षत्रेषुचन्द्रमंसिमहिमासम्म्ब

भूवुतस्म्मैतेमहिम्न्नेप्प्रुजापतयेदेवेब्भ्युःस्वाहा ॥ ४ ॥ [२] युञ्ज
न्तिब्ब्रध्नमंरुषञ्चरंन्तुम्परितस्त्थुषः ॥ रोचन्तेरोचुनादिवि ॥ ५ ॥
युअन्त्यंस्य ॥ युजन्त्यंस्युकाम्म्याहरीविपक्षसुरथे ॥ शोणाधृष्ण्णू
नृवाहंसा ॥ ६ ॥ यद्वातः ॥ यद्वातोऽअुपोऽअगंनीगन्प्रियामिन्द्रंस्य
तुन्न्वम् ॥ एतङ्स्तोतरुनेनंपुथापुनुरश्श्वमावर्तयासिनः ॥ ७ ॥ व्व
संवस्त्वा । अन्तुगायुत्रेणुच्छन्दंसारुद्रास्त्वांअन्तुत्रैष्टुभेनुच्छन्दं
सादित्त्यास्त्वांअन्तुजागंतेनुच्छन्दंसा ॥ भूब्भुंवुःस्स्वुर्लाजी३ञ्छाची३
न्यद्युगव्यंऽएतदन्नंमत्तदेवाऽएवदन्नंमद्धिप्प्रजापते ॥८॥ कःस्वित् ॥

कऽस्विदेकाकीचरतिकऽउस्विज्जायतेपुनः ॥ किंᳩस्विद्धिमस्यंभेषुज
ङ्किम्म्वावपनम्मुहत् ॥ ९ ॥ सूर्य्यऽएकाकी । चरतिचुन्द्रमाजायते
पुनः॥अग्निर्हिमस्यंभेषुजम्भूमिरावपनम्मुहत् ॥ १०॥ कास्वित् ॥
कास्विदासीत्पूर्वचित्तिःकिंᳩस्विदासीद्बृहद्वयः ॥ कास्विदासीत्पि
लिप्पिलाकास्विदासीत्पिशाङ्गिला ॥ ११ ॥ द्यौरासीत् ॥ द्यौरासी
त्पूर्वचित्तिरश्वऽआसीद्बृहद्वयः ॥ अविरासीत्पिलिप्पिलारात्रिरासी
त्पिशाङ्गिला ॥ १२ ॥ [८] वायुष्ट्वा । पचुतैरवत्त्वसितग्रीवश्छा
गैर्न्यग्रोधश्चमुसैःशल्मुलिर्वृद्ध्या ॥ एषस्यराथ्योवृषापड्भिश्च

तुभिर्देवगणैर्ब्रह्माकृण्वन्नो वतु नमो ग्नये ॥ १३ ॥ संशितोर
श्मिनारथःसंशितोरश्मिनाहयः ॥ संशितोऽअप्स्वप्सुजाब्र
ह्मासोमपुरोगवः ॥ १४ ॥ स्वयंवाजिन् ॥ स्वयंवाजिँस्तन्वङ्कल्प
यस्वस्वयंयजस्वस्वयञ्जुषस्व ॥ महिमातेन्येननसन्नशे ॥ १५ ॥
नवै ॥ नवाऽउऽएतन्म्रियसेनरिष्यसिदेवाँ ऽइदेषिपथिभिःसुगे
भिः ॥ यत्रासतेसुकृतोयत्रतेययुस्तत्रत्वादेवःसवितादधातु ॥ १६ ॥
अग्निःपशुः ॥ अग्निःपशुरासीत्तेनायजन्तसऽएतँल्लोकमजयद्यस्मि
न्नग्निःसतेलोकोभविष्यतितञ्जेष्यसिपिबैताऽअपः ॥ वायुःपशुरा

सीत्तेनायजन्तुसऽएतँल्लोकमंजयद्यस्म्मिन्वायुः सतैंलोकोभंविष्यति
तञ्जेष्ष्यसिपिबैताऽअपः ॥ सूर्यः पुशुरासीत्तेनायजन्तुसऽएतँल्लोक
मंजयुद्यस्म्मिन्त्सूर्य्युः सतैंलोकोभंविष्ष्यतितञ्जेष्ष्यसिपिबैताऽअपः
॥ १७ ॥ प्राणायस्वाहां । पानायस्वाहांव्यानायस्वाहां ॥ अम्बेऽअ
म्बिकेम्बालिकेनमानयतिकश्चुन ॥ ससंस्त्यश्वकः सुभंद्रिकाङ्का
म्पीलवासिनीम् ॥ १८॥ गुणानान्त्वा । गुणपतिंᳪहवामहेप्प्रियाणा
न्त्वाप्प्रियपतिंᳪहवामहेनिधीनान्त्वानिधिपतिंᳪहवामहेव्वसोमम ॥
आहमंजानिगर्भधमात्त्वमंजासिगर्भधम् ॥ १९ ॥ ताऽउभौ । चुतु

रं॑ऽपुदः सुम्प्रसा॑रयावस्वुर्गेलोके प्रोर्णुवाथां॒ वृषा॑ वाजी रे॑तो॒धा रेतो॑ द
धातु ॥ २० ॥ [३] उत्स॑क्थ्या॒ऽअव॑ । गुदन्धे॑हि॒ समु॒ञ्जिञ्चा॑रया॒ वृ
षन् । य स्त्री॒णां जी॑व॒भोज॑नः ॥ २१ ॥ युका॑सुकौ । शं॑कुन्ति॒काह
लुगिति॒ वञ्च॑ति । आह॑न्ति॒ गुभे॒ पसो॒ निग॑ल्गली॒ति धार॑का ॥ २२ ॥ यु
को॑ऽसुकौ । शं॑कुन्तुकऽआह॒लगिति॒ वञ्च॑ति ॥ विव॑क्षतऽइव ते॒ मुखु॒मध्व
र्य्यो॒ मानु॒स्त्वम॒भिभा॑षथाः ॥ २३ ॥ मा॒ता च॑ । ते॒ पि॒ता च॒ तेऽग्रं॒ वृक्ष
स्य॑ रोहतः ॥ प्रति॒लामीति॒ ते पि॒ता गु॒भे मु॒ष्टिमं॑तꣳसयत् ॥ २४ ॥ मा
ता च॑ । ते॒ पि॒ता च॒ तेऽग्रे॒ वृक्ष॑स्य क्रीडतः ॥ विव॑क्षतऽइव ते॒ मुखु॒म्ब्रह्म

लोमुविचिन्त्वन्तुमनीषया ॥ देवानाम्पत्न्योदिशः सूचीभिः शम्म्य
न्तुत्वा ॥ ३६ ॥ रजताहरिणीः सीसायुजोयुज्यन्तेकर्मभिः ॥ अ
श्वस्यवाजिनस्त्वचिसिमाः शम्म्यन्तुशम्यन्तीः ॥ ३७ ॥ कुविदु
ङ्ग ॥ यवमन्तोयवश्चिद्यथादान्त्यनुपूर्वंवियूय ॥ इहेहैषाङ्कृणुहिभोज
नानियेबर्हिषोनमऽउक्तिंयजन्ति ॥ ३८ ॥ [८] कस्त्वा ॥ कस्त्वा
च्छ्यतिकस्त्वाविशास्तिकस्तेगात्राणिशम्म्यति ॥ कऽउतेशमिता
कविः ॥३९॥ ऋतवस्ते ॥ ऋतवस्तऋतुथापर्वशमितारोविशासतु॥
सम्वत्सरस्यतेजसाशमीभिः शम्म्यन्तुत्वा ॥ ४० ॥ अर्द्धमासाःप

रूꣳषितेमासाऽआच्छ्यन्तुशम्म्यन्तः ॥ अहोरात्राणिमरुतोवि
लिष्टꣳसूदयन्तुते ॥ ४१ ॥ दैव्याऽअद्ध्वर्य्यवस्त्वाच्छ्यन्तुविचशा
सतु॥गात्राणिपर्व्वशस्तेसिमाꣳकृण्वन्तुशम्म्यन्तीः ॥ ४२ ॥ द्यौस्ते ।
पृथिव्यन्तरिक्षंव्वायुश्छिद्रम्पृणातुते ॥ सूर्य्यस्तेनक्षत्रैꣳसहलोकङ्कृणो
तुसाधुया ॥ ४३ ॥ शन्ते ॥ शन्तेपरेभ्योगात्रेभ्यꣳशमस्त्ववरे
भ्यः ॥ शमस्थभ्योमज्जभ्यꣳशम्म्वस्तुतन्वैतव ॥४४॥ [६] कः
स्विद् ॥ कःस्विदेकाकीचरतिकऽउस्विज्जायतेपुनः ॥ किꣳस्विद्धिम
स्यभेषजङ्किम्म्वावपनम्महत् ॥ ४५ ॥ सूर्य्यऽएकाकी । चरतिचन्द्र

मांजायतुपुनः ॥ अग्निर्हिमस्यंभेषजम्भूमिरावपंनम्महत् ॥ ४६ ॥
किꣳस्वित् ॥ किꣳस्वित्सूर्य्यसमञ्ज्योतिःकिꣳसंमुद्रसंमंसरंः ॥
किꣳस्वित्पृथिव्यैवर्षीयुःकस्यमात्रानविद्यते ॥ ४७ ॥ ब्रह्मसूर्य्यंस
मम् ॥ ब्रह्मसूर्य्यसमञ्ज्योतिर्द्यौःसंमुद्रसंमंसरंः ॥ इन्द्रःपृथिव्यैव
र्षीयान्गोस्तुमात्रानविद्यते ॥ ४८ ॥ पृच्छामित्वा । चितयेदेवसख
यदित्त्वमत्रमनंसाजुगन्थं ॥ येषुविष्णुस्त्रिषुपदेष्वेष्टस्तेषुविश्वं
म्भुवनमाविवेश ॥ ४९ ॥ अपितेषु । त्रिषुपदेष्वस्मियेषुविश्वं
म्भुवनमाविवेशं ॥ सद्यःपर्य्यैमिपृथिवीमुतद्यामेकेनाङ्गेनदिवोऽअस्य

पृष्ठम् ॥ ५० ॥ केष्वन्तः । पुरुषऽआविवेशकान्यन्तः पुरुषेऽअर्प्पितानि ॥ एतद्ब्रह्मन्नुपवल्हामसित्त्वाकिᳬस्विन्नःप्प्रातिवोचास्यत्र ॥

॥ ५१ ॥ पञ्चस्वन्तः । पुरुषऽआविवेशतान्यन्तः पुरुषेऽअर्प्पितानि ॥ एतत्त्वात्रप्प्रतिमन्वानोऽअस्मिन्नमाययाभवस्युत्तरोमत् ॥ ५२ ॥

[८] कास्वित् ॥ कास्विदासीत्पूर्व्वचित्तिःकिᳬस्विदासीद्बृहद्वयः ॥ कास्विदासीत्पिलिप्पिलाकास्विदासीत्पिशङ्गिला ॥ ५३ ॥ द्यौरासीत् ॥ द्यौरासीत्पूर्व्वचित्तिरश्वऽआसीद्बृहद्वयः ॥ अविरासीत्पिलिप्पिलारात्रिरासीत्पिशङ्गिला ॥ ५४ ॥ काऽईम् ॥ काऽईमरेपिशङ्गिला

काऽईङ्करूपिशाङ्गिला ॥ कऽईमास्कन्दंमर्षतिकऽईम्पन्थांविसर्प्पति ॥
॥ ५५ ॥ अजारे । पिशाङ्गिलाश्वावित्कुरूपिशाङ्गिला ॥ शशऽआस्क
न्दंमर्षत्त्यहिःपन्थांविसर्प्पति ॥ ५६ ॥ कत्यस्य । विष्ठाःकत्यक्षरा
णिकतिहोमासःकतिधासमिद्धः ॥ यज्ञस्यत्वाविदथापृच्छमत्रकति
होतारऽऋतुशोयजन्ति ॥ ५७ ॥ षडस्य । विष्ठाःशतमक्षराण्यशी
तिर्होमाःसमिधोहतिस्रः ॥ यज्ञस्यतेविदथाप्रब्रवीमिसप्तहोतारऽ
ऋतुशोयजन्ति ॥ ५८ ॥ कोऽअस्य । वेदभुवनस्यनाभिङ्कोद्यावापृ
थिवीऽअन्तरिक्षम् ॥ कःसूर्य्यस्यवेदबृहतोजनित्रङ्कोवेदचन्द्रमसंय

तोजाः ॥ ५९ ॥ वेदाहम् ॥ वेदाहमस्यभुवनस्यनाभिंवेदद्यावापृथि
वीऽअन्तरिक्षम् ॥ वेदसूर्य्यस्यबृहतोजनित्रमथोवेदचन्द्रमसंय्यतो
जाः ॥ ६० ॥ पृच्छामित्वा ॥ पृच्छामित्वापरमन्तम्पृथिव्याःपृ
च्छामियत्रभुवनस्यनाभिः ॥ पृच्छामित्वावृष्णोऽअश्वस्यरेतःपृ
च्छामिवाचःपरमंव्योम ॥ ६१ ॥ इयंवेदिः ॥ इयंवेदिःपरोऽअन्तः
पृथिव्याऽअयंय्यज्ञोभुवनस्यनाभिः॥ अयꣳसोमोवृष्णोऽअश्वस्यरे
तोब्रह्मायंवाचःपरमंव्योम ॥ ६२ ॥ [१०] सुभूःस्वयम्भूः । प्रथ
मोन्तर्म्महत्यर्ण्णवे ॥ दधेहगर्भमृत्वियंय्यतोजातःप्रजापतिः ॥
३४

॥ ६३ ॥ होतांयक्षत् ॥ होतांयक्षत्प्रजापंतिुꣳसोमंस्यमहिम्नः ॥
जुषतााम्पिबंतुसोमुꣳहोतुर्य्यजं ॥ ६४ ॥ प्रजांपतेुनं । त्त्वदेताान्यु
न्योविश्वांरूपाणिपरिताबंभूव ॥ यत्कांमास्तेजुहुमस्तन्नोंऽअस्तुवु
यꣳस्यांमुपतंयोरयीणाम् ॥ ६५ ॥ [३] इति श्रीवाजसनेयशुक्लय
जुस्संहितायांदीर्ग्घपाठेत्रयोविंशोऽध्यायः ॥ ॥ २३ ॥ अश्वस्तूपरो
धूम्रान्वसंतायसमुद्रायशिशुमारान्मयुःप्राजापत्त्योदशकाश्चत्त्वारश्च
त्त्वारिꣳशत् ॥ ॐ अश्वंस्तूपुरः ॥ अश्वंस्तूपरोगोमृगस्तेप्प्राजा
पुत्त्याःकृष्णग्रींवऽआग्नेयोरराटेपुरस्त्तात्त्सारस्वतीमेष्यधस्ताद्ध

न्वोराश्विनावधोरामौ बाह्वोः सौमापौष्णः श्यामो नाभ्याᳬ सौर्ययामौ श्वेतश्च कृष्णश्च पार्श्वयोस्त्वाष्ट्रौ लोमशसक्थौ सक्थ्योर्वायव्यः श्वेतः पुच्छऽइन्द्राय स्वपस्याय वेहद्वैष्णवो वामनः ॥ १ ॥ रोहितो धूम्ररोहितः । कर्कन्धुरोहितस्ते सौम्या बभ्रुररुणबभ्रुः शुकबभ्रुस्ते वारुणाः शितिरन्ध्रोऽन्यतः शितिरन्ध्रः समन्तशितिरन्ध्रस्ते सावित्राः शितिबाहुरन्यतः शितिबाहुः समन्तशितिबाहुस्ते बार्हस्पत्याः पृषती क्षुद्रपृषती स्थूलपृषती ता मैत्रावरुण्यः ॥ २ ॥ शुद्धवालः सर्वशुद्धवालो मणिवालस्तऽआश्विनाः श्येतः श्येताक्षोऽरुणस्ते रुद्राय पशुपत

येकुण्णांग्यामाऽअंवलिप्पारौद्रानभौरूपाःपाज्जन्न्याः ॥ ३ ॥ पृ
श्निस्तिरश्चीनंपृश्निः ॥ पृश्निस्तिरश्चीनंपृश्निरूर्द्धपृश्निस्तेमारु
ताःफुल्गूर्लौहितोर्णीपलक्षीताःसारस्वत्त्यःप्लीहाकण्णःशुण्ठाकण्णों
द्ध्यालोहकण्णस्तेत्वाष्ट्राःकृष्णग्रीवःशितिकक्षोञ्जिसक्थस्तऽऐन्द्रा
ग्न्नाःकृष्णाञ्जिरल्पाञ्जिर्म्महाञ्जिस्तऽउषस्याः ॥ ४ ॥ शिल्पावै
श्वदेव्यः ॥ शिल्पावैश्वदेव्योरोहिण्यस्त्र्यवयोवाचेविज्ञाताऽअदि
त्यैसरूपाधात्रेवत्सतर्य्यौदेवानाम्पत्नीभ्यः ॥ ५ ॥ कृष्णग्रीवा
आग्नेयाः । शितिभ्रवोवसूनाᳪंरोहितारुद्राणाᳪंश्वेताऽअवरोकि

णंऽआदित्यानान्नभोरूपाःपार्ज्जन्याः ॥ ६ ॥ उन्नतऽऋषभः ॥ उन्न
तऽऋषभोवामनस्तऽऐन्द्रावैष्णवाऽउन्नतःशितिबाहुःशितिपृष्ठस्तऽ
ऐन्द्राबार्हस्पत्याःशुकरूपावाजिनाःकल्माषाऽआग्निमारुताःश्या
माःपौष्णाः ॥ ७ ॥ एताऽऐन्द्राग्नाः ॥ एताऽऐन्द्राग्नाद्विरूपाऽअ
ग्नीषोमीयावामनाऽअनड्वाहऽआग्नावैष्णवावशामैत्रावरुण्यन्यतः
ऽएन्योमैत्र्यः ॥ ८ ॥ कृष्णग्रीवाऽआग्नेयाः ॥ कृष्णग्रीवाऽ
आग्नेयाबभ्रवःसौम्याःश्वितावायव्याऽअविज्ञाताऽअदित्यैसरूपा
धात्रेवत्सतर्योदेवानाम्पत्नीभ्यः ॥ ९ ॥ कृष्णाभौमाः ॥ कृष्णा

भौमाधूम्म्राऽआन्तरिक्षाबृहन्तौदिव्याःशबलावैद्युताःसिध्मास्तारकाः ॥ १० ॥ [१०] धूम्म्रान्वसन्ताय ॥ धूम्म्रान्वसन्तायालभते श्वेतान्ग्रीष्म्मायकृष्ण्णान्वर्षाब्भ्योरुणाञ्छरदेपृषतोहेमन्तायपिशङ्गाञ्छिशिराय ॥११॥ त्र्यवयोगायत्र्यै । पञ्चावयस्त्रिष्टुभेदित्यवाहोजगत्यैत्रिवत्साऽअनुष्टुभेतुर्य्यवाहऽउष्ण्णिहे॥ १२ ॥ पृष्ठवाहोविराजे॥ पृष्ठवाहोविराजेऽउक्षाणोबृहत्याऽऋषभाःककुभेनड्वाहःपङ्क्त्यैधेनवोतिच्छन्दसे॥१३॥कृष्ण्णग्ग्रीवाऽआग्नेयाः ॥कृष्ण्णग्ग्रीवाऽआग्नेयाबभ्रवःसौम्याऽउपध्वस्ताःसावित्रावत्सतर्य्यःसारस्वत्त्यःश्यामाःपौ

ष्णाः पृश्नयो मारुता बहुरूपा वैश्वदेवा ब्रुशा द्यावापृथिवीयाः ॥ १४ ॥
उक्ताः संचराः ॥ उक्ताः संचरा एता ऐन्द्राग्नाः कृष्णा वारुणाः पृश्नि
यो मारुताः कायास्तूपराः ॥ १५ ॥ अग्नयेऽनीकवते । प्रथमजानालं
भते मरुद्भ्यः सान्तपनेभ्यः सवात्या मरुद्भ्यो गृहमेधिभ्यो बष्किहा
न्मरुद्भ्यः क्रीडिभ्यः संसृष्टा मरुद्भ्यः स्वतवद्भ्योऽनुसृष्टान् ॥ १६॥
उक्ताः संचराः ॥ उक्ताः संचरा एता ऐन्द्राग्नाः प्राशृङ्गा माहेन्द्रा बहु
रूपा वैश्वकर्मणाः॥१७॥धूम्रा बभ्रुनीकाशाः । पितॄणां सोमवता
म्बभ्रवो धूम्रनीकाशाः ॥ पितॄणां बर्हिषदां कृष्णा बभ्रुनीकाशाः पितॄ

णामंग्निष्ष्वात्तानांकृष्णाःपृषंन्तस्त्रैयम्बुकाः ॥१८॥ उक्काःसंञ्चुरा ॥
उक्काःसंञ्चुराऽएतांःशुनासुीरीयाःश्वेताव्वांयुव्व्याःश्वेताःसौर्य्याः॥१९॥
वुसुन्तायंकुपिञ्जंलान्॥वुसुन्तायंकुपिञ्जंलानालंभतेग्ग्रीष्म्मायंकलुवि
ङ्कांन्वुर्षाभ्यंस्त्तित्तिरींन्छुरदेव्वर्त्तिकाहेमुन्तायुकक्करान्छिशिरायुव्विकं
करान् ॥२०॥ [१०] सुमुद्रायंशिशुमारांन् ॥ सुमुद्रायंशिशुमाराना
लंभतेपुर्ज्जन्न्यांयमुण्डूकांनुद्भ्योमत्स्यांन्मित्रायंकुलीपयान्वरुणाय
नाक्रान् ॥ २१ ॥ सोमांयहंसान् ॥ सोमांयहंसानालंभतेव्वायवे
वुलाकाऽइन्द्राग्निभ्याङ्क्रुञ्चांन्मित्रायंमुद्गून्वरुणायचक्रवाकान्॥

॥ २२ ॥ अग्नयेकुटरूँन् ॥ अग्नयेकुटरूनालभतेवनस्पतिभ्यऽ
उलूकानग्नीषोमाभ्याञ्चाषानश्विभ्याम्मयूरान्मित्रावरुणाभ्या
ङ्कपोतान् ॥ २३ ॥ सोमायलबानालभतेत्त्वष्ट्रेकौलीकाङ्गोषादीर्देवा
नाम्पत्नीभ्यङ्कुलीकादेवजामिभ्योग्नयेगृहपतयेपारुष्णान् २४॥
अह्नेपारावतान् ॥ अह्नेपारावतानालभतेरात्र्यैसीचापूरहोरात्रयोः
सन्धिभ्योजतूम्मासेभ्योदात्त्यौहान्त्संवत्सरायमहतःसुपर्णान् ॥
॥ २५ ॥ भूम्म्याऽआखून् ॥ भूम्म्याऽआखूनालभतेन्तरिक्षायपाङ्क्
न्दिवेकशान्दिग्भ्योनकुलाम्बभ्रुकानवान्तरदिशाभ्यः ॥ २६ ॥

वस॑भ्य॒ऽऋश्या॑न् ॥ वसु॑भ्य॒ऽऋश्या॒नाल॑भते रु॒द्रेभ्यो॒ रुरू॑नादि॒त्ये
भ्यो॒ न्यङ्कू॒न्विश्वे॑भ्यो दे॒वेभ्यः॑ पृष॒तान्त्सा॒ध्येभ्यः॑ कु॒लुङ्गा॑न् ॥२७॥
ईशा॑नाय॒ पर॑स्वतः ॥ ईशा॑नाय॒ पर॑स्वत॒ऽआल॑भते मि॒त्राय॑ गौ॒रान्वरु॑
णाय महि॒षान्बृह॒स्पत॑ये गव॒याँस्त्वष्ट्र॒ऽउष्ट्रा॑न् ॥ २८ ॥ प्र॒जाप॑तये
पुरु॑षान् ॥ प्र॒जाप॑तये॒ पुरु॑षान्ह॒स्तिन॒ऽआल॑भते वा॒चे प्लु॒षीँश्चक्षु॑षे
म॒शका॑ञ्छ्रोत्रा॑य॒ भृङ्गाः॑ ॥२९॥ शतम् ॥ १४०० ॥ प्र॒जाप॑तये च । वा॒य
वे च गोमृ॒गो वरु॑णायार॒ण्यो मे॒षो य॒माय॒ कृष्णो॑ मनु॒ष्य॒रा॒जाय॑ म॒र्कटः॑
शा॒र्दू॒लाय॑ रो॒हिद्वृ॑ष॒भाय॑ गव॒यी क्षि॑प्रश्ये॒नाय॑ वर्ति॑का॒ नील॑ङ्गोः॒ क्रिमिः॑ स

मुद्रायैशिशुमारोहिमवतेहस्ती ॥ ३० ॥ [१०] मयुःप्प्राजा
पत्त्यऽऊलोहलिक्ष्णोवृषदंशस्तेधात्रेदिशाङ्कङ्को
धुङ्क्षाग्नेयीकलविङ्कोलोहिताहिःपुष्करसादस्तेत्त्वाष्ट्रावाचेक्रुञ्चः ॥
॥ ३१ ॥ सोमायकुलङ्गः ॥ सोमायकुलङ्गऽआरण्योजोनकुलःशका
तेपौष्णाःक्रोष्टामायोरिन्द्रस्यगौरमृगःपिद्वोन्यङ्कुःकक्कटस्तेनुमत्त्यै
प्प्रतिश्श्रुत्कायैचक्रवाकः ॥ ३२ ॥ सौरीबलाका । शार्गःसृज
यःशयाण्डकस्तेमैत्राःसरस्वत्यैशारिःपुरुषवाक्श्वाविद्भौमीशार्दूलो
वृकःपृदाकुस्तेमन्यवेसरस्वतेशुकःपुरुषवाक् ॥ ३३ ॥ सुप

र्णऽपार्ज्जन्यः ॥ सुपर्णः पार्ज्जन्यऽआतिर्वाहसो दर्व्विदा तेवायवेबृह
स्पतयेवाचस्पतयेपैङ्गराजोलजऽआन्तरिक्षःप्लवोमद्गुर्म्मत्स्यस्तेनं
दीपतयेद्यावापृथिवीयः कूर्म्मः ॥ ३४ ॥ पुरुषमृगश्चन्द्रमसः ॥
पुरुषमृगश्चन्द्रमसोगोधाकालकादार्वाघाटस्तेवनस्पतीनाङ्कृकवाकुः
सावित्रोहंसोवातस्यनाक्रोमकरः कुलीपयस्तेकूपारस्यह्रियैशल्य
कः ॥ ३५ ॥ एण्यह्नः ॥ एण्यह्नोमण्डूकोमूषिकातित्तिरिस्तेस
र्प्पाणांल्लोपाशऽआश्विनःकृष्णोरात्र्याऽऋक्षोजतूः सुषिलीकातऽइतर
जनानाअहंकावैष्णवी ॥ ३६ ॥ अन्यवापोर्द्धमासानामृश्यो

मयूरः सुपर्णस्ते गन्धर्वाणामपामुद्रो मासां कश्यपो रोहित्कुण्डृणाची
गोलत्तिका ते ऽप्सरसां मृत्यवेऽसितः ॥ ३७ ॥ वर्षाहूर्ऋतूनाम् ॥ वर्षाहू
र्ऋतूनामाखुः कशो मान्थालस्ते पितृणां बलायाजगरो वसूनां कपिञ्ज
लः कपोत उलूकः शशस्ते निर्ऋत्यै वरुणायारण्यो मेषः ॥ ३८ ॥ श्वित्र
आदित्यानाम् ॥ श्वित्र आदित्यानामुष्ट्रो घृणीवान्वार्ध्रीनसस्ते म
त्या अरण्याय सृमरो रुरू रौद्रः क्वयिः कुटरुर्दात्यौहस्ते वाजिनां कामा
य पिकः ॥ ३९ ॥ खड्गो वैश्वदेवः । श्वा कृष्णः कर्णो गर्दभस्तरक्षुस्ते र
क्षसामिन्द्राय सूकरः सिंहो मारुतः कृकलासः पिप्पका शकुनिस्ते शर

व्यायैविश्वेषान्देवानांम्पृषुतः ॥ ४० ॥ [४] इतिश्रीवाजसनेयशु
क्लयजुःसंहितायांदीर्घपाठेचतुर्विंशोऽध्यायः ॥ २४ ॥ शादंदद्भिर्नवै
कैकाहिरण्यगर्भश्चतस्रआनोदशमानोमित्रोयदश्वस्याष्टकौयत्तेषाडि
मानुकंद्वेपंचदशसप्तचत्त्वारिंशत् ॥ ॐम् ॥ शादन्दद्भिः ॥ शादन्द
द्भिरवंकान्दन्तमूलैर्म्मृदुम्बस्वैस्तेगान्दंष्ट्राभ्याᳮसरस्वत्त्याऽअ
ग्रजिह्वञ्जिह्वायाऽउत्त्सादमवक्रन्देनुतालुवाजᳫहनुभ्यामपऽआ
स्येऽनुवृषणमाण्डाभ्यामादित्त्याँश्श्मश्रुभिःपन्थानम्भ्रूभ्यान्द्या
वापृथिवीवर्तोभ्यांविद्युतङ्कनीनकाभ्याᳮशुक्लायस्वाहाकृष्णायस्वा

हापार्य्याणिपक्ष्माण्यवार्य्याऽइक्षवोऽवार्य्याणिपक्ष्माणिपार्य्याऽइक्षवः
१॥ [१] व्वातम्प्राणेनं ॥ व्वातम्प्राणेनापानेननासिकेऽउपयाममध
रेणौष्ठेनसदुत्तरेणप्प्रकाशेनान्तरमनूकाशेनबाह्यन्निवेष्ष्यम्मूर्द्धास्त्तन
यित्नुन्निर्ब्बाधेनाशनिम्मस्त्तिष्क्केणव्विद्युतङ्कनीनकाभ्याङ्कर्णाभ्याँ
श्रोत्रँश्रोत्राभ्याङ्कर्णौतेदनीमधरकण्ठेनापःशुष्क्ककण्ठेनचित्तम्म
न्याभिरदितिँशीर्ष्णानिर्ऋतिन्निर्ज्जर्ज्जल्प्येनशीर्ष्णासङ्क्रोशैः
प्प्राणान्रेष्माणँस्त्तुपेन॥२॥ [१] मशकान्केशैः॥ मशकान्केशैरि
न्द्रँस्वपसावहेनबृहस्प्पतिँशकुनिसादेनकूर्म्मान्छफैराक्रमणँ

स्थूराभ्यांमृक्षलाभिःकुपिञ्जलाश्रवअङ्घ्राभ्यामद्भ्यांनम्बाहुभ्यामा
म्बीलेनारण्यमग्निमतिरुग्भ्याम्पूषणन्दोर्भ्यामश्विनावꣳसाभ्या
ꣳरुद्रꣳरोराभ्याम्॥३॥[१]अग्नेःपक्षतिः॥अग्नेःपक्षतिर्वायोर्निपक्ष
तिरिन्द्रस्यतृतीयासोमस्यचतुर्थ्यदित्यैपञ्चमीन्द्राण्यैषष्ठीमरुताꣳ
सप्तमीबृहस्पतेरष्टम्यर्यम्णोनवमीधातुर्दशमीन्द्रस्यैकादशीव
रुणस्यद्वादशीयमस्यत्रयोदशी ॥४॥ [१] इन्द्राग्न्योःपक्षतिःसरस्व
त्यैनिपक्षतिर्मित्रस्यतृतीयापाञ्चतुर्थीनिर्ऋत्यैपञ्चम्यग्नीषोम
योःषष्ठीसर्पाणाꣳसप्तमीविष्णोरष्टमीपूष्णोनवमीत्वष्टुर्दशमीन्द्र

स्यैकादशीव्वरुणस्यद्द्वादशीयम्म्यैत्रयोदशीद्यावापृथिव्योर्द्दक्षिणम्पा

र्श्वंव्विश्श्वेषान्देवानामुत्तरम् ॥ ५ ॥ [१] मरुताᳬस्कन्धाः ॥ मरुतां

ᳬस्कन्धाव्विश्श्वेषान्देवानाम्प्रथमाकीकसारुद्द्राणं द्द्वितीयादित्यानां

न्तृतीयाव्वायोः पुच्छमग्नीषोमयोर्भासदौक्क्रुञ्चौश्श्रोणिभ्यामिन्द्रा

बृहस्पतीऽऊरुब्भ्याम्मित्रावरुणावल्गाब्भ्यामाक्क्रमणᳬस्थूराब्भ्या

म्बलङ्कुष्ठाब्भ्याम् ॥ ६ ॥ [१] पूषणंव्वनिष्ठुनान्धाहीन्त्स्थूलगुद

यासर्प्पान्गुदाभिर्व्विह्रुतऽआन्त्रैरपोव्वस्तिनाव्वृषणमाण्डाब्भ्यांव्वाजिन

ᳬशेपेनप्प्रजाᳬरेतसाचाषान्पित्तेनप्प्रदरान्पायुनाकूश्माञ्छकपि

ण्डै९ ॥ ७ ॥ [१] इन्द्रस्यक्क्रोडः ॥ इन्द्रस्यक्क्रोडोदित्त्यैपाजु
स्यन्दिशांजुत्रवोदित्त्यैभुसज्जीमूतान्हृदयौपुशेनुान्तरिक्षम्पुरीततान
भऽउदुर्य्यैणंचक्कवुाकौमतंस्नाभ्यान्दिवंवृक्काभ्यांङ्गिरीन्प्लाशिभिरु
पंलान्प्लीह्हावुल्म्मीकांन्क्लोमभिग्ग्लौभिगुंल्म्मान्हिराभिःस्रवन्तीह्र
दान्कुक्षिभ्यांᳬसमुद्द्रमुदरेणवैश्वानुरम्भस्म्मना ॥ ८ ॥ [१]
विधृतिन्नाभ्या । घृतᳬरसेनुापोयूष्णामरीचीर्व्विप्रुड्भिर्न्नीहारमूष्म्म
णांशीनंवसंयाप्पुष्वाऽअश्श्रुभिर्ह्रादुनीर्दूषीकाभिरुस्न्नारक्षांᳬसिचि
त्त्राण्यङ्गैर्न्नक्षत्राणिरूपेणंपृथिवीन्त्वचाजुम्बुकायुस्वाहा ॥ ९ ॥ [१]

हिरण्यगर्भःसम् ॥ हिरण्यगर्भःसमवर्त्तताग्रेभूतस्यजातःपतिरेक
ऽआसीत् ॥ सदाधारपृथिवीन्द्यामुतेमाङ्कस्मैदेवायहविषाविधेम ॥
॥ १० ॥ यःप्राणत ॥ यःप्राणतोनिमिषतोमहित्वैकुऽइद्राजाजग
तोबभूव ॥ यऽईशेऽअस्यद्विपदश्चतुष्पदःकस्मैदेवायहविषाविधेम॥
॥ ११ ॥ यस्येमे । हिमवन्तोमहित्वायस्यसमुद्रꣳरसयासहाहुः ॥
यस्येमाःप्रदिशोयस्यबाहूकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ १२ ॥ यऽ
आत्मदा ॥ यऽआत्मदाबलदायस्यविश्वऽउपासतेप्रशिषंयस्य
स्यदेवाः॥ यस्यच्छायामृतंयस्यमृत्युःकस्मैदेवायहविषाविधेम॥

॥ १३ ॥ [४] आनंः ॥ आनोभुद्राःक्रतवोयन्तुविश्वतोदब्धासोऽअप
रीतासऽउद्भिदंः ॥ देवानोयथासदमिद्वृधेऽअसन्नप्रायुवोरक्षितारोदि
वेदिवे ॥ १४ ॥ देवानाम्भद्रा । सुमतिर्ऋजूयतान्देवानांᳬरातिरभि
नोनिवर्त्तताम् ॥ देवानांᳬसुख्यमुपसेदिमावयन्देवानऽआयुःप्र
तिरन्तुजीवसे ॥ १५ ॥ तान्पूर्वयानिविदाहूमहेवयम्भगम्मित्रमदि
तिन्दक्षमस्त्रिधम् ॥ अर्य्यमणंवरुणᳬसोममश्विनासरस्वतीनःसुभ
गामयस्करत् ॥१६॥ तन्नः ॥ तन्नोवातोमयोभुवातुभेषजन्तन्माताप्
थिवीतत्पिताद्यौः ॥ तद्ग्रावाणःसोमसुतोमयोभुवस्तदश्विनाशृणत

न्धिषण्ण्यायुवम् ॥१७॥ तमीशांनम् ॥ तमीशानुञ्जगंतस्तुस्त्थुषुस्प
तिंन्धियञ्जिन्न्वमवसेहूमहेवुयम्॥पूषानोयथावेदसामसद्वृधेरक्षितापा
युरदब्धःस्वुस्तये ॥१८॥ स्वुस्तिनः॥ स्वुस्तिनुऽइन्द्रोवृद्धश्रवाःस्वु
स्तिनःपूषाविश्ववेदाः ॥ स्वुस्तिनुस्ताक्ष्योंऽअरिष्टनेमिःस्वुस्तिनो
वृहस्पतिर्दधातु ॥ १९ ॥ पृषदश्वामुरुतः ॥ पृषदश्वामुरुतःपृश्नि
मातरःशुभंयावानोविदथेषुजग्मयः ॥ अग्निर्जिह्वामनवुःसूरचक्षसो
विश्वेनोदेवाऽअवुसागमन्निह ॥ २० ॥ भुद्रङ्कर्णेभिःश्रृणुयामदेवाभुद्र
म्पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ॥ स्त्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाꣳसस्तनूभिर्व्यशेमहि

देवहितंयदायुः ॥ २१ ॥ शतमित् ॥ शतमिन्नुशरदोऽअन्तिदे
वायत्त्रानश्चक्राजरसन्तनूनाम् ॥ पुत्रासोयत्त्रपितरोभवन्तिमानोम
द्ध्यारीरिषतायुर्गन्तोः ॥ २२ ॥ अदितिर्द्यौरदितिरन्तरिक्षमदिति
र्म्मातासपितासपुत्त्रः ॥ विश्वेदेवाऽअदितिःपञ्चजनाऽअदितिर्जात
मदितिर्जनित्त्वम् ॥ २३ ॥ [१०] मानः ॥ मानोमित्त्रोवरुणोऽअ
र्य्यमायुरिन्द्रऽऋभुक्षामरुतःपरिक्ख्यन् ॥ यद्वाजिनोदेवजातस्यसप्ते
ःप्प्रवक्ष्यामोविदथेवीर्य्याणि ॥ २४ ॥ यन्निर्णिजा । यन्निर्णिजारेक्णसा
प्रावृतस्यरातिङ्गृभीताम्मुखतोनयन्ति ॥ सुप्प्राङजोमेम्म्यद्वि

श्वरूपऽइन्द्रापूष्णोः प्प्रियमप्प्येतिपार्थः ॥२५॥ एषच्छागः। पुरोऽ
अश्वेनव्वाजिनापूष्णोभागोनीयतेव्विश्वदेव्यः ॥ अभिप्प्रियंय्यत्पु
रोडाशमर्व्वतात्त्वष्टेदेनꣳसौश्श्रवसायजिन्वति ॥२६॥ यद्धविष्यम् ॥
यद्धविष्यमृतुशोदेवयानन्त्रिर्म्मानुषाःपर्य्यश्वन्नयन्ति। अत्रापूष्णः
प्प्रथमोभागऽएतियज्ञन्देवेब्भ्यःप्प्रतिवेदयन्नजः॥२७॥होताध्वर्युः।
होताध्वर्युरावयाऽअग्निमिन्धोग्ग्रावग्ग्राभऽउतशꣳस्तासुविप्प्रः ॥
तेनयज्ञेनस्वरङ्कृतेनस्विष्टेनव्वक्षणाऽआपृणद्ध्वम् ॥ २८ ॥ यूपव्रस्काऽ
उत ॥ येयूपवाहाश्चषालंय्येऽअश्वयूपायतक्षति ॥ येचार्व्वतेपचनꣳ

सुम्भरंन्त्यूतोतेषांमुभिगूर्तिर्न्वऽइन्वतु ॥ २९ ॥ उपप्प्र ॥ उपप्प्रागा
त्त्सुमन्न्मेंधायिमन्न्मंदेवानामाशाऽउपवीतपृष्ठः ॥ अन्न्वेंनंविप्प्राऽऋ
षयोमदन्तिदेवानांम्पुष्टेचंकृमासुवन्धम् ॥ ३० ॥ यद्वाजिनं॥ यद्वा
जिनोदामंसुन्दानमर्वतोयाशीर्षण्यारशनारज्जुंरस्य ॥ यद्वांघास्य
प्प्रभृंतमास्येतृण्ण्ठ्सर्व्वातातेऽअपिदेवेष्व्वंस्त्तु ॥ ३१ ॥ [८] यदश्श्वं
स्यक्क्रविषोमक्षिकाशयद्वास्वरौस्वधितौरिप्तमस्ति ॥ यद्धस्त्तयोः
शमितुर्य्यंन्नखेषुसर्व्वातातेऽअपिदेवेष्व्वंस्त्तु ॥ ३२ ॥ यदूवंद्ध्यम् ॥
यदूवंद्ध्यमुदरंस्यापवातियऽआमस्यंक्क्रविषोंगन्धोऽअस्त्तिसुकृतात

च्छमितारः॑कृण्वन्तूतमेधंशृतुपाकम्पचन्तु ॥३३॥ यत्ते ॥ यत्तेगात्रा
दुग्निनापुच्यमानादुभिशूलन्निहतस्यावुधावति ॥ मातद्भूम्म्यामा
श्रिषुन्मातृणेषुदेवेभ्युस्तदुशद्भ्योरातमस्तु ॥३४॥ येवाजिनम् ॥ ये
वाजिनम्परिपश्यन्तिपुक्वंयऽईमाहुः सुरभिर्निर्हरेति ॥येचार्वतोमा
सभिक्षामुपासंतऽउतोतेषामुभिगूर्तिर्नऽइन्वतु ॥३५॥ यन्नीक्षणम् ॥
यन्नीक्षणम्मांस्पचन्याऽउखायायापात्राणियूष्णऽआसेचनानि ॥
ऊष्मुण्यापिधानाचरूणामङ्काःसूनाःपरिभूषन्त्यश्वम् ॥ ३६ ॥
मात्त्वा ॥ मात्त्वाग्निर्ध्वनयीद्धूमगन्धिर्म्मोखाभ्राजन्त्युभिविक्तुज

गिंध्रः ॥ ड्रुष्टंवृीतमृभिगूंर्तुंवषंट्कृतुन्तन्देवासुःप्रतिंगृभ्णुन्त्यश्वंम् ॥
॥ ३७ ॥ निुक्रमंणान्निुषदंनम् ॥ निक्रमंणान्निुषदंनांविुवर्तंनुंठ्यच्चुपड्वीं
शुमर्वतः ॥ यच्चंपुपौयच्चंघासिंजुघासुसर्वृांतातेंऽआपिंदेुवेष्ष्वंस्तु ॥
॥ ३८ ॥ यदश्वांय ॥ यदश्वांयुवासंऽउपस्तृणन्त्यंधीवासंठ्याहिरं
ण्यान्यस्म्मैं॥सुन्दानुमर्वन्तुम्पड्वींशंप्प्रियादेुवेष्ष्वायांमयन्ति ॥३९॥
[८]यत्तेंसुादेमहंसाशूकृंतस्युपाष्णंयांवाुकशंयावातुतोदं ॥ स्त्रुचेवुता
हुविषोंऽअद्धुरेषुसर्वृांतातुब्रह्मंणासूदयामि॥४०॥चतुंस्त्रिंर्ठशद्वाजि
नंः ॥ चतुंस्त्रिंर्ठशद्वाजिनांदेुवर्बंन्धोर्वङ्कीरश्वंस्युस्वधितिंःसमेंति॥अ

च्छिद्रागात्रांवयुनांकृणोतुपरुंष्परुरनुघुष्याविशंस्त ॥४१॥ एकुस्त्व
ष्टुः ॥ एकुस्त्वष्टुरश्वंस्याविशुस्ताद्वायुन्तारांभवतुस्तथंऽऋतुः ॥ यातेृ
गात्रांणामृतथाकृणोमितातापिण्डांनाम्प्रजुंहोम्म्युग्नौ ॥४२॥ मात्त्वा
तपत्प्रियऽआत्माप्पियन्तुम्मास्वधितिस्तुन्वऽआतिष्ठिपत्ते ॥ माते
गृद्धुरविशुस्तातिहायच्छिद्रागात्राण्युसिनामिथूकः ॥४३॥ नवै ॥ न
वाऽउंऽएतन्म्रियसेनरिंष्यसिदेवाँ इदेंषिपुथिभिःसुगेभिः ॥ हरी
तेयुञ्जापृषंतीऽअभूतामुपास्थाद्वाजीधुरिरासंभस्य ॥४४॥ सुगव्यं
नः ॥ सुगव्यंन्नोवाजीस्वश्व्यम्पुंसःपुत्राँ२ऽउतविश्वापुषंरयिम् ॥

अनुगारत्त्वन्नोऽअदितिङ्कृणोतुक्षत्रन्नोऽअश्श्वोंव्वनताᳬहविष्म्मान् ।
॥ ४५ ॥ [६] इमानु । कम्भुवंनासीषधामेन्द्रश्चविश्श्वेचदेवाः ॥
आदित्त्यैरिन्द्रᳬसगणोमरुद्भिरस्म्मब्भ्यंम्भेषजाकरत् ॥ यज्ञञ्चनस्त
न्न्वञ्चप्प्रजाञ्चादित्त्यैरिन्द्रःसहसीषधाति ॥ ४६ ॥ अग्नेत्त्वन्नोऽअन्त
मऽउतत्त्राताशिवोभवावरूत्थ्यः ॥ वसुरग्निर्व्वसुश्श्रवाऽअच्छानक्षि
द्युमत्तमᳬरयिन्दाः ॥ तन्त्वाशोचिष्ठदीदिवᳬसुम्म्नायनूनमीमहेसखि
ब्भ्यः ॥४७॥ [२] इतिवाजसनेयशुक्लयजुःसंहितायांपंचविंशोऽध्या
यः ॥ २५ ॥ [१५] अग्निश्चपंचदशोच्चातएकादशद्वौषड्विंशतिः ।

ॐ अग्निश्च । पृथिवीचसन्नतेतेमेसन्नमतामदोवायुश्चान्तरिक्षञ्चस
न्नतेतेमेसन्नंमतामदऽआदित्यश्चद्यौश्चसन्नतेतेमेसन्नंमतामदऽआप
श्चवरुणश्चसन्नतेतेमेसन्नंमतामदः ॥ सप्तसꣳसदोऽअष्टमीभूतसा
धनी ॥ सकामाꣳ ॥ अद्ध्वनस्कुरुसञ्ज्ञानमस्तुमेमुना ॥ १ ॥ यथेमा
म् ॥ यथेमांवाचङ्कल्ल्याणीमावदानिजनेभ्यः ॥ ब्रह्मराजन्न्याभ्या
ꣳशूद्रायचार्य्यायचस्वायचारणायच ॥ प्प्रियोदेवानान्दक्षिणायैदा
तुरिहभूयासमयम्मेकामःसमृद्ध्यतामुपमादोनमतु ॥ २ ॥ बृहस्प
तेऽअति ॥ बृहस्पतेऽअतियदर्य्योऽअर्हाद्द्युमद्विभातिक्रतुमज्जनेषु॥

यद्दीदयुच्छवंसऽऋतप्प्रजातुतदुस्म्मासुद्रविंणन्धेहिचित्रम् ॥ उपयुा
मगृंहीतोसिबृहुस्प्पतंयेत्त्वैषतेयोनिर्बृहुस्प्पतंयेत्त्वा ॥ ३ ॥ इन्द्रगो
मंन् ॥ इन्द्रुगोमंन्निहायांहिपिबुासोमंᳬशतक्रतो ॥ विद्याद्भिर्ग्ग्रावंभिः
सुतम् ॥ उपयुामगृंहीतुोसीन्द्रांयत्त्वुागोमंतऽएषतेयोनिरिन्द्रांयत्त्वा
गोमंते ॥ ४ ॥ इन्द्रायांहि ॥ इन्द्रायांहिवृत्रहृन्पिबुासोमंᳬशतक्रतो ॥
गोमंद्भिर्ग्ग्रावंभिःसुतम् ॥ उपयुामगृंहीतुोसीन्द्रांयत्त्वुागोमंतऽएषते
योनिरिन्द्रांयत्त्वुागोमंते ॥ ५ ॥ ऋुतावांनंवैश्वानुरम् ॥ ऋुतावांनंवै
श्वानुरमृुतस्युज्ज्योतिंषुस्प्पतिंम् ॥ अजंस्रङ्घर्म्ममीमहे ॥ उपयुामगृं

हीतोसिवैश्वानुरायंत्त्वैषतुयोनिर्वैश्वानुरायंत्त्वा ॥ ६ ॥ वैश्वानुर
स्यंसुमुतौ । स्यामुराजाहिकुम्भुवंनानामभिुश्रीः ॥ इतोजुातोवि
श्वंमिुदंविचंष्टेवैश्वानुरोयंततुसूर्य्येण ॥ उपुयामगृंहीतोसिवैश्वानुरा
यंत्त्वैषतुयोनिर्वैश्वानुरायंत्त्वा ॥ ७ ॥ वैश्वानुरोनंः ॥ वैश्वानुरो
नंऽऊतयुऽआप्रयांतुपरुावतंः ॥ अुग्निरुक्थेनुवाहंसा ॥ उपुयामगृंही
तोसिवैश्वानुरायंत्त्वैषतुयोनिर्वैश्वानुरायंत्त्वा ॥ ८ ॥ अुग्निर्ऋषिंः ॥
अुग्निर्ऋषिुःपवंमानुःपाञ्चंजन्यःपुरोहितः ॥ तमीमहेमहागुयम् ॥ उ
पुयामगृंहीतोस्युग्नयेंत्त्वावर्च्चंसऽएषतुयोनिरुग्नयेंत्त्वावर्च्चंसे ॥ ९ ॥

मुहाँ२ इन्द्रं॑ ॥ मुहाँ२ इन्द्रोवज्रंहस्तःषोडशीशर्म्मयच्छतु ॥ हन्तुंपाप्मानंयोस्मान्द्वेष्टि ॥ उपयामगृहीतोसिमहेन्द्रायंत्त्वैषतेयोनिर्म्महेन्द्रायंत्त्वा ॥ १० ॥ तंवं॑ ॥ तंवोंदुस्ममृतीषहंवसोर्म्मन्दानमन्धसः ॥ अभिवत्सन्नस्वसरेषुधेनवऽइन्द्रंगीर्भिन्नवामहे ॥ ११ ॥ यद्वाहिष्ठम ॥ यद्वाहिष्ठन्तदग्गनयेबृहदर्च्चविभावसो ॥ महिषीवत्त्वद्रयिस्त्वद्वाजाऽउदीरते ॥ १२ ॥ एहि ॥ एह्यूषुब्रवाणितेग्ग्नऽइत्थेतरागिरं॑ ॥ एभिर्वर्द्धासऽइन्दुभिः ॥ १३ ॥ ऋतवस्ते ॥ ऋतवस्तेयज्ञंवितन्वन्तुमासारक्षन्तुतेहविः ॥ संवत्सरस्तेयज्ञन्दधातुनःप्रजाश्च

परिपातुनः ॥ १४ ॥ उपह्वरेगिरीणाम् ॥ उपह्वरेगिरीणाꣳसङ्गमेच

नदीनाम् ॥ धियाविप्रोऽअजायत ॥ १५ ॥ [१५] उच्चाते ॥ उच्चा

तेजातमन्धसोदिविसद्भूम्म्यादंदे ॥ उग्रꣳशर्म्ममहिश्रवः ॥ १६ ॥

सनः ॥ सनऽइन्द्राययज्यवेवरुणायमरुद्भ्यः ॥ वरिवोवित्परिस्रव ॥

॥ १७ ॥ एनाविश्वानि ॥ एनाविश्वान्यर्य्यऽआद्युम्नानिमानु

षाणाम् ॥ सिषासन्तोवनामहे ॥ १८ ॥ अनुवीरैः ॥ अनुवीरैरनुपु

ष्यास्मगोभिरन्वश्वैरनुसर्वेणपुष्टैः ॥ अनुद्विपदानुचतुष्पदावय

न्देवानोयज्ञमृतुथानयन्तु ॥ १९ ॥ अग्नेपत्नीः ॥ अग्नेपत्नीरि

हावंहदेवानांमुशुतीरुपं ॥ त्त्वष्टांरुꣳसोमंपीतये ॥ २० ॥ अुभियुज्ञ
म् ॥ अुभियुज्ञङ्गृणीहिनोग्नावोनेष्टुःपिबंऽऋतुनां ॥ त्त्वꣳहिरंत्त्नुधाऽ
अंसिं ॥ २१ ॥ द्रविणोदाःपंपीषति । जुहोतुप्प्रचंतिष्ठत ॥ नेष्ट्राद्दृतु
भिरिष्ष्यत ॥ २२ ॥ तवायम् ॥ तवायꣳसोमुस्त्त्वमेह्यर्वाङ्शश्व
त्तुमꣳसुमनांऽअुस्यपाहि ॥ अुस्स्मिन्त्युज्ञेबुर्हिष्ष्यानिषद्यांदधिुष्ष्वे
मञ्जुठरुऽइन्दुंमिन्द्र ॥ २३ ॥ अुमेवंनः ॥ अुमेवंनःसुहवाऽआहिग
न्तंनुनिवुर्हिषिसदतनारणिष्टन ॥ अथांमन्दस्स्वजुजुषाणोऽअन्धंसु
स्त्त्वष्टंर्द्देवेभिुर्ज्जनिंभिःसुमद्गंणः ॥ २४ ॥ स्वादिष्ठ्या ॥ स्वादिष्ठ्या

मदिंष्ठ्यापवस्वसोमधारया ॥ इन्द्रायपातवेसुतः ॥ २५ ॥ रक्षोहा
विश्वचर्षणिरभियोनिमयोहते ॥ द्रोणेसधस्थमासदत् ॥ २६ ॥
[११] ॥ २ ॥ इतिशुक्लयजुःसंहितायांषड्विंशतितमोऽध्यायः ॥२६॥
समास्त्वादशोद्वाअस्यपीवोअन्नाद्वादशकावभिस्त्वैकादशचत्वारःपं
चचत्वारिंशत्॥ ॐसमास्त्वा ॥ समास्त्वाग्नऽऋतवोवर्द्धयन्तुसंव
त्सराऽऋषयोयानिसत्या ॥ सन्दिव्येनदीदिहिरोचनेनविश्वाऽआ
भाहिप्रदिशश्चतस्रः॥ १ ॥ सञ्चे ॥ सञ्चेद्धयस्वाग्नेप्रचबोधयैनमुच्चै
स्तिष्ठमहतेसौभगाय॥माचरिषदुपसत्तातेऽअग्नेब्रह्माणस्तेयशसःस

न्तुमाह्ये ॥ २ ॥ त्वामंग्ने ॥ त्वामंग्नेवृणतेब्राह्मुणाऽइमेशिवोऽअंग्ने
संवरंणेभवानः ॥ सुपुत्क्राहानोऽअभिमातिजिद्धुस्वेगयेजागृह्यप्र
युच्छन् ॥ ३ ॥ इहैव ॥ इहैवाग्नेऽअधिधारयारयिम्मात्वानिक्रन्पू
र्वचितोंनिकारिणः ॥ क्षत्रमंग्नेसुयमंमस्तुतुब्भ्यंमुपसत्तावंर्द्धतान्तेऽ
अनिष्टृतः ॥ ४ ॥ क्षत्रेणाग्ने ॥ क्षत्रेणाग्नेस्वायुःसंरंभस्वमित्रेणा
ग्नेमित्रधेयेयतस्व ॥ सजातानांम्मद्ध्यमस्त्थाऽएंधिराज्ञांमग्नेविह
व्योदीदिहीह ॥ ५ ॥ अतिनिहः ॥ अतिनिहोऽअतिस्त्रिधोत्यचित्ति
मत्त्यरातिमग्ने ॥ विश्वाह्यग्नेदुरितासहस्वाथास्म्मब्भ्यंसहवी

राछंरुयिन्दाः ॥ ६ ॥ अनाधृष्ष्योजातवेदाः ॥ अनाधृष्ष्योजातवे
दाऽअनिष्टृतोविराडग्नेक्षत्रभृद्दीदिहीह ॥ विश्वाऽआशाःप्प्रमुञ्च
न्मानुषीर्भियःशिवेभिरुद्यपरिंपाहिनोवृधे ॥ ७ ॥ बृहस्प्पतेसवि
तः ॥ बृहस्प्पतेसवितर्बोधयैनुठसठशितञ्चित्सन्तराछंसठशिशाधि॥
वुर्द्धयैनम्महतेसौभगायविश्वऽएनमनुमदन्तुदेवाः ॥ ८ ॥ अमुत्त्रभू
यादधं ॥ अमुत्त्रभूयादधयद्यमस्यबृहस्प्पतेऽअभिशस्त्तेरमुञ्चः ॥ प्र
त्यौहतामश्विनामृत्त्युमस्म्माद्देवानामग्ग्नेभिषजाशचीभिः ॥ ९ ॥
उद्वयम् ॥ उद्वयन्तमसस्प्परिस्वःपश्यन्तऽउत्तरम् ॥ देवन्देवत्त्रासु
२७

स्युमगंन्मुज्ज्योतिरुत्तमम् ॥ १० ॥ [१०] ऊर्द्धाऽअंस्यसुमिधोभव
न्त्यूर्द्धाशुक्राशोचींᳬंष्युग्नेः ॥ द्युमत्तंमासुप्प्रतींकस्यसूनोः ॥११॥
तनूनपादसुरः ॥ तनूनपादसुरोविश्ववेंदादुवोदेवेषुदेवः ॥ पुथोऽअं
नक्तुमद्ध्वाघृतेनं ॥१२॥ मद्ध्वायज्ञम् ॥ मद्ध्वायुज्ञन्नक्षसेप्प्रीणानोनरा
शᳬंसोऽअग्ने ॥ सुकृद्देवᳬंसविताविश्ववारः ॥ १३ ॥ अच्छायम् ॥
अच्छायमेति शर्वसाघृतेनेंडानोवह्निर्नमंसा ॥ अग्निᳬंस्रुचोऽअ
द्ध्वरेषुप्प्रयत्सु ॥ १४ ॥ सयंक्षत् ॥ सयंक्षदस्यमहिमानंमुग्नेःसऽईं
म्मुन्द्रासुप्प्रयसंः ॥ वसुश्चेतिंष्ठोवसुधातंमश्च ॥१५॥ द्वारोदेवीः ॥

द्वारोदेवीरन्वस्य विश्वेव्रतादंदन्तेऽअग्ने॥ उरुव्यचंसोधाम्नापत्त्यं
माना॥१६॥ शतम् १५०० ॥ तेऽअस्य ॥ तेऽअस्युयोषणेदिव्येनयो
नाऽउषासानक्ता ॥ इमंय्यज्ञमंवतामद्ध्वरन्नंः ॥ १७॥ दैव्याहोतारा।
ऊर्द्ध्वमंद्ध्वरन्नोग्नेर्जिह्वामुभिगृणीतम् ॥ कृणुतन्नुःस्विष्टिम् ॥ १८ ॥
तिस्रोदेवीः ॥ तिस्रोदेवीर्बर्हिरेदक्सदन्त्विडासरस्वतीभारती ॥ मही
गृणाना ॥ १९ ॥ तन्नः॥तन्नस्तुरीपमद्भुतम्पुरुक्षुत्त्वष्टासुवीर्यम् ॥
रायस्पोषंव्विष्यतुनाभिमुस्मे ॥ २० ॥ वनस्पतेवसृजाररांण
स्त्मनादेवेषु ॥ अग्निर्हव्यक्शमितासूदयाति ॥ २१ ॥ अग्नेस्वा

हां । कृणुहिजातवेदइऽन्द्रायहव्यम् ॥ विश्वेदेवाहविरिदञ्जुषन्ताम् ॥
॥ २२ ॥ [१२] पीवोऽअन्नारयिवृधः । सुमेधाःश्वेतःसिषक्ति
नियुतामभिश्रीः ॥ तेवायवेसमनसोवितस्थुर्विश्वेन्नरःस्वपत्त्या
निचक्रुः ॥२३॥ रायेनु । यञ्जज्ञतूरोदसीमेरायेदेवीधिषणाधातिदे
वम् ॥ अधवायुन्नियुतःसश्चतस्वाऽउतश्वेतंवसुधितिन्निरेके ॥ २४ ॥
आपोह॥आपोहयद्बृहतीर्विश्वमायन्गर्भन्दधानाजनयन्तीरग्निम् ॥
ततोदेवानाᳫंसमवर्त्ततासुरेकःकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥ २५ ॥ य
श्चित् ॥ याश्चिदापोमहिनापर्य्यपश्यद्दक्षन्दधानाजनयन्तीर्यज्ञम् ॥

योदेवेष्वधिदेवऽएकऽआसीत्कस्मैदेवायहविषाविधेम॥२६॥ प्रया
भिः ॥ प्रयाभिर्य्यासिदाश्वाꣳसमच्छानियुद्भिर्वायविष्टयेदुरोणे ॥
निनोरयिꣳसुभोजसंय्युवस्वनिवीरङ्गव्यमश्व्यंश्चराधः ॥ २७ ॥
आनः ॥ आनोनियुद्भिःशतिनीभिरध्वरꣳसहस्रिणीभिरुपयाहियज्ञ
म् ॥ वायोऽअस्मिन्त्सवनेमादयस्वयूयम्पातस्वस्तिभिःसदानः ॥
॥ २८ ॥ नियुत्त्वान्वायो ॥ नियुत्त्वान्वायवागह्ययꣳशुक्रोऽअया
मिते ॥ गन्तासिसुन्वतोगृहम् ॥ २९ ॥ वायोशुक्रः ॥ वायोशुक्रोऽ
अयामितेमध्वोऽअग्ग्रदिविष्टिषु ॥ आयाहिसोमपीतयेस्पार्होदेवनि

युत्वंता ॥ ३० ॥ वायुरंग्ग्रेगाः ॥ वायुरंग्ग्रेगायंज्ञप्प्रीःसाकङ्गन्मनं सायज्ञम् ॥ शिवोनियुद्भिः शिवाभिः॥३१॥वायोये। तेंसहस्त्रिणोरथां सुस्तोभिरागंहि ॥ नियुत्त्वान्त्सोमंपीतये ॥ ३२ ॥ एकंयाच । दुश भिश्चस्वभूतेद्वाभ्यांमिष्टयेंविंशतीचं ॥ तिसृभिश्चवहंसेत्रिंशतांचनियुद्भिर्वायविहताविमुंञ्च ॥ ३३ ॥ तवंवायो ॥ तवंवायवृतस्पतेत्त्वष्टुर्ज्जामातरद्भुत ॥ अवाꣳस्यावृंणीमहे ॥३४॥[१२]॥ अभित्त्वां । शूरनोनुमोदुग्ग्धाइवधेनवंः ॥ ईशांनमुस्यजगंतःस्वर्दृशमीशांनमिन्द्रतस्त्थुषंः॥ ३५ ॥ नत्त्वावांन् ॥ नत्त्वावां २ अन्न्योदि

स्योनपार्थिवोनजातोनजनिष्यते ॥ अश्वायन्तोमघवन्निन्द्रवा
जिनोगुव्यन्तस्त्वाहवामहे ॥ ३६ ॥ त्वामित् ॥ त्वामिद्धिहवामहे
सातौवाजस्यकारवः ॥ त्वांवृत्रेष्विन्द्रसत्पतिन्नरस्त्वाङ्काष्ठास्ववं
तः ॥ ३७ ॥ सत्वम् ॥ सत्वन्नश्चित्रवज्रहस्तधृष्णुयामहस्तवा
नोऽअद्रिवः ॥ गामश्वंरथ्यमिन्द्रसङ्किरसत्रावाजन्नजिग्युषे ॥
॥३८॥ कयानः ॥ कयानश्चित्रऽआभुवदूतीसदावृधःसखा ॥ कया
शचिष्ठयावृता ॥ ३९॥ कस्त्वा । सत्योमदानाम्मंहिष्ठोमत्सदन्ध
सः ॥ दृढाचिदारुजेवसु ॥ ४० ॥ अभीषुणः ॥ अभीषुणःसखीना

मविताजरितृणाम् ॥ शतम्भवास्यूतये ॥ ४१ ॥ यज्ञायज्ञावऽ ॥ यज्ञा
यज्ञावोऽअग्नयेगिरागिराचदक्षसे ॥ प्रप्रवयममृतञ्जातवेदसम्प्रिय
म्मित्रन्नशꣳसिषम् ॥ ४२ ॥ पाहिनः ॥ पाहिनोऽअग्नऽएकयापाह्यु
तद्वितीयया ॥ पाहिगीर्भिस्तिसृभिरूर्ज्जाम्पतेपाहिचतसृभिर्वसो
॥ ४३ ॥ ऊर्ज्जोनपातम् ॥ ऊर्ज्जोनपातꣳसहिनायमस्म्मयुर्दाशेम
हव्यदातये ॥ भुवद्वाजेष्ष्वविताभुवद्वृधऽउतत्त्राताततूनाम् ॥ ४४ ॥
संवत्सरोसि ॥ परिवत्सरोसीदावत्सरोसीद्वत्सरोसिवत्सरोसि ॥
उषसस्तेकल्प्पन्तामहोरात्रास्तेकल्प्पन्तामर्द्धमासास्तेकल्प्पन्ता

म्मासांस्तेकल्पन्तामृतवंस्तेकल्पन्ताᳯसंव्वत्सरस्तेकल्पताम् ॥
प्रेत्याऽएत्त्यैसञ्चाञ्चप्प्रचंसारय ॥ सुपुर्णोचिदंसितयादेवतंयाङ्गिरुस्व
द्ध्रुवर्सीद॥४५॥[११]इतिशुक्लयजुःसंहितायांसप्तविंशोध्यायः॥२७॥
होतायक्षदेकादशदेवंबर्हिर्द्धादशपुनरप्येवंचत्त्वारःषट्चत्त्वारिᳯशत् ॥
ॐ होतांयक्षत्॥होतांयक्षत्त्सुमिधेन्द्रमिडस्पदेनाभांपृथिव्याऽअधिं॥
दिवोव्वर्ष्मन्त्समिंद्ध्यतऽओजिष्ठश्चर्षणीसहांव्वेत्त्वाज्ज्यस्यहोतर्य्यंज
॥ १ ॥ होतांयक्षत्तनूनपांतमूतिभिं ॥ होतांयक्षत्तनूनपांतमूतिभिर्ज्जे
तांरमपंराजितम् ॥ इन्द्रंन्देवᳯस्वर्व्विदम्पथिभिर्म्मधुमत्तमैर्न्नराशᳯसं

नुतेजंसाव्वेत्त्वाज्ज्यंस्यहोतुर्य्यंज॥२॥होतांयक्षदिडाभिरिन्द्रम् ॥होतां
यक्षदिडाभिरिन्द्रमीडितमाजुह्वानममंर्त्त्यम् ॥देवोदेवैःसवीर्य्यौवज्ज्र
हस्तःपुरन्दरोव्वेत्त्वाज्ज्यंस्यहोतुर्य्यंज ॥ ३ ॥ होतांयक्षद्बर्हिषीन्द्रम्॥
होतांयक्षद्बर्हिषीन्द्रन्निषद्वरंवृषभन्नर्य्यापसम् ॥ व्वसुभीरुद्रैरादित्यैः
सयुग्भिर्बर्हिरासंदद्वेत्त्वाज्ज्यंस्यहोतुर्य्यंज ॥४॥ होतांयक्षदोजोनवी
र्य्यंᳬसहोद्वारऽइन्द्रमवर्द्धयन् ॥ सुप्रायुणाऽअस्मिन्यज्ञेविश्रयन्ता
मृतावृधोद्वारऽइन्द्रायमीढुषेव्यन्त्वाज्ज्यंस्यहोतुर्य्यंज ॥५॥ होतांय
क्षदुषेऽइन्द्रस्य। धेनूसुदुघेमातरामही ॥ सवातरौनतेजंसावृत्समि

न्द्रंमवर्द्धतांव्वीतामाज्ज्यंस्युहोतुर्य्यंज ॥ ६ ॥ होतांयक्षुद्दैव्याहोतांरा
भिषजासखांयाहुविषेन्द्रंम्भिषज्ज्यतः ॥ कुवीदेवौप्प्रचेतसाविन्द्रांय
धत्तऽइन्द्रियंव्वीतामाज्ज्यंस्युहोतुर्य्यंज ॥७॥ होतांयक्षत्तिस्रोदेवीः॥
होतांयक्षत्तिस्रोदेवीन्नभेषजन्त्रयंस्त्रिधातंवोपसुऽइडासरंस्वतीभार
तीमुहीः॥ इन्द्रंपत्नीर्हुविष्मतीव्र्यन्त्वाज्ज्यंस्युहोतुर्य्यंज ॥८॥ हो
तांयक्षुत्त्वष्टांरुमिन्द्रंम ॥ होतांयक्षुत्त्वष्टांरुमिन्द्रन्देवम्भिषजंᳬसुयज
ङ्घृतुश्श्रियंम्॥पुरुरूपंᳬसुरेतंसम्मुघोनुमिन्द्रांयुत्त्वष्टादधंदिन्द्रिया
णिवेत्त्वाज्ज्यंस्युहोतुर्य्यंज ॥ ९ ॥ होतांयक्षुद्वनुस्प्पतिंᳬशमितारंम्॥

होता॑यक्ष॒द्वन॒स्प॑तिँ॑ शमि॒तार॑ꣳ श॒तक्र॑तु॒न्धियो॒जो॒ष्टार॑मिन्द्रि॒यम् ॥
मध्वा॑सम॒ञ्जन्प॒थिभि॑ः सु॒गेभि॒ःस्वदा॑ति य॒ज्ञम्मधु॑ना घृ॒तेन॒ वेत्वाज्य॑
स्य॒ होत॒र्यज॑ ॥ १० ॥ होता॑यक्ष॒दिन्द्र॑ꣳ स्वाहा॑ ॥ होता॑यक्ष॒दिन्द्र॑ꣳ
स्वाहाज्य॑स्य॒ स्वाहा॒ मेद॑सु॒ स्वाहा॑ स्तो॒काना॑ꣳ स्वाहा॒ स्वाहा॑कृतीना॒
ꣳस्वाहा॑ ह॒व्यसू॑क्तीनाम् ॥ स्वाहा॑ दे॒वाऽआ॑ज्य॒पा जु॑षा॒णाऽइन्द्र॒ऽआ
ज्य॑स्य व्यन्तु॒ होत॒र्यज॑ ॥ ११ ॥ [११] दे॒वम्ब॒र्हिरिन्द्र॑ꣳ सु॒दे॒वन्दे॒वै
र्वी॒रव॑त्स्ती॒र्णं वेद्या॑मवर्द्धयत् ॥ वस्तो॑र्वृ॒तम्प्राक्तो॑र्भृ॒तꣳ रा॒याब॒र्हिष्म॑
तो॒ऽत्य॑गाद्वसु॒वने॑ वसु॒धेय॑स्य वे॒तु यज॑ ॥ १२ ॥ दे॒वीर्द्वार॑ः ॥ दे॒वीर्द्वार॒ऽइन्द्र

ष्टसङ्घातेद्वीद्वीऽर्थामन्नवर्द्धयन् ॥ आवृत्तसेनुतरुणेनकुमारेणच्चमीवता
पार्वाणँरेणुकङ्काटन्नुदन्तांवसुवनेवसुधेयस्यव्यन्तुयज ॥ १३ ॥ देवी
ऽउपासानक्ता ॥ देवीऽउषासानक्तेन्द्रंऽयज्ञेप्रयत्यह्वेताम् ॥ दैवीर्वि
शःप्रायासिष्टांऽसुप्रीतसुधितेवसुवनेवसुधेयस्यवीतांऽयज ॥१४॥
देवीजोष्ट्री ॥ देवीजोष्ट्रीवसुधितीदेवमिन्द्रमवर्द्धताम् ॥ अयांव्यन्या
घाद्वेषांऽस्यान्यावक्षद्वसुवार्याणियजमानायशिक्षितेवसुवनेवसुधेयं
स्यवीतांऽयज ॥ १५ ॥ देवीऽऊर्जाहुती ॥ देवीऽऊर्जाहुतीदुघेसुदु
घेपयसेन्द्रमवर्द्धताम् ॥ इषमूर्जमन्यावक्षत्सग्धिंसपीतिमन्या

नवेनपूर्वंदयमानेपुराणेनत्वमधातामूर्जमूर्जाहुतीऽऊर्जयमानेवसु
वार्याणियजमानायशिक्षितेवसुवनेवसुधेयस्यवीतांयज ॥ १६ ॥
देवादैव्या ॥ देवादैव्याहोतारादेवमिन्द्रमवर्द्धताम् ॥ हतावशसा
वाभार्ष्टांवसुवार्याणियजमानायशिक्षितौवसुवनेवसुधेयस्यवीतांय
ज ॥ १७ ॥ देवीस्तिस्रः ॥ देवीस्तिस्रस्तिस्रोदेवीःपतिमिन्द्रम
वर्द्धयन् ॥ अस्पृक्षद्भारतीदिवंरुद्रैर्यज्ञंसरस्वतीडावसुमतीगृहा
न्वसुवनेवसुधेयस्यव्यन्तुयज ॥ १८ ॥ देवऽइन्द्रः ॥ देवऽइन्द्रोन
राशंसस्त्रिवरूथस्त्रिवन्धुरोदेवमिन्द्रमवर्द्धयत् ॥ शतेनशितिपृष्ठा

नुमाहितऽसुहस्त्रैणप्प्रवर्त्ततेमित्रावरुणेदंस्यहोत्रमर्हतोबृहस्प्पतिस्तो
त्रमुश्विनाद्ध्वर्य्यवंवसुवनेंवसुधेयंस्यवेतुयज ॥ १९ ॥ देवोदेवैः ॥ देवो
देवैर्व्वनुस्प्पतिर्हिरंण्यपर्णोमधुंशाखऽसुपिप्पुलोदेवमिन्द्रंमवर्द्धयत् ॥ दि
वुमग्ग्रेणास्पृक्षुदान्तरिक्षम्पृथिवीमंदृ६हीद्वसुवनेंवसुधेयंस्यवेतुयज ॥
॥ २० ॥ देवम्बुर्हिः ॥ देवम्बुर्हिर्व्वारितीनान्देवमिन्द्रंमवर्द्ध
यत् ॥ स्वासुस्त्थमिन्द्रेणासंन्नमुन्न्याबुर्हीं६ष्युभ्यभूद्वसुवनेंवसु
धेयंस्यवेतुयज ॥ २१ ॥ देवाऽअग्निः ॥देवोऽअग्निःस्विष्टकृद्देवमिन्द्र
मवर्द्धयत् ॥ स्विष्टकुर्व्वन्त्स्विष्टकृत्स्विष्टमुद्यकंरोतुनोवसुवनेंवसुधेयं

स्यवेतुयज ॥ २२ ॥ अग्निमद्य ॥ होतारमवृणीतायंयजमानुःप
चुन्पक्तीःपचन्पुरोडाशम्बुद्धन्निन्द्रायुच्छागम् ॥ सूपुस्थाऽअद्यदे
वोवनस्पतिरभवुदिन्द्रायुच्छागेन ॥ अघुतम्मेदुस्तःप्रतिपचुता
ग्रभीदवीवृधत्पुरोडाशेन ॥ त्वामुद्यऽऋषे ॥ २३ ॥ [१२] होता
यक्षत् ॥ होतायक्षत्समिधानम्महद्यशुःसुसमिद्धुवरेण्यमुग्निमिन्द्रं
वयोधसम् ॥ गायुत्रीच्छन्दऽइन्द्रियन्त्र्यविङ्गांवयोदधुद्वेत्वाज्ज्यस्य
होतुर्यज ॥२४॥ होतायक्षुत्तनूनपातमुद्भिदम् ॥ होतायक्षुत्तनूनपात
मुद्भिदुंयज्ञम्भुमदितिर्दधेशुचिमिन्द्रंवयोधसम् ॥ उष्णिहुञ्छन्दऽइ

न्द्रियन्दित्त्युवाहङ्गांव्वयोदधुद्धेत्त्वाज्ज्यंस्युहोतुर्य्यंज ॥ २५ ॥ होता
यक्षदीडेन्यमीडितम् ॥ होतायक्षदीडेन्यमीडितंव्वृत्रहन्तमुमिडाभि
रीड्यर्ठ्ठसहःसोममिन्द्रंव्वयोधसम् ॥ अनुष्टुभुञ्छन्दऽइन्द्रियम्पञ्चा
विङ्गाव्वयोदधुद्धेत्त्वाज्ज्यंस्युहोतुर्य्यंज ॥ २६ ॥ होतायक्षत्त्सुबर्हिषं
म्पूषुण्वन्तम् ॥ होतायक्षत्त्सुबर्हिषम्पूषुण्वन्तममर्त्त्यर्ठ्ठसीदन्तम्बर्हि
षिप्प्रियेमृतेन्द्रंव्वयोधसम् ॥ बृहतीच्छन्दऽइन्द्रियन्त्रिवृत्सङ्गांव्वयोद
धुद्धेत्त्वाज्ज्यंस्युहोतुर्य्यंज ॥ २७ ॥ होतायक्षद्व्यचस्वतीःसुप्प्रायु
णा८ ॥ होतायक्षद्व्यचस्वतीःसुप्प्रायुणाऽऋतावृधोद्वारोदेवीर्हिरण्ययी

ब्रह्माणमिन्द्रंवयोधसम् ॥ पङ्क्तिश्छन्दऽइहेन्द्रियन्तुर्य्यवाहङ्गांवयो
दधद्व्यन्त्वाज्ज्यस्यहोतर्य्यज ॥ २८ ॥ होतायक्षत्सुपेशसासुशि
ल्पे । बृहतीऽउभेनक्तोषासानदर्शतेविश्वमिन्द्रंवयोधसम् ॥ त्रि
ष्टुभञ्छन्दऽइहेन्द्रियम्पष्ठवाहङ्गांवयोदधद्वीतामाज्ज्यस्यहोतर्य्यज ॥
॥ २९ ॥ होतायक्षत्प्रचेतसादेवानामुत्तमंयशोहोतारादैव्याकवीस
युजेन्द्रंवयोधसम् ॥ जगतीश्छन्दऽइन्द्रियमनड्वाहङ्गांवयोदधद्वीता
माज्ज्यस्यहोतर्य्यज ॥ ३० ॥ होतायक्षत्पेशस्वतीस्तिस्रः ॥ होता
यक्षत्पेशस्वतीस्तिस्रोदेवीर्हिरण्ययीर्भारतीर्बृहतीर्म्महीःपतिमिन्द्रं

वयोधसंम् ॥ द्विराजुञ्छन्दंऽइहेन्द्रियन्धेनुङ्गान्नवयोदधुहृयन्त्वाज्ज्य
स्युहोतुर्य्यजं ॥ ३१ ॥ होतांयक्षत्त्सुरेतंसुन्त्वष्टांरम् ॥ होतांयक्षत्त्सु
रेतंसुन्त्वष्टांरंपुष्टिवर्द्धनंᳩरूपाणिबिभ्रंतुम्पृथक्पुष्टिमिन्द्रंवयोधसं
म् ॥ द्विपदुञ्छन्दंऽइन्द्रियमुक्षाणङ्गान्नवयोदधुहृत्त्वाज्ज्यंस्युहोतुर्य्य
जं ॥ ३२ ॥ होतांयक्षद्वनुस्पतिंᳩशमितारंम् ॥ होतांयक्षद्वनुस्प
तिंᳩशमितारंᳩशुतक्रंतुᳩहिरंण्यपर्णमुक्थिनंᳩरशनाम्बिभ्रंतंवृशि
म्भगमिन्द्रंवयोधसंम् ॥ ककुभुञ्छन्दंऽइहेन्द्रियंवुशांवेहतङ्गांवयोद
धुहृत्त्वाज्ज्यंस्युहोतुर्य्यजं ॥ ३३ ॥ होतांयक्षत्त्स्वाहांकृतीरुग्निम् ॥

होतांयक्षुत्स्वाहांकृतीरुग्निङ्गृहपंतिम्पृथुग्ग्वरुंणम्भेषुजङ्कुविङ्क्षुत्रमिन्द्रं
व्वयोधसंम् ॥ अतिच्छन्दसुऽच्छन्दंऽइन्द्रियम्बृहद्दृषुभङ्गांव्वयोदधुद्द्व्य
न्त्वाज्ज्यंस्युहोतुर्य्यंज॥३४॥[११]देवम्बुर्हिः॥ देवम्बुर्हिर्व्वयोधसंन्दे
वमिन्द्रंमवर्द्धयत् ॥ गायुत्र्याच्छन्दंसेन्द्रियञ्चक्षुरिन्द्रेव्वयोदधंद्वसुवने
वसुधेयंस्यव्वेतुयज ॥३५॥ देवीर्द्वारंः ॥ देवीर्द्वारोंव्वयोधसुᳬशुचिमिन्द्रं
मवर्द्धयन् ॥ उष्णिहाच्छन्दंसेन्द्रियम्प्राणमिन्द्रेव्वयोदधंद्वसुवनेंव्वसु
धेयंस्यव्यन्तुयज ॥ ३६ ॥ देवीऽउषासानक्ता । देवमिन्द्रंव्वयोधसं
न्देवीदेवमंवर्द्धताम् ॥ अनुष्टुभाच्छन्दंसेन्द्रियम्बलमिन्द्रेव्वयोदधंद्द

सुवनेवसुधेयस्यवीतांयज ॥ ३७ ॥ देवीजोष्ट्री ॥ देवीजोष्ट्रीवसुधि
तीदेवमिन्द्रंवयोधसन्देवीदेवमवर्द्धताम् ॥ बृहत्याच्छन्दसेन्द्रियꣳ
श्रोत्रमिन्द्रेवयोदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवीतांयज ॥ ३८ ॥ देवीऽऊर्जाहु
ती ॥ देवीऽऊर्जाहुतीदुघेसुदुघेपयसेन्द्रंवयोधसन्देवीदेवमवर्द्धताम् ॥
पङ्क्त्याच्छन्दसेन्द्रियꣳशुक्रमिन्द्रेवयोदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवीताँय्यज
॥ ३९ ॥ देवादैव्या ॥ देवादैव्याहोतारादेवमिन्द्रंवयोधसन्देवौदेव
मवर्द्धताम् ॥ त्रिष्टुभाच्छन्दसेन्द्रियन्त्विषिमिन्द्रेवयोदधद्वसुवनेव
सुधेयस्यवीतांयज॥४०॥देवीस्तिस्रः ॥ देवीस्तिस्रस्तिस्रोदेवीर्वयो

धसुम्पतिमिन्द्रमवर्द्धयन् ॥ जगत्याच्छन्दसेन्द्रियꣳशूषमिन्द्रेवयोद
धद्वसुवनेवसुधेयस्यव्यन्तुयज ॥४१॥देवोनराशꣳसः॥देवोनराशꣳसो
देवमिन्द्रंवयोधसन्देवोदेवमवर्द्धयत् ॥ विराजाच्छन्दसेन्द्रियꣳरूप
मिन्द्रेवयोदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज ॥ ४२ ॥ देवोवनस्पतिः ॥
देवोवनस्पतिर्देवमिन्द्रंवयोधसन्देवोदेवमवर्द्धयत् ॥ द्विपदाच्छन्द
सेन्द्रियम्भगमिन्द्रेवयोदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज ॥ ४३ ॥ देव
म्बर्हिः ॥ देवम्बर्हिर्वारितीनान्देवमिन्द्रंवयोधसन्देवन्देवमवर्द्धयत् ॥
ककुभाच्छन्दसेन्द्रियꣳयशइन्द्रेवयोदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज ॥

॥ ४४ ॥ देवोऽअग्निः । स्विष्टकृद्देवमिन्द्रं वयोधसं देवो देवमवर्द्धयत् ॥ अतिच्छन्दसा छन्दसेन्द्रियं क्षत्रमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेयस्य व्वेतु यज ॥ ४५ ॥ अग्निमद्य । होतारमवृणीतायं यजमानः पचन्पक्तीः पचन्पुरोडाशम्बध्नन्निन्द्राय वयोधसे छागम् ॥ सूपस्था ऽअद्य देवो व्वनस्पतिरभवदिन्द्राय वयोधसे छागेन ॥ अघत्तम्मेदस्तः प्रति पचताग्ग्रभीदवीवृधत्पुरोडाशेन ॥ त्वामद्य ऽऋषे ॥४६॥ [१२]

॥ इति श्रीवाजसनेयशुक्लयजुःसंहितायामष्टाविंशोऽध्यायः ॥ २८ ॥

समिद्धो अग्नेकादश यदक्रंदस्त्रयोदश समिद्धो अद्य द्वादश केतुं कृण्वं.

श्चत्त्वारःषष्टिः॥ॐसमिद्धोऽअञ्जन्॥समिद्धोऽअञ्जन्कृदरम्मतीनाङ्घृ
तमग्नेमधुमत्पिन्वमानः ॥ व्वाजीवहन्व्वाजिनञ्जातवेदोदेवानांव्वक्षि
प्प्रियमासुधस्त्थम् ॥ १ ॥ घृतेनाञ्जन् ॥ घृतेनाञ्जन्त्सम्पथोदेवया
नान्प्रजानन्व्वाज्ज्यप्येतुदेवान् ॥ अनुत्त्वासप्तेप्प्रदिशःसचन्ताᳬं
स्वधामस्म्मैयजमानायधेहि ॥ २ ॥ ईड्यश्च ॥ ईड्यश्चासिवन्द्य
श्चव्वाजिन्नाशुश्चासिमेद्ध्यश्चसप्ते ॥ अग्निष्ट्वादेवैर्व्वसुभिःसजोषाः
प्प्रीतंव्वह्निंवहतुजातवेदाः ॥ ३ ॥ स्तीर्णम्बर्हिः ॥ सुष्टरीमाजुषाणो
रुपृथुप्प्रथमानम्पृथिव्याम् ॥ देवेभिर्युक्तमदितिःसजोषाःस्योनङ्कृ

ण्वानासुविंतेदंधातु ॥ ४ ॥ एताऽउंवंः । सुभगांव्विश्वरूंपाव्विपक्षों
भिंःश्रयंमाणाऽउदातैंः ॥ क्रुष्ष्वाःसुतीःक्कुवषुंःशुम्भंमानाद्वारोंदेवीः
सुंप्प्रायुणाभंवन्तु ॥ ५ ॥ अन्तुरामित्राविरुंणा ॥ अन्तुरामित्राविरुंणा
चंरन्तीमुखंय्युज्ञानांमुभिसंव्विदाने ॥ उषासांवाॅंसुहिरण्ण्येसुंशि
ल्प्पेऽक्रृतस्युयोनांविहसांदयामि ॥ ६ ॥ प्रुथुमावांम् ॥ प्रथुमावांॅं
सरुथिनांसुवणांदेवौपश्यंन्तौभुवनानिव्विश्श्वां ॥ अपिंप्प्रयुश्चोदंना
वाम्मिमांनाहोतांराज्ज्योतिंःप्प्रुदिशांदिशन्तां ॥७॥ आदित्त्यैर्न्नंः ॥
आदित्यैर्न्नोभारंतीवष्टुयुज्ञंसरंस्वतीसुहरुद्रैर्न्नंऽआंवीत् ॥ इडोपंहू

ताव्वसुंभिःसुजोषांयुज्ञन्नोंदेवीरुमृतैषुधत्त ॥ ८ ॥ त्त्वष्टांव्वीरम् ॥ त्त्व
ष्टांव्वीरन्देवकांमअजानुत्त्वष्टुरर्व्वांजायतऽआशुरश्श्वः ॥ त्त्वष्ट्टेदंव्विश्श्वु
म्भुवंनअजानब्बुहोःकुर्त्तारंमिहयंक्षिहोतः ॥ ९ ॥ अश्श्वोंघृतेनुत्त्म
न्न्युासमंक्तुःउपंदेवाँऽऋतुशःपाथंऽएतु ॥ व्वनुस्प्पतिर्देवलोकम्प्र
जानन्नुग्ग्निनांहुव्व्यास्वंदितानिंव्वक्षत् ॥ १० ॥ प्रजापंतुस्त्तपंसा । व्वा
वृधानःसुद्योजातोदंधिषेयुज्ञमंग्ने ॥ स्वाहांकृतेनहुविषांपुरोगायाहि
साद्ध्याहविरंदंतुदेवाः॥११॥[११] यदक्रंन्दः। प्प्रथमञ्जायंमानऽउुद्य
न्त्समुद्रादुतवापुरींषात् ॥ श्येनस्यंपुक्षाहंरिणस्यंबाहूऽउंपस्त्तुत्त्युम्म

हिंजातन्तेऽअर्वन् १२॥यमेनदुत्तम्॥यमेनंदुत्तान्त्रितऽएंनमायुनगिन्द्रं
ऽएणम्प्रथमोऽअद्ध्यंतिष्ठत् ॥ गन्धर्वोऽअंस्यरशनामंगृभ्णात्सूराद
श्वंवसवोनिरंतष्ट ॥ १३ ॥ असियमः ॥ असियमोऽअस्यांदित्यो
ऽअर्वन्नसित्रितोगुह्येनव्रतेन ॥ असिसोमेनसमयाविपृक्तऽआहुस्ते
त्रीणिदिविबन्धनानि ॥ १४ ॥ त्रीणिते ॥ त्रीणितऽआहुर्दिविबन्धना
नित्रीण्यप्सुत्रीण्यन्तःसमुद्रे ॥ उतेवमेवरुणश्छन्त्स्यर्वन्यत्रांतऽआ
हुःपरमञ्जनित्रम् ॥ १५ ॥ इमाते । वाजिन्नवमार्जनानीमाशफानां
ᳪसनितुर्निधानां ॥ अत्रांतेभद्रारशनाऽअपश्यमृतस्ययाऽअभिरक्ष

न्तिगोपाः ॥ १६ ॥ आत्मानन्ते ॥ आत्मानन्तेमनसारादजा
नामवोदिवापतयन्तम्पतङ्गम् ॥ शिरोऽअपश्यम्पथिभिःसुगेभिररे
णुभिर्जेहमानम्पतत्रि ॥ १७ ॥ अत्राते । रूपमुत्तममपश्यञ्जिगी
षमाणमिषऽआपदेगोः ॥ यदातेमर्तोऽअनुभोगमानडादिद्ग्रसिष्ठऽओ
षधीरजीगः ॥ १८ ॥ अनुत्वा ॥ अनुत्वारथोऽअनुमर्य्योऽअर्वन्ननु
गावोनुभगःकनीनाम् ॥ अनुव्रातासस्तवसख्यमीयुरनुदेवाममि
रेवीर्यन्ते ॥ १९ ॥ हिरण्यशृङ्गोयः ॥ हिरण्यशृङ्गोयोऽअस्यपा
दामनोजवाऽअवरऽइन्द्रऽआसीत् ॥ देवाऽइदस्यहविरद्यमायन्योऽअ

॥२३०॥

वृन्तम्प्रथुमोऽअुद्धयतिंष्ठत् ॥ २० ॥ ईम्मान्तांसुऽसिलिकमद्धय
मासः ॥ ईम्मान्तांसुऽसिलिंकमद्धयमासुंऽसर्द्दशूरंणासोदिव्यासोऽ
अत्त्याः ॥ हुंऽसाऽईवश्श्रेणिशोयंतन्तेयदाक्षिंषुर्दिव्यमज्ज्मुमश्वाः ॥
॥ २१ ॥ तवुशरीरम् ॥ तवुशरीरम्पतयिष्णवृर्व्वुन्तवंचित्तंव्वातंऽइवुद्ध
जीमान् ॥ तवुशृङ्गांणिविष्ठितापुरुत्रारंण्येषुजर्भुराणाचरन्ति ॥२२॥
उपुप्प्र ॥ उपुप्प्रागाच्छसंनंव्वाज्यर्वादेवुद्रीचामनंसादीद्धयानः ॥ अु
जःपुरोनीयतेनाभिरुस्यानुपुश्चात्कुवयोयन्तिरेभाः ॥ २३ ॥ उपु
प्प्र ॥ उपुप्प्रागात्त्परुमंयत्त्सुधस्त्थमर्व्वाँऽअच्छापितरम्मातरंश्च ॥

अग्वादेवाअुष्टंतमोहिगम्म्याऽअथाशांस्तेदाशुषेवार्याणि ॥ २४ ॥
[१३] समिद्धोऽअद्य । मनुंषोदुरोणेदेवोदेवान्यंजसिजातवेदः ॥
आचुवहंमित्रमहश्चिकित्वान्त्वन्दूतःकुविरासिप्प्रचेताः ॥ २५ ॥ श
तम् ॥ १६०० ॥ तनूंनपात्पथः ॥ तनूंनपात्पुथऽकृतस्ययानाम्मद्ध्वां
समुञ्जन्त्स्वंदयासुजिह्व ॥ मन्मांनिधीभिरुतयुज्ञमृन्धन्देंवुत्राचंकृण
ह्यध्वरन्नः ॥ २६ ॥ नराशꣳसंस्यमाहिमानंम् ॥ नराशꣳसंस्यमाहि
मानंमेषामुपंस्तोषामयजुतस्यंयुज्ञैः ॥ येसुक्रतंवःशुचंयोधियन्धाः
स्वदंन्तिदेवाऽउभयांनिहव्या ॥२७॥ आजुह्वांनुऽईड्यंः॥आजुह्वांनुऽ

ईडचोनन्द्युश्चायांह्व्यग्नेवसुभिःसुजोषाः ॥ त्वन्देवानामसियह्वहो
तासऽएनान्यक्षीषितोयजीयान् ॥ २८ ॥ प्राचीनम्बुर्हिः । प्प्रदिशा
पृथिव्याव्वस्तोरुस्याव्वृज्यतेऽअग्ग्रेऽअन्हाम् ॥व्युप्प्रथतेवितुरंव्वरीयो
देवेभ्योऽअदितयेस्योनम् ॥ २९ ॥ व्यचस्वतीरुर्व्विया । व्विश्रयं
न्ताम्पतिभ्योनजनंयुःशुम्भमानाः ॥ देवीर्द्वारोवृहतीर्व्विश्वमिन्वादे
वेभ्योभवतसुप्प्रायणाः ॥ ३० ॥ आसुष्वयन्ती । यजुतेऽउपाकेऽ
उषासानक्कासदतान्नियोनौ ॥ दिव्येयोषणेवृहतीसुरुक्मेऽअधिश्रि
यंशुक्रपिशन्दधाने ॥ ३१ ॥ दैव्याहोतारा । प्प्रथमासुवाचामिमा

नायुज्ञम्मनुषोयजंद्ध्यै ॥ प्रचोदयन्ताविदथेषुकारूप्राचीनुञ्योतिः
प्प्रदिशांदिशन्ता ॥ ३२ ॥ आनः ॥ आनोयुज्ञम्भारंतीतूयमेत्त्वि
डांमनुष्ष्वदिहचेतयन्ती ॥ तिस्रोदेवीर्बुर्हिरेदथंस्योनंऽसरस्वतीस्व
पंसꣳसदन्तु ॥ ३३ ॥ यऽइमे । द्यावांपृथिवीजनित्रीरूपैरपिंꣳशुद्धुव
नानिविश्वा ॥ तमुद्यहोतारमिषितोयजीयान्देवन्त्वष्टारमिहयक्षिविद्वा
न् ॥ ३४ ॥ उपावसृजुत्त्वमन्त्या । समुञ्जन्देवानाम्पाथऽऋतुथाहवी
थंषि ॥ वनुस्पतिःशमिताद्देवोऽअग्निःस्वदन्तुहव्यम्मधुनाघृतेन ॥
॥३५॥ सद्योजातः॥सद्योजातोव्यमिमीतयुज्ञमग्निर्देवानामभवत्पु

रोगाः॥ अस्यहोतुः प्प्रदिश्यृतस्यंवाचिस्वाहांकृतर्ठ्हविरंदन्तुदेवाः॥
॥ ३६ ॥ [१२] केतुङ्कृण्वन् ॥ केतुङ्कृण्वन्नकेतवेपेशोमर्य्याऽअपेश
से ॥ समुषद्भिरजायथाः ॥ ३७॥ जीमूतस्येवभवति ॥ जीमूतस्येव
भवतिप्प्रतीकंय्यद्वर्म्मीयातिसमदामुपस्त्थे ॥ अनाविद्धयातन्न्वाजय
त्वर्ठ्सत्त्वावर्म्मणोमहिमापिपर्त्तु ॥ ३८ ॥ धन्न्वनागाः॥ धन्न्वनागाध
न्न्वनाजिञ्जयेमधन्न्वनातीव्राःसमदोजयेम ॥ धनुःशत्रोरपकामङ्कृणो
तिधन्न्वनासर्व्वाःप्प्रदिशोजयेम ॥३९॥ वक्ष्यन्तीवेत्॥वक्ष्यन्तीवेदा
गनीगन्तिकर्ण्णम्प्रियर्ठ्सखायम्परिषस्वजाना ॥ योषेवशिङ्क्तेवितता

धिधन्वुश्याऽइयꣳसमंनेपारयंन्ती४०॥तेऽआचरंन्ती॥तेऽआचरंन्ती
समंनेवुयोषांमातेवंपुत्रम्बिभृतामुपस्त्थे ॥ अपुशत्रूंन्विद्ध्यताꣳसं
विदानेऽआर्त्नीऽइमेविष्फुरन्तीऽअमित्रांन् ॥४१॥ बुह्वीनाम्पिता ।
बुहुरंस्यपुत्राश्चिुश्चाकृंणोतिसमंनावुगत्यं ॥ इषुधिःशङ्काःपृतंनाश्च्च
सर्वाःपृष्ठेनिनंद्धोजयतिप्प्रसूंतः ॥ ४२ ॥ रथेतिष्ठंन् ॥ रथेतिष्ठंन्नयति
वाजिनंःपुरोयत्रंयत्रकामयंतेसुषारथिः ॥ अभीशूंनाम्महिमानंम्पना
यतुमनंःपुश्चादनुंयच्छान्तिरश्मयंः ॥ ४३ ॥ तीव्रान्घोषांन् ॥ ती
व्रान्घोषांन्कृण्वतेवृषंपाणयोश्वारथेभिःसुहवाजयंन्तः ॥ अवक्रामं

न्तुऽप्रपदैरमित्त्रान्क्षिणन्तुशत्रूँरनपव्ययन्तः ॥ ४४ ॥ रथवाहं
णर्ठहविः ॥ रथवाहणर्ठहविरस्यनामयत्रायुधन्निहितमस्यवर्म्म ॥ त
त्रारथमुपशग्मर्ठसदेमविश्वाहावयर्ठसुमनस्यमानाः ॥ ४५ ॥ स्वा
दुषर्ठसदःपितरः ॥ स्वादुषर्ठसदःपितरोवयोधाःकृच्छ्रेश्रितःशक्ती
वन्तोगभीराः ॥ चित्रसेनाऽइषुबलाऽअमृध्राःसतोवीराऽउरवोव्रातसा
हाः ॥ ४६ ॥ ब्राह्मणासःपितरः ॥ ब्राह्मणासःपितरःसोम्यासः
शिवेनोद्यावापृथिवीऽअनेहसा ॥ पूषानःपातुदुरितादृतावृधोरक्षामा
किर्नोऽअघशर्ठसऽईशत ॥४७॥ सुपर्णंवस्ते । मृगोऽअस्यादन्तोगो

भिंऽसन्नंद्धापततिप्प्रसूंता ॥ यत्रानरंऽसञ्चविचुद्दवंन्तितत्रास्म्मव्भ्यु
मिषंवुंऽशम्मंयऽसन् ॥ ४८ ॥ ऋजीतेपरिं ॥ वृङ्‌ग्धिनोऽस्म्मांभवतन
स्तुनूः ॥ सोमोऽअधिंब्रवीतुनोदिंतिंऽशम्मंयच्छतु ॥ ४९ ॥ आजंङ्घ
न्ति ॥ आजंङ्घन्तिसान्वेषाञ्जघनाँऽउपंजिघ्नते ॥ अश्श्वाजनि
प्प्रचेतसोऽश्श्वान्त्समत्सुंचोदय ॥ ५० ॥ अहिंरिवभोगैः पर्य्येतिबाहु
ञ्ज्यायांहेतिम्पंरिबाधंमानः ॥ हस्तघ्नोविश्श्वांवयुनांनिविद्वान्पुमान्पु
मांसम्परिपातुविश्श्वतः ॥ ५१ ॥ वनंस्प्पतेवीड्वङ्ग ॥ वनंस्प्पतेवीडु
ङ्गोहिभूयाऽअस्म्मत्त्संखाप्प्रतरणःसुवीरः ॥ गोभिंऽसन्नंद्धोऽअसिवी

उपयंस्वास्त्थातातेंजयतजेत्वानि ॥ ५२ ॥ दिवःपृथिव्याः ॥ दिवः
पृथिव्याःपर्योजऽउद्भृतंवनस्पतिभ्यःपर्याभृतꣳसहः ॥ अपामो
ज्मानम्परिगोभिरावृतमिन्द्रस्यवज्रꣳहविषारथंयज ॥ ५३ ॥ इ
न्द्रस्यवज्रः ॥ इन्द्रस्यवज्रोमरुतामनीकम्मित्रस्यगर्भोवरुणस्य
नाभिः ॥ सेमान्नोहव्यदातिञ्जुषाणोदेवरथप्प्रतिहव्यागृभाय ॥५४॥
उपश्वासय । पृथिवीमुतद्याम्पुरुत्रातेमनुतांविष्ठितञ्जगत् ॥ सदु
न्दुभेसजूरिन्द्रेणदेवैर्दूराद्दवीयोऽअपसेधशत्रून् ॥ ५५ ॥ आक्रन्दय ॥
आक्रन्दयबलमोजोनऽआधानिष्टनिहिदुरिताबाधमानः ॥ अपप्प्रोथ

दुन्दुभेदुच्छुनाऽइतऽइन्द्रंस्यमुष्टिरंसिवीडयंस्व ॥५६॥ आमूः ॥ आ
मूरंजप्प्रत्त्यावंर्तयेमाः केतुमद्दुन्दुभिर्वावदीति ॥ समश्श्वंपर्णाश्चरं
न्तिनोनरोस्म्माकंमिन्द्ररथिनोजयन्तु ॥ ५७ ॥ आग्नेयःकृष्णग्ग्रीं
वः । सारस्वतीमेषिबभ्रुःसौम्म्यःपौष्णःश्यामःशितिपृष्ठोबार्हस्प
त्त्यः शिल्पोवैश्श्वदेवऽऐन्द्रोरुणोमारुतःकुल्म्माषंऽऐन्द्राग्नःसंᳫहि
तोधोरामःसावित्रोवारुणःकृष्णऽएकशितिपात्त्पेत्त्वः ॥ ५८ ॥ अ
ग्नयेनींकवते ॥ अग्नयेनींकवतेरोहिताञ्जिरनड्वानधोरामौसावित्रौ
पौष्णौरंजतनाभीवैश्श्वदेवौ पिशङ्गौतूपरौमारुतःकुल्म्माषंऽआग्ने

यऽकृष्णोजऽसारस्वतामेषीवारुणऽपेत्वः ॥ ५९ ॥ अग्नयेगायत्रा
य । त्रिवृतेराथन्तरायाष्टाकपालऽइन्द्रायत्रैष्टुभायपञ्चदशायबार्हताये
कादशकपालोविश्वेभ्योदेवेभ्योजागतेभ्यऽ सप्तदशेभ्योवैरूपे
भ्योद्वादशकपालोमित्रावरुणाभ्यामानुष्टुभाभ्यामेकविंशाभ्यां
वैराजाभ्यांपयस्याबृहस्पतयेपाङ्क्तायत्रिणवाय शाक्वरायचरुऽसवित्र
ऽऔष्णिहायत्रयस्त्रिंशायरैवतायद्वादशकपालऽप्राजापत्यश्चरुर
दित्यैविष्णुपत्न्यैचरुरग्नयेवैश्वानराय द्वादशकपालोनुमत्याऽ
अष्टाकपालऽ ॥ ६० ॥ [२४] ॥ ४ ॥ इति श्रीशुक्लयजुःसंहितापाठे एकोन

त्रिंशोऽध्यायः॥ २९ ॥ देवसवितः षट्तपसेकौलालꣳषोडशद्वौद्वाविꣳ
शातः॥ ॐदेवंसवितः॥ देवंसवितुःप्प्रसुंवयुज्ञम्प्रसुंवयुज्ञपंतिम्भगाय॥
दिव्योगंन्धुर्व्वःकेतुपूःकेतंन्नःपुनातुव्वाचस्प्पतिर्व्वाचंन्नःस्वदतु ॥ १ ॥ त
त्सवितुः ॥ तत्सवितुर्व्वरेण्यम्भर्गोदेवस्यंधीमहि ॥ धियोयोनःप्प्र
चोदयांत् ॥ २ ॥ विश्वांनिदेव । सवितर्दुरितानिपरांसुव ॥ यद्भद्रन्त
न्नऽआसुंव ॥३॥ विभुक्तारꣳहवामहे ॥ विभुक्तारꣳहवामहेव्वसोश्चित्र
स्यराधसः ॥ सवितारंन्नृचक्षसम् ॥ ४ ॥ ब्रह्मणेब्राह्मणम् ॥ ब्र
ह्मणेब्राह्मणङ्क्षत्रायंराजन्यम्मरुद्भ्योवैश्यन्तपसेशूद्रन्तमंसे तस्कं

रन्नारकायंव्वीरुहणम्पाप्मनेक्क्लीवमाक्क्रयायाऽअयोगूङ्कामायपुँश्चलूम
तिक्क्रुष्टायमागधम् ॥ ५ ॥ नृत्तायसूतम् ॥ नृत्तायसूतङ्गीतायशैलूं
षन्धर्म्मायसभाचुरन्नरिष्ठायैभीमुलन्नर्म्मायरेभर्ठहसायु कारिमानु
न्दायस्त्रीषुखम्प्रमदेकुमारीपुत्रम्मेधायैरथकारन्धैर्य्यायुतक्क्षाणम् ॥
॥ ६ ॥ [६ ॥ तपसेकौलालम् ॥ तपसेकौलालम्मायायैकर्म्मारर्ठरू
पायमणिकारर्ठशुभेवुपर्ठशरुव्यायाऽइषुकारर्ठहेत्त्यै धनुष्कारङ्कर्म्मणे
ज्याकारन्दिष्टायरज्जुसर्जम्मृत्यवेमृगयुमन्तकायश्वनिनम् ॥ ७ ॥
नदीब्भ्यःपौञ्जिष्ठम् ॥ नदीब्भ्यःपौञ्जिष्ठमृक्षीकाब्भ्योनैषादम्पुरुष

व्याग्घ्रायं दुर्म्मदं ङ्गन्धर्व्वाप्सरोब्भ्यो व्व्रात्त्यंम्प्रयुग्भ्यऽउन्मंत्तꣳ सर्प्पदे वजनेब्भ्यो प्प्रतिपदमयेब्भ्यः कितवमीर्य्यताया ऽअकितवम्पिशाचेब्भ्यो विदलकारीं य्यातुधानेब्भ्यः कण्टकीकारीम् ॥ ८ ॥ सुन्धये जारम् ॥ सुन्धये जारङ्गेहायोपपतिमार्त्यै परिवित्तन्निर्ऋत्यै परिविविदानमराद्ध्या ऽएदिधिषुः पतिन्निष्कृत्त्यै पेशस्कारीꣳ सञ्ज्ञानाय स्म्मरकारीम्प्रकामोद्यायोपसदंव्वर्णायानुरुधम्बलायोपदाम् ॥ ९ ॥ उत्त्सादेब्भ्यः कुब्जम् ॥ उत्त्सादेब्भ्यः कुब्जम्प्रमुदे व्वामनन्द्वार्ब्भ्यः स्स्रामꣳ स्वप्नायान्धमधर्म्मायबधिरम्पवित्त्रायाभिषजम्प्रज्ञानायनक्षत्रदर्शमाशि

क्षायैप्प्रश्श्निनमुपशिक्षायांऽअभिप्प्रश्श्निनम्मर्य्यादायैप्प्रश्श्नविवाक
म् ॥ १० ॥ अर्म्मेब्भ्योहस्तिपम् ॥ अर्म्मेब्भ्योहस्तिपञ्जवायांश्श्व
पम्पुष्ट्यैगोपालंव्वीर्य्यायाविपालन्तेजसेजपालमिरायैकीनाशङ्कीला
लायसुराकारम्भद्रायगृहपंश्श्रेयसेवित्तधमाद्ध्यक्ष्यायानुक्षत्तारम्
॥ ११ ॥ भायैदार्व्वाहारम् ॥ भायैदार्व्वाहारम्प्रभायांऽअग्न्येधम्ब्रध्न
स्यंव्विष्टपायाभिषेक्तारंव्वर्षिष्ठायनाकायपरिवेष्टारन्देवलोकायपेशिता
रम्मनुष्ष्यलोकायप्प्रकरितारᳬसर्व्वेब्भ्योलोकेब्भ्यंऽउपसेक्तारमवंऽ
ऋत्यैवधायोपमन्थितारम्मेधायव्वासःपल्पूलीम्प्रकामायरजयित्री

म् ॥ १२ ॥ ऋतयेस्तेनहृदयम् ॥ ऋतयेस्तेनहृदयंवैरंहत्यायपिशु
नंविविक्त्यैक्षत्तारमौपद्रष्ट्यायानुक्षत्तारम्बलायानुचरम्भूम्नेपरिष्कु
न्दम्प्रियायप्रियवादिनमरिष्ट्याऽअश्वसादᳪ स्वर्गायलोकायभा
गदुघंवर्षिष्ठायनाकायपरिवेष्टारम् ॥ १३ ॥ मन्यवेयस्तापम् ॥ म
न्यवेयस्तापङ्क्रोधायनिसरᳪ योगायशोक्तारᳪ शोकायाभिसर्त्तारङ्क्षेमा
यविमोक्तारमुत्कूलनिकूलेभ्यस्त्रिष्ठिनंवपुषेमानस्कृतᳪ शीलायाञ्ज
नीकारीन्निर्ऋत्यैकोशकारीय्यमायासूम् ॥ १४ ॥ यमायंयमसूम् ॥
यमायंयमसूमथर्वभ्योवतोकाᳪ संवत्सरायपर्य्यायिणीम्परिवत्सरा

यविंजातामिदावत्त्सुरायातीत्त्वरीमिद्वत्त्सुरायातिष्कद्वरींवत्त्सुराय
विर्जर्ज्जराꣳसँवत्त्सुरायपलिक्कनीमृभुब्भ्योंजिनसुन्धꣳसाद्ध्येब्भ्य
श्चर्म्मम्म्नम् ॥ १५ ॥ सरोब्भ्योधैवरम् ॥ सरोब्भ्योधैवरमुपस्त्था
वराब्भ्योदाशंवैशन्ताब्भ्योवैन्दन्नंड्वलाब्भ्यःशौष्कलम्पारायमागार
संवारायकैवर्तन्तीर्थेब्भ्यऽआन्दंविषमेब्भ्योमैनालꣳस्वनेब्भ्यःपर्ण्णं
कुहाब्भ्यःकिरातꣳसानुब्भ्योजम्भकम्पर्वतेब्भ्यःकिम्पूरुषम् ॥
॥ १६ ॥ वीभत्सायैपौल्कसम् ॥ वीभत्सायैपौल्कसंवर्णायहिरण्य
कारन्तुलायैवाणिजम्पश्चादोषायग्ग्लाविनंविश्वेब्भ्योभूतेब्भ्य÷

सिध्मुलम्भूत्यैंजागरणमभूत्यैस्वपुनमात्यैजनवादिनंव्यृद्ध्याऽअप
गुल्भꣳसंशुरायंप्प्रच्छिदम् ॥ १७ ॥ अक्षराजायंकितुवम् ॥
अक्षराजायंकितुवङ्कृतायांदिनवदुर्शन्त्रेतायैकुल्पिनन्द्वापरायाधिकु
ल्पिनमास्कुन्दायसभास्थाणुम्मृत्यवेंगोव्युच्छमन्तकायगोघात
ङ्क्षुधेयोगांविकृन्तन्तम्भिक्षमाणऽउपतिष्ठंतिदुष्कृतायचरकाचार्य
म्पाप्मनेसैलगम् ॥ १८ ॥ प्रतिश्श्रुत्कांयाऽअर्तनम् ॥ प्रतिश्श्रु
त्कांयाऽअर्तनङ्घोषायभुषमन्तायबहुवादिनमनन्तायमूकꣳशब्दाया
डम्बराघातम्महसेवीणावादङ्क्रोशायतूणवध्ममवरस्परायशङ्खध्मं

वनांयवनुपमुन्यतौरण्यायदावुपम् ॥१९॥नुम्मांयपुँश्चुलूम् ॥ नुम्मां
यपुँश्चुलूंहसांयुकारिंठ्यादंसेशावुल्ल्याङ्गांमुण्युङ्गणंकमभिङ्कोशंकु
न्ताम्महंसेवुीणावादम्पांणिग्घ्नन्तूंणवुंस्मन्तान्नृत्तायांनुन्दायंतलवम्
॥ २० ॥ अुग्नयेपीवांनम् ॥ अुग्नयेपीवांनम्पृथिव्यैपीठसुर्प्पिणंवाय
वेंचाण्डालमुन्तरिंक्षायवंशनुर्तिनांन्दिवेखंलतिं सूर्य्यांयहर्य्युंक्षन्नक्ष
त्रेभ्यःकिर्म्मिरञ्चुन्द्रमंसेकिलासुमहेशुक्कम्पिङ्गाक्षंराज्यैकृष्ण
म्पिङ्गाक्षम् ॥ २१ ॥ अथैतान् ॥ अथैतानुष्टौविरूंपानालंभुतेतिं
दीर्घञ्चातिह्रस्वञ्चातिस्थलञ्चातिकृशञ्चातिशुक्लञ्चातिकृष्णञ्चाति

कुब्जश्चातिलोमशश्च ॥ अशूद्राऽअब्राह्मणास्तेप्प्राजापत्त्याः ॥ मा गधऽपुंश्चलीकितवःक्लीबोशूद्राऽअब्राह्मणास्तेप्प्राजापत्त्याः ॥ २२ ॥ [१६] इति श्रीशुक्लयजुस्संहितापाठे त्रिंशत्तमोऽध्यायः ॥ ३० ॥

सहस्रशीर्षाषोडशाद्यःसंभूतःषड्द्वौद्वाविंशतिः॥ ॐसुहस्रंशीर्षापुरुषः । सहस्राक्षःसुहस्रंपात् ॥ सभूमिंᳬसुर्वतंस्पृत्वात्त्यतिष्ठद्दशाङ्गुलम् ॥१॥ पुरुषऽएव ॥ पुरुषऽएवेदंᳬसर्वंय्यद्भूतंय्यच्चभाव्यम् ॥ उतामृतत्त्वस्येशानोयदन्नेनातिरोहति ॥ २ ॥ एतावानस्य । महिमातोज्ज्यायाँश्चपूरुषः ॥ पादोस्यविश्वाभूतानित्रिपादस्यामृतन्दि

वि ॥ ३॥ त्रिपादूर्द्ध्वः ॥ त्रिपादूर्द्ध्वऽउदैत्त्पुरुषुःपादोस्येहाभवत्त्पुनः॥ ततोव्विष्ष्वुङ्व्यक्क्रामत्त्साशनानशुनेऽअुभि ॥४॥ ततोव्विराट् ॥ ततो व्विराडजायतव्विराजोऽअधिपूरुषः॥ सजातोऽअत्त्यरिच्च्यतपुश्चाद्भूमि मथोपुरः ॥ ५ ॥ तस्म्माद्युज्ञात् ॥ तस्म्माद्युज्ञात्त्सर्व्वहुतुःसम्भृतम्पृष दाुज्ज्यम् ॥ पुशूँस्ताँश्चक्क्रेव्वायुव्व्यानारुण्यागग्राम्म्याश्च्चुये ॥६॥ त स्म्माद्युज्ञात् ॥ तस्म्माद्युज्ञात्त्सर्व्वहुतऽऋचःसामानिजज्ञिरे ॥ छन्दां ᳯसिजज्ञिरेतस्म्माद्यजुस्त्तस्म्मादजायत ॥ ७ ॥ तस्म्मादश्श्वाः ॥ तस्म्मादश्श्वाऽअजायन्तुयेकेचोभुयादतः ॥ गावोहजज्ञिरेतस्म्मा

त्तस्म्मांज्जाताऽअंजावयं÷ ॥ ८ ॥ तंय्युज्ञम् ॥ तंय्युज्ञम्ब्बुर्हिषिप्प्रौक्ष
न्पुरुंषञ्जातमंग्ग्रुतः ॥ तेनंदेवाऽअंयजन्तसाद्ध्याऽऋषंयश्च्चुये ॥ ९ ॥
यत्पुरुंषम् ॥ यत्पुरुंषंव्यदंधुःकतिधाव्यंकल्प्पयन् ॥ मुखङ्किमं
स्स्यासीत्त्किम्ब्बाहूकिमूरूपादाऽउच्च्येते ॥ १० ॥ ब्राह्मणोस्य ॥ ब्रा
ह्मुणोस्स्युमुखंमासीद्बाहूराजुन्य÷कृतः ॥ ऊरूतदंस्युयद्वैश्यं÷पुद्भ्या
ᳪंशूद्रोऽअंजायत ॥ ११ ॥ चुन्द्रमामनंसः ॥ चुन्द्रमामनंसोजात
श्चक्षोःसूर्य्योऽअजायत ॥ श्रोत्राद्वायुश्च्चंप्प्राणश्च्चुमुखांदुग्निरंजाय
त ॥ १२ ॥ नाभ्यांऽआसीत् ॥ नाभ्यांऽआसीदुन्तरिंक्षᳪशीर्ष्णो

द्यौःसमंवर्त्तत ॥ पुद्भ्याम्भूमिर्द्दिशुःश्रोत्रात्तथांलोकाँ २ऽअंकल्पयन्
॥१३॥ यत्पुरुषेण । हुविषांदेवायुज्ञमतंन्वत ॥ वुसुन्तोस्स्यासीदा
ज्ज्यंग्ग्रीष्ममऽइध्मःशुरद्धविः ॥१४॥ सुप्तास्स्यांसन् ॥ सुप्तास्स्यांस
न्परिधयुस्त्रिःसुप्तसुमिधंःकृताः ॥ देवायद्युज्ञन्तंन्वानाऽअबंध्नन्पु
रुषम्पशुम॥१५॥युज्ञेनंयुज्ञम् ॥ युज्ञेनंयुज्ञमंयजन्तदेवास्तानिधर्म्माँ
णिप्प्रथमान्यांसन् ॥ तेहनाकंम्माहिमानंःसचन्तुयत्रुपूर्वेंसाद्ध्याःस
न्तिदेवाः ॥ १६ ॥ [१६] अद्भ्यःसम्भृतः । पृथिव्यैरसांच्चविश्वकंर्म्म
णःसमंवर्त्ततान्ग्रे ॥ तस्स्यत्त्वष्टांविदधंद्रूपमेतितन्मर्त्यंस्स्यदेवुत्त्व

मुजानुमग्ग्रे ॥१७॥ वेदाहम् ॥ वेदाहमेतम्पुरुषम्महान्तमादित्त्यवं
र्णन्तमसःऽपुरस्तात् ॥ तमेवविदित्त्वातिमृत्त्युमेतिनान्न्यःपन्थाविद्यु
तेयनाय ॥१८॥ प्रजापतिश्चरति ॥ प्रजापतिश्चरतिगर्भेऽअन्तरजा
यमानोवहुधाविजायते ॥ तस्ययोनिम्परिपश्यन्तिधीरास्तस्मिन्हत
तस्त्थुर्भुवनानिविश्वा ॥१९॥ योदेवेभ्यः ॥ योदेवेभ्यऽआतपति
योदेवानाम्पुरोहितः ॥ पूर्वोयोदेवेभ्योजातोनमोरुचायब्राह्मये ॥
॥२०॥रुचम्ब्राह्मम्॥रुचम्ब्राह्मञ्जनयन्तोदेवाऽअग्ग्रेतदब्रुवन् ॥ य
स्त्वैवम्ब्राह्मणोविद्यात्तस्यदेवाऽअसन्वशे ॥ २१ ॥ श्रीश्च ॥ श्रीश्च

तेलक्ष्मीश्च्चपत्न्यावहोरात्रेपार्श्वेनक्षत्राणिरूपमश्श्विनौव्यात्तम् ॥
इष्णन्निषाणामुम्मऽइषाणसर्वंलोकम्मऽइषाण ॥ २२ ॥ [६] ॥२॥
इति श्रीशुक्लयजुःसंहितायां एकत्रिंशोऽध्यायः ॥ ३१ ॥ तदेवसप्तवेन
स्तन्नवर्द्धोषोडश ॥ ॐतदेव ॥ तदेवाग्निस्तदादित्यस्तद्वायुस्तदुचन्द्र
माः ॥ तदेवशुक्रन्तद्ब्रह्मताऽआपःसप्प्रजापतिः ॥ १ ॥ सर्वेनिमे
षाः ॥ सर्वेनिमेषाजज्ञिरेविद्युतःपुरुषादधि ॥ नैनमूर्द्ध्वन्नतिर्य्यञ्चन्नम
द्ध्येपरिजग्ग्रभत् ॥ २ ॥ नतस्स्यं । प्प्रतिमाऽअस्तियस्यनामम
हद्यशः ॥ हिरण्यगर्भऽइत्येषमामाहिंसीदित्येषायस्मान्नजातऽइ

त्येप॑ः ॥ ३ ॥ एषोहं ॥ देवःप्रदिशोनुसर्व्वाःपूर्व्वोहजातःसऽउगर्भेऽ
अन्तः ॥ सऽएवजातःसजनिष्यमाणःप्रत्यङ्जनास्तिष्ठतिसर्व्वतोमुखः
॥ ४ ॥ यस्माज्जातम् ॥ यस्माज्जातन्नपुराकिञ्चनैवयऽआबभूवभु
वनानिविश्वा ॥ प्रजापतिःप्रजयासꣳरराणस्त्रीणिज्ज्योतीꣳषिसच
तेसषोडशी ॥ ५ ॥ येनद्यौः ॥ येनद्यौरुग्राप्पृथिवीचदृढायेनस्वस्त
भितंयेननाकः ॥ योऽअन्तरिक्षेरजसोविमानःकस्मैदेवायहविषावि
धेम ॥ ६ ॥ यङ्क्रन्दसी ॥ यङ्क्रन्दसीऽअवसातस्तभानेऽअभ्यैक्षेताम्म
नसारेजमाने ॥ यत्राधिसूरऽउदितोविभातिकस्मैदेवायहविषाविधे

म ॥ आपोंहुयद्बृंहतीर्व्विश्वुमायुन्गर्ब्भुन्दधांना ...

म ॥ आपोंहुयद्बृंहतीर्व्विश्वदापः ॥७॥ [७] व्वेनस्तत् ॥ व्वेनस्त
त्पंश्यन्निहिंतुङ्गुहासद्यत्त्रुव्विश्वुम्भवुत्येकंनीडम् ॥ तस्मिन्निदर्ठ्सञ्च
व्विचैतिसर्वुर्ठ्सऽओतुःप्प्रोतंश्च्वव्विभूःप्प्रुजासुं ॥ ८ ॥ प्रतत् ॥ प्रतद्बो
चेदुमृतन्नुव्विद्वान्गंन्धुर्व्वोधामुव्विभृतंगुहासत् ॥ त्रीणिपुदानिनिहिंतागु
हांस्युयस्तानिव्वेदुसपितुःप्पितासंत् ॥९॥ सनः ॥ सनोबन्धुर्ज्जनिता
सव्विंधाताधामांनिव्वेदुभुवनानिव्विश्वां ॥ यत्रंदेवाऽअमृतंमानशानास्तृ
तीयेधामंन्नद्ध्यैरंयन्त ॥ १० ॥ पुरीत्यंभूतानि । पुरीत्यंलोकान्पुरी
त्युसर्व्वाःप्प्रुदिशोदिशंश्च ॥ उपुस्त्थायंप्प्रथमुजामृतस्स्यात्मना

अग्नेयक्षिस्स्वन्दंमम ॥ ३ ॥ युक्ष्वाहि । दैवहूतंमाँ३ऽअश्वाँ२ऽ
अग्नेरथीरिंव ॥ निहोतांपूर्व्यःसंदः ॥ ४ ॥ द्वेविरूपे । चरतः
स्वत्थैँऽअन्यान्यांवत्समुपधापयेते ॥ हरिरन्यस्याम्भवतिस्वधावा
ञ्छुक्रोऽअन्यस्यान्ददृशेसुवर्चाः ॥५॥ शतम् १७०० ॥ अयमिह ।
प्रथमोधायिधातृभिर्होतायजिष्ठोऽअध्वरेष्वीड्यः ॥ यमप्नवानोभृ
गवोविरुरुचुर्वनेषुचित्रंविभ्वंविशेविशे ॥ ६ ॥ त्रीणिशता । त्रीसह
स्राण्यग्निन्त्रिंशच्चदेवानवचासपर्य्यन् ॥ औक्षन्घृतैरस्तृणन्बर्हिर
स्मा ऽआदिद्धोतारन्न्यसादयन्त ॥७॥ मूर्द्धानंन्दिवः ॥ मूर्द्धानंन्दि

वोऽअंरतिम्पृंथिव्यावैश्वानुरमृतऽआजातमुग्निम् ॥ कुविᳬसुम्म्रा
जमतिंथिञ्जनांनामुासन्नापात्रंञ्जनयन्तदेवाः ॥ ८ ॥ अुग्निर्वृत्राणि ।
जङ्घनद्द्राविणस्युर्विपृन्ययां ॥ समिंद्धऽशुक्रऽआहुंतः ॥ ९ ॥ व्रिश्श्वेभिः
सोम्म्यम् ॥ व्रिश्श्वेभिऽसोम्म्यम्मद्धृग्ऽइन्द्रेणव्वायुनां ॥ पिबांमित्र
स्युधामंभिः ॥ १० ॥ आयत् ॥ आयदिषेनृपतिन्तेजऽआनुड्‌च्चिरे
तोनिषिक्तुन्द्यौरभीकें ॥ अुग्निᳬशर्द्धमनवुद्यंय्युवानᳬस्वाद्ध्यञ्जनय
त्सूदयंञ्च ॥ ११ ॥ अग्गेशर्द्ध । महतेसौभंगायुतवंद्युम्म्नान्युंत्तमा
निसन्तु ॥. सञ्जास्पुत्त्यᳬसुयमुमाकृणुष्ष्वशत्रूयुतामुभितिष्ठामहां

ळ्ंसि ॥ १२ ॥ त्त्वार्ठ्हि । मुन्द्रतंमयर्क्कशोकैर्व्वृमहेमहिनःश्रोष्ष्यं ग्ने ॥ इन्द्रन्नत्त्वाशवसादेवताव्वायुम्पृणन्तिराधसानृत्तमाः ॥ १३ ॥ त्त्वेऽअग्ग्ने । स्वाहुतप्प्रियासःसन्तुसूरयः ॥ य्युन्तारोयेमघवानोज नानामूर्व्वान्दयन्तुगोनाम् ॥ १४ ॥ श्रुधिश्श्रुत्त्कर्ण्ण ॥ श्रुधिश्श्रुत्त्क र्ण्णवह्निभिर्द्देवैरग्ग्नेसयावभिः ॥ आसीदन्तुबर्हिषिमित्त्रोऽअर्य्यमा प्प्रातर्य्यावाणोऽअद्ध्वरम् ॥ १५ ॥ व्विश्श्वेषामदितिः ॥ व्विश्श्वेषाम दितिर्य्यज्ञियानांव्विश्श्वेषामतिथिर्म्मानुषाणाम् ॥ अग्ग्निर्द्देवानामव ऽआवृणानःसुमृडीकोभवतुजातवेदाः ॥ १६ ॥ महोऽअग्ग्नेः । संसि

धानस्यशर्म्मण्यनांगामित्रेवरुणेस्वुस्तये ॥ श्रेष्ठंस्यामसवितुःसवीम
नितदेवानामवोऽअद्यावृंणीमहे ॥ १७ ॥ [१७] आपश्चित् ॥ आ
पश्चित्पिप्युस्तर्य्योनगावोनक्षन्नृतञ्जरितारस्तऽइन्द्र ॥ याहिवायुर्न
नियुतोनोऽअच्छात्वर्ठहिधीभिर्दयंसेविवाजान् ॥१८॥ गावऽउप ॥
गावऽउपावतावतम्महीयज्ञस्यरप्सुदा ॥ उभाकर्णाहिरण्यया ॥
॥१९॥ यदद्य । सूरऽउदितेनांगामित्रोऽअर्य्यमा ॥ सुवातिसविता
भगः ॥ २० ॥ आसुतेसिञ्चतश्रियर्ठरोदस्योरभिश्रियम् ॥ रसा
दधीतवृषभम् ॥ तम्प्रत्क्नथायंवेनः ॥ २१ ॥ आतिष्ठन्तम्परि ॥ आ

तिष्ठन्तुम्परिविश्वेऽअभूषुञ्छ्रियोवसानश्चरतिस्वरोचिः ॥ मुहत्त
द्वृष्णोऽअसुरस्युनामाविश्वरूपोऽअमृतानितुस्थौ ॥ २२ ॥ प्र
वः ॥ प्रवोमुहेमन्दमानायान्धुसोर्चाविश्वानरायविश्वाभुवे ॥ इ
न्द्रस्युयस्युसुमखर्ठसहोमहिश्रवोनृम्णञ्चरोदसीसपुर्य्यतः ॥२३॥
बृहन्नित् ॥ बृहन्निदिध्मऽएषाम्भूरिशुस्तम्पृथुस्वरुः ॥ येषामि
न्द्रोयुवासखा ॥ २४ ॥ इन्द्रेहि ॥ इन्द्रेहिमत्स्यन्धसोविश्वे
भिःसोमपर्वभिः ॥ मुहाँऽअभिष्टिरोजसा ॥ २५ ॥ इन्द्रोवृत्रम् ॥
इन्द्रोवृत्रमवृणोच्छर्द्धनीतिःप्रमायिनाममिनाद्वर्पणीतिः ॥ अहुन्व्य

द्दसमुशधुग्ग्वनेष्ष्वाविद्धैनाऽअकृणोद्राम्म्याणाम् ॥ २६ ॥ कुतु
स्त्वम् ॥ कुतुस्त्वमिन्द्रमाहिनुःसन्नेकोयासिसत्पतेकिन्तंऽइत्थास
म्पृच्छसेसमराणःशुभानैर्व्वोचेस्तन्नोहरिवोयत्तेऽअस्मे ॥ मुहाँ२
ऽइन्द्रोयऽओजसाकदाचनस्तरीरसिकदाचनप्प्रयुच्छसि ॥२७॥ आ
तत्तऽइन्द्रायवःपनन्ताभियऽऊर्वङ्गोमन्तन्तितृत्सान् ॥ सुकृत्स्वंय्ये
पुरुपुत्राम्महीᳪसहस्रधाराम्बृहतीन्दुदुक्षन् ॥२८॥ इमान्ते ॥ इमा
न्तेधियम्प्रभरेमहोमहीमस्यस्तोत्रेधिषणायत्तऽआनजे ॥ तमुत्त्सवे
चप्प्रसवेचसासहिमिन्द्रन्देवासःशवसामदन्ननु ॥ २९ ॥ [१२] व्रि

ऽआद्बृहत् ॥ विभ्राड्बृहत्पिबतु सोम्यम्मद्ध्वायुर्दधद्यज्ञपतावविह्रुत
म् ॥ वातंजूतो योऽअभिरक्षतित्त्मना प्रजाः पुंपोष पुरुधाविराजति ॥
॥ ३० ॥ उदुत्त्यम् ॥ उदुत्त्यञ्जातवेदसन्देवंवहन्ति केतवः ॥ दृशेवि
श्वायसूर्य्यम् ॥ ३१ ॥ येनापावक ॥ येनापावकचक्षसाभुरण्यन्तु
जनाँऽअनु ॥ त्वंवरुण पश्यसि ॥ ३२ ॥ दैव्यावद्ध्वर्य्यूऽआगतं रथे
न सूर्य्यत्त्वचा ॥ मद्ध्वायज्ञं समञ्जाथे ॥ तम्प्रत्त्नथायंवेनश्चित्रन्देवा
नाम् ॥ ३३ ॥ आनः ॥ आनऽइडाभिर्विदथे सुशस्तिविश्वानरः सवि
ता देवऽएतु ॥ अपि यथा युवानो मत्सथानो विश्वञ्जगदभिपित्त्वे मनी

षा ॥ ३४ ॥ यदद्य ॥ कच्चंवृत्रहन्नुदगाऽअभिसूर्य्य ॥ सर्वन्तदिन्द्रते
वशे ॥ ३५ ॥ तरणिर्व्विश्वदर्शतः ॥ तरणिर्व्विश्वदर्शतोज्ज्योतिष्कृद
सिसूर्य्य ॥ विश्वमाभासिरोचनम् ॥ ३६ ॥ तत्सूर्य्यस्य । देवत्वन्त
न्महित्वम्मद्ध्याकर्त्तोर्व्वितत्ँसञ्जभार ॥ यदेदयुक्तहरितःसधस्थ्था
दाद्रात्त्रीवासस्तनुतेसिमस्म्मै॥३७॥ तन्मित्रस्य ॥ तन्मित्रस्यवरुण
स्याभिचक्षेसूर्य्योरूपङ्कृणुतेद्योरुपस्थे ॥ अनन्तमन्न्यद्रुशदस्यपाजः
कृष्णमन्न्यद्धरितःसम्भरन्ति ॥३८॥ बण्महान् ॥ बण्महाँ२आसि
सूर्य्यबडादित्यमहाँ२ऽअसि ॥ महस्तेसतोमहिमापनस्यतेद्धादेव

मुहाँ२ऽअसि ॥ ३९ ॥ बट्सूर्य्यश्श्रवसामुहाँ२ऽअसिसुत्रादेवमुहाँ२ऽअसि ॥ मुह्नादेवानामसुर्य्यः पुरोहितोविभुज्ज्योतिरदाब्भ्यम् ॥४०॥ श्रायन्तऽइवुसूर्य्यम् ॥ श्रायन्तऽइवसूर्य्युंविश्श्वेदिन्द्रस्यभक्षत ॥ वसूनिजातेजनमानुऽओजसाप्प्रतिभागन्नदीधिम ॥ ४१ ॥ अद्यादेवाः॥ अद्यादेवाऽउदितासूर्य्यस्युनिरꣳहसःपिपृतानिरवद्यात् ॥ तन्नोमित्त्रोवरुणोमामहन्तामदितिःसिन्धुःपृथिवीऽउतद्यौः ॥ ४२ ॥ आकृष्णेन ॥ आकृष्णेनुरजसावर्त्तमानोनिवेशयन्नमृतम्मर्त्त्यञ्च ॥ हिरण्ययेनसवितारथेनादेवोयातिभुवनानिपश्यन् ॥ ४३ ॥ [१४] प्र

वांवृजे ॥ सुप्प्रयावुर्हिरेषामाविश्प्पतीववीरिटऽइयाते ॥ विशामुक्तो
रुषसःपूर्वहूतौवायुःपूषास्वस्तयेनियुत्त्वान् ॥ ४४ ॥ इन्द्रवायूबृहु
स्प्पतिम् ॥ इन्द्रवायूबृहस्प्पतिम्मित्राग्निम्पूषणम्भगम् ॥आदित्त्या
न्मारुतङ्गणम् ॥ ४५ ॥ वरुणऽप्प्राविता । भुवन्मित्रोविश्वाभिरू
तिभिः ॥ करतान्नऽसुराधसः ॥ ४६ ॥ अधिनः ॥ अधिनऽइन्द्रैषाँवि
ष्णोसजात्त्यानाम् ॥ इतामरुतोऽअश्विना ॥ तम्प्रत्नथायंवेनाये
देवासऽआनऽइडाभिर्विश्वैभिःसोम्म्यम्मद्धोमांसश्चर्षणीधृतः॥४७॥
अग्नऽइन्द्र । वरुणमित्रदेवाःशर्द्धःप्प्रयन्तमारुतोतविष्णो ॥ उभा

नासंत्त्यारुद्रोऽअधुग्ना॒ऽपूषाभगुःसरंस्वतीजुषन्त ॥ ४८ ॥ इन्द्राग्नी
मित्रावरुणा । दितिꣳस्वःपृथिवीन्द्याम्मुरुतुःपर्व्वताँ२ऽअुपः ॥ हुवे
विष्णुम्पूषणुम्ब्रह्मणुस्प्पातिम्भगन्नुशꣳसꣳसवितारमूतये ॥ ४९ ॥
अुस्मेरुद्राः ॥अुस्मेरुद्रामेहनापर्वतासोवृत्रहत्त्येभरंहूतौसुजोषाः ॥
यःशꣳसंतेस्तुवतेधायिपुज्ज्रऽइन्द्रंज्ज्येष्ठाऽअुस्माँ२ऽअंवन्तुदेवाः ॥
॥ ५० ॥ अुर्वाञ्चोऽअुद्य ॥ अुर्वाञ्चोऽअुद्याभंवतायजत्राऽआवो
हार्दिभयंमानोव्ययेयम् ॥ त्राद्ध्वंन्नोदेवानिजुरोवृकंस्यत्राद्ध्वङ्कर्तादवुप
दांयजत्राः ॥ ५१ ॥ विश्वेऽअुद्य । मुरुतोविश्वंऽऊतीविश्वेभवन्त्व

ग्म्नयुꣳसमिद्धाः ॥ व्विश्श्वेनोदेवाऽअवुसागमन्तुव्विश्श्वमस्तुद्रविणं
व्वाजोऽअस्म्मे ॥ ५२ ॥ व्विश्श्वेदेवाः । शृणुतेमꣳहवम्मेयेऽअन्तरि
क्षेयऽउपुद्यविष्ठ ॥ येऽअग्निजिह्वाऽउतवायजत्राऽआसद्यास्म्मिन्न्वर्हि
षिमादयद्ध्वम् ॥ ५३ ॥ देवेब्भ्योहि । प्प्रथमंय्यज्ञियेब्भ्योमृतत्त्व
ꣳसुवसिभागमुत्तमम् ॥ आदिद्दामानꣳसवितुर्व्व्यूर्णुषेनूचीनाजीवि
तामानुषेब्भ्यः ॥ ५४ ॥ [११] प्रवायुम् ॥ प्रवायमच्छाबृहतीम
नीपावृहद्रयिंव्विश्श्ववारꣳरथप्प्राम् ॥ द्युतद्यामानियुतःपत्त्यमानङ्कु
विङ्कविमियक्षसिप्प्रयज्ज्यो ॥ ५५ ॥ इन्द्रवायूऽइमे । सुताऽउप

प्प्रयोभिरागतम् ॥ इन्द्रंवोवामुशन्तिहि ॥ ५६ ॥ मित्रंहुवे । पू
तदक्षंवरुणञ्चरिशादसम् ॥ धियंघृताचीᳬंसाधन्ता ॥ ५७ ॥ दस्रा
युवाकवः सुतानासत्त्यावृक्तबर्हिषः ॥ आयातᳬंरुद्रवर्त्तनी ॥ त
म्प्रत्नथायंवेनः ॥ ५८ ॥ विदद्यदीं ॥ विदद्यदीसरमारुग्णमद्रेर्म्म
हिपाथः पूर्व्यᳬंसध्र्यक्कः ॥ अग्रंनयत्सुपद्यक्षराणामच्छारवम्प्रथमा
जानतीगात् ॥ ५९ ॥ नहिस्पशम् ॥ नहिस्पशमविदन्नन्यमस्मा
द्वैश्वानरात्पुरएतारमग्नेः ॥ एमेनमवृधन्नमृताअमर्त्त्यंवैश्वानर
ङ्क्षैत्रजित्त्यायदेवाः ॥ ६० ॥ उग्राविघनिनां ॥ उग्राविघनिनामृधः

इन्द्राग्नीहवामहे ॥ तानोमृडातऽईदृशे ॥ ६१ ॥ उपास्मैगायतान

रुःपवमानायेन्दवे ॥ अभिदेवाऽइयक्षते ॥ ६२ ॥ येत्त्वां । हिह

त्त्येमघवन्नवर्द्धन्ये शाम्बुरेहरिवोयेगविष्टौ ॥ येत्त्वानूनमनुमदन्तिवि

प्प्राःपिबेन्द्रसोमसगणोमरुद्भिः ॥ ६३ ॥ जनिष्ठाऽउग्रः । सहसेतु

रायमन्द्रऽओजिष्ठोवहुलाभिमानः ॥ अवर्द्धन्निन्द्रम्मरुतश्चिदत्रमा

तायद्वीरन्दधनद्धनिष्ठा ॥ ६४ ॥ आतू ॥ आतूनऽइन्द्रवृत्रहन्नस्माक

मर्द्धमागहि ॥ महान्महीभिरूतिभिः ॥ ६५ ॥ त्वामिन्द्र ॥ त्वामिन्द्र

प्प्रतूर्तिष्वभिविश्वाऽअसिस्पृधः ॥ अशस्तिहाजनिताविश्वतूर

सि॒त्वन्तूं॑र्व॒तरु॒ग्ण्युतः॑ ॥ ६६ ॥ अनुंते ॥ अनुं॑ते॒शुष्म॑न्तु॒रय॑न्तमी
य॒तुं॒क्षो॒णीशिशुं॒नमा॒तरा॑ ॥ विश्वा॑स्ते॒स्पृध॑ःश्नथयन्तम॒न्यवे॑वृ॒त्रं
यदि॑न्द्र॒तूर्व॑सि ॥ ६७ ॥ य॒ज्ञोदे॒वाना॑म् ॥ य॒ज्ञोदे॒वाना॒म्प्रत्ये॑तिसु॒
म्नमादि॑त्यासो॒भव॑तामृ॒डय॑न्तः ॥ आवो॒र्वाचीसु॑म॒तिर्व॑वृत्याद॒ꣳहो
श्चि॒द्याव॑रिवो॒वित्त॒रास॑त् ॥ ६८ ॥ अद॑ब्धेभिःसवितः । पा॒युभि॒ष्ट्व
ꣳशि॒वेभि॑र॒द्यपरि॑पाहि॒नोगय॑म् ॥ हिर॑ण्यजिह्वः सुवि॒ताय॒नव्य॑से॒रक्षा॒
माकि॑र्नो॒ऽअ॒घशꣳस॒ऽईशत ॥ ६९ ॥ [१५] प्रवी॒रया । शुच॑यो॒दाद्रि॑रे
वाम॒ध्व॒र्युभि॒र्मधु॑मन्तः सु॒तास॑ः ॥ वह॑वायो नि॒युतो॑या॒ह्यच्छा॒पिबा॑

सुतस्यान्धंसोमदाय ॥ ७० ॥ गावुऽउपं । गावुऽउपावतावुतम्मुही
युज्ञस्यंरुप्सुदां ॥ उुभाकर्णांहिरुण्ययां ॥७१॥ काव्ययोराजानेषु ॥
काव्ययोराजानेषुक्रत्वादक्षंस्यदुरोणे ॥ रिशादंसासुधस्त्थुऽआ ॥
॥७२॥ दैव्यांवद्ध्वर्यूं ॥ दैव्यांवद्ध्वर्यूऽआगंतुᳬरथेनुसूर्य्यंत्त्वचा ॥ म
द्ध्वांयुज्ञᳬसमंञ्ञाथे ॥ तम्प्रत्क्कथायंव्वेनः ॥ ७३ ॥ तिरुश्चीनोवित
तः ॥ तिरुश्चीनोवितंतोरुश्मिरेषामुधᳬस्विदासी ३ दुपरिस्विदासी
३ त् ॥ रेतोधाऽआंसन्महिमानंऽआसन्त्स्वुधाऽअुवस्त्तात्प्रयंतिᳬपु
रस्त्तांत् ॥ ७४ ॥ आरोदंसीऽअपृणदास्वंम्मुहज्जातंय्यदेनमुपसोऽ

अधारयन् ॥ सोऽअङ्कुरायपरिणीयतेकविरत्योनवाजंसातयेचनोहितः ॥ ७५ ॥ उक्थेभिर्वृत्रहन्तमा ॥ उक्थेभिर्वृत्रहन्तमायामन्दानाचिदागिरा ॥ आङ्गूषैराविवासतः ॥ ७६ ॥ उपनः ॥ सूनवोगिरःशृण्वन्त्वमृतस्ययये ॥ सुमृडीकाभवन्तुनः ॥ ७७ ॥ ब्रह्माणिमे । मतयःशंसुतासःशुष्मइयर्तिप्रभृतोमेअद्रिः ॥ आशासतेप्रतिहर्यन्त्युक्थेमाहरीवहतस्तानोअच्छ ॥ ७८ ॥ अनुत्तमाते । मघवन्नकिर्नुनत्वावाँऽअस्तिदेवताविदानः ॥ नजायमानोनशतेनजातोयानिकरिष्याकृणुहिप्रवृद्ध ॥ ७९ ॥ तादित् ॥ तदिदासभुवनेषुज्ज्ये

पृष्ठ्यतोयज्ञऽउग्रस्त्वेषनृम्णः ॥ सद्योजज्ञानोनिरिणातिशत्रूननुयं
विश्वेमदन्त्यूमाः ॥ ८० ॥ इमाऽउत्त्वा । पुरूवसोगिरोवर्द्धन्तुया
मम ॥ पावकवर्णाःशुचयोविपश्चितोभिस्तोमैरनूषत ॥ ८१ ॥ यस्या
यम् ॥ यस्यायंविश्वऽआर्य्योदासःशेवधिपाऽअरिः ॥ तिरश्चिद
र्य्येरुशमेपवीरवितुभ्येत्सोऽअज्ज्यतेरयिः ॥ ८२ ॥ अयꣳसहस्र
म् ॥ अयꣳसहस्रमृषिभिःसहस्कृतःसमुद्रऽइवपप्रथे ॥ सत्त्यःसोऽ
अस्यमहिमागृणेशवोयज्ञेषुविप्रराज्ज्ये ॥ ८३ ॥ अदब्धेभिःसवि
तः । पायुभिष्ट्वꣳशिवेभिरद्यपरिपाहिनोगयम् ॥ हिरण्यजिह्वःसुवि

तायुनद्व्यंसुरक्षुमाकिन्नोंऽअुघर्शंᳪसऽईशत ॥८४॥ [१५ ॥ आनं÷ ॥
आनोंयुज्ञन्दिविस्पृशुंवायोंयाहिसुमन्मंभिः ॥ अुन्तःपुवित्रंऽअुपरिं
श्रीणानोयᳪशुक्रोंऽअंयामिते ॥ ८५ ॥ इन्द्रवायूसुंसुन्दृशां । सुह
वेहहंवामहे ॥ यथांनुःसर्वुऽइज्जनोंनमीवःसुङ्गमेंसुमनाऽअसंत् ॥८६॥
ऋधंगित्था । समर्त्यंः शशुमेदुेवतांतये ॥ योनूनम्मित्रावरुंणावुभि
ष्टंयऽआचुक्रेहुव्यदांतये ॥ ८७ ॥ आयांतम् ॥ आयांतुमुपंभूषतुम्म
ध्वं÷पिवतमाश्विना ॥ दुग्धम्पयोंवृषणाजेन्यावसूमानोंमर्ढिष्टमाग
तम् ॥ ८८ ॥ प्रैतुं ॥ प्रैतुब्रह्मंणुस्पतिःप्प्रदेव्येतुसूनृतां ॥ अच्छांवी

रत्नऽर्यम्पुङ्क्तिराधसन्देवायुज्ञन्नयन्तुनः ॥ ८९ ॥ चुन्द्रमाऽअुप्प्सु ॥
चुन्द्रमाऽअुप्स्वुन्तरासुपुर्णोधावतेदिवि ॥ रुयिम्पिशङ्गम्बहुलम्पुरु
स्पृहर्ठहरिरेतिकनिक्रदत् ॥ ९० ॥ देवन्देवुंव्वः ॥ देवन्देवंव्वोवसेदेव
न्देवमुभिष्टये ॥ देवन्देवर्ठहुवेमुव्वाजसातयेगृणन्तोदेव्याधिया ॥९१॥
दिविपृष्टः ॥ दिविपृष्टोऽअरोचताग्निवैश्वानरोबृहन् ॥ क्ष्मयांवृ
धानऽओजसाचनोहितोज्ज्योतिषाबाधतेतमः ॥ ९२ ॥ इन्द्राग्नीऽ
अपात् ॥ इन्द्राग्नीऽअपादियम्पूर्व्वागात्पुद्धतीभ्यः ॥ हित्वीशिरोजि
ह्वयाबावदच्चरत्त्रिर्ठशत्पदान्न्यक्रमीत् ॥९३॥ देवासोहिष्मा । मनवेस

मंन्यवोविश्वैसाकॅसरांतयः॥ तेनोऽअद्यतेऽअंपुरन्तुचेतुनोभवन्तुव
रिवोविदः॥ ९४ ॥ अपांधमत् ॥ अपांधमदभिशस्तीरशस्तिहाथे
न्द्रोद्युम्न्यभंवत् ॥ देवास्तऽइन्द्रसुख्यायंयेमिरेबृहंद्भानोमरुंद्गण
॥ ९५ ॥ प्रवः ॥ प्रवऽइन्द्रायबृहतेमरुंतोब्रह्मांर्चत ॥ वृत्रहंनतिवृ
त्रहाशतक्रंतुर्वज्रेणशतपंर्वणा ॥ ९६ ॥ अस्येदिन्द्रोवावृधेवृष्ण्युꣳ
शवोमदेंसुतस्यविष्णवि ॥ अद्यातमंस्यमहिमानंमायवोनुष्टुवन्तिपू
र्वथां ॥ इमाऽउत्त्वायस्यायमुयꣳसहस्रमूर्द्धऽउपुणः ॥९७॥ [१३]
इति श्रीशुक्लयजुःसंहितापाठे त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ॥३३॥ यज्जाग्रतःप

श्चनद्यःसोमोधेनुमाकृष्णेनपूषंतवदशकान्तदष्टौषडष्टापञ्चाशत् ॥
ॐयज्जाग्रंतऽ॥यज्जाग्रंतोदूरमूदैतिदैवन्तदुसुप्तस्यतथैवेति ॥ दूरङ्ग
मञ्ज्योतिषाञ्ज्योतिरेकन्तन्मेमनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥१॥ येनकर्म्मा
णि ॥ येनकर्म्माण्यपसोमनीषिणोयज्ञेकृण्वन्तिविदथेषुधीराऽ ॥ य
दपूर्व्वंयक्षमन्तःप्रजानान्तन्मेमनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २ ॥ यत्प्र
ज्ञानम् ॥ यत्प्रज्ञानमुतचेतोधृतिश्चयज्ज्योतिरन्तरमृतम्प्रजासु ॥
यस्मान्नऽऋतेकिञ्चनकर्म्माक्रियतेतन्मेमनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥३॥
येनेदम् ॥ येनेदम्भूतम्भुवनम्भविष्यत्परिगृहीतममृतेनसर्व्वम् ॥ ये

नंयुज्ञस्त्तायतेसुप्तहोतातन्मेमनः शिवसंङ्कल्पमस्तु ॥४॥ यस्मिन्नृचः॥यस्स्मिन्नृचुत्साम्यजूंषियस्मिन्प्रतिष्ठितारथनाभाविवाराः। यस्मिंश्चित्तंसर्वुमोतम्प्रजानान्तन्मेमनः शिवसंङ्कल्पमस्तु ॥ ५ ॥ सुषारथिरश्वानिव ॥ सुषारथिरश्वानिवयन्मनुष्ष्यान्नेनीयतेभीशुभिर्वाजिनऽइव ॥ हृत्प्रतिष्ठंय्यदजिरञ्जविष्ठुन्तन्मेमनः शिवसंङ्कल्पमस्तु ॥ ६ ॥ पितुन्नु। स्तोषम्मुहोधम्माणन्तविषीम् ॥ यस्यत्रितोव्योजसावृत्रंविपर्वमुर्दयत् ॥ ७ ॥ अन्विदनु ॥ अन्विदनुमतेत्त्वंमन्न्यासैशन्नंनस्कृधि ॥ क्रत्वेदक्षायनोहिनुप्रणऽआयूंषितारिषः ॥ ८ ॥

शतम् ॥१८००॥ अनुंनः ॥ अनुंनोद्यानुंमतिर्य्युज्ञन्देवेषुमन्यताम् ॥
अग्निश्चंहव्युवाहंनोभवंतन्दाशुषेमयंः ॥९॥ सिनींवालिपृथुंष्टुके ॥
सिनींवालिपृथुंष्टुकेयादेवानामसिस्वसां ॥ जुषस्वंहुव्यमाहुतम्प्रजा
न्दैंविदिदिड्ढिनः ॥१०॥ [१०] पञ्चंनुद्यः ॥ पञ्चंनुद्यःसरंस्वतीमपिय
न्तिसस्रोंतसः ॥ सरंस्वतीतुपंञ्चुधासोदेशेभंवत्सुरित् ॥ ११ ॥ त्वमं
ग्ने ॥ प्रथमोऽअङ्गिराऽऋषिर्द्देवोदेवानांमभवः शिवःसखां ॥ तवंव्रतेक
वयोंविद्मनापुसोजांयन्तमुरुताेभ्राजंदृष्टयः ॥१२॥ त्वन्नंः ॥ त्वन्नों
ऽअग्नेतवंदेवपायुभिर्म्मुघोनोंरक्षतुन्वुश्चवन्द्य ॥ त्रातातोकस्युतनं

युगवांमुस्यनिमेषुऽऽरक्षमाणुस्तवंव्रुते ॥ १३ ॥ उत्तानायामवं । भरा
चिकित्वान्त्सुद्यःप्रवीतावृषणअजान ॥ अरुषस्तूपोरुशदस्युपाज
ऽइडायास्पुत्रोवयुनेजनिष्ट ॥ १४ ॥ इडायास्त्वा । पुदेवयन्ना
भापृथिव्याऽअधि ॥ जातवेदोनिधीमुह्यग्नेहुव्यायुवोढवे ॥ १५ ॥
प्रमंन्महे । शवसानायंशूषमाङ्गूषङ्गिर्वणसेऽअङ्गिरुस्वत् ॥ सुवृक्ति
भिस्तुवुतऽऋग्मियायार्चामार्कन्नरेविश्श्रुताय ॥ १६ ॥ प्रवं ॥ प्रवो
मुहेमहिनमोभरध्वमाङ्गूष्यंशवसानायसामं ॥ येनानुःपूर्वेपितरः
पदुज्ञाऽअर्चन्तोऽअङ्गिरसोगाऽअविन्दन् ॥ १७ ॥ इच्छन्तित्वासो

म्म्यासुःसखायःसुन्वन्तिसोमुन्दधतिप्प्रयांᳫंसि ॥ तितिक्षन्तेऽअ
भिशस्तिञ्जनानामिन्द्रत्त्वदाकश्चुनहिप्प्रकेतः ॥ १८ ॥ नते । दूरेप
रमाचिद्रजाᳫंस्यातुप्प्रयाहिहरिवोहरिब्भ्याम् ॥ स्त्थिरायवृष्णुस
वनाकृतेमायुक्ताग्ग्रावाणःसमिधानेऽअग्ग्नौ ॥ १९ ॥ अषाढंय्युत्सु ।
पृतनासुपप्प्रिᳫंस्वर्षामप्प्सांवृजनस्यगोपाम् ॥ भरेषुजाᳫंसुक्षिति
ᳫंसुश्श्रवसञ्जयन्तन्त्वामनुमदेमसोम ॥२०॥ [१०] सोमोधेनुम्॥
सोमोधेनुᳫंसोमोऽअर्वन्तमाशुᳫंसोमोवीरङ्कर्म्मण्ण्यन्ददाति ॥ साद
न्न्यंविदत्थ्यᳫंसभेयम्पितृश्श्रवणंय्योददाशदस्म्मै ॥ २१ ॥ त्वामि

माः ॥ त्वमिमाऽओषधीःसोमविश्वास्त्वमपोऽअंजनयस्त्वङ्गाः ॥
त्वमाततन्थोर्वन्तरिक्षन्त्वञ्ज्योतिषाविर्तमोववर्त्थ ॥२२॥ देवेनंनः ॥
देवेनंनोमनसादेवसोमरायोभागऽसहसावन्नभियुद्ध्य ॥ मात्त्वात
नदीशिषेवीर्य्यस्योभयेभ्यःप्रचिकित्सागविष्टौ ॥ २३ ॥ अष्टौवि॥
अष्टौव्यख्यत्ककुभःपृथिव्यास्त्रीधन्वयोजनासप्तसिन्धून् ॥ हिर
ण्याक्षःसवितादेवऽआगाद्दधद्रत्त्कादाशुषेवार्य्याणि ॥ २४ ॥ हिरंण्य
पाणिःसविता । विचर्षणिरुभेद्यावापृथिवीऽअन्तरीयते ॥ अपामी
वाम्बाधतेवेतिसूर्य्यमभिकृष्णेनरजसाद्यामृणोति ॥ २५ ॥ हिरंण्य

हस्तोऽअसुरः । सुनीथःसुमृडीकःस्ववाँयात्वर्वाङ् ॥ अपसेधन्रक्ष
सोयातुधानानस्थाद्देवःप्रतिदोषङ्गृणानः ॥ २६ ॥ येते ॥ येतेपन्थाः
सवितःपूर्व्यासोऽरेणवःसुकृताऽअन्तरिक्षे ॥ तेभिर्नोऽअद्यपथिभिःसु
गेभीरक्षाचनोऽअधिचब्रूहिदेव ॥२७॥ उभापिबतम् ॥ उभापिबतम
श्विनोभानःशर्मयच्छतम् ॥ अविद्रियाभिरूतिभिः ॥ २८ ॥ अप्न
स्वतीमश्विनावाचमस्मेकृतन्नोदस्रावृषणामनीषाम् ॥ अद्यूत्येवं
सेनिह्वयेवांवृधेचनोभवतंवाजसातौ ॥ २९ ॥ द्युभिरक्तुभिः ॥ द्युभिर
क्तुभिःपरिपातमस्मानरिष्टेभिरश्विनासौभगेभिः ॥ तन्नोमित्रोवरु

णोमामहन्तामदितिꣳसिन्धुः पृथिवीऽउतद्यौः ॥३०॥ [१०]॥ आकृ
ष्णेन । रजसावर्त्तमानोनिवेशयन्नमृतम्मर्त्त्यञ्च ॥ हिरण्ययेनसवि
तारथेनादेवोयातिभुवनानिपश्यन् ॥ ३१ ॥ आरात्रि । पार्थिवꣳरजः
पितुरप्रायिधामभिः ॥ दिवꣳसदाꣳसिबृहतीवितिष्ठसऽआत्वेषंवर्त्त
तेतमः ॥ ३२ ॥ उषस्तत् ॥ उषस्तच्चित्रमाभरास्मभ्यंवाजिनीव
ति ॥ येनतोकञ्चतनयञ्चधामहे॥३३॥ प्रातरग्निम् ॥ प्रातरग्निम्प्रा
तरिन्द्रꣳहवामहेप्रातर्म्मित्रावरुणाप्रातरश्विना ॥ प्रातर्भगम्पूषण
म्ब्रह्मणस्पतिम्प्रातꣳसोममुतरुद्रꣳहुवेम ॥३४ प्रातर्जितम्भगम् ॥ प्रा

तर्जितम्भगंमुग्रꣳहुवेमव्वयम्पुत्रमदितेर्य्योविधुर्त्ता ॥ आध्रश्चिद्यम्म
न्यमानस्तुरश्चिद्राजाचिद्यम्भगम्भक्षीत्याह ॥ ३५ ॥ भगप्प्रणेतः ॥
भगप्प्रणेतुर्भगसत्यराधोभगेमान्धियमुदवादद्न्नः ॥ भगप्प्रनोजन
यगोभिरश्वैर्भगप्प्रनृभिर्न्नृवन्तःस्याम ॥ ३६ ॥ उतेदानीम् ॥ उ
तेदानीम्भगवन्तःस्यामोतप्प्रपित्वऽउतमद्ध्येऽअह्नाम् ॥ उतोदिता
मघवन्त्सूर्य्यस्यव्वयन्देवानाꣳसुमतौस्याम ॥ ३७ ॥ भगऽएवभग
वाꣳ ॥ ऽअस्तुदेवास्तेनव्वयम्भगवन्तःस्याम ॥ तन्त्वाभगसर्व्वऽइज्जो
हवीतिसनोभगपुरऽएताभवेह॥३८॥समद्ध्वराय ॥ समद्ध्वरायोषसोन

मन्तदधिक्रावैवुशुचंयेपुदायं ॥ अर्वाचीनंवंसुविदम्भगंन्नोरथंमिवा
श्वांवाजिनुऽआवंहन्तु ॥ ३९ ॥ अश्वावतीग्गोमंतीः ॥ अश्वांवती
ग्गोमंतीर्न्नंऽउषासोंवीरवंतीःसदंमुच्छन्तुभुद्राः ॥ घृतन्दुहांनाविश्व
तुःप्रपीतायूयंपांतस्वुस्तिभिःसदांनः ॥४०॥ [१०] ॥ पूषुन्तव । व्र
तेवुयन्नरिष्येमुकदांचुन ॥ स्तोतारंस्तऽइहस्मंसि ॥ ४१ ॥ पुथ
स्पंथुःपरिपतिम् ॥ पुथस्पंथुःपरिपतिंवचुस्याकामेनकृतोऽअभ्या
नडुर्कम् ॥ सनोरासच्छुरुधंश्चन्द्राग्ग्राधियंन्धियंसीषधातिप्प्रपूषा
॥ ४२ ॥ त्रीणिपुदाविचंक्रमेविष्णुर्ग्गोपाऽअदांभ्यः ॥ अतोधर्म्मा

णिधारयंन् ॥४३॥ तद्विप्प्रांसऽ ॥ तद्विप्प्रांसोविपन्यवोजागृवाꣳसः
समिन्धते ॥ विष्णोर्य्यत्परमम्पदम् ॥ ४४ ॥ घृतवतीभुवनाना
म् ॥ घृतवतीभुवनानामभिश्रियोर्वीपृत्थ्वीमधुदुघेसुपेशसा ॥ द्यावा
पृथिवीवरुणस्युधर्मणाविष्कभितेऽअजरेभूरिरेतसा ॥ ४५ ॥ येनःसु
पत्काऽअपतेभवन्त्विन्द्राग्निभ्यामवबाधामहेतान् ॥ वसवोरुद्राऽ
आदित्त्याऽउपरिस्पृशम्मोग्ग्रश्चेत्तारमधिराजमक्रन् ॥ ४६ ॥ आनां
सत्त्या ॥ त्रिभिरेकादशैरिहदेवेभिर्य्यातम्मधुपेयमश्विनां ॥ प्रायु
स्तारिष्टन्नीरपाꣳसिमृक्षतꣳसेधतन्द्वेषोभवतꣳसचाभुवां ॥ ४७ ॥ ए

पर्वः ॥ एषवस्तोमोमरुतऽइयङ्गीर्म्मान्दार्य्यस्यमान्यस्यकारोः ॥
एषायासीष्टतन्वेवयांविद्यामेषंवृजनंजीरदानुम् ॥४८॥ सहस्तोमाः
सहच्छन्दसः ॥ सहस्तोमाःसहच्छन्दसऽआवृतःसहप्रमाऽऋष
यःसप्तदैव्याः ॥ पूर्वेषाम्पन्थामनुदृश्यधीराऽअन्वालेभिरेरथ्योनर
श्मीन् ॥४९॥ आयुष्यंवर्च्चस्यम् ॥ आयुष्यंवर्च्चस्यꣳरायस्पोष
मौद्भिदम् ॥ इदꣳहिरण्यंवर्च्चस्वज्जैत्रायाविशतादुमाम्॥५०॥नतत्॥न
तद्रक्षाꣳसिनपिशाचास्तरन्तिदेवानामोजःप्रथमजꣳह्येतत।योबि
भर्तिदाक्षायणꣳहिरण्यꣳसदेवेषुकृणुतेदीर्घमायुःसमनुष्येषुकृणुते

दीर्ग्घमायुः॥५१॥यदाबध्नन् ॥ यदाबध्नन्दाक्षायणाहिरण्यᳪशुता
नीकायसुमनस्यमानाः ॥ तन्मऽआबध्नामिशतशारदायायुष्मा
ञ्जरदष्टिर्य्यथासम् ॥ ५२ ॥ उतनः ॥ उतनोहिर्बुध्न्यः शृणो
त्वजऽएकपात्पृथिवीसमुद्रः ॥ विश्वेदेवाऽऋतावृधोहुवानास्तुताम
न्त्राः कविशस्ताऽअवन्तु ॥ ५३ ॥ इमागिरः ॥ इमागिरऽआदित्ये
भ्योघृतस्नूः सनाद्राजभ्योजुह्वाजुहोमि॥शृणोतुमित्रोऽअर्य्यमाभगो
नस्तुविजातोवरुणोदक्षोऽअᳪशः ॥ ५४ ॥ सप्तऽऋषयः ॥ सप्तऽऋ
षयः प्रतिहिताः शरीरेसप्तरक्षन्तिसदमप्प्रमादम् ॥ सप्तापः स्वपतो

लोकमायुस्तत्रजागृतोऽअस्वप्नजौसत्रसदौचदेवौ ॥ ५५ ॥ उत्तिष्ठ
ब्रह्मणस्पतेदेवयन्तस्त्वेमहे ॥ उपप्रयन्तुमरुतःसुदानवऽइन्द्र
प्राशूर्भवासचा ॥ ५६ ॥ प्रनूनम् ॥ प्रनूनम्ब्रह्मणस्पतिर्म्मन्त्रंव
दत्युक्थ्यम् ॥ यस्मिन्निन्द्रोवरुणोमित्रोऽअर्य्यमादेवाऽओकांसि
चक्रिरे ॥ ५७ ॥ ब्रह्मणस्पते ॥ ब्रह्मणस्पतेत्वमस्ययन्तासूक्त
स्यबोधितनयञ्चजिन्व ॥ विश्वन्तद्भद्रंयदवन्तिदेवाबृहद्वदेमविद
थेसुवीराः ॥ यऽइमाविश्वाविश्वकर्म्मायोनःपितान्नपतेन्नस्यनो
देहि ॥ ५८ ॥ [१८] इति श्रीशुक्लयजुःसंहितापाठे चतुस्त्रिंशोऽ

ध्यायः ॥३४॥ अपेतोदशापाचंद्वादशद्वौद्वाविंꣳशतिः ॥ ॐअपेतꣳ ॥
अपेतोयन्तुपणयोसुंम्नादेवपीयवंः ॥ अस्यलोकःसुतावंतꣳ ॥ द्युभि
रहोभिरक्तुभिर्व्यक्तंय्यमोदंदात्त्ववसानंमस्म्मै ॥१॥ सविताते ॥ स
वितातेशरींरेब्भ्यꣳपृथिव्यांल्लोकमिच्छतु ॥ तस्म्मैयुज्ज्यन्तामुस्त्रि
यांः ॥ २ ॥ व्वायुःपुंनातु । सवितापुंनात्त्वग्ग्नेर्भ्राजंसासूर्य्यंस्यवर्च्चं
सा ॥ विमुंच्यन्तामुस्त्रियांः ॥ ३ ॥ अश्श्वत्त्थेवंः ॥ अश्श्वत्त्थेवोनिष
दंनम्पर्णेवोंव्वसतिष्कृता ॥ गोभाजऽइत्त्किलासथयत्त्सनवंथपूरुष
म् ॥४॥ सविताते । शरींराणिमातुरुपस्त्थऽआवंपतु ॥ तस्म्मैपृथि

विशम्भंव ॥ ५ ॥ प्रजापंतौत्त्वा । देवतांयामुपोदकेल्लोकेनिदंधाम्म्य
सौ ॥ अपंनुऽशोशुंचदुघम् ॥ ६ ॥ परंम्मृत्त्यो ॥ परंम्मृत्त्योऽअनुपरे
हिपन्थांठ्यस्तेंऽअन्न्यऽइतंरोदेवयानांत् ॥ चक्षुष्मतेश्शृण्वतेतेंब्रवीमि
मानंःप्रजाठंरीरिषोमोतव्वीरान् ॥ ७ ॥ शंव्वातुः । शठंहितेघृणिःश
न्तेंभवन्त्विष्टंकाः ॥ शन्तेंभवन्त्वग्नयऽपार्थिवासोमात्त्वाभिशूंशुच
न् ॥ ८ ॥ कल्पन्तान्ते । दिशुस्तुभ्म्यमापंःशिवतंमास्तुभ्म्यंभव
न्तुसिन्धंवः ॥ अन्तारिक्षठंशिवन्तुभ्म्यंकल्पन्तान्तेदिशःसर्वाः ॥९॥
अश्म्मंन्वतीरीयतेसठंरंभध्वमुत्तिष्ठतप्रतंरतासखायः ॥ अत्रांजहीमो

शिवायेऽअसंच्छिवात्त्वयमुत्तंरमाभिवाजांन् ॥ १० ॥ [१०] अपाघ
म् ॥ अपाघमपुकिल्बिषुमपंकृत्त्यामपोरपं÷ ॥ अपांमार्ग्गुत्त्वमुस्म्म
दपंदुःष्व्वप्न्यंᳲसुव ॥११॥ सुमित्त्रियानं÷ ॥ सुमित्त्रियानुऽआपुऽओ
षंधयऽसन्तुदुर्म्मित्त्रियास्त्तस्म्मैसन्तुयोस्म्मान्द्वेष्टियञ्चंव्वयन्द्विष्म्मः॥
॥ १२ ॥ अनुड्वहंमन्न्वारंभामहेसौरंभेयᳲस्वुस्त्तयें ॥ सनुऽइन्द्रंऽइ
वदेवेब्भ्योवह्निः सुन्तारंणोभव ॥ १३ ॥ उद्वुयम् ॥ उद्वुयन्तमंसुस्प
रिस्वुःपश्यन्तुऽउत्तंरम् ॥ देवन्देंवत्रासूर्य्यंमगंन्मुज्ज्योतिरुत्तमम् ॥
॥ १४ ॥ इमञ्जीवेब्भ्यं÷ । परिधिन्दंधामिमैषान्नुगादपंरोऽअत्त्थंमेत

त् ॥ शुतञ्जीवन्तुशुरदंःपुरूचीरुन्तम्मृत्युन्दंधताम्पर्वतेन ॥ १५ ॥
अग्नुऽआयूंᳬषि । पवसुऽआसुवोर्ज्जुमिषञ्चनः ॥ आरेबाधस्वदुच्छु
नाम् ॥ १६ ॥ आयुष्म्मानग्ने । हुविषांवृधानोघृतप्प्रतीकोघृतयो
निरेधि ॥ घृतम्पीत्त्वामधुचारुगव्यम्पितेवपुत्रमुभिरंक्षतादिमान्त्स्वा
हा ॥ १७ ॥ परीमे । गामनेषतुपर्य्युग्निमंहृषत ॥ देवेष्ष्वक्रतुश्रवः
कऽइमाँऽआदंधर्षति ॥ १८ ॥ क्रव्यादमुग्निम् ॥ क्रव्यादमुग्नि
म्प्रहिणोमिदूरंयुमराज्ज्यङ्गच्छतुरिप्रवाहः ॥ इहैवायमितरोजुात
वेदादेवेभ्योहुव्यंवहतुप्प्रजानन् ॥ १९ ॥ वर्हम्वपाम् ॥ वर्हम्वपाञ्जात

वेदꣳपितृभ्योयत्रैनाꣳवेत्थनिहिताम्पराके ॥ मेदसःकुल्याउपता
न्त्स्रवन्तुसत्याएषामाशिषःसन्नमन्ताꣳस्वाहा ॥ २० ॥ स्योना
पृथिवि । नोभवानृक्षरानिवेशनी ॥ यच्छानःशर्म्मसप्प्रथाः ॥ अप
नःशोशुचदघम् ॥ २१ ॥ अस्मात्त्वम् ॥ अस्मात्त्वमधिजातो
सित्त्वदयञ्जायताम्पुनः ॥ असौस्वर्गायलोकायस्वाहा ॥ २२ ॥
[१२] ॥ इति श्रीशुक्लयजुःसंहितापाठे पञ्चत्रिꣳशोऽध्यायः ॥३५॥
ऋचंवाचꣳषोडशद्यौःशांतिरष्टौद्वौचतुर्विꣳशतिः ॥ हरिः ॐऋचंवाच
म् ॥ ऋचंवाचम्प्रपद्येमनोयजुःप्प्रपद्येसामप्प्राणम्प्रपद्येचक्षुःश्श्रोत्र

म्प्रपंद्ये ॥ व्वागोजं॑ःसुहौजोमयिंप्प्राणापानौ ॥ १ ॥ यन्मे । च्छिद्रञ्चक्षुंषोहृदंयस्युमनंसोव्वातितृणम्बृहस्प्पतिंम्मेतद्दंधातु ॥ शन्नोंभवतुभुवंनस्युयस्प्पतिंः ॥ २ ॥ भ०र्भुवं॑ः ॥ भू॰र्भुवुःस्स्वस्तत्त्संवितुर्व्वरेंण्युम्भर्गोंदेवस्यंधीमहि ॥ धियोयोनं॑ःप्प्रचोदयांत् ॥ ३ ॥ कयांनश्चित्रऽआभुंवदूतीसुदावृंधुःसखां ॥ कयाशचिंष्ठयावृता ॥ ४ ॥ कस्त्त्वां । सुत्त्योमदांनाम्मर्ठहिंष्ठोमत्त्सुदन्धंसः ॥ दृढाचिंदारुजेव्वसुं ॥ ५ ॥ अभीषुणःसखीनामविताजंरितॄणाम् ॥ शतम्भंवास्यूतिभिंः ॥ ६ ॥ कयात्त्वम् ॥ कयात्त्वन्नंऽऊत्त्याभिप्प्रमं

न्देसंवृधन् ॥ कयांस्तोतृब्भ्युऽआभंर ॥ ७ ॥ इन्द्रोविश्वंस्यराज
ति ॥ शन्नोऽअस्तुद्द्विपदेशञ्चतुंष्पदे ॥ ८ ॥ शन्नोंमित्रꣳशंवरुंणꣳशन्नो
भवत्त्वर्य्यमा ॥ शन्नुऽइन्द्रोवृहस्प्पतिꣳशन्नोविष्ण्णुरुरुक्क्रमः ॥ ९ ॥
शन्नोवातंः । पवताꣳशन्नंस्तपतुसूर्य्यंः ॥ शन्नःकनिंक्रदद्देवःपर्ज्ज
न्न्योऽअभिवंर्षतु ॥ १० ॥ अहांनिशम् ॥ अहांनिशम्भंवन्तुनꣳ
शꣳरात्रीꣳप्प्रातिंधीयताम् ॥ शन्नंऽइन्द्राग्नीभंवतामवोभिꣳशन्नुऽइन्द्रा
वरुंणारातहंव्या ॥ शन्नंऽइन्द्रापूषणावाजंसातौशमिन्द्रासोमांसुविता
यशंय्योः ॥ ११ ॥ शन्नंः ॥ शन्नोंदेवीरभिष्टंयुऽआपोंभवन्तुपीतयें ॥

शंठ्योरुभिस्रवन्तुनः ॥ १२ ॥ स्योनापृथिवि । नोभवानृक्षरानिवे
शंनी ॥ यच्छांनुःशर्म्मसुप्प्रथाः ॥ १३ ॥ आपोहि । ष्ठामयोभुव
स्तानऽऊर्ज्जेदधातन ॥ महेरणायचक्षसे ॥ १४ ॥ योवःशिवतमो
रसस्तस्यभाजयतेहनः ॥ उशतीरिवमातरः ॥ १५ ॥ तस्म्माऽअ
रंम् ॥ तस्माऽअरङ्गमामवोयस्यक्षयायजिन्वथ ॥ आपोजनयथाच
नः ॥१६॥[१६] द्यौःशान्तिः ॥ द्यौःशान्तिरन्तरिक्षःशान्तिःपृथिवी
शान्तिरापःशान्तिरोषधयःशान्तिः ॥ वनस्पतयःशान्तिर्विश्वेदेवाः
शान्तिर्ब्रह्मशान्तिःसर्व्वःशान्तिःशान्तिरेवशान्तिःसामाशान्तिरेधि

॥१७॥दृतेदृꣳहंमा। मित्रस्यंमाचक्षुंषासर्वाणिभूतानिसमींक्षन्ताम्॥ मित्रस्याहञ्चक्षुंषासर्वाणिभूतानिसमींक्षे ॥ मित्रस्यचक्षुंषासमींक्षामहे ॥ १८ ॥ दृतेदृꣳहंमा। ज्योक्तेंसन्दृशिजीव्यासञ्ज्योक्तेंसन्दृशिजीव्यासम् ॥ १९ ॥ नमंस्तेहरंसेशोचिषेनमंस्तेऽअस्त्वर्चिषें ॥ अन्याँस्तेऽअस्मत्तंपन्तुहेतयंःपावकोऽअस्मभ्यꣳशिवोभंव ॥२०॥ नमंस्ते । अस्तुविद्युतेनमंस्तेस्तनयित्नवें ॥ नमंस्तेभगवन्नस्तयतंःस्वःसमीहंसे ॥ २१ ॥ यतोयतःसमीहंसेततोनोऽअभंयङ्कुरु ॥ शन्नंःकुरुप्रजाभ्योभंयन्नःपशुभ्यंः ॥ २२॥ सुमित्रियानंः ॥ सुमि

त्रियानुऽआपुऽओषंधयःसन्तुदुर्म्मित्रियास्तस्म्मैसन्तुठ्योस्म्मान्द्वे
ष्ट्रियञ्चंवुयन्द्विष्म्मः॥ २३ ॥ तच्चक्षुः ॥ तच्चक्षुर्द्देवहितम्पूरस्त्ताच्छु
क्रमुच्चंरत् ॥ पश्येमशरदंःशुतञ्जीवेमशुरदंःशुतᳬशृणुंयामशुरदंःशु
तम्प्रब्रंवामशुरदंःशुतमदींनाःस्यामशुरदंःशुतम्भूयंश्चशरदंःशुतात्॥
॥२४॥ [८] इतिश्रीशुक्लयजुःसंहितापाठे षट्त्रिंशोऽध्यायः॥३६॥देव
स्यत्त्वादशयमायत्त्वैकादशद्वावेकाविᳬशतिः॥ ॐदेवस्यंत्त्वा ॥ सवि
तुःप्प्रंसवेश्विनोर्बाहुभ्यांम्पूष्णोहस्त्ताभ्याम् ॥ आदंदेनारिरसि
॥ १ ॥ युञ्जतेमनंः ॥ युञ्जतेमनंऽउतयुंञ्जतेधियोविप्प्राविप्प्रंस्यबृह

तोर्विपश्चितः॑ ॥ व्रिहोत्रांदधेव्वयुनाविदेकुऽइन्मुहीदेवस्यंसवितुःपरि
ष्टुतिः ॥ २ ॥ देवींद्यावापृथिवी । मुखस्यंवामुद्यशिरोराद्ध्यासन्दे
वयजंनेपृथिव्याः ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णे ॥ ३ ॥ देव्व्योव
म्म्यूः ॥ देव्व्योव्वम्म्योभूतस्यंप्प्रथमुजामुखस्यंवोद्यशिरोराद्ध्यास
न्देवयजंनेपृथिव्याः ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णे ॥ ४ ॥ शतम्
॥१९००॥ इयुत्त्यग्ग्रे ॥ इयुत्त्यग्ग्रंऽआंसीन्मुखस्यंतेद्यशिरोराद्ध्यास
न्देवयजंनेपृथिव्याः ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णे ॥ ५ ॥ इन्द्र
स्यौजः ॥ इन्द्रस्यौजंस्त्थमुखस्यंवोद्यशिरोराद्ध्यासन्देवयजंनेपृ

थिव्याः ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वा
शीर्ष्णणें ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंशीर्ष्णणें ॥ ६ ॥ प्रैतु ॥ प्रैतुब्रह्मणु
स्पतिःप्रदेव्येतुसूनृता ॥ अच्छावीरन्नर्य्यम्पङ्क्तिराधसन्देवायुज्ञन्न
यन्तुनः ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वा
शीर्ष्णणें ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ ७ ॥ मुखस्युशिरः ॥ मु
खस्युशिरोसि ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ मुखस्युशिरोसि ॥
मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ मुखस्युशिरोसि ॥ मुखायंत्त्वामु
खस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ मुखायंत्त्वामु

खस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ ८ ॥ अश्वं
स्यत्त्वा । वृष्णणं÷शुक्नाधूंपयामिदेवयजंनेपृथिव्याऽ ॥ मुखायंत्त्वामु
खस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ अश्वंस्यत्त्वावृष्ष्णण÷शुक्नाधूंपयामिदेवयजंनेपृ
थिव्याः ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ अश्श्वस्यत्त्वावृष्णणं÷शु
क्नाधूंपयामिदेवयजंनेपृथिव्याऽ ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥
मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥
मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ ९ ॥ ऋजवेंत्त्वा । साधवेंत्त्वासुक्षि
त्यैत्त्वां ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वाशीर्ष्णणें ॥ मुखायंत्त्वामुखस्यंत्त्वा

शीर्ष्णे ॥ मुखाय त्त्वा मुखस्य त्त्वा शीर्ष्णे ॥१०॥ [१०] धर्माय त्त्वा ।
मुखाय त्त्वा सूर्यस्य त्त्वा तपसे ॥ देवस्त्त्वा सविता मद्ध्वानक्तु पृथिव्याः
सᳬ स्पृशस्पाहि ॥ अर्च्चिरसि शोचिरसि तपोसि ॥ ११ ॥ अनाधृष्टा
पुरस्तात् ॥ अनाधृष्टा पुरस्तादग्नेराधिपत्त्य ऽआयुर्म्मे दाः पुत्रवती द
क्षिणत ऽइन्द्रस्याधिपत्त्ये प्रजाम्मे दाः सुषदा पश्चाद्देवस्य सवितुराधि
पत्त्ये चक्षुर्म्मे दाऽआश्श्रुतिरुत्तरतो धातुराधिपत्त्ये रायस्पोषम्मे दाः ॥
विधृतिरुपरिष्टाद्बृहस्पतेराधिपत्त्य ऽओजो मे दा विश्श्वाभ्यो मानाष्ट्रा
भ्यस्पाहि मनोरश्वासि ॥ १२ ॥ स्वाहा मरुद्भिः । परिश्श्रीय

स्वर्द्दिवःसुर्ठस्पृशंस्पाहि ॥ मधुमधुमधुं ॥ १३॥ गर्ब्भौदेवानाम् ॥
गर्ब्भौदेवानाम्पितामतीनाम्पतिःप्रजानाम् ॥ सन्देवोदेवेनसवित्रा
गतुसर्ठसूर्य्येणरोचते ॥ १४ ॥ समग्निः ॥ समग्निरग्निनागतुस
न्दैवेनसवित्रासर्ठसूर्य्येणारोचिष्ट ॥ स्वाहासमग्निस्तपसागतुसन्दै
व्येनसवित्रासर्ठसूर्य्येणारूरुचत ॥ १५ ॥ धुर्त्तादिवः ॥ धुर्त्तादिवो
विभातितपसस्पृथिव्यान्धुर्त्तादेवोदेवानाममर्त्यस्तपोजाः ॥ वाचम
स्मेनियच्छदेवायुवम् ॥ १६ ॥ अपश्यङ्गोपाम् ॥ अपश्यङ्गोपाम
निपद्यमानमाचपराचपथिभिश्चरन्तम् ॥ ससध्रीचीःसविषूचीर्वसा

नु॒ऽआव॑रीव॒र्ति॒भुव॑नेष्व॒न्तः ॥ १७ ॥ वि॒श्वासा॑म्भु॒वाम् ॥ वि॒श्वा
साम्भु॒वाम्प॑ते॒वि॒श्वस्य॒मन॑स॒स्प॑ते॒वि॒श्वस्य॒वच॑स॒स्प॑ते॒सर्व॑स्य॒वच॑स
स्पते ॥ दे॒वश्रु॒त्त्वन्दे॑व॒घर्म॑दे॒वोदे॒वान्पा॒ह्यत्र॒प्रावी॒रनु॑वान्दे॒ववी
तये ॥ मधु॑मा॒द्ध्वीभ्या॒म्मधु॑माधू॒चीभ्याम् ॥ १८ ॥ हृ॒देत्त्वा॒ । मन
सेत्त्वादि॒वेत्त्वा॒सू॒र्ययि॑त्त्वा ॥ ऊ॒र्द्ध्वोऽअ॒द्ध्वर॑न्दि॒विदे॒वेषु॑धेहि ॥१९॥ पि॒
ता॒नः॑ ॥ पि॒तानो॑सि॒पि॒तानो॑बो॒धि॒नम॑स्तेऽअस्तु॒मामा॑हिꣳसी ॥ त्वष्टृ
मन्त॒स्त्त्वा॒सपेम॒पु॒त्त्रान्प॒शून्मयि॑धेहि॒प्र॒जाम॒स्म्मासु॑धेह्यरि॑ष्टा॒हꣳस
हप॑त्त्याभूयासम् ॥२०॥ अहः॑केतु॒ना॑ । जु॒षताꣳसु॒ज्ज्यो॑ति॒ज्ज्यो॑ति

षास्वाहा ॥ रात्रिःकेतुनांजुषताᳩसुज्ज्योतिज्ज्योतिषास्वाहा ॥२१॥ [११] इति श्रीवाजसनेयशुक्लयजुःसंहितायां दीर्घपाठे सप्तत्रिᳩशोऽध्यायः ॥ ३७॥ देवस्यत्त्वाष्टौयमायत्त्वाक्षत्रस्यत्त्वादशकौत्रयोष्टाविᳩशतिः ॥ ॐदेवस्यंत्त्वा ॥ देवस्यंत्त्वासवितुःप्प्रसवेश्श्विनोर्बाहुभ्याम्पूष्ण्णोहस्ताभ्याम् ॥ आददेदित्त्यैरास्नासि ॥ १ ॥ इडऽएहि ॥ इडऽएह्यदितऽएहिसरस्वत्त्येहि ॥ असावेह्यसावेह्यसावेहि ॥ २ ॥ अदित्त्यैरास्नासीन्द्राण्याऽउष्णीषः ॥ पूषासिघर्म्मायदीष्ष्व ॥ ३ ॥ अश्श्विभ्याम्पिन्न्वस्वसरस्वत्त्यैपिन्न्वस्वेन्द्रायपिन्न्वस्व॥स्वाहेन्द्रवत्स्वा

हेन्द्रंवृत्तस्वाहेन्द्रंवत् ॥ ४ ॥ यस्तेस्तनंः । शशयोयोमयोभूयर्यौरंत्कु
धावंसुविद्द्वसुदत्रंः॥ येनुविश्श्वापुष्यांसिवाठ्याणिसरंस्वतितामिहधा
तंवेकः ॥ उर्वुन्तरिक्षुमन्वैमि ॥ ५ ॥ गायुत्रञ्छन्दंः ॥ गायुत्रञ्छन्दो
सित्रैष्टुभुञ्छन्दोसिद्यावापृथिवीब्भ्यान्त्वापरिगृल्ल्लाम्म्यन्तरिक्षेणोपं
यच्छामि ॥ इन्द्राश्श्विनामधुनस्सारघस्यंघुर्म्मम्पातुवसंवोयजंतु
वाट्स्वाहासूर्यस्यरश्मयेवृष्टिवनंये ॥ ६ ॥ सुमुद्रायंत्त्वा । वातांयु
स्वाहांसरिरायंत्त्वावातांयुस्वाहा ॥ अनाधृष्ष्यायंत्त्वावातांयुस्वाहा
प्प्रतिधृष्ष्यायंत्त्वावातांयुस्वाहा ॥ अवुस्यवेत्त्वावातांयुस्वाहांशिमि

दायत्त्वावातायस्वाहा ॥ ७ ॥ इन्द्रायत्त्वा । वसुमतेरुद्रवतेस्वाहेन्द्रा
यत्त्वादित्त्यवतेस्वाहेन्द्रायत्त्वाभिमातिघ्नेस्वाहा ॥ सवित्रेत्त्वऽऋभु
मतेविभुमतेवाजवतेस्वाहाबृहस्पतयेत्त्वाविश्श्वदेव्यावतेस्वाहा ॥
॥ ८ ॥ [८] यमायत्त्वाङ्गिरस्वतेपितृमतेस्वाहा ॥ स्वाहाघर्म्मायु
स्वाहाघर्म्मः पित्रे ॥ ९ ॥ विश्श्वाऽआशाः ॥ विश्श्वाऽआशादक्षि
णसद्विश्श्वान्देवानयाडिह ॥ स्वाहाकृतस्यघर्म्मस्यमधोः पिबतम
श्विना ॥१०॥ दिविधाः ॥ दिविधाऽइमंय्यज्ञमिमंय्यज्ञन्दिविधाः॥
स्वाहाग्नयेयज्ञियायशंय्यजुर्भ्यः ॥ ११ ॥ अश्विनाघर्म्मम् ॥ अ

श्विनाघर्म्मम्पांतुर्ठ॑हार्द्वांनुमहांर्द्दिवाभिरूतिभिः ॥ तन्त्रायिणेनमो
द्यावापृथिवीभ्याम् ॥ १२ ॥ अपांतामश्विनां । घर्म्ममनुद्यावापृथि
वीऽअंमर्ठसाताम् ॥ इहैवरातयंःसन्तु ॥ १३ ॥ इषेपिन्वस्व ॥ इषेपि
न्वस्वोर्ज्जैपिन्वस्वब्रह्मणेपिन्वस्वक्षत्त्रायंपिन्वस्वद्यावापृथिवीभ्यां
म्पिन्वस्व ॥ धर्म्मासिसुधर्म्मामेन्युस्म्मेनृम्णानिधारयब्रह्मंधार
यक्षत्त्रन्धारयविशंन्धारय ॥ १४ ॥ स्वाहांपूष्णे । शरंसेस्वाहाग्ग्रा
वंभ्युःस्वाहांप्रतिरवेभ्यंः ॥ स्वाहांपितृभ्यंऽऊर्द्ध्वबर्हिभ्योघर्म्मु
पावंभ्युःस्वाहाद्यावांपृथिवीभ्या९स्वाहाविश्वेभ्योदेवेभ्यंः ।१५॥

स्वाहारुद्राय । रुद्रहूतयेस्वाहासञ्ज्योतिषाज्योतिः ॥ अहंःकेतुना
जुषताᳪंसुज्योतिर्ज्योतिषास्वाहा ॥ रात्रिःकेतुनाजुषताᳪंसु
ज्योतिर्ज्योतिषास्वाहा ॥ मधुंहुतमिन्द्रंतमेऽअग्नावश्यामंतेदे
वघर्म्मनमंस्तेऽअस्तुमामाहिᳬंसीः ॥ १६ ॥ अभीमम् ॥ अभी
मम्महिमादिवंविप्रोबभूवसुप्रथाः ॥ उतश्श्रवसापृथिवीᳪंसᳬंसी
दस्वमहाँ२ऽअंसिरोचंस्वदेववीतमः ॥ विधूममग्नेऽअरुषम्मियें
ध्यसृजप्रंशस्तदर्शतम् ॥ १७ ॥ यातेंघर्म्मदिव्याशुग्ग्यागायु
त्र्याᳪंहविर्द्धाने ॥ सातऽआप्प्यायतान्निष्ट्यायतान्तस्यैतेस्वाहा ॥

याते॑घर्म्मा॒न्तरि॑क्षे॒शुग्ग्या॒त्रिष्टु॒भ्याग्नी॑द्ध्रे ॥ सात॒ऽआप्प्या॑यता॒न्नि
ष्ट्या॑यता॒न्तस्यै॑ते॒स्वाहा॑ ॥ याते॑घर्म्म॑पृथि॒व्याᳬशुग्ग्या॒जग॑त्त्याᳬ
सद॒स्स्या॑ ॥ सात॒ऽआप्प्या॑यता॒न्निष्ट्या॑यता॒न्तस्यै॑ते॒स्वाहा॑ ॥ १८ ॥
[१०] क्ष॒त्रस्य॑त्त्वा । प॒रस्पा॑य॒ब्रह्म॑णस्त॒न्न्व॒म्पाहि ॥ वि॒शस्त्त्वा॒
धर्म्म॑णा॒व॒यम॒नु॑क्क्रामाम॒सु॒वि॒ताय॒नव्य॑से ॥ १९ ॥ चतु॑स्स्रा॒क्कि॒र्न्ना॑
भि॑ः ॥ चतु॑स्स्रा॒क्कि॒र्न्ना॑भि॒र्ऋ॒तस्य॑स॒प्प्रथा॒ऽस॒नो॑वि॒श्वायु॑स्स॒प्प्रथा॒ऽस
नं॑स्स॒र्वायु॑स्स॒प्प्रथा॑ऽ ॥ अप॒द्वेषो॒ऽअप॒ह्वरो॒न्न्यव्व्र॑तस्य॒सश्चि॑म ॥ २० ॥
घर्म्मै॒तत्त ॥ घर्म्मै॒तत्ते॒पुरी॑ष॒न्तेन॒व॒र्द्ध॑स्व॒चाचं॑प्प्याय॒स्व ॥ व॒र्द्धि॒षी॒

महिंचह्वयमाचंप्प्यासिषीमहि ॥ २१ ॥ अचिंक्कदुद्वृषाहरिम्मुहा
न्मित्रोनदर्शतः ॥ सꣳसूर्य्येणदिद्युतदुदधिर्न्निधिः ॥ २२ ॥ सुमि
त्रियानः ॥ सुमित्रियानऽआपऽओषधयः सन्तुदुर्म्मित्रियास्तस्मै
सन्तुयोस्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्म्मः ॥ २३ ॥ उद्वयम् ॥ उद्वयन्तमसस्
स्पारिस्वःपश्श्यन्तऽउत्तरम् ॥ देवन्देवत्रासूर्य्यमगन्म्मज्ज्योतिरुत्तम
म् ॥ २४ ॥ एधोसि ॥ एधोस्येधिषीमहिसमिदसितेजोसितेजोमयि
धेहि ॥ २५ ॥ यावतीद्यावापृथिवी ॥ यावच्चसप्तसिन्धवोवितस्थिरे ॥
तावन्तमिन्द्रतेग्ग्रहमूर्ज्जागृह्णाम्म्यक्षितम्मयिगृह्णाम्म्यक्षितम् ।२६॥

मयित्त्यत् ॥ मयित्त्यदिंन्द्रियम्बृहन्मयिदक्षोमयिक्रतुं÷ ॥ घर्म्मस्त्रि
शुग्ग्विराजतिव्विराजाज्ज्योतिषासहब्रह्मणातेजसासह ॥ २७ ॥
पयंसोरेतः ॥ पयंसोरेतऽआभृतन्तस्यदोहमशीमह्युत्तरामुत्तराᳪंसमां
मांम् ॥ त्त्विषं÷संवृक्क्त्वेदक्षस्यतेसुषुम्मणस्यतेसुषुम्मणाग्निहुतः ॥
इन्द्रंपीतस्यप्प्रजापतिभक्षितस्यमधुमतऽउपंहूतऽउपंहूतस्यभक्षया
मि ॥ २८ ॥ [१०] इति श्रीशुक्लयजुःसंहितायामष्टात्रिंशोऽ
ध्यायः ॥ ३८ ॥ स्वाहाप्राणेभ्यःषड्ग्यश्चसप्तद्वौत्रयोदश ॥ ॐस्वाहा
प्प्राणेभ्यं÷ ॥ स्वाहाप्प्राणेभ्यःसाधिपतिकेभ्यः॥ पृथिव्यैस्वाहाग्न

येस्वाहान्तरिक्षायस्वाहावायवेस्वाहा ॥ दिवेस्वाहासूर्य्यायस्वाहा ॥
॥ १ ॥ दिग्भ्यः स्वाहा । चन्द्रायस्वाहानक्षत्रेभ्यः स्वाहाद्भ्यः स्वाहा
वरुणायस्वाहा ॥ नाभ्यैस्वाहापूतायस्वाहा ॥ २ ॥ वाचेस्वाहा ।
प्राणायस्वाहा प्राणायस्वाहा ॥ चक्षुषेस्वाहाचक्षुषेस्वाहा ॥ श्रोत्राय
स्वाहाश्रोत्रायस्वाहा ॥ ३ ॥ मनसः काममम् ॥ मनसः काममाकू
तिंवाचः सत्त्यमशीय ॥ पशूनांरूपमन्नस्यरसोयशः श्रीः श्रयताम्म
यिस्वाहा ॥ ४ ॥ प्रजापतिः । सम्भ्रियमाणः सम्म्राट्सम्भृतोवैश्वदे
वः संसन्नोघर्म्मः प्रवृक्तस्तेजऽउद्यतऽआश्विनः पयस्यानीयमानेपौ

ष्णोतिष्ठ्यन्दमानो मारुतः क्लथन् ॥ मैत्रः शरासि सन्ताप्यमानो वायु
र्हृयो ह्रियमाणऽआग्नेयो हूयमानो वाग्घुतः ॥५॥ सविता प्रथमेऽहन्न
ग्निर्द्वितीये वायुस्तृतीयऽआदित्यश्चतुर्थे चन्द्रमाः पञ्चमऽऋतुः षष्ठे म
रुतः सप्तमे बृहस्पतिरष्टमे ॥ मित्रो नवमे वरुणो दशमऽइन्द्रऽएकाद
शे विश्वेदेवा द्वादशे ॥ ६ ॥ उग्रश्च । भीमश्च ध्वान्तश्च धुनिश्च ॥
सासह्वांश्चाभियुग्वा च विक्षिपः स्वाहा ॥ ७ ॥ अग्निꣳ हृदयेन ॥ अ
ग्निꣳ हृदयेनाशनिꣳ हृदयाग्रेण पशुपतिं कृत्स्नहृदयेन भवं यक्ना ॥
शर्वं मतस्नाभ्यामीशानं मन्युना महादेवमन्तः पर्शव्येनोग्रं देवं

वनिष्ठुनांवसिष्ठहनुःशिङ्गीनिकोश्याभ्यांम् ॥ ८ ॥ उग्रँल्लोहितेनमि
त्रꣳसौव्रत्त्येनरुद्रन्दौर्व्रत्त्येनेन्द्रंम्प्रक्क्रीडेनंमरुतोबलेनसाद्ध्यान्प्रमु
दां ॥ भवस्यकण्ठ्यꣳरुद्रस्यान्तःपार्श्व्यम्महादेवस्ययकृच्छर्वस्यव
निष्ठुःपशुपतेःपुरीतत् ॥९॥ लोमभ्यःस्वाहा ॥ लोमभ्यःस्वाहात्त्व
चेस्वाहात्त्वचेस्वाहालोहितायस्वाहालोहितायस्वाहामेदोभ्यःस्वा
हामेदोभ्यःस्वाहा ॥ माꣳसेभ्यःस्वाहामाꣳसेभ्यःस्वाहास्नाा
वभ्यःस्वाहास्नावभ्यःस्वाहास्थभ्यःस्वाहास्थभ्यःस्वाहामज्ज
भ्यःस्वाहामज्जभ्यःस्वाहा ॥ रेतसेस्वाहापायवेस्वाहा ॥ १० ॥ आया

सायुस्वाहा । प्प्रयासायुस्वाहासंठ्यासायुस्वाहावियासायुस्वाहो
द्यासायुस्वाहा ॥ शुचेस्वाहाशोचंतेस्वाहाशोचंमानायुस्वाहाशोका
युस्वाहा ॥ ११ ॥ तपंसेस्वाहा ॥ तपंसेस्वाहातप्यंतेस्वाहातप्यंमा
नायुस्वाहातप्तायुस्वाहाघर्म्मायुस्वाहा ॥ निष्कृंत्त्यैस्वाहाप्प्रायंश्चि
त्त्यैस्वाहाभेषुजायुस्वाहा ॥ १२ ॥ युमायुस्वाहा ॥ युमायुस्वाहान्त
कायुस्वाहामृत्त्यवेस्वाहा ॥ ब्रह्मंणेस्वाहाब्रह्महुत्त्यायैस्वाहाविश्श्वे
भ्योदेवेभ्युःस्वाहाद्यावांपृथिवीभ्याछंस्वाहा ॥ १३ ॥ इति श्रीशु
क्लयजुःसंहितायां दीर्घपाठे एकोनचत्त्वारिंशततमोऽध्यायः ॥३९॥

ईशावास्यमष्टावंधंतमोनवद्वैसप्तदश ॥ ॐईशावास्यम् ॥ ईशावा
स्यमिदꣳसर्वंयत्किञ्चजगत्यांजगत् ॥ तेनत्यक्तेनभुञ्जीथामागृधः
कस्यस्विद्धनम् ॥ १ ॥ कुर्वन्नेव ॥ कुर्वन्नेवेहकर्म्माणिजिजीविषेच्छ
तꣳसमाः ॥ एवन्त्वयिनान्यथेतोऽस्तिनकर्म्मलिप्यतेनरे ॥ २ ॥
असुर्य्यानामतेलोकाऽअन्धेनतमसावृताः ॥ तांस्तेप्रेत्याभिगच्छ
न्तियेकेचात्महनोजनाः ॥ ३ ॥ अनेजदेकम् ॥ अनेजदेकम्मनं
सोजवीयोनैनद्देवाऽआप्नुवन्पूर्वमर्शत् ॥ तद्धावतोऽन्यानत्येतितिष्ठत्त
स्मिन्नपोमातरिश्वादधाति ॥ ४ ॥ तदेजति । तन्नैजतितद्दूरेतद्वन्ति

के ॥ तदुन्तरंस्युसर्व्वस्युतदुसर्व्वस्यास्यबाह्युतः ॥५॥ यस्तु ॥ यस्तु
सर्व्वाणिभूतान्यात्त्मन्नेवानुपश्यति ॥ सुर्वभूतेषुंचात्त्मानुन्ततोनवि
च्चिकित्त्सति ॥ ६ ॥ यस्मिन्त्सर्व्वाणिभूतान्यात्त्मैवाभूद्विजानुतः॥
तत्त्रकोमोहुःकःशोकंऽएकुत्त्वमंनुपश्यंतः ॥ ७ ॥ सपरि ॥ सपर्य्यं
गाच्छुक्रमंकायमंव्रणमंस्न्नाविरᳫंशुद्धमपापविद्धम् ॥ कविर्म्मनी
षीपरिभूःस्वयंम्भूर्य्याथातत्थ्युतोर्त्थान्व्यदधाच्छाश्वतीब्भ्युःसमा
ब्भ्यः ॥ ८ ॥ अन्धन्तमुः । प्प्रविंशन्तियेसंम्भूतिमुपासंते ॥ ततो
भूयऽइवुंतेतमोयऽउसम्भूंत्त्यांᳫंरताः ॥ ९ ॥ अुन्यदेव ॥ अुन्यदेवा

हुऽसंम्भुवादुन्यदांहुरसंम्भवात् ॥ इतिशुश्रुमधीराणांऽयेनुस्तद्विंच
चाक्षिरे ॥ १० ॥ सम्भूंतिश्च । विनाशञ्चुयस्तद्वेदोभयंऽसुह ॥ विना
शेनंमृत्युन्तीर्त्वासम्भूंत्यामृतंमश्नुते ॥ ११ ॥ अन्धन्तमः । प्रवि
शन्तियेविंद्यामुपासंते ॥ ततोभूयंऽइवतेतमोयऽउविद्यायांरताः ॥
॥ १२ ॥ अन्यदेव ॥ अन्यदेवाहुर्विद्यायांऽअन्यदांहुरविंद्यायाः ॥ इ
तिशुश्रुमधीराणांऽयेनुस्तद्विंचचाक्षिरे ॥ १३ ॥ विद्याञ्चं ॥ विद्याञ्चा
विंद्याञ्चुयस्तद्वेदोभयंऽसुह ॥ अविंद्ययामृत्युन्तीर्त्वाविद्ययामृतंम
श्नुते ॥ १४ ॥ वायुरनिंलम् ॥ वायुरनिंलमुमृतमथेदम्भस्मान्तुऽ

शरीरम् ॥ ओ३म् क्रतोस्म्मर ॥ क्लिबेस्म्मर ॥ कृतꣳस्म्मर ॥१५॥ अग्ग्नेनय । सुपथाराये॒ऽअस्म्मान्विश्श्वानिदेववयुनानिविद्वान् ॥ युयोद्ध्यस्म्मज्जुहुराणमेनोभूयिष्ठान्तेनमऽउक्तिंविधेम ॥ १६ ॥ हिरण्मयेनपात्रेण । सत्त्यास्यापिहितम्मुखम् ॥ योसावादित्त्येपुरुषः सोसावहम् ॥ १७ ॥ ओ३म् खम्ब्रह्म ॥ १८ ॥ इति श्रीवाजसनेयसंहितायां दीर्घपाठे चत्वारिंशत्तमोऽध्यायः ॥४०॥ श्रीवेदपुरुषार्पणमस्तु ॥ ॥ ॐनमोभगवतेवासुदेवाय ॥ ॐनमोभगवतेशङ्कराय ॥ ॥ दशाध्यायेसमाख्यातानुवाकाःसर्वसङ्ख्यया ॥ शतंदशानु

वाकाश्चनवान्येचमनीषिभिः ॥ १ ॥ सप्तषष्ठिश्चितोज्ञेयाःसौत्रेद्वाविंश
तिस्तथा ॥ अश्वएकोनपंचाशत्पंचत्रिंशत्खिलेस्मृताः ॥ २ ॥ शुक्रि
येपुतुविज्ञेयाएकादशमनीषिभिः ॥ एकीकृत्यसमाख्यातंत्रिशतंव्य
धिकंमतम् ॥ ३ ॥ ॥ इति वाजसनेयसंहितायामनुवाकाःसमाप्ताः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ प्रतिज्ञा ॥ मन्त्रब्राह्मणयोर्वेदनामधेयं त
स्मिञ्छुक्ले याजुषाम्नाये माध्यन्दिनीयके मन्त्रे स्वरप्रक्रिया ह्यनुदा
त्तो मूर्ध्युदात्तः श्रुतिमूले स्वरित एवं जात्यादयोऽभिहिता ब्राह्मणे
तूदात्तानुदात्तौ भाषिकस्वारौ तानस्वराणि छन्दोवत्सूत्राणि ॥ १ ॥

अथान्तस्थानामाद्यस्य पदादिस्थस्यान्यहलसंयुक्तस्य संयुक्तस्या
पि रेफोष्मान्त्याभ्यामृकारेण चाविशेषेणादिमध्यावसानेषूच्चारणे
जकारोच्चारणं द्विर्भावेप्येवमथापरांतस्थस्यायुक्तान्यहलः संयुक्तस्यो
ष्मऽऋकारै रेकारसहितोच्चारणमेवं तृतीयांतस्थस्य क्वचिद्दकारस्य
तु संयुक्तासंयुक्तस्याविशेषेण सर्वत्रैवमथान्त्यस्यान्तस्थानां पदादि
मध्यान्तस्थस्य त्रिविधं गुरुमध्यलघुवृत्तिभिरुच्चारणमथो मूर्द्धन्यो
ष्मणोऽसंयुक्तस्य टुमृतेसंयुक्तस्य च खकारोच्चारणमध्ययनादिकर्म
स्वर्थवेलायां प्रकृत्या ॥२॥ अथानुस्वारस्यङ्क्ङ्इत्यादेशः शषसहरेफेषु

तस्य त्रैविध्यमाख्यातं ह्रस्वदीर्घगुरुभेदैर्दीर्घात्परो ह्रस्वो ह्रस्वात्परो दीर्घौ गुरौ परे गुरुः परसवर्णषत्प्रकृत्या चान्यत्र विसर्गेष्वीषद्विरामः पदाद्यस्य संयुक्ताकारस्येषद्दीर्घता च भवतीषद्दीर्घता च भवति ॥ ३ ॥ इति कात्यायनपरिशिष्टसूत्रं समाप्तम् ॥ ॥ ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अथ वेदपारायणविधिः ॥ ॥ स्थंडिलंकल्पयित्वाग्निमुपसमाधायसंपरिस्तीर्याज्येनैताभ्योदेवताभ्योजुहोतिअग्नयेसोमायेंद्रायविश्वेभ्योदेवेभ्यःऋषिभ्यऋग्भ्योयजुर्भ्यःसामभ्यःश्रद्धायैप्रज्ञायैमेधायैधारणायैश्रियैह्रियैसावित्र्यैसावित्रेप्रजापतये

कांडऋषयेसोमायकांडऋषयेअग्नयेकांडऋषयेविश्वेभ्योदेवेभ्यःकांड
ऋषिभ्यःसंहिताभ्योदेवताभ्यउपनिषद्भ्योयाज्ञिकीभ्योदेवताभ्यउप
निषद्भ्योवारुणीभ्योदेवताभ्यउपनिषद्भ्योहव्यवाहायविश्वेभ्यऋग्गणे
भ्योऽनुमत्यैस्विष्टकृतेचपृथक्स्वाहाकारेणव्याहृतिभिश्चपुनःपरिषिंच
ति ॥ समाप्तेचैतायजुषातर्पयति । एवमृग्वेदस्यकांडऋष्यादिवर्ज्य
मास्विष्टकृतस्तेषांस्थानेशतर्चिभ्योमाध्यमेभ्योगृत्समदायविश्वामि
त्रायवामदेवायात्रयेभरद्वाजायजामदग्न्यायगौतमायवसिष्ठायप्रगा
थेभ्यःपावमानीभ्योदेवताभ्यःक्षुद्रसूक्तेभ्योमहासूक्तेभ्योमहानाम्नी

भ्यइति ॥ ततोवेदादिमारभ्यसंततमधीयीतेत्याहभगवान्बौधाय
नः ॥ इति वेदपारायणोपक्रमविधिः ॥ ॥ अथ वेदपारायणे कलश
प्रतिष्ठापनादिप्रकारः ॥ तीर्थे देवालये गेहे प्रशस्ते सुपरिष्कृते ॥ कल
शंसुदृढंतत्र सुनिर्णिक्तं विभूषितम् ॥ पुष्पपल्लवमालाभिश्चन्दनैःकुंकु
मादिभिः॥मृत्तिकाभिश्चसंमिश्रंवेदिमध्येन्यसेत्ततः ॥ पंचाशद्भिःकुशैः
कार्योब्रह्मापश्चान्मुखस्थितः ॥ स्नापितःस्थापितः कुम्भेचतुर्बाहुश्चतु
र्मुखः ॥वत्सजान्वाकृतिंदण्डमुत्तराग्रैःकुशैःकृतम्॥ब्रह्मोपधानंदत्त्वातं
ततःस्वस्त्ययनंपठेत् ॥ प्रतिष्ठांकारयेत्पश्चात्पूजाद्रव्यमथोच्यते ॥

यज्ञोपवीतनैवेद्यवस्त्रचन्दनकुंकुमैः । स्रग्धूपदीपतांबूलैरक्षतैश्चापिता महम् ॥ ब्रह्मयज्ञानमिति वागायत्र्यावाप्रपूजयेत् ॥ उपाध्यायश्चसंपूज्योयथापाठंपठेत्ततः॥ इति वेदपारायणेकलशप्रतिष्ठापनादिप्रकारः॥

॥ ॥ अथानक्षत्पारायणविधिः ॥ ॥ अथातोनक्षत्पारायणविधिं व्याख्यास्यामः ॥ आसमाप्तेर्नाश्नीयात् यथाशक्तिवाऽऽपःपयः फलान्योदनंवाहविष्यमल्पं भुक्त्वातदाशेषमधीयीत ॥ ग्रामात्प्राचीमुदीचींवादिशमुपगम्याग्निमुपसमाधाय परिस्तीर्येध्मं प्रदायाज्येनैताभ्योदेवताभ्योजुहोति ॥ अग्नये सोमायेन्द्राय प्रजापतये बृहस्प

तयेविश्वेभ्यो देवेभ्यो ब्रह्मणे ऋषिभ्यऋग्भ्यो यजुर्भ्यः श्रद्धायै मेधायै
प्रज्ञायै धारणायै सदसस्पतये अनुमतये श्रियै ह्रियै सावित्र्यै सवित्रे
प्रजापतये कांडऋषये सोमाय कांडऋषये विश्वेभ्यो देवेभ्यःकांडऋषि
भ्यःसाहितीभ्योदेवताभ्य उपनिषद्भ्यो याज्ञिकीभ्यो देवताभ्य उप
निषद्भ्यो वारुणीभ्यो देवताभ्य उपनिषद्भ्योहव्यवाहाय विश्वेभ्यऋ
ग्गणेभ्य अनुमत्यै स्विष्टकृतेच पृथक्स्वाहाकारेण हुत्वा व्याहृतिभि
श्च पुनःपरिषिञ्चति ॥ समाप्तेचैतायजुषा तर्पयति एवमृग्वेदिकानां
कांडऋष्यादिवर्जमास्विष्टकृतस्तेषांस्थाने शतर्चिभ्यो माध्यमेभ्यो

गृत्समदाय विश्वामित्राय वामदेवायात्रये भरद्वाजाय जामदग्न्याय गौतमाय वासिष्ठाय प्रगाथेभ्यः पावमानीभ्यः क्षुद्रसूक्तेभ्योमहानाम्नीभ्य इति ॥ ततो वेदादिमारभ्य संततमधीयीत ॥ नास्यान्तरानध्यायो नास्यान्तराजननमरणेअशुचीनान्तराव्याहरेन्नान्तराविरमेत् या वदन्तमधीयीत ॥ यद्यन्तराविरमेत्त्रीन्प्राणायामानायम्य प्रणवं वा प्रणिधाय यावत्कालमधीयीत ॥ ततः सर्वं निशोनिशान्तरं संग्रामारण्यसलिलं प्रलोप्यपरिदध्यात् ॥ आदावन्तेच ब्राह्मणभोजनं दक्षिणादानंच दद्यात् ॥ परातेन विधिनावेदमधीयीत सततः पूतोवे

दोभवति मनःशुद्धश्वभवति॥द्वाभ्यां पारायणाभ्यां ऋग्भिश्च॥भोजन
इहाधीत अनृतेभ्यः प्रमुच्यते॥ त्रिभिर्बहुभ्यः पातकोपपातकेभ्यः शू
द्रायां रेतःसिक्त्वागंगासुनिमज्जंश्वभवति॥चतुर्भ्यः शूद्रान्नभोजनात्त
त्सेवनात्तत्स्त्रीसेवनाच्च ॥ पञ्चभिरयाज्ययाजनात्पूतोभवति ॥ अग्रा
ह्यग्रहणादग्राह्याग्रहणादभ्यासोपासनाच्च षड्भिर्ब्राह्मणस्य लोहित
करणात्स्त्रीलोहितकरणात्पशुहननात्सुवर्णस्तेयात्पतितसंप्रयोगाच्च।
सप्तभिः प्राजापत्यानांहीनाचरणाद्यज्ञोपवेधनाच्च ॥ अष्टभिश्चान्द्रा
यणस्यान्तरानाचरणाद्गुरुतल्पगमनाद्रजस्वलागमनाच्च ॥ नवभिः

सुरापानाच्च ॥ दशभिरश्रोत्रिययाजनादसोमपानादन्यायतश्च ॥ ए
कादशभिर्ब्राह्मणहननाद्गर्भहननात् ॥ द्वादशभिःपूर्वजन्मेहजन्मकृतैः
सर्वैः पापैः प्रमुच्यते स्वर्गलोकं गच्छति पितॄन्स्वर्गलोकं गमयत्य
ग्निष्टोमादीन्क्रतून्यजाति तैः क्रतुभिरिष्टंभवति ॥ वेदाध्यायी सदै
वस्याद्यथावैसत्यवाक्शुचिः ॥ यंयंकामयतेकामंतंतंवेदेनसाधयेत् ।
असाध्यं नास्ति यत्किंचिद्ब्रह्मणोहिफलंमहद्ब्रह्मणोहिफलंमहादिति
समाप्तौ यजुषातर्पयतीति ॥ समाप्ते वेदपरायणे समाप्ते एतादेवताःपू
र्वोक्ताअग्निसोमाद्यजुषातर्पयति यजुर्वेदपरायणे तस्यवेदस्यप्राधान्य

मुच्यते अथवाभूरादिव्याहृतिचतुष्टयात्मकं यजुःशब्देनगृह्यते ॥ तेनै
तदुक्तंभवति ॥ भूर्देवांस्तर्पयामीत्यनेनप्रकारेणतर्पयित्वा अग्नि
सोमादींस्तर्पयेदिति ॥ नास्यांतराजननमरणे ॥ अशुचीइतिनाशुचि
हेतुभूतेइत्यर्थः ॥ नांतराव्याहरेदिति ॥ उपक्रांतवेदपारायणमध्ये न
व्याहरेन्नाध्यापयेत्तथा लौकिकवचनमपि न ब्रूयात् ॥ विहितं नित्य
नैमित्तिकं कर्मानुपयुक्त्वावर्त्कि न कुर्यादित्यर्थः ॥ निशोनिशान्तरं
संग्रामारण्यसलिलं लोप्यपरिदध्यादिति लोप्यछित्त्वापरिहार्य्यं वर्ज
यित्वेत्यर्थः इतियावत् ॥ परिदध्यात्समापयेत् ॥ निशान्तरं निशी

थः संध्यावा ॥सलिलं वृष्टिरुदकसमीपभूमिकावा॥निशादिकालान्दे
शांश्चवर्जयित्त्वा समापयेदित्त्यर्थः ॥ सततः पूतोवेदोभवतीति वेदो
भवति वेदात्मको भवति उत्कृष्टज्ञानवान्भवेदित्यर्थः ॥ द्वाभ्यां पारा
यणाभ्यां ऋग्भिश्चेति ऋग्भिः पावमानीभिः पारायणद्वयं पावमान्य
श्चमिलित्वोक्तफलायकल्प्येते इत्यर्थः ॥एवमुत्तरत्र पारायणत्रयं गंगा
स्नानंचामिलित्वा साधनम्॥निमज्जंश्च भवति पूतोभवतीत्त्यर्थः॥ प्रजा
पत्यानाचरणं प्रक्रान्तप्राजापत्यानामननुष्ठानम् एवं चान्द्रायणस्या
नाचरणं यज्ञोपवेधनं यज्ञविनाशः ॥ इत्यनक्षत्पारायणविधिः ॥

॥ अथ याज्ञवल्क्यशिक्षाप्रारम्भः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अथ याज्ञवल्क्यशिक्षाप्रारम्भः ॥ ॥ अथात
स्त्रैस्वर्यंलक्षणंव्याख्यास्यामः॥उदात्तश्चानुदात्तश्चस्वरितश्चतथैवच ॥
लक्षणंवर्णयिष्यामिदैवतंस्थानमेवच ॥ १ ॥ शुक्लमुच्चंविजानीयान्नीचं
लोहितमुच्यते ॥ श्यामंतुस्वरितंविद्यादग्निरुच्चेतुदैवतम् ॥ २ ॥ नीचे
सोमंविजानीयात्स्वरितेसविताभवेत् ॥ उदात्तंब्राह्मणंविद्यान्नीचःक्ष
त्रियउच्यते ॥ ३ ॥ वैश्यंतुस्वरितंविद्याद्भारद्वाजमुदात्तकम् ॥ नीचं
गौतममित्याहुर्गार्ग्यंचस्वरितंविदुः ॥ ४ ॥ विद्यादुदात्तंगायत्रंनीचंत्रै
ष्टुभमुच्यते ॥ जागतंस्वरितंविद्यादतएवंनियोगतः ॥ ५ ॥ गांधर्ववेदे

येप्रोक्ताःसप्तषड्जादयःस्वराः ॥ तएववेदेविज्ञेयास्त्रयउच्चादयःस्वराः
॥ ६ ॥ उच्चौनिषादगांधारौनीचौऋषभधैवतौ ॥ शेषास्तुस्वरिताज्ञे
याःषड्जमध्यमपंचमाः ॥ ७ ॥ षड्जोवेदेशिखंडीस्यादृषभःस्याद
जामुखे ॥ गावोरटंतिगांधारंक्रौंचाश्चैवतुमध्यमम् ॥८॥ कोकिलःपञ्च
मोज्ञेयोनिषादंतुवदेद्गजः ॥ आश्वश्चधैवतोज्ञेयःस्वराःसप्तेतिगीयते
॥ ९ ॥ निमेषमात्रःकालःस्याद्विद्युत्कालस्तथापरे ॥ अक्षरात्तुल्ययो
गाच्चमतिःस्यात्सोमशर्मणः ॥१०॥ सूर्यरश्मिप्रकाशाद्याकणिकायत्र
दृश्यते ॥ आणवस्यतुसामात्रामात्राचचतुराणवा ॥ ११ ॥ स्नानस्चा

णवंविंद्यात्कण्ठेविंद्याद्विराणवम् ॥ त्रिराणवंतुजिह्वाग्रेनिस्सृतंमात्रिकं
विदुः ॥ १२ ॥ अवग्रहेतुकालःस्याद‍र्धमात्राप्रकीर्त्तिता ॥ पदयोरंतरे
कालएकमात्राविधीयते ॥१३॥ ऋचोर्द्धेतुद्विमात्रःस्यात्रिमात्रःस्याद्द
गंतके ॥ रिक्तंतुपाणिमुत्क्षिप्यद्वेमात्रेधारयेद्बुधः ॥१४॥ एकमात्रोभ
वेद्ध्रस्वोद्विमात्रोदीर्घउच्यते ॥ त्रिमात्रस्तुप्लुतोज्ञेयोव्यंजनश्चार्द्धमात्र
कम् ॥ १५ ॥ विवृतौचावसानेचऋचोर्द्धेचतथापरे ॥ पदेचपादसं
स्थानेशून्यहस्तंविधीयते ॥ १६ ॥ प्रणवंतुप्लुतंकुर्याद्व्याहृतीर्मातृका
विदुः ॥ चाषस्तुवदतेमात्रांद्विमात्रांवायसोऽब्रवीत् ॥१७॥ शिखीव

देत्रिमात्रांवैमात्राणामितिसंस्थितिः ॥ वर्णोजातिश्चमात्राचगोत्रंछं
न्दश्चदैवतम् ॥ १८ ॥ एतत्सर्वंसमाख्यातंयाज्ञवल्क्येनधीमता ॥ ह
स्तौतुसंयतौधार्यौजानुभ्यामुपरिस्थितौ ॥ १९ ॥ गुरोरनुमतंकुर्या
त्पठन्नान्यमतिर्भवेत् ॥ ऊरुभागेतृतीयेतुकरंविन्यस्यदक्षिणम्॥२०॥
प्रसन्नमानसोभूत्वाकिंचिन्निम्नमधोमुखम् ॥ प्रणवंप्राक्प्रयुञ्जीतव्या
हृतीस्तदनंतरम् ॥ २१ ॥ सावित्रींचानुपूर्व्येणततोवेदान्समारभेत् ॥
कूर्मोऽङ्गानीवसंहृत्यचेष्टांदृष्टिंदृढंमनः ॥२२॥ स्वस्थःप्रशांतोनिर्भीको
वर्णानुच्चारयेद्बुधः ॥ नाभ्याहन्यान्नानहन्यान्नगायेन्नैवकंपयेत् ॥२३॥

यथैवोच्चारयेद्वर्णांस्तथैवैतान्समापयन् ॥ निवेश्यदृष्टिंहस्ताग्रेशास्त्रा
र्थमनुचिन्तयेत् ॥ २४ ॥ सममुच्चारयेद्वर्णान्हस्तेनचमुखेनच ॥
स्वरश्चैवतुहस्तश्चद्वावेतौयुगपत्स्थितौ ॥२५॥ हस्तभ्रष्टःस्वरभ्रष्टोनवे
दफलमश्नुते ॥ नकरालोनलंबोष्ठोनाव्यक्तोनानुनासिकः ॥ २६ ॥ गद्ग
दोबद्धजिह्वश्चनवर्णान्वक्तुमर्हति ॥ प्रकृतिर्यस्यकल्याणीदंतोष्ठौयस्य
शोभनौ ॥ २७ ॥ प्रगल्भश्चविनीतश्चसवर्णान्वक्तुमर्हति ॥ शंकितंभीत
मुद्घुष्टमव्यक्तमनुनासिकम् ॥ २८ ॥ काकस्वरंमूर्ध्निगतंतथास्थानवि
वर्जितम् ॥ विस्वरंविरसंचैवाविश्लिष्टंविषमाहतम् ॥ २९ ॥ व्याकुलंता

लहीनंचपाठदोषाश्चतुर्दश ॥ संहितास्वारवहुलःपदसंज्ञासमाकुलः ॥
॥ ३० ॥ क्रमसंधिसमाकीर्णोदुस्तरोमंत्रसागरः ॥ ऋक्संहितांत्रिर
भ्यस्ययजुषांवासमाहितः ॥ ३१ ॥ साम्नांवासरहस्यांचसर्वपापैःप्रमु
च्यते ॥ संहितानयतेसूर्यंपदंचशशिनःपदम् ॥ ३२ ॥ क्रमश्चनयतेसू
क्ष्मंयत्तत्पदमनामयम् ॥ कालिंदीसंहिताज्ञेयापदयुक्तासरस्वती ॥
॥ ३३ ॥ क्रमेणावर्त्ततेगंगाशंभोर्वाणीतुनान्यथा ॥ यथामहाह्रदंप्राप्य
क्षिप्तोलोष्टोविनश्यति ॥ ३४ ॥ एवंदुश्चरितंसर्वंवेदेत्रिवृतिमज्जति ॥
आम्रपालाशबिल्वानामपामार्गशिरीषयोः ॥ वाग्यतःप्रातरुत्था

यभक्षयेद्दंतधावनम् ॥३५॥ खदिरश्चकदंबश्चकरवीरकंरजकौ ॥ ए
तेकंटकिनःपुण्याःक्षीरिणस्तुयशस्विनः ॥ ३६ ॥ तेनास्यकरणेसूक्ष्मं
माधुर्यंचैवजायते ॥ त्रिफलांलवणाक्तांवैभक्षयेच्छिष्यकःसदा ॥ क्षी
णमेधाजनन्येपास्वरवर्णकरीतथा ॥ ३७ ॥ हस्तहीनंतुयोधीतेमंत्रंवे
दविदोविदुः ॥ यजूंषिनोसाधयंतिभुक्तमव्यंजनंयथा ॥ ३८ ॥ हस्त
हीनंतुयोधीतेस्वरवर्णविवर्जितम् ॥ ऋग्यजुस्सामभिर्दग्धोवियोनि
मधिगच्छति ॥ ३९ ॥ ऋचोयजूंषिसामानिहस्तहीनानियःपठेत्॥
अनृचोब्राह्मणस्तावद्यावत्स्वारंनाविंदति ॥ ४० ॥ ज्ञातव्यश्चतथैवा

र्थवेदानांकर्मसिद्धये ॥ पठन्मात्रापपाठात्तुपंकेगौरिवसीदति ॥४१॥
स्वरवर्णंप्रयुंजानोहस्तेनाधीतमाचरन् ॥ ऋग्यजुस्सामभिःपूतोब्रह्म
लोकमवाप्नुयात् ॥ ४२ ॥ नकुर्वीतपदंदीर्घंनकुर्वीतविलंबितम् ॥ पद
स्यग्रहमोक्षौचयथाशीघ्रगतिर्हयः ॥ ४३ ॥ आगमंकुरुयत्नेनकार
णंहितदात्मकम् ॥ आस्येनचशयंकुर्यात्पठन्नान्यमतिर्भवेत् ॥ ४४ ॥
नचास्यमुष्टिवंधीस्यान्नचात्युत्तममाचरेत् ॥ चुलुनौकास्फुटोदंडीस्व
तिकोमुष्टिराकृतिः ॥ एतेवैहस्तदोषाःस्युःपरशुश्चैवसप्तमः ॥ ४५ ॥
यथावाणीतथापाणीरिक्तंतुपरिवर्जयेत् ॥ यत्रयत्रस्थितावाणीपाणि

स्तत्रैवातिष्ठाति ॥ ४६ ॥ यथाधनुष्याविततेशरेक्षिप्तेपुनर्गुणः ॥ स्व
स्थानंप्रतिपद्येततद्वद्धस्तगतःस्वरः ॥ ४७ ॥ उत्तानंसोन्नतंकिंचित्सु
व्यक्तांगुलिरंजितम् ॥ स्वराविद्धंकरंकुर्यात्प्रादेशोद्देशगामिनम् ॥४८॥
अंगुष्ठस्योत्तरेपर्वेतर्जन्युपरियद्भवेत् ॥ प्रादेशस्यतुसोद्देशस्तन्मात्रं
चालयेत्करम् ॥४९॥ मनुष्यतीर्थोच्चंकृत्वापितृतीर्थादकंव्रजेत् ॥ ना
मितंकरपृष्ठेतुसव्यक्तांगुलिमोक्षणम् ॥ ५० ॥ स्वारितेत्र्यंगुलंविद्यान्नि
पातेतुषडंगुलम् ॥ उत्थानेतुनवांगुल्यमेतत्स्वारस्यलक्षणम् ॥५१॥
अभ्यासार्थेद्रुतांवृत्तिंप्रयोगार्थेतुमध्यमाम् ॥ शिष्याणामुपदेशार्थेकु

र्यद्वृत्तिंविलंबिताम् ॥ ५२ ॥ ऐंद्रीतुमध्यमावृत्तिःप्राजापत्याविलंबि
ता ॥ अग्निमारुतयोर्वृत्तिःसर्वशास्त्रेषुनिंदिता ॥ ५३ ॥ मुष्ट्याकृति
मंकारेतुनकारेतुनखाग्रतः ॥ अनुस्वारेंगुष्ठपातऊष्मांतेंगुलिमोक्षणम्
॥ ५४ ॥ उदात्तंभुविपातेनप्रचयंनोग्रएवच ॥ शेषंषडंगुलंविद्यान्नि
चितंतुविधीयते ॥ ५५ ॥ षडंगुलंतुजात्यस्यहस्तस्यानुपथस्यच ॥
तच्चतुर्भागमात्रंतुहस्तस्तेनैववर्तयेत् ॥ ५६ ॥ ककारांतेटकारांतेङ
णेचांगुलिनामयेत् ॥ पंचांगुल्यमकारेतुतकारेकुण्डलाकृतिः ॥५७॥
ऊर्ध्वक्षेपाच्चयोष्माचअधःक्षेपाच्चयोभवेत् ॥ एकैकामुत्सृजेद्धीरःस्व

रितेतूभयंक्षिपेत् ॥ ५८ ॥ अंगुष्ठाकुंचनंलघावनुस्वारेत्वपाठरसम्॥
दीर्घेरंगेचतर्जन्याःप्रसारःपरिकीर्तितः ॥ ५९ ॥ तर्जन्यंगुष्ठयोःस्पर्शे
प्युदात्तंप्रतिविद्यते ॥ नीचंतुमध्यमंकुर्याच्छेषंनीचतरंक्रमात् ॥६०॥
स्वरितंयद्भवेत्किंचिद्रकारसहसंयुतम् ॥ ऊष्माणंतद्विजानीयान्निक्षि
पेदुभयोरपि ॥ ६१ ॥ स्वरितसंज्ञेचानिक्षिप्तेसंयोगोयत्रदृश्यते ॥ द्वि
मात्रिकेभवेदेकमात्रिकेतूभयंक्षिपेत् ॥ ६२ ॥ जात्येचस्वरितेचैववव
कारोयत्रदृश्यते ॥ कर्तव्यस्तूभयोःक्षेपोवायव्यइतिदर्शनम् ॥ ६३ ॥
शृंगवद्वाथवत्सस्यकुमारीकुचयुग्मवत् ॥ उभक्षेपस्वरोयत्रसविसर्गे

उदाहृतः ॥६४॥ विसर्गांतस्वरोयत्रस्वरितोयत्रदृश्यते ॥ दीर्घश्चैवतु
कारश्चतत्रोभक्षेपउच्यते ॥ ६५ ॥ त्रिविधस्तुभवेदूष्माप्रचितावलका
तरा ॥ स्वरितेप्रचिताविद्यान्निपातेवलकांविदुः ॥ ६६ ॥ उत्थानेतुत
थाताराएताभिस्त्रिभिरूष्मभिः॥ मात्रामात्रांविदित्वातुततःक्षेपंप्रयो
जयेत् ॥ ६७ ॥ अक्षरंभजतेकाचित्काचिद्वित्तेप्रतिष्ठितम् ॥ समाने
जातिकाकाचित्काचिदूष्माप्रदायिका ॥ ६८ ॥ यथाबालस्यसर्पस्य
उच्छ्वासोलघुचेतसः ॥ एवमूष्माप्रयोक्तव्याहकारपरिवर्जितः ॥६९॥
विवृतिंप्रत्ययादूष्मांप्रवदंतिमनीषिणः ॥ तामेवप्रतिषेधंतिआईऊए

निदर्शनम् ॥७०॥ अष्टौस्वरान्प्रवक्ष्यामितेषामेवतुलक्षणम् ॥ जात्योऽ
भिनिहितःक्षैप्रःप्रश्लिष्टश्चतथापरः ॥७१॥ तैरोव्यञ्जनसंञ्ज्ञश्च तथा तै
रोविरामकः॥पापवृत्तोभवेत्तद्वत्तथाभाव्यइतिस्वराः ॥७२॥एकपदेनी
चपूर्वःसयवोजात्यइष्यते।अपूर्वोऽपिपरस्तद्वद्धान्यंकन्यास्वरित्यपि॥
एकपदइत्याह ॥ नीचपूर्वःसयकारवकारौवाजात्यःस्वरितोभवति ॥
यथाजात्यंमनुष्यानिति।सुप्वेति।चम्वीव।धान्यम् । कन्याइव।स्वः ।
वीर्यं । एवं ह्याहयानिचान्यानीदृग्लक्षणानिपदानिभवंति । एओआभ्या
मुदात्ताभ्यामकारोरिफितश्चयः॥अकारोयत्रलुप्येततंचाभिनिहितंवि
दुः॥७३॥यथा कुक्कुटः+असि। कुक्कुटोसि । वेदः+असि। वेदोसि। भागः

असि+भगोसि । मारुतः+असि । मारुतोसि । श्वात्रः+असि । श्वात्रो सि।ते+अप्सरसाम् । तेप्सरसाम्।ते+अवंतु । तेवंतु।कः+असि।कोसि। सः+अहम् । सोहम् । एवठंव्याहृयानिचान्यानिईदृग्लक्षणानिपदानि भवंति । इउवर्णौयदोदात्तावापद्येतेयवौक्वचित् ॥ अनुदात्तेपदेनित्यंविं द्यात्क्षैप्रस्यलक्षणम्॥७४॥यथा त्रि+अंबकम् । त्र्यंबकम् । द्रु+अन्नः । द्र्वन्नः । वीडु+अंगः । वीड्वंगः । वाजी+अर्वन् । वाज्यर्वन् । एवठंव्याहृया नि० ॥ इकारोयत्रदृश्येतइकारेणैवसंयुतः॥उदात्तश्चानुदात्तेनप्राश्लिष्टो भवतिस्वरः॥७५॥ अभि+इन्धताम् । अभीन्धताम् । अभि+इमम् ।

अभीमम् । वि+इहि । वीहि । स्रुचि+इव । स्रुचीव । चम्वी+इव । चम्वीवेति । एवंह्याहयानिचान्यानि ०॥उदात्तपूर्वंयत्किंचिच्छंदसिस्वरितंपदम्॥एषसर्वबहुस्वारस्तैरोव्यंजनउच्यते॥७६॥ इडे । रंते । हव्ये । काम्ये । चंद्रे । ज्योते । अदिति । सरस्वता । महि । विश्रुतीतिभवंति । एवंह्याहयानि॰ भवंति ॥ अवग्रहात्परोयस्तुस्वरितःस्यादनंतरम् ॥ तैरोविरामंतंविद्यादुदात्तोयद्यवग्रहः ॥ ७७ ॥ यथागोमदितिगो+मत् । गोपतावितिगो+पतौ । प्रप्रेतिप्र+प्र । विततेतिवि+तता । समिद्धेतिसम् +इद्धः । एवंह्याहयानि॰ भवंति ॥ स्वरेति

स्वरितेचैवविवृतिर्यत्रदृश्यते ॥ पादवृत्तोभवेत्स्वारःश्वित्रआदित्येति
निदर्शनम् ॥ श्वित्रः+आदित्यानाम् ॥ श्वित्र आदित्यानाम् । पु
त्रः+ईधे । पुत्रईधे । दात्रे+एधि । दात्रएधि । कः+ईम् कईम् । ताः+
अस्य । ताअस्य । एवंह्याहयानि० ॥ उदात्ताक्षरयोर्मध्येभवेन्नीच
स्त्ववग्रहः ॥ तथाभाव्यंभवेत्कंपस्तनूनप्त्रेतिनिदर्शनम् ॥ ७८ ॥
यथातनूनप्त्रइति तनू+नप्त्रे । तनूनपादिति तनू+नपात् । तनूनपात
मिति तनू नपातम् । एवंह्याहयानिपदानिलक्षणानिभवंति ॥ इत्य
ष्टपदसमाम्नायेवैशेषिकेयाज्ञवल्क्यवचनानांपदानांपाठःसमाप्तः ॥

माध्यंदिनविरोधिःस्यात्तथाभाव्यस्तुयःस्मृतः ॥ स्वरोनैवात्रदृश्ये ताभिन्नोदात्तानुदात्तकौ ॥ १ ॥ स्वराःस्पर्शाताःस्थोष्माणः ॥ कण्ठ्य-जिह्वामूलीय-तालव्य-मूर्धन्य-दंत्य-ओष्ठ्य-यम-विसर्जनीयनि पाताद्याश्चकिंवर्णदैवत्यलिंगाः । स्मराः शुक्लाः नानादैवत्याः । स्प र्शाः कृष्णाः । कपिलाअंतस्थाः । ऊष्माणोऽरुणाः । नीलायमाः । ह रितानासिक्याः । पीतोनुस्वारः । रक्तोजिह्वामूलीयः । पीतउपध्मा नीयः । श्वेतोविसर्जनीयः । शबलोरंगः । नीलोनुनासिक्यः । इत्यंत मध्यमयोर्नासिक्यंविद्यात् ॥ द्विरुदात्ताख्याइतिस्मृतः । उदमनुद

निपातेआद्येचोपसर्गैनामाख्यातेचोपसर्गनिपाताश्चेति । किंदैवत्या
अक्षराणांचकेपुरुषाः । काःस्त्रियः । कानिनपुंसकानिइत्यत्रब्रूमः ।
कंठ्याआग्नेयाः । अकारादयः । जिह्वामूलीयानैर्ऋत्याःककाराद
यः । तालव्याः सौम्याश्चचकारादयः । वायव्यामूर्धन्याष्टकाराद
यः । रौद्रादंत्यास्तकारादयः । औष्ठ्याआश्विन्याः पकारादयः ।
शेषावैश्वदेवाः । अंइत्येवमादयः ॥ स्वरास्तुब्राह्मणाज्ञेयावर्गाणांप्र
थमाश्चये ॥ द्वितीयाश्चतृतीयाश्चचतुर्थाश्चापिभूमिपाः ॥ २ ॥ वर्गा
णांपंचमावैश्याअंतस्थाश्चतथैवच ॥ ऊष्माणश्चहकारश्चशूद्राएवप्र

कीर्तिताः ॥ ३ ॥ शुक्लवर्णानिनामानिआख्यातारोहितामताः ॥ क
पिंजलास्तूपसर्गाःकृष्णाश्चैवनिपातकाः ॥ ४ ॥ भार्गवगोत्राणिना
मानिभारद्वाजाआख्याताः ॥ वासिष्ठाउपसर्गास्तुनिपाताःकाश्य
पाःस्मृताः ॥ पीतवर्णश्चोपसर्गानिपातःकृष्णवर्णकः ॥ सर्वंतुसौम्य
माख्यातंवायव्यंनामदृश्यते ॥ आग्नेयस्तूपसर्गःस्यान्निपातोवारुणः
स्मृतः ॥ ५ ॥ प्रथमाश्चतथांतस्थाःस्त्रीलिंगाःपरिकीर्तिताः ॥ शेषा
क्षराणिषंढानिप्राहुर्लिंगविवेचकाः ॥ ६ ॥ नाम्नामिंद्रोदेवताव
रुणउपसर्गाणामादित्यःसर्वस्याक्षरगणस्यस्वराविसर्जनीयोयमाश्चपुं

ल्लिंगाः । ङञणनमायरलवाः स्त्रीलिंगाः । शेषाण्यक्षराणिनपुंसकल्लिं
गानीति ॥ संधिश्चतुर्विधोभवतीति ॥ लोपागमौवर्णविकारः प्रकृति
भावश्चेति । तद्यथा तत्रलोपोभवति अयक्ष्माः+मा अयक्ष्मामा । श
ततेजाः+वायुः शततेजावायुः । तिग्मतेजाः+द्विषतः । तिग्मतेजाद्वि
षतः । इतिलोपः॥आगमोभवति यथा प्रत्यङ्+सोमः प्रत्यक्सोमः।
प्राक्सोमःप्राङ्+सोमः।अस्मान्+सीतेअस्मान्त्सीते।त्रीन्+समुद्रान्
त्रीन्त्समुद्रान्। इतिआगमः॥विकारोभवति आ+इदम् एदम्। आ+इ
मे एमे । आ+इष्टयःएष्टयः।प्र+इषितः प्रेषितः। इतिविकारः॥प्रकृति

भावः यथा आशुः शिशानः । युञ्जानःप्रथमम् । अदितिःषोडशाक्षरेण । देवोवःसविता । इतिप्रकृतिभावः ॥ आकाशस्थायथाविद्युत्स्फुटितामणिसूत्रवत् ॥ एषच्छेदोविवृत्तीनांयथाबालेषुकर्तरी ॥ ७ ॥ द्वयोस्तु स्वरयोर्मध्येसंधिर्यत्रनदृश्यते ॥ विवृत्तिस्तत्रविज्ञेयायईशेतिनिदर्शनम् ॥ ८ ॥ पिपीलिकापाकवतीतथावत्सानुसारिणी ॥ वत्सानुसंसृताचैवचतस्रस्तुविवृत्तयः ॥ ९ ॥ पंचरंगाःप्रवर्तंतेघातानिर्घातवज्रिणः ॥ अहरप्रहरोज्ञेयअइउऋओइतिनिदर्शनम् ॥ १० ॥ पिपीलिकाआद्यंतदीर्घानाभ्याआसीदितिनिदर्शनम् ॥ पाकवत्युभयोर्ह्रस्वा

विनइन्द्रेतिनिदर्शनम् ॥ ११ ॥ अन्तेचवत्सानुसृजतातानेत्यसौआ
वोढमाश्विनेतिनि०॥वत्सानुसारिणीचादौदीर्घाताअस्येतिनि०॥१२॥
करिणीकुर्विणीचैवहरिणीहारिणीतिच ॥ तथाहंसपदानामपंचैताःस्व
रभक्तयः ॥ १३ ॥ करिणीरहयोर्योगेकुर्विणीलहकारयोः ॥ हरिणीर
षयोर्योगेहारितांऋषकारयोः ॥ १४ ॥ यातुहंसपदानामसातुरेफष
कारयोः ॥ हरिणीहरयोर्विद्यात्कुर्विणीलहकारयोः ॥ १५ ॥ देवंबर्हि
रितिकरिणीउपह्वरेतिकुर्विणी ॥ हरिणीअरेषसइत्याहुर्हारिणीशत
वल्हेतिच ॥ १६ ॥ वर्षावर्षीयतेसीतितथाहंसपदेतिच ॥ स्वरभक्ति

प्रयुंजानस्त्रीन्दोषान्परिवर्जयेत् ॥ १७ ॥ इकारंचाप्युकारंचग्रस्तदो
पंतथैवच ॥ एतल्लक्षणमाख्यातंयाज्ञवल्क्येनधीमता ॥ १८ ॥ सम्य
क्पाठस्यसिद्ध्यर्थंशिष्याणांहितकाम्यया ॥ अर्धमात्रास्वरंकिंचि
त्पृथङ्न्यूनमिवोच्चरन् ॥ ऋकारेतुहकारस्यहृत्कंठमनसापिच॥१९॥
नैतत्स्वरितपूर्वांगेनापरांगेकथंचन ॥ नस्वरेनचमात्रायांकथंस्वारोवि
धीयते ॥ २० ॥ परांगस्यतुयत्पूर्वंपूर्वांगस्यतुयत्परम् ॥ उभयाद्धोर्द्ध
संयोगेस्वारंकुर्याद्विचक्षणः ॥ २१ ॥ संयोगेतुपरंस्वार्थंपरंसंयोगना
यकम् ॥ संयुक्तस्यतुवर्णस्यनस्वार्थंपूर्वमक्षरम् ॥ २२ ॥ उदात्ताद

नुदात्तेतुवामायाभ्रुवआरभेत् ॥ उदात्तात्स्वरितोदात्तौक्रमाद्दक्षिणतो
न्यसेत् ॥ २३ ॥ स्वरितादनुदात्तायेप्रचयांस्तान्प्रचक्षते ॥ एकस्व
रानपिचतानाहुस्तत्त्वार्थचिंतकाः ॥ २४ ॥ प्रचयोयत्रदृश्येतत्रह
न्यात्स्वरंबुधः ॥ स्वरितःकेवलोयत्रमृदुस्तत्रनिपातयेत् ॥ २५ ॥ दु
र्बलस्ययथाराष्ट्रंहरतेबलवान्नृपः ॥ एवंव्यंजनमासाद्यअकारोहरते
स्वरम् ॥ २६ ॥ उच्चादुच्चतरंनास्तिनीचान्नीचतरंतथा ॥ अक्षरातु
ल्ययोगाच्चनीचेनीचगतानिच ॥ २७ ॥ स्वरउच्चःस्वरोनीचःस्वरः
स्वरितएवच ॥ स्वरप्रधानैस्तैःस्वार्यंव्यंजनंतेनसस्वरम् ॥२८॥ व्यंज

नान्यनुवर्ततेयत्रातिष्ठतिसस्वरः ॥ स्वरप्रधानंत्रैस्वर्यंआचार्याःप्रवदं
तिहि ॥२९॥ मणिवद्व्यंजनंविद्यात्सूत्रवच्चस्वरंविदुः॥ आचार्याःसम
मिच्छंतिपदच्छेदंतुपंडिताः ॥३०॥ स्त्रियोमधुरमिच्छंतिविकुष्टमित
रेजनाः ॥ उदात्तंनानुवर्ततेनीचंनस्वरितंतथा ॥३१॥ विस्वरंतंविजा
नीयाद्दीर्घह्रस्वविवर्जितम्॥हरिवरुणवरेण्येषुधाराहिपुरुषेषुच ॥ वैश्वा
नरोनकारे च शेषास्तु स्वरितानराः ॥ स्वरितेरेफवैश्वानरोनकारःशे
षाकारःस्वरितानराः ॥ ३२ ॥ द्वौवरुणौचस्वरितौउदुत्तमंत्वंवरुण ॥
धारेचैवोरुधारेतुपुरुधारेचदोहने ॥ मात्रिकंवाद्विमात्रंवास्वरितंयदि

हाक्षरम् ॥ तस्यादितोर्द्धमात्रावैशेषंचपरतोभवेत् ॥३३॥ नकारांतेपदे
पूर्वेस्मश्रुभिःपरतःस्थिते॥ छकारंनप्रयुंजीतनशसंधिंसमुच्चरेत्॥३४॥
ओकारंप्लुतंविज्ञेयंप्लुतमस्माद्द्वितीयकम् ॥ लाजींछाचीतृतीयंचविवेशे
तिचतुर्थकम् ॥ ३५ ॥ अधःस्विदासीत्पंचमंचोपरिस्विदासीच्चषष्ठक
म् ॥ सप्तमंतुश्रुवोस्मारअष्टमंनैवविद्यते ॥ ऌकारस्यतुदीर्घत्वंनास्ति
वाजसनेयिनः॥३६॥ उच्चस्थानगतेह्रस्तेस्वरितंनोपपद्यते ॥ अधस्ता
त्तुयदागच्छेत्स्वरितंनतदाभवेत् ॥ कचटतपाहश्यंतेसंधिस्थानेषुनि
त्यशः ॥ स्ववर्गेणैवसंयुक्तामोक्षंकुर्वीतत्तत्रवै ॥ तकारांतेपदेपूर्वेसका

रेपरतःस्थिते ॥ प्रत्यारंभंनकुर्वीतपापावितिनिदर्शनम् ॥ ककारांतेप
देपूर्वेसकारेपरतःस्थिते ॥ खसवर्णविजानीयाद्भिखक्सेतिनिदर्शन
म् ॥ तकारांतेपदेपूर्वेचवर्गेपरतःस्थिते ॥ मोक्षंतत्रचकुर्वीतयच्चपापौ
निदर्शनम् ॥ ङकारांतेपदेपूर्वेसकारेपरतः स्थिते ॥ कसवर्णविजानीया
त्प्राङ्सोमेतिनिदर्शनम् ॥ टकरांतेपदेपूर्वेसकारेपरतःस्थिते ॥ टसव
र्णविजानीयात्संम्राट्संभृतेतिनिदर्शनम् ॥ तकारांतेपदेपूर्वेसकारेपर
तःस्थिते ॥ छसवर्णविजानीयात्तत्सवितुरितिनिदर्शनम् ॥ नकारां
तेपदेपूर्वेसकारेपरतःस्थिते ॥ तसवर्णविजानीयात्रीन्त्समुद्रेतिनिदर्श

नम् ॥ पकारांतेपदेपूर्वेंशकारेपरतःस्थिते ॥ छासवर्णंविजानीयादनुष्टु
प्छारदीतिनिदर्शनम्॥ मकारांतेपदेपूर्वेंसवर्णेंपरतःस्थिते॥ मसवर्णंवि
जानीयादिमम्मेतिनिदर्शनम्॥वर्णेतुमात्रिकेपूर्वेंअनुस्वारोद्धिमात्रिकः
द्धिमात्रेमात्रिकोज्ञेयःसंयोगाद्यस्ययोभवेत्॥ अनुस्वारोद्धिमात्रः स्या
दवर्णव्यंजनादिगः॥ह्रस्वाद्धायादिवादीर्घाद्देवानां७ह्रदयेभ्यइति ॥ अ
नुस्वारस्योपरिष्टात्संवृतंयत्रदृश्यते। दीर्घंतंतुविजानीयाच्छ्रोताग्रावा
णेतिनिदर्शनम् ॥ अनुस्वारस्योपरिष्टात्संयोगोयत्रदृश्यते ॥ ह्रस्वंतंतु
विजानीयात्सठंस्थेतिनिदर्शनम् ॥ अनुस्वारश्चयोदीर्घादक्षराद्योभवे

तपरः॥सतुह्रस्वइतिज्ञेयोमंत्रेष्वेवविभाषया ॥ ओभावश्चाविवृत्तिश्चशष
सारेफएवच ॥ जिह्वामूलमुपध्माचगतिरष्टविधोष्मणः ॥ यद्योभावप्र
संधानमुकारादिपरंपदम् ।स्वरांतंतादृशंविद्याद्यदन्यद्व्यक्तमूष्मणः॥
उभावादुत्थितश्चोष्मातांतुकेलिंविनिर्दिशेत् ॥ विवृत्तंप्रातियाऊष्मावि
ज्ञेयाविकटानना ॥ लीढातिलीढविद्युच्चशषसेषुप्रकीर्तिता: ॥ जिह्वामू
लेचरेफेचविज्ञेयाविठकाशठा ॥ उपध्मानीयसहितांपुष्पिणींतांविनि
र्दिशेत्॥अन्यत्रयोभवेदूष्मासुलभांतांविनिर्दिशेत्॥ पादाद्यंतंपदाद्यंतं
तथावग्रहकालिकम् ॥ ईषत्स्पृष्टंविजानीयात्तस्मिन्कालेतुकारयेत् ॥

पादादौचपदादौचसंयोगावग्रहेषुच ॥ जःशब्दइतिविज्ञेयोयोन्यःसय
इतिस्मृतः ॥ उपसर्गपरोयस्तुपदादिरपिदृश्यते ॥ ईषत्स्पृष्टंयथावि
द्युत्पदच्छेदात्परंभवेत् ॥ त्वदर्थवाचिनौवोवांवावेयादिनिपातजौ॥आ
देशश्चविकल्पार्थाईषत्स्पृष्टाइतिस्मृताः ॥ विभाषयायेकारःस्यात्तथा
नेतिपदात्परः॥भवतीत्यपिपूर्ववत्तथाचसपदादपि ॥ यदेवलक्षणंयस्य
वकारस्यापितद्भवेत् ॥ यत्रयत्राविशेषःस्यादिदानींससकथ्यते ॥
वकारस्त्रिविधःप्रोक्तोगुरुर्लघुर्लघूतरः ॥ आदौगुरुर्लघुर्मध्येपदांतेचल
घूतरः ॥ यवर्णास्त्रिविधःप्रोक्तोगुरुर्लघुर्लघूतरः ॥ आदौगुरुर्लघुर्मध्ये

पदांतेतुलघूतरः ॥ उपांशुस्वरितंचैवयोधीतेवित्रसन्नपि ॥ अपिरूपस
हस्राणांसंदेहेषुप्रवर्तते॥पंचविद्यांनगृह्णंतिजडास्तब्धाश्चयेनराः ॥अल
साश्चैवरोगाश्चयेषांचाविस्मृतंमनः ॥ अहेरिवगणाद्भीतःसंमानान्नर
कादिव ॥ राक्षसीभ्यइवस्त्रीभ्यःसविद्यामधिगच्छति ॥ नभोजनवि
लंबीस्यान्नचनारीनिवंधनः ॥ सुदूरमपिविद्यार्थीव्रजेद्गरुडहंसवत् ॥
यथाखनन्खनित्रैणनरोवार्यधिगच्छति ॥ तथागुरुगतांविद्यांशुश्रूषुर
धिगच्छति ॥ सुखार्थीचेत्त्यजेद्विद्यांविद्यार्थीचेत्त्यजेत्सुखम् ॥ सुखि
नश्चकुतोविद्यासुखंविद्यार्थिनःकुतः॥ गुणिताशतशोविद्यासहस्रावर्ति

तापुनः॥ आगमिष्यातिजिह्वाग्रेस्थलान्निम्नमिवोदकम् ॥ शतेनगुणिता
विद्यासहस्रेणचतिष्ठति॥शतानांचसहस्रेणप्रत्यंचदवतिष्ठति ॥ जलम
भ्यासयोगेनशिलायांकुरुतेक्षयम् ॥ कर्कशानांमृदुस्पर्शकिमभ्यासा
न्नसाध्यते ॥ गुरुशुश्रूषयाविद्यापुष्कलेनधनेनवा ॥ अथवाविद्ययावि
द्याचतुर्थनोपलभ्यते ॥ शुश्रूषारहिताविद्याह्यल्पमेधागुणैः सह ॥
वंध्याचयौवनीतस्यानविद्याफलिनीभवेत् ॥ हयानामिवजात्यानाम
र्धमात्रार्द्धशायिनाम् ॥ नहिविद्यार्थिनांनिद्राचिरंनेत्रेषुतिष्ठति ॥
यथा पिपीलिकैःपांसुर्वल्मीकंक्रियतेमहत् ॥ नतत्रबलसामर्थ्यमुद्य

मस्तत्रकारणम् ॥ अंजनस्यक्षयंदृष्ट्वावल्मीकस्यतुसंचयम् ॥ अवं
ध्यंदिवसंकुर्याद्दानाध्ययनकर्मसु ॥ अन्नव्यंजनयोर्भागौतृतीयमुद
कस्यच ॥ वायोःसंचारणार्थायचतुर्थमुपकल्पयेत् ॥ हकारंपंचमैर्यु
क्तमंतस्थैश्चापिसंयुतम् ॥ औरसंतंविजानीयात्कंठ्यमाहुरसंयुतम् ॥
हकारोयत्रपूर्वस्थोअन्तस्थाद्योभवेत्परः ॥ पदकालेवियुज्येतसंहिता
यांसऔरसः ॥ मेघदुंदुभिनिर्घोषोज्ञायतेपयसोहृदात् ॥ एवंनादंप्रयो
क्तव्यंसिंहस्यरुदितंयथा ॥ मासेभाद्रपदेमेघाःशब्दंकुर्वंतियादृशम् ॥
एवंगह्वरमासाद्यशुक्रंदुदुक्तेतिदर्शनम् ॥ शेषाणांवानरायुद्धमुत्पतंति

पतंतिच ॥ एवंवर्णाःप्रयोक्तव्याइहेहैषान्निदर्शनम् ॥ यथापुत्रवतीस्ने
हात्स्नुवतेनिजमौरसम् ॥ एवंवर्णाःप्रयोक्तव्यायुञ्जानेतिनिदर्शनम् ॥
दर्दुरोदरदेशौतुप्रफुल्लेतेपुनर्यथा ॥ एवंवर्णाःप्रयोक्तव्याअपांफेनेति
निदर्शनम् ॥ यथाभारभराक्रांतानिश्वसंतिनराभुवि ॥ एवंवर्णाःप्र
योक्तव्या अब्धःसंभृतइत्यपि ॥ कुक्कुटःकामलुब्धश्चककारद्वयमुच्चरे
त् ॥ एवंवर्णाःप्रयोक्तव्याःकुक्कुटोसीतिदर्शनम् ॥ वडवाचहयंदृष्ट्वा
योनिंविकुरुतेयथा॥ एवंवर्णाःप्रयोक्तव्याःसदुंदुभेतिनिदर्शनम् ॥ रंगे
चैवसमुत्पन्नेनोग्रसेत्पूर्वमक्षरम् ॥ स्वरंदीर्घंप्रयुंजीतपश्चान्नासिक्य

माचरेत् ॥ यथासौराष्ट्रिकानारीअराँइत्यभिभाषते ॥ एवंरंगःप्रवक्त
व्योङ्कारःपरिवर्जितः ॥ द्विमात्रिकोमात्रिकोवानासामूलंसमाश्रि
तः ॥ अंतेप्रयुंजतेरंगः पंचमैः सानुनासिकः ॥ यथासौराष्ट्रिकानारी
अराँइत्यभिभाषते ॥ एवंरंगंविजानीयान्ङ्कारपरिवर्जितम् ॥
अनंतरंमकारस्ययोरंगस्तत्ररंज्यते ॥ सर्वानुनासिकंविद्यादेषाव
ध्योपधानिका ॥ यरलवशषसहरज्यतेचोपधानिका ॥ गवांतेरंग
तेयस्तुसर्वैःसर्वानुनासिका ॥ नासादुत्पद्यतेरंगःकांस्येनसमानिःस्व
नः ॥ मृदुश्चैवद्विमात्रःस्याद्दृष्टिमान्स्यान्निदर्शनम्॥यथाव्याघ्रीहरेत्पु

त्रान्दंष्ट्राभिर्नचपीडयेत् ॥ भीतापतनभेदाभ्यांतद्वर्णान्प्रयोजयेत्॥
मधुरंचनचाव्यक्तंव्यक्तंचापिनपीडितम् ॥ सनाथस्यैकदेशस्यनवर्णाः
संकरंगताः ॥ यथासुमत्तनागेंद्रःपदात्पदंनिधापयेत्॥ एवंपदंपदाद्यंतं
दर्शनीयंपृथक्पृथक्॥गीतीशीघ्रीशिरःकंपीयथालिखितपाठकः ॥अन
र्थज्ञोल्पकंठश्चषडेतेपाठकाधमाः ॥ माधुर्यमक्षरव्यक्तिःपदच्छेदस्तुसु
स्वरः ॥ धैर्यंलयसमत्वंचषडेतेपाठकागुणाः॥चतुरक्षरषट्कंचानिवर्ततेपु
नःपुनः॥आवर्ततेपदंयच्चाद्विस्त्रिराम्रेडितंहितत् ॥ यथाधाम्नेधाम्नेतिय
जुषेयजुषेतिनिदर्शनम्॥हीयतेवर्धतेचापिपदंयत्रकृशोदरम् ।उपचारः

सविज्ञेयउभेसुश्चंद्रेतिनिदर्शनम् ॥ ॥ अथसप्तविधाःसंयोगपिंडाः ॥
अयःपिंडोदारुपिंडऊर्णापिंडोज्वालापिंडोमृत्पिंडोवायुपिंडोवज्रपिंड
श्चेति ॥ यमान्विद्यादयःपिंडान्सांतस्थंदारुपिंडवत् ॥ अंतस्थंयमवर्जं
तुऊर्णापिंडंविनिर्दिशेत् ॥१॥ अंतस्थंयमसंयोगेविशेषोनोपलभ्यते ॥
अशरीरंयमंविद्यादंतस्थंपिंडनायकम् ॥२॥ज्वालापिंडान्सनासिक्या
न्सानुस्वारांस्तुमृन्मयान् ॥ सोपध्मावायुपिंडाश्चजिह्वामूलेतुवज्रिणः
॥३॥ अयःपिंडोनामयथा । अग्नीः । पत्नीः । नातनाच्म । दारुपिंडो
नामयथा । अश्वः । सूर्यः । विभ्राजतीतिभवति । तत्रऊर्णापिंडोनाम

यथा। अस्मिन् । यस्मिन् । अमुष्मिन्।इतिभवति ॥ तत्रज्वालापिंडो नामयथा। ब्रह्मावाह्नः।गृह्णामीतिभवति। तत्रमृत्पिडोनामयथा। सॐ स्थाम्। सॐस्कर्त्तारः।सॐस्वर्तइति। तत्रवायुपिंडोनामयथा। देवस वितः।युञ्जानःप्रथमम्। प्रादिवःककुत्सुतामितिभवति ॥ तत्रवज्रापिंडो नामयथा। इष्कृतिःनिष्कृतिः ऋक्सामयोः। इतिभवति ॥ प्रथममे वषकारेण सकारेणैवसंयुतम् ॥ एतत्स्वरंसमासाद्यअग्निष्वात्तानिद र्शनम् ॥४॥ प्रथमेनठकारेणथकारेणैवसंयुतम् ॥ एतत्स्वरंसमासाद्य अधिष्ठानानिदर्शनम् ॥५॥ प्रथममेवणकारेणनकारेणैवसंयुतम्॥ एत

त्स्वरंसमासाद्यात्रिणवत्रयस्त्रिंशाविंतिनिदर्शनम् ॥ ६ ॥ प्रथममेव
रंगेणनकारेणैवसंयुतम् ॥ एतद्राअितमासाद्यवृष्टिमानितिनिदर्शनम्
॥७॥ एतेककाराद्योमकारपर्यवसानाःकृष्णाव्याख्याताः । शनैश्वर
दैवत्य ःस्थायरलवाःकपिलवर्णाःअग्निदैवत्याः । चत्वारू
ष्माणःशषसहा अरुणवर्णाः आदित्यदैवत्याः॥त्रयस्त्रिंशद्व्यंजनानि
स्पर्शाअंतस्थाऊष्माणश्चेति । चतुर्विधंकरणम् ॥ स्पृष्टमस्पृष्टंसंवृतं
विवृतंचेति ॥ संवृताघोषाविवृताअघोषाः । विंशतिर्घोषास्तेगजड
दबाघझढधभाङञणनमाःयरलवाश्चेति । त्रयोदशअघोषास्तेकचट

तपाःखछठथफाःशषसाश्चेति ॥ षड्विधमास्यप्रयत्नम् ॥ संवृतंविवृतम
स्पृष्टंस्पृष्टमीषत्स्पृष्टंचार्धस्पृष्टंचेति ॥ तत्रअकारःसंवृतोज्ञेयइतरेवि
वृताःस्वराः ॥ सर्वैंचतेस्युरस्पृष्टाःस्पर्शाः स्पृष्टाभवन्तिहि ॥ ८ ॥
ईषत्स्पृष्टास्तथान्तस्थाऊष्माणार्धस्पृशःस्वराः ॥ सामान्यंभजतेवर्णः
संस्थानकरणस्यहि ॥ ९ ॥ ऋलोर्मध्येभवत्यर्धमात्रारेफलकारयोः ॥
तस्मादस्पृष्टतानस्याहल्लकारनिरूपणे ॥ १० ॥ वर्गाणांप्रथमाद्वितीयाः
शषसहाश्चाघोषाघोषास्त्वन्येदशधावर्णाभवन्ति ॥ अष्टौवर्णस्थानानि
भवंति। उरःकंठ्यमूर्धन्यतालुदंत्योजिह्वामूलयमानुनासिक्याश्चेति॥

द्वौऔरस्यौ हव ह्यइति । अआआ ३ अवर्णहकारविसर्जनीया इति त्रयःकंठ्याः । ऋषट्मूर्द्धन्याः टठडढणष इति । दशतालव्याः चछजझञयशइईई ३ इति । अष्टौदंत्याः तथदधनऌलसाः । अष्टावोष्ठ्याः पफबभमाउऊऊ ३ वउपध्माचेत्यादयः । एकोदंतमूलीयोरेफः । जिह्वामूलीयाःपंच कुंखुंगुंघुंङुंइति । क्मख्मग्मघ्मकुंखुंगुंघुंइतियमाश्चत्वारः ॥ रुक्मेति प्रथमोज्ञेयः सक्थ्येत्येवापरोभवेत् । तृतीयःसध्नइत्याहुःउपध्मेतिचतुर्थकः ॥ ११ ॥ प्रथमौचौष्ठनासिक्यौद्वितीयःकंठ्यदंत्यश्चनासामूलमुपाश्रितः ॥ तृतीयःकंठ्यजिह्वा

ग्रेनासायामेवनिर्दिशेत् ॥ चतुर्थौहृदिनासिक्यःकंठेचाभिहितायमाः
॥ १२ ॥ आपंचमैश्चैकपादःसंयुक्तंपंचमाक्षरम् ॥ उत्पद्यतेयमस्तत्र
सोऽङ्गपूर्वाक्षरस्याहि ॥ १३ ॥ पंचमाःशषसैर्युक्ताअन्तस्थैर्वापिसंयु
ताः ॥ यमास्तत्रनिवर्तंतेश्मशानादिवबांधवाः ॥ १४ ॥ ऋवर्णेतिपरे
सादावनुस्वारोद्विमात्रकः ॥ संयोगेपरभूतेतुह्रस्वएवोच्यतेबुधैः ॥
॥ १५ ॥ आद्यामात्रातुकण्ठयस्यएकारौकारयोर्भवेत् ॥ तालव्यस्य
तथौष्ठयस्यद्वितीयाचयथाक्रमम् ॥ १६ ॥ यादृशीरत्नवर्णाभाजपा
याःकुसुमेऽथवा ॥ तादृशंरञ्जयेद्वर्णंप्रान्तेनासिक्यमाचरेत् ॥ १७ ॥

लाक्षारक्तंयथातोयंनकारान्तंपदंतथा ॥ सर्वरंगंविजानीयाच्छत्रूनि
तिनिदर्शनम् ॥ १८ ॥ लुप्तेनकारेयत्स्वारंरंजन्तिशौनकादयः ॥ आ
दिरैङ्गंविजानीयान्नचासीदिवविन्दन्ति ॥ १९ ॥ प्रथमस्थपकारेण
तकारेणचसंयुतम् ॥ एतदक्षरमासाद्यत्रिष्टुभेतिनिदर्शनम् ॥ २० ॥
प्रथमस्थषकारेणथकारेणचसंयुतम् ॥ एतत्स्वरंसमासाद्याधिष्ठान
मितिनिदर्शनम् ॥ २१ ॥ चतुर्थंचतृतीयेनाद्वितीयंप्रथमेनच ॥ आद्यं
मध्यंतथान्यश्चस्वरूपेणाभिपीडयेत् ॥ २२ ॥ अवग्रहपदच्छेदउदात्तं
दृश्यतेयदि ॥ स्वरन्तंस्वरितंप्राहुःसंधौतुस्वार्यतेपरम् ॥ २३ ॥ स्वर

संधिविधाननीचोच्चंतुविधीयते ॥ व्यंजनाद्वास्वराद्वापितत्सन्धौ स्वरउच्यते ॥ २४ ॥ उदात्तान्निहितःस्वारःस्वरितात्प्रचयोभवेत् ॥ उदात्तात्स्वरितात्पूर्वोनान्यआपद्यतेस्वरः ॥ २५ ॥ पदकालेयःस्वरितःसंहितायांतथैवच ॥ स्वरिताच्चेद्भवेत्पश्चात्सएवनिचितःस्वरः ॥ ॥ २६ ॥ प्रथमाश्चतृतीयाःस्युपरेघोषवतिस्थिते ॥ पञ्चमाःपञ्चमे पाठेद्वितीयाःशषसेषुच ॥ २७ ॥ उदात्तान्निहितःस्वार्यःस्वारोदात्तौ नतत्परौ ॥ स्वरितोनस्तथाभूतोज्ञेयःसप्रचयःसदा ॥ २८ ॥ उच्चानुदात्तयोर्योगेस्वरितःस्वारउच्यते ॥ ऐक्यंतत्प्रचयःप्रोक्तःसन्धिरेषां

मिथोऽद्भुतः ॥ २९ ॥ वह्नीजिह्वायथागृह्णात्यह्नोवह्निस्तथैवच ॥ ब्रह्म रूपं विजानीयाद्गुरुमेवात्मनःसदा ॥ ३० ॥ यत्किंचिद्वाङ्मयंलोके:: र्वमत्रप्रतिष्ठितम् ॥ करोतितत्प्रदानंयत्तस्माद्ब्रह्ममयोगुरुः ॥ ३१ ॥ विधिनाप्यविधिनाज्ञानमविधानान्नलभ्यते ॥ अविधानपरोनित्यंप्रा यश्चित्तीभवेन्नरः ॥ ३२ ॥ युक्तियुक्तंवचोग्राह्यंनग्राह्यंगुरुगौरवात् ॥ सर्वशास्त्ररहस्यंतद्याज्ञवल्क्येनभाषितम् ॥ ३३ ॥ ऋवर्णेतितत्परे सादावनुस्वारोद्विमात्रकः । संयोगपरभूतेतुह्रस्वएवोच्यतेबुधैः ॥

॥ इति श्रीयाज्ञवल्क्यशिक्षासमाप्ता ॥ ॥ ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ ॐ अथानुवाकान्वक्ष्यामिब्रह्मणानिर्मितान्पु
रा ॥ शिष्याणामुपदेशाययज्ञसंस्कारएवच ॥ विप्राणांयज्ञकालेषु
जपहोमार्चनादिषु ॥ ९ ॥ ईषेत्वैकावसोःपवित्रंतिस्रोग्नेव्रतपतेसप्तप
वित्रेस्थोद्वेशर्मासि तिस्रोधृष्टिरसिशर्मासिद्विकौदेवस्यत्वातिस्रोदेव
स्यत्वापंचप्रत्युष्टंरक्षास्तिस्रोदशैकत्रिंशत् ॥ १० ॥ ३१ ॥ १ ॥
कृष्णोसिपडग्नेवाजजित्तिस्रोमयीदमग्नीषोमयोःपंचकावग्नेदब्धायो
तस्वःसंवर्चसापंचाग्नयेकव्यवाहनायषट्सप्तचतुस्त्रिंशत् ॥ ७ ॥
॥ ३४ ॥ २ ॥ समिधाग्निंभूर्भुवःस्वश्चतुष्कावाग्निर्ज्योतिर्द्वेउपप्रयंतः

षड्विंशतिर्भूर्भुवःस्वश्चतस्रोगृहामातिस्रःप्रघासिनःपंच पूर्णादर्विद्वे
ऽअक्षन्नमीमदन्तषडेषतेसप्तदशात्रिषष्टिः ॥ १० ॥६३ ॥ ३ ॥ एदंद्वेम
हीनांपयश्चतस्रआकूत्याऋक्सामयोर्द्वेकौव्रतंकृणुतषडेषातेचतस्रोव
स्व्यासितिस्रएषतेद्वेशुक्रंत्वाचतस्रोदित्यास्त्वगष्टौदशसप्तत्रिंशत् ॥
॥ १० ॥ ३७ ॥ ४ ॥ अग्नेस्तनूरापतयेचतुष्कौतप्तायनीद्वेइन्द्रघोष
स्तिस्रोयुञ्जतेष्टौदेवस्यत्वाचतस्रोदेवस्यत्वापंचाविभूरासिचतस्रोज्यो
तिरासिषडुरुविष्णोतिस्रोदशात्रिचत्वारिंशत् ॥ १० ॥ ४३ ॥ ५ ॥
देवस्यत्वापडुपावीरासिपंचमाहिःषट्संते (तिसंते) तिस्रःसमुद्रंगच्छ

हविष्मतीर्द्धिकौह्देत्वापंचदेवस्यत्वाष्टावष्टौसप्तत्रिंशत् ॥ ८ ॥
॥३७॥६॥ वाचस्पतयऽउपयामगृहीतोसित्रिकावावायोयंवाद्धिकौया
वामेकातंप्रत्नथा चतस्रोयंवेनोयेदेवासस्त्रिकाविन्द्रायमूर्द्धानंद्धिकौय
स्तएकाप्राणाय तिस्रोमघवइन्द्राग्नीआगतमाघौमासश्चर्षणीधृतोवि
श्वेदेवासऽआगतेंद्रमरुत्वोमरुत्वंतं वृषभंमरुतांत्वौजसेसजोषाइंद्रम
रुत्वाँ२ ॥ इन्द्रमह२ ॥ इन्द्रोमहाँ२ ॥ इंद्रमेकेकोदुत्यमष्टौपं
चविंशतिरष्टाचत्वारिंशत् ॥ २५ ॥ ४८ ॥ ७ ॥ उपयामगृहीतो
सि ॥ आदित्येभ्यः पंचवाममद्यद्धेसुशर्मास्येकाबृहस्पतिसुतस्यद्धेह

रिरसिचतस्त्रः सामिन्द्रणाष्टौमाहिरेजतुदशमास्यः पंचकावातियुक्ष्वा
हींद्रमिदेकैकायस्मान्नद्धेऽग्नेपवस्वोत्तिष्ठन्नहश्रमुदुत्यमेकैकाजिघ्रद्धेवि
नइन्द्रवाचस्पतिंविश्वकर्मन्नेकैकाग्नयेत्वाचतस्त्रइहरतिस्तिस्त्रःपरमेष्ठी
दशत्रयोविंशतिस्त्रिषष्टिः ॥ २३ ॥ ६३ ॥ ८ ॥ देवसवितश्च
तस्त्रइंद्रस्यवज्रः पंचदेवस्याहंदशापयोतिस्त्रोवाजस्येममष्टावाग्नेरेका
क्षरेणषतेचतुष्कौसविताद्धेअष्टौचत्वारिंशत् ॥ ८ ॥ ४० ॥ ९ ॥
अपोदेवाश्चतस्त्रः सोमस्यत्विषिःपंचावेष्टाः सप्तसोमस्यत्वाचतस्त्र
इन्द्रवज्रःपंचस्योनासिचतस्त्रः सवित्रेकाश्विभ्यांचतस्त्रोष्टौचतुस्त्रिं

शत् ॥ ८ ॥ ३४ ॥ १० ॥ युंजानएकादशप्रतूर्त्तेठं षोडशदेवस्य
त्वादशापोदेवीर्द्वादशापोह्येकादशादितिष्ठा पंचाकूतिमष्टादशसप्तत्य
शीतिः ॥ ७ ॥ ८३ ॥ ११ ॥ इशानःसप्तदशादिवस्परिद्वादशस
मिधाग्निपंचदशापेतसप्तदशाऽसुन्वन्तंत्रयोदशयाओषधीःसप्तविंठंश
तिर्मामापोडशसप्तसप्तदशठंशतम् ॥ ७ ॥ ११७ ॥ १२ ॥ मयिगृह्णा
तिपंचदशध्रुवासिमधुवाताएकादशकौ सम्यक्स्रवंतिनवेमंमाषड
पांत्वेंकाऽयंपुरःपंचसप्ताष्टापंचाशत् ॥ ७ ॥ ५८ ॥ १३ ॥ ध्रुवाक्षि
तिः षट्सजूर्ऋतुभिर्मूर्द्धावयोर्द्विकाविन्द्राग्नी आयुर्मेषट्कावाशुस्त्रि

वृदेकाऽग्नेभोगोस्येकयाचतुष्कावष्टावेकत्रिंशत् ॥ ८ ॥ ३१ ॥
॥ १४ ॥ अग्नेजातान्पंचरश्मिनासत्यायचतस्रोराज्यस्ययंपुरःपं
चकावग्निर्मूर्द्धैकोनात्रिंशत् येनऋषयोष्टौतपश्चनवसप्तपंचषष्टिः ॥
॥ ७ ॥ ६५ ॥ १५ ॥ नमस्तेषोडशहिरण्यबाहवऽउष्णीषिणे
तक्षभ्योज्येष्ठायपंचकाः स्तुत्याय चतस्रःशंभवायैकापार्यायपंचद्रा
पेअंधसोविंशतिर्नवषट्षष्टिः ॥ ९ ॥ ६६ ॥ १६ ॥ अ
श्मन्नूर्जंदशनमस्तेपंचाग्निस्तिग्मेननवचक्षुषः पिताष्टावाशुः शिशानः
सप्तदशोदेनंक्रमध्वमग्निना पंचदशकौशुक्रज्योतिः सप्तमर्ठस्तनंत्र

योदशनवैकोनशतम् ॥ ९ ॥ ९९ ॥ १७ ॥ वाजः सप्तमूर्कंचतुष्काअ
श्माग्निस्त्रिकावर्ढ्शुः पंचैकाचतस्त्रोवाजायद्धेवाजस्यत्वष्टावृताषाट्त्र
योदशाग्निंयुनज्मिसप्तयदाकूताद्धात्रैहत्यायदशकौ त्रयोदशसप्तसप्त
तिः ॥ १३ ॥ ७७ ॥ १८ ॥ स्वाद्वींत्वैकादशदेवायज्ञंविंशतिःसुरावं
तंसप्तदशोदीरतां त्रयोदशाच्याजानुर्दशसोमोराजाष्टौसीसेनतंत्रं
षोडशसप्तपंचनवतिः ॥ ७ ॥ ९५ ॥ १९ ॥ क्षत्रस्ययोनिस्त्रयोदशय
द्देवादशाभ्यादधाम्यष्टौयाभूतानांचतस्त्रः समिद्धइंद्रएकादशायात्व
ष्टौसमिद्धोअग्निर्द्वादशाश्विनाहविस्त्रयोदशाश्विनातेजसैकादशनवनव

तिः ॥ ९ ॥ ९० ॥ २० ॥ इमम्मेसमिद्धोअग्निरेकादशकोवसन्तेन
ऋतुनापद्होतायक्षत्समिधाग्निंद्वादशाऽश्विनौ छागस्यसप्त देवंबर्हि
श्चतुर्दश षडेकषष्टिः ॥ ६ ॥ ६१ ॥ २१ ॥ तेजोसिपंचाग्नय
एकाहिंकारायद्वेतत्सवितुर्दश विभूर्मात्रैकाकायद्वेआब्रह्मंस्त्रयोदश
शेपादेकैकोनाविंशतिश्चतुस्त्रिंशत् ॥ १९ ॥ ३४ ॥ २२ ॥ हिरण्य
गर्भोयःप्रणतोद्विकौयुंजंत्यष्टौवायुश्चापंचप्राणायतिस्र उत्सक्थाद्वाद
शगायत्रीकस्त्वाषट्कौकःस्विदष्टौकास्विद्दशसुभूःस्वयम्भूस्तिस्र एका
दशपंचषष्टिः ॥ ११ ॥ ६५ ॥ २३ ॥ अश्वस्तूपरोधूम्रान्वसंताय

समुद्रायशिशुमारान्मयुःप्राजापत्योदशकाश्चत्वारश्चत्वारिंशत् ॥
॥ ४ ॥ ४० ॥ २४ ॥ शादंदद्भिर्नवैकैकाहिरण्यगर्भश्चतस्रआनो
दशमानोमित्रोयदश्वस्याष्टकौयत्तेषाडिमानुकंद्वेपंचदशसप्तचत्वारिं
शत् ॥ १५ ॥ ४७ ॥ २५ ॥ अग्निश्चपंचदशोच्चातएकादशद्वौ
षड्विंशतिः ॥ २ ॥ २६ ॥ २६ ॥ समास्त्वादशोर्ध्वअस्यपीवो
अन्नाद्वादशकावभित्वैकादशचत्वारःपंचचत्वारिंशत् ॥ ४ ॥ ४५ ॥
॥ २७ ॥ होतायक्षदेकादशदेवंबर्हिर्द्वादशपुनरप्येवंचत्वारःषट्चत्वा
रिंशत् ॥ ४ ॥ ४६ ॥ २८ ॥ समिद्धोअंजन्नेकादशयदक्रंदस्त्रयो

दशसमिद्धोअद्यद्वादशकेतुंकृण्वंश्चतुर्विंशतिश्चत्वारःषष्टिः ॥ ४ ॥
॥ ६० ॥ २९ ॥ देवसवितःषट्तपसेकौलालंषोडशद्वौद्वाविंशतिः॥
॥ २ ॥२२॥३० ॥ सहस्रशीर्षाषोडशाध्यःसंभृतःषट्द्वौद्वाविंशतिः ॥
॥ २ ॥ २२ ॥ ३१ ॥ तदेवसप्तवेनस्तन्नवद्वौषोडश ॥ २ ॥ १६ ॥
॥ ३२ ॥ अस्याजरासःसप्तदशापाश्विद्वादश विभ्राट्चतुर्दशप्रवावृज
एकादशप्रवायुप्रवीरयापंचदशकावानस्त्रयोदशसप्तसप्तनवतिः ॥७॥
॥ ९७ ॥ ३३ ॥ यज्जाग्रतःपंचनद्यःसोमोधेनुमाकृष्णेनपूषंतवद
शकानतदष्टौषडष्टापंचाशत् ॥ ६ ॥ ५८ ॥ ३४ ॥ अपेतोद

शाद्यंद्वादशद्वौद्वाविंशतिः ॥ २ ॥ २२ ॥ ३५ ॥ ऋचंवाचंषोडश
द्यौःशांतिरष्टौद्वौचतुर्विंशतिः ॥ २ ॥ २४ ॥ ३६ ॥ देवस्यत्वादशय
मायत्वैकादशद्वावेकविंशतिः ॥ २ ॥ २१ ॥ ३७ ॥ देवस्यत्वाष्टौ
यमायत्वाक्षत्रस्यत्वादशकौत्रयोष्टाविंशतिः ॥ ३ ॥ २८ ॥ ३८ ॥
स्वाहाप्राणेभ्यःषडुग्रश्चसप्तद्वौत्रयोदश ॥ २ ॥ १३ ॥ ३९ ॥ ईशा
वास्यमष्टावंधंतमोनवद्वौसप्तदश ॥ २ ॥ १७ ॥ ४० ॥ ॥ दशा
ध्यायेसमाख्याताअनुवाकास्तुसंख्यया ॥ शतंदशानुवाकश्चनवा
न्येचमनीषिभिः ॥ १ ॥ सप्तषष्टिरग्नौज्ञेयासौत्रामण्यांद्वाविंशतिस्तथा ॥

अश्वएकोनपंचाशत्पंचत्रिंशत्खिलेस्मृताः ॥ २ ॥ शुक्रियेषुतुवि
ज्ञेयाएकादशमनीषिभिः ॥ एकीकृत्यसमाख्यातंत्रिशतंत्वधिकंम
तम् ॥ ३ ॥ इत्यनुवाकसूत्राध्यायः समाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥
श्रीगणेशायनमः ॥ मंडलंदक्षिणमक्षिहृदयंचाधिष्ठितंयेनशुक्लानिय
जूꣳषिभगवान्याज्ञवल्क्योयतः प्रापतंविवस्वंतंत्रयीमयमर्चिष्मंतम
भिध्यायमाध्यंदिनीयेवाजसनेयके यजुर्वेदाम्नायेसर्वे सखिलेसशुक्रि
यऋषिदैवतच्छंदाꣳस्यनुक्रमिष्यामोयजुषामनियताक्षरत्वादेकेषां
छंदोनविद्यते द्रष्टारऋषयःस्मर्तारः परमेष्ठ्यादयोदेवतामंत्रांतर्भूता

ग्न्यादिकाहविर्भाजःस्तुतिभाजोवानःशाखोखाशम्योपवेशकपालेध्मो
लूखलादयश्चप्रतिमाभूताश्छंदांसिगायत्र्यादीन्येतान्यविदित्वायो
धीतेनुब्रूतेजपतिजुहोतियजतेयाजयतेतस्य ब्रह्मनिर्वीर्यं यातयामंभ
वत्यथांतराश्वगर्त्तंवापद्यते स्थाणुंवर्छंतिप्रमीयतेवापापीयान्भवत्यथ
विज्ञायैतानियोधीतेतस्यवीर्यवदथयोर्थवित्तस्यवीर्यवत्तरं भवतिजपि
त्वाहुत्वेष्ट्वातत्फलेनयुज्यते ॥ १ ॥ इषेत्वादिखंब्रह्मांतंविवस्वानपश्य
त्ततः प्रतिकर्मविभागेनब्राह्मणानुसारेणऋषयोवेदितव्याःपरमेष्ठीप्रा
जापत्योदर्शपूर्णमासमंत्राणामृषिर्देवावाप्राजापत्याइषेत्वाशाखानु-

प्टुव्विनियोगः कल्पकारोक्तएवमूर्ज्जैत्वावायवोवायव्यंदेवोवऐंद्रंयज
मानस्यशाखावसोर्वायव्यंद्यौर्मातरिश्वनउखावसोर्वायव्यंदेवस्त्वाप
यः कामधुक्षप्रश्नःसाविश्वायुस्त्रीणिगव्यानींद्रस्यैंद्रंविष्णोपयः ॥ २ ॥
योअग्नइदमाग्नेये ॥ कस्त्वाप्राजापत्यंकर्मणेस्त्रुक्शूर्पंप्रत्युष्टंद्रेराक्षसे
उरुब्रह्मरक्षोघ्नंठंसर्वत्रधूरासिधूर्देवानां विष्णुस्त्वानऽउरुहविष्याऽअप
हतंरक्षोयच्छंतांठंहविष्यादेवस्यत्वासावित्रंठंसर्वत्राग्नयेलिंगोक्तेभू
तायत्वाहविःस्वःसूर्यौंहठंहंतांगृहाःपृथिव्यास्त्वाहव्यंपावित्रेलिंगोक्त
ठंसवितुर्दैवीः ॥ प्रोक्षिताआपान्यग्नयेलिंगोक्तेदैव्यायपात्राणि ॥ ३ ॥

शर्मास्यदित्याः कृष्णाजिनमवधूतꣳराक्षसमद्रिर्ग्रावोलूखलेअग्नेर्हवि
र्बृहत्सइमम्मौसलेहविष्कृदधिदैवतंवागधियज्ञंपत्नीकुक्कुटोवाग्वर्ष
वृद्धꣳशूर्पंप्रतित्वाहविःपरापूतमपहतꣳराक्षसेवायुर्वोह्वेवोवस्तंडुलाधृ
ष्टिरूपवेपोपाग्नआदेवजयमाग्नेयेध्रुवमासिषण्णां कपालान्यग्नेब्रह्मा
ग्नेयंधिषणासिदार्षदंदिवःशम्याधिषणौपलंधान्यमासिषण्णाꣳहविर्मं
हीनामाज्यम् ॥ ४ ॥ संवपामिहविःसमाप आपंजनयत्त्यैत्वेदꣳहवि
रिपेत्वाज्यंधर्मोसिषण्णांपुरोडाशस्त्रितायत्रयाणांत्रितोद्धितएकतःक्र
मेणाददइंद्रस्यस्फ्यः पृथिविवेदिर्व्रजंपुरीषंवर्षंतुवेदिर्वधानसावित्रम

पारुमरुरोआसुरेद्रप्सस्तेवेदिर्गायत्रेणत्रीणि वैष्णवानिसूक्ष्मात्रया
णांवेदिः पुराघशर्ठसोपश्यच्चांद्रमसीत्रिष्टुभंप्रोक्षणीः प्रैषोद्विषतःआ
भिचारिकमनिशितःस्त्रुवोनिशितास्त्रुगादित्यैविष्णोर्यौक्रमूर्जे त्रयाणा
माज्यर्ठ सवितुरापंतेजोसिधामाज्यम् ॥ ५ ॥ कृष्णोसीध्मोवेदिर्बर्हि
र्लिंगोक्ते ॥ आदित्याआपंविष्णोःप्रास्तरमूर्णम्रदसंवेदिर्भुवपतयेत्री
ण्याग्नेयानिगन्धर्वस्त्रयाणांपरिधयोवीतिहोत्रंविश्वावसुराग्नेयी गायत्री
र्ठसमिदाग्नेयर्ठसूर्यस्त्वालिंगोक्तर्ठसवितुर्विधृती ऊर्णं म्रदसमात्वा
प्रास्तरेघृताच्यासित्रयाणांजुहूपभृद्ध्रुवाःक्रमेणप्रियेणहविर्ध्रुवा असद

न्पाहि मांवैष्णवेअग्नेवाजजिदाग्नेयं नमोदैवꣳस्वधापितृभ्यःसूयमेस्तु
चावांग्निणावैष्णवं वसुमतीमाग्नेयमितऐंद्रꣳसंज्योतिषाज्यंमयीदमा
शीःप्रतिग्रहणमुपहूताद्यावापृथिव्यम् ॥८॥ ब्रह्मत्वंप्रतिष्ठांतम् ॥ बृह
स्पतिरांगिरसोपश्यदग्नेष्ट्वाप्राशित्रमेतंतेवैश्वदेवमेषातेनुष्टुवाग्नेव्यग्ने
वाजजिदाग्नेयमग्नीषोमयोश्चत्वारिलिंगोक्तानिवसुभ्यस्त्रयाणांपरिध
यःसंजानाथाव्यंतुप्रास्तरंमरुतांकपिबृंहतींप्रास्तरीमंत्यः पाद आग्ने
योयंपरिधिंदेवल आग्नेयींत्रिष्टुभंविराड्रूपांचयजुरंतामग्नेःप्रियंयजुः
सꣳस्रवभागाःसोमसुक्ष्मोवैश्वदेवींत्रिष्टुभंयजुरंताꣳस्वाहावाज्यजुषं

ताचीस्त्रुचौयज्ञनमः शूर्पंयवमान्कृपिरुद्धालवांधानांतवांनितिपंचार्षं
योयज्ञोदेवताग्नेदव्धायोगार्हपत्योग्नये दाक्षिणाग्निः सरस्वत्यैलिंङ्गोक्तं
वेदोसिवेदोदेवामनसस्पतिर्वातदेवत्यां विराजᳪंसंबर्हिर्लिंगोक्तात्रिष्टु
ब्विराड्रूपाकस्त्वाप्राजापत्यᳪंरक्षसाᳪंराक्षसम् ॥ ७ ॥ अथयाजमा
नᳪंसंवर्च्चंसात्वाष्ट्रीत्रिष्टुब्दिविविष्णुस्त्रीणि वैष्णवान्यस्माद्भागोस्यैभू
मिरगन्मदैवᳪंसंज्योतिषाहवनीयःस्वयंभूःसूर्यस्यसौरेअग्नेगृहपतेगा
र्हपत्यः सूर्य्यस्यसौरमग्नइदमाग्नये ॥ ८ ॥ पितृयज्ञःप्रजापतेरार्षम
ग्नयेसोमायद्देवेस्वाहाकारश्रुतेरपहता असुरायेरूपाणिकव्यवाहनो

ग्निस्त्रिष्टुवत्रापीमदंतपिन्यैनमोव: षड्लिंगोक्तानिपरापत्र्यआवर्त्त
पित्र्यागायत्र्यूर्जमापिविराट्॥९॥अग्न्याधेयंप्रजापतेरार्षम् ॥ देवाना
मग्नेर्गंधर्वाणांवासमिधाग्नेठ्यश्चतस्रोगायत्र्य: समिधाविरूपआंगि
रस: सुसमिद्धायवसुश्रुतस्तंत्वाभरद्वाजोभूर्भुव: स्वस्तिस्रोमहाव्या
हृतयोग्निवायुसूर्यदेवत्या: क्रमेणद्यौरिवयजमानाशीर्लिंगोक्तदेवता
यंगौ: सार्पराज्ञ्यस्तृचोगायत्र्योग्नि:परावररूपेणदेवता ॥ १० ॥
अग्निहोत्रंप्रजापतेरार्षमाग्निर्ज्योतिः ॥ सप्तलिंगोक्तदेवतागायत्र्यआ
द्या: पंचैकपदाअग्निर्वर्च्चोद्वेतक्षापश्यत्परांजीवलश्चैलकि: ॥ ११ ॥

यजमानाग्न्युपस्थानंवृहद्देवानामार्षम् ॥ उपप्रयंतइत्यनुवाकआद्ये
द्वेआग्नेय्यौगायत्र्यावुपवत्यागोतमाराहूगणोमूर्द्धन्वत्याविरूपउभा
वांभरद्वाजऐंद्राग्नीत्रिष्टुभंयंतेदेवश्रवादेववातश्च भारतावाग्नेयीमनु
ष्टुभमयमिह वामदेवोजगतीमस्यप्रत्नामवत्सारोगव्यांवाग्नेयींवाप
यांदेवत्यांवागायत्रीं तनूपाआग्नेयानींधानाआग्नेयीमहापंक्तिस्त्र्यव
साना ॥ १२ ॥ चित्रावसोरात्रिदेवत्यमृषयोपश्यन्त्संत्वमाग्नेयमंध
स्थरेवतीः सꣳहितेतित्रीणिगव्यान्युपत्वाग्नेयंतृचंगायत्रंमधुछंदावै
श्वामित्रोग्नेत्वंचतस्रोद्विपदा आग्नेयीर्बंधुःसुबंधुःश्रुतबंधुर्विप्रबन्धुः रे

केकशइडेकाभ्यागव्येसोमानंब्रह्मणस्पत्यंतृचंगायत्रंब्रह्मणस्पतिर्मेधा
तिथिर्वांमहित्रीणार्ळंसत्यधृतिवारुणिरादित्यदैवतं तृचंगायत्रंपथि
स्वस्त्ययनं कदाचनैंद्रींपथ्याबृहतींमधुच्छंदास्तत्सवितुर्विश्वामित्रः
सावित्रींगायत्रींपरितेवामदेवआग्नेयीमानिरुक्तांगायत्रीम् ॥ १३ ॥
क्षुल्लकोपस्थानमासुरेरार्षम् ॥ भूर्भुवःस्वःप्रवत्स्यदुपस्थानमागतोप
स्थानंचादित्यस्यार्षंनयंगार्हपत्यः शर्ळंस्याहवनीयोथर्वदक्षिणाग्नि
रागन्माहवनीयोनुष्टुब्वयमग्निन्यंकुसारिणीबृहतीगार्हपत्योयमग्निर
न्वाहार्यपचनोनुष्टुब्गृहामात्रिष्टुब्विराड्रूपायेग्मषानुष्टुबुपहूतामहा

पंक्तिरुद्ययवसनास्तिस्रोपिवास्तवीःशंयुर्बार्हस्पत्यः ॥ १४ ॥ चातुर्मा
स्यानिप्रजापतेरार्षम् ॥ प्रघासिनोमारुतीगायत्रीयद्ग्राममारुत्यनुष्टु
वनिरुक्तामोषुणोगस्त्यऐंद्रामारुतीं विराजमक्रंननिरुक्ताग्नेय्यनुष्टब
वभृथयज्ञदैवतं पूर्णादर्विंद्वे और्णवाभऐंद्र्यावनुष्टुभावक्षंद्वेगोतमऐं
द्र्यौपंक्तीमनोनुमानसंतृचंबंधुर्गायत्रंवयर्ठंसौमीं गायत्रींबंधुरेषतेद्वे
रौद्रेअवरुद्रर्ठंरौद्र्यावेकापंक्तिरपराककुब्न्यंबकंद्वेअनुष्टुभौपूर्वस्यां
वासिष्ठएतदास्तारपंक्तिरुद्यायुषंनारायणउष्णिहंयजमानाशीषर्ठंशिवो
नामक्षौरंनिवर्तयामिलिंगोक्तदैवतमाशीःप्रायम् ॥ १५ ॥ अग्नि

ष्टोमःप्रजापतेरार्षम् ॥ एदंहे अत्यग्नीत्यवसाने आद्यावर्द्धचोदवयज
नदेवत्याविमाआपओषधेकुशतरुणꣳस्वधिते क्षौरमापोऽअस्मानापं
दीक्षातपसोर्वासोमहीनां नवनीतं वृत्रस्यांजनंचित्पतिर्द्वंप्राजापत्ये
देवोमासावित्रमावोदैव्यनुष्टुवासीस्वाहायज्ञं चतुर्णांयज्ञआकूत्यैच
तुर्णांमौद्गृभ्णानामग्निरापोदेवीर्लिंगोक्तदेवताविराट् ॥ १६ ॥ विश्वो
देवस्यस्वस्त्यात्रेयः ॥ सावित्रीमनुष्टुभमृक्सामयोःकृष्णाजिनेश
मांसिकृष्णाजिनमृगस्यां गिरोभिर्दृष्टंमेखलꣳसोमस्य नीविर्विष्णोर्वा
सइंद्रस्य सुसस्याःकृष्णविषाणोच्छ्रयस्वदंडोव्रतं यज्ञोदैवींधीयेदेवा

वाक्प्राणोदानौचक्षुःश्रोत्रमध्यात्ममाग्नेमित्रावरुणावादित्योविश्वेदे
वाअधिदैवतꣳश्वात्राअपोजगतीयंतेलोष्टमपोमूत्रंपृथिव्या लोष्टमग्ने
त्वमाग्नेय्यनुष्टुप्पुनर्मनआग्नेयंत्वमग्नेवत्सआग्नेयीं गायत्रीछंदास्त्वेय
त्सौम्यमेषातेहिरण्याज्यदैवतंजूरसिवाग्दैवतꣳशुक्रमसिहिरण्यंचिद
सिगौःसोमक्रयणीवाग्रूपाध्यारोपकल्पनया ॥ १७ ॥ वस्व्यस्यनुष्टुप्
बृहतीवासोमक्रयण्यास्तुतिरदित्याआज्यमस्मेषण्णां लिंगोक्तादेव
ताःसमख्येपत्न्याशीरास्तापंक्तिरेषतेलिंगोक्तदेवतमास्माकोसिसौ
म्यमित्यर्धꣳसावित्र्यष्टिःप्रजाभ्यस्त्वाप्रजास्त्वाशुक्रंत्वासौम्यानिस

ग्मेस्मेलिंगोक्तेतपसोद्धंजाद्धंसोमोमित्रोनइंद्रस्यसौम्येस्वानादीनि
धिष्ण्यनामानिपरिमाग्नेयीपुरस्ताद्बृहतीप्रतिपन्थामनुष्टुप्पाथिदेवत्या
दित्याःकृष्णाजिनमदित्यैसौम्यमस्तभ्नात्रिष्टुभौ वारुण्यौ सूर्यस्या
नुष्टुप्कृष्णाजिनमुस्रावूर्ध्वंबृहत्यानड्डहीभद्रोमेसौम्यनमोमित्रस्या
भितपनःसूर्यःसौरींजगतींवरुणस्यपंचवारुणानियातेसौमींत्रिष्टुभंगौ
तमः ॥ १८ ॥ अग्नेस्तनुरसिपंचवैष्णवान्यग्नेःशकलंवृषणादर्भतरु
णैकेउर्वश्यसित्रयाणांलिंगोक्तादेवतागायत्रेणत्रीण्याग्नेयानिभवतंनः
पंक्तीरग्नावग्निर्विराडेतयोर्निमंथ्याहवनीयावग्नीदेवतेआपतयेवायव्य

मनाधृष्टमाज्यमग्नेव्रतपाआग्नेयमर्ठंशूरर्ठंशुःप्रकृतिश्चतुरवसानासौ
म्यंत्योर्द्धचौलिंगोक्तदैवतोषातेत्रीण्याग्नेयानितत्तायनीचत्वारिपार्थि
वानिविदेदाग्नेयमग्नेअंगिरोषोस्यामनुत्वालिंगोक्तानिसिर्ठंह्यसित्रया
णांवेदिरिंद्रघोषश्चतुर्णामुत्तरवेदिरिदमहमापर्ठं सिर्ठंह्यसि पंचानां
वाग्भूतेभ्यःस्रुग्ध्रुवासिपरिधयस्त्रयाणामग्नेःसंभारागुल्गुल्वादयः ॥
॥ १९ ॥ युजतेश्यावाश्वः ॥ सावित्रींजगतीमिदंविष्णुर्मेधातिथिर्वै
ष्णवींगायत्रीमिरावतीवसिष्ठस्त्रिष्टुभंदेवश्रुतावक्षधुरौ प्राचीस्वंगोष्ठम
न्नहविर्द्धानेविष्णोर्नुतिस्रोवैष्णव्यस्त्रिष्टुभआद्येद्वेयजुरंतेविष्णोर्नुप्रत

द्दीर्घतमाऔतथ्यो विष्णोरराटंपंचवैष्णवान्याददेभ्रिरिदमहठंरक्षो
घ्नंवृहन्नौपवर्णीदमहंपंचलिंगोक्तानिस्वराडस्यौपर्वाणिचत्वारिरक्षोह
णोवःसप्तवैष्णवानियवोसियवोदिवेत्वौदुंबरीशुधंतांपित्र्येउद्दिवंपंचा
नामौदुंबरिघृतेनद्यावापृथिव्यामिंद्रस्यैंद्रंपरित्वामधुच्छंदाअनिरुक्ता
मैंद्रीमनुष्टुभमिंद्रस्यैंद्राणित्रीणिचतुर्थंवैश्वदेवम् ॥ २० ॥ विभूरस्य
ष्टानांधिष्ण्याअग्नयः ॥ सम्राडाहवनीयःपरिषद्योबहिष्पवमानदेशो
नभोसिचात्वालोमृष्टोसिशामित्रऋतधामौदुंबरीसमुद्रोसिब्रह्मासन
मजोसिशालाद्वार्योहिरसिप्राजाहितोवागसिसदऋतस्यद्वार्यैअध्वना

ॐसूर्योमित्रस्यर्त्विजोग्नयोधिष्ण्याः ॥२१॥ ज्योतिरसिवैश्वदेवम् ॥
त्वर्ठ्ंसोमक्रतुभार्गवःसौमींगायत्रीमनवसानांजुषाणो अप्तुदेवत्यैक
पदाविराडयजुरंताग्नेनयागस्त्य आग्नेयींत्रिष्टुभमयग्नस्त्रिष्टुब्यजुरंता
ग्नेव्युरुविष्णोवैष्णव्यनुष्टुब्यजुरंतादेवसवितः सावित्रमेतत्त्व ॐ सौ
म्यॐस्वाहानिलिँगोक्तदेवतामग्नेव्रतपाआग्नेयमत्यन्यान्वनस्पतिरोष
धेकुशतरुणॐस्वधितेपरशुद्यांमातस्त्वंवनस्पतिः ॥ २२ ॥ अग्रेणीःश
कलम् ॥ देवस्त्वायूपःसुपिप्पलाभ्यश्चबालंद्यामग्रेणस्पृषायातेदीर्घंत
मायूपदेवत्यांत्रिष्टुभंब्रह्मवनिब्रह्मद ॐ हयूपदेवत्येविष्णोःकर्माणिद्ध

मेधातिथिर्वैष्णव्यौगायत्र्यौपरिवीर्षूपोदिवस्वरूरेषतेयूपउपावीस्तृण
सुपदेवांलिंगोक्तमृतस्यत्वापशुरग्नीषोमाभ्यांलिंगोक्तमद्योपांपशुरापो
देवीरापठंसंतपशुर्घृतेनस्वरूशासौरेवतीवाग्वषौतृणॐस्वाहा दैवं ॥
॥ २३ ॥ माहिर्भूरज्जुर्नमस्तेयज्ञोदेवीरापोर्द्धमापमर्द्धमाशीर्वाच्चंतेमन
स्तेपशुः शंलिंगोक्तमोषधेतृणॐस्वधितेसीरिक्षसांलिंगोक्तंनिरस्तमिद
महठंरक्षोहणीघृतेनद्यावापृथिव्यंवायोवायव्यमाग्निराज्यस्याग्नेयॐ
स्वाहा कृतेवपाश्रपण्याविदमाप आपीमहापंक्तिस्त्र्यवसानापावमान
श्वांत्यःपादःसंतेहृदयठंरेडासिवसाप्रयुतंलिंगोक्तंघृतंवैश्वदेवांदिशःपंच

दिश्यान्यैंद्रः प्राणः पश्चंगः प्राणदानंलिंगोक्तंदेवत्वाष्टीत्रिष्टुप् ॥ २४ ॥
समुद्रंलिंगोक्तानिद्वादश ॥ दिवंतेस्वरुर्मापोहृद्वयशूलंधाम्नोधाम्नोवा
रुणंयदाहुर्वारुणीगायत्र्यनवसानासुमित्रियानआपठं हविष्मती
र्लिंगोक्तदेवतानुष्टुवग्नेर्वैश्वत्वायापाऽयमूरापागायत्रींमेधातिथिहृदेत्वा
सौम्यनुष्टुप्सोमराजन्तसौम्येशृणोतुलिंगोक्तदेवतात्रिष्टुब्देवीरापऽआ
पीपंक्तिःकार्षिराज्यमनुष्टुप्समुद्रस्यसमापआपेठ्यमग्नेमधुच्छंदाआग्ने
यींगायत्रीमाददेग्रावानिग्राभ्याआपामिंद्रायत्वापंचसौम्यानियत्तेसौ
मीविपरीतावृहतीश्चात्राःपथ्यावृहतीमाभेःसौम्यमर्द्धंद्यावापृथिव्यम

द्रंप्राणपाकसौस्युष्णिक्त्वमंगणोलमऐंद्रींपथ्याबृहतीम् ॥२५॥ वाचस्प
तयेप्राणदेवत्याविराट् ॥ मधुमतीर्लिंगोक्तं यत्तेसौम्यॐस्वाहोरुअनु
पीलिंगोक्तेस्वांकृतोस्युपाॐशुर्देवेभ्यस्त्वादैवंदेवाॐशोलिंगोक्तमाभि
चारिकं प्राणायाम्रहोव्यानायउपाॐशुसवनउपयामगृहीतोस्यंतरैंद्रमं
तस्तेमघवदेवत्यात्रिष्टुबुदानायगृहआवायोवसिष्ठोवायव्यांत्रिष्टुभमिं
द्रवायूमधुच्छंदाऐंद्रवायवींगायत्रीमयंवांगृत्समदो मैत्रावारुणीॐरा
यावयंत्रसदस्युस्त्रिष्टुभंयावांमेधातिथिराश्विनींगायत्रींतंप्रत्नथावत्सा
रःकाश्यपोवैश्वदेवींजगतीमच्छिन्नस्य सौम्यॐसाप्रथमैंद्रीत्रिष्टुप्तृप

त्वयाऽग्नीलिंगोक्ते ॥२६॥ अयंवेनोवेनस्त्रिष्टुप्सोमस्तुतिराधिदैवत
मधियज्ञंचमनोनात्रिष्टुप्सोमस्तुतिराधियज्ञानुवादिन्यपमृष्टःशंडोपमृ
ष्टोमर्कआभिचारिकेदेवास्त्वाशुक्रामंथिनावनाधृष्टासिदक्षिणोत्तरवेदि
श्रोण्यौसुवीरःसुप्रजाःशुक्रामंथिनौनिरस्तौद्वेआभिचारिकेशुक्रस्यमं
थिनःशकलंयेदेवासःपरुच्छेपोवैश्वदेवीत्रिष्टुभमाग्रयणोसिलिंगोक्तदै
वतम् ॥२७॥ सोमःपवतेवैश्वदेवमिंद्रायत्वापंचलिंगोक्तानिमूर्द्धानंभर
द्वाजोवैश्वानरीत्रिष्टुभंध्रुवोसिध्रुवोध्रुवंध्रुवेणबृहतीपूर्वार्द्धचौध्रौवउत्तर
ऐंद्रोयस्तेदेवश्रवाःसौमीत्रिष्टुभंयजुरंतांदेवानांचात्वालदैवतंप्राणाय

मेलिंगोक्तदेवतान्येकादशकोसिप्राजापत्योष्णिग्वर्द्धमानामधवेत्वा
लिंगोक्तदेवतानित्रयोदश ॥ २८ ॥ इंद्राग्नीविश्वामित्रऐंद्राग्नींगायत्री
माद्यत्रिशोकआग्नेंद्रीमोमासोमधुच्छंदावैश्वदेवींविश्वेदेवासोगृत्समद
इंद्रमरुत्वश्चतस्रोविश्वामित्रऐन्द्रामारुतीस्त्रिष्टुभोमरुतांत्वायजुर्मरु
त्वतीयंमहाम् ॥ इंद्रोभरद्वाजोमाहेंद्रीत्रिष्टुभंयओजसावत्सोगायत्री
मुदुत्यंप्रस्कण्वः सौरींगायत्रींचित्रंकुत्सआंगिरसस्त्रिष्टुभठंरूपेणवोद
क्षिणाश्चतुर्णांब्राह्मणमद्यलिंगोक्तदेवतान्यष्टौ ॥ २९ ॥ विष्णोवैष्णवं
कदाचनादित्यदेवत्येबृहत्यौयज्ञोदेवानांकुत्सस्त्रिष्टुभंविवस्वन्यजुः

अदस्मैजगत्याशीर्वाममद्यभरद्वाजोबार्हस्पत्यःसावित्रींत्रिष्टुभंठंसा
वित्रोसिसावित्र ठं सुशर्मासिवैश्वदेवंबृहस्पतिसुतस्यलिंगोक्तमहंप्रजा
पतिरूपेणाऽऽत्मादेवतात्रिष्टुबग्ना ३ इपत्नीवन्नाग्नेयंप्रजापतिः ॥ प्राजा
पत्यंठंहरिरसिपृक्सामेहर्यौर्यस्तेलिंगोक्तेदेवकृत्तस्याऽऽग्नेयानिषट् ३०॥
समिन्द्राग्निवैश्वदेवींत्रिष्टुभंधातालिंगोक्तबहुदेवत्यासुगावोदेवीया २ ॥
आवहोवयमाग्नेय्यौयज्ञयज्ञमेषतेलिंगोक्तेयजुषीउरुठंहिशूनःशेपोवा
रुणींत्रिष्टुभंनमोवारुणमग्नेरनीकमाग्नेयींत्रिष्टुप्समुद्रेतेसौमीविराड्
देवीरापःपंक्तिबृहतीवापूर्वार्द्धंत्र्यआपउत्तरःसौम्योदेवानामाग्नेयमेजतु

त्र्यवसानामहापंक्तिर्यस्यैतेवशापुरुदस्मोगर्भोमरुतोयस्यगोतमोमा
रुतींगायत्रींमहीद्यौर्मेधातिथिर्द्यावापृथिव्यामित्याग्निष्टोमः ॥ ३१ ॥
अथषोडश्यातिष्ठगोतमऐंद्रीमनुष्टुभंयुक्ष्वाहिमधुच्छंदाइंद्रमिद्गोतमो
यस्मान्नेंद्रीत्रिष्टुप्परब्रह्मरूपेणषोडशिनस्तुतिरिंद्रश्चैंद्रावारुणीषोडशि
देवत्यावायजुरंताग्नेपवस्ववैखानसआग्नेयींगायत्रीमुत्तिष्ठन्कुरुस्तुतिरै
न्द्रीमष्टश्चप्रस्कण्वःसौरींतिस्रोपियजुरन्ताउदुत्यंदेवानामार्षमाजिघ्रे
डैकौसुरूर्विदुर्गव्येमहापंक्तिप्रस्तारपंक्तीविनःशासोभारद्वाजऐन्द्रीम
नुष्टुभंवाचस्पतिंवैश्वकर्मणींत्रिष्टुभंविश्वकर्मन्नैंद्रीवैश्वकर्मण्यग्नयेत्वादे

वार्षाण्यदाभ्यदेवत्यानिवेशीनांत्वासौम्यानि ॥ ३२ ॥ सत्रोत्थानं
देवानामार्षमिहरातिःपशुदैवतमुपसृजन्नुष्णिगाग्नेयीसत्रस्यबृहतीयज
मानानामात्मस्तुतिर्ध्रुवंतंपरुच्छेपऐंद्रीमत्याष्टिर्व्यवसानामाद्योर्द्धर्चऐं
द्रापार्वतः परमेष्ठीनैमित्तिकान्याध्यायाद्वसिष्ठस्यार्षलिंगोक्तदेवतानि
चतुस्त्रिं शद्ययोर्वैष्णववारुणीं त्रिष्टुब्देवांदिवमाशीर्लिंगोक्तदेवताश्च
तुस्त्रिंशद्दर्मदेवत्यापंक्तिस्त्रिष्टुब्वा यज्ञस्ययज्ञदेवत्यात्रिष्टुवापवस्व
सौमीगायत्रीं नैध्रुविः कश्यपः ॥ ३३॥ अथवाजपेयोबृहस्पतेरार्षम् ॥
इंद्रस्यचदेवसावितः सावित्रीत्रिष्टुब्ध्रुवसदमैंद्राणित्रीण्यपाठंरसदेव

त्यानुष्टुब्याहालिंगोक्तदेवतानुष्टुप्संपृचौयजुषीन्द्रस्यरथोवाजस्यपा
र्थिव्यतिजगत्यंत्यः पादः सावित्रोप्स्वन्तरश्वदेवत्यानवसानापुरउ
ष्णिक्वातोवातिस्त्रोश्वस्तुतयउष्णिक् त्रिष्टुब्जगत्योवाजिनोश्वादेव
स्याहंलिंगोक्तानिवाजिनोश्वाएषस्यद्वेदधिक्रावावामदेव्योश्वदेवत्येज
गत्यौशन्नोवासिष्ठोविराजंतेनोनाभानेदिष्ठोजगतीवाजेवाजेवासिष्ठस्त्रि
ष्टुभममाप्राजापत्यांवाजिनोश्वाः ॥ ३४ ॥ आपयआयुर्यज्ञेनप्राजाप
त्यानिप्रजापतेःस्वमृतायजमानोस्मेदिशोनमःपृथिवीयमासंदीयंता
सुन्वन्वाजस्यप्राजापत्यंतृचंत्रैष्टुभंऽसोमंतृचंतापसऽआद्यावैश्वदेव्य

निरुक्तानुष्टुब्द्वितीयालिंगोक्तदेवतातृतीयाऽऽग्नेयीप्रनोलिंगोक्तागाय
त्रीसरस्वत्यैसुन्वन्नग्निःसप्तदशलिंगोक्तदेवतानि ॥३५॥ अथराजसूयो
वरुणस्यार्षम् ॥ एषतेपार्थिवमग्निनेत्रेभ्योदेवार्षाण्याध्यायाद्दशाद्यानि
दैवान्यग्नेसहस्वदेवश्रवादेववातश्चभारतावाग्नेयीमनुष्टुभमुपार्ठशोस्त्री
णिरक्षोघ्नानिसविताद्वेयजमानः ॥३६॥ आपोदेवाआपीत्रिष्टुप्॥वृष्ण
ऊर्म्मिर्लिंगोक्तानि मधुमतीरनाधृष्टाआपसोमस्यचमाग्नेयोलिंगोक्ता
न्यनिसृष्टमापर्ठसधमादोवारुणीत्रिष्टुप्क्षत्रस्य चतुर्णांताप्पर्णाङ्गाधी
वासोष्णीषार्णींद्रस्यधनुर्म्मित्रस्यबाहूत्वयायंधनुर्देवाषणामिषवआ

वि:प्राजापत्यंपराणिलिंगोक्तानि॥३७॥अवेष्टामृत्युनाशनम् ॥ प्राचीं
पंचानांयजमान:प्रत्यस्तमासुरंमृत्योरोजोसिरुक्मोहिरण्यरूपो मै
त्रावरुणीत्रिष्टुब्यजुरन्तासोमस्यसुन्वन्प्रपर्वतस्यापीत्रिष्टुब्विष्णोस्त्री
णिलिंगोक्तानिसुन्वन्प्रजापतेनप्राजापत्यात्रिष्टुब्यजुंमध्योयममुष्यजू
रुद्रयद्रौद्रम् ॥ ३८ ॥ इंद्रस्यलिंगोक्तानि ॥ मातेसंवरण:प्राजापत्यऐं
द्रींत्रिष्टुभमग्नयेलिंगोक्तानिपृथिविमातभूमिर्हंसोवामदेव:सौरींसप्र
पंचपरब्रह्माभिधायिनीमतिजगतीमियच्छतमानावृर्गासिशाखेन्द्रस्य
बाहूस्योनास्यासंदीक्षत्रस्याधीवासंस्योनांसुन्वन्निषसादशुन:शेपो

वारुणींगायत्रीमाभिभूरस्यक्षायजमानोवाब्रह्म३स्त्वमामंत्रणानिपंच
लिंगोक्तानींद्रस्यस्फ्योऽग्निःपृथुराग्नेयं स्वाहाकृताअक्षाःसवित्रालिंगो
क्तदैवतम्॥३९॥अथचरकसौत्रामण्यश्विनोरार्षं॥ अश्विभ्यांत्रीणिलिं
गोक्तानिवायुःसौमींगायत्रींकुवित्तृच-सुकीर्तिःकाक्षीवतआद्यासौम्य
निरुक्तात्रिष्टुब्युवमनुष्टुप्पुत्रमिवात्रिष्टुबश्विसरस्वतींद्रदेवत्येअश्विसर
स्वतीन्द्रदेवत्ये ॥४०॥ इतिसर्वानुक्रमणिकायांप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥
अथाग्निंप्रजापतिरपश्यत् ॥ साध्यावापश्यन्त्सोऽग्निःपंचचितिकः प्रथ
माचितिः प्रजापतेर्द्वितीयादेवानांतृतीयेंद्राग्न्योर्विश्वकर्मणश्चतुर्थी

पीणां पंचमीपरमेष्ठिनोऽथ प्रतिकर्मदर्शिनोयुञ्जानोष्टौसावित्राणिसं
वितापश्यदाद्यातृतीयाचानुष्टुप्चतुर्थीषष्ठ्यौजगत्यौद्वितीयागायत्री
पंचमीत्रिष्टुविसंनोयजुरंतागायत्र्यनवसानादददेभ्रिर्हस्तेनुष्टुब्यजुरंता
॥ १ ॥ प्रतूर्तनाभानेदिष्ठः ॥ आश्वींमास्तारपंक्तिर्युजाथांकुंश्रिगर्द
भींगायत्रींयोगेयोगेशुनःशेपआजींप्रतूर्वंस्त्रिष्टुब्विराड्रूपायजुर्गर्भारु
यजुःपृथिव्यास्त्रीण्याग्नेयान्यन्वग्निराग्नेयींत्रिष्टुभंपुरोधसआगत्यमयो
भुवआश्वींमनुष्टुभमाक्रम्याऽनुष्टुब्द्यौस्तेबृहत्युत्क्रामाविराडुदक्रमीत्त्रि
ष्टुवात्वाद्वेगृत्समदआग्नेय्यौपरिसोमकोगायत्रीं परित्वापायुरनुष्टुभं

त्वमग्नेगृत्समदोजगतीम् ॥ २ ॥ पृथिव्याआग्नेयम् ॥ अपांपुष्करपर्णे
ऽस्वराट्पंक्तिःशर्मद्वेअनुष्टुभौकृष्णाजिनपुष्करपर्णेपुरीष्योग्निस्त्वामग्ने
तृचंभारद्वाजआग्नेयंगायत्रंसीदहोतर्देवश्रवादेववातश्च त्रिष्टुभंनिहो
तागृत्समदःसंसीदस्वप्रस्कण्वोबृहतीम् ॥ ३ ॥ अपोदेवीः ॥ सिंधु
द्वीपआपीन्यंकुसारिणीऽसंतेत्रिष्टुप्पार्थिवोद्वौवायव्योद्वःसुजातोनु
ष्टुवाग्नेव्युदुतिष्ठविश्वमनाःपथ्याबृहतीमूर्द्धःकण्वउपरिष्टाद्बृहतीऽस
जातस्त्रितस्त्रिष्टुभंस्थिरोरासभेऽध्यनुष्टुबुष्णिग्वाशिवोभवाजीपथ्याबृ
हतीप्रैतुलिंगोक्तमहापंक्तिस्त्र्यवसानाग्नेगायत्र्येकपदाग्नेय्यतमग्निमाग्ने

ये ओषधयस्त्रिष्टुबनुष्टुभावोषधिदेवत्ये व्यस्यन्नाग्नेयोर्द्धर्चौविपाजसो

त्कीलः कात्यआग्नेयींत्रिष्टुभम् ॥ ४ ॥ आपोह्यापर्ठंसिंधुद्वीपस्तृचंगा

यत्रंमित्रउपरिष्टाद्बृहतीमैत्रीरुद्रा अनुष्टुब्रौद्रीसर्ठंसृष्टां द्वेसिनीवाली

देवत्येउखामादित्यामखस्यमृत्पिंडोवसवस्त्वालिंगोक्तानिसर्वत्रादि

त्यैरास्नादितिरौषंकृत्वायादित्योष्णिगादितिरावटंदेवानांपंचौखानि

मित्रस्यविश्वामित्रोमैत्रींगायत्रींदेवस्त्वासावित्रीबृहत्युत्थायपूर्वार्द्ध

चंऔषउत्तरोमैत्रः ॥ ५ ॥ आकूतिंलिंगोक्तान्यौद्भ्रमणानि ॥ मा

स्वौख्यौगायत्रीत्रिष्टुभावग्निश्चपादाआग्नेयोद्धंनः सोमाहुतिराग्नेयींगा

यत्रीं परस्याविरूपऽआंगिरसःपरमस्याऽआरुणिरनुष्टुभंयदग्नेद्वेजम
दग्निरहरहर्नाभानेदिष्ठस्त्रिष्टुभौया:सेनाअनुष्टुभःसर्वाआग्नेय्योंत्योप
परिष्टाद्बृहती ॥ ६ ॥ दृशानोवत्सप्री ॥ त्रिष्टुभर्ठंशैकमीनक्तोषासाकु
त्सऽआग्नेयींविश्वारूयावाश्वःसावित्रींजगतींर्ठंसुपर्णःकृतिश्चतुरवसा
नागारुत्मी विषघ्नी विष्णोर्लिंगोक्तन्यक्रंदद्वत्सप्रीराग्नेयींत्रिष्टुभमग्न
ऊर्ध्वबृहत्यग्नेमहाबृहतीपुनर्गायत्र्यावा॒त्वाध्रुवोनुष्टुभमुदुत्तमर्ठंशुनःशे
पोवारुणींत्रिष्टुभमग्नेत्रितआग्नेयींर्ठंहर्ठंसउक्ताजगतींहियजुरन्तांतेबृह
द्यजुः सीदत्वमाग्नेयींत्रिष्टुभंतरग्नेनुष्टुभौ ॥ ७ ॥ दिवस्पर्याग्नेयंत्रैष्टुभ

म् ॥ द्वादशर्चंवत्सप्रीर्भालंदनः समिधाग्निंविरूपाक्षआंगिरसआग्नेयं
गायत्रमुदुत्वातापसोनुष्टुभं प्रेदनुष्टुप्प्रायमाग्नेयींवासिष्ठस्यस्त्रिष्टुभ
मापोदेवीराप्यप्स्वग्नेविरूपऽआग्नेयींगायत्रीगर्भोअसितिस्त्रोनुष्टुभो
वोधामेदीर्घतमास्त्रिष्टुभऽसबोधिसोमाहुतिराग्नेयींयजुरंतांगायत्रींय
जुर्व्वैश्वकर्म्मणंपुनस्त्वात्रिष्टुबाग्नेयी ॥८॥ अपेतलिंगोक्तऋतुदेवत्या॥
संज्ञानमूषदेवत्यमग्नेः सिकताश्चितःपरिश्रितोयऽस: पंचर्च्चमाग्नेयंत्रै
ष्टुभंविश्वामित्रश्चतुर्थ्यनुष्टुबयंतेनुष्टुप्त्विदैष्टकेलोकं लिंगोक्तानुष्टुप्ता
अस्यापींद्रियमेधऐंद्रइंद्रंजेतामाधुच्छंदसऐंद्रीऽसमितच्चतस्त्रोद्व्याग्नि

देवत्याउष्णिगुपरिष्टाद्बृहत्युष्णिकपंक्तयोमातेवोस्वास्तुतीत्रिष्टुप् ॥
॥ ९ ॥ असुन्वंतंनैर्ऋतंतृचंत्रिष्टुभम् ॥ यंतेयजमान देवत्यानमो
विराड्भूतिदेवत्येकपदानिवेशनआग्नेयींत्रिष्टुभंविश्वावसुर्देवगंधर्वःसीरा
द्वेसीरदेवत्येबुधः सौम्योगायत्रीत्रिष्टुभौशुनंचतस्रः सीतादेवत्याःकु
मारहारितोद्वेत्रिष्टुभौतृतीयापंक्तिश्चतुर्थ्यनुष्टुब्विमुच्यध्वमानडुहीगा
यत्रीसजूर्लिंगोक्तदेवतम् ॥ १० ॥ याऽओषधीःसप्तविंशतिरनुष्टुभ
ऽओषधिस्तुतिमाथर्वणोभिषङ्मुंचतुवंधुद्वादशानारभ्याधीतामामा
हिरण्यगर्भःकायींत्रिष्टुभमभ्यावर्तस्वोष्णिगाग्नेय्यग्नेयद्गायत्रीषंत्रिष्टु

वग्नेतवपावकोग्निराग्नेयर्ठंषडृचंप्रथमेविष्टारपंक्तीतिस्रः सतोबृहत्यप
रिष्टाज्ज्योतिःषष्ठ्याप्यायस्वगोतमः सौम्योगायत्रीत्रिष्टुबुष्णिहआ
तेवत्सारस्तुभ्यंताद्वेविरूपास्तिस्रोगायत्र्यआग्नेय्यौ ॥ ११ ॥
मयिककुबाग्नेयी ॥ ब्रह्मादित्यदेवत्यात्रिष्टुब्भिरण्यगर्भोहिरण्यगर्भः
कायींत्रिष्टुभंद्रप्सोदेवश्रवाआदित्योनमोस्तुसाप्यंतृचमानुष्टुभंकृणु
ष्वपंचप्रतिसराराक्षोघ्नादेवानामार्षर्ठंसर्वास्त्रिष्टुभ आग्नेयीवामदेव
श्चापस्यदग्नेह्वायजुराग्नेयमिंद्रस्यैंद्रंभुवस्त्रिशिराआग्नेयीत्रिष्टुभम् ॥
॥ १२ ॥ ध्रुवास्यूर्ध्वंबृहती ॥ प्रजापतिरनुष्टुब्भूरासिप्रस्तारपं

त्त्रिरसार्ठंस्वयमातृणादेवताविश्वस्माइत्येतस्यचयजुषःकाण्डात्का
ण्डादानुष्टुभंद्व्यृचमाग्निनादृष्टंकादैवतंयास्तआग्नेयंद्व्यचमानुष्टुभमिं
द्राग्निभ्यांदृष्टंविराडयंलोकः स्वराडसौलोकःप्रजापतिष्ट्वाविश्वज्योति
षंमधुश्चतुर्दैवतमषाढासिसवितापश्यद्देवावापश्यंनिष्टकादैवतम् ॥
॥१३॥ मधुव्वातावैश्वदेवंतृचंगायत्रंगोतमोपांगभन्पंक्तिस्त्रीन्त्समुद्रां
स्त्रिष्टुप्कौम्यंद्व्यृचंध्रुवासित्रिष्टुविषेबृहत्यौरवंद्व्यृचमग्नेयुक्ष्वाग्नेयंद्व्यृ
चंगायत्रमाधायांभरद्वाजोद्वितीयस्यांविरूपःस्रम्यक्त्रिष्टुब्लिंगोक्तदे
वतचैत्वाबृहत्याग्निज्यौतिषोष्णिगादित्यंगर्भंपंचर्चमाग्नेयंत्रैष्टुभमिमं

मापंचर्च्चमाग्नेयंत्रैष्टुभमेवद्वेद्वेचांतेयजुषीत्वंयविष्ठोशनाःकाव्यआग्ने
यीमनिरुक्तांगायत्रीमपांत्वाविंꣳशतिरैष्टकान्ययंपुरःपंचाशत्प्राणभृद्दे
वत्यानिलोकंताइंद्रंतिस्रःप्रतीकोक्ताएवꣳसर्वत्र ॥ १४ ॥ अथद्वितीं
याचितिः ॥ ध्रुवाक्षितिःपंचाश्विन्यस्तासांप्रथमाविराट्तस्रस्त्रिष्टुभोय
जुरंताःशुक्रश्चर्तव्यꣳसजूः पंचविश्वेषांदेवानामार्षं ताएवदेवताःप्राणं
मेपंचवायव्यान्यपःपंचापानिमूर्द्धावयएकोनविंꣳशतिर्लिंगोक्तदेवता
नि ॥ १५॥ अथतृतीयेंद्राग्नीअनुष्टुप् ॥ पूर्वार्द्धर्चंऐंद्राग्नउत्तरःस्वयमा
तृणादेवतोविश्वकर्मावायव्यꣳराज्ञ्यसिपंचदिग्देवत्यानि विश्वकर्मावा

यव्यंनभश्चेषश्चर्तव्येआयुमैंदशलिंगोक्तदेवतानिमाच्छंदश्च षट्त्रिंठं
शन्मूर्द्धानुष्टुव्यंत्रीपरोष्णिक्चतुर्दशयजूंठंषिप्राणदेवत्यानि ॥ १६ ॥
अथचतुर्थ्यांशुरष्टादशाग्नेर्दशैकयासप्तदशसर्वाणिलिंगोक्तदेवतानिस
हश्चर्तव्यम् ॥ १७ ॥ अथपंचम्यग्नेजातानाग्नेय्यौत्रिष्टुभौषोडशीचतु
श्चत्वारि ठं शोलिंगोक्तेअग्नेस्त्रिष्टुबेवश्चत्वारि ठं शद्रास्मिनैकान्नात्रिठं
शद्राङ्यसिपंचायंपुरःपंचैतानिसर्वाणिलिंगोक्तदेवतानि ॥१८॥ अग्नि
र्मूर्द्धाग्नेयोनुवाकः ॥ प्रथमस्त्यृचोगायत्रोद्वितीयस्त्रैष्टुभौभुवस्तृतीयो
जागतोऽयमिहचतुर्थआनुष्टुभःसखायःसंपंचमःप्रगाथ एनावस्तत्रपू

र्वांबृहतीसतोबृहत्युत्तरातोभ्यांतिस्रोबृहत्यःसंपादिताःषष्ठऔष्णिहो
ऽग्नेवाजस्यगोतमःसप्तमःपुनः ककुभःप्रगाथोभद्रोनस्तत्रपूर्वाककुप्स
तोबृहत्युत्तरातोभ्यांतिस्रःककुभः संपादिताअष्टमः पांक्तोऽग्नितंपदपां
क्तोनवमोऽग्नेतमद्यद्विहोतारमतिच्छंदास्त्र्यवसानाग्नेत्वंद्वैपदस्तृचः१९।
अयमग्निर्विरूपोबोधिबुधगविष्ठिरोजनस्यसुतंभरःसखायइषः सङ्
समित्संवननस्त्वांप्रस्कण्वएनावोवसिष्ठोऽग्नेवाजस्यगोतमो भद्रोनः
सौभरिरग्नितंकुमारवृषौयेनाष्टावाग्नेब्यः षट्त्रिष्टुभोद्वेअनुष्टुभौतपश्च
तंव्यंपरमेष्ठीसौरंप्रोथदश्वोवसिष्ठास्त्रिष्टुभमाग्नेयीमायोद्वेस्वयमातृणदे

वत्येसहस्रस्यपंचाग्रेयानि ॥ २० ॥ रौद्रोध्यायः परमेष्ठिनआर्षंदे
वानांवाप्रजापतेर्वाद्योनुवाकः षोडशर्च्चं एकरुद्रदेवत्यःप्रथमागायत्री
तिस्रोनुष्टुभास्तिस्रःपंक्तयःसप्तानुष्टुभोद्वेजगत्यौमानोद्वेकुत्सः ॥२१॥
अंत्यानुवाकेसप्तैकरुद्रस्तुतिः ॥ आद्योपरिष्टाद्बृहतीद्वितीयाजगती
कुत्सस्य तृतीयानुष्टुब्द्वेत्रिष्टुभौ द्वेअनुष्टुभावसंख्याता बहुरुद्रदेवत्या
दशानुष्टुभोमंत्राअवतानसंज्ञकास्ततोत्यानित्रीणियजूंषिबहुरुद्रदेव
त्यानिप्रत्यवरोहसंज्ञकामंत्राः ॥ २२ ॥ मध्येसर्वाणियजूंषि ॥ हिर
ण्यवाहवइतितिस्रोशीतयोरुद्राणां तेषामुभयतो नमस्कारा अन्येन्य

तरतोनमस्काराअपरेजातानामरुद्राः सभाभ्यइत्यादयोनमोवःकिरि
केभ्यइत्यग्निवायुसूर्यहृदयभूताः पंचव्याहृतयोबहुरुद्रदेवत्याः॥२३॥
अश्मन्मारुतमश्मँ॑स्तेश्मामय्याशीर्य्यँद्विष्मआभिचारिमिमामआ
ग्नेयमृतवोबृहतीपंक्तिर्वासमुद्रस्य द्वेगायत्र्यावुपज्मंजगतीत्रिष्टुब्वाऽपा
मिदंबृहत्यग्नेपावकवसूयवःसनोमेधातिथिरेतेआग्नेय्यौगायत्र्यौपा
वकयाजगतींभरद्वाजोनमस्तेबृहतीमाग्नेयीमृषिसुतालोपामुद्रा ॥
॥ २४ ॥ नृषदेपंचाग्नेयानियेदेवाजगत्यौप्राणदेवत्येप्राणदाबृहती
पंक्तिर्वाऽग्येय्यग्निस्तिग्मेनाग्नेयींगायत्रींभरद्वाजोयइमावैश्वकर्म्म

णीस्त्रिष्टुभोविश्वकर्माभौवनः ॥ २५ ॥ आशुरैंद्रीद्वादश ॥ त्रिष्टुभो
प्रतिरथोवसृष्टानुष्टुविषुदेवत्याप्रतयोद्धून्स्तौत्यष्टुवसौयामारुतीत्रि
ष्टुव्यत्रलिंगोक्तदेवता पंक्तिर्मर्म्माणिलिंगोक्तैवत्रिष्टुबुदेनं तिस्रोनुष्टुभ
आद्याग्नेयीद्वितीयैंद्रीतृतीयालिंगोक्तदेवता पंचदिशःपंचयज्ञाग्निसाध
नवादिन्यऽआद्येद्वेत्रिष्टुभौ तृतीयापंक्तिर्बृहतीवाचतुर्थीबृहत्येवांत्या
त्रिष्टुब्विमानोद्वे आदित्यदेवत्येआद्याविश्वावसोर्द्वितीयाप्रतिरथस्य
देवहूर्विधृतिरनुष्टुव्यज्ञदेवत्यावाजस्यैंद्रयनुष्टुबुद्ग्राभमैंद्रास्यनुष्टुवेव
॥ २६ ॥ क्रमध्वंपंचाग्नेय्यः ॥ आद्यानुष्टुप्ततास्त्रिष्टुप्ततोबृहतीपिपीलि

कमध्यात्ततोनुष्टुप्त्रिष्टुबंत्याग्नेसहस्राक्षविराडाग्नेयीसुपर्णोद्धे पंक्ति
त्रिष्टुभौताठंसवितुः सावित्रींत्रिष्टुभंपुरस्ताज्ज्योतिषं कण्वो दर्शविधे
माग्नेयींगृत्समदास्त्रिष्टुभमस्यास्त्रिस्थानोग्निर्द्दैवताप्रेद्धोविराडाग्नेयी
वसिष्ठस्य चित्तिंवैश्वकर्मण्यतिजगतीसप्तत आग्नेयीत्रिष्टुप्सप्तऽऋषी
णाम् ॥२७॥ शुक्रज्योतिःषण्मारुत्यः ॥ आद्याचतुर्थीचोष्णिग्द्वती
यातृतीयाचगायत्रीपंचमीजगती षष्ठीगायत्र्युष्णिग्वंदंदैवीमारुतामि
मंत्रयोदशर्च्चंआग्नेयस्त्रैष्टुभोऽनुवाको यज्ञस्तुतिर्घृतस्तुतिर्वावसोर्द्धा
राभिवादिनीवाघृतंमिमिक्षेगृत्समदःसमुद्राद्वामदेवश्चत्वारिशृङ्गायज्ञ

पुरुषदेवत्यक्रूपभोमंत्रः।२८। वाजश्चमेदेवानामार्षम् ॥ एतैर्यजुभिर्यज
मानोग्नेःकामान्याचतेवाजप्रसवीर्ठसप्तचैविश्वे त्रैष्टुभंवैश्वदेवंलुशोधा
नाकोवाजोनस्तिस्रोन्नदेवत्याआद्यानुष्टुब्द्वेत्रिष्टुभौसंमाविराजावाग्ने
ठ्यौसरस्वत्यैलिंगोक्तदैवतम् ॥२९॥ ऋताषाड्गन्धर्वाप्सरसः ॥ सनः
प्राजापत्याप्रस्तारपंक्तिःसमुद्रोसिवायव्यानित्रीणिरुचमाग्नेय्यनुष्टुप्त
त्वावारुणीत्रिष्टुभर्ठशुनःशेपःस्वर्णाग्नेयानिपंचाग्नियुनज्म्याग्नेय्यास्ति
स्रआद्येद्वे त्रिष्टुभौपंक्तिस्तृतीयादिवोद्वेआग्नेय्यौ परोष्णिक्भशापदपं
क्ती इष्टोयज्ञोव्द्यृचंयजमानाग्निदेवत्यंगालवआद्योष्णिग्द्वितीयागाय

त्री ॥ ३० ॥ यदाकूतादष्टर्चमाग्नेयम् ॥ विश्वकर्म्मणस्तृतीयादैवीवा
द्याजगतीतिस्रस्त्रिष्टुभश्चतस्रोनुष्टुभोग्निरस्म्यगन्यद्वैतवादिनींत्रिष्टुभं
देवश्रवादेववातश्चभारतावृचोयजुर्षैअग्नेयोनुष्टुबाग्नेयी ॥ ३१ ॥ वार्त्र
हत्यायसस्त्र्चमिन्द्रोपश्यत् ॥ आद्येद्वेवार्त्रघ्न्यौगायत्रीत्रिष्टुभौविश्वा
मित्रस्यचविनोनुष्टुम्मृगोनात्रिष्टुप्प्रथमार्द्धशासो भारद्वाजोद्वितीयांज
यऐंद्रोद्वेवैश्वानर्य्यौगायत्रीत्रिष्टुभौपृष्टोदिविकुत्सस्यचाऽश्यामद्वेत्रि
ष्टुभावाग्नेय्यौ कामवत्यावश्यामभरद्वाजस्यच वयंतेकात्स्योत्कील
स्यच धामच्छदनुष्टुब्वैश्वदेवी ॥३२॥ अथसौत्रामणीप्रजापतेरार्षम्॥

अश्विनोःसरस्वत्याश्वस्वादीं त्वानुष्टुप्सुरासोमदेवत्यासोमोसिचत्वा
रिसौराणिपरितोभारद्वाजःसौमींवृहतीऽवायोस्तृचोगायत्रःसौम्यआ
भूतेर्ब्रह्मक्षत्त्रंत्रिष्टुप्सुरासोमदेवत्यानानाहिजगतीसुरासोमदेवत्या
तेजोसिपयोदेवत्यान्योजोसिसुरादेवत्या निश्वाव्याघ्रंहैमवर्च्चैरनुष्टु
बृविषूचिकास्तुतिर्यदापिपेषाग्नेयीवृहतीसम्पृचस्थपयोग्रहाविप्रच
स्थसुराग्रहादेवायज्ञंब्राह्मणानुवाकोविंशतिरनुष्टुभः सोमसंपत् ॥
॥ ३३ ॥ सुरावंतंचतुर्ऋचंत्रैष्टुभम् ॥ अश्विसरस्वतीन्द्रदेवत्यंपितृभ्यः
सप्तापित्र्याणिपुनन्तुमानवर्च्चंपावमानमाग्नेद्वे पित्र्येअनुष्टुभौ प्रजापति

स्तृतीयांवैखानसआग्नेयीगायत्रीचतुर्थीलिंगोक्तदेवतानुष्टुप्पंचम्याग्ने
यींगायत्रीषष्ठ्याग्नेयीब्राह्मीचगायत्रीब्राह्म्यस्तृतीयः पादसौमीसप्त
मीसावित्र्यष्टमीनवमीत्रिष्टुब्वैश्वदेवीयेसमासनाअनुष्टभौ पित्र्याद्या
द्वितीयायजमानाशीर्द्वेसृतीत्रिष्टुब्देवपानपितृपाणौपंथानौब्रवीतीदꣳ
हविरूयवसानाष्टिर्यजमानाशीः ॥ ३४ ॥ उदीरतांत्रयोदशर्चंपैत्र्यंत्रैष्टु
भꣳशंखएकादशीतुजगत्याच्यजानुदशर्चोनुवाको नवपित्र्यादशम्यै
द्रीगायत्रीतृतीयाचतुर्थीनवम्योनुष्टुभस्त्रिष्टुभइतराःसोमोराजाष्टर्चम
श्विसरस्वतीन्द्राऽअपश्यन्नाद्यास्तिस्रो महाबृहत्यउपांत्याचचतुर्थ्य

न्तेअतिजगत्यौशेपेअतिशक्वर्य्यौत्र्यवसानेसीसेनतंत्रमश्विसरस्वती
न्द्रदेवत्याः षोडशजगत्यः ॥ ३५ ॥ क्षत्रस्ययोनिर्द्विपदागाय
त्री ॥ आसन्दीदेवताक्रामात्वाकृष्णाजिनंमृत्योरुक्माावश्विनोभैषज्ये
न लिंगोक्तदेवतानित्रीणि कोसिप्राजापत्यागायत्री शिरोमेपंचर्च
मिंद्रशरीरावयवदेवताकं तृतीयागायत्र्यंत्यामहापंक्तिस्त्र्यवसानानु
ष्टुभोंत्याःप्रतिक्षत्रेवैश्वदेवंत्रयादेवादैवीपंक्तिस्त्र्यवसाना प्रथमाद्विती
ययोर्वैश्वदेवमाशीर्लिंगं लोमान्यनुष्टुब्लिंगोक्तदेवता ॥ ३६ ॥ यद्दे
वास्तिस्रोग्निवायुसूर्यदेवत्याअनुष्टुभः ॥ कुष्माण्डीर्यद्ग्रामेलिंगोक्त

देवतꣳसमद्रेतेद्विपदाविराडार्षीद्वुपदादिवानुष्टुबाप्युद्वयꣳसौर्यनुष्टुप्प्र
स्कण्वस्यापोऽआद्याग्नेयीपंक्तिरेधोसिसामिदेवत्येयजुषी समाववर्त्य
निरुक्तागायत्रीवैश्वानरज्योतिर्यजुरभ्यादधाम्याग्नेयंतृचमानुष्टुभमा
श्वतराश्विर ꣳ शुनासौर्य्यनुष्टुप्पिंसचंतिपरिसौयैन्द्रीचानुष्टुब्धानावंत
मैंद्रीगायत्रीविश्वामित्रस्य चबृहदिंद्रायबृहतीनृमेधपुरुषमेधयोरश्व
योगायत्री ॥ ३७ ॥ याभूतानामात्मप्रवादापंक्तिः ॥ नारा
यणीयाकौडिन्यस्यप्राणपामेद्धअनुष्टुबुपरिष्टाद्बृहत्यौलिंगोक्तदेवतेस
मिद्धइन्द्रएकादशाप्रीस्त्रिष्टुभआंगिरसइध्मस्तनूनपात्नराशꣳसइडोब

हिंद्वारउपासानक्तादैव्याहोतारंतिस्रोदेवीस्त्वष्टावनस्पतिः स्वाहा
कृतयइत्येताआप्रीदेवता आयातुसप्तत्रिष्टुभऐंद्यआमन्द्रैर्बृहत्यायातु
वामदेवस्त्रातारंगर्गआमन्द्रैर्विश्वामित्रएवेद्वासिष्ठः ॥ ३८ ॥ अथहो
त्रंत्रिपशोः ॥ समिद्धोअग्निराप्रीद्वादशाविदर्भिरश्विसरस्वतीन्द्रदेवत्या
अनुष्टुभोश्विनाहविस्तिस्रोनुष्टुभएकैकाश्विसरस्वतीन्द्रदेवत्यायइन्द्र
सवितृवरुणदेवत्यास्तिस्रोऽनुष्टुभोश्विनागोभिस्तिस्रोनुष्टुभो युवंपुत्र
मिवानुष्टुप्त्रिष्टुभौ यस्मिन्नश्वासआग्नेय्यौजगतीत्रिष्टुभावाश्विनातेज
सैकादशर्च्चर्ठंशस्त्रंगोमद्धृत्समदस्तृचमाश्विनंगायत्रं पावकानोमधुच्छं

दाः सारस्वतमिंद्रायाहैंद्रंमधुच्छंदाएवानुक्तमानुष्टुभमाश्विसरस्वतीन्द्र
देवत्यम्॥३९॥इमंमेगायत्रींत्रिष्टुभौवारुण्यौशुनःशेपः॥त्वन्नस्त्रिष्टुभा
वाग्निवारुण्यौ वामदेवोमहीमूषुत्रिष्टुबादित्यासुत्रामाणंगयःप्लातःसु
नावत्रौस्वर्ग्यांगायत्र्यानोमैत्रावरुणींगायत्रींविश्वामित्रःप्रबाहवावसि
ष्ठस्त्रिष्टुभठंसमिद्धोअग्निरेकादशाप्रमानुष्टुभठंस्वस्त्यात्रेयस्यार्षंवयो
धाइंद्रोदेवतावसंतेन ऋतुनाषड्ऋचामानुष्टुभंलिंगोक्तदेवतठंहोतायक्ष
द्द्वादशाप्रीःप्रैषाअश्विसरस्वतींद्रदेवत्याअश्विनौ छागस्यसप्तलिंगोक्त
देवताःप्रैषावनस्पतिमाग्नियूपोग्निठंस्विष्टकृतठंस्विष्टकृदग्निर्देवंबर्हिरे

कादशानुयाजप्रैषाअश्विसरस्वतीन्द्रदेवत्याऽअग्निमद्यसूक्तवाकप्रैषो
लिंगोक्तदेवतोलिंगोक्तदेवतः॥४०॥इतिसर्वानुक्रमणिकायांद्वितीयोऽ
ध्यायः॥२॥ ॐ अथाश्वमेधश्चतुरोध्यायान्प्रजापतिरपश्यत्॥तेजोसि
सौवर्णंनिष्कमिमामगृभ्णन्संवत्सरो यज्ञपुरुषस्त्रिष्टुभमभिधालिंगो
क्तानियोअर्वन्तंगायत्र्यर्द्धेनाश्वस्तुतिःपरोर्धोलिंगोक्तोग्नयेलिंगोक्तान्य
वहिंकारायेत्यश्वस्यैकान्नपंचाशच्चेष्टितानिहिरण्यपाणिंपंचर्चंसावि
त्रंगायत्रमाद्यांमेधातिथिरग्निंस्तोमेनाग्नेयंतृचंगायत्र ठं सुतंभरोवि
श्वामित्रोविरूपोयथासंख्यमजीजनोहिपावमानींकृतिं पिपीलिकम

ध्यामनुष्टुभं त्र्यरुणत्रसदस्यूविभूरश्वदैवतंदेवादैवामिहरंतिराग्नेयानि
चत्वारिकायौद्रुम्णानिलिंगोक्तान्याब्रह्मलिंगोक्तान्येवाध्यायात् ॥१॥
प्रजापतयेप्राजापत्यम् ॥ यस्तेदेवंयःप्राणतस्त्रिष्टुप्कायी हिरण्यग
र्भस्य युंजन्तिमधुच्छन्दाआदित्यदेवत्यांगायत्रीं युंजंत्यस्याश्वस्तु
तिर्यद्वातोबृहतीमौवसवस्त्वालिंगोक्तानिलाजी ॥ २॥ नश्वदेवत्यंकः
स्विच्चतस्रोऽनुष्टुभःप्रश्नप्रतिप्रश्नभूताब्रह्मोद्येहोतुर्ब्रह्मणश्च वायुष्वालिं
गोक्तानि सर्ठंशितस्तिस्रोश्वदेवत्याअनुष्टुब्विराड्त्रिष्टुभोग्निःपशुरा
सीत्त्रीण्यंवेनुष्टुबश्वस्तुतिर्गणानांत्वाचत्वारिलिंगोक्तानि ॥ ३ ॥

उत्सक्त्थ्यागायत्र्याश्वी ॥ एकादशर्चंमानुष्टुभंद्वितीयातूपरिष्टाद्बृ
हत्यध्वर्य्वादीनांकुमार्य्यादिभिरश्लीलभाषणं ताएवदेवता दधिक्रा
वणोदधिकावावामदेव्यः सुरभिमतीमनुष्टुभमाश्वींगायत्रींठंषडर्चमा
श्वमुष्णिगाद्याश्चतस्रोनुष्टुभोंत्यात्रिष्टुप् कस्त्वाषडृचमाश्वमाद्यागा
यत्रीपंचानुष्टुभः कःस्विदष्टादशर्चंब्रह्मोद्यठं होत्रादीनांप्रश्नप्रतिप्रश्न
भूतमाद्याश्चतस्रोनुष्टुभः कास्विदाद्याश्चतस्रश्चांत्यादशात्रिष्टुभःसुभूर
नुष्टुब्लिंगोक्तदेवताहोतायक्षत्प्राजापत्यः प्रैषःप्रजापतेर्हिरण्यगर्भःप्रा
जापत्यांत्रैष्टुभम् (४)॥ अश्वस्तूपरइत्यादयः ॥ पशवोध्यायेनो

क्तादेवतावापर्यंग्यास्तथारोहितादयोगणयुक्ताऽ आरण्याश्वकपिंज
लादयआध्यायाच्छादंदद्भिरित्यादित्वगित्यंतदंत द्रव्यदैवतमुक्तम्॥
॥ ४ ॥ अश्वस्तूपरोब्राह्मणोध्यायः ॥ शादंदद्भिस्त्वचांतश्वजुंबका
यवारुणींद्विपदांमुंडिभओदन्य एषा चाघनाशन्यंतर्ज्जलेषस्यैमेका
द्यौत्रिष्टुभौहिरण्यगर्भः प्राजापत्यआनोदशर्च्चंजागतंवैश्वदेवंगोतमः
स्वस्तिनोविराट्स्थानाभद्रंकर्णेभिस्तृचं त्र्यैष्टुभंमानोश्वस्तोमीयंदी
र्घतमास्त्रैष्टुभं द्वाविंशत्यृचमश्वस्तुतिस्तृतीयाषष्ठ्यौ जगत्यावि
मानुद्वैपदं वैश्वदेवंतृचं भौवनआप्त्योवासाधनभौवनोवा ॥ ५ ॥

अग्निश्चसप्तलिंगोक्तानि ॥ प्रियोदेवानांलौगाक्षिरनुष्टुभमनवसानांबृ
हस्पतेगृत्समदोब्राह्मीं त्रिष्टुभमिंद्रगोमन्नैंद्रयौगायत्र्योरम्याक्षिर्क्रतां
वानंप्रादुराक्षिर्वैश्वानरीयांवैश्वानरस्य त्रिष्टुभंकुत्सोग्निर्ऋषिराग्नेयींगा
यत्रीं वासिष्ठभरद्वाजौमहाँ २ ऽइंद्रोमाहेंद्रीवासिष्ठस्तंवऐंद्रींपथ्याबृहतीं
नोधागोतमोयद्वाहिष्ठंवसुयवआग्नेयीमनुष्टुभमोहिभरद्वाजोगायत्रीमृ
तवस्तेबृहतीत्युपह्वरेवत्सो गायत्रीम् ॥ ६ ॥ उच्चातेगायत्रंतृचर्ठ
सौम्यमांमहीयवोनुर्वीरैमुद्गलोयज्ञपुरुषस्त्रिष्टुभमग्नेपत्नीर्मेधातिथि
राग्नेयीं गायत्रीमाभियज्ञंद्व्यृचमृतुदैवतं मेधातिथिस्तवायमैंद्रींत्रिष्टुभं

विश्वामित्रोमेवनोजगतीं गृत्समदःस्वादिष्ठयामधुच्छन्दाः सौम्या
वनुक्तानांगायत्रम् ॥ ७॥ समास्त्वाग्नेकोध्यायः ॥ प्रजापतेरार्षं
सामिधेन्योनवाग्नेय्यस्त्रिष्टुभोग्निनादृष्टाअग्निर्ऋषिः कर्मांगभूतमाग्नि
ंस्तौत्यूर्ध्वाद्वादशर्चमाप्रियमौष्णिहंविषमपदं प्राजापत्यमाग्नेयम
ग्निरपश्यदग्निर्हिप्रजापतित्वेनसंस्तूयतेतेनप्राजापत्यम् ॥ ८ ॥ पीवो
अन्नाद्वायव्ये त्रिष्टुभौवसिष्ठः ॥ आपोहद्धप्राजापत्येहिरण्यगर्भः
प्राजापत्यः प्रयाभिर्द्वैवायव्येवसिष्ठोनियुत्वान्वायव्याःषड्वायोशुक्रो
नुष्टुवेकयाचत्रिष्टुबंत्यागायत्र्योनियुत्वान्वायोषेगृत्समदोवायोशुक्रः

पुरुमीढाजमीढौतववायोव्यश्वआङ्गिरसोभित्वावासिष्ठऐन्द्रप्रगाथंप्र
थमावृहतीद्वितीयासतोवृहतीत्वामिदेवर्ठंशंयुर्बार्हस्पत्यः कयानऐंद्रं
तृचं गायत्रं वामदेवोऽत्यातु पादनिचृद्यज्ञायज्ञावऊर्जोनपातर्ठं
शंयुः पाहिनोगर्भः प्रागाथएतंतृचंप्रागाथमाग्नेयंद्वेवृहत्यौतृतीया
सतोवृहतीसंवत्सरोस्याग्नेयम् ॥ ९ ॥ इन्द्रामिडःसौत्रामणिको
ध्यायः ॥ एकादशप्रयाजप्रैषाऐंद्राआप्रीदेवत्याआद्येनुवाके देवं
वर्हिरनुयाजप्रैषाऐंद्राएकादशैवाग्निमद्यैन्द्रःसूक्तवाकप्रैषस्त्वामद्यप्र
तीकउभयत्रापिसमिधानंमहद्वायोधसआप्रियएकादशप्रयाजप्रैरवा

स्तथैव देवंबर्हिरनुयाजप्रैषवाअग्निमद्यवायोधसःसूक्तवाकप्रैषः॥१०॥
समिद्धोअंजनाश्वमेधिकोध्यायः ॥ आद्याआप्रीस्त्रिष्टुभएकादशाश्व
स्तुतिर्बृहदुक्थोवामदेव्योददर्शाश्वोवासामुद्रिय्यंदक्रंदस्त्रयोदशाश्व
स्तुतिस्त्रिष्टुभोभार्गवोजमदग्निर्ददर्शदीर्घतमाश्च समिद्धोऽअद्यद्वाद
शाप्रीस्त्रिष्टुभोजमदग्निः ॥११॥ केतुंकृण्वन्नाग्नेयीमनिरुक्तांगायत्रींम
धुच्छन्दाः ॥ जीमूतस्येवपायुर्भारद्वाजःसंग्रामांगान्यृक्षौस्तौषीत्सन्ना
हंकार्मुकंगुणमार्त्नीतूणंजगत्यर्द्धेनसारथिमर्द्धेन रश्मीन्हरीन्रथठंर
थगोपायितृअगत्यालिंगोक्तदेवताद्वाभ्यां त्रिष्टुबनुष्टुब्भ्यामिषुमनुष्ट

भाकशांततोहस्तघ्नंततस्तृचौरथदुंदुभिदेवत्यावैंद्रोर्द्धर्चौत्यःसर्वास्त्रि
ष्टुभोनुक्ताआग्नेय्यःकृष्णग्रीवइत्याद्याएकादशिन्योर्द्धयोःपशुदेवता
अग्नयेगायत्रायेतिदशहविषोवेष्टदेवता ॥ १२ ॥ देवसवितुर्द्धावध्या
यौ ॥ पुरुषमेधोनारायणः पुरुषोददर्शविश्वानिदेवगायत्रीठंसावित्री
ठंस्याबाश्वोविभक्तारंमेधातिथिर्ब्रह्मणे ब्राह्मणमितिकण्डिकेतपसेनु
वाकश्चब्राह्मणम् ॥ १३ ॥ सहस्रशीर्षाषोडशर्चमानुष्टुभम् ॥ त्रिष्टुवं
त्यंपुरुषोजगद्वीजमन्त्रदेवताख्यःषड्चउत्तरनारायणोमंत्र आद्यास्ति
स्रास्त्रिष्टुभो द्वेअनुष्टुभावंत्यात्रिष्टुप् ॥ १४ ॥ तदेवसर्वमेधोध्यायः ॥

आत्मदैवतः सप्तमेहनिसर्वहोमेविनियुक्तः सर्वमेधंब्रह्मस्वयंभ्वैक्षतत
दीयंमन्त्रगणंप्रवायुमच्छेत्येतस्मादाद्येद्वेअनुष्टुभौनतस्याद्विपदागाय
त्रीहिरण्यगर्भश्चतस्रोमामाहिंसीद्यस्मान्नद्वे एताः प्रतीकचोदिता
ब्रह्मयज्ञेध्येयाःसर्वत्रैवमेषोहचतस्रस्त्रिष्टुभआपोहयश्चित्प्रतीकचोदि
ते ॥ १५ ॥ वेनस्तत्पंचात्रिष्टुभः ॥ सदसस्पतिंतृचेनमेधाकामोमेधां
याचतेप्रथमागायत्रीलिंगोक्तदेवताद्वितीयाग्नेय्यनुष्टुप् तृतीयालिंगो
क्तदेवतानुष्टुबिदंमेमांत्रवर्णिक्यनुष्टुबेतया देवेभ्यःश्रीकामोयाचतेश्रि
यम् ॥ १६ ॥ अस्या जरासः ॥ सप्तदशाग्निष्टुत्याग्निष्टोमिके प्रथमे

हनिपुरोरुच आग्नेय्यआद्येद्वेऐंद्रवायवस्यास्याजरासोवत्सप्रीर्हरयोधू
मकेतवोविरूपोयजमानोद्वेमैत्रावरुणस्ययजमानोगोतमोद्वेविरूपेशु
क्रस्यकुत्सोयमिहमंथिनोवैश्वदेवग्रहग्रहणेत्रीणिशताविश्वामित्रऐंद्रा
ग्नस्याग्निर्वृत्राणिभरद्वाजोवैश्वदेवस्य विश्वेभिःसोम्यंमेधातिथिराय
न्मरुत्वतीययोर्द्वे आयत्पराशरःशाक्त्योऽग्नेशर्द्धात्रिर्दुहिताविश्ववारा
त्वार्ठहिभरद्वाजस्त्वेअग्नेद्वेबृहत्यावादित्यस्यत्वेअग्नेवासिष्ठः श्रुधिप्र
स्कण्वआदित्यग्रहग्रहणेविश्वेषामदितिर्वामदेवोगोतमोमहोअग्नेःसा
वित्रस्यलुशोधानाकोऽनुक्तगायत्रंत्रैष्टुभमम् ॥ १७ ॥ इन्द्रस्तुत्युक्थ्यो

द्वितीयेहनि ॥ ऐंद्र्यःपुरोरुचोद्वादशप्रतीकचोदितेच द्वे तिस्रश्चापश्चिद्व
सिष्ठोगावउपपुरुमीढाजमीढौयदद्यवसिष्ठआसुतेसुनीतिरातिष्ठतं वि
श्वामित्रःप्रवःसुचीकोबृहतीन्त्रिशोकइन्द्रेहिमधुच्छन्दाइन्द्रोवृत्रविश्वा
मित्रः कुतस्त्वमगस्त्यआतद्वौरीवितिशाक्त्यइमान्तेकुत्सोजगतीम
नुक्तंगायत्रंत्रैष्टुभम् ॥ १८ ॥ सूर्यस्तुत्युक्थ्येतृतीयेहनि ॥ सौर्यश्चतु
र्दशपुरोरुचस्तिस्रश्च प्रतीकोक्ताविभ्राड्बृहज्जगती विभ्राट्सौर्य उदु
त्यं तिस्रः प्रस्कण्वआनोगस्त्योयदद्यश्रुतकक्षःसुतंकक्षौतरणिःप्रस्क
ण्वस्तत्सूर्यस्य द्वेकुत्सोवण्महाँ २ ॥ द्वेजमदग्निर्बृहती सतोबृह

त्यौश्रायंतइवनृमेधोबृहतीमत्यद्यादेवाः कुत्सआकृष्णेनाहिरण्यस्तूप
आंगिरसोनाख्यातर्ठंसौर्यंगायत्रंत्रैष्टुभमम् ॥ १९ ॥ वैश्वदेवस्तुतिश्च
तुर्थेहनि ॥ वैश्वदेव्यः पुरोरुचएकादशषट्चप्रतीकोक्ताः प्रवावृजेवासि
ष्ठस्त्रिष्टुभइंद्रवायूबृहस्पतिंद्वेमेधातिथिराधिनः कुसीदीकाण्वोग्नइन्द्रप्र
तिक्षत्रइन्द्राग्नीमित्रावरुणाजगतीं काश्यपो वत्सारोऽस्मेरुद्राः प्रगाथो
वौचोऽअद्यकूम्मोगात्संमदोविश्वेअद्यलुशाधानाकोविश्वेदेवाःसुहोत्रो
देवेभ्योहिवामदेवोजगतीमनुक्तंगायत्रंत्रैष्टुभमम् ॥२०॥ अथाऽनारम्या
धीतंमंत्रगणम् ॥ अर्वाक्पितृमेधादादित्ययाज्ञवल्क्यौददृशतुःप्रवा

युंपंचदशर्चः पुरोरुग्गणोद्वेचप्रतीकोक्तेप्रवायुमृजिश्वोमित्रठंहुवेद्वेम
धुच्छन्दामित्रं लिंगोक्तादस्त्रायुवाकवआश्विनींविदद्यद्यैन्द्रींकुशिकोन
हिस्पर्शविश्वामित्रोवैश्वानरींमुग्रावियनिनैन्द्राग्नींभरद्वाजउपास्मैसौ
मींदेवलोसितोवा येत्वाविश्वामित्रोजनिष्ठाउग्रोगौरीवितिरातुवामदे
वस्तृचमैन्द्रंत्वमिंद्रैंद्र्यौनृमेधःपथ्याबृहतीसतोबृहत्यौयज्ञोदेवानांकु
त्सोदब्धेभिःसावित्रींजगतींभरद्वाजः॥२१॥ प्रवीरयापंचदशर्चःपुरोरु
ग्गणः ॥ द्वेचप्रतीकोक्तेप्रवीरयावसिष्ठोवायव्यांकाव्ययोराजानेषुद
क्षस्तिरश्चीनःपरमेष्ठी प्रजापतिर्भावृत्तंतृचमारोदसींजगतीं विश्वा

मित्रउक्थेभिर्वृत्रहंतमावसिष्ठउपनः सुहोत्रोवैश्वदेवीं ब्रह्माणिमेग
स्त्योद्वेइंद्रमरुत्संवादेतादिदाथर्वणोबृहद्दिवइमाउत्वाद्वेबृहत्या मेधा
तिथिरयर्ठंसहस्त्रंमेधातिथिःसतोबृहतीम् ॥ २२ ॥ आनस्त्रयोदशर्च्चःपु
रोरुग्गणः ॥ चतुर्ऋचंप्रतीकचोदितंचानोवायव्यांजमदग्निरिन्द्रवा
यूसुसन्दृशैन्द्रवायव्यांतापसऋधगित्थामैत्रावरुणीं जमदग्निरायात
माश्विनींवसिष्ठः प्रैतुवैश्वदेवींकण्वश्चन्द्रमाअप्स्वैन्द्रीमाहुतीपरिणा
मवादिनींत्रितआस्योदेवंदेवंवोमनुर्वैवस्वतोवैश्वदेवींदिविपृष्ठोमूंधए
न्द्रइन्द्राग्नीअपात्सुहोत्रोदेवासोहिमनुरपान्धमद्वेनृमेधोस्येन्मेधाति

थिर्दशम्येकादश्यंत्याश्चसतोबृहत्यः शेषाबृहत्यःशेषाबृहत्यः॥ २३ ॥
इति सर्वानुक्रमणीयेतृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ यज्जाग्रतःषड्चंमानसंत्रै
ष्टुभंठंशिवसंकल्पः ॥ पितुन्नूषिणहमगस्त्योन्नस्तुतिमन्विच्चतुर्ऋच
मानुष्टुभं द्वयोरनुमितिर्द्वयोः सिनीवालीसरस्वत्यौ सिनीवालीपृथु
ष्टुकेद्वेगृत्समदस्त्वमग्नेद्वे आग्नेय्यौजगत्यौहिरण्यस्तूपआंगिरसउ
त्तानार्यांद्वेदेवश्रवादेववातश्चभारतावाद्यात्रिष्टुब्द्वितीयानुष्टुप्प्रमनम
हेनोधाद्व्यृचमैन्द्रंत्रैष्टुभमिच्छन्तित्वाद्व्यृचमैन्द्रंत्रैष्टुभमेवदेवश्रवादे
ववाताश्च भारतौ ॥ १ ॥ अषाढंयुत्सुगोतमः ॥ चतुर्ऋचंत्रैष्टुभंठंसौम्य

मष्टोव्यख्यच्चतुर्ऋचंत्रैष्टुभर्ऽसावित्रमांगिरसोहिरण्यस्तूपो द्वितीयाज
गत्युभापिबतुमाश्विनंतृचमुभापिबतं प्रस्कण्वोगायत्रीमप्रस्वतीमाश्वि
नात्रिष्टुभौ कुत्सआरात्रिपथ्याबृहतींरात्रिदेवत्यां काशिपाभरद्वाज
दुहितोपस्तदुषस्यांपरोष्णिहंगोतमः प्रातरग्निंवासिष्ठःसप्तर्चमाद्याज
गतीबहुदेवत्यापञ्चभगदेवत्यास्त्रिष्टुभोंत्योषस्याः ॥ २ ॥ पूषन्तवसु
होत्रः ॥ पथस्पथःपरिपतिमृजिश्वैतपौष्ट्यौगायत्रीत्रिष्टुभौत्रीणिपदा
वैष्णव्योगायत्र्यौमेधातिथिर्घृतवती भुवनानांभरद्वाजोद्यावापृथिव्यां
जगतींयेनोलिंगोक्तदेवतांत्रिष्टुभंविहव्यआनासत्याहिरण्यस्तूपआ

श्विनीमेषवोमारुतींत्रिष्टुभमगस्त्यःसहस्तोमाऋषिसृष्टिप्रतिपादिकां
त्रिष्टुभंयज्ञःप्राजापत्यआयुष्यंवर्च्चस्यंतृचंदक्षउष्णिकशक्करीत्रिष्टुभो
हिरण्यस्तुतिरुतनऋत्विजोबहुदेवत्यात्रिष्टुभमिमांगिरःकूर्मोगार्त्समम
दआदित्यदेवत्यांत्रिष्टुभꣳसप्तऋषयोध्यात्मवादिनीजगत्युत्तिष्ठंतृ
चोब्राह्मणस्पत्यआद्येबृहत्यौ कण्वोघोरोत्यांत्रिष्टुभंगृत्समदोयइमा
चतुर्ऋचंप्रतीकोक्तम् ॥ ३ ॥ अपेतोध्यायः ॥ पित्र्यआदित्यस्यदेवा
नांवाद्यागायत्रीपरंयजुःसवितातेगायत्रीवायुःपुनातुचत्वारिलिंगोक्ता
नि ॥ सवितातेगायत्रीपरंमृत्योसंकसुकस्त्रिष्टुभंमृत्युदेवत्याꣳशवातो

ऽनुष्टुब्बृहत्यौ वैश्वदेव्यावश्मन्वतीसुचीकस्त्रिष्टुभंवैश्वदेवीमपाघंलिंगो
क्तदेवतामनुष्टुभंछुनःशेपोदुःष्वप्ननाशनीमनड्वाहमानडुह्यनुष्टुबिमं
जीवेभ्यःसंकसुकोमृत्युदेवत्यां त्रिष्टुभमायुष्मानग्नआग्नेयींत्रिष्टुभंवै
खानसःपरीमेनुष्टुभमैंद्रींभारद्वाजःशिरिंबिठःक्रव्यादमग्निंत्रिष्टुभंमाने
यींदमनोवहवपांजातवेदसींत्रिष्टुप्स्योनापृथिवीमेधातिथिःपार्थिवींगा
यत्रीमस्मात्त्वमाग्नेयींगायत्र्यनिरुक्ता ॥४॥ ऋचंवाचंपंचाध्यायींदध्य
ङाथर्वणोददर्शाग्निकाश्वमेधिकवर्जमाद्योध्यायः ॥ शांत्यर्थोवैश्वदेव
आद्यानियजूंषिपयन्मेबार्हस्पत्यापंक्तिःकयात्वमैंद्र्यनिरुक्तागायत्रीं

द्रोविश्वस्यविराड्द्विपदाशन्नोद्दे अनुष्टुभावहानिद्विपदागायत्रीशन्नइ
न्द्राग्नीत्रिष्टुग्गायत्र्यावंत्याशीर्द्यौः शांतिर्यजूंऽषिनमस्तेअस्त्वनुष्टुभौ
तच्चक्षुःपुरउष्णिक्सौरी ॥ ५ ॥ आददेनारिरस्याभ्रिदैवतम् ॥ दे
वीद्यावापृथिव्यं देव्योवम्र्योवल्मीकवपेयत्यग्नेवराहविहतमिंद्रस्यौज
आदाराः प्रैतुमखस्याश्वस्यर्ज्जंवेयमायदेवस्त्वार्चिरसि घर्मदेवत्या
नियोघर्मसआदित्योय एषतपत्यनाधृष्टापुरस्तात्सप्तपार्थिवानियज
मानाशीर्मधुप्राणदेवत्यानि गर्भोदेवानामवकाशामा माहिंऽसीरि
त्येतदंताघर्मदेवत्याधर्तादिवऊर्ध्वंबृहत्यपश्यंगोपांत्रिष्टुभं दीर्घतमा

ह्रदेत्वापरोष्णिकत्वष्टेमन्तःपत्न्याशीरहःकेतुनायजुषीघर्मदेवत्ये ॥
॥ ६ ॥ आददेदित्यैरज्जुः ॥ इडएहिगौर्यस्तेत्रिष्टुभंदीर्घतमाइन्द्रा
श्विनावैश्वदेवानिसमुद्रायत्वावातनामानिस्वाहाघर्मायघर्मदेवत्येवि
श्वाआशाआश्विन्यनुष्टुब्द्विविधाघर्मदेवत्यमाश्विनाघर्मंमुष्णिगपातां
ककुबमेन्यस्मेस्वरः स्वाहापूष्णेसप्तलिंगोक्तदेवतानिस्वाहासंपयादेव
त्यंमधुहुतंघर्म्मौभीमंगायत्री बृहत्यावनवसानेअतिशक्करी वाग्नेयीस
मस्ताऽन्यवसानायातेघर्मक्षत्रस्य बृहतीचतुःस्रक्तिर्महाबृहतीघर्मैतद
नुष्टुवाचिक्रदत्परोष्णिग्यावती द्यावापृथिवीदधिघर्मौमयित्यत्पंक्तिर्य

जमानाशीः पयसोरेतोगायत्र्यनवासानात्विषः संवृग्दधिघर्मोनुष्टुब्
मंदैवतम् ॥ ७॥ स्वाहाप्राणेभ्योमांत्रवर्णिक्योदेवताः ॥ मनसः काम
मनुष्टुब्यजमानाशीः श्रीर्देवताप्रजापतिःसंभ्रियमाणोयथाकालं प्राय
श्चित्तदेवताः सविताप्रथमेहन्प्रत्यहंक्रमेणाग्रश्चमारुतीगायत्रीविमुखा
व्योमन्त्रोग्नौविनियुक्तस्तस्मादाग्निकऽएवास्यऋषिः परमेष्ठीप्राजा
पत्योवाग्निर्ठेहृदयेनाश्वमेधिकानि त्रीणितन्त्रोक्तएव ऋषिर्लोमभ्यः
स्वाहेति प्रायश्चित्ताहुतयो द्विचत्वारिंशत् ॥ ८ ॥ ईशावास्य
मात्मदेवत्यआनुष्टुभोध्यायः ॥ अनेजदेकंत्रिष्टुप्सपरिजगतीवायु

रनिलंयजुषी ॐ ३ मितिपरमाक्षरस्य योगिनामालम्बभूतस्यपरस्यब्र
ह्मणः प्रणवाख्यस्यास्थूलादिगुणयुक्तस्यब्रह्मऋषिच्छंदोगायत्रंपरमा
त्मादेवताब्रह्मारंभेविरामेचयागहोमादिषु शांतिपुष्टिकर्मसुचान्येष्व
पिकाम्यनैमित्तिकादिषुसर्वेषुविनियोगोस्यक्रतोत्रिभिर्यजुर्भिरंते य
ज्ञान्योगी स्मारयत्यग्नेनयान्तनमस्कारोक्तिर्हिरण्मयेनादित्योपास
नमो २ मितिनामनिर्देशोब्रह्मणःखंब्रह्मेत्याकाशरूपमन्तेब्रह्मध्यायेत्
॥९॥ अथातश्छन्दोदेवता ॥ गायत्र्याअग्निरुष्णिहःसवितानुष्टुभःसो
मोबृहत्याबृहस्पतिः पंक्तेर्वरुणस्त्रिष्टुभइन्द्रोजगत्याविश्वेदेवा विराजो

मित्रःस्वराजोमित्रः स्वराजोरुणोतिच्छन्दसः प्रजापतिर्विच्छन्दसो
वायुर्द्विपदायाः पुरुषएकपदायाब्रह्मासर्वाऋचआग्नेय्यः ससर्वाणिय
जूंषिवायव्यानिसर्वाणिसामानिसौराणिसर्वाणि ब्राह्मणानिच स्वा
हाकारस्याग्निर्वषट्कारस्यविश्वेदेवाः कर्मारंभेमंत्राणांदेवतावेदितव्याः
संन्यस्यमनसिदेवतांततोहविर्हूयतेदेवतामविज्ञाययोजुहोतिदेवास्त
स्यहविर्नजुषन्तेस्वाध्यायमपियोधीतेमंत्रदेवतज्ञः सोमुष्मिँल्लोकेदेवै
रपीड्यतेतस्माच्चदेवतावेद्यामंत्रेमंत्रे प्रयत्नतोमंत्राणांदेवताज्ञानान्मं
त्रार्थमधिगच्छतिमंत्रार्थज्ञानात्तु विधूतपाप्मानाकमभ्येतिनहिकश्चि

दविज्ञाययाथातथ्येनदेवताः श्रौतानां कर्मणां विप्रःस्मार्तानां चाश्नु
तेफलम् ॥१०॥ अनादिष्टमध्वरादौ ॥ सर्वांतकर्माणिपरिभाषितंमन्त्र
गणंवक्ष्यामः ॥ सर्वमाग्नेयंगायत्रंगौतमीयꣳसर्वꣳसावित्रमौष्णिहंभा
रद्वाजीयꣳसर्वꣳसौम्यमानुष्टुभमाथर्वणिकꣳसर्वं बार्हस्पत्यंबार्हतमां
गिरसꣳ सर्ववारुणंपांक्तमालंबायनीयꣳ सर्वमैंद्रंत्रैष्टुभंयाज्ञवल्कीयꣳ
सर्वमादित्यदैवतंजागतंकौत्सम् ॥ ११ ॥ ज्योतिष्टोमेदीक्षाप्रभृति ॥
वक्ष्यामोदीक्षायां भृगुरग्नाविष्णुगायत्री प्रायणीयआंगिरसोदितिरु
ष्णिक्त्रयेविश्वामित्रः सोमोनुष्टुबातिथ्येवासिष्ठोविष्णुर्बृहतीप्रवर्ग्ये क

श्यपआदित्यपंक्तिरूपसत्स्वात्रेयउपसद्देवतात्रिष्टुबग्नीषोमीयेगस्त्यो
ग्नीषोमौजगतीप्रायणीयेतिरात्रआग्निवेश्योहोरात्रेअतिजगतीचतुर्वि
ंशत्यहेसौकरायणः संवत्सरः शक्वर्यभिप्लवेषडहेसौपर्णोर्द्धमासामा
साश्वातिशक्वरीपृष्ठ्येषडहेसायकायनऋतवोष्टिरभिजिति प्रियधृतो
ग्निरत्यष्टिः स्वरसामसुसरस्वत्यापोधृतिर्विषुवति रौहिणायनआदि
त्योतिधृतिर्विश्वजितिसौभरइंद्रःकृतिर्गोआयुषोर्बाष्कलिर्मित्रावरुणौ
प्रकृतिर्दशरात्रआचार्यो विश्वेदेवाआकृतिर्द्वादशरात्रिकेपृष्ठ्ये षडहे
भाल्लवेयोदिशोविकृतिश्छन्दोमेषुशौल्वायनइमेलोकाःसंकृतिर्दशमे
हनिपराशरसंवत्सरोभिकृतिर्महाव्रतेशैलिनः प्रजापतिरुत्कृतिरुदय

नीयेतिरात्रेभौवायनोवायुश्छन्दांꣳसिसर्वाणि ॥ १२ ॥ ऋषिभिरुप
लक्षितंवाक्यम् ॥ ऋषयश्छंदोभिरुपलक्षितादेवतामंत्रवर्णादृग्यजुष
योर्विनियोगतश्चविज्ञेयाः ॥ सर्वमेतच्छन्दोदैवतमार्षंचविज्ञाययत्कि
ञ्चिज्जपहोमादिकरोतितस्यफलमश्नुते ब्रह्मयज्ञारंभेयथाविधिस्नात्वा
छन्दःपुरुषमेनोनिर्णोदनꣳशरीरं न्यसेत्तैꣳष्यग्बिलश्चमसऊर्ध्वबुध्नस्त
स्याक्षिणीगोतमभरद्वाजौ श्रोत्रेविश्वामित्रजमदग्नी नासिकेवसिष्ठ
कश्यपौ वागत्रिर्गायत्रींछंदोग्निर्देवताꣳशिरसिविन्यसेदेवमेवोष्णिहꣳ
सवितारं ग्रीवास्वनुकेबृहतीं बृहस्पतिंबाह्वोर्बृहद्रथन्तरे द्यावापृथिवी
मध्येत्रिष्टुभमिन्द्रꣳश्रोण्योर्जगतीमादित्यं मेढ्रेतिच्छंदसंप्रजापतिंपा

यौयज्ञायज्ञियंवैश्वानरमूर्वौरनुष्टुभंविश्वान्देवानष्ठीवतोः पंक्तिमरुतः
पादयोर्द्विपदांविष्णुं प्राणेषुविच्छंदसंवायुन्यूनातिरिक्तेष्वङ्गेषुन्यूनाक्ष
रंछंदआपोदेवतेत्येवर्ठंसर्वांगेषुयोजयित्वावेदमयः संपद्यतेशापानुग्र
हसमर्थोभवतिब्राह्मंतेजश्ववर्द्धतेनकुतश्चिद्भयंविन्दतऋङ्मयोयजुर्मयः
साममयस्तेजोमयो ब्रह्ममयोमृतमयः संभूयब्रह्मैवाभ्येतितस्मादे
तन्नाब्रह्मचारिणेनातपस्विनेनासंवत्सरोषितायनाप्रवक्त्रेनुब्रूयाद्नेना
धीतेनचांद्रायणाब्दफलमवाप्नोत्यनेनचसम्यग्ज्ञानेनब्रह्मणःसायुज्य
ठंसलोकतामाप्नोत्याप्नोति ॥ १३ ॥ इतिसर्वानुक्रमणीयेचतुर्थोऽध्या
यः ॥ ४ ॥ ॥ अथच्छंदांठंसिगायत्र्युष्णिगनुष्टुब्बृहतीपंक्तित्रिष्टुब्ज

गत्यातिजगतीशक्वर्यतिशक्वर्यष्ट्यत्यष्टिधृत्यातिधृतयः कृतिप्रकृत्याकृ
तिविकृतिसंकृत्यभिकृत्युत्कृतयश्चतुर्विंशत्यक्षरादीनिचतुरुत्तराण्यू
नाधिकेनैकेननिचृद्भुरिजौ द्वाभ्यांविराट्स्वराजौ पादपूरणार्थंतु क्षैप्रसं
योगैकाक्षरीभावान्व्यूहेदाद्यंतुसप्तवर्गंपादविशेषात्संज्ञाविशेषास्तान
नुक्रामंत एवोदाहरिष्यामो विराड्रूपाविराट्स्थानाश्चबहूनामपित्रि
ष्टुभ एवेत्युद्देशस्तत्रदशैकादशद्वादशाक्षराणांवैराजत्रैष्टुभजागताइति
संज्ञाअनादेशेष्टाक्षराः पादाश्चतुष्पदाश्चर्चः ॥ १ ॥ प्रथमं छन्दस्त्रिप
दागायत्री ॥ पंचकाश्चत्वारःषट्कश्चैकश्चतुर्थश्चतुष्कोवापदपंक्तिःषट्सप्तै
कादशा उष्णिग्गर्भास्त्रयः सप्तकाः पादनिचृन्मध्यमः षट्कश्चेदतिनिचृ

दशकश्चेद्यवमध्या यस्यास्तुषट्सप्तकाष्टकाः सावर्द्धमाना विपरीता
प्रतिष्ठा द्वौषटौसप्तकश्चेतिह्रसीयसी ॥ २ ॥ द्वितीयमुष्णिक्त्रिप
दांत्योद्वादशकआद्यश्चेत्पुरउष्णिङ्मध्यमश्चेत्ककुप् त्रैष्टुभजागतचतु
ष्काःककुम्न्यंकुशिरैकादशिनोः परः षट्कस्तनुशिरामध्येचेत्पिपीलिक
मध्याद्यःपंचकस्त्रयोष्टकाअनुष्टुब्गर्भाचतुःसप्तकोष्णिगेव ॥३॥ तृती
यमनुष्टुप्चतुष्पदाथपंचपंचकाः षट्कश्चैकोमहापदपंक्तिर्जागतावष्टक
श्चकृतिर्मध्येचेदष्टकः पिपीलिकमध्यानवकयोर्मध्येजागतःकाविराण्न
ववैराजत्रयोदशैर्नष्टरूपादेकास्त्रयोविराडेकादशकावा ॥ ४ ॥ चतुर्थं
बृहती तृतीयोद्वादशकआद्यश्चेत्पुरस्ताद्बृहतीद्वितीयश्चेन्न्यंकुसारिण्यु

रोबृहतीस्कंधोग्रीवीवांत्यश्चेदुपरिष्टाद्बृहत्याष्टिनोर्मध्येदशकौविष्टार
बृहतीत्रिजागतोर्द्ध्वबृहती त्रयोदशिनोर्मध्येष्टकःपिपीलिकमध्यानव
काष्टकैकादशाष्टिनोविषमपदाचतुर्नवकाबृहत्येव ॥ ५ ॥ पंचमंपंक्तिः
पंचपदाऽथचतुष्पदाविराड्दशकाअयुजौजागतौसतोबृहतीयुजौचोद्वि
परीताद्यौचेत्प्रस्तारपंक्तिरंत्यौचेदास्तारपंक्तिराद्यांत्यौचेत्संस्तारप
ङ्क्तिर्मध्यमौचेद्विष्टारपंक्तिः ॥ ६ ॥ षष्ठंत्रिष्टुप्त्रैष्टुभपदाद्वौतुजाग
तौयस्याःसाजागतेजगतीत्रैष्टुभेत्रिष्टुब्वैराजौजागतौचाऽभिसारिणी
नवकौवैराजास्त्रिष्टुभश्चद्वौवावैराजौनवकस्त्रैष्टुभश्चविराट्स्थानैकादशि
नस्त्रयोष्टकश्चविराड्रूपाद्वादशिनस्त्रयोष्टकश्चज्योतिष्मतीयतोष्टकस्त

तोज्योतिश्चत्वारोष्टकाजागतश्चमहाबृहतीमध्येजागतश्चेद्यवमध्या
द्वौदशकावष्टकास्त्रयःपंक्त्युत्तराविराट्पूर्वावा ॥७॥ सप्तमजगतीजाग
तपदाष्टिनस्त्रयःस्वौचद्वौमहासतोबृहत्यष्टकौसप्तकःषट्कोदशकोनवक
श्चषडष्टकावामहापंक्तिर्माध्यंदिनीयेवाजसनेयके सर्वानुक्रमणिकैषा
कृतिर्भगवतः कात्यायनस्यैषाकृतिर्भगवतः कात्यायनस्य ॥ ८ ॥

इति सर्वानुक्रमणीये पंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ कंडिकासंख्या ॥ १२४ ॥

इदं पुस्तकं क्षेमराज–श्रीकृष्णदासश्रेष्ठिना स्वीये "श्रीवेङ्कटेश्वर" (स्टीम्) यन्त्रालये मुद्रयित्वा प्रकाशितम्
संवत १९६७, शके १८३२.

इति शुक्लयजुर्वेदमाध्यंदिनीयसंहितासमाप्ता